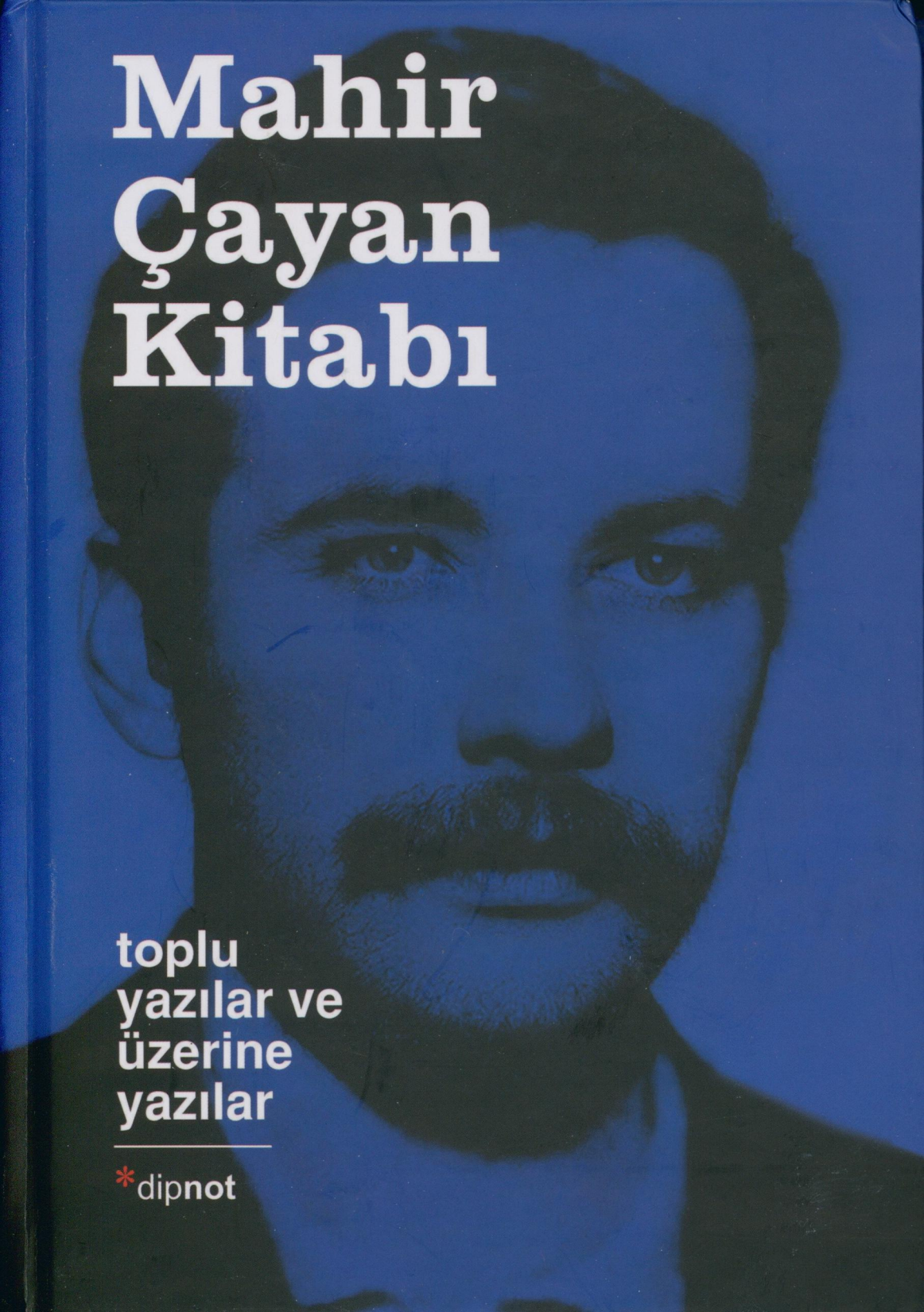
Mahir Çayan Kitabı

toplu yazılar ve üzerine yazılar

dipnot

MAHİR ÇAYAN KİTABI

Toplu Yazılar ve Üzerine Yazılar

*dipnot

Mahir Çayan Kitabı. Toplu Yazılar ve Üzerine Yazılar
© Dipnot Yayınları, 2025

■■■

Dipnot Yayınları: 446
ISBN: 978-625-6742-44-4
SertifikaNo: 48147
1. Baskı: 2026/Ankara

■■■

Hazırlayan: Emir Ali Türkmen
Dizi Kapak Tasarımı: Yılmaz Aysan
Kapak Uygulama: Ilgın Fidan

■■■

Baskı Öncesi Hazırlık: Dipnot Bas. Yay. Ltd. Şti
Baskı: Sözkesen Matbaacılık (Sertifika No: 46586)
İvedik O. S. B. 1518. Sok Mat-Sit İş Merkezi No: 2/40 Yenimahalle/ANKARA
Tel: (0312) 3952110

■■■

Dipnot Yayınları
Selanik Cad. No. 82/24 Kızılay/Ankara
Tel: (0312) 4192932/Faks: (0312) 4192532
e-posta:dipnotkitabevi@yahoo. com
www. dipnotkitap. com

MAHİR ÇAYAN KİTABI

TOPLU YAZILAR VE ÜZERİNE YAZILAR

Hazırlayan
Emir Ali Türkmen

*dipnot yayınları

Hazırlayanın Notu

Bu kitabın Mahir Çayan'ın *Toplu Yazılar*'ını içeren bölümü DEVRİMCİ-YOL yayınları tarafından Ocak 1978'de yayımlanan baskı esas alınarak hazırlanmıştır.

Beş bölüm halinde topladığımız yazıların Birinci Bölümü *Türk Solu* dergisinde çıkan yazıları kapsıyor. İkinci Bölüm *Aydınlık Sosyalist Dergi*'de çıkan polemikleri içeriyor. *Aydınlık Sosyalist Dergi* içindeki ayrışmadan sonra yazılan "ASD'ye Açık Mektup"u, *Kurtuluş*'ta imzasız çıkan "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi ve Yayın Politikamız" başlıklı yazıyı ve "Kesintisiz Devrim I"i ise Üçüncü Bölüm'de sunduk.

Kızıldere katliamında Mahir Çayan'ın yitirilmesi nedeniyle tashih edilememiş taslak metin *Kesintisiz Devrim II-III* ismiyle anılmaktadır. Bu broşürle birlikte, 1972 Mayısındaki durum değerlendirmesine ilişkin bir notunu Dördüncü Bölüm'de yayımlıyoruz. Beşinci Bölüm'de ise ekler yer alıyor.

"Mahir Çayan Üzerine Yazılar" bölümü ise yazarların bu kitap için kaleme aldığı yazılardan oluşmaktadır.

İÇİNDEKİLER

MAHİR ÇAYAN ve THKP-C 13

Kesintisizler'in Hikâyesi 23
Emir Ali Türkmen

TOPLU YAZILAR

I. BÖLÜM

SON GENÇLİK HAREKETLERİ ÜZERİNE 29

İçinde Bulunduğumuz Evre ve Gençliğin Durumu 29

Demokratik Öğrenci Hareketleri, CHP ve FKF 30

AREN OPORTÜNİZMİNİN NİTELİĞİ 33

9 Haziran, Ereğli TİP Teşkilatı 34

5 Temmuz Zonguldak 38

6 Temmuz Zonguldak Toplantısı 40

REVİZYONİZMİN KESKİN KOKUSU I 45

REVİZYONİZMİN KESKİN KOKUSU II 67

II. BÖLÜM

SAĞ SAPMA, DEVRİMCİ PRATİK VE TEORİ 87

Objektif Şartlar ve Sağ Sapma 93

Objektif Şartlar ve Milli Demokratik Devrim Teorisi 93

Hortlayan II. Enternasyonal Oportünizmi
ve Tekelci Dönemin Marksizmi 100
"Köylü Devrimi Olarak" Milli Demokratik Devrim Savaşı 103
Sağ Sapma ve Devrimci Pratik 104
Proletaryanın Öncülüğü Meselesi 107
Objektif-Subjektif İlişkisi 107
İttifaklar Politikası ve Sağ Sapma: Ünlü İkili Görev 114
Kemalizmin "Sağı-Solu" ve Asker-Sivil Aydın Zümre 119
Milli Cephe Politikası 125
Kitle Çizgisi ve Sağ Sapma 129
Sonsöz 130

YENİ OPORTÜNİZMİN NİTELİĞİ ÜZERİNE 131

Marksist Metot Üzerine 133
Fidel-Guevara ve Küba Deneyi Karşısındaki Tavrımız 138
Mao'nun Leninizmin Hazinesine Katkıları ve Yeni Oportünizm 143
Milli Demokratik Devrim Teorisi 143
Milli Demokratik Devrim Özünde Bir Köylü Devrimidir 144
Halk Savaşı Milli Demokratik Devrimin Zorunlu Bir Durağıdır 145
İdeolojik Öncülük Esastır 147
Milli Demokratik Devrim Stratejik Tezi
Proletaryanın Hegemonyasını İçinde Taşır 147
Proleter Kültür Devrimi 156
Objektif Şartlar Esas Faktördür 159
Hegemonyanın Objektif Şartlarının Varlığı Tartışılmaz! 161
Sosyalist Siyasi Bilinç ve Proleter Devrimci Siyasi Mücadele 168

III. BÖLÜM

***AYDINLIK SOSYALİST DERGİ*'YE AÇIK MEKTUP 177**

Devrim Anlayışı 187
Çalışma Tarzı 189
Örgüt Anlayışı 190

YAYIN POLİTİKAMIZ 197

DEVRİMDE SINIFLARIN MEVZİLENMESİ 201

İdeolojik Önderlik Esastır 203

Köylülerin Devrimde Temel Gücü Teşkil Etmesi, Devrimci Savaşta Kırların Temel Alan Olmasından Dolayıdır 209

Askeri Yan, İdeolojik ve Politik Yandan Ayrı Olarak Ele Alınamaz 211

KESİNTİSİZ DEVRİM I 215

ÖNSÖZ 217

DEVRİMİN TANIMI 219

A. TEKEL ÖNCESİ MARKSİZMDE DEVRİM TEORİSİ 221

I Marx ve Engels'te Devrim Kavramları 221

II Devrim Aşaması, Evrim Aşaması ve Buhranlar Teorisi 225

III Sürekli Buhran ve Sürekli Devrim Teorisi 230

VI Devrimci Şiddet ve Barışçıl Geçiş 235

V "Millilik" ve Enternasyonalizm 236

VI Proletarya Devrimi, Tek Ülkede mi Bütün Avrupa'da mı? 238

B. EMPERYALİST DÖNEM MARKSİZMİNİN DEVRİM TEORİSİ 241

I SERBEST REKABETÇİ KAPİTALİZMİN TEKELCİ KAPİTALİZME DÖNÜŞMESİ 241

II MARKSİZMİN "ORTODOKS" TAHRİFİ VE LENİNİST DEVRİM TEORİSİ (I) 243

III MARKSİZMİN "ORTODOKS" TAHRİFİ VE LENİNİST DEVRİM TEORİSİ (II): LENİNİST KESİNTİSİZ DEVRİM TEORİSİ VE MENŞEVİZM 248

IV BOLŞEVİKLERİN VE MENŞEVİKLERİN PARTİ ANLAYIŞLARI 252

V 1905 DEVRİMİ VE LENİN'İN ÖNGÖRDÜĞÜ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ 256

Devrim Şehirden Kıra Doğru Bir Rota Takip Edecektir 258

Kurulacak Olan İktidar Temel Güçlerin İktidarı Olacaktır:
İşçi ve Köylü Devrimci Diktatoryası 258
VI EVRİM AŞAMASI, DEVRİM AŞAMASI 263
Evrim Dönemi 264
Devrim Aşaması 265
a Geçiş devresi: Fransızcası: 266
b Taktik Taarruz devresi: 266
c *Stratejik Taarruz Devresi: Nizami Orduya Geçiş ve Ayaklanma:* 267

IV. BÖLÜM

KESİNTİSİZ DEVRİM II – III 269
GİRİŞ 271
A. ÖN AÇIKLAMALAR 275
I Marksizm-Leninizm Bir Eylem Kılavuzudur 275
II Leninizmin Evrensel Tezleri 276
III Evrim-Devrim Aşamaları ve Çalışma Tarzı 277
B. EMPERYALİZMİN III. BUNALIM DÖNEMİ VE LENİNİST ÇİZGİ 285
I Emperyalizmin IIII. Bunalım Dönemi 285
II Oligarşik Dikta 292
III Devrimci Çizgi ve Revizyonizm 293
Devrimci görüş 298
C. TÜRKİYE'NİN TARİHİ-SOSYAL-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ VE PRATİĞİMİZE İLİŞKİN SORUNLAR 301
I MERKEZİ FEODAL OSMANLI DEVLETİ 301
Sonuç olarak 303
II KEMALİZM 304
III 1923 DEVRİMİ, 1923-42 ve 1942-50 DÖNEMLERİ 306
IV 1950-71 DÖNEMİ 309
V 12 MART VE DEĞİŞEN SINIFLAR İLİŞKİSİ 310
1) Ülkemizin jeo-politik durumu: 313

2) Tarihi ve sosyal gelişmenin oluşturduğu özellik: 313
3) Ülkemizin ekonomik bünyesinin ve de küçük burjuvazinin politik ve ekonomik örgütlenmesinin oluşturduğu özellik: 317
4) 1919-23 Harekatının oluşturduğu özellik: 318

D. STRATEJİK HEDEFİMİZ ANTİ-EMPERYALİST VE ANTİ-OLİGAR- ŞİK DEVRİMDİR 321
A) Objektif Nedenler 323
B) Subjektif Neden 324

E. 12 MART SONRASI TÜRKİYE SOLU 327

V. BÖLÜM

DURUM DEĞERLENDİRMESİ 333

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ CEPHESİ'NİN (THKC) 1 NO'LU BÜLTENİ 337

İHTİLALİN YOLU 341
THKP'NİN DEVRİM STRATEJİSİ
Amerikan Emperyalizminin Boyunduruğu Altındaki Türkiye 341
Halkımızın Kurtuluşu 342

BAZI ARAŞTIRMA KONULARINA İLİŞKİN NOTLAR 345
I Örgüt Konusunda 345
II Türkiye'deki (1908'den Bu Yanaki) Gelişmeler 345

KÜLTÜR SORUNU ÜZERİNE 347

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ TÜZÜĞÜ 351
BÖLÜM 1 Genel Program 351
BÖLÜM 2 Parti Üyelerine 351
BÖLÜM 3 Partinin Teşkilat Prensipleri ve Organları 352
Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi 352

MAHİR ÇAYAN
ÜZERİNE YAZILAR

THKP-C 355
Ertuğrul Kürkçü

MAHİR ÇAYAN: DEVLET BABA'YA SOSYALİST İSYAN 365
Mahir Sayın

MAHİR ÇAYAN VE DÖNEMİN SİYASAL DÜNYASI 393
İlkay Alptekin Demir – Necmi Demir

MAHİR ÇAYAN'IN İZİNDE 401
Abdullah Öcalan

MAHİR ÇAYAN: DEVRİM İÇİN! 413
Mahmut Memduh Uyan

BİZE KALAN 425
Merih Cemal Taymaz

MAHİR ÇAYAN DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE 435
Işık Ergüden

MAHİR VE MAHİR'DEN DAHA FAZLASI 465
M. Ender Öndeş

MAHİR ÇAYAN VE THKP-C*

Emir Ali Türkmen

Samsun doğumlu Mahir Çayan ortaokul ve liseyi İstanbul'da okudu. 1963'te İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kaydoldu. Ertesi yıl Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geçti. FKF'ye (Fikir Kulüpleri Federasyonu) bağlı olan SBF (Siyasal Bilgiler Fakültesi) Fikir Kulübü'ne ve TİP'e (Türkiye İşçi Partisi) üye oldu. 1965'te FKF'nin başkanlığını üstlendi.

1967'de kısa süreliğine o zamanki kız arkadaşı Gülten Savaşçı'nın yanına Fransa'ya gitti. Fransa'da bulunduğu süre içerisinde Latin Amerika'daki silahlı (fokocu) mücadelelerden etkilendi. Buradaki sosyalist hareketleri ve dönemin tartışmalarını izledi. 1968'deki 6. Filo eylemlerine İzmir'de katıldı ve gözaltına alındı. Bu dönemde TİP içinde Mihri Belli'nin savunduğu Millî Demokratik Devrim (MDD) tezinden yana bir tavır aldı. Çayan, TİP adına Zonguldak ve Karadeniz Ereğlisi'nde çalışmalarda bulundu. Bu gezide Sadun Aren ile TİP senatörü Fatma İşmen'in tutumunu eleştirdi. Bu konudaki görüşleri "Aren Oportünizminin Niteliği" başlığıyla *Türk Solu* dergisinde yayımlandı. Bu arada, savunduğu MDD tezi doğrultusunda ideolojik çalışmalarını yoğunlaştıran Mahir Çayan, *Emek* dergisinde Kenan Somer imzasıyla çıkan "Devlet ve Devrim" ile "Lenin ve Devrim Nasıl Tanımlanmalı" yazılara *Türk Solu*'nda "Revizyonizmin Keskin Kokusu I" ve "Revizyonizmin Keskin Kokusu II" ya-

---

* Bu yazıda *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi*'nin (cilt 7, İstanbul: İletişim Yayınları, 1988, s. 2177-2188) ilgili bölümünden yararlanıldı.

zılarıyla cevap verdi. TİP'le düştüğü temel ayrılığın devrim sorununda düğümlendiğini düşünüyordu. TİP'i bu süreçte yasalcılıkla suçladı. Türkiye'deki devrim sürecinin ancak silahlı bir mücadeleyle ve kendi özgül koşullarının tespit edilmesiyle yürütülebileceğini savundu. Bu görüşe yakın olan *Türk Solu* ve *Aydınlık* dergilerinde yazdı.

1970 yılında yapılan TİP kongresine katılmadı, fakat TİP ve kendi çalışma çevresindeki öğrenci ve işçilerle bir toplantı örgütledi. Bu arada Mihri Belli ile olan anlaşmazlıklarının iyice su yüzüne çıkması sonucu MDD'cilerden ayrıldı; "genç subayların" iktidarı değiştirmek üzere darbe yapmasını beklemek yerine halk ihtilali için silahlı propaganda faaliyetlerine başladı. Bu ayrışmanın temelinde, Çayan'ın, MDD tespitinin aslında TİP yasalcılığının başka bir versiyonu olduğunu düşünmesi yatıyordu.

9-10 Ekim 1969'da Ankara'da yapılan ve FKF'nin adını Dev-Genç (Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu) olarak değiştirdiği kurultayda yapmış olduğu uzun bir konuşmayla dikkatleri üzerine çekti ve adeta Türkiye sosyalist hareketinin seyrini değiştirdi. Bu kurultayı Kürkçü şöyle anlatıyor:

> O kurultaydan [FKF'nin Dev-Genç'e dönüştüğü kurultay] aklımda bir tek Mahir Çayan'ın konuşması kalmıştı: Bir muhakemeye dayanan, verili durumla Marksist teorik ilkeler arasında bir ilinti arayan, bütün koşulları ve durumları bir devrimin olabilirliği açısından yorumlayan; geleceğe ilişkin bir öngörüde bulunmamıza olanak veren, karşıtlarının neden karşıtı olduğunu anlamamızı ve kendisine hak vermemizi sağlayan tek sunuştu...
>
> Bizi çeken yalnızca konuşmanın içeriği değil, konuşanın kendisiydi de: Kendinden önceki kaba sabalıkları unutturan düzgün ve akıcı Türkçesiyle, belagatiyle; iki saat boyunca hiç kimseyi -sinirlendirse de karşıtlarını bile- bıktırmayan etraflı anlatımıyla; tribünlerden atılan laflara zekice alaylarla cevap verişiyle; gereğinde "efelenişi" gereğinde ders verircesine konusunu sergileyişiyle ve elbette edasıyla, duruşuyla, sözlerini tamamlayan anlamlı yüz ifadesiyle... Konuşması bittiğinde, o ana kadar ruhen koptuğumuz Kurultaya geri dönmüştük.
>
> Mahir Çayan gençlik hareketine kendisinden çalınan devrimci aklı ve Marksizmi, sosyalist hareket içindeki mücadeleye kalite ve seviyeyi iade etmişti bir kez daha...[1]

---

[1] https://bianet.org/haber/on-larin-hayati-mahir-cayan

KURTULUŞ
Devrim için savaşmayana sosyalist denmez
Devrimde Sınıfların mevzilenmesi
Yayın Politikamız

Çayan, MDD stratejisinin bir savaş stratejisi olduğunu ve bunun bir savaş örgütü yani bir parti ile gerçekleşebileceğini savunuyordu. 15-16 Haziran 1970 işçi direnişinin ardından Mihri Belli ile olan ayrılık çizgileri daha belirgin bir hal kazanmıştı. Aynı yıl sonbaharda toplanan TİP Kurultayı'nda Mihri Belli'nin "proleter devrimcilerin" parti kurma ihtiyacı tespitlerine ertelemeci bir tavırla yaklaşması üzerine Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin yazı kurulundan istifa ettiler ve ardından Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Münir Ramazan Aktolga imzasıyla "*Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup*" adlı metni yayımladılar. Bu metinde dile getirilen görüşler daha sonra THKP-C'nin ideolojik/stratejik ilkeleri haline gelecekti. Metinde, işçi sınıfının ideolojik, politik ve örgütsel önderliğinde işçi-köylü ittifakına dayanan partinin, emperyalizmin zayıf halkası olan kırlardan şehirleri kuşatma perspektifini taşıyan halk savaşı stratejisini esas alması gerektiği savunuluyordu. İlk dönemde demir disipline dayalı bir dar kadrodan oluşan çelik çekirdek halinde örgütlenilecekti. Metinde, devrimci güçler dışındaki öznelerden (ordu vs.) medet uman yaklaşımlara da cephe alınmıştı. THKP-C'nin (Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi) oluşum süreci böylelikle başlamış oldu.

1971 yılının Mayıs ayında THKP-C adıyla ortaya çıkan örgüt, Dev-Genç'in "seçkin" kadrolarının yetiştiği ODTÜ ile SBF Fikir Kulüpleri'nden doğdu. ODTÜ'den Münir Aktolga, Ulaş Bardakçı; SBF'den Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Hüseyin Cevahir bu sürecin ilk çekirdeğini oluşturdular. Daha sonra onlara Ertuğrul Kürkçü, İlhami Aras, Bingöl Erdumlu ve Necmettin Giritlioğlu katıldı. Ayrılığın ardından Ankara Küçükesat'ta yapılan bir toplantıda on bir kişinin yer aldığı Genel Komite oluşturuldu. Genel Komite geçici bir kuruldu. Kendi içinden üç kişilik bir Merkez Komite tayin etti ve yetkilerini bu komiteye

devretti. Genel Komitede yer alan kişiler şunlardı: Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Münir Aktolga, Ertuğrul Kürkçü, Bingöl Erdumlu, Hüseyin Cevahir, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Sina Çıladır, Orhan Savaşçı, Sırrı Öztürk. Bu yapı parti kurmaya doğru giden sürecin ilk adımıydı. Henüz bir tüzük ve program yazılmamıştı. Merkez Komitesini teşkil eden kişiler (Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga) *Kurtuluş* dergisinin yayın faaliyetini ve örgütün genel idaresini üstlenmişlerdi. Hareket bundan sonra Kurtuluş adıyla anılacaktı.

Grup ilk askeri eylemini Ziraat Bankası'nın Ankara Küçükesat'taki şubesini soyarak gerçekleştirdi. Soygunda yer alanlar (Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Hüdai Arıkan, Hüseyin Cevahir ve Ziya Yılmaz) eşkallerini değiştirmişlerdi ve amaçları bir "silahlı propaganda" değildi. Bu arada *Kurtuluş* dergisinde yayımlanan bir dizi yazıda ortaya çıkan teorik çerçeve, örgütü kimi ideolojik-politik ve stratejik konularda daha net bir biçimde şekillendirdi. Örgüt, partileşmeye doğru giden yolda bir yayın faaliyeti etrafında örgütlenmeyi "revizyonist" bir çizgi olarak niteliyor, halk savaşı stratejisini gerektiren mücadelelerde bu tarz örgütlenmenin yanlış olduğu savunuluyordu. Şehirleri kırlardan kuşatma stratejisinin ister istemez parti kitlesinin yoksul köylülerden oluşmasına yol açacağı üzerinde duruluyor, proletaryanın buradaki fiili yokluğunun yerini onun ideolojik önderliğinin alacağı söyleniyordu. Halk savaşı stratejisinin savunusu daha vurgulu bir biçimde yapılıyor, bu stratejinin "devrimcileri oportünistlerden ayıran" bir çizgi olduğu dile getiriliyordu. Halk savaşının "politikleşmiş bir askeri mücadele" olduğu söyleniyordu. Nitekim, "politikleşmiş askeri savaş" kavramı THKP-C'nin ve ardılı olan grupların ayırt edici yanlarından biri olacaktı. TİİKP (Türkiye İhtilalci İşçi-Köylü Partisi) ve TKP-ML (Türkiye Komünist Partisi-Marksist/Leninist) gibi gruplardan farklı olarak, halk savaşının Maocu formundan ziyade Latin Amerika'daki gerilla savaşı pratiklerini esas alıyorlardı.

THKO'nun (Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının kurduğu Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu) yaptığı eylemlerin sempati toplayan etkisiyle örgüt, bu kez silahlı propaganda amacını da içerecek biçimde, bir dizi soygun ve fidye eylemine yöneldi. Akbank'ın İstanbul Selamiçeşme Şubesi'ni soydular, ardından fabrikatör Mete Has ile toprak ağası Talip Aksoy'u kaçırıp fidye karşılığında serbest bıraktılar. Nisan 1971'e gelindiğinde Mahir Çayan'ın önerisiyle yeni bir örgütsel yapılanmaya gittiler. Genel Komite yeni bir düzenlemeyle birlikte kalıcılaştırıldı, bir tüzük taslağı hazırlandı.

Örgüt sansasyonel bir askeri eylem için karar aldı. İsrail'in İstanbul Başkonsolosu Efraim Elrom'u kaçıracaklardı. 17 Mayıs 1971'de bu eylemi gerçekleştirdiler ve "THKP 1 No'lu Bildiri" ile "THKC 2 No'lu Bildiri" başlıklı metinleri yayımlayarak amaçlarını açıkladılar. Elrom'un kaçırılması eyleminde Mahir Çayan, Ziya Yılmaz, Oktay Etiman, Ulaş Bardakçı, Necmi Demir ve Hüseyin Cevahir yer almışlardı. Yayımladıkları bildirilerde dile getirdikleri istekler hükümet tarafından yerine getirilmeyince Elrom'u öldürdüler. Eylemin ardından devlet seferber oldu. Mahir Çayan ile Hüseyin Cevahir İstanbul Maltepe'deki saklandıkları evden dışarı çıktıklarında sokaktaki bekçilerle silahlı çatışmaya girdiler. Uzun süren çatışma sırasında Sibel Erkan adlı bir genç kadını rehin alarak bir eve girdiler. Çatışma bölgesine bir zırhlı tugay gönderildi ve çatışmada Hüseyin Cevahir öldürüldü. Mahir Çayan ise yaralı olarak yakalandı. Oktay Etiman dışında Elrom eylemine katılan herkes devletin eline geçti. Mahir Çayan'ın yakalanmasıyla birlikte şehir gerillası faaliyeti sona erdi. Ama devletin operasyonları durmadı. Sol hareketle ilişkisi olan gazetecileri, akademisyenleri ve yazarları da kapsayan bir gözaltı furyası başlatıldı. Mahir Çayan, Nihat Erim hükümetinin bu yaklaşımını "faşizme erken doğum yaptırılması" olarak niteledi ve hükümetin "reformcu" imajının bununla birlikte sarsılmasını Elrom eyleminin bir başarısı olarak değerlendirdi.

Elrom eyleminden sonra yakalanan Münir Aktolga tutulduğu cezaevinden firar etti. Örgütün Ankara'daki kadrolarını bir araya getirdi. Silahlı mücadele konusunda Mahir Çayan'dan farklı düşünen ve tereddütleri olan Genel Komite üyeleri Aktolga'yı ve Yusuf Küpeli'yi yeni bir durum değerlendirmesi için İstanbul'a gönderdi. Mahir Çayan ve cezaevindeki diğer militanların kaçırılmaları İstanbul'daki çalışmanın birinci gündemi olacaktı. Bir süre hastanede yattıktan sonra TCK 146'dan dava açılan Mahir Çayan, duruşmanın savunma aşamasında 29 Kasım 1971'de Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin, Ulaş Bardakçı ve Ömer Ayna ile birlikte Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçarlar. Münir Aktolga ile Yusuf Küpeli İstanbul'da Elrom eylemine kadar geçen sürecin bir eleştirisini hazırladılar. Hazırladıkları bu eleştiriyi Genel Komite üyeleriyle tartışmadan önce İstanbul'daki kadrolara açmaları örgütte bir kırılmaya yol açtı. Mahir Çayan, Ziya Yılmaz ve Ulaş Bardakçı'nın cezaevinden firar etmeleriyle birlikte söz konusu "özeleştiri" süreci örgütsel ayrılıkla sonuçlanacak bir evreye girdi. Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga ayrılığa yol açan görüşlerini, ayrılıktan sonra yazdıkları bir metinde şöyle ifade ettiler:

> Denilir ki, "işte parti de cephe de var", "çok yönlü çalışma" deyip görev bölümü de yaptık, yalnız bazıları görevlerini "yaptılar", bazıları ise "yapamadılar". Bir de bazı "teknik hatalar" yapıldı. Bütün aksaklık buralardan geliyor. (...) Parti, cephe, çok yönlü çalışma lafları sadece Narodnizmi gizleyen laflar olmuşlardır. (...) Bizler gibi lafta "çok yönlü çalışma" deyip, çalışma dallarını mekanik bir biçimde birbirinden ayırdın mı, her dalı kendi başına bıraktın mı, "politikleşmiş askeri mücadele" deyip (...) vaktiyle anarşist Narodnik diye küfrettiklerinle terör yarışına girdin mi bütün çalışma dallarının görevlerini terörün propagandası olarak tespit ettin mi (...), bu, bütün örgütlenmeyi kendiliğindenciliğe bırakma olur. (...) Günümüzde silahlı mücadeleyi haklı gösterebilmek için "evrim ve devrim aşamaları iç içe geçmiştir" gibisinden demagojilere gerek yoktur. (...) Bugün yurdumuzda baş çelişki "halkın devrimci öncüleriyle, emperyalizm ve oligarşik gerici yönetim arasında"ymış! (...) Bir grup insan düzene karşı kesin savaşa girmeye karar verdi diye baş çelişki, savaş sadece o insanlarla düzen arasında olamaz. Mesele böyle ele alınırsa savaş, bir grup öfkeli insanın karşı-devrimle düellosu, Narodnik terörizmi olur.

Bu metin THKP-C'nin temel görüşlerinin reddi anlamına geliyordu. Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı ve Ziya Yılmaz'ın metindeki görüşleri reddetmesiyle birlikte Genel Komite ikiye bölündü. Ertuğrul Kürkçü, Dev-Genç MYK üyeleri ve Orhan Savaşçı, Mahir Çayan'ın yanında yer aldılar. Sürecin sonunda Yusuf Küpeli ile Münir Aktolga için partiden ihraç kararı alındı. Çayan ve arkadaşları Küpeli ile Aktolga'nın eleştirileri ve onlar hakkında aldıkları ihraç kararını şöyle değerlendiriyorlardı:

> Partimizin ideolojik, politik, örgütsel stratejik ilkeleri *Kurtuluş*'un 1. sayısında ve Parti ve Cephe bildirilerinde ve de Parti Tüzüğünde net ve açıktır.
>
> Partimizin çizgisi Marksizm-Leninizmin dünyanın ve Türkiye'nin şartlarına uygulanması sonucunda ortaya çıkmış olan uluslararası devrimci hareketin çizgisidir.
>
> Partimiz yeni sömürgecilik çağında dünya ve Türkiye halklarına karşı enternasyonal ve milli görevlerini yerine getirme savaşında gerilla savaşını temel almıştır.
>
> Gerilla savaşını politik mücadelenin en üst ve etkili biçimi olarak ele alan partimizin stratejik çizgisi politikleşmiş askeri savaş çizgisidir. Bu çizgi gerilla savaşını birleşik devrimci savaş ilkesine uygun olarak ele alır. Birleşik devrimci savaşın henüz kitlelerin aktif desteğini almadığı, savaşın oligarşi ile halkın devrimci öncüleri arasında geliştiği bu ortamda partimizin örgütsel ilkesi, politik ve askeri liderliğin birliği ilkesidir. Örgüt şeması da yeni sömürgecilik döneminin Bolşevik şemasıdır.

> Partimizin ideolojik, politik, stratejik, örgütsel ilkelerini "Narodnizm, Marksizm ile Narodnizmin eklektik birleştirilmesi, en tehlikeli sol sapma" diye niteliyerek, partimizin devrimci çizgisi yerine uluslararası sosyal pasifizm çizgisini partimizin Genel Komite'sinden habersiz tezgâhlama gayretleri içinde olan sizlerin Partimizde kalmasına artık fiilen imkân yoktur. Bu nedenle Genel Komite üyeleri olarak bizler, Partideki bütün yetki ve görevlerinizin iptaline ve de Partiden ayrılmanıza karar verdik.

Yusuf Küpeli ile Münir Aktolga'nın parti içindeki konumlarını sahiplenmeyen tavırları da bu karara eklenince ikisi de tartışmanın ardından örgütten tasfiye edildiler. Ayrışmadan sonra Genel Komite yeniden düzenlendi.

THKO üyeleriyle birlikte cezaevinden firar eden THKP-C'liler, Deniz Gezmiş ile arkadaşlarının idamını engellemek üzere harekete geçme kararı aldılar. Kırlarda ve kentlerde silahlı mücadele faaliyetlerini yükseltmeyi amaç olarak önlerine koyan THKP-C'liler, kentlerde yürütülecek bir silahlı eylem sürecinin sonunda Karadeniz'e üslenip burada kır gerillası faaliyetini başlatmayı planladılar. Bu süreçte devletin karşı saldırısı da yoğunluğunu artırmış, operasyonlarda Ulaş Bardakçı öldürülmüş, Ziya Yılmaz yaralı olarak yakalanmıştı. Mahir Çayan ve arkadaşları ise yakalanmamak için sürekli yer değiştiriyorlardı. Onların yer değiştirmelerinde Koray Doğan rol alıyordu; ne var ki, Koray Doğan da bir pusuda sırtından vurularak öldürüldü. Koray Doğan'ın kaybıyla Ankara'daki hareket yeteneği zayıflayan örgüt bazı kadrolarını Karadeniz'e kaydırma kararı aldı. Bunun üzerine Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan, Saffet Alp ve Sabahattin Kurt, Ertan Saruhan aracılığıyla Fatsa'ya geçtiler. Bu dönemde arkadaşları Mahir Çayan'ın yurtdışına çıkmasını istiyordu ama o kendisine bu yönde gelen teklifleri geri çevirdi. THKP-C'nin TSK içindeki kadrolarının önderi Orhan Savaşçı da yapılan bir operasyonla arkadaşlarıyla beraber birliklerinden alınarak tutuklandılar. Tutuklama furyası Mahirlerin hareket alanını gittikçe daraltıyordu.

Bunun üzerine çekirdek örgütten geriye kalan iki kişi, Mahir Çayan ve Ertuğrul Kürkçü, THKO üyeleri Cihan Alptekin ve Ömer Ayna ile birlikte Fatsa'nın Yapraklı köyüne geldiler. Topluluğun gündeminde Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamlarının engellenmesi vardı. Ordu'nun Ünye ilçesindeki NATO'ya ait radar üssünde çalışan teknisyenleri kaçırmaya

karar verdiler. Eylemi gerçekleştirmeden önce CHP'nin idamların gerçekleşmemesi için Anayasa Mahkemesi'ne yaptığı itirazın sonucunu bekleyeceklerdi. İdamların durdurulması için başka hiçbir yasal yol kalmadığında eyleme geçeceklerdi. Gelgelelim, bu eylem için yeterli araç ve kadro donanımı ile ilişki ağına sahip değillerdi.

Devlet klikleri arasında idamlarla ilgili gerilim sürerken, topluluk idamları engelleyemeden yakalanabilecekleri endişesiyle, İngiliz teknisyenleri kaçırmaya karar verdi. 1972 yılının 25 Mart akşamı Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ertuğrul Kürkçü, Hüdai Arıkan ve Ertan Saruhan bir tanıdıklarına ait araçla İngiliz teknisyenlerin yaşadığı apartmanda keşif yapmak üzere Ünye'ye gittiler. Teknisyenlere ait aracın binanın önünde park halinde olduğunu görünce o gece onları kaçırmaya karar verdiler ama etrafın kalabalık olması nedeniyle bu fikirden vazgeçtiler. Geceyi bir tanıdıklarının evinde geçirdiler. Ertesi sabah Fatsa abluka altına alınmıştı. Operasyonda kalabalık bir komando birliği, özel görevliler ve polis birlikleri yer almıştı. Daha sonra Fatsa Belediye Başkanı olan terzi Fikri Sönmez ile çırağı gözaltına alınmış, işkence görüyorlardı. Bunu öğrenen grup iki seçenekle karşı karşıya kaldı. Ya İngiliz teknisyenleri kaçırıp o sırada Kızıldere'de olan arkadaşlarının yanına gideceklerdi ya da teknisyenleri almadan bulundukları yerden çıkmanın yolunu arayacaklardı. Yaptıkları değerlendirmenin sonucunda birinci seçeneği uygulamaya karar verdiler. İngiliz teknisyenlerin aracı hâlâ evin önündeyse onları da alıp birlikte gideceklerdi. İngilizler binada değilse Ünye'den kendi başlarına ayrılacaklardı.

İngilizlerin arabasının hâlâ binanın önünde olduğunu görünce harekete geçip üç İngiliz teknisyeni aldılar, orada bulunan diğerlerini bağlayıp hareket edemez halde bıraktılar. Mahir Çayan, Cihan Alptekin, Ertuğrul Kürkçü, Hüdai Arıkan, Ertan Saruhan, Ahmet Atasoy ve Nihat Yılmaz İngilizlere ait araçla Kızıldere'ye doğru yola çıktılar. Kızıldere köyüne yaklaştıklarında Ertan Saruhan ve Nihat Yılmaz'dan ayrılıp ellerindeki rehinelerle birlikte köydeki arkadaşlarıyla (Sinan Kazım Özüdoğru, Sabahattin Kurt, Saffet Alp ve Ömer Ayna) birleşmek üzere hareket ettiler. Ertan Saruhan ile Nihat Yılmaz'ı, aracı uzak bir yere götürüp bırakarak Ankara ya da İstanbul'a gitmeleri için görevlendirdiler. Soğuk ve rüzgârlı bir havada yokuş yukarı tırmanarak sabaha karşı köy yakınlarındaki ağıllara ulaştılar. Görünmemek için hava kararana kadar bu

ağıllarda saklandılar. 27 Mart gecesi köydeki arkadaşlarının kalmakta olduğu, köy muhtarının evine vardılar.

27 Mart sabahı İngiliz teknisyenlerin kaçırıldığını öğrenen devlet güçleri bölgede yoğun bir arama faaliyeti yürütmeye başladı. Bu sırada köye ilk gelen grubun bağlantılarını kuran kişiler yakalandı. Onların verdikleri bilgiler doğrultusunda da Niksar'daki bağlantıyı kuran kişi 29 Mart'ta ele geçti. Bu kişi muhtarın evini söylemese de Kızıldere köyü civarını tarif etti. Keşif uçakları da köy yolunun yakınlarında İngilizlere ait aracın tekerlek izlerini tespit etmişti. Aynı gün Niksar'ın girişinde aracın kendisi de bulundu. İstanbul ya da Ankara'ya gitmektense Kızıldere'ye dönmeyi daha güvenli bulan Ertan Saruhan ile Nihat Yılmaz, dönüş yolu üzerinde ekmek almak için gittikleri köyde şüphe çektiler. Böylece devletin elindeki bütün veriler çemberin daralmasına, Kızıldere köyünün hedefe oturtulmasına yol açtı. Jandarmalar 30 Mart 1972 sabah saat 05.00'te bilgi edinmek için köy muhtarının evine geldiler. Muhtar önceden hazırladığı, arananların evinde saklandığını belirttiği bir ihbar mektubunu jandarmaya verdi.

Köyün ve evin etrafı sarıldı. THKP-C üyeleri Mahir Çayan, Ertuğrul Kürkçü, Sinan Kazım Özüdoğru, Hüdai Arıkan, Ertan Saruhan, Saffet Alp, Sabahattin Kurt, Nihat Yılmaz ve Ahmet Atasoy ile THKO üyeleri Cihan Alptekin ve Ömer Ayna evde bulunuyordu. Grup teslim olmamaya, taleplerinin kabul edilmemesi ve üzerlerine ateş açılması durumunda rehineleri öldürüp sonuna kadar çatışmaya karar verdi. Hububat, un çuvalları, yatak ve dolaplarla evin giriş ve çıkışlarına barikat kurdular. Evin çatısına açtıkları deliklerden çevreyi gözetlemeye başladılar. Yapılan "teslim ol" çağrılarını reddettiler. Bunun üzerine kolluk güçleri İngilizleri görmek, konuşmak istedi. İngilizleri gösterip konuşturdular. Ardından devlet güçleri görüşmek için gruptan birinin çatıya çıkmasını istediler. Bunun üzerine Ertuğrul Kürkçü, Mahir Çayan, Cihan Alptekin ve Saffet Alp çatıya çıktılar. Görüşmek için bu halde bekledikleri sırada üzerlerine önce tek tek ateş edildi, sonra da yaylım ateşi açıldı. Mahir Çayan bu yaylım ateşi sırasında başına isabet eden mermiyle öldü. Diğer üçü kendilerini mermilerden kurtarıp aşağı atlamayı başardılar. Ardından, aldıkları karara uygun olarak üç İngiliz teknisyeni öldürdüler. Artık başlamış olan çatışma sırasında atış menzilleri içindeki kolluğa karşılık verebiliyorlarsa da,

kerpiç yapılı ev kurşun geçiriyordu. Ömer Ayna gözünden, Cihan Alptekin ise karnından vuruldu. Bir süre sonra yaylım ateşi kesildi. Evi saran birliklerden görüşme yapma çağrısı geldi. Daha önceki çağrının neticesini gören devrimciler bunu reddettiler. Evin sahanlığına toplandılar. Gelecek yeni saldırıyı karşılamak üzere el bombalarını hazırlayıp beklemeye başladılar. Eve bu kez roketatarlı saldırı yapıldı. Roketli saldırıda sahanlık da isabet aldı. Gruptakilerden birinin elindeki pimi çekilmiş bomba patlayınca diğerlerinin elindeki bombaların da patlamasına neden oldu. Evin arkasından sahanlığa açılan diğer girişi tutmakta olan Ertuğrul Kürkçü dışındakilerin tümü devlet güçleri tarafından öldürüldü. Kürkçü, evin bitişiğindeki samanlığa geçip saklandı. Evden gelen silah atışlarının kesilmesini takiben eve giren kolluk Saffet Alp'i kurşuna dizerek öldürdü. Evdekilerin sayısını net bilmedikleri için ve muhtarın söylediği sayıyla ceset sayısının örtüşmesi üzerine akşama doğru cesetleri alıp köyden ayrıldılar. Ertuğrul Kürkçü samanlıkta kaldı. Ertesi gün cenazeleri almaya gelen ailelerin arasında Kürkçü'nün babası da vardı. Oğlunun ölenler arasında olmadığını söylemesi üzerine yapılan arama sonucunda Ertuğrul Kürkçü de yakalandı.

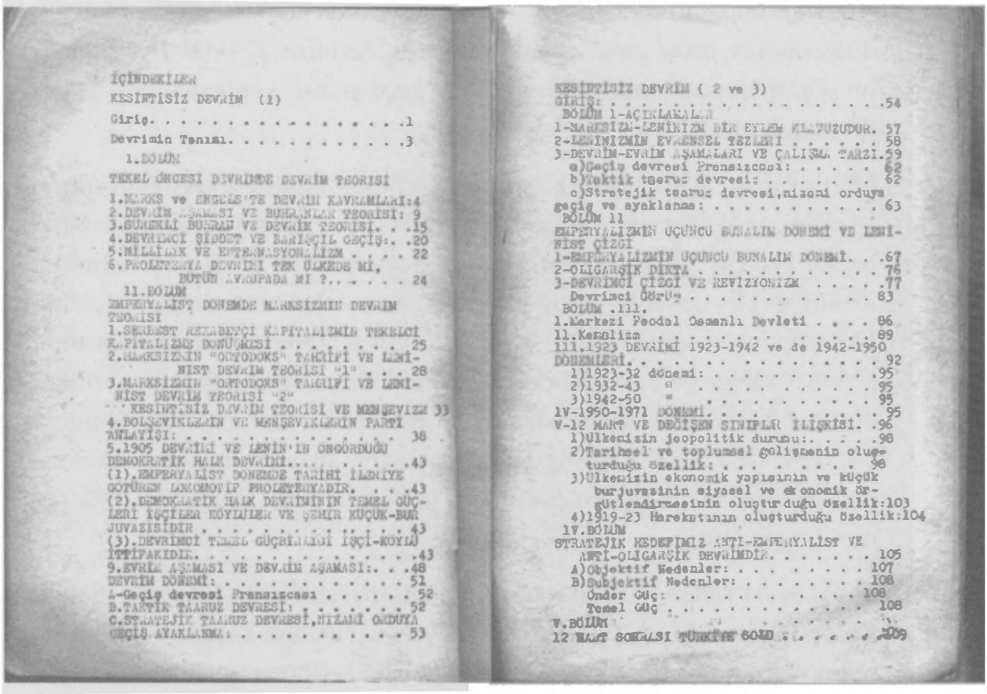
Olay, Türkiye sosyalist hareketinin tarihine "Kızıldere Katliamı" olarak geçti. Mahir Çayan'ın mezarı Ankara Karşıyaka Mezarlığı'ndadır. Tarihe Kızıldere Katliamı olarak geçen olay, Türkiye'nin yakın politik geçmişinin en önemli sayfalarından biri, Türkiye'nin devrimci, sosyalist hareket tarihinin bir dönüm noktası olarak kabul görüyor.

Türkiye sosyalist hareketinin prestij mitleri içindeki en parlak yıldızın Mahir Çayan olduğunu söylesek sanırız abartmış olmayız. Onun FKF'nu ile başlayıp Dev-Genç ve THKP-C'le devam eden teorik ve politik-ideolojik serüveni, Türkiye sosyalist hareketinin tarihinde, etkileri günümüze değin süren bir tarihsel eşiktir.

Arkasında bıraktığı "Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi", "Suni Denge", "Yeni-sömürgecilik" ve emperyalizmin içsel bir olgu olarak ele alınması, emperyalizmin bunalım dönemlerine ilişkin tasnifleri ve teşhisleri, ister taraftarları ister muarızlarınca olsun, Türkiye solunun uzun yıllar önemli gündem başlıkları olmuştur. Kurucusu olduğu THKP-C'nin içinden doğan siyasi hareketler sosyalist hareketin etkili öznelerini teşkil etmişlerdir.

Kurucusu olduğu THKP-C'nin içinden doğan siyasi hareketler sosyalist hareketin etkili öznelerini teşkil etmişlerdir.

Bu dizi kapsamında yayımlanan kitaplar kuşku yok ki kolektif bir emeğin ürünüdür. Elinizdeki kitabın ortaya çıkmasında birçok arkadaşımızın emeği var. Yazılarıyla Mahir Çayan'ın farklı yönlerini değerlendiren ve katkı sunan Ertuğrul Kürkçü, Mahir Sayın, İlkay Alptekin Demir, Necmi Demir, Abdullah Öcalan, Mahmut Memduh Uyan, Merih Cemal Taymaz, Işık Ergüden, M. Ender Öndeş'e teşekkür ederiz.

İÇİNDEKİLER

KESİNTİSİZ DEVRİM (1)

Giriş. 1
Devrimin Tanımı. 3
1.BÖLÜM
TEKEL ÖNCESİ DEVRİMDE DEVAMİ TEORİSİ
1.MARKS ve ENGELS'TE DEVAMİ KAVRAMLARI:4
2.DEVAMİN KAYNAĞI VE BUHRANLAR TEORİSİ: 9
3.SÜREKLİ BUHRAN VE DEVAMİ TEORİSİ. . .15
4.DEVRİMCİ ŞİDDET VE BARIŞÇIL GEÇİŞ:. .20
5.MİLLİTİZM VE ENTERNASYONALİZM 22
6.PROLETERYA DEVRİMİ TEK ÜLKEDE Mİ, BÜTÜN AVRUPADA MI ?. 24
11.BÖLÜM
EMPERYALİST DÖNEMDE MARKSİZMİN DEVAMİ TEORİSİ
1.SERBEST REKABETÇİ KAPİTALİZMİN TEKELCİ KAPİTALİZME DÖNÜŞMESİ 25
2.MARKSİZMİN "ORTODOKS" TASFİYİ VE LENİNİST DEVRİM TEORİSİ "1" . . . 28
3.MARKSİZMİN "ORTODOKS" TASFİYİ VE LENİNİST DEVRİM TEORİSİ "2"
KESİNTİSİZ DEVRİM TEORİSİ VE MENŞEVİZM 33
4.BOLŞEVİKLERİN VE MENŞEVİKLERİN PARTİ ANLAYIŞI: 38
5.1905 DEVRİMİ VE LENİN'İN ÖNGÖRDÜĞÜ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ. 43
(1).EMPERYALİST DÖNEMDE TARİHİ İLERİYE GÖTÜREN LOKOMOTİF PROLETERYADIR. . . .43
(2).DEMOKRATİK HALK DEVRİMİNİN TEMEL GÜÇLERİ İŞÇİLER KÖYLİLER VE ŞEHİR KÜÇÜK-BURJUVAZİSİDİR 43
(3).DEVRİMCİ TEMEL GÜÇBİRLİĞİ İŞÇİ-KÖYLÜ İTTİFAKIDIR. 43
9.EVRİM AŞAMASI VE DEVAMİ AŞAMASI:. . .48
DEVRİM DÖNEMİ: 51
A-Geçiş devresi Fransızcası 52
B.TAKTİK TAARUZ DEVRESİ: 52
C.STRATEJİK TAARUZ DEVRESİ,NİZAMİ ORDUYA GEÇİŞ AYAKLANMA: 53

KESİNTİSİZ DEVRİM (2 ve 3)
GİRİŞ: 54
BÖLÜM 1-AÇIKLAMALAR
1-MARKSİZM-LENİNİZM BİR EYLEM KILAVUZUDUR. 57
2-LENİNİZMİN EVRENSEL İLKELERİ 58
3-DEVRİM-EVRİM AŞAMALARI VE ÇALIŞMA TARZI.59
a)Geçiş devresi Fransızcası: 62
b)Taktik taarruz devresi: 62
c)Stratejik taarruz devresi,nizami orduya geçiş ve ayaklanma: 63
BÖLÜM 11
EMPERYALİZMİN UÇUNCU BUNALIM DÖNEMİ VE LENİNİST ÇİZGİ
1-EMPERYALİZMİN UÇUNCU BUNALIM DÖNEMİ. . .67
2-OLİGARŞİK DİKTA 76
3-DEVRİMCİ ÇİZGİ VE REVİZYONİZM 77
Devrimci Örgüt 83
BÖLÜM .111.
1.Merkezi Feodal Osmanlı Devleti 86
11.Kemalizm 89
111.1923 DEVRİMİ 1923-1942 ve de 1942-1950 DÖNEMLERİ. 92
1)1923-32 dönemi: 95
2)1932-43 " 95
3)1942-50 " 95
1V-1950-1971 DÖNEMİ 95
V-12 MART VE DEĞİŞEN SINIFLAR İLİŞKİSİ. .96
1)Ülkenizin jeopolitik durumu: 98
2)Tarihsel ve toplumsal gelişmenin oluşturduğu özellik: 98
3)Ülkenizin ekonomik yapısının ve küçük burjuvazinin siyasal ve ekonomik örgütlenmesinin oluşturduğu özellik:103
4)1919-23 Hareketinin oluşturduğu özellik:104
1V.BÖLÜM
STRATEJİK HEDEFİMİZ ANTİ-EMPERYALİST VE ANTİ-OLİGARŞİK DEVRİMDİR. 105
A)Objektif Nedenler: 107
B)Subjektif Nedenler: 108
Önder Güç: 108
Temel Güç 108
V.BÖLÜM . . . . . .
12 MART SONRASI TÜRKİYE GÖRÜ 209

Kesintisizler 1-2-3'ün teksirle çoğaltılmış örneği

Kesintisizler'in Hikâyesi

Mahir Çayan tarafından yazılan *Kesintisiz Devrim I* ilk kez Nisan 1971'de Kurtuluş Yayınları tarafından basıldı. Matbaadan çıktığı 26 Nisan'da sıkıyönetim ilan edilmesi üzerine yasal olarak dağıtıma verilemedi. Kitabın II. ve III. ciltlerinin de geleceği duyurulmuştu. Ancak Mahir Çayan'ın örgütsel ve pratik işlere daha çok zaman ayırmak zorunda kalması ve THKP-C'nin eylemlere başlaması dolayısıyla *Kesintisiz Devrim II-III* hemen yayımlanamadı. 1971 başlarında İstanbul'a geçen Mahir Çayan 12 Mart darbesi sonrasında *Kesintisiz Devrim-II* üzerinde çalışmaya başladı. Ancak 1 Haziran'da İstanbul Maltepe'de Hüseyin Cevahir'in öldürüldüğü operasyonda yaralı olarak yakalandı. *Kesintisiz Devrim -II* notlarının bir bölümü, tutuklamalar sırasında ele geçti ve mahkeme dosyasına "delil" olarak girdi.

Mahir Çayan 1971 yılının Kasım ayı sonunda hapisten kaçtıktan sonra, İstanbul'da Kesintisiz Devrim-II üzerinde tekrar çalışmaya başladı. Kitabın iki ayrı cilt olarak tasarlanmış olan devamını her iki cildi birleştirerek Kesintisiz Devrim II-III başlığıyla yayımlamaya karar verdi. Bu taslaktaki görüşler daha sonra THKP-C Merkez Komitesindeki tartışmalar sırasında Münir Aktolga ve Yusuf Küpeli ile Mahir Çayan arasındaki fikri ayrılığın örgütsel kopuşla sonuçlanmasında da etkili oldu. Mahir Çayan *Kesintisiz Devrim II-III*'ü Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamını önlemek üzere girişilecek eylemleri düzenlemek için geldiği Ankara'da Şubat 1972 sonunda tamamladı.

El yazısı ile kaleme alınan metnin çoğaltılmasını Koray Doğan üstlendi. Koray Doğan 8 Mart 1972'de kaldığı evdeki pusudan kaçarken polislerce sokak ortasında infaz edildi. *Kesintisiz Devrim II-III*'ün el yazması metniyle yazı makinesinde çoğaltılmış üç kopyası Koray Doğan'ın birlikte çalıştığı arkadaşları tarafından güvenli bir yerde saklandı. 1973 yazından başlayarak daktilo edilmiş kopyalardan çoğaltılan yeni kopyalar elden ele dolaşıma sokuldu. El yazısı metin de 1974 sonunda hapisten çıkan *Devrimci Gençlik* Dergisini çıkaran ekibe teslim edildi.

~

TOPLU YAZILAR

~

I. BÖLÜM

SON GENÇLİK HAREKETLERİ ÜZERİNE*

İçinde Bulunduğumuz Evre ve Gençliğin Durumu

Türkiye gibi yarı-sömürge ve azgelişmiş kapitalist ve feodal ilişkilerin yan yana bulunduğu bir ülkede, ülkenin kurtuluş mücadelesinin iki devrim sürecinden geçeceği bugün artık tüm bilimsel sosyalistler tarafından bilinen bir gerçektir. "Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye", proletaryanın sevk ve yönetiminde tüm devrimci sınıfların oluşturduğu gerçek bir demokrasiyi betimler. "Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye"yi kurma mücadelesi de kendi içinde ayrıca evrelere ayrılmış bir sürü aşamadan geçecektir. Ve de her aşama belli ittifakları gerektirecektir. Karşı-devrim cephesi de çeşitli birliklerden yararlanacaktır bu süreç içinde.

İçinde bulunduğumuz evre proletaryanın kendisi için sınıf durumunda olmadığı ve proleter sosyalist bir partinin bulunmadığı bir evredir. Bu aşamada, Amerikan emperyalizmine karşı mücadelede anti-emperyalist etkin azınlık ne denli önemli ise, anti-emperyalist gençlik de o denli önemlidir.

İçinde bulunduğumuz dönemde proleter sosyalistlerin ikili bir mücadele biçimi içinde olmaları gerekmektedir; bir yandan emperyalizme karşı mücadelede tüm millici sınıf ve tabakaların yanında yer almak, anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleye hız vermek, diğer yandan proletaryaya politik bilinç vererek örgütlenmesini sağlamaktır.

Bu ikili mücadele bir bütündür ve birbirinden ayrı düşünülemez. Bu ikili mücadelenin herhangi bir yanını ihmal etmek sosyalistleri oportünizmin kucağına iter.

Gençlik bilindiği gibi bir sınıf değildir. Öğrenci gençlik genellikle küçük burjuva kökenlidir ve tüketici durumundadır. Tüketici durumunda olması

---

* *Türk Solu* (6 Mayıs 1969, Sayı 77) dergisinde yayımlanmıştır.

yurt ve dünya sorunları ile yakından ilgilenmesini sağlamaktadır. Ayrıca gençlik doğası gereği atılgandır, coşkuludur, yüreklidir. Her türlü çıkar duygusundan ve art niyetten uzaktır. Ve de toplumun en az bozulmuş tabakasını oluşturur. Doğaldır ki bu nitelikleriyle gençlik emperyalizmin karşısında, bağımsızlıktan yanadır.

Gençlik devrimci yığınların politik bilince ulaşmadıkları yarı-sömürge bir ülkede, bağımsızlık mücadelesinde toplumun devrimci sınıf ve tabakalarını harekete geçiren bir dinamit fitilidir.

Demokratik Öğrenci Hareketleri CHP ve FKF

Bilindiği gibi demokratik öğrenci hareketleri önce her fakültenin kendi fakülte içi mesleki hak istemlerinden başlamış ve bir süre sonra kendine özgü hak isteminin ötesine geçmiş ve Amerikancı iktidara hatta sisteme karşı siyasal birtakım belirtiler haline dönüşmüştür.

Başlangıçta öğrenci hareketlerini destekleyen CHP bir süre sonra bu hareketlerin karşısında yer almıştır. Bunun nedenlerini şöylece özetleyebiliriz:

I CHP küçük burjuva kaypaklığı içinde bocalayan bir partidir. Ve CHP doğası gereği herhangi bir devrimci harekette sonuna dek yürüyemez, içinde bulunduğumuz Milli Demokratik Devrim mücadelesinde atacağı doğru slogan ve yapacağı eylemlerle CHP'yi etkileyecek bir proleter sosyalist partinin hali hazırda olmaması ve içindeki anti-emperyalist güçlerin varlığına karşın işbirlikçilerin bugün için ağırlıklı olması CHP'nin bu bocalamasında ve gerici tavrında çok etkilidir.

II Emperyalizme karşı olan güçbirliğindeki tüm sınıflar, savaşın kendi yönetiminde yürütülmesi için mücadele ederler. Bu, toplumsal mücadelenin her katı için geçerlidir. Bu nedenle ve eski paternalist alışkanlığın da etkisiyle CHP, gençliği daima kendi denetimi altında tutmak ister.

Bu son gençlik hareketlerinde şu açık seçik ortaya çıkmıştır; bugün gençlik CHP'nin dilediği gibi kanalize ettiği 1960 öncesinin gençliği değildir. Köprünün altından çok sular aktı, artık gençlik gerçeğin temeline indi. Bugün Türkiye gençliği anti-emperyalist ve anti-feodal mücadelede doğru sloganlar atan öğrenci kesimindeki bilimsel sosyalistlerin peşinden gitmektedir. Öyle ki, son gençlik hareketlerinde Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu'nun bütün tabanı "Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye" sloganlarının etrafında devrimci tavırlarını alarak hareketin baltalanması için CHP'den komut alan Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu yöneticilerini yalnız bıraktılar.

Bu durumda gençlik kesiminde egemenliğini kaybetmek istemeyen CHP'nin, FKF'nin mesleki istemlerinden hareketle anti-emperyalist bir hedefe yönelttiği demokratik öğrenci hareketlerinin karşısında yer aldığını gördük. Amacı hareket içinde FKF'yi yalnız bırakarak tecrit edip, güçsüz bir duruma düşürmekti.

CHP'nin bu gerici tavır alışı tam ters bir sonuç doğurdu. FKF bu demokratik öğrenci hareketlerinde, öğrenci yığınlarının büyük desteğini alarak daha çok güçlenmiştir. Böylece FKF demokratik köylü hareketlerinden sonra, demokratik öğrenci hareketlerinden de başarıyla, alnının akıyla çıkmıştır.

FKF'nin bugünkü yöneticileri gerek içte oportünizme karşı verdikleri amansız mücadeleyle gerekse de dışta demokratik köylü hareketlerini ve öğrenci hareketlerini kendine özgü hak istemlerinden hareket ederek politik bir amaca yöneltmeleriyle, proleter sosyalist olduklarını eylemde de kanıtlamış oldular. Proleter sosyalistler, toplumun çeşitli kesimlerinin kendi öznel koşullarını bilimsel sosyalist teorinin ışığı altında yorumlayarak yığınları kanalize ederler.

Yığınları kavganın hizmetine koymak, bu kitlelerin hak istemleriyle ilgili çalışmalara kayıtsız kalmak değildir. Tersine kendi çıkarları için savaşacak olan yığınları bu hak istemi mücadelesinin çevresinde örgütleyebilir, harekete geçirebiliriz. Her hak kesiminde çözülecek sorunlar vardır. Bilimsel sosyalistlerin rolü bu ortak unsurları aramak, toplumsal sorunları dinamit fitili haline getirmek için bunlara siyasal bir biçim vermektir. Yığınları öyle bir yere getiririz ki yığınlar mücadeleye doğrudan doğruya katılır.

Son Gençlik Hareketlerinde Oportünizmin Tutumu

Son gençlik hareketlerinde oportünizmin gerçek yüzünü bir kere daha gördük. Anayasa dışına düşmüş olan Amerikancı iktidara karşı demokratik direnme hareketleri olan öğrenci protesto hareketlerini, öğrenci kesimindeki oportünistler akıl hocalarından aldıkları talimat ile baltalamak için her yolu denediler. Öyle ki hareket içinde "Bu hareketler faşizmi getirir. Halk bu hareketlere karşıdır ve bu hareketler AP iktidarının işine yaramaktadır" diyerek aynı yorumları yapan, kendi tabanının bile karşı olduğu Sosyal Demokrasi Dernekleri Federasyonu yöneticileriyle sıkı bir işbirliği içine girdiler.

"Bu hareketler faşizmi getirir" sözü çok komik ve ciddi olmaktan uzak bir sözdür. Kapitalizmin diktasının hangi koşullar altında geleceğini bilmek için, değil bilimsel sosyalist teoriyi, birazcık sosyoloji bilmek bile yeterlidir.

"Halk demokratik öğrenci hareketlerine karşıdır ve bu hareketler AP iktidarının işine yarıyor" iddiası da soyut, açık olmayan ve de yanlış bir iddiadır. Halkın hangi kesimi, neye, niçin karşıdır?

Halk soyut bir kavram değildir. Halk ülkenin içinde bulunduğu devrim aşamasında çıkarları devrimde olan sınıf ve tabakalardır. Milli Demokratik Devrim aşamasında olan Türkiye'mizde halk, şehir ve köy proletaryası, şehir ve köy küçük burjuvazisi orta köylü, esnaf, zanaatkâr, memur kesimi ve çekirdek halinde olan milli burjuvazidir. Halkın hangi kesimi anti-emperyalist ve anti-feodal sloganların atıldığı demokratik öğrenci hareketlerinin anlam ve niteliğini anlamıyor ve de karşı tavır alıyor? Yoksul köylü, topraksız köylü bizatihi kendisi toprak işgalleri yapmakta ve öğrenci boykot ve işgallerinin temelindeki gerçeği aralamaktadır. Anadolu'nun çeşitli yerlerinde halk, öğrenci hareketlerinin niteliğini merak etmekte, araştırmakta ve de öğrenmektedir. Örneğin, Söke'den gelen arkadaşlardan öğrendiğimize göre Söke'deki köylüler öğrenci hareketlerinin anlamını anladıklarını ve de desteklediklerini, mücadelenin aynı olduğunu söylemişlerdir.

FKF'nin yönettiği demokratik öğrenci hareketleri toplumsal dinamitin fitilini ateşlemiştir. Toplumun çeşitli kesimlerinde var olan toplumsal patlamalar hızlanmış; topraksız köylünün toprak işgal hareketleri, işçilerin grev ve fabrika işgalleri yer yer filizlenmeye başlamıştır.

Şimdi, "Bu hareketler AP iktidarının işine yarıyor" diyenlere sormak gerekir; Amerikan emperyalizmine ve işbirlikçi burjuvazi ve feodalitenin iktidarına karşı toplumun çeşitli kesimlerinde anti-emperyalist ve anti-feodal kıpırdanmalar yaratan demokratik öğrenci hareketleri mi Amerikan emperyalizminin ve onun iktidarının işine yaramaktadır?

Son gençlik hareketlerinde şu gerçek artık iyice açığa çıktı; Türkiye'de oportünistler teorik yetersizlikten dolayı yanlış yolda olan omuzdaşlarımız sözümüzün dışındadırlar aktif bir biçimde ihanetin bataklığı içinde kulaç atmaktadırlar.

Bize sorarsanız sizin asıl yeriniz bataklıktır. Ve oraya varmanız için size her türlü yardımı yapmaya hazırız. (Lenin, *Ne Yapmalı*)

Siz o bataklığa saplandıkça, siz Türkiye sosyalist hareketinden ve gençlik kesiminden, FKF'den temizlendikçe Türkiye sosyalist hareketi güç kazanacaktır. Ve de FKF daha güçlü ve daha tutarlı bir sosyalist gençlik örgütü olacaktır

AREN OPORTÜNİZMİNİN NİTELİĞİ*

> Öte yandan Sadun Aren ve Fatma Hikmet İsmen arkadaşlarımız gene son günlerde Zonguldak ve Karadeniz Ereğlisi'ne gitmiş, oralarda partili arkadaşlar ve emekçilerle görüşmüşler, çeşitli sorulara cevap vermişler ve teşkilatın sorunları üzerine bilgi edinmişlerdir. (*Emek*, 14 Temmuz 1969, Sayı 6.)

Oportünizm çeşitli kılıklara bürünerek sosyalist hareket içinde ortaya çıkar. Oportünizmin kılığını o ülkenin ekonomik ve sosyal bünyesi, gelişme derecesi, gelişme derecesiyle kopmaz bağları olan proletaryanın politik bilinç ve örgütlenme düzeyi, dolayısıyla ülkenin içinde bulunduğu devrim aşamasının niteliği belirler.

Kısaca özetlenirse, ülkedeki hakim ve tali çelişkilere göre oportünizm biçimlenir, kılık kıyafetini ayarlar.

Sosyalizme geçmiş olan bir ülkede antagonist çelişkiler, uzlaşmaz çıkar çelişkileri geniş ölçüde çözümlenmiş olacağı için, çelişkilerinin niteliği antagonist olmayan, sınıflı topluma özgü olmayan "*uzlaşabilir*" çelişkiler biçimindedir. Burada oportünizmin amacı "*uzlaşabilir çıkar çelişkilerini*", "*uzlaşmaz çıkar çelişkileri*" haline getirmektir. Bunu başarmak için de sinsi girişimlerde bulunur, sürekli pusuda uygun ortam bekler.

Sosyalist olmayan ülkelerde ise oportünizm mücadelenin içinde bulunduğu aşamalara göre değişik giysiler ile karşımıza çıkar.

Sanayi devrimini tamamlamış, politik bilinci gelişmiş çok güçlü proletarya sınıfına sahip bir ülkede oportünizm, karşı güçleri büyütmek, kendi olanak ve gereçlerini olduğundan daha aşağıda değerlendirerek, vurulması gereken yerde vurmamak, beklemektir. Burjuva parlamentarizminin devamlı bir denge unsuru olmaktır.

---

* *Türk Solu* (22 Temmuz 1969, Sayı 88) dergisinde yayımlanmıştır.

Bizim gibi milli demokratik devrim aşaması içinde bulunan yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede ise oportünizm ya *"devrim düz bir hat izlemek zorundadır"* diyerek yanına alabileceği, tarafsızlaştırabileceği güçleri karşıya iter, temel çelişkitali çelişki ayrımını gözden uzak tutar veya tali çelişkiyi temel çelişki kabul eder. İşçi sınıfı ile çelişkisi olan tüm sınıf ve tabakalara karşı, bir kördöğüşüne kalkar. Mao Tse Tung'un deyişi ile *"balığı derin sulara, serçeleri de sık ağaçlıklara sürdüğü gibi o, milyonlarca kişiyi milyonlar üstüne ve kudretli bir orduyu düşmanın üzerine sürerek kırdırır ki düşman şüphesiz bunu alkışlar."* Ya da belli bir süre için bile olsa, işçi sınıfına politik bilinç verme ve örgütlendirme sorunlarını ihmal eder, gereken gayreti göstermez veya geçici güçlüklerin yanlış bir analiziyle, korku vs. nedeni ile karşıdevrim saflarını olduğundan güçlü, kendi güçlerini olduğundan zayıf değerlendirerek milli kurtuluş mücadelesinde pasif kalır veyahut milli kurtuluş mücadelesinde millici sınıflarla olan tali çelişkisini unutarak onları denetim altında tutmaz.

Bazen iki tip oportünizm ülkemizde olduğu gibi iç içe girer. Sosyalist olduğunu söyleyen bir hizip, aynı anda hem sol hem de sağ oportünizm içinde olabilir.

Kabaca ana hatları ile gelişmiş kapitalist, sosyalist ve geri kalmış ülkelerdeki devrim süreci içindeki oportünizmin belirgin niteliklerini belirttikten sonra gelelim oportünizmin genel, değişmez karakterine; hangi devrim sürecinde olursa olsun, hangi kılığa bürünürse burunsun oportünizmin değişmez özelliği, ideolojik mücadeleden kaçmaktır. Oportünizmin panzehiri ideolojik mücadeledir. Oportünizm proleter devrimcilerin karşısına hiçbir zaman açıkça çıkamaz.

TİP Ereğli ve Zonguldak ilindeki olgular bunun pratikteki açık kanıtlarıdır.*

9 Haziran, Ereğli TİP Teşkilatı

Bay Aren, Fatma Hikmet İsmen ile ilçe teşkilatında; işçi omuzdaşlarımıza Türkiye sosyalizminin (siz oportünizminin anlayın) sorunlarını anlatıyor:

Biz proletaryanın öncülüğünde sosyalist devrimi savunuyoruz.

---

* Zonguldak İl Teşkilatı Aren oportünizminin kalesidir.

> Onlar ise küçük burjuva reformistleri olan asker ve sivil bürokrasinin öncülüğünde demokratik devrimi savunuyorlar... Türkiye demokratik devrimi geniş ölçüde tamamlanmıştır. Bu nedenle önümüzdeki aşama sosyalist devrim aşamasıdır... Emperyalizm ülkemizde daha ziyade askeri niteliktedir ve bizim kavgamız sosyalist yani anti-emperyalist, anti-feodal ve anti-kapitalist bir mücadeledir. Eğer söyledikleri gibi emperyalizme karşı olan küçük burjuvalar varsa, sosyalist mücadele anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeleyi içerdiği için bizim yanımıza gelerek mücadeleye katılırlar... Demokratik Devrimi Lenin otokrasiye karşı Rusya'da savunmuştur, 8 saatlik iş saati vs. için. Türkiye'de otokrasi mi var? Türkiye'de demokrasi vardır. ["Filipin tipi" diye bağıran bir arkadaşımıza, "Olsun, demokrasi değil mi?" demiştir]...
>
> Ayrıca sosyalist devrim ile demokratik devrim aşamalarının birbirine karıştığı tarihin birçok dönemlerinde görülmüştür, bunun böyle olması doğaldır...
>
> 6. Filo'ya karşı meşhur Kanlı Pazar'da anti-emperyalist sloganlar örneğin "Kahrolsun Amerika" vs. gibi sloganlar, "Toprak Köylünün Fabrika İşçinin" gibi sosyalist[!] bir sloganın yanında sönük kalmıştır. Bu da pratikte, içinde bulunduğumuz devrimci aşamanın sosyalist aşama olduğunun kanıtıdır.

İşte, TİP'in Anadolu teşkilatlarına Türkiye'deki devrim stratejisi böyle anlatılıyor, oportünizm tarafından... *Türk Solu* parti teşkilatlarına oportünist parti yöneticileri tarafından sokulmadığından biz proleter sosyalistleri, partili kardeşlerimize küçük burjuva ajanları diye tanıtılıyoruz.

Tabii, hemen müdahale ettik, Ereğlili birkaç devrimci arkadaşla birlikte Sadun Aren'in konuşmasına. Milli demokratik devrimin, proletaryanın öncülüğünde, diğer devrimci sınıf ve tabakalarla birlikte başarıya ulaştırılabilecek bir devrim olduğunu, demokratik devrimin Marksizmin zorunlu bir aşaması olduğunu, milli demokratik devrimin yarı-sömürge, yarı-feodal ülkeler için geçilmesi gerekli aşamayı oluşturduğunu ve 3. Enternasyonal'in (Lenin ve Stalin'in katıldığı en devrimci Enternasyonal) kararı ve Mao Tse Tung'un işlediği bir tez olduğunu ve Türkiye'de hiçbir proleter sosyalistin küçük burjuva bürokrasisine öncülük tanımadığını, milli demokratik devrimin öncüsünün proletarya olduğunu, ancak bu öncülüğün a priori, durağan bir biçimde değil, hareket içinde elde edilebileceğini söyledik.

Sadun Aren'in gerçekleri tahrif edip söylenmemiş sözleri söylenmiş gibi anlattığını, *Yalan* söylediğini ve yarı-sömürge, yarı-feodal bir ülkede, bir ileri aşamanın devrimini, yani sosyalist devrimi savunmanın, sosyalizme ihanet ve milli cepheyi böldüğü için Amerikan emperyalizmine hizmetten başka bir şey

olmadığını, nedenlerini açık bir biçimde ortaya koyarak, diğer ülkelerin devrimlerinden örnekler verip, kısaca izah ettik.

Odaya girdiğimizde hayretlerini gizlemeyerek ve burada ne aradığımızı sorarak bu karşılaşmadan müthiş sıkılmış görünen (emperyalizme hizmetten dolayı FKF'den atılmasını önerenlerden olduğumuz için) Aren'i bu köşeye sıkışmış durumdan Senato'daki sosyalizmin(!) sesi olan Bayan Fatma Hikmet İsmen kurtardı. Teorik sorunlar üzerinde konuşmaktan hoşlanmadığı halinden açıkça belli olan, tartışmalara yalnız bir kere karışarak, prekapitalist dönem ilişkileri içindeki *"Doğu Anadolu'da demokratik devrim şiarı tutmaz. Çünkü Amerika ile bir çelişkisi yoktur doğu halkının, bu nedenle anti-emperyalist sloganlar işe yaramaz"* diyerek sosyalizmi ne kadar bildiğini(!) gösteren Senatör Fatma Hanım birdenbire rahatsızlandı sağına soluna ağrılar girdi. Bir an önce Ankara'ya gidip istirahat etmesi gerektiğini, arabayı kendisinin kullandığı için çok yorgun düştüğünü, bu nedenle hemen kalkmalarının gerektiğini söyledi. İşçi omuzdaşlarımız Bay Aren'in renkten renge girmesi ve bizim sözlerimize karşı sağlam bir şey söyleyememesi, kemkümleri karşısında sinirlenerek, *"Bize şimdiye kadar yanlış şeyler söylediler demokratik devrimi savunanlar hakkında, oysa gerçek öyle değilmiş, bu nedenle bu sorunun açıklığa kavuşması gerekir"* diyerek, derhal itiraz ettiler bu kaçışa. Fakat Fatma Hanım tutturmuştu bir kere "gideceğim ben" diye. Bay Aren de Fatma Hanım'a tâbi olduğunu, bu nedenle kendisinin de Fatma Hanımla birlikte gitmesi gerektiğini söyledi. Partili arkadaşlar direndiler bu kaçışı önlemek için. Bizim ve diğer partili omuzdaşlarımızın direnmeleri karşısında ileri bir tarihte 5 Temmuz kararlaştırıldı geleceğine dair söz verdi Sadun Aren. Ve neşesi tekrar gelen Fatma Hanımla birlikte partiyi acele terk ettiler.

Biz Sadun Aren'in diğer söylediklerine ilişkin, partiyi terk etmesi nedeni ile kendisine yöneltemediğimiz eleştirilerimizi işçi arkadaşlarımıza anlatarak, partide sohbetimize devam ettik. Bay Aren'in sosyalist slogan diye öne sürdüğü *"Toprak Köylünün, Fabrika İşçinin"* sloganının yanlış olduğunu, ayrı iki devrim aşamasının sloganlarının birbirine karıştırıldığını, ayrıca bir bölgedeki fabrikanın bizatihi o bölgedeki işçilerin değil, işçilerin devletine ait olduğunu ve bu şiarın olsa olsa işçinin devletinin kurulması aşamasının sosyalist aşamanın bir şiarı olabileceğini, "toprak köylünün" şiarının ise sosyalist değil, demokratik devrimin şiarı olduğunu söyledik.

Proletaryanın öncülüğünde feodal unsurlar hariç köylünün bütünü ile sosyalizmi kurmayı amaç edinenlere, Marksist literatürde küçük burjuva sosyalistleri dendiğini, biz proleter sosyalistlerin, feodal unsurlar hariç, köylünün bütünü ile beraber yürüdüğümüz sürece önümüzdeki devrimin demokratik devrim olduğunu, ancak bu aşama geçildikten sonra proletarya, yan proletarya ve yoksul köylü ittifakı ile sosyalizmi kurmanın mücadelesinin yapılmasının mümkün olacağını ve de partimizin bugünkü programının eksik bir demokratik devrim programını (asgari programımız) oluşturduğunu, asıl hedefin, proletarya sosyalizmini kurmak (azami program) olduğunu detaylı biçimde anlattık.

Aren'in, "*mademki anti-emperyalist küçük burjuvalar varmış, gelirler bize katılırlar. Çünkü sosyalist mücadele antiemperyalizmi de içermektedir*" sözünün sosyalizmin bilimine aykırı ve yanlış bir söz olduğunu, bir kere küçük burjuvazinin sosyalizm için mücadele etmeyeceğini, çıkarları milli demokratik devrimde olduğu için, demokratik devrim mücadelesine katılabileceğini, katılmasının da bize ilhak demek olmadığını, her sınıf kendi sınıf iktidarı için mücadele edeceğinden bağımsız bir güç halinde, bağımsız örgütleriyle ortak hedef için yanımızda yer alacağını; ikinci olarak küçük burjuvaziyi homojen kabul etmemek gerektiğini, milli demokratik devrim mücadelesine karşı alacakları tavırların ekonomik durumlarına göre kuşkulu, tarafsız ve yandaş olmak üzere üç ayrı biçimde olduğunu, ancak demokratik devrim kavgasının en üst aşamasında kuşkulu olanların bile bu mücadeleye katılabileceğini belirttik.

Bu iki devrim aşamasının unsurlarının birbirine pekâlâ karışabileceğini *İki Taktik*'ten (s. 87) bölüm "*ama bu iki devrimin kısmi unsurlarının tarihte birbirine karıştığını inkâr edebilir miyiz? Batı Avrupa, demokratik devrimler döneminde çeşitli sosyalist hareketler, çeşitli sosyalist girişimler tanımadı mı?*" okuyarak oportünizmini Lenin'le kanıtlamaya cüret etmiş olan Aren'in bu tahrifatına karşılık, biz de, "*Evet, tarih bu iki devrimin unsurlarının birbirine karıştırılmasına sahne olmuştur," ama böyle bir stratejinin başarısına değil, bozgununa sahne olmuştur*" diyerek, Lenin'in *İki Taktik*'te (s. 82) bunu açıkça belirttiğini s. 82'den bir paragraf okuyarak anlattık:

> Tarihin ... demokratik devrimler ile sosyalist devrimler unsurlarını ayırt edemeyen, cumhuriyet uğruna mücadele ile sosyalizm uğruna mücadeleyi birbirine karıştıran ve Fransa Merkez Bankasına (Banque de France'a) el koyma vb. hatasını işleyen bir işçi hükümetini kaydettiğidir.

Bütün bu konuşmalar süresi içinde işçi arkadaşlarla iyice kaynaştık. Ve omuzdaşlarla uzun süren bir sohbetten sonra 5 Temmuz'da görüşmek üzere ayrıldık. Ayrılırken de 5 Temmuzda Aren'in gelmeyeceğini; çünkü oportünizmin temel niteliğinin ideolojik mücadeleden kaçmak olduğunu söylemeyi de ihmal etmedik.*

5 Temmuz Zonguldak**

Ereğli'de söylediğimiz doğru çıkmıştı. Bay Aren yoktu Zonguldak'ta. Ereğli İlçe Başkanı toplantıyı bildirmesine karşılık, Zonguldak İl Başkanı Ahmet Hamdi Dinler, "*haberimiz yok, yoksa Aren üç gün önce gelmişti*" dedi, oysa daha önce görüştüğümüz İl Sekreteri ise, *evet, böyle bir şeyden haberimiz var, fakat biz gerekli görmedik*" diyordu.

Kısacası, Aren'in kaçışını partili arkadaşlardan gizlemek için Arenzade-ler birbirleri ile ters sözler söylemek zorunda kalmışlardı.

Ulus orman köyündeki mitingden dönüldüğü için parti biraz kalabalıkça idi yirmi beş, otuz kişi; Aren oportünizminin temsilcisi olan yönetim kurulunun etkisi altında olan omuzdaşlarımıza gelişimizin nedenini anlattık. TİP içinde Aybar ve Aren'in temsil ettiği oportünist kliklere karşı tavır alan, bunlara karşı parti içinde mücadele açan proleter sosyalistleri olduğumuzu söyledik. Kalabalıktan "*Milli Demokratik Devrimciler*" vs. sözleri kulağımıza geliyordu, bunun üzerine "*Milli Demokratik Devrimci*" diye bir şeyin olmadığını ancak yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede olduğumuz için, içinde bulunduğumuz aşamanın Milli Demokratik Devrim aşaması olduğunu söyleyen proleter sosyalistlerin var olduğunu, parti içi eğitimin oportünist yönetici klik yüzünden olmadığı ve oportünizmin sürekli tahrifatına maruz kalındığı için parti içinde pek çok yerde ana sorunların yanlış bilindiğini, bu nedenle yapılacak teorik tartışmaların az da olsa, olmayan parti içi eğitimin boşluğunu doldurabileceğini, ters bilinçlenmenin ancak böyle önlenebileceğini söyledik. Ve biz sosyalistlerin ideolojik mücadelede birbirimizi en sert biçimde eleştirerek

---

* 7 Temmuz Ereğli, "Gelmeyeceği buradaki kaçışından belliydi diyorlar, Ereğlili omuzdaşlarımız."

** 5 Temmuz'daki toplantı, Ereğli'de Aren ile aramda geçen konuşma daha çok kişiyi kapsasın diye, Ereğli yönetim kurulu tarafından Zonguldak'a alınmıştır. Fakat Zonguldak İl Başkanı, herhalde Aren'in istemi ile bu toplantıyı örtbas etmiştir.

hırpalayabileceğimizi ve sosyalistler arasında dostluğu, dayanışmayı ve omuzdaşlığı yalnız ve yalnız ideolojik mücadelenin sağlayacağını ve de sosyalist bir partiyi ayakta tutan, canlılığını devam ettiren mekanizmanın eleştiriöz eleştiri mekanizması olduğunu anlattık.

Bütün bu sözlerimizi İl Başkanı Ahmet Hamdi Dinler, "*Evet, haklısınız tüm söylediklerinizde; ancak biz hazır değiliz tartılmaya*" 'sözleri ile yanıtladı.

Bu sözlerin korkunçluğuna bakın! Bir sosyalist, sosyalizm üzerine tartışmaya, konuşmaya hazır değilmiş; daha önceden hazırlanması gerekirmiş!

Evet, bu sözleri sarf eden partinin herhangi bir üyesi ve teorik sorunlar üzerinde ahkâm kesmemiş bir kişisi olsa, yine bir dereceye kadar mazur görülebilir. Ama bu sözlerin sahibi, "içinde bulunduğumuz aşama sosyalist devrim aşamasıdır" diyen ve biz proleter sosyalistleri likidatörlükle suçlayan, yüz bin küsur işçinin bulunduğu bir sanayi bölgesinde sosyalist bir partinin il başkanıdır. Bu nedenle bir dereceye kadar filan mazur görülemez. Mesleğinin mimarlık olduğunu ve Zonguldak'a arada sırada, önemli zamanlarda seçim vb. uğradığını sonradan partili arkadaşlardan öğrendik. Böyle bir başkana sahip olan Zonguldak il teşkilatının hali ise yürekler acısı; Parti, yüz bin küsur sanayi işçisinin bulunduğu bir yerde kendisini tamamen işçilerden tecrit etmiş durumdadır. Özellikle bir tek maden işçisi partide yok.

Ne garip, ne komik ve de ne acıklı ki böyle bir sanayi bölgesinde partinin faal işçi üyesi 10'u geçmiyor ve yönetim kurulu başkanı İstanbul Gümüşsuyu'nda oturan bir mimar. Başkanın arkadaşları olan, İstanbul ve diğer yerlerden gelen komisyoncu ve mühendis, hanımlı, beyli devamlı gelen bir grup, partiye yaptığı maddi yardımlarla partinin karar mekanizması üzerinde kendi küçük burjuva dünya görüşlerini, değer yargılarını egemen kılmışlardır.

Partili ve FKF'li birkaç devrimci arkadaşla birlikte direnmelerimize ve de diğer üyelerin böyle bir tartışma açılmasını istemelerine karşın başkan, oportünizmin tüm sorumluluğunu üzerine aldığını söyleyerek konuşmalara son verdi ve parti binasını kapatacağını bildirdi. Ve eğer ertesi gün Zonguldak il toplantısına kalabilseymişiz bu konular konuşulabilirmiş.* Ertesi günkü toplantıya kalacağımızı bildirdiğimizde, "bu konu ancak seçimlerden sonra konuşulacaktır" diyerek bir kere daha Zonguldaklı partili omuz-daşlarımızın gözünde rezil olmuştur.

---

* Ertesi gün gitmemiz gerektiğini bildirmiştik önceden fakat "yarın gitmeseydiniz bu konuyu konuşurduk" demeleri üzerine hareketimizi erteledik.

Teorik mücadeleden kaçışın oportünizmin genel karakteri olduğunu, oportünizmin ideologu Bay Aren'in kaçışı ne denli doğalsa, Aren çömezlerinin de kaçışının o denli doğal olduğunu söyleyerek partiden ayrıldık.

6 Temmuz Zonguldak Toplantısı

Zonguldak ilinin faaliyetleri diğer il teşkilatlarından gelenlerle birlikte görüşülecek. Gündemdeki ilk madde Ulus orman köylerine ilişkin. Ulus orman köylerine ilişkin eylemin kritiği yapılırken ortaya çıkan tablo şuydu; Aren oportünizminin kalesi olan Zonguldak teşkilatı, birkaçı hariç, oportünizmin yanlış bilinçlendirmesine maruz kalmış, içtenlikli, iyi niyetli, yiğit, yürekli fakat sosyalist teoriden habersiz popülist kişilerden oluşmaktadır. Yalnız popülizm değil, sağsol sapma ve küçük burjuva sosyalizmi iç içe geçmiş, ortaya hepsinin karışımı garip bir sosyalist(!) teori çıkmıştı. (Öyle ki proletaryanın öncülüğünde köylülerin bütünü ile sosyalizmi kurmayı amaçlamanın küçük burjuva sosyalizmi olduğunu, teorik bilince, ideolojik aydınlığa sahip olmayan işçi kafasının küçük burjuva değer yargıları ile dolu olduğunu söylediğimizde, partili arkadaşlar hayretler içinde kalmışlardır. Böyle olması çok doğal; çünkü oportünizm ancak bu biçimde, sosyalist teoriden habersiz partili arkadaşlarımıza karşı bol bol emekçi dalkavukluğu yaparak sen emekçisin, dolayısıyla sosyalistsin temasını işleyerek, parti içinde yasama ve karar mekanizmasına egemen olabilme olanağına sahip olabilir.)

İşte partinin eylemleri de bu teorinin(!) ışığı altında yapılıyor ve değerlendiriliyor. Ulus orman köylerinde yapılan eylem ve yapılan eylemlerin değerlendirilmesi bunun en güzel kanıtıdır. (Bkz. "Devrimci Teori Olmadan Devrimci Eylem Olmaz", *Türk Solu*, sayı 87.)

Ulus orman köylerinde, köylülerin hemen hepsinin az da olsa toprakları var. Ve tüketim için üretim yapıyorlar. Yılda 35 ay orman işletmesinde kendi araç ve gereçleri (balta, testere ve tomrukları "ara depo"lara taşımak için gerekli öküz) ile ücretlerinin bir kısmını ayni, diğer kısmını ise nakdi alarak çalışıyorlar.

Köylü, tefeci-bezirgân tarafından iliklerine kadar sömürülmekte ve tefeciye borcu her geçen gün artmaktadır.

Koşulları böyle olan Ulus orman köylerinin üretim ilişkilerinin değerlendirilmesine bakın: *"Orman işletmesi'nde köylüler işçi olarak çalışıyorlar; çünkü ücret-*

lidirler. Ve köylüler yumurtalarını pazara götürdüklerinden dolayı hâkim üretim biçimi kapitalist üretim biçimidir. Bu nedenle çelişki bürokrat köylü arasındadır." Başkan böyle değerlendiriyor. Diğerleri *emek-sermaye çelişkisi var* diyorlar.

Tabii bu nefis değerlendirmeler başta bu eyleme katılan devrimci öğrenci arkadaşlar ve Karabük İlçe Başkanı Halis Özkan* ile tarafımızdan, "*tefeci-bezirgân-sermaye*", "*işçi*", "*tüketim için üretim*" kavramları açıklanarak eleştirildi.

Bu eleştirilere karşı komik, gayriciddi itirazlar öne sürüldü. Örneğin, "oradaki işçiler mecburen üretim araçlarına sahiptirler, bu nedenle onların işçi nitelikleri değişmez."

Daha neler neler...

Gündemin ikinci maddesi "*Sömürücüye Yumruk*" gazetesinin sorunlarına ilişkindi. Gazeteyi çıkartanların niteliklerini, eylemdeki tavırlarını belirttik. Bu nedenle bu keskin sosyalistlerin(!) gazetelerinin de niteliğini artık siz değerlendirin. Bu yüzden gazetenin kapsamı üzerine konuşulanları burada uzun uzun yazmayacağım.

Ancak Aren oportünist kliğinin genel niteliğini belirleyeceğine ve Aren'in objektif olarak neye hizmet ettiğini çok açık ortaya koyacağına inandığım için, gazeteye ilişkin bir konudaki tartışmayı olduğu gibi nakledeceğim.

> Gazetede Amerikan emperyalizminden hiç söz edilmiyor. Oysa bilindiği gibi ülkemiz yarı işgal altındadır. Bu nedenle ikinci bir Milli Kurtuluş Savaşı vermemiz gerekiyor. Bu savaşı sonuna kadar götürecek ve diğer anti-emperyalist sınıflara öncülük edecek olan proletaryaya bilinç vermeyi amaç edinen bir gazetede neden Amerikan emperyalizminden hiç bahsedilmiyor?

sorumuza verilen cevap:

> İşçi somut olarak Amerikan emperyalizmini görmüyor, işçi karşısında işvereni görüyor. Örneğin sözleşmeyi hükümet yaptı. Amerikan hükümeti Amerika kıtasından kalkıp Türkiye'ye gelip bu mukaveleyi mi yaptı, diye düşünür işçi. Ve Amerika nire, Türkiye nire der.

Bizim cevabımız:

> Korkunç sözler bunlar. Sizler bilmeyerek emperyalizme hizmet etmektesiniz. Emperyalizm bugün artık bir ülkeye tankları, topları ve askerleri ile girip klasik anlamda işgal etmiyor, yeni sömürgecilik bugün uzmanları, kredileri, barış

---

* Karabük İlçe Başkanı Halis Özkan omuzdaşımız gerek teorik tartışmalarda olsun, gerekse eylemde olsun, Zonguldak il yöneticilerinin oportünizmine tanık olduğu için bundan böyle Zonguldak il yönetim kurulunun kararlarını tanımayacağını toplantıda açıkça söyledi.

gönüllüleri, üsleri ile yani kendini gizleyerek bir ülkeyi işgal ediyor. Ve görünüşte yerli, fakat gerçekte emperyalizmin iktidarı ile işgalini sürdürüyor.

Şimdi sorarım sizlere; Amerikan emperyalizmi ile somut gözüken (AP iktidarının aracılığı dışında) hangi sınıf ve tabakaların çelişkisi var?

Birkaç Amerikan işyerinde çalışanların dışında hiçbir sınıf ve tabakanın Amerikan emperyalizmi ile çelişkisi açık, görünür değildir ülkemizde.

AP iktidarı kimin iktidarıdır? AP iktidarı milli bir iktidar mıdır? AP iktidarı Amerikan emperyalizminin ülkedeki uzantısı değil midir?

Halk elbet somut olarak Amerikan emperyalizmini göremez. Somut olarak gördüğü gün emperyalizmin Türkiye'de sonu gelmiş demektir.

Karşı-devrim yoğun anti-komünist propaganda vb.'leri ile gizlenmiş ve ülkenin iliklerine kadar sızmış, Amerikan emperyalizminin baskısı altında da olan, yarı-sömürge ve yanfeodal bir ülkede biz proleter sosyalistlerin acil görevi nedir? Başta proletarya olmak üzere emperyalizmle çelişen diğer bütün sınıf ve tabakalara anti-emperyalist bilinç vererek Amerikan emperyalizmini Türki-ye'den atmak değil midir? Amerikan emperyalizminin boyunduruğundan kurtulmadan sosyalist iktidarı kurmak mümkün mü?

Ben burada kimsenin bilinçli biçimde emperyalizmin lehine çalıştığına inanmıyorum. Fakat Amerikan emperyalizmini somut olarak göremediği için anlamıyor diyerek Amerikan emperyalizminden hiç bahsetmemek objektif olarak emperyalizme hizmet etmek demektir.

Çıt yok. Derin bir sessizlik. En son konuşan Başkan bize cevap veriyor:

Söylenenler doğru tabii. Ancak biz, işçiye anti-emperyalist bilinci giderek vereceğiz. Önce sınıf bilinci vereceğiz(!) Sınıf bilinci verdikten sonra Amerikan emperyalizminden söz edeceğiz.

Ve gündemin maddesi geçiliyor acele olarak.

Ayrılırken FKF'nin çıkarttığı *Bağımsız Türkiye* gazetesinden bir miktar yollanırsa, burada dağıtmalarının mümkün olup olmadığını sorduğumuzda, Başkanın cevabı şuydu: "*Bağımsız Türkiye gazetesini şehirde dağıtabiliriz. Fakat fabrikalarda, işçi bölgelerinde dağıtamayız; çünkü bu gazete küçük burjuvaziye bilinç veriyor. Bu konudaki bizim görüşlerimizi biraz önce öğrendiniz.*"

Bağımsız Türkiye gazetesinin birinci sayısı *Kanlı Pazar*'dan, Amerikan emperyalizminin Türkiye'deki durumundan bahsediyor ve işçisi, köylüsü, memuru, öğrencisi kısaca bütün Türkiye halkını Amerikan emperyalizmine karşı direnmeye çağırıyordu.

İşte niteliği bu olan *Bağımsız Türkiye* gazetesi yalnız küçük burjuvaziye bilinç veriyormuş(!)

Ne denir, Amerikan emperyalizmi ile çıkarları çelişmeyen ve İkinci Milli Kurtuluş Savaşımızın dışında yer alacak bir işçi sınıfı var sanki. Ve bu beylerin kafasına göre emperyalizm atılmadan sosyalizmi kurmak mümkün galiba(!)

İşte Aren oportünizmi, işte Bay Aren'in gerçek çehresi!

Bay Aren, keskin sosyalist gözükerek, İkinci Milli Kurtuluş Savaşımızın öncüsü ve en kahraman ordusu olacak olan Türkiye proletaryasını etkilemekle yükümlü partili arkadaşlara uzun bir süre ters bilinç vererek; sanayi bölgelerinde oportünizmin egemen kılınması için yoğun faaliyetlerde bulunarak, Amerikan emperyalizminin teslimiyet politikasını bugüne dek başarı ile yürüttünüz.

Ancak bu düzene başkaldırmış, sosyalist bir Türkiye'nin kurulması için mücadele etmek amacıyla partimizin saflarında yer almış yiğit, yürekli ve coşkulu omuzdaşlarımızı daha ne kadar uyutabileceğinizi düşünüyorsunuz?

Bugün yanlış bilinç verildiği için oportünizmin saflarında yer alan partili omuzdaşlarımızdan korkun. Korkun; çünkü sosyalistler bilinçli hainleri affetmezler. Korkun; çünkü bugün gerçekleri göremedikleri için size alkış tutan nasırlı elleri yarın yakanızda hissedeceksiniz.

Proleter sosyalistleri, bir yandan proleter sosyalist teorinin ışığı altında proletaryaya politik bilinç vererek örgütleyecek diğer yandan emperyalizme karşı sınıf ve tabakaların yanında yer alacaktır.

Bu mücadelede emperyalizm pek çok ajan provakatörlerini saflarımıza sokarak proletaryayı ve partisini yanlış yollara sürüklemeye çalışacaktır.

Fakat perde, proleter sosyalistlerinin zaferi ile kapanacaktır. Bütün bunları yaşayan kişiler olarak göreceğiz. Biz de göreceğiz, siz de.

REVİZYONİZMİN KESKİN KOKUSU I*

Bilindiği gibi Türkiye, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkedir. Böyle bir ülkede devrimci mücadele, bağımsızlık ve demokrasi için yapılan mücadeledir. Yani emperyalizmin uzantı ve müttefiklerinin temizlendiği, milli bir demokrasiye sahip, tam bağımsız Türkiye'yi kurma mücadelesidir, bugünkü devrimci mücadele. Milli demokrasiye sahip, bağımsız Türkiye'yi kurma mücadelesi yalnızca proleter devrimcilerin değil, bütün Türkiyeli yurtseverlerin ortak bir mücadelesidir.

Bu nedenlerden dolayı bu yazı, proletarya devletinin kurulması sürecine ilişkin sorunları içerdiğinden dolayı, Türkiye için sunulan bir öneri değildir. Sosyal bilimlerden birazcık haberi olan bir kişi bunu açıkça görür. Bu yazı proletarya devletinin kurulmasına yönelik Marksist devrim teorisinde, dolayısıyla Marksist bilimde yapılan tahrifatı ortaya koymak için yazılmıştır.

Ayrıca şu gerçeği de özellikle belirtmek gerekir; herhangi bir düşünce sistemine kişi katılır veya katılmaz, bu seçiş tamamen ona ait ve onun özgürce yapacağı bir zihni işlemdir. Ancak ister kabul edelim ister etmeyelim "bilimsel namusluluk" içinde kalmak istiyorsak, düşünce sistemlerinin kanun ve tezlerini tahrif etmeden ortaya koymamız gerekir. "Bilimsel namusluluk" için bu da yetmez, hangi dünya gürüşü olursa olsun, o düşüncenin ustalarının eserlerine yapılan tahriflere müdahale ederek subjektif olarak kabul etmesek bile, meseleyi objektif olarak ortaya koymamız ve yapılan tahrifatı düzeltmemiz gerekir.

---

* *Türk Solu* (12 Ağustos 1969, Sayı 91) dergisinde yayımlanmıştır.

Eğer Kenan Somer, Marksizmin değil de, başka herhangi bir düşünce sisteminin ana bir eserinde tahrifat yapmış olsaydı, biz ona da müdahalede bulunur ve Bay Somer'in yapmış olduğu "eserin ruhuna aykırı" yorumu objektif olarak ortaya koyardık (bilimsel namusluluk bunu öngördüğü için).

I

Bilimsel sosyalizmin ustaları devrimci savaşı, iktisadi, siyasi, ideolojik mücadele diye tanımlarlar.

Sahip olduğu devlet aygıtı, ideolojisi, kültürü, sanatı vb. bilimsel sosyalizmin karşısında bozguna uğramış olan karanlık güçler zorla, savaşla gelişmesini, güç kazanmasını önleyemedikleri proleter sosyalizminin gelişmesini bir süre de olsa engellemek için, proleter sosyalist saflara sızarak proleter sosyalist teoride tahrifler, sabotajlar yapmaya, devrimci saflarda kargaşalık yaratmaya çalışırlar. "*Tarihin diyalektiği öyledir ki, Marksizmin nazari zaferi, onun maruzlarını Marksizm kılığına girmeye mecbur eder.*" (Henri Lefebvre, *Karl Marx. Hayatı ve Eserleri II*, Anadolu Yayınları, s. 145.)

Bilimsel sosyalist teoride tahrifler yapma ve kafaları bulandırma eylemi mutlaka bilinçle ve art niyetle yapılmaz. İnsanlığın mutluluğu, özgürlüğü vb. gibi yüce amaçlarla yola çıkan kişi, iki bin yılın idealist tortularından salt anlamıyla arınamamasının ve de devrimci teoriyi kavrayamamasının sonucu proleter sosyalist teorinin lafızlarına kölece bağlanılması, sınıf içgüdüsünde devrim yapamamış sözde sosyalist, pratiğe katılmayan bir bireyci vb. bilimsel sosyalist teoride tahrifler yaparak, gerici sınıfların hesabına pekâlâ çalışabilir. Bu kişiye literatürde "*objektif olarak ajan*" denilir.

Bilimsel sosyalizmin ustaları tehlikeyi başlangıçtan itibaren görmüşler ve bilimsellik kisvesi altındaki bu gerici güçlerin devrimci saflardaki uzantılarıyla, yaşantıları boyunca mücadele etmişlerdir. Bilimsel sosyalizmin gelişimi bir yerde bu sapmalara karşı verilen uzun mücadeleyle hızlanmış ve güç kazamıştır. Açıkça karşı saflarda yer alanlardan çok daha tehlikelidirler, sosyalist saflardaki gericiler.

Kısaca özetlersek, anti-sosyalist güçlerin, kılık değiştirip devrimci saflara sızarak, bilimsel sosyalist teoride sabotajlar yapmasına literatürde "oportünizm" denir. Oportünizm bukalemun gibidir. Amacı için girmeyeceği kılık, yapmayacağı şey yoktur.

Oportünizm, çeşitli kılıklara bürünerek sosyalist hareket içinde ortaya çıkar. Oportünizmin kılığını, o ülkenin ekonomik ve sosyal bünyesi, gelişme derecesi gelişme derecesi ile kopmaz bağlan olan proletaryanın politik bilinç ve örgütlenme düzeyi, dolayısıyla ülkenin içinde bulunduğu devrim aşamasının niteliği belirler. Kısaca denirse, dünyadaki ve ülkedeki hakim ve tali çelişkilere göre oportünizm biçimlenir, kılık kıyafetini ayarlar. Hangi devrim süreci içinde olursa olsun, hangi kılığa bürünmüş olursa olsun oportünizmin değişmez özelliği ideolojik mücadeleden kaçmaktır. Oportünizmin panzehiri ideolojik mücadeledir. Oportünizm devrimci teorinin karşısına hiçbir zaman açıkça çıkamaz. (Geniş bilgi için bkz. "Aren Oportünizminin Niteliği", *Türk Solu*, Sayı 88, s. 14-16.)

Oportünizmin açıkça çıkamamasından anlatılmak istenen şudur; açıkça teorik tartışmalardan kaçınmak, devrimci teoriyi küçümseyerek yalnız pratiğe önem vermek, koşulları ve olanakları uygun ise bilimsel sosyalizmin öğrenilmesine karşı çıkmak ve parti içinde sosyalist eğitimi önemsememek, ülkenin koşullarının uygun olmadığını söyleyerek bilimsel sosyalist teoriye ters düşen kavramlar kullanmak ve aykırı şeyler söylemek ve kanımızca en önemlisi de bilimsel sosyalizmin ustalarının arkasına gizlenerek, bilimsel sosyalizmin ana metinlerinde tahrifat yaparak, kendi oportünist tezlerini bilimsel sosyalizmin tezleri diye savunmaktır.

En son söylediğimiz oportünizm, yani bilimsel sosyalizm ustalarının eserlerini tahrif ederek, bilimsel sosyalizm ustalarının, yaşadıkları dönemin bazı ülkelerinin ayrık ve özel koşullarının oluşturduğu sosyal pratikten hareketle, o ülkeler için geçerli olan istisnai tezlerini, evrensel geçerliliğe sahip tezler diye ileri sürerek veyahut bunun tam tersi bir davranışla uzlaşmaz çıkar çelişkileri devam ettiği sürece evrensel geçerliliğe sahip ana tezlerin geçmiş dönemin tezleri olduğunu ve içinde yaşanılan dönem için geçerli olmadığını söyleyerek kafalarda karışıklık yaratıp kendi tezlerini sinsice sergileyen oportünizm en ince, en dikkat edilmesi gereken ve de en tehlikeli olan oportünizm türüdür.

Özellikle, bilimsel sosyalizmin ana eserlerinin kısa bir zaman dilimini kapsayan bir süreç içinde çevrilmesinden dolayı sosyalist bilinç düzeyinin pek yüksek olmadığı, sosyalizm adına oportünizmi tezgahlayarak, sosyalist hareketi, yığınların gözünde geçici de olsa bir çıkmaza sokmayı ve karamsarlık yaratmayı başarabilmiş olan oportünist bir kliğin yönetimindeki sosyalist(!) bir partiye sahip, sınırlı bir parlamentarizmin yürürlükte olduğu yarı-sömürge bir ülkede çok daha fazla önem kazanır, bu tip oportünizm.

Bu nedenle *Emek* dergisinde Marksizmin ana eserlerini tanıttığını söyleyen Kenan Somer'in kitap tanıtmaları üzerinde titizlikle ve dikkatle durmak gerekir.

Somer, Marksizmin ana eserlerini değil de, kendi oportünist düşüncelerini Lenin ve Mao'nun eserleriyle kanıtlamaya(!) çalışmaktadır. Bunu ilginç bir ikilem içinde yapmaktadır; Marksist diyalektik metodu tahrif ederek, bir yandan Marksist metodun dinamiği olan "somut durumların, somut tahlili" ilkesini amacından saptırarak, somut durumun somut tahlilinden bilimsel soyutlamaya geçişi, yani diyalektiğin ana ilkelerinden biri olan "özelden genele, genelden özele iki bilme yolu arasındaki iç bağı" ihmal ederek, diğer yandan "somut durumların, somut tahlili" ilkesini bir tarafa iterek Marx'ın tekel öncesi kapitalizmde ayrık ve çok özel koşullar için ileri sürdüğü, fakat tekelci kapitalist dönemde Leninizmin geçersiz kabul ettiği önerilerini, bugün geçerliymişçesine ileri sürerek tekelci kapitalist dönemin Marksizmi olan Marksizm-Leninizmi yadsıma gayretleri içinde görülmektedir, Bay Somer.

Somer, özellikle, Marksizm-Leninizmin, ihtilalle burjuva diktatoryasının parçalanıp, proletarya diktatörlüğüne dönüştürülmesine ilişkin devrim teorisinin emperyalist çağdaki evrensel geçerliliğini oportünizmle küllemeye çalışmaktadır.

Biz bu yazımızda, yalnızca Leninizmin ana eserlerinden olan *Devlet ve İhtilal*'in tanıtılması sırasında Leninist devrim teorisinin nasıl tahrif edilmeye çalışıldığını göstermeye çalışacağız.

II

> Sosyalist devrimin barışçıl yoldan gerçekleşmesi meselesinde sapı samana karıştırarak, keskin bir revizyonizm kokusu duyanlar vardır. (*Emek*, Sayı 5, s. 6.)

Gerçekten de bilimsel sosyalizmin kurulmasından bugüne kadar sosyalizme barışçı yoldan geçiş sorununda daima burunları hassas olmuştur, Marksistlerin. Ve dikkatler daima bir sapmanın olup olmadığına yönelmiştir.

Emperyalist dönemde ise Marksistlerin burnuna keskin bir revizyonizm kokusu gelmiştir bu sözden.

Tekelci kapitalist dönemde bu sözün neden keskin bir revizyonist kokuyu yaydığının detaylarına geçmeden önce, bu sözün ilk planda neyi hatırlattığını belirtelim.

Bu sözler bize eski bir türkünün sözlerini, Bernstein, Plekhanov, Kautsky, Turati, Jaures'lerin, kısaca 2. Enternasyonal'in söylediği o meşhur türkünün sözlerini anımsatmaktadır. Adı "oportünizm", sağcı-sosyalizmdir bu türkünün.

Her ne kadar Bay Somer bunu açıkça, yüreklilikle söylemiyorsa da, tanıttığını iddia ettiği yapıtların arasında sinsi sinsi mırıldandığı, ağzında eveleyip, gevelediği türkü aynı türküdür. Hem de bunu ustalarının izinde yürüyerek, Bernsteinvari güftenin Marx'a ait olduğunu iddia ederek yapmaktadır.

III

"Barışçıl yollardan" sosyalizme geçmek ne demektir? Kısaca açıklayalım...

Barışçıl yollardan sosyalizme geçmek, burjuva parlamentosu aracılığıyla sosyalizme geçmeyi mümkün görmektir. Ve barışçıl yollardan sosyalizme geçmek proletarya diktatoryasını öngörmez. Sınıflar arası parlamen-tarist yarışı ve bu yolla nihai olarak sosyalizme geçilebileceğini öngörür. Çağımızda barışçıl yollardan sosyalizme geçilebileceğini kabul eden bütün parlamentocu sosyalist partiler, iktidara geldiklerinde proletarya dikta-toryasını kurmayacaklarını açıkça ilan etmişlerdir.* [Şöyle] demekte Kenan Somer:

IV

> Böyleleri için [tekelci kapitalist dönemde barışçıl bir yoldan sosyalizme geçme sorununda keskin bir revizyonizm kokusu duyanlar için] bu meselenin geçmişinden kısaca söz etmek belki yararlı olur. Aslında bu mesele de Marx'ın adıyla başlar. Gerçekten Marx, I. Enternasyonal'in 1872 Lahey Kongresi'nden sonra, Amsterdam'da düzenlenen bir mitingte konuşmuş ve bazı şartlarda emekçilerin amaçlarına barışçı araçla da varabileceklerini söylemiştir. Marx aynı düşünceyi daha önce de ifade etmiş, örneğin *The World* adlı bir Amerikan gazetesine verdiği demeçte (3 Temmuz 1871) amaca barışçı ajitasyonla daha çabuk ve daha emin ulaşmanın mümkün olduğu yerde silahlı ayaklanmanın büyük bir budalalık olacağını söylemiştir. Gene Marx, ünlü Amsterdam konuşmasından daha sonra, 1878'de Almanya'da yürürlüğe konan anti-sosyalist kanun dolayısıyla, iktidarı elde tutanlar tarafından şiddete başvurulmadıkça, tarihi gelişmenin barışçı kalabileceğini, ama

---

* Çağımızda bu yolu savunanlar proletarya diktatoryasını öngörmemektedirler. Oysa Marx, istisnai ve de ufak bir ihtimal olarak kabul ettiği bu yöntemin sonucunda mutlaka proletarya diktatoryasını öngörür.

eski düzenden çıkarı olanlar şiddete başvururlarsa, barışçı hareketin şiddete dönüşebileceğini söylüyordu (*Emek*, Sayı 5, s. 16).*

Kenan Somer'in yaptığı ile 2. Enternasyonal'in oportünist liderlerinin yaptıkları arasında, insanı şaşırtacak derecede ilginç bir ayniyet vardır.

Yarım asın aşan bir zaman dilimi önce, Marksizmin sofrasına 2. Enternasyonal'in oportünist liderlerinin sürdükleri bu yemeğin zamanını geçirdiği için, "içi geçmiş" olduğunu, dolayısıyla yenilemeyeceğini ve bu nedenle bu bayatlamış yemeğe Marksizmin sofrasında yer olmadığını Lenin o denli açık bir biçimde belirtmiştir ki, aynı bayatlamış yemeği (hem de *Devlet ve İhtilal* yapıtını tanıtırken) tekrar sofraya getirmek cesaretini gösteren Bay Somer'e ve bu korkunç cesaretine hayran olmamak ve de şaşmamak elde değil.**

Bize burada düşen iş, oportünizmin bu önerilerini çürüten Marksizmin ustalarının bu soruna ilişkin sözlerini açarak sergilemektir.

Önsel olarak, şunu açıkça söylemek gerekir, Marksizme ilişkin bir yazıda hem de *Devlet ve İhtilal*'in tanıtılmasında Marx'ın tamamen özel, istisnai koşullar ve durumlar için, bir ihtimal olarak öngördüğü ki Leninizm ile geçerliliğini o ülkelerde de yitiren ve hiçbir ana yapıtında uzunca bahsedilmeyen "sosyalizme barışçıl yollardan geçilmesinden" uzunca bahsedip de, Marx ve Engels'in genel kural olarak "zora" dayanan devrimi öngördüğünden bir tek kelimeyle bile bahsetmemek, Marx ve Engels'i tahrif etmekten başka bir şey değildir.

Marx, "barışçıl yollardan sosyalizme geçişi bazı şartlarda ve amaca barışçı ajitasyonlarla daha çabuk ve daha emin ulaşılmasının mümkün olduğu yerlerde" diyerek açıkça bu yöntemin istisnai olduğunu belirtmiştir.

Marx, "barışçıl yollardan sosyalizme geçiş"i Kara Avrupası'ndan tamamen farklı ve de çok değişik özelliklere sahip İngiltere ve Amerika için, bir ihtimal olarak öngörmüştür.

Bir kere, bu tarihlerde her iki ülkede de kapitalizm, diğer Kara Avrupası ülkelerinde olduğu gibi "serbest rekabetçi" dönemi içindeydi. İkinci olarak,

---

* Tire [köşeli parantez] içindeki yazılar bize aittir.

** Somer'in cesaretini çok büyütmemek gerekir aslında. Çünkü Somer bu yolu öneren tek kişi değildir. Batı kapitalist ülkelerinde bütün Marksizm kalpazanları, bu biçimde sürekli yayınlar yapmaktadırlar. Ayrıca dünyanın bilinen bir geri kalmış ülkesinde "biz dünyada denenmemiş bir yolu ilk defa deniyoruz. Bu bizim Marksizme katkımızdır" diyerek bu yolu savunan bir kalpazanlar grubunun çığırtkan bağırtısı da meseleyi bilenlerin kulaklarında hala yankılar yapmaktadır.

özellikle İngiltere, ülkenin geleneksel siyasi özgürlüğünün bir sonucu olarak, Kara Avrupası'na nazaran kültür düzeyi yüksek ve nüfusun içinde yoğun bir ağırlığı olan, sendikalarda iyi örgütlenmiş bir proletarya sınıfıyla, uzlaşma geleneğine sahip kolayca satın alınabilecek bir kapitalist sınıfa sahiptir. Bu niteliklerinin yanında güçsüz, azgelişmiş bir bürokrasi ve militarizme sahip olması nedeniyle İngiltere'ye ayrıcalık Marx tarafından tanınıyordu. (Amerika'nınki de İngiltere'ye benzer) Nicelik ve nitelik olarak oldukça güçlü bir proleter sınıfa ve güçsüz bir bürokrasi ve militarizme sahip İngiltere'de devrime ihtilalle değil, barışçıl yollardan geçilebilinirdi, Marx'a göre.

"O sırada, işçilerin ingiliz kapitalistlerine barışçı yoldan boyun eğdirmelerinin mümkün olduğu fikrini yaratan şartlar bunlardı" (Lenin, *Toprak Meselesi. Ayni Vergiler Üzerine*, Sol Yayınları, s. 150) diyen Lenin, tekelci kapitalist dönemde, tekel öncesi kapitalist dönem için doğru olan bu görüşün, değerini yitirdiğini söyleyerek, bu dönemde koşulların değiştiğini ve bu ülkelerde militarizmin ve bürokrasinin Kara Avrupası'nın ülkelerinden artık farklı olmadığını, bu nedenle diğer ülkelerde olduğu gibi Amerika ve İngiltere'de de sosyalist devrimin temel şartının ancak "şiddet" kullanarak, "devlet makinasının" kırılması ve proletarya diktatörlüğünün kurulması yoluyla sosyalizme geçilebileceğini ileri sürüyordu. (Lenin, *Devlet ve İhtilal*, s. 51, 52 ve 53; s. 84'te detaylı bir biçimde açıklamaktadır.)

> Marx'ın İngiltere ile Amerika için tanıdığı sınırlama, daha doğrusu istisna, bu ülkelerde gelişmiş bir militarizm ile gelişmiş bir bürokrasi olmadığı sürece yerindeydi. Lenin in görüşüne göre, bu sınırlama, İngiltere ile Amerika'daki militarizm ile bürokrasi, Avrupa Kıtası' ndaki öbür ülkelerde olduğundan daha çok değilse bile daha az olmayan bir gelişmeye ulaşınca, tekelci kapitalizm şartlarında ortadan kalkıyor. Bu yüzden büyük proletarya devrimi, istisnasız bütün emperyalist devletlerde, sosyalizme yönelmiş gelişme için kesinkes bir önşarttır.* (Stalin, Sağ-Sol Sapmalar ["Partimizdeki Sosyal Demokratik Sapmalar Üzerine" İçin Sonsöz, 3 Kasım 1926], Sol Yayınları, Ankara, s. 76.)

Gelelim 1878 Almanya'sında yürürlüğe konulan *"anti-sosyalist kanun"* dolayısıyla Marx'ın söylediklerine.

Bir kere Marksistler herhangi bir dönemde herhangi bir durum için önerilen taktikleri, yöntemleri, o dönemin tarihi ve o ülkenin koşulları içinde yorumlarlar. Marx, bu sözleri o dönemde Alman militarizminin çok güçlü olması

---

* Düz yazılar bize aittir.

ve "Gousehalk"lerin eski etkinliklerini önemli ölçüde yitirmelerine karşın, hala proletarya üzerinde nüfuz sahibi olmalarını ve bu anarşist grupların, subjektif şartlar uygun değilken zamansız bir çıkış yaparak bir bozguna sebep olabileceklerini düşünerek söylemiştir. Bütün sosyalist örgütlerin, işçi yığın örgütlerinin, sosyalist basının yasaklanmasını öngören bu kanun, 1890'da yığın işçi hareketleri sonucunda, yani pasif olarak değil, aktif bir karşı koyma ile kalkmıştır.

İkinci olarak, Marx'ın "şiddete başvurulmadıkça şiddete başvurulmaması" sözü, Marksizmin genel kuralıdır. Marksizm içinde saldırganlığı ve şiddeti taşımaz. Ancak zora zorla karşılık verir. Ve Marksistler yasallığı burjuvazi bozmadan bozmazlar.

Marx'ın bu denli açık ve saptırılmayacak sözü bile saptırılmıştır. "Şiddete başvurulmadıkça, tarihi gelişimin barışçıl kalabileceğine" ilişkin sözlerine, o dönemde de bugün Bay Somer'in yaptığı gibi dört elle sarılmıştır oportünistler. Oportünistlerin Marx'ın bu sözünü saptırmalarını şiddetle eleştirmiştir, Engels. Ve Engels'in 19 Haziran 1871'deki oportünizme dönük eleştirilerini kapsayan *Erfurt Program Taslağının Eleştirisi*'nin Kautsky tarafından nasıl hasıraltı edildiği ve *Neue Zeitung*'da ancak on yıl sonra yayımlandığı sosyalistler tarafından bilinen bir gerçektir.

Erfurt Program Taslağının Eleştirisi'nde Engels, Marx'ın Alman militarizminin güçlülüğünden dolayı barışçıl bir yöntem önermesine –ki asla pasifizmi önermemişti Marx– ilişkin sözlerine, dört elle sarılarak kendi burjuva reformizmlerine alet etmeye çalışan Alman oportünistlerini en sert biçimde yererek suçlar:

> ...Ama ne olursa olsun, olaylar ileriye doğru zorlanmalıdır. Bunun ne kadar gerekli olduğunu, bugün sosyal demokrat basının büyük bir kısmında yayılmaya (einreissende) başlayan oportünizm apaçık gösterir. Partinin, sosyalistlere karşı kanunun yenilenmesi korkusu içinde, ya da kanun yürürlükteyken mevsimsiz olarak yayılmış bazı fikirleri hatırlayarak, şimdi bütün taleplerini barışçıl yoldan gerçekleştirmek için Almanyada mevcut kanuni düzeni yeterli olarak kabul etmesi isteniyor... (Lenin, *Devlet ve İhtilal*, s. 90.)

Ve bundan sonra Lenin devam eder:

Alman sosyal demokratların olağanüstü kanunun yenilenmesi korkusuyla hareket etmeleri Engelsin birinci plana koyduğu ve tereddüt etmeksizin oportünizm olarak suçladığı esaslı bir olgudur. (Lenin, *Devlet ve İhtilal*, s. 91.)

> Görüldüğü gibi mesele son derece açık; Marx'ın çok istisnai tarihi şartlar için ve çok özel niteliklere sahip tekel öncesi Amerika ve İngiltere'si için bir ihtimal olarak "barışçıl yollardan sosyalizme geçişe ilişkin" söylediği sözler Leninizm tarafından tekel öncesi doğru, fakat tekelci kapitalist dönem için doğru ve geçerli kabul edilmemektedir.

Ve Marksist-Leninist teoriye karşı, oportünistler dört elle bu sözlere sarılarak demagojilerine Marx'ın bu sözlerini kılıf yapmaya çalışmışlardır.

Aslında bu mesele Marx adıyla başlıyor diyen Bay Somer'i, *baza düşmüş turnusol misali, sosyalizmin hocalarının bu konudaki düşüncelerinin içine batırıp çıkardıktan sonra,* konuya Stalin'in sözleriyle noktayı koyalım:

> Marx'ın şartlı sınırlamasına dört elle sarılan ve bu sınırlamayı proletarya diktatörlüğüne karşı ileri süren BÜTÜN ÜLKELERİN OPORTÜNİSTLERİ, bu yüzden Marksizmi değil, kendi oportünist meselelerini savunuyorlar. [*Sağ-Sol Sapmalar* ("Partimizdeki Sosyal Demokratik Sapmalar Üzerine" İçin Sonsöz), 3 Kasım 1926, s. 76, Stalin, Sol Yayınları, Ankara]

V

Marksist doktrinin ana çatısı olan "sınıf mücadelesi" Marx'tan önce bilinen ve burjuva tarihçi ve ekonomistlerinin kabul edip irdeledikleri bir düşündür. Marx'ın yaptığı, bu sınıf mücadelesinin zorunlu olarak, o zamana kadar görülmemiş derecede sert bir ihtilalle burjuva devlet cihazını parçalayarak, sosyalizme proletarya diktatoryasının aracılığıyla varacağını açık seçik koymasıdır. Gerek Marx gerek Engels, Lenin'in açıkladığı gibi kendilerini devrimi gerçekleştirme metotlarıyla, yani biçim meseleleriyle birçok yeni durumların ortaya çıkabileceğini ve devrim süreci içinde sık sık değişebileceğini düşünerek bağımlı kılmamışlardır. Ancak Marx ve Engels'in düşüncelerinin temelinde yatan gerçek yine Lenin'in belirttiği gibi "*şiddete dayanan devrim*" dir. Ve bu genel ilkedir.

"*Marx ve Engels'in şiddete dayanan devrimin kaçınılmazlığı ile ilgili doktrini*", *burjuva devletiyle ilgilidir. Burjuva devleti proleter devlete (proletarya diktatoryasına) yerini "yok olma" yoluyla değil, genel kural olarak, ancak ve ancak şiddete dayanan bir devrimle bırakabilir. Engels'in şiddete dayanan devrime yaptığı övgü, Marx'ın birçok beyanlarıyla tam bir uygunluk halindedir.* (Şiddete dayanan devrimin kaçınılmazlığını yürek pekliğiyle, açıkça ilan eden *Felsefenin Sefaleti* ve *Komünist Manifestosu*'nun vargısını hatırlayalım, otuz yıl daha sonra, 1875'de Marx'ın Gotha

Programı'nın oportünist muhtevasını yerin dibine batırdığı *Gotha Programının Eleştirisi*'ni hatırlayalım. Bu övgü hiç de bir "boğuntu" sonucu, bir tumturaklı söz, bir tartışma hevesi değildir. *"Bu şiddete dayanan devrim fikri ve bu fikrin ta kendisini sistemli olarak yığınlara maletme zorunluğu, Marx ve Engels doktrininin tümünün temelinde yatan bir şeydir"* diyor Lenin, *Devlet ve İhtilal*'inde (s. 31).

"Halk Bankası" aracılığıyla işçilere karşılıksız kredi vermek suretiyle, sınıf mücadelelerinin, barışçıl bir biçimde hallolunabileceğini ileri süren Proudhon'a Marx'ın verdiği cevap kesindir:

> ...Ancak artık sınıfların ve sınıf çelişmelerinin bulunmadığı bir düzendedir ki, sosyal evrimler, artık siyasi devrimler olmaktan çıkacaklardır. O zamana kadar toplumun her yerinden değiştirilip, düzeltilmesinin arifesinde sosyal bilimin son sözü şu olacaktır, YA MÜCADELE, YA ÖLÜM, YA KANLI SAVAŞ YA DA YOK OLMA. (Karl Marx, *Felsefenin Sefaleti*, s. 195, Sol Yayınları. "Georg Sand'ın ünlü sözü Türkçeye çeviride açık yazılmamıştır. Orijinali bu biçimdedir")

"İşte Engels'in bu konudaki düşüncesi" diyerek Lenin, Engels'ten (*Anti-Dühring*'ten) alıntı yapıyor:

> ...Fakat zorun tarihte (kötülük kaynağı olmaktan) başka bir rol, devrimci bir rol de oynadığını, zorun Marxın sözleriyle bir yenisine gebe olan her eski toplumun ebesi; toplumsal hareketin taşlaşmış ömrünü bitirmiş politik biçimleri alt eden ve parçalayan aleti olduğuna dair Bay Dühring'de bir tek kelime yoktur. O sadece içini çekerek ve ah ederek, sömürme ekonomisinin yıkılması için zorun belki de lüzumlu olabilmesi imkânını itiraf etmektedir... (*Devlet ve İhtilal*, Lenin, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s. 30.)

Engels, görüldüğü gibi Marx'ın ihtilal teorisinden bir tek kelime söz etmemesi nedeni ile ki Dühring şiddeti de kabul etmektedir, barışçıl yolun dışında Dühring'i eleştirmektedir.

Ya Kenan Somer? Marx'ın devrim hakkındaki düşüncelerini bu denli açık ortaya koyan *Devlet ve İhtilal*'i iki-üç sayfa içinde tanıtırken, Marx'ın gejiel ilke olarak kabul ettiği ihtilale ilişkin düşüncesinden bir tek kelime bile bahsetmeden Marx'ın istisnaya ilişkin önerdiği ve bir söylev ve gazeteciye verilen beyanatının oluşturduğu barışçı yoldan geçiş hakkındaki sözlerine ki tanıtılan kitapta Lenin bunun emperyalist çağda şartların değişmesi nedeni ile geçersiz olduğunu belirtir adeta övgü yazarcasına üç sayfanın bir sütununu ayırmasına ne anlam vermek gerekir acaba!

Barışçıl bir dönüşüm üzerinde, herhangi bir neden yokken özellikle duranların söylediklerinden soyut, lafazanlıktan öteye gitmeyen devrimci laf ebelikleri ve Marksizmin ABC'si olan birkaç devrimci kırıntı ayıklandığında ortada yalnızca sipsivri bir revizyonizmin kaldığını tarih bugüne kadar göstermiştir Marksistlere...

> ...Revizyonizm için Marx'ın kullandığı anlamda –ihtilal anlamında– devrim artık sadece bir rüya, bir hayaldi. Tek politik amaç olarak ne kalıyordu? Oyların yüzde 50 sinden fazlasını sağlamak... (Henri Lefebvre, *Lenin, Hayatı ve Eserleri*, Anadolu Yayınları, s. 29 [tire içindekiler bize aittir].)

İşte bunun için Marksistlerin bu konuda burunlarının hassas olmasını Bay *Emek* yazarının doğal karşılaması gerekirdi. Ve "devrimin barışçıl yoldan gerçekleşmesinde" keskin bir revizyonizm kokusu duymak sapı samana karıştırmak değil, sapı ile samanı karıştırmamak; bilimsel sosyalizm ve revizyonizmi ayırmak demektir.

VI

Marksistler, "proletarya devleti ancak devrimle kurulabilir" derken, legali-tenin olanaklarından, burjuva parlamentarizminin olanaklarından yararlanmayı da ihmal etmezler. Marksistlerin en gerici parlamentolarda bile çalışabileceklerini *Marksizmin Çocukluk Hastalığı, Devrim Stratejisi* adlı eserinde Lenin açıkça belirtmiştir.

Ona göre parlamenterizm amaç değil araçtır. Bu nedenle parlamenter eylem; Marksistlerin sınandığı bir sınavdır. Ve ince bir çizgidir. Lenin'in ünlü sözü açıktır: "*Parlamenter eylem bazı kişilere* –Marksist geçinen bazı kişilere– *uşaklık unvanını, bazı kişilere de sürgün ve ağır hapis cezaları kazandırır*". (Lenin, *Sosyalizm*, Anadolu Yayınları, s. 52 [tire içindekiler bize aittir])

Görülüyor ki Marksist-Leninist teori, bürokrasinin ve militarizmin son derece güçlü olduğu kapitalizmin can çekişme çağında, parlamentarizm içinde eylem gösterilirken bile parlamentarist yolla proletarya devletinin kurulmasının imkânsız olduğunun bir an olsa bile unutulmamasını öngörür.

> Şeyler durmadan kendilerini birinci biçimden ikincisine dönüştürmektedirler. Oysa çelişmeler içindeki mücadele iki biçimde de bulunur. Bunun için zıtların birliğinin şarta bağlı, geçici ve nispi olduğunu, buna karşılık zıtlar arasındaki mücadelenin mutlak olduğunu süylüyoruz. (Mao Tse Tung, *Teori ve Pratik*, Sol Yayınları, s. 67.)

Sınıflı toplumlarda savaş ve barış gibi zıt şeyler belli şartlarda özdeş halindedir. Ve şartların değişmesi halinde bu özdeş zıtlar birbirine dönüşürler. Belli şartların değişmesi halinde tabii. Eğer sen burjuva parlamentarizminin denge unsuru haline gelirsen, şartlar da değişmez, yüzeydeki barış da devam eder, elbette.

"Revizyonizme evet, devrimci sosyalizme hayır!"

Bu, burjuva parlamentarizminde burjuvazinin ana şiarıdır.

Ancak şu gerçeği tekrar tekrar hatırlamak gerekir, burjuva demokrasisine en saygılı davrananlar yalnız ve yalnız Marksistlerdir.

> Dünya proletaryası, burjuva demokrasisi haklarını alabilmek için kan revan içinde kalmıştır ve bu haklarını da elinde tutabilmek için, tabii ki bütün gücüyle savaşacaktır. (Dimitrov, *Faşizme Karşı Birleşik Cephe: Burjuva Demokrasisine Karşı Tutum*, s. 167.)

Sosyalistler burjuva yasallığını, burjuvazinin bozması üzerine terk ederler. Engels'in *"önce siz ateş edin mösyö burjuvazi"* sözü, Marksistlerin burjuva yasallığına saygısının açık belirtisidir. Bu nedenle devrimlerin objektif şartlarını devrimciler değil, baskı, cebir ve şiddet getirmek suretiyle burjuvazi hazırlar. Tekelci kapitalist dönemle birlikte başlayan sosyalist devrimler çağında, bütün proletarya devrimlerine baktığımızda bu gerçeği çok açık görürüz.

VII

> *Devlet ve İhtilal*'in teorik özünü, yazıldığı anın siyasi pratiğinden ayrı değerlendirmemek, örneğin sosyalist devrimin ihtilalden başka bir yolu olmadığını düşünmek yanlış olur. *Devlet ve İhtilal*'in yazılışından 52 yıl sonra bu kitabı bir çeşit hareket planı olarak değerlendirmek, ancak küçük burjuva dar kafalılığı ile açıklanması mümkün ve bizzat Marksist-Leninist anlayışa, bilimsel düşünceye temelden aykırı bir sapıklık olur. (...) (Ama kitap Ekim İhtilali'nden sonra yayımlanabildiğine göre ihtilal üzerine doğrudan doğruya bir etkisi olmamıştır.) (*Emek*, Sayı 5, s. 14-16)

Yazımızın başından beri açıklamaya çalıştığımız gibi Emek yazarının Leninizmi tahrif çabaları bu sözlerde iyice somutlaşmaktadır. Tahrifat basit bir polemikçinin hokkabazlığı içinde yapılmaktadır. Doğru bir sosyalist önermeden, revizyonist bir "çıkarmaya" gidilmektedir. *Devlet ve İhtilal*'in teorik *özünü, ya-*

zıldığı anın siyasi pratiğinden ayrı değerlendirmemek" doğru önermesinin arkasından *"Sosyalist Devrimin ihtilalden başka bir yolu olmadığını düşünmek yanlış olur"* sapmalı çıkarması ile gizlenen revizyonizm ortaya çıkmaktadır.

Bilindiği gibi Marksizm hareketin hareket halindeki bir doktrinidir. Marx, Engels, Lenin ve Marksizmin diğer ustaları, içinde bulundukları toplumun sosyal pratiğini göz önünde bulundurarak, somut durumların somut tahlilini yapıp, bilimsel genellemeye gitmişlerdir.

Marx, Engels tekel öncesi kapitalizminin sosyal pratiğinden hareketle somut tahlillerden soyutlamalara gitmişlerdir. Onlar gelecekteki devrim sürecinin değişeceğini bildikleri için, hiçbir zaman ana ilkelerin dışında, kesinkes yöntemler önermemişlerdir. Ancak genel kural önermişlerdir.

Bu genel kural, burjuva diktatoryasının "zorla" parçalanarak, proletarya diktatoryasına dönüştürülerek sosyalizme geçiştir.

20. yüzyılda ise serbest rekabetçi kapitalizm yerini tekelci kapitalizme dolayısıyla serbest rekabetçi dönemin özellikleri ve şartları yerini tekelci dönemin şart ve özelliklerine bırakmıştır. Kapitalizmin tekel öncesi döneminde yaşayan Marx ve Engels'in, tekel sonrası döneminin özelliklerini önceden görmeleri imkânsızdı. Bu nedenle Marx ve Engels'ten tekelci döneme ilişkin özel kanun ve yöntemler öngörmelerini beklemek yanlış ve saçma bir tutum olur.

Bu nedenlerden dolayı Marksizm, tekelci kapitalist dönemde Leninizm ile tamamlanmıştır.

Marx'ın İngiltere ve Amerika için, bir ihtimal olarak öngördüğü istisnayı, Leninizmin emperyalist çağda geçersiz saydığını daha önce etraflı bir biçimde belirtmiştik. Ayrıca Lenin'in devrim teorisinden de bahsettik ve emperyalist sürecin devamı boyunca, bu devrim teorisinin, Marksizme göre evrensel olduğunu ve sosyalizme geçişin bir eylem kılavuzu olduğunu detaya inerek söylemek gereksiz olur herhalde.

> Burjuva devlet biçimleri son derece çeşitlidir. Ama nitelikleri aynıdır. Bütün bu devletler son tahlilde şu ya da bu biçimde, ama zorunlu olarak, bir burjuvazi diktatoryasıdır. Elbette kapitalizmden sosyalizme geçiş de politik biçimler bakımından büyük bir bolluk ve geniş bir çeşitlilik göstermekten geri kalmaz Çin, Vietnam, Küba ve diğer sosyalist ülkelerin somut pratikleri Ama hepsinin niteliği aynı kalacaktır; proletarya diktatoryası (...) gerçekte bu dönem emperyalist dönemde sosyalizme geçiş zorunlu olarak, son tahlilde keskin biçimlere bürünmüş ve o zamana kadar görülmemiş şiddetle *-pasifist değil non-pasifist-*, bir sınıf mücadelesinin damgasını taşır. (Lenin, *Devlet ve İhtilal, Bilim ve Sosyalizm* Yayınları, s. 47-48)

Bu nedenle serbest rekabetçi dönemde, dünya mali gruplar tarafından paylaşılmamışken, kapitalizm bugünkü gibi can çekişme değil de gürbüzleşme dönemindeyken, Marx'ın istisnai yerler için önerdiği "barışçıl yoldan sosyalizme geçiş", Lenin'in belirttiği gibi Marksizm için olanaksızdır.

Marx'ın ve Engels'in yapıtlarını, yapıtların düşüncelerinin tarihi gelişim içindeki yeri ve derinleşmesini göz önünde tutmadan, Marx ve Engels'i iktibas etmek, Marksizme ihanettir ve bütün oportünistlerin Marksizmi çürütmek için yaptıkları ortak bir harekettir. Ve yine daha önce de belirttiğimiz gibi sosyalist mücadelenin tarihinde açıkça görülmektedir ki bütün oportünistler, Stalin'in deyişiyle "Marx'ın şartlı sınırlamalarına dört elle" sarılarak kendi oportünizmlerini savunmuşlardır. Bunun pek çok örnekleri bilinen gerçeklerdir. Örneğin Troçki...

Emperyalizmin olmadığı ve "kapitalizmin gelişmesinin eşit oranda olmaması" kanunu bulunmamışken, bulunmasına da imkân yokken, Marx ve özellikle Engels'in bir tek ülkede değil, bütün Kara Avrupası'nda birden sosyalist devrimin başarıya ulaşacağını öneren tezine, "kapitalist ülkelerin gelişmesinin eşit oranda olmaması" kanununun bulunması ile birlikte tek ülkede sosyalizmin zaferinin mümkün olmasını oluşturan tekelci kapitalist dönemde, nasıl ki "dört elle sarılan" Troçki oportünizmin batağına saplanmışsa, aynı dönemde artık Leninizm tarafından kabul edilmeyen "barışçıl yollardan sosyalizme geçiş" istisnasına dört elle sarılanlar da gırtlaklarına kadar oportünizm bataklığına gömülmüşlerdir.

"Devlet ve İhtilal'in yazılısından 52 yıl sonra bu kitabı bir çeşit hareket planı olarak değerlendirmek" sözündeki "hareket planı" fazla soyut, tek başına ne anlama geldiği somut olarak belli olmayan bir sözcük. Bu nedenle bu "hareket planı" sözcüğünü okuyucunun gözünde somutlaştırmak için derinleştirmek ve açmak gerekiyor.

İçinde yaşanılan toplumun süreci içindeki çelişmelerden ana çelişmenin saptanarak, bu ana çelişmenin tayin ettiği, o sürecin niteliğinin belirtilmesine (devrimci aşamanın tayini) ve bu niteliğe uygun devrimci şiarların kompoze edilmesine Marksist literatürde "strateji" denir. Aslında askeri bir kavram olan strateji *fethetme sanatıdır.* Ana çelişmenin niteliğini tayin ettiği süreç herhangi bir şeyin gelişim sürecinde var olan farklı aşamalariçinde çeşitli aşamaları ihtiva eder. Ve her aşamada farklı şartlan içinde taşır. Farklı şartlar da doğal ola-

rak farklı özellikleri gerektirir. İşte "taktik" denilen esnekliğin biçimlendirilmesinin önemi burada ortaya çıkar. Taktik ana çelişmenin niteliğini tayin ettiği sürecin, değişik aşamalarının değişik şartlarına göre (sürecin belli aşamalarında bazen tali çelişki ana çelişki ile üst üste gelebilir, bazen de ana çelişmenin bazı kısmi unsurları çözümlenir), bu şartlara uygun pozisyonlar çizme, şartlara uygun, tecrit edilmiş hareketler yapma sanatıdır.

Marksist literatürde "strateji" ve "taktik" tanımlamaları böyledir (yeri gelmişken belirtelim, Kenan Somer'in taktik ve stratejiyi ne denli anladığını (!) *İki Taktik* üzerine yazdığı yazıda "*demokratik devrim stratejileri*" demesinden bilmekteyiz). Şimdi burada "taktik" ve "strateji"den bahsetmemizin nedeni bu "*hareket planı*" sözcüğünün ayağını yere bastırarak, içinde kullanıldığı cümlenin anlamını somutlaştırmaktır.

İçinde bulunulan devrimci aşamanın niteliğinin ve şiarlarının saptanması işine "hareketin makro planlaması" (strateji tesbiti) denilebilirse, hareketin makro planının içerdiği ve hareketin dolambaçlı virajlarına, iniş ve çıkışlarına, diğer bir deyişle aşamalarına göre çizilen, yalnız o aşamalar için geçerli olan planlara da "hareketin mikro planları" diyebiliriz.*

Şimdi sormak gerekir; bu hareket planından kastedilen nedir? Hareketin makro planı mı (stratejik planlaması mı), hareketin mikro planlamaları mı (taktik planlamaları mı) kastediliyor?

Böyle bir somuta indirgemede "hareket planı" sözcüğü, tek başına nitelik belirtici olmuyor. Ve lastikli bir kavram olarak ortada kalıyor. Bu nedenle bu "hareket planı" sözcüğünü, içinde kullanılan cümle içinde yazarın daha önceki sözleri ile organik bağlar kurarak yorumlamaktan başka çare yoktur.

Yazarın yazısının başından itibaren, önsel bir yargı ile kapitalizmin tekelci döneminde "proletarya devletinin barışçıl yollardan kurulabilmesinin" mümkün olabileceğine ilişkin dayanak arama çabaları (ki bu çabaların Marksizm-Leninizmi tahrifata kadar yönelmesini umursamadan, tekrar tekrar çabalara girişmesi) açıkça görüldüğü için, cümlenin şöyle kurulması mümkündür; "*Leninin ihtilal teorisini Devlet ve İhtilal kitabının yazılışından 52 yıl sonra proletarya devrimi için bir metot olarak değerlendirmek, ancak küçük burjuva darkafalılığı ile açıklanması mümkün ve bizzat Marksist-Leninist anlayışa, bilimsel düşünceye temelden*

---

* "Makro" ve "Mikro" kavramları Marksist literatürde mevcut olmayan kavramlardır. Bu nedenle kullanılmaması gerekir. Burada kullanmamızın nedeni, Somer'in ifadesine netlik getirerek okuyucuya sorunu somut bir biçimde sunabilmek içindir.

aykırı bir sapıklık olur" (Eğer yanlış anlamışsak, cümlenin şekli düzeltilir, biz de ona göre eleştirimizi yöneltiriz).

Yazımızın başından beri defalarca gerekli olduğu için belirttiğimiz gibi, kapitalizmin I. Buhran döneminde Lenin, kapitalizmin tekelci döneme girmesiyle birlikte burjuva devlet bürokrasisi ve militarizmin tekel öncesi döneme nazaran çok daha kuvvetlendiğini belirterek, kapitalizmin bu yeni özellik ve şartlarına uygun olarak, Marx ve Engels'i derinleştirerek "Leninist ihtilal teorisi"ni önermiştir.

20. yüzyılın ikinci yarısında ise, kapitalizmin III. Buhran dönemine girdiğini ve ölümünü biraz daha ileriye atabilmek için I. Buhran dönemine nazaran bürokrasi ve militarizmine I. Buhran dönemiyle kıyaslanmayacak derecede, çok daha sıkı yapıştığını söyleyen bu dönemin Marksist ustaları, leninin ihtilal teorisinin bu dönemde çok daha fazla önem kazandığını ve evrensel geçerliliğe sahip olduğunu açıkça belirtmekte ve bu evrensel geçerliliği kabul etmeyen sözde Marksistleri de Marksizm-Leninizme ihanet etmekle suçlamaktadırlar. Ve bu tip düşünce Kenan Somer'in yorumunun tam tersi, yaşadığımız dönemin Marksist ustalarına göre, Marksist-Leninist düşünceye temelden aykırı bir sapıklıktır.*

"Marksist Leninist devrim teorisi, son çözümlemede halka karşı savaşa, bir halk savaşıyla karşı koyma teorisidir." (Lin Piao, *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s. 60.)

Devlet ve İhtilal yapıtı, özetle, Lenin'in Marx'ın devlet anlayışını derinleştirerek oluşturduğu Marksizmin "devlet teorisi"ni ve yine Marx'ın "sınıf mücadelesi ve proletarya diktatoryası" düşüncesini derinleştirerek, az sayıda profesyonel ihtilalcilerden oluşmuş, çelik gibi bir disipline sahip, manevra kabiliyeti yüksek, devrimci teoriyi eylem kılavuzu kabul etmiş öncü bir partinin yönetimiyle, zorla burjuva devlet cihazını parçalayarak kurulan 56 proletarya diktatoryası aracılığıyla sosyalizme geçişi belirleyen "ihtilal teorisi"ni kapsamaktadır.

Bundan dolayı bu eseri, "yalnızca 1917'nin taktiklerini kapsıyor, şimdi ise şartlar değişmiştir" diyerek bir kenara itmek, Marksizmin ustalarına göre Marksizim-Leninizmden istifa etmek demektir. Ve yine bu ustalara göre, *Devlet ve İhtilal* eseri, Somer'in göstermeye çalıştığı gibi yalnız Rus devriminin ürünü değil, aynı zamanda çağımızın da niteliğini taşımaktadır. Çünkü tekelci

---

* Mao Tse Tung ve Lin Piao'nun eserlerinde mesele son derece açık ve tartışma götürmez bir biçimde konmaktadır.

dönemde Marksizmi bütünleyen Leninizmin ilkelerinin en önemlileri bu eserde yer almaktadır.

Bu nedenle çağımızda Marksistler, Marksist teoriye göre Leninizmin evrensel gerçekleri ile kendi ülkelerinin somut pratiklerini birleştirerek, stratejik ve taktik planlarını veya Somer'in deyişi ile *"hareket planlarını"* çizerler. Yoksa *"aradan 52 yıl geçmiştir o dönemde geçerliydi, ama şimdi geçerliliğini yitirmiştir"* diyerek Leninizmin en önemli evrensel tezlerinin yer aldığı *Devlet ve İhtilal* eserine saygısızca dudak bükmezler.

Böyle bir düşünce, Marksizm-Leninizmin ustalarına göre dar kafalı küçükburjuva dünya görüşünün somut bir belirtisidir.

İşte Marksizmin ustalarının görüşleri ve de işte Kenan Somer'in bilimsel(!) yorumu.

Bütün bu açıklamalardan sonra Bay Somer'e *"bilimsel namusluluğa"* ilişkin birkaç söz söylemek gereğini duymaktayız:

Namuslu biraydın kişi bir doktrini kabul etmese bile, o doktrine ilişkin bir eseri, diyelim ki görevi gereği tanıtırken, eserin yazarının düşüncesine uygun olarak tanıtmak zorundadır.

Siz Marksist düşünceye inanmayabilir, Marksist dünya görüşünü, dünya görüşü olarak kabul etmeyebilirsiniz Bay Somer. Anayasamıza göre herkes düşünce ve kanaat özgürlüğüne sahiptir. Bu nedenle istediğiniz dünya görüşünü kabul etmek ve savunmakta özgürsünüz.

Ama bu size bir doktrini tahrif etmek hakkını vermez. Belli bir dünya görüşünü savunmak ayrı bir şeydir, bu görüşe karşıt olan bir dünya görüşünü tahrif etmek ayrı bir şeydir.

Kişi kendine ve bilime saygılı ise kendi dünya görüşüne karşıt görüşleri, bu görüşlerin yer aldığı eserleri tahrif ederek kendi düşüncelerini savunmak yoluna gitmez. Tam tersi bir davranışla, karşı olduğu düşünce sistemini ve bu sistemin yöntemlerini önce o düşünce sisteminin sahiplerinin tez ve yöntemlerini sonra da kendi düşüncesinin tez ve yöntemlerini ortaya koyarak "red yoluna" gider.

Bu yönde insanı şaşırtacak derecede hırsla ve bir o kadar da gözü kapalı çabalar sarf ediyorsunuz ki bu çabalarınız, *"kitap Ekim İhtilali'nden sonra yayımlanabildiğine göre ihtilal üzerine doğrudan doğruya bir etkisi olmamıştır"* gibi Marksizmden bihaber, orta zekâlı bir kişiye bile saçma gelecek bir sözü size söyletebilmektedir.

Kenan Somer'in bu sözü karşısında ne söylenebilir? Herhalde yapılacak en doğru iş bu perişan mantığa yalnızca gülüp geçmektir.

Yazarı Lenin olan, Leninizmin "Devlet" ve "İhtilal" teorilerini kapsayan, baştan sona kadar Lenin tarafından yürütülen Ekim İhtilali üzerine, doğrudan doğruya bir etkisi olmamışmış(!) bu kitabın... Pes doğrusu böyle bir mantığa. Saçma sapan bu söz üzerinde daha fazla durmak, en azından okuyucuya saygısızlık olur.

VIII

Hareketin, hareket halindeki doktrinidir Marksizm. Engels'in deyişiyle, ezbere öğrenilmesi ve mekanik olarak tekrarlanması gereken bir dogma değil, bir gelişim kuramıdır.

Ve Marksizmde mutlak, nihai bir gerçek yoktur. Gerçek izafi, hareket halindedir ve geçicidir.

Marksist bilgi edinme somut tahlili dışında herhangi bir tahlilin belirli tabiatı üzerine bilgi edinme olanağı yoktur.

Marksizmin ustaları daima devrimci diyalektiğin bu değişmez ilkesini kullanmışlardır. Marksizm de gelişme halindedir. Çünkü doğa bilimlerinin bugünkü bulguları ile sınırlıdır bilgilerimiz. Bu nedenle bugün yeterli olan yarın yetersizdir. Marksizm kendini devamlı aşan ve yenileyen bir dünya görüşüdür...

> Doktrinin derinleşmesiyle aynı zamanda metodun yeni ortaya çıkmış ya da tahlili bir an için bir kenara bırakılmış realitelere uygulanışı içine alan bir gelişme, prensiplerin revizyonundan ayrı bir şeydir... (Henri Lefebvre, *Karl Marx Hayatı ve Eserleri*, Anadolu Yayınları, s. 144.)

Sorunu, Marksist-Leninist eylemin ve kuruluşun önverisi olan, Lenin'in derinleştirdiği "Marksist devlet teorisf'ni ve "ihtilal teorisi"ni o dönemin koşulları için geçerlidir diyerek, hareket halindeki bir doktrinin hareket halindeki evrensel tezi olan *"Marksist devlet teorisi"ni* emperyalist çağda geçerli görmemek ve "ihtilal teorisi"ni yine emperyalist dönemde eylem kılavuzu olarak kabul etmemek revizyonizmden başka bir şey değildir, Marksizmin ustalarına göre.

Revizyonizmin felsefi temeli de agnostizmden başka bir şey değildir. (Revizyonistler eklektik "seçimci" bir yöntemle sorunları ele alıp yorumlarlar. Ancak "eklektizm"lerinin temelinde agnostizm [bilinemezcilik] yattığı açıktır.)

Okuyucuya sorunu daha somut sunabilmek için, buradaki "agnos-tizm"i biraz açalım.

Bilindiği gibi, gerçek her yerde somuttur. Bu nedenle Marksizmin tahlil metodu, daima "somut durumların somut tahlilidir". Bunun dışında nesnel bilgi edinme yolu yoktur.

Ama diyalektik yöntem kullanıyorum diye "somut durumların, somut tahlilinde" tahlile tabi tuttuğun sorunu bıraktın mı hapı yuttun demektir. İşte o anda diyalektik yöntem, mekaniğe, senin dünya görüşün de, bilinemezciliğe dönüşür de sen hala Marksist diyalektikle sorunlara yaklaştığını zannedersin.

Kısacası, "somut durumların, somut tahlili"ni kullanmaya kalkan, diyalektikten habersiz, çatısı dar mekanik kafaların düşeceği kaçınılmaz yer, "agnostizm"dir. Oysa Marksist diyalektik "somut durumların, somut tahlilinden" *objektif bilgi teorisine geçer.*

Diyalektiğin objektif bilgi teorisinden habersiz, sözüm ona bir Marksist, vahaya bakıp da çölün de yeşil olduğunu zanneden kişiden farksızdır.

Bütün, parçalarında nicelik farklılıkları içinde yansıdığı gibi parçalar da bütünde aynı biçimde yansır. *Yani özel ile genel, genel ile özel arasında sıkı bir bağ vardır, iste bu bağı, bu ikili bilme yolunu bire indirgemek, Marksist diyalektiğe "elveda" demektir.*

Gerçeğe bakış ancak somutun tahlilinden bilimsel soyutlamaya geçişle olur. Bu soyutlama ile soyut; fakat gerçekliğe (somut) dayanan kavram ve ulamlar, formüle edilerek genel Marksist bir teze gidilebilir. (Marksist herhangi bir tezin evrenselliği o tezin ilişkin olduğu sürecin devamıyla sınırlıdır.) Ancak böyle bir yöntem ile gerçeğin sonsuzca giriftliği içindeki somuta açık veya gizli yansımış hareket ve kanunlarına varılabilir.

Bu anlattıklarımızı bir örnekle iyice somutlaştıralım; Lenin, Çarlık Rusya'sının somut şartlarını tahlil ederek demir gibi bir disipline sahip az sayıda kişiden oluşmuş bir öncü partinin aracılığıyla gerici iktidarı parçalayarak, proletarya diktatoryasının kurulmasını olanaklı görmüştür.

Ancak sorunu bu sözün dar kalıpları içinde bırakırsak, masanın dört ayağının ikisini dışarıda bırakmış oluruz.

Tekelci kapitalist dönemin evrensel özellikleri ile askeri feodal bir ülke olan Çarlık Rusya'sının öznel özellikleri, tamamen birbirinden ayrı mıdır? Değildir tabii. Bu durum genelin özelde nicelik farklılıkları içinde yansımasından başka bir şey değildir.

Emperyalizmin bütün çelişkileri İngiltere, Fransa, Amerika, Almanya ve kapitalizmin az çok geliştiği diğer batı ülkelerinde yansıyordu, 20. yüzyıl başında. Ancak bu çelişmeler üçgen prizmaya çarparak kırılıp farklı renklere bürünen güneş ışınları gibi, nicelik farklılıkları içinde yansımaktadır, bu ülkelerde. Tekelci kapitalizmin çelişkilerinin yansıması, İngiltere'de pembe gözüktüğü halde, Çarlık Rusya'sında kızıl gözükmektedir bu yıllarda. Farklı renklere bürünmesini tayin eden o ülkenin tarihi gelişimi, ekonomik ve kültür düzeyi, sınıfların güç ve bilinç kompozisyonu, sınıfların liderlerinin yeteneklerinin farklılıkları ve de bölgesel özellikleridir.

Lenin, Çarlık Rusya'sının somut durumunun somut tahlilini yaparken, emperyalist dönemin tahlilini de, Rusya'ya yansımasıyla beraber yapmaktaydı, 20. yüzyıl başlarında.

Zaten Bolşevikleri, Menşeviklerden ve ihtilalci sosyalistlerden ayıran ana kriter, Marksist diyalektiği doğru tahlil yöntemi olarak kullanmalarıdır.

İhtilalci sosyalistler* somut durumun, somut tahlilini yanlış bir biçimde yaparak Marksizmin evrensel tezlerini yadsıma yoluna gitmişlerdir. (Kenan Somer'in yaptığı birinci hata ihtilalci sosyalistlerin yaptığından pek farklı değildir.) Çarlık Rusya'sının durumuna, şartlarına Marksist tezlerin uymadığını söyleyerek,

Rusya'da feodalizm ile kapitalizmin aynı anda çökeceğini ileri sürmüşlerdir.

Menşevikler ise, Marksizmin hareketin hareket halindeki doktrini olduğunu unutarak, Marksizmin lafızlarını mekanik bir biçimde tekrarlayıp durmuşlardır. Örneğin Marx'ın tekel öncesi kapitalizm için öngördüğü "barışçıl yollardan sosyalizm"e (ki tekel öncesi için bile bu yolun istisnai olduğunu Marx özellikle belirtmiştir) geçişe dört elle sarılan Bernstein ve diğer revizyonistlerle aynı şeyleri söylemişlerdir. (Kenan Somer'in ikinci hatası; mekanik bir biçimde Marksist lafızları tekrarlaması.) Çarlık Rusya'sının sosyalist bir devrime hazır olmadığını önererek, burjuvaziye destek olunmasını savunmuşlardır. "Marx, nicelik ve nitelik olarak gelişmiş güçlü bir sanayi ülkesinde devrim olacağını öngörmemiş miydi?" O halde Çarlık Rusya'sının da böyle bir ülke haline gelmesi gerekir, diyen Menşevikler 1917 Çarlık Rusya'sının koşullarını

---

*Rusya'daki "ihtilalci sosyalistler", sosyalizmin işçi sınıfı ile olan kopmaz bağlarını kabul etmemiş, bilimsel sosyalizmi reddetmişlerdir. "İhtilalci Sosyalist Parti" popülist ve anarşist bir örgüt olup Marksizmle hiçbir ilişkisi yoktur.

sosyalist devrim için uygun görmemişlerdir. Ve bunun sonucu olarak ters yoldan hareketle ihtilalci sosyalistlerin yanında yer alıp, burjuvazi iktidarına destek olmuşlardır.

Menşeviklerin ve ihtilalci sosyalistlerin, tamamen zıt amaç ve yollardan hareketle aynı yere gelmelerine şaşmamak gerekir. Başlangıçta sorunlar diyalektik yöntemle ele alınıp irdelenmezse veya diyalektik metot yanlış kullanılırsa, bu yanlış tahlile dayanan eylemler, ister sağdan gelsin, ister soldan nihai olarak birbirleriyle çakışırlar.

Bu nedenle ihtilalci sosyalistlerle, Menşevikler ayrı ayrı makamlardan aynı şarkıyı söylemişlerdir, bütün devrim boyunca.

REVİZYONİZMİN KESKİN KOKUSU II*

"Lenin'in düşüncesini anlama çabası geliştirilirse,
sevinç duyarım." (Kenan Somer)

I

Geçen sayıdaki yazımızda, Lenin'in *Devlet ve İhtilal* eserini *Emek* dergisinde tanıtan Somer'in, Marksistler için tekelci kapitalist dönemde evrensel geçerliliğe sahip olan "Leninist Devrim Teorisi"ni nasıl tahrif ettiğini ve bu işlemi de nasıl bir yöntemle yaptığını açıkladık. Bu yazımızda ise, Lenin'in "iki devrim arası taktik ve şiarlarının" ve de Mao Tse Tung'un *Yeni Demokrasi* eserinin aynı yöntemle Somer tarafından nasıl tahrif edildiğini ortaya koyacağız.

> Lenin, *Devlet ve İhtilal*'i hangi tarihi konjonktür içinde yazdı? Günün başlıca stratejik ve taktik meseleleri neydi? Kitabın önemi ancak bu çerçeve içinde doğru olarak değerlendirilebilir. Kitapta genel bir geçerlilik taşıyan doğruların yaratıcı bir biçimde kavranabilme olanağını, ancak böyle bir değerlendirme sağlayabilir (*Emek*, Sayı 5, s. 14).

diyen Kenan Somer, Şubat ve Ekim devrimleri arasındaki sürenin kısa bir tahlil ve yorumunu yapmaktadır.

Kenan Somer'in yukarıdaki sözlerine bir itirazımız yoktur. Çünkü söylenenler, genel planda bütün sosyalistlerin kabul ettiği gerçeklerdir.

Bizim itirazımız, Kenan Somer'in bu giriş önerisine değil, bu öneriden sonra yapılan iki devrim arası Leninist taktik ve şiarların Somervari yorumlanmasınadır. Bay Somer'in bu yorumu öyle başarılı ki(!), öyle başarıya ulaşıyor

---

* *Türk Solu* (19 Ağustos 1969, Sayı 92) dergisinde yayımlanmıştır.

ki bu yorumu okuduktan sonra, Leninizmin ruhuna, "amin" demek zorunluluğunu duyuyor insan. Öyle bir yorum ki yorumun temelinde revizyonizm çöreklenmiş sırıtıyor. İşte bizim itirazımız, sol gösterip de sağ yumruğunu havaya kaldıran revizyonizmin tahrifatınadır.

Bay Somer'in Leninizmin iki devrim arası taktik ve şiarlarına ilişkin tahrifatına geçmeden önce, şunu belirtmek gerekiyor. Gerçekten *Devlet ve İhtilal* kitabındaki "Devlet" ve "İhtilal" teorilerinin sağlıklı olarak kavranabilmesi için mutlaka 1917 iki devrim arası konjonktürünün açıklanması zorunludur. Zorunludur, ama tek başına yeterli değildir. Sağlıklı olarak kavranmasının sadece bir koşuludur. Yalnızca bu dönemin yorumlanması ile yetinirsek hiçbir şeyi açıklamamış oluruz, Lenin'in "İhtilal ve Devlet" teorilerinin gerçek yörüngesine oturtulmasında.

Emek'çi yazar, iki devrim arası olaylarını betimledikten sonra, "İşte *Devlet ve İhtilal, Razliv kıyısındaki kulübede, Ağustos-Eylül 1917'de, bu ortam içinde yazıldı*" diyerek kanımızca tahrifatını daha tutarlı yapabilmek amacı ile okuyucuyu dar bir kalıba, dar bir bakış açısına sokmaya çalışmaktadır.

Oysa, bilindiği gibi bu eser yalnız 1917, 2. demokratik devrimle sosyalist devrim arasındaki sürenin bir ürünü değildir. Bu eseri Lenin, 1905 demokratik devriminde ve ondan sonraki yıllarda, özellikle I. Emperyalist savaşta Marksizme açıkça ihanet eden "sosyal şovenler" diye nitelendirdiği oportünistlerin ihanetlerini, bu yıllar boyunca gözlemleyerek, irdeleyerek, Marx ve Engels'in "Devlet" ve "İhtilal"e ilişkin teorilerini tekrar tekrar okuyarak, ünlü *mavi kaplı defterine* gerekli dokümantasyonları toplayarak yazmıştır. (Özellikle 1916'da Kautsky'nin, Marksist devlet anlayışına ve "proletarya diktatorya"sına ilişkin inkarları, Lenin'in bu eseri yazmasına ilişkin düşüncesinde çok etkili olmuştur.)

Kısaca özetlersek, bu eserdeki Marksist tezler, Leninizmin oluştuğu kısa sayılmayacak bir devrenin sonucu, Marx ve Engels'in önerilerinin derinleştirilmesinin ortaya çıkardığı tezlerdir. Ve kitabın birinci baskıya önsözündeki *"Bu kitap, 1917 Ağustos ve Eylül'ünde yazılmıştır"* sözünü bu açıdan anlamak gerekir. Sözün anlamı açıktır. Kerensky polisi tarafından arandığı için kaçmış olduğu Razliv kıyılarında, o zamana kadarki toplamış olduğu dokümantasyonlarını derleyerek kaleme almıştır, Lenin.

Bu nedenle bu kitap, yalnızca iki devrim arası konjonktürüne da-yandırılırsa, yanlış bir değerlendirme yapılmış olur. Ki bunu söyleyen Bay Somer, garip bir açmaza kendi kendisini sokarak, bu kitap 1917 Ekim döneminden sonra yayımlandığı için, devrim üzerinde etkili olmamıştır, demektedir. Geçen sayıdaki yazımızda açıkladığımız gibi bu sözler, Lenin'in 1917 Ekim devrimine doğrudan bir etkisi olmamıştır anlamına gelir ki bu nefis(!) değerlendirmeye bizim söyleyecek bir sözümüz yoktur.

Bay Somer'in yorumuna geçmeden önce, 1917'den oldukça gerilere giderek, Lenin'in, Leninizmin özünü teşkil eden *"örgütlenme*ye ilişkin görüşlerini ve Bolşevik örgütlenmesini, konumuzdan uzaklaşmadan kısaca anlatmakta yarar görmekteyiz. *Çünkü, Leninizmin Devrim Teorisi "örgütlenme ilkesi" belirtilmeden kolay kolay anlaşılamaz.*

1917 iki devrim arası, Leninizmin taktik ve şiarları ve de Somer'in tahrifatı, kanımızca ancak böyle bir ön açıklamayla berraklığa kavuşabilir.

II

Lenin, tekelci kapitalist dönemin, tekel öncesi döneminden farklılıklarını, değişik olan özelliklerini teşhis ederek, bu dönemin çelişmelerinin çözümlenmesi için gerekli teori ve taktikleri, Marx ve Engels düşünüşünü derinleştirerek formüle etmiştir.

Lenin'in, tekelci kapitalist dönemin çelişkilerinin, sosyalizme dönüşünü sağlayan çözümlemesine ilişkin önerdiği teori, strateji ve taktikler Marx'ı mekanik yorumlayan ortodoks Marksizme karşı kıyasıya verdiği teorik mücadelesiyle birlikte siyasi pratiği içinde gelişmişlerdir. Bu nedenle Leninizmi, Marksizmin evrensel tezleri olan "Devlet" ve "İhtilal" teorilerini bu anlayış içinde ele almak gerekir. Marx'ın *"son analizde ekonomi siyasayı belirler"* görüşünü yanlış yorumlayarak, Marksizmi evrimciliğe indirgeyen, Marksist diyalektiğin devrimci ruhunu, nane ruhu haline getiren literatürde "Ekonomizm", "Ortodoks Marxçılık", "Kaderci Marksistler" vb. adlarıyla anılan oportünizme karşı Lenin'in verdiği amansız mücadele, Leninizmin teori, strateji ve taktiklerinin tümünde yansır.

Marksizmi, pasif bir kaderciliğe, "evrimciliğe" dönüştüren, "Rusya gibi azgelişmiş kapitalizmin var olduğu bir ülkede proletarya devrimi olanaksızdır, bu nedenle kapita-

lizmin gelişmesini ve sosyalist devrim için gerekli şartları yaratmasını beklemek zorunludur" diyen "objektivizm"e karşı Leninizmin tavrını açıklamadan, ne "Marksist-Leninist sürekli devrim teorisi" ne de "Devlet ve İhtilal" teorileri açıklanabilir.

Leninist örgütlenme, objektivizme, "*trade-union*'cu kendiliğinden gelmeciliğe" karşı emperyalist dönem çelişkilerinin doğru analizinin oluşturduğu bir tepkidir.

Özellikle, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri, Ne Yapmalı* eserlerinde Leninist örgütlenme kesin bir ifadeyle Lenin tarafından açıklanmaktadır. Bilindiği gibi amaca varmak için takip edilmesi gereken yola göre örgütlenme şeması çizilir. Diğer deyişle örgütlenme, genel bir hareket planının statik bir ifadesidir.

Trade-union'cu = kendiliğinden gelmeciliğin, küçük-burjuva reformizmi-ne varacağını, sosyal demokrasinin (Marksizm-Leninizmin) öncülüğünü kabul etmeyen bir hareketin kaçınılmaz olarak küçük burjuva hareketi olarak kalacağını ve işçi sınıfının, spontane bilinciyle en fazla sendikacılık bilincine sahip olabileceğini, bu nedenlerden dolayı proletaryaya ancak dışarıdan bilinç verilebileceğini söylemektedir Lenin. Proletaryaya dışarıdan bi-linç ise, kendi kendini adamış, mesleği devrimcilik olan, az sayıda partizandan oluşan öncü, teoriyi eylem kılavuzu kabul etmiş, demokratik merkeziyetçi bir ihtilal partisi tarafından verilebilirdi.

Ancak böyle bir parti aracılığıyla, siyasi bilince sahip olma im-kanını bulabilecek olan "proletarya ordusu" tekelci dönemin çok güçlenmiş olan bürokrasisi ve militarizmini alaşağı edebilirdi.

Marx'ı mekanik yorumlayan, dolayısıyla tekelci kapitalist dönemin çelişkilerini yanlış analiz eden ortodoks Marksizmin, tahlildeki yanlışlıkları örgütlenmeye ilişkin görüşlerinde de yansıyordu, doğal olarak.

Ortodoks Marksizmi yerel, "adem-i merkeziyetçi" aşağıdan yukarı doğ-ru örgütlenmiş, geniş tutmuş, non-partizan, legalitesi ağır basan işçi örgütleri fikrini savunuyordu. Sonradan bu görüş Sovyetler'i meydana çıkaracaktır. (Özellikle ortodoks Marksist, Menşevik örgütlenmesinin teorisyeni Axelrod bu örgütlenme şemasını şiddetle savunuyordu, Lenin'e karşı.)

> Oportünist Sosyal Demokrasinin örgütlenme prensipleri aşağıdan yukarıya doğru örgütlenme usulünü izler ve bu yüzden mümkün olduğu kadar (aşırı bir şevkle) anarşizm noktasına varan özerkliği ve demokrasiyi yeğ tutar.

> Devrimci Sosyal Demokrasinin örgütlenme prensipleri ise, yu-karıdan aşağıya doğru örgütlenme usulünü izler, bu yüzden de par-çalarla ilişkide merkezin gücünün ve haklarının genişletilmesinden yanadır. (Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, Sol Yayınları, s. 232-233.)

Leninist örgütlenme, Leninist devrim teorisinin nasıl anlaşılması gerektiğine açıklık getirmektedir.

"*Silah kullanmasını öğrenmeye çalışmayan, silah sahibi olmaya çaba göstermeyen baskı altında bir sınıf köle muamelesi görmeyi hak etmiş demektir*" demektedir Lenin. (Lenin, *Devlet ve İhtilal*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s. 158.)

Leninizm için önemli olan tek şey *devrimin esenliğidir. Yalnız devrimin esenliği, en yüce yasa veya savaşçı yollardan sosyalizme geçiş Leninizmin sorunu değildir.*

Lenin'e göre, bir ülkede "proletarya ihtilalinin" objektif ve subjektif şartların (ülkenin iktisadi düzeyi ile proletaryanın bilinç ve örgütlenme düzeyi) ihtilal için uygun olması gerekmektedir. 1. demokratik devrimde, hemen iktidarın ele geçirilmesini ve proletarya diktatoryasının kurulmasını önerenlere Lenin'in cevabı açıktır;

> Rusya'nın ulaşmış olduğu iktisadi gelişme (objektif şartlar) ve geniş proletarya yığınlarının ulaşmış oldukları bilinç ve örgütlenme derecesi (objektif şartlarla kopmaz bağları olan subjektif şartlar) işçi sınıfının şu anda ve tam olarak kurtuluşunu imkânsız kılmaktadır. (...) ... İşçilerin kurtuluşu, işçilerin kendilerinin eseri olacaktır, yığınların bilinci ve örgütlenmesi olmadan, yığınları hazırlamadan ve eğitmeden, bir sosyalist devrim söz konusu olamaz. (Lenin, *İki Taktik*, Sol Yayınları, s. 20-21.)

Lenin'in örgütlenme, devrim gibi Leninizmin temellerini meydana getiren düşünceleri, ortodoks Marksizmi tarafından hiç anlaşılmıyor ve Lenin Marksizmden sapmış bir sapık, diktatörlüğe özenen bir küçük burjuva devrimcisi, Blanquist gibi suçlamalara hedef oluyordu.

1917 Şubat Devrimi'nden sonra, "Bolşevik" saflara geçerek Leninizmi benimseyen Troçki, (Troçki'nin devrimci dönemi);

> Tabiatıyla, AYAKLANMA İÇİN EN UYGUN ŞARTLAR KUVVET İLİŞKİLERİNDE BİZİM LEHİMİZE MAKSİMUM DÖNÜŞ OLDUĞU ZAMAN VAR OLUR. Burada, pek tabii, bilinç alanına, yani politik üstyapı alanına giren kuvvet ilişkilerinden söz ediyoruz, tüm devrim devresi boyunca, aşağı yukarı değişmeden kalacağını varsayabileceğimiz ekonomik temellerden değil. Tek bir ekonomik temele ve toplum içinde bir tek sınıf ayrımına dayanan kuvvet ilişkileri proleter kitlelerin hayallerini yıkarak politik tecrübelerinin artması, ara sınıf ve grupların

> devlet gücüne itimatlarının yıkılması ve en sonunda devlet gücünün kendi kendine olan itimadını kaybetmesi oranında değişime uğrar. Devrim sırasında bütün bu süreçler, yıldırım hızıyla yer alır. TAKTİK KULLANMA SANATI ŞARTLAR BİR ARAYA TOPLANDIĞI ZAMAN BİZİM EN UYGUN ANI YAKALAYABİLMEMİZ DEMEKTİR (Troçki, *Ekim Dersleri*, Ser Yayınları, s. 56; büyük harfleri biz yazdık.)

diyerek, Leninizmde amacın ne olduğunu, neyin hayati öneme sahip olduğunu tartışma götürmez bir biçimde açıklamaktadır.

Böyle bir ön açıklamadan sonra tekrar dönelim Bay Somer'in iki devrim arası yorumuna. Ve Lenin'in önerdiği taktik ve şiarları nasıl ana ereğinden saptırarak tahrif ettiğini sergileyelim.

III

10 Nisan tezinden bir tanesi olan "Bütün İktidar Sovyetlere" tezini Bay Somer, şöyle yorumlamaktadır. (...)

> Geçici hükümetin halk tarafından silahlı bir ayaklanmayla devrilmesine bir çağrı teşkil etmiyordu. Çünkü geçici hükümeti zorla devirmeye kalkışmak, onunla mutabık bulunan ve onu destekleyen Sovyetlere karşı da ayaklanma anlamına gelirdi. Oysaki Lenin'e göre, Şubat devriminden sonra, bütün iktidarın barışçı yoldan Sovyetlere geçmesi için, "istisnai" bir imkân belirmişti. (...) Ama durum değişebilir ve parti iktidarı silahla almak zorunluluğu karşısında da kalabilirdi. Bütün barışçı imkânlardan yararlanmakta ısrar eden Lenin, burjuva diktatoryasını silahlı ayaklanmayla yıkma yolunu da gözden uzak tutmuyor... (*Emek*, Sayı 5, s. 15.)

Gerçekten de "Bütün İktidar Sovyetlere" şiarı, geçici hükümete karşı silahlı bir ayaklanmaya çağrıyı içermiyordu, 1917 Nisan'ında. Ancak bundan sonraki, Bay Somer'in sözlerine dikkat edelim.

İfade açık, Somer'e göre, barışçı yoldan geçiş için istisnai bir imkân var olduğu için, Lenin sonuna kadar barışçı yoldan sosyalizme geçişte direnmiş fakat en sonunda başka çare kalmadığı için zora başvurmuştur.

İkinci bölümdeki ön açıklamadan anlaşılacağı gibi böyle bir yorum, Leninizmin esprisine aykırıdır. Dolayısıyla böyle bir açıklama bizzat Lenin'in düşüncelerine ters düşmektedir. Hatırlanacağı gibi geçen sayıdaki yazımızda, "Kenan Somer Marksizmin ana eserlerini değil, kendi oportünist düşüncelerini, Marx ve Lenin'in eserleriyle sergilemeye çalışmakladır" diyerek Bay Somer'i, "bilimsel namus"a sahip olmamakla suçlamıştık. Açıktır ki Bay Somer'in bu yorumu, suçlamamızın açık ve kesin bir kanıtıdır.

Ayrıca bu yorum, Lenin'i Dühring'in düzeyine indirgemektedir. Öyle ya Dühring de sonuna kadar "barışçı yolda" ısrar etmenin gerektiğini, ancak çok gerekli olduğu zaman "zor "a başvurulabileceğini söylemiyor mu? Böyle bir yorumdan sonra Lenin'in, küçük burjuva ideologu Dühring'den ne farkı kalıyor?

Bilimsel objektifliğe sahip bir kişi, Somer'in yaptığı gibi değil de tanıtmaya çalıştığı bir eseri, bizzat o eserin sahibinin düşüncesi ışığı altında yorumlamaya çalışır.

1917 iki devrim arası Lenin'in öngördüğü şiar ve taktiklere açıklık getirmek, dolayısıyla "açık olan", "Somer tahrifat"ını okuyucunun gözünde daha da somutlaştırmak için, bu dönemi kısaca özetleyelim (Meseleyi çok açık bir biçimde ortaya koymak için, bu dönemin sadece konumuzla çok yakın ilişkisi olan şiar, taktik ve olaylarına değineceğiz.)

3 Nisan'da Petrograd'a gelen Lenin'e göre, sosyalist devrim için Rusya'nın objektif şartlan hazırdı. Fakat subjektif şartlar hazır değildi; çünkü işçi, köylü ve askerlerin örgütlendikleri Sovyetlerde, Menşevik ve ihtilalci sosyalistler hakimdi.

Yığınların gözünde Sovyetlerin manevi otoritesi, Bolşevik Parti-si'nin manevi otoritesinden daha üstündü. Bu nedenle emekçi yığınların karar organı olan Sovyetlerin dışında girişilecek bir ayaklanmanın "sol macera"dan başka bir şey olmayacağım düşünen Lenin için sosyalist ihtilal ancak Sovyetlerin meşruluğu içinde söz konusuydu. Yani sosyalist devrim için subjektif şartların olgunlaşması Sovyetlerde çoğunluğu sağlamak anlamına geliyordu.

Lenin, bu şiarla birlikte ılımlı sosyalistlerin (Menşevik ve ihtilalci sosyalistler) gerçek renginin yığınlar tarafından görüleceğini, böylece Sovyetlerde çoğunluğun sağlanacağını düşünüyordu. Çünkü Sovyetlerde çoğunluğa sahip olan Menşeviklerin teorileri gereği, bu şiarı kabul edip ikili yönetime son vererek iktidarı omuzlamaları imkânsızdı. Çünkü Menşevik teorisine göre; iki tip devrim vardır, burjuvazinin yapacağı burjuva devrimi, proletaryanın yapacağı sosyalist devrim; Rusya'nın içinde bulunduğu şartlar, proletarya devrimine uygun olmadığına göre iktidar burjuvaziye ait olmalıdır. 1. demokratik devrime (1905) zorla giren ve durumu omuzlarına yüklenmiş bir ağırlık gibi kabullenen Menşevikler, 1. demokratik devrimden sonra bu devrimin bozgunla sonuçlanmasını hep işçi sınıfının çok fazla ileriye gitmesine, kendi taleplerini *zorla* burjuvaziye kabul ettirmeye kalkarak, bujuvaziyi ürkütüp, kaçırdıklarına bağlamışlardı. 1917 Şubat Devrimi'nden sonra tekrar aynı hatayı işlememekte kararlı olan Menşevikler elbette bu şiarı benimsemeyeceklerdi.

Ve bu düşüncenin doğal sonucu olarak Menşevikler, ihtilalci sosyalistlerle birlikte Mayıs ayında, burjuva yönetimine, Geçici Hükümet'e katıldılar.

Bu aylarda, Bolşevik şiar ve taktikleri ise, subjektivizmi hazır-lamak için günün şartlarına göre çeşitli biçimler alıyordu. Slogan ve öneriler hep Menşevik işçileri, ihtilalci sosyalistlerin peşinden giden köylüleri hedef alıyordu. Ilımlı sosyalistlerin ihanetlerinin, emekçi yığınlar tarafından anlaşılabilmesi için bıkmadan her gün çeşitli ajitasyonlar ve girişimler yapılmaktaydı.

Bolşevikler tarafından bu evrede, iki ana slogan işleniyordu; "Bütün iktidar, Sovyetlere", "Kahrolsun On Bakan", ("Kahrolsun Geçici Hükümet" değil, "Kahrolsun On Kadet" şiarı işleniyordu. Çünkü burjuva hükümette Sovyetler'de çoğunluğa sahip olan ılımlı sosyalistler de yer almakta.)

Başlangıçta oldukça azınlıkta olan Bolşevikler, emekçi yığınların özlemini dile getiren bu sloganları sürekli olarak işlemeleriyle ve bu sloganlara uygun taktikler tatbik etmeleriyle giderek gelişmeye ve güçlenmeye başladılar. Emekçi kitleler ılımlı sosyalistlerden umduklarını bulamayınca, yavaş yavaş "Bolşevik" saflara geçmeye başlıyorlar.

Ancak ülkedeki güçler dengesine bakan Lenin'e göre daha VURMA ZAMANI gelmemişti. Parti içinde bu gelişime bakarak derhal harekete geçilmesini öneren "Sol Bolşeviklere" Lenin bir yandan itidal ve beklemeyi önerirken diğer yandan da,

> ... kafasında şu soruları tartışmaktaydı, ZAMAN GELMİŞ MİDİR? Kitlelerin ruh hali Sovyet üstyapısını aşmış mıdır? Sovyetlerin meşruluğu ile gözlerimiz bağlanarak kitlelerin havasının gerisinde kalmak ve onlardan kopmak tehlikesiyle karşı karşıya mıyız? (Troçki, *Ekim Dersleri*, Ser Yayınları, s. 40; büyük harfleri biz yazdık.)

Bu haftalar boyunca Lenin'in kafasında hep, *"acaba zaman geldi mi?"*, *"şartlar olgunlaştı mı?"* soruları yer alıyordu.

Ve Ağustos ayı geldi.

Devrimden bu yana beş ay geçmişti. Bütün olumlu gelişimlere, emekçi yığınların her gün kitleler halinde Bolşevik saflara katılmalarına rağmen, Sovyetlerin üst kademelerinde bir değişiklik olmamıştı. Burjuvazi saflarına geçmiş olan Menşevik ve ihtilalci sosyalistler hala Sovyetlerdeki yukarı kademeleri ellerinde tutuyorlardı. Bu şartları değerlendiren ve ihtilal için subjektif şartların olgunlaştığını düşünen Lenin, *"Sovyetlerin meşruluğu ile gözlerimiz bağlanarak*

kitlelerin havasının gerisinde kalıyor ve onlardan kopuyoruz" diyerek, hareket komutunu veriyordu. *"Köylülükle ittifak kuran proletaryanın iktidara geçmesi"*. Bu şiarı atarken de Lenin, Sovyetleri kesinkes karşıya itmiyordu;

> Sovyetler yeni ihtilalde ortaya çıkabilirler ve çıkmalıdırlar. Fakat bugünkü Sovyetler değil, bunlar burjuvaziyle uzlaşma organlarıdır, iktidarı proletaryanın kendisi ele almalıdır ... (Henri Lefebvre, *Lenin, Hayatı ve Eserleri*, Anadolu Yayınları.)

Ağustos'un 26'sında, başlangıçta Kerensky'nin de desteğini almış olan General Kornilov, Kerensky'yi de hedef alan bir "kar-şı-devrim" teşebbüsünde bulundu. Kronstadt Bahriyelileri, işçi ve köylülerin aktif karşı koymalarıyla bu karşı-devrim teşebbüsü bastırıldı.

Kornilov olayı sırasındaki Bolşevik tavrını açıklamakta özellikle yarar görmekteyiz. Çünkü Kornilov'a karşı Bolşevik taktiği, kendisini Marksist zanneden küçük-burjuva mezhepçilerinin bir türlü anlayamadıkları *"taktik esnekliğin"* nefis bir örneğidir. Kornilov'a karşı Bolşevikler, kendilerine en sert metotları uygulayan ve Lenin'i "Alman Casusu" diyerek tutuklamaya çalışan Kerensky hükümetiyle bile güçbirliğine gitmişlerdir.

> Kronstadt Bahriyelileri, hapiste bulunan Troçki'yi ziyaret ederek Kornilov'la birlikte, Kerensky'nin de "çaresine bakmak" gerekip gerekmediğini sorduklarında Troçki, düşmanlarını birer birer te-pelemenin daha doğru olacağını söylemişti onlara. (Isaac Deutscher, *Stalin. Silahlı Sosyalist*, s. 233)

Ve Kornilov harekâtı bir dönüm noktası oldu. Burjuvazi olmaksızın iktidarı devralmayacaklarını çok iyi bildiği ılımlı sosyalistlere Lenin, onları artık sabırları kalmayan Sovyetlerdeki emekçi yığınların gözünden iyice düşürmek için, Kornilov'la işbirliği yapmış olan Kadetlerin de yer aldığı burjuvazi iktidarını derhal terk ederek, hükümeti tek başlarına kurmaları teklifinde bulunuyordu. Ilımlı sosyalistlerin cevabı, Lenin'in düşündüğü gibi olumsuzdu.

> Bu isteğin Menşevikler ve sosyal revolüsyonerler tarafından kabul edilmemesi, sözü geçen partileri, emekçi sınıfların gözünde telafi edilmez şekilde küçük düşürmüştür. (Isaac Deutscher, *Stalin Silahlı Sosyalist*, s. 233.)

Ilımlı sosyalistlerin ihanetlerini somut olarak görebilen yığınlar Bolşevik saflara geçtiler. Ve böylece Bolşevikler ilk defa olarak Sovyetlerde çoğunluğa, hem de ezici bir çoğunluğa sahip oluyorlardı.

Tekrar, "Bütün iktidar Sovyetlere" şiarı ana şiar oldu.

Artık ihtilal için bütün şartlar hazırdı. (Subjektivizm olmuştu.) *"Tarih, enternasyonal proletarya ve Rus işçi sınıfı önünde, bütün geleceği, silahlı ayaklanma kozuna bağlayarak tehlikeye atmaya hakkımız yok"* diyerek, kurucu mecliste mutlaka çoğunluğa sahip olunacağını dolayısıyla barışçı bir yoldan sosyalizme geçilebileceğini savunan Kamaniev ve Zinoviev'e karşı Lenin'in tarihi cevabı; *"Kriz olgunlaşmıştır... Rus devriminin, dünya proletarya devriminin geleceği söz konusudur. Beklemek bir cinayettir... Gündemde AYAKLANMA yazılıdır. Her gecikme ölüm demektir. (Leninski Sbornik* 9. 239, 290, 293. C. XXI.)

Ve "barışçı yoldan geçişi" savunan Kamaniev ve Zinoviev'in iki oyuna karşılık on oyla Bolşevik Merkez Komitesi *"Silahlı ayaklanmayla iktidarın ele geçirilmesi"* kararını alıyordu...

Böylece 1917 iki devrim arası Bolşevik şiar ve taktikleri olaylarla birlikte kısaca özetlemiş olduk. Tabii Bolşevik şiar ve taktikleri özetlerken, bu arada Somer tahrifatını da iyice somuta indirgeyerek, sergilemiş oluyoruz.

"FRANSIZCA" *konuşma imkânı oluşturmak için, "ALMANCA" hitap etmek zorunda olan "Lenin Almancasının" Bay Somer tarafından nasıl "KUŞDİLİ" yorumuna tabi tutulduğunu açıklığa kavuşturduk herhalde.* (Bilindiği gibi Marksist literatürde, Almanca konuşmak, örgütlenme ve subjektivizmi hazırlama, Fransızca konuşma ise hücuma geçmek ve ayaklanma anlamında kullanılır.)

IV

Marx, Engels, Lenin ve nihayet Mao Tse Tung...

Somer tarafından tahrif edilmeye çalışılan Marx, Engels ve Lenin'den sonra Mao Tse Tung da *Emek*'in 6. sayısında *"Devrim Teorisi ve Yeni Demokrasi"* adlı Somer'in tanıtma yazısında aynı tahrifata maruz kalıyordu.

Ama kapitalizmin III. Bunalım döneminde yaşayan Mao Tse Tung'u tahrif etmek, tekel öncesi yaşamış olan Marx ve Engels'i tahrif etmekten çok daha zordur. Çünkü *Mao, Marx-Engels-Lenin düşüncesini, kapitalizmin II. ve III. Bunalım devrelerinin genel çelişkileri ile bu çelişkilerin Çin'de yansıması olan Çinin özel çelişkilerini tahlil ederek ülkesinin somut pratiğinin zengin deneylerinden faydalanarak, derinleştirmiş ve Marksist devrim teorisini "Dünya ancak tüfekle değişebilir" sözü ile formüle etmiştir.*

"İktidar tüfeğin ucundadır veya dünya ancak tüfekle değişebilir" gibi anlatmak istediğinin dışında başka bir tarafa çekilmesi mümkün olmayan "Marksist-Leninist devrim teorisi"nin bu basit ifade biçimi bile, Somer'in tahrifatına maruz

kalmıştır. *Tahrifatta gerçekten cambaz olan Bay Somer'in kalemi; son derece açık olduğu için tahrifi gayrı mümkün ve Marksistlere göre evrensel niteliğe sahip olan Mao'nun bu sözünü Çin'in özel durumuna bağlamaktadır. Çin'in özel şartları, çok özetmiş de, Mao ondan böyle söylüyormuş. "Fakat Mao, yalnız Çin'e ilişkindir" demiyor ve dünyayı özellikle, üstüne basa basa belirtiyor. Olsun, Bay Somer için zor mu yani "dünya"nın başına ufacık bir "Çin" kelimesi ilave etmek.* Ve böylece Bay Somer'in teoriye katkısıyla(!) Mao'nun "dünya ancak tüfekle değiştirilebilir" sözü, "Çin'de dünya ancak tüfekle değiştirilebilir" durumuna dönüşüyor.

> Mao'ya göre, Çin bağımsız demokratik bir devlet değil, feodal baskı altında yaşayan yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkeydi. Dış ilişkilerinde milli bağımsızlıktan yoksundu, emperyalist boyunduruğu altında bulunuyordu, bu yüzden Çin'de ne yararlanılması mümkün bir parlamento ne de işçilere legal mücadele imkânını veren bir kanun vardı. Çin'deki devrimci mücadelenin esas biçimini ve esas örgütlenme ilkesini Çin'in bu özellikleri belirliyordu (...) Bu nedenle Mao'nun sadece bu özellikler için bir anlam taşıyan "iktidar tüfeğin ucundadır" ya da "dünya ancak tüfekle değiştirilebilir" gibi sözlerinde evrensel geçerliliğe sahip bir taktik ya da stratejinin unsurlarını görmek büyük bir hata olur. Bu anlamda "Çin'de dünyanın ancak tüfekle değiştirilmesinin mümkün olduğu" söylenebilirdi." (Kenan Somer, "Devrim Teorisi ve Yeni Demokrasi", *Emek*, Sayı 6)

Mao Tse Tung'un Marksizme katkısına geçmeden şunu öncelikle belirtelim.

Somer'e göre Çin'de legal mücadele imkânını veren bir parlamento ve de kanun olmadığı için Mao böyle bir yola, başka bir alternatif olmadığı için başvurmuştur. Bu nedenle "iktidar tüfeğin ucundadır" sözü evrensel bir nitelik taşımamaktadır.

Bu sözlerin bir değişik yorumu şu olmaktadır; *"Eğer Çin'de legal mücadele imkânı mevcut olsaydı, örneğin parlamento ve kanunlar olsaydı iktidar barışçı bir yolun sonunda"* olabilirdi. Geçen yazımızda ve bu yazımızın iki ve üçüncü bölümlerinde böyle bir yorumun Marksist bilime aykırı olduğunu ortaya koyduğumuz için, burada tekrar bu açıklığa kavuşmuş sorun üzerinde durmak gereksiz olur. Fakat bir başka biçimde bu söz üzerinde biraz durmak gerekiyor.

Biraz dikkat edersek, Somer'in bu sözünün, Güney Amerika'daki devrimci mücadelelerin gizli bir inkarını içerdiğini görüyoruz. Öyle ya, yüz elli yıldır görünüşte de olsa bağımsızdır

Güney Amerika ülkeleri. On beş milyona yakını sendikalarda örgütlenmiş yüz milyon küsur işçi vardır. Bu ülkelerde ve bu ülkelerin bir kısmında devrimcilere legal mücadele etme imkânını veren kanunlar ve parlamentolar vardır. (Var olan demokrasi, elbette Filipin tipidir. Ancak *Emek*çi yazarın "Çin'de de olsaydı" dediği demokrasiden kastettiğinin bu tip bir demokrasi olduğu sonucuna varıyoruz. Çünkü sanayi devriminden geçmemiş, emperyalizmin kontrol alanı içinde yer alan bir ülkede ancak "Filipin tipi bir demokrasi" mevcut olabilir.)

Hadi Çin neyse, Çin'e "silahlı emperyalizm" girmişti. Bu nedenle Çinliler mecburen silahlara sarıldılar. Fakat legal mücadele etme imkânını veren parlamento ve kanunlara sahip Güney Amerikalı devrimciler neden silahlı mücadele yolunu tercih ediyorlar? Örneğin, *devrimcilere legal mücadele imkânını tanıyan parlamento ve kanunlara sahip ve de Marksist bir partinin eylem yaptığı Venezuelada Douglas Bravo'nun zoru ne? Niye Falkonda silahlı mücadeleyi sürdürüyor? Pekâlâ, parlamenter yoldan sosyalizm mücadelesi yapabilirdi. Ve de birgün oyların yüzde 51'ini alıp iktidarı ele geçirebilir, sonra da anti-emperyalist mücadeleyi sürdürebilirdi, değil mi Bay Somer? Aptalca mı ölüyor, dersiniz Falkonda emperyalizmin uşaklarının kurşunlarına hedef olan işçi, köylü, öğrenci gerillalar? Neyse...*

Mao'nun "iktidar tüfeğin ucundadır" veya "dünya ancak tüfekle değiştirilebilir" sözleri ve bunun doğal sonucu olan *"Halk Savaşları" yalnız Çin için mi geçerlidir?* Lin Piao'nun cevabı açık ve kesindir, *"Mao Tse Tung arkadaşın halk savaşı teorisi, sadece Çin devriminin değil, aynı zamanda çağımızın da niteliğini taşımaktadır."*

Mao Tse Tung, can çekişen, bu nedenle savaş sanayiine dört elle sarılan tekel kapitalizminin çelişmelerinin ve bu genel çelişmelerin Çin'e yansıması olan Çin'in özel çelişmelerinin diyalektik tahlilini yaparak, Leninizmin evrensel tezini, bu sözlerle dile getirmiş oluyordu, Lin Piao'ya göre.

Mao'ya göre, Lenin'den bu yana kapitalizmin özünde bir değişim olmamıştır. Ve bugün, nicelik değişimlerine uğramış olan kapitalizm, III. Buhran döneminde can çekişmektedir. Kapitalizm değişen şartlar karşısında (Lenin'den bu yana) bekasının devamı için tek çıkar yol olan militarizmi, "savaş ekonomisi"ni görmektedir. Emperyalistler arası çelişkiler yumuşamış ve uzlaşabilir hale gelmiştir bugün. Ve Amerikan emperyalizmi, kurtuluş mücadelesi veren ülkelere ve sosyalist bloka karşı, dünya kapitalist blokunun jandarması rolünü üstlenmiştir.

Bu nedenle, "dünya tüfekle değişebilir", "militarizmine sımsıkı yapışmış olan kapitalizm ancak şiddetle alaşağı edilebilir" Mao'ya göre.

Emperyalizm, Mao'nun özellikle belirttiği gibi, yalnızca kaba yoldan silahla bir ülkeye girmez. Bugün emperyalizm çok daha akıllı yöntemler kullanmaktadır; özellikle işbirlikçileri ile ülkeyi gerici bir parlamentarizmle yönetmekte, böylece ezilen halk kitlelerinden kendisini gizleyerek sömürü mekanizmasını rahatlıkla sürdürebilmektedir.

Devrimciler için emperyalizmin bir ülkeyi, Çin'deki gibi açıkça işgal etmesi, gizli bir işgalden çok daha avantajlıdır.

İşte, Somer'in tahrifatına dayanak aramak için ileri sürdüğü Stalin'in sözlerini bu açıdan yorumlamak gerekir. Stalin, "Çin'de silahlı devrim, silahlı karşıdevrimle savaşıyor, Çin devriminin özelliklerinden ve avantajlarından birisi de işte budur" demektedir.

Çin devriminin avantajı buradadır; çünkü düşman halk tarafından somut olarak görülmekte ve anlaşılmaktadır. Bu nedenle halkın bilinçlenmesi ve devrimci saflara katılması o denli hızlı olmaktadır.

Oysa bugün, Çin, Vietnam devrimlerinden gereken dersi almış olan emperyalizm, yaşaması için ezilen halk kitlelerinden kendisini gizlemesi gerektiğini biliyor ve yüzde yüz çıkarları tehlikeye düşmeden, artık açıkça hiçbir ülkeye müdahalede bulunmuyor.

Çağdaş Marksistlere göre, Marksist-Leninist ihtilal teorisi, son derece açık bir biçimde, Mao'nun "iktidar tüfeğin ucundadır" veya "dünya ancak tüfekle değişebilir" sözünde ifade bulmaktadır. Mao'ya göre bu söz, yalnız emperyalizmin boyunduruğu altındaki ülkeler için değil, bütün burjuva diktatoryasının var olduğu ülkeler için de geçerlidir ve genel bir kuraldır.

> Bazı kapitalist ülkelerde, burjuvazinin temel çıkarlarını tehlikeye sokmamak şartıyla komünist partilerin kurulmalarına kanunla izin verilmiştir. Bu sınırı aştı mı hukuken var olamazlar. (Mao Tse Tung, *Teori ve Pratik*, s. 80, Sol Yayınları.)

V

Yazımızın başından beri belirttiğimiz gibi "savaşçı veya barışçı yol" Marksizmin meselesi değildir. *"Savaş veya barış ikilemi, Marksistlerin değil, revizyonistlerin meselesidir."*

Marksizmin ustalarına göre, ister parlamenter eylem içinde olsun, ister olmasın, Marksist bir partinin kudreti ancak belli bir noktaya kadar çıkar, ondan

sonra partinin gücü donmuştur. Hatta partinin pasifliği nedeni ile yığınlar partiden uzaklaşabilir. Bu nedenle parlamenter eylem içinde bulunan bir Marksist parti, hiçbir zaman oyların çoğunluğunu alamaz dersek, herhalde kehanette bulunmuş olmayız.

Marksistler bu gerçeği bildikleri için öyle "barışçı geçiş", "oyların yüzde 51'i" vb. ile kafa yormazlar. Marksistler için tek şey önemlidir; konjonktürün, yani belirli bir toplumda, tarihin belirli bir anında, sınıflar ve güçler ilişkisinin kendileri için elverişli olup olmamasıdır.

Marksist literatürde son derece önemli olan bu kavram üzerinde, soruna – tartışmamıza– nihai düğümü atacağı için biraz durmak gerekiyor.

Bay Somer'in, *Emek* dergisinin beşinci sayısındaki *"Marksist İlkeleri Nerede Bulacağız"* çevirisinde, yazının sahibi ünlü Marksist düşünür Louis Althusser tarafından Lenin'in bu kavramının, Marksistler için ne kadar önemli olduğu belirtilmektedir.

Althusser, [şöyle] demektedir:

> Ve eğer Marx ve Engels'ten sonra meydana gelmiş en büyük teorik olayların izi bulunmak istenirse, bunları Lenin'in teorik metinlerinden çok siyasi metinlerinde aramak gerekir. Lenin'in en derin ve en verimli teorik bulguları, her şeyden önce, siyasi metinlerde yani onun siyasi pratiğinin "özetini" teşkil eden şey içinde saklıdır. Sadece bir tek örnek vermiş olmak için şunu söyleyelim; Lenin'in siyasi metinleri (durumun ve durumdaki değişmelerin tah-lilleri, alınan kararlar ve bunların sonuçlarının tahlilleri vb.) göz kamaştırıcı bir ısrarla, bize son derece önemli teorik bir kavram verir, "aktüel uğrak" ya da "konjonktür" kavramı Lenin'in Marksist bir partinin eylemi içinde bu partinin mücadelesini yönetmek için üretmiş bulunduğu bu kavram (ya da ilke), sadece tarihi materyalizm için değil (...) diyalektik materyalizm için de temel bir Marksist ilkedir... Bu ilkenin Lenin in siyasi yapıtlarından çıkartılması düsünülmeksizin pratik durumda kaldığı da maalesef bir başka ger-çektir. Teorik bir hazine şuracıkta, el altında, Lenin in siyasi yapıtlarında gizliydi ama kimse "keşfedemedi" bu hazineyi ve kısır kaldı.

Althusser, görüldüğü gibi bu kavramın Marksizm-Leninizm için bir hazine olduğunu söylemektedir.

Tabii, siz Bay Somer, bu çevirinizden bir şey anlamadınız. Eğer anlasaydınız yaptığınız tahrifatın anlaşılacağını düşünerek, Lenin'in taktik ve şiarlarını Lenin'i Dühring'in düzeyine indirgeyen bir biçimde yorumlamaktan kaçınır-

dınız. Bu "konjonktür" kavramının ne anlama geldiğini merak edip araştırsaydınız "barışçı ve savaşçı yol" ikileminin Marksizme ait olmadığını görürdünüz.

Kısaca özetlersek, *"politik konjonktür"* veya *"aktüel uğrak"* kavramı *"belli bir toplumda, tarihin belli bir anında o toplumdaki sınıflar ve güçler arasındaki kuvvet dengesinin objektif durumu"* anlamına gelir.

Bir örnekle bu kavramı iyice somutlaştıralım. Örneğin, Fransa'nın bugünkü iktisadi gelişme düzeyi (objektif şartları) bir proletarya devrimi için olanaklıdır. Ancak Lenin'in "ihtilalci bunalım" diye belirttiği bir kriz olmadan, bu ülkede proletarya devriminin olabilmesi olanaksızdır. (Subjektif şartların hazır olması gerekir.) Ve 1968 Mayıs'ına kadar, Fransa'da proletarya devrimi için uygun bir ortam yoktu. Fakat 1968 Mayıs'ında, spontane olarak başlayan ve anarşist John Bendit'in geliştirdiği öğrenci hareketleri bir anda on milyon işçiyi sokağa döktü; işçiler fabrikaları işgal ettiler, kızıl bayraklar astılar vb.

İşte "aktüel uğrak" Lenin'in ünlü kavramı.

Bilindiği gibi, ani bir kıvılcım, subjektif şartları oluşturdu ve Fransa'yı devrimin eşiğine getirip bıraktı. Fakat Fransız Marksist partisi, böyle bir uğrağın bir daha hiç gelmemezcesine –kısa zaman dilimi içinde– gidişine seyirci kaldı, pasif kaldı.

Partinin pasifliğinin bir sonucu olarak, ayaklanan, fabrikaları işgal eden işçi kitlelerinin umutlan hayal kırıklığına dönüşürken, De Gaulle iktidarı da içinde bulunduğu panikten kurtularak, yığınların bu hayal kırıklığından yararlanarak duruma hakim oldu.

İşte bu pasif tavır, Marksist ustalara göre, gerçekte, eylem için yeteneksizliğin ve de korkaklığın maskesidir. Yine Marksist ustalara göre, devrimcilerle oportünistleri ayıran temel kriter, nihai olarak "devrim yapmaya", "harekete geçmeye" cesaret edip etmemede dü-ğümlenmektedir. Lin Piao bunu açıkça belirtmektedir. "Son çözümlemede mesele devrim yapmaya cesaret edip etmeme meselesidir. Bu gerçek devrimcileri ve Marksist-Leninistleri, sahtelerinden ayırt eden en şaşmaz mihenk taşıdır."

VI

Bu yazımız beş bölümden ibaretti. Fakat bu arada *Emek* dergisinin 7. sayısı çıktı. Bu sayıdaki "Devrim Nasıl Tanımlanmalı" yazısında Bay Somer, gerçek niteliğini, kemkümlerinin ötesinde, tartışma götürmez bir biçimde ortaya koymaktadır.

Baştan beri eleştirdiğimiz Somer revizyonizmine, Somer'in bu yazıdaki sözleri, en mükemmel ve tartışma kabul etmez kanıtlardır.

Somer, baştan beri gizli gizli sergilemeye çalıştığı revizyonizmini, bu yazıda gizlemeye lüzum bile görmeden açıkça ilan etmektedir.

Bunu okuyucuya yansıtabilmek için yazımıza yeni bir bölüm (VI) ilave etmek gereğini duyduk.

Bay Somer;

> Sosyalist devrimin barışçı yoldan gerçekleştirilmesi düşüncesi ise siyasi devrimin sosyalizmin zorunlu bir şartı olduğu, ama bu devrimin ihtilalci olmayan, barışçı "demokratik" yoldan başarı sağlamasının mümkün bulunduğu görüşüne dayanır.

demektedir, *Emek* dergisinin 7. sayısında.

Bay Somer'in sözlerine dikkat!

"Ama bu devrimin, ihtilalci olmayan, barışçı 'demokratik' yoldan... "

Soruna dışardan bakan bir kişinin bile açıkça görebileceği gibi, bu ifadede, sosyalist ihtilalle demokratiklik kavramı zıtlaştırılmış ve karşı karşıya getirilmiştir.

Böyle bir ifadenin ise anlamı açıktır:

a) Sosyalist ihtilal, anti-demokratik bir yol olarak kabul edilmektedir. Ve ihtilal alelade bir hükümet darbesi ile özdeşleştirilmektedir. Demokratik yol olarak da sosyalistlere parlamento ve oyların yüzde 51'i gösterilmektedir.

b) Lenin, Stalin, Mao Tse Tung, Ho Chi Minh, Giap, Lin Piao, Fidel Castro, Che Guevera vb. gibi bütün proletarya ihtilalcileri anti-demokratik yoldan işbaşına gelmiş "darbeciler" gibi kabul edilmektedir (ifadeye göre).

Meseleye noktayı koyabilmek için, objektif bir tavırla, burada iki karşıt düşüncenin (Marksist-Leninist düşünce ile revizyonist düşüncenin*) sosyalist ihtilale* ilişkin görüşlerini belirtmemiz gerekir.

Marksist görüş, sosyalist ihtilali gerçek anlamda demokratik –sınıflı toplumun bir kavramı olan "demokrasi"yi burada, "emekçilerin iradelerinin serbest tezahürü" olarak kullanıyoruz– bir yol olarak kabul eder. Marksist-Leninist ihtilal teorisinin teorisyeni Lenin, sosyalizme siyasi demokrasinin dışında başka bir yoldan varmanın imkânsız olduğunu ve siyasi demokrasi dışında başka bir yoldan sosyalizme varılabileceğini zannedenlerin anarşistler olduğunu belirterek, emekçi halkın desteği olmadan bir devrimin düşünülemeyeceğini açıkça söylemektedir.

"Ancak, halka inanan, halkın yaratıcı dehasının canlı pınarına dalan galip gelebilir" diyen Lenin'e göre sosyalist ihtilal yolu, demokratik bir yoldur. Ve Lenin, sosyalist ihtilal yolunu, en demokratik ilişkiler içinde, yığınların bağımsız iradelerinin tezahürü olarak tanımlar.

Revizyonist görüş ise, sosyalist ihtilal yolunu anti-demokratik bir yol olarak görür. Revizyonist düşüncede, Marksist görüşe göre temel-de burjuva zorlayışının bir ifade biçiminden başka bir şey olmayan hukuki biçimler ve parlamento esastır. Revizyonistler demokratik yol olarak niteledikleri bu yoldan yeni burjuva hukuki biçimleriyle, parlamentoculukla sosyalizme dönüşümü savunurlar.

Barışçı yol = parlamenter yol = *demokratik* yol; barışçı olmayan yol = ihtilalci yol = anti-demokratik yol (ölçü burjuva parlamentarizmi) diyen Bay Somer'in ise hangi tarafın mensubu olduğu açıktır.

Ancak biz Bay Somer'in revizyonizmini eleştirirken, onun revizyonist oluşunu değil de Lenin'in, Mao'nun eserlerini tahrif ederek, revizyonizmini bu eserlerle sergilemeye çalışmasını eleştiriyoruz.

Revizyonistler hep bu tahrif yöntemini kullanırlar. Bu yöntemi ilginç bir biçimde kullanırlar. *Bir yandan Marksizmin ana metinlerini tahrif ederek diğer yandan da, revizyonizmi açıkça tescil edilmiş ünlü revizyonistleri, "revizyonist" diye suçlayarak, aynı revizyonist düşünceyi savunurlar.*

Somer de bu klasik yöntemi kullanmaktadır.

Sosyalist devrimi (ihtilali) anti-demokratik yol olarak ilan eden sözlerini, Bernstein revizyonizmine şiddetle çatıp sonra Kautsky'e dönüp, onun da şikeden Bernstein'ı en sert biçimde eleştirdiğini, fakat nihai olarak aynı sözleri söylediğini, *"kapitalizmin sosyalizme barışçı entegrasyonunun oportünizm olduğunu" belirterek "aslında devrimci sosyalistlerle oportünistler arasındaki temel farklılık siyasi devrim karşısındaki tutumlarıdır"* cümlesiyle bu bölümünü bitirdiği yazısında söylemektedir, Bay Somer.

Böylece Kautsky'i açıklarken kendi taktiğini de açıklamış oluyor, Bay Somer. Bilindiği gibi Kautsky, anarşizme ve revizyonizme karşı çok sert eleştiriler yöneltmiştir. Fakat nihai olarak revizyonizmin akıllı bir savunmasından başka bir şey yapmamış ve gayet ustalıkla "devrimci Marksist teori"yi revizyonizmle küllemeye çalışmıştır.

Kautsky'nin yöntemi açıktır; Marksizmin binasını temele kadar son derece tutarlı bir biçimde açıklayan *"Kautsky anlatımı"*, temelin analizine gelince birden değişir ve devrimci Marksist dil, yerini revizyonizmin kuş diline bırakır.

Ve bina revizyonist temelin üzerinde yükselir Kautsky yönteminde (tabii bütün bu sözler Kautsky'nin oportünist dönemine ilişkindir).

Ve Kautsky'den yarım asır sonra bir Kautsky çömezi sahnede; "Bernstein ve Kautsky, Marksizme ihanet etmişlerdir", "sosyalizmin kapitalizmle barışçı entegrasyonu oportünizmdir", "aslında devrimci sosyalistlerle oportünistler arasındaki temel farklılık, siyasi devrim karşısındaki tutumlarıdır" doğru önermeleri binayı devrimci bir dille tasvir eder. Somer "sosyalist ihtilali anti-demokratik bir yol" ilan ederek, bu binayı revizyonizmin temeli üzerine oturtmaktadır.

Nihayet *Emek* dergisi baklayı ağzından çıkardı. Öyle ya, Marksizmin ana eserlerini tahrif ederek, Marksizm için hiçbir şeyi ifade etmeyen *"savaşçı-barışçı yol"* ikilemine ilişkin iki aydır yapılan neşriyat neydi?

Meğer Emek fraksiyonunun bir maruzatı varmış.

II. BÖLÜM

SAĞ SAPMA, DEVRİMCİ PRATİK VE TEORİ*

> Acep, Türkiye'de işçi sınıfı var mıydı? Çağdaş proletarya mıydı, değil miydi? gibilerden ince ince sinek kaydı kıl kesen aydın baylarımıza düşünce pekliği çektirmesin. (...) Doğrudan doğruya çağdaş proleterliğinde kuşku götürmeyen işçi sınıfımızın sosyal tarihi de, gene Türkiye'de modern yerli özel sermaye tarihinden çok önce başlar. Bunu en ufak araştırmalar bile gösterebilir...
>
> H. Kıvılcımlı

> Devrimci Teori olmadan, Devrimci Hareketten söz edilemez.
>
> V.I. Lenin

Bu söz emperyalizmin boyunduruğu altındaki, küçük burjuva yaşantı ve düşüncesinin son derece etkin olduğu bizimki gibi bir ülkede çok daha anlamlıdır. İlk bakışta *"dağ gibi"* güçlü gözüken ve *her çeşit oportünizmin stratejik planda büyüttüğü Yankee işgali,* ülkenin sanatından sporuna kadar bütün sosyal yaşantısında kendisini hissettirmektedir. Yeraltı kaynaklarından dış ticaretine, ekonomisinden politikasına kadar ülkenin üzerinde denetim kurmuş olan Yankee emperyalizmi, bilindiği gibi feodal müttefiki ile birlikte demokrasiciliğimizin iktidar partisidir. Milli kurtuluşçu ve demokratik nitelikteki en küçük kıpırdanmaların bile ezilmeye çalışıldığı, milli kurtuluşçuların ana caddelerde, halkın gözü önünde açıkça öldürüldüğü bir ülkede, bu koşullar altında değil Marksist olmak, demokrasiden yana olmak bile yürek ve cesaret isteyen bir iştir. "Ne yardan, ne yerden" diyerek ne Marksistlikten vazgeçen, ne de bunun gereklerini böyle bir ülkede yerine getirebilecek niteliklere sahip olan, korkak, tabansız, pasifist küçük burjuva entelektüel bozuntularının Marksist akımdaki bozguncu düşüncelerinin temelinde ülkenin bugünkü koşullarının zorluğunu

---

* *Aydınlık Sosyalist Dergi*'de (Ocak 1970, s. 15) yayımlanmıştır.

aramak gerekir, ikinci olarak, Amerikan emperyalizmi ülke üzerindeki hegemonyasını yalnızca işbirlikçileri aracılığı ile değil, devrimci ve millici akımlar içine adamlarını sokarak, akımlar içinde fırsatçı ve yoz klikler yaratıp, bunları bulundukları örgütlerde hâkim kılmaya çalışarak sürdürmektedir. Türkiye'deki Marksist hareket içindeki Aybar-Aren, Küçükömer-Divitçioğlu oportünizmlerini değerlendirirken bu iki ana etkenin mutlaka dikkate alınması gerekir. Filipin tipi demokrasiyi gerçek bir burjuva demokrasisi olarak kabul edip, yan işgal altındaki bir ülkede "oy mekanizması" ile politik iktidarın emekçi sınıflar tarafından ele geçirilebileceğini savunan Aybar oportünizminin temelinde yatan yukardaki iki ana etkenden başka bir şey değildir.*

Aynı biçimde yüzde bilmem şu kadar feodalizm vardır, ana üretim biçimi kapitalize ilişkilerdir vs. diyerek Yankee emperyalizmine karşı kurulması gereken Milli Cephenin, millici sınıflarını karşıya iten ve bu aşamada sosyalist saflarda eylemsizliği oluşturan "Sosyalist Devrim" şiarını ortaya atan Aren veya *Emek* oportünizminin de bu yola sapmasının başlıca nedeni, Aybar'ı çarpıtandan farklı değildir. Nihai olarak, Aybar'ın teorisinden farklı olmayan bu fraksiyonun bütün *görüşleri* kendilerinin ağzıyla şu sözlerde özetlenebilir.

> *Emek* dergisinin söylediği şudur; sosyalist devrim, işçi sınıfının müttefikleri ile birlikte sosyalist toplum düzenini kurmak için devletin sınıf niteliğini değiştirmesidir. Bugün sosyalist toplumu kurma sürecinde bir an olan sosyalist devrimi gerçekleştirmeden, Türkiye'de anti-emperyalist ve anti-feodal bir mücadeleyi başarı ile tamamlamak olanaksızdır. Buna karşılık anti-emperyalist mücadele kazanılmadan ve feodal kalıntılar ayıklanmadan sosyalist toplumu kurmaya başlamak mümkün değildir. Bir başka deyişle, *sosyalist devrimin gerçekleşmesinden sonra, sosyalist düzeni kurma süresinin ilk evresi, anti-emperyalist mücadele ve feodal kalıntıların yok edilmesi olacaktır*. ["Kuyuya Atılan Taş", *Emek*, Sayı 5, s. 4 (İtalikler bize aittir).]

Aybar'ın parlamentarizm teorisinin yaldızlanarak tekrar ortaya sürülmesinden başka bir şey olmayan bu görüşe göre; Sosyalist Devrim olacak, ondan sonra ülkeden emperyalizm atılacak ve feodalizm temizlenecektir.(!) Emperyalizmin işgali altındaki ülkemizde sosyalist devrim, çetin ve uzun bir halk savaşından sonra değil de önce yapılacakmış.(!) Bundan anlaşılan, bu beylerin sosyalist devrimden kastettikleri Filipin tipi demokraside oyların yüzde 51'ini

---

* Aybar oportünizmi, bu etkenlerden sadece birisinin etkisi ile mi oluşmuştur, yoksa her ikisi de birden mi etkili olmuştur, hangisi ana, hangisi tali etkendir, gibi sorular objektif bir değerlendirmenin dışındadır.

alıp iktidara gelmek, ondan sonra bir yandan anti-emperyalist mücadele – Amerika ile ikili anlaşmalar fesh edilecek, böylece Amerika tasını tarağını toplayıp gidecek– diğer yandan da anti-feodal mücadele birlikte yürütülecek ve de sosyalist toplum düzeni kurulacak. (!) Ve Aybar'ın teorisine, Marksist teoriyi –tahrif ederek– zorlayarak kılıf arama çabaları: "Sosyalist devrimin barışçı yoldan gerçekleşmesi meselesinde sapı samana karıştırarak keskin bir revizyonizm kokusu duyanlar vardır" diyerek, Marx'ın serbest rekabetçi kapitalizm döneminde bürokrasi ve militarizmi son derece zayıf olan İngiltere ve Amerika için, o da bir ihtimal olarak söylediği ve tekelci kapitalist dönemle birlikte Leninizmin kabul etmediği sözlerini, ölmemek için alabildiğine güçlendirdiği bürokrasi ve militarizmine dört elle sarılan can çekişen kapitalizmin bu III. Kriz döneminde, geçerliymişçesine ortaya sürmeleri hep bu çabaların açık kanıtlarıdır.

Bu iki görüşü de çarpıttıran ana nedenler, aslında bu görüşlerden nihai olarak farklı olmayan "İslamcı Doğucu Halk Cephesi"ni savunan görüşün de temelinde yatmaktadır. Bu görüş daha da ileri giderek "1961 Anayasası üretim güçlerinin gelişmesini engellemektedir. AP Türkiye'de kapitalizmi geliştirmekte, dolayısıyla işçi sınıfını objektif olarak güçlendirmektedir. Dolayısıyla AP iktidarına ve bu anayasayı değiştirme teşebbüsüne destek olunması gerekir" diyebilmektedir. Bu görüşe göre; Türkiye halkının baş düşmanı Amerikan emperyalizmi işbirlikçi burjuvazi-mütegallibe ortaklığı değil, anti-emperyalist, milliyetçi, asker-sivil aydın zümredir. Ve bu zümreye ne kadar şiddetli tavır alınırsa, "sosyalist gelişim" o denli güçlenir. (!) Bu düşünce ile "Türkiye'deki geleneksel yöneticiler" diye adlandırdıkları asker-sivil aydın zümreden yakınan, kendileri için büyük bir tehlike olduğunu söyleyen eski Amerikan büyükelçisi Hare ile AID yöneticisi Macom-ber'in düşünceleri –emperyalizmin görüşü ile– arasında tam bir ayniyet olduğu açıktır.[1]

İşte üç yapışık çirkin kardeş: Al birini vur ötekine! En iyi niyetlisi bile nihai tahlilde Amerikan emperyalizmine hizmetten başka bir işe yaramayan bu teorilerin hepsine birden *"Emperyalizme teslimiyeti oluşturan oportünizm"* demek herhalde yanlış olmaz.

---

[1] Hare ve Macomber Amerikan Kongresi önünde "Geleneksel Yöneticilerden" yakınmaktadır: "Bürokrasinin bir kısmının, dış yardımlara tam sempati ile baktığı konusunda şüpheliyim... Türkiye'de özel sektöre daha çok rol verildiğini görmenin sabırsızlığı içindeyiz, seçimle işbaşına gelen yeni iktidar da aynı şeyden şikâyetçidir." (D. Avcıoğlu, *Yön*, 14 Ekim 1977, s. 8-9-10.)

Birincisi iyi bir teorik kılıf bulamadı, Marksizmin bilimine küfrederek ortaya "Türkiye Sosyalizmi" diye uyduruk bir teori attı. Üçüncüsü hakkında bir şey söylemeye gerek yok; çünkü; bu gizlenmeye bile gerek görmeden işini açıkça yürütmeye çalışmaktadır, ikincisi, ambalajlamada daha usta ve kurnaz. Marksizmin lafızları arkasına gizlenerek bilimsel sosyalizmden bihaber kafaları karıştırabilmektedir.

Fakat yarı-sömürge bir ülkede, Marksist akım içinde yalnızca "emperyalizme teslimiyeti oluşturan" yukarıda kısaca özetlediğimiz tipte bir oportünizm yeşermez. Böyle bir ülkede birinci oportünizme tepki olarak, diğer anti-emperyalist sınıfların lehinde bir oportünizm, Marksist çevrelerde gürbüzleşme imkânına her zaman sahiptir. Bilindiği gibi, ülkemizde Amerikan emperyalizmi ile çelişkisi olan sadece işçi sınıfı değildir; milli burjuvazinin, küçük burjuvazinin de çıkar çatışması açıktır. Küçük burjuvazinin en bilinçli kesimini oluşturan "Kemalistlerin" Amerikan emperyalizmine karşı kıyasıya bir mücadele vermenin hazırlığı içinde bulunduğu bilinen bir gerçektir. Her sınıf kendi iktidarı için mücadele edeceğinden Kemalistlerin anti-Amerikan milli cephenin kendi önderliklerinde kurulmasına çalışmaları ve II. kurtuluş savaşımızı sevk ve idare etmek istemeleri çok doğaldır. Bu nedenle Kemalistler Marksist saflarda kendi lehlerine bir *"eğilim"* yaratmak isteyeceklerdir, elbette. Bugün saflarımızda böyle bir sapma filizlenmiştir. Bunu kolaylaştıran pek çok neden vardır: Bir kere, ülkemiz küçük burjuvalar ülkesidir. Türkiye devrimler tarihi bir bakıma küçük burjuva devrimler tarihidir. Uzun bir geçmişi olan küçük burjuva bürokrasisinin böyle bir ülkede etkin olmaması olanaksızdır. Özellikle, küçük burjuva bürokrasisinin öncülüğünde -Kemalizmin bayraktarlığını yaptığı- bir milli kurtuluş savaşı vermemiz ve II. emperyalist evren savaşının sonuna kadar "Kemalist düşüncenin" ülkede tek hâkim politik akım olarak tutulmaya dikkatle çalışılması, yüzde yetmişi okuma-yaz-ma bilmeyen yarı-feodal bir ülkenin kamuoyunun genellikle küçük burjuva aydınlarından oluşması oldukça önemli etkenlerdir.

İkinci olarak, sosyalist saflara, *"aydın kesimden"* geçişte, Kemalizmin zorunlu sayılabilecek bir *durak* olması da çok önemli diğer bir etkendir.

Üçüncü olarak, milli ittifakları hiçe sayarak, asker-sivil aydın zümreyi Türkiye proletarya hareketinin baş düşmanı ilan eden sol "sekter" görünüşlü, fakat nihai tahlilde "emperyalizme teslimiyeti oluşturan" oportünizmin hem ideolojik planda iflas etmesi hem de sosyal pratikte bozguna uğramış olması, saflarımızda küçük burjuva kuyrukçu görüşlere elbette kuvvet kazandırmıştır.

Dördüncü olarak, devrimci Marksistlerle birlikte küçük bur-juvazinin azami programcıları da "emperyalizme teslimiyet" oportünizmine karşı Türkiye'nin genel doğruları sorununda, sıkı bir teorik mücadele vermişlerdir.[2] Bu da saflarımızda oldukça etkili olmuştur. Yakın zamana kadar, Kemalist çizgi ile proleter devrimci çizgi geniş yığınların nazarında açık seçik çizilmiş değildi.

Beşinci olarak -ki dördüncüsüne çok bağlıdır- küçük burjuva devrimci fraksiyonunun görevini teorik planda (hakim-tali) mükemmel yapması, Türkiye'ye ilişkin araştırmalar yaparak, onları kendi çizgisi açısından oldukça tutarlı değerlendirmesi de önemli sayılabilecek diğer bir etkendir.

Bütün bunlara ilave olarak, kolay devrimciliği, fırsatçılık pro-pagandasının kolayca tuttuğu krizli bir evrede olmamızı, proleter devrimci olmanın zorluğunu, proleter devrimcileri olarak görevlerimizi gereği kadar tutarlı bir biçimde yerine getirememizi vs. de sayabiliriz.

Bu nedenlerden dolayı devrimci Marksist teoriye sıkı sıkı sarılmamız ve her çeşit sapmayı açıkça ortaya koymamız gerek-mektedir.

Ayrıca şu üç sebepten Marksist teorinin ışığı altında, eğilim halinde olan sapmaları bile gün ışığına çıkarmanın gereği vardır; her şeyden önce proleter devrimci saflar henüz oluşum halindedir ve fizyonomisi daha sağlam bir biçimde belirmemiştir, ikinci olarak proleter devrimci hareket, emperyalizme teslimiyeti empoze etmeye çalışan Aren (*Emek*) oportünizmi ile daha hesaplaşmasını bitirmemiştir. Bu nedenle saflarımızda belirecek her sapmayı ortaya koymamız gerekir. Eğer bunu yapmakta gevşek davranırsak "emperyalizme teslimiyet oportünizminin" eline, teorik yetersizlikten dolayı "sosyalist her zaman sosyalist devrim yapar" diye düşünen, fakat gerçekte, yiğit, dürüst ve yetenekli omuzdaşlarımızın kafalarını bir süre daha karıştırabilecek oldukça önemli bir silah vermiş oluruz. Açıktır ki bu da, bu oportü-nizmin silinmesini bir süre için bile olsa geciktirecektir. Üçüncü olarak, Marksist hareketin dışındaki akımlar arasındaki küçük burjuva devrimci hareketi, emperyalizme karşı teorik planda kesin tavrını alarak (sevindirici bir olgu) "Milli Kurtuluş Cephesi" çağrısında bulunmaktadır. Ve bu hareket gün geçtikçe büyümekte ve güçlenmektedir.

Bu şartlar altında, ilk bakışta önemsiz bir hata en kötü sonuçları doğurabilir. Bu nedenle, Türkiye devrimci Marksist hareketinin sınırlarının kesin bir biçimde çizilmesi gerekmektedir. Ve buna ilişkin tartışmaları boş ve zamansız

---

[2] *Yön*'ün Aybar-Aren, İdris ve Divitçioğlu oportünizmine karşı açtığı mücadele, sosyalist saflarda hızlı bir uyanışı sağlamıştır. (Özellikle E. Tüfekçi ve Vahap Erdoğdu'nun yazıları...)

bulmak için değil miyop, kör olmak gerekir. Çünkü, Lenin'in Çarlık Rusyası için dediği gibi Türkiye proleter hareketinin geleceği, uzun yıllar boyunca şu ya da bu nüansın pekişmesine bağlı olabilir.

Biz bu yazımızda genellikle saflarımızda (Milli demokratik devrim stratejisini savunan sosyalistler arasında) yeşermeye başlayan *"sağ sapma"* üzerinde duracağız. Ancak zaman zaman -yeri geldiğinde- halen, *"emperyalizme teslimiyet"* oportünizminin en güçlü fraksiyonu olan *"Emek fraksiyonunun"* görüşlerini de ele alıp eleştireceğiz. Saflarımızdaki sağ sapma, son derece temkinli hareket ederek, Marksizmin genel doğruları arkasına gizlenerek gelişme imkânları aramaktadır. Marksizmin genel doğruları arkasına gizlenen *"sağ sapma"* açık bir şekilde devrimci çizgiyi inkar etmemekte, sadece Türkiye'nin şartlarını olduğundan daha aşağı bir seviyede değerlendirerek, öz gücümüzü olduğundan daha zayıf göstermeye çalışmaktadır. Ve doğaldır ki temeldeki yanlış analiz, temelin üstünde yükselen binanın bütün katlarının tasvirinde de yansıyacaktır. Biz, önce temeldeki bu yanlış değerlendirmeyi, sonra temeldeki bu yanlış değerlendirmenin kitle çizgisi, ittifaklar politikası ve de günlük eylemlerde yansımasını teker teker -tabii genel planda- ortaya koyacağız.

İlk önce temelin yanlış analizini ele alalım. Sağ görüş, Türkiye proletaryasının bugünkü durumunu şöyle değerlendirmektedir.

> Türkiye proletaryası milli demokratik devrime öncülük edebilecek objektif ve subjektif şartlara tam olarak sahip değildir. Proleter dev-rimcilerinin bugünkü başlıca görevi, proletaryayı bu şartlara ka-vuşturmak için mücadeledir. (Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 464.)

Görüldüğü gibi, buradaki *"tam"* sözcüğü, elastiki ve her çeşit eleştiriye karşı bir paratonerdir. Fakat aynı yazının başka bölümlerinde proletaryanın objektif şartlara sahip olmadığı açıkça söylenmektedir. Aslında *"tam"* sözcüğünün arada olup olmamasının hiçbir anlamı yoktur. Şöyle ki, bu söz tekelci kapitalist dönemde söylenmektedir ve sözün anlamı da açıktır. *"Proletaryanın burjuva demokratik devrimde önderliği için objektif şartlar tam olarak olgunlaşmamıştır"*, *"Ülkenin iktisadi gelişme seviyesi, işçi sınıfının siyaset sahnesindeki rolünü ikincil kılmada"*, *"ancak bu ekonomik koşullar tam olarak mevcut olduğu zaman, proletaryanın burjuva demokratik devrimde öncülüğü söz konusu olabilir"*.

Biz bu görüşün, sağcı niteliğini iyice ortaya koymak, meseleyi, okuyucunun gözünde somutlaştırmak için dört bölümde, değişik açılardan ele alacağız. Her bölümde, sanki bir önceki bölümde incelememişiz gibi, değişik bakış açılarından inceleyerek bu *"sağ"*, *"takipçilik"* düşüncesini sergileyeceğiz.

Objektif Şartlar ve Sağ Sapma

"Türkiye işçi sınıfının milli demokratik devrimde öncülüğü için objektif şartlar yoktur" diyen ve bu objektif şartları da,

> önce proletarya, bir sınıf olarak, yani işgücünden başka satacak bir şeyi olmayan bir proleter kitlesi olarak mevcut olmalıdır. Esas olarak büyük çapta kapitalist üretimin yapıldığı sanayi alanında toplanmalıdır... Köylülükle, özel mülkiyetle tüm bağları tam olarak kopmalıdır (Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 464.)

şeklinde tanımlayan bu görüşü:

Objektif şartlar ve Milli Demokratik Devrim Teorisi
Derinleştirilen Ekonomizm ve Devrimci Teori
"Köylü Devrimi" Olarak Milli Demokratik Devrim
Sağ Sapma ve Devrimci Pratik

başlıkları altında dört bölümde eleştireceğiz.

Objektif Şartlar ve Milli Demokratik Devrim Teorisi

"Türkiye'nin bugün erişmiş olduğu ekonomik gelişme seviyesi, milli demokratik devrim için proletarya öncülüğüne yeterli değildir" görüşü, "Milli Demokratik Devrim" teorisiyle çatışan bir düşüncedir. Bunu açıkça ortaya koyabilmek için, milli demokratik devrim teorisinin niteliğini genel hatları ile ortaya koymak gerekir.

Milli Demokratik Devrim teorisi, Marksist-Leninist kesintisiz devrim teorisidir.

Kesintisiz devrim teorisinin temelinde, burjuva sınıfının tarihi misyonunu yitirmiş olduğu bir evrede, o ülkede, burjuva sınıfının omuzlayamayacağı burjuva devriminin, müttefikleri ile birlikte işçi sınıfı tarafından yapılması, sonra da işçi sınıfının bu *"sürekli devrim anlayışı"* içinde *"sosyalist devrim"*e yönelmesi, düşüncesi yatar.

Bu düşüncenin ilk belirtileri tekel öncesi döneminde, Marx ve Engels'de görülmektedir. 1848 ihtilali ile birlikte proletarya tarih sahnesine bağımsız bir güç olarak çıkmıştı. Avrupa burjuvazisinin bütün devrimci atılımını yitirdiği bu dönemde, Almanya'da halen (1856'lar) burjuva devrimi olmamıştı.

Alman burjuvazisinin bu devrimi yapabilecek güç ve cesarete sahip olmadığını gören Marx, köylülerle ittifak kuran proletaryanın girişimi ile başarılacak olan burjuva devrimini, Almanya'da proletarya devriminin başlangıcı olarak görmekteydi.

"*Almanya'da demokratik burjuva devrimi tamamlanmadığı sürece Marx, sosyalist proletaryanın taktiği konusunda bütün dikkatini köylü sınıfının demokratik enerjisinin gelişimine yöneltecektir.*" (Lenin, *Marksizmin Kaynağı*, Gün Yayınları, s. 48) Almanya'da aristokrasinin yıkılıp burjuva demokratik devriminin başarılmasının proletarya için ne kadar önemli olduğunu anlamayarak Bismark ile anlaşıp, köylü hareketlerine sırt çeviren, yalnızca sözüm ona proletarya için mücadele eden Lasalle'ı Engels en sert biçimde eleştirerek ihanetle suçlamaktadır:

> Temeli bakımından tarımsal bir ülkede ataerkil (sömürüye), kır proletaryasının büyük feodal asiller tarafından "sopayla" sömürülmesine bir imada dahi bulunmaksızın, sanayi proletaryası adına sadece bujuvaziye saldırmak alçak-lıktır.*

Lenin, tekelci kapitalist dönemde, Marx'ın bu sürekli devrim anlayışını, tekelci kapitalizmin evrensel çelişkileriyle Çarlık Rusya'sının somut şartlarını birlikte tahlil ederek formüle etti.

Bu teori "objektivizme" ve Lenin'in yan anarşist diye nitelendirdiği *Troçkist düşünceye* karşı, Lenin'in siyasi pratiği içinde gelişmiş ve biçimlenmiştir. Bu teoriye *Leninist veya Marksist-Leninist kesintisiz devrim* adı verilmektedir. Her ne kadar, yukarıda da belirttiğimiz gibi, bu düşüncenin tohumlan ve ilk unsurları Marx ve Engels'de görülmekteyse de, bu teori en mükemmel ifadesini Lenin'le birlikte emperyalist dönemde bulmuştur. Lenin'e göre, Rusya'da olduğu gibi, burjuva demokratik devriminin o zamana kadar başarılamadığı ülkelerde, proletaryanın görevi, Menşeviklerin söylediği gibi, liberal burjuvaziye destek olunması gibi ikinci dereceden bir görev değildir. Çünkü bu dönemde –emperyalist dönemde– burjuvazi artık tarihi kaçırmıştır. Burjuvazi kendisinden beklenen görevi yapamayacak kadar zayıf, cılız ve korkaktır. Bu nedenle liderlik köylülerle ittifak kurmuş olan proletaryanındır. Köylülerle ittifak kurmuş

---

* Görüldüğü gibi sadece sosyalist devrimi sunmakla sosyalist olunamıyor, hatta bazen bu eylem kişiyi alçaklık mertebesine oturtabiliyor.

olan –bu ittifak içinde kentsel küçük-burjuvazi de yer alabilir veya almayabilir– proletaryanın faal müdahalesiyle demokratik burjuva devrimi tam bir zafere ulaşabilir. Devrimle birlikte kurulacak olan *işçi-köylü* iktidarı içinde proletarya bu devrimi derinleştirerek, proletarya devrimi için dönüşümü sağlama imkânlarına sahip olur.**

Ve nihayet, tekelci kapitalizmin birinci bunalım döneminde, Mao Tse Tung *"Leninist kesintisiz devrim teorisi"*ni, emperyalizmin boyunduruğu altında yarısömürge bir ülke olan Çin'in somut pratiğine uygulayarak, *"Milli Demokratik Devrim teorisi "*ni formüle etmiştir.

Görüldüğü gibi, bu teori proletaryanın öncülüğünü önermekte, proletaryanın hegemonyasını esas almaktadır. Bu nedenle, *"proletaryanın milli demokratik devrimde öncülüğü için objektif şartlar tam olgunlaşmamıştır"* sözünde, *"öncülük"* kelimesinin hiçbir anlamı yoktur. Ve fazladan kullanılmıştır. Çünkü milli demokratik devrim ancak proletaryanın öncülüğünde söz konusu olabilir. İşçi sınıfının öncü role sahip olması, hemen devrimi yapabilecek güçte olması demek değildir. İşçi sınıfı, müttefikleri ile birlikte düşmana karşı sürekli bir mücadele içinde olacaktır. Bu sürekli savaş içinde, zaman zaman yenilecek, bozguna uğrayacaktır. Fakat her bozgundan daha güçlü ve tecrübeler kazanmış olarak çıkacaktır. Ve sonunda, müttefiklerinin başında, devrimin kesin zaferini sağlayacaktır.

Demokratik devrimin zaferini temsil eden devrimci iktidarını bir *"düzen örgütü"* değil, bir *"savaş örgütü"* olarak görmek gerekir. İster politik iktidarı ele geçirmiş olsun (tabii müttefikleriyle birlikte), ister geçirmiş olmasın, her dönemde işçi sınıfı yoğun bir savaşın içinde olacaktır. Demokratik devrimin za-

---

** Leninist "Kesintisiz Devrim" ile Troçkist "Sürekli Devrim" teorilerini özellikle birbirine karıştırmamak gerekir. Leninist tahlil, somut durumların somut tahlilinden hareket ettiği halde, Troçkist tahlil, soyutun tahlilidir ve zaman ve mekân mefhumlarını dikkate almayan metafizik bir formüldür. 1905 demokratik devrim döneminde Troçkist formül özet olarak şudur: "Devrimcilerin önündeki aşama, burjuva devrimci aşamadır. Rus burjuvazisi tarihi kaçırdığı için, bu devrimin temel gücü Rus proletaryasıdır. Bu yüzden her iki devrim (burjuva devrimi ve sosyalist devrim) giderek bütünleşecektir. Geçici bir 'İşçi Hükümeti' kurulacak ve böylece burjuva devrimi proleter bir devrim olacaktır. Politik iktidarı eline geçirmiş olan işçi sınıfı kırlarda tarımın kollektivizasyonunu gerçekleştirecektir. Buna, o zamana kadar işçi sınıfını destekleyen mülkiyet düşkünü köylüler direnecektir. Ayrıca Rus burjuvazisinden başka Avrupa burjuvazisi de, Rus işçi sınıfı iktidarına karşı harekete geçecektir. Fakat Batı burjuva devletlerinin müdahaleleri önlenebilecek; çünkü Rusya'daki sosyalist devrim sürade batıya sıçrayacak, Avrupa proletaryasını harekete geçirecektir. Böylece devrim, sürekli devrim olacaktır."

ferinden sonra işçi sınıfı, sosyalizme geçişin maddi ortamını yaratmak için savaş verecektir. Milli Demokratik Devrim mücadelesi birkaç aylık bir hareket değil, yıllarca sürecek olan bir savaştır. Demokratik devrim ile sosyalist devrim arasında bir Çin Şeddi yoktur. Stalin'in deyişiyle, burjuva demokratik devrim ile sosyalist devrimi *bir tek zincirin iki halkası olarak ve bir tek tablo olarak* görmek gerekir. Ve az çok işçi sınıfının belli bir toplumsal gücü temsil ettiği bütün ülkelerde, burjuva demokratik devrim sosyalist devrime geçiştir. Ancak Kamerun, Bassertolun gibi genç Afrika ülkelerinde sanayi yok sayılabilecek bir seviyededir, dolayısıyla belli bir toplumsal gücü temsil eden işçi sınıfı da yoktur. Bu ülkeler, emperyalizmin "böl" ve "yönet" yöntemi ile esas ana parçalarından kopartılmış ülkelerdir. Güdük de olsa, var olan sanayi kuruluşlarının büyük bir çoğunluğu zamanında kopartıldıkları bütünde kalmıştır. Ve ilkel kabile ilişkilerinin derin izlerini taşıyan bu ülkelerde, proletaryanın öncülüğünde bir devrim düşünmek biraz zordur.

Burada, bugün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin sosyalizme geçişlerine ilişkin, Marksist çevrelerde yapılan bir tartışmaya, kısa da olsa değinmek yararlı olacaktır. Bilindiği gibi sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin bağımsızlıklarını kazanıp, sosyalizme yönelmelerindeki yöntem meselesinde Marksist çevrelerde iki ayrı görüş vardır.

Birinci görüşün temelinde, *"her şeyi silahlar belirler"* teorisinin bir ifadesinden başka bir şey olmayan, nükleer silahların bütün insanlığı tahrip edecek bir seviyeye ulaştığını, bu nedenle sosyalizmin zafere giden savaşçı yolunun milyonlarca insanın ölümünden geçtiğini öne süren "karamsar" bir düşünce yatmaktadır. Bu görüş *"barış içinde bir arada yaşamak"*, *"barış içinde kapitalizm ile sosyalizmin ideolojik mücadelesi"* tezlerinin sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için uygulanması olan "kapitalist olmayan yol" teorisini formüle etmektedir. Kısaca özetlersek, bu görüşe göre, belli bir toplumsal gücü temsil eden işçi sınıfına sahip olmayan

Afrika ve Asya'nın sömürge ülkelerinde emperyalizme karşı milli mücadele *"devrimci demokratlar"* denilen, köken itibariyle emekçi sınıflardan gelme milliyetçi aydın ve subayların yönetiminde yürütülebilir.

Ancak bu görüş kendi içinde pek homojen değildir. Bu görüşü savunanların bir kısmının, bu "devrimci demokratların" öncülüğünde anti-emperyalist ve anti-feodal mücadele verildikten sonra, sosyalizme bile geçmenin mümkün olabileceğini belirtmelerine karşılık, diğerleri küçük burjuva kökenli aydın ve

subayların öncülüğünü, genel demokratik programın uygulanmasıyla pre-kapitalist ilişkilerin büyük ölçüde tasfiye edileceği ve ülkede güçlü sayılabilecek bir işçi sınıfını doğurabilecek seviyede bir sanayileşmenin sağlanmasına kadarki süre ile sınırlamaktadırlar. Ve küçük burjuva iktidarına alternatif olarak ortaya çıkan bu işçi sınıfının güç kazanmasıyla ancak sosyalizme dönüşümün mümkün olabileceğini söylemektedirler. Bu birinci görüşün farklı nüansları, bu iki ana yorumun geçici ve melez ara şekillenmeleri biçimindedir.[3]

İkinci görüş ise, gerek emperyalizme karşı mücadelede, gerekse de sosyalizme geçişte işçi sınıfının ideolojik, örgütsel ve politik öncülüğünü esas almaktadır. Milli Demokratik mücadeleyi, Marksist-Leninist kesintisiz devrim teorisinin bir bölümü olarak kabul etmektedir.

Hemen belirtelim ki, işçi sınıfının öncülüğü olmadan ne anti-emperyalist savaş başarıya ulaşabilir ne de sosyalizme geçiş mümkün olabilir. İşçi sınıfının öncülüğü olmadan sosyalizme geçişi mümkün görmek boş bir hayaldir. Fakat, "sosyalizme geçişi mümkün görmemek şartıyla" bu görüş, çok özel şartlar altında olan, işçi sınıfı var sayılmayacak kadar zayıf ve cılız olan Kamerun, Burundi, Bassertolun gibi Afrika ülkelerinde, işçi sınıfı belli bir güce sahip olana kadar, tatbik imkânına sahip olabilir. Bu ülkelerde sosyal yapı, büyük sınıf farklılaşması göstermemektedir. Sosyal sınıf ve zümreler kesin olarak birbirinden ayrılmamıştır. Bundan ötürü, bu tip ülkelerde Marksist partiler gerçek birer Marksist parti olmaktan çok, milli kurtuluş akımlarını ve hareketlerini dile getiren, devrimci sınıf ve zümrelerin örgütleri biçimindedirler. Ve kuruldukları günden itibaren milletin bütününün özlemlerini ve çıkarlarını temsil etmişlerdir. Örneğin bir ingiliz sömürgesi olan Bassertolun'da, John Mottoheloa'nın sekreterliğini yaptığı Komünist Partisi bu niteliktedir, stratejik programı "kapitalist olmayan yol"dur. Bu parti, işçi sınıfı olmadığı için, ülkenin bütün anti-emperyalist ve demokratik güçlerine hitap etmektedir. Ülkede daha modern sınıfların iskeleti bile tam anlamı ile oluşmamıştır. Buna karşılık, Tunus Komünist Partisi'nin stratejik programı "Milli Devrimci Yol" değil, "Milli Demokratik Devrim yoludur". Çünkü Tunus'ta belli bir seviyede sanayi kuruluşu ve dolayısıyla belli bir sosyal güce sahip işçi sınıfı vardır.

Bu tartışmalara M. Belli'nin (*Türk Solu*, 15 Aralık 1967, Sayı 5, s. 5'teki yazı) görüşü de açıklık getirmektedir.

---

[3] Bu konuda geniş bilgi için bkz. *Bütün Ülkelerin İşçileri Birleşiniz*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları; *Azgelişmiş Ülkeler ve Askeri Darbeler; Afrika'daki Milli Kurtuluş ve Sosyalizm Hareketleri.*

... Sosyalizm, işçi sınıfının davasıdır, onun toplumsal düzenidir. İlkel kabile toplumunun derin izlerini taşıyan, sözü edilebilecek sanayii bulunmayan ve dolayısıyla işçi sınıfı da olmayan ya da işçi sınıfı tarihi gelişmeyi etkileyecek güce erişmemiş bulunan bağımsız bir ülkede, örneğin Gana'da, Somali'de, elbette *sosyalist kuruluştan* söz edilemezdi. Öte yandan bu ülkeler için kapitalist kalkınma yolunu tutmak demek, yeniden, emperyalizme bağımlı geri tarım ülkesi durumuna dönmek demektir. Bu durumda, bu ülkelerin yurtseverlerinin tutabilecekleri yegâne doğru iktisadi kalkınma yolu, sosyalizme götürecek olan *"kapitalist olmayan yol"* olabilirdi.

Ama sanayii olan, işçi sınıfının toplumsal bir gücü temsil ettiği geri kalmış ülkelerde devrimci şiar, elbette ki sosyalist kuruluş şiarı olabilir ve olmalıdır. Örneğin kurtuluşunda, sanayinin iki yüz bin istihdam gücü olan Cezayir'de "kapitalist olmayan yol"dan söz edilemezdi ve nitekim edilmedi, bu ülkede sosyalist kuruluş şiarı ileri sürüldü. Bu bakımdan Cezayir'den ileri olan Türkiye gibi bir ülkede, kapitalist gelişmede bir hayli yol katetmiş olan Türkiye gibi bir ülkede 'kapitalist olmayan yolun sözü hiç edilemez.*

Ülkemizde *"kapitalist olmayan yol"*u savunan, şu anda küçük burjuvazinin azami programını çizmekte olan D. Avcıoğlu frak-siyonunu görmekteyiz. Avcıoğlu'na göre Türkiye proletaryasının emperyalizme karşı mücadelede öncü rolü oynamasına objektif olarak imkân yoktur. Bu nedenle, II. Milli Kurtuluş savaşımızda öncülük, "demokrat devrimcilere" başka bir deyişle asker-sivil zümreye aittir. *"Ülkemizin bugünkü gelişme aşamasında* milliyetçi devrimciler bir kez daha ön planda rol almaya aday gözükmektedir" demektedir, Avcıoğlu.**

Avcıoğlu'nun görüşü: "Bugün milliyetçi devrimciler ön planda rol oynamaya aday gözükmektedirler". Çünkü, "ülkenin bugünkü gelişme aşaması bunu gerektirmektedir."

---

* İtalikler bize aittir.

** İtalikler bize aittir. (D. Avcıoğlu, bilindiği gibi kitabında, milli burjuvazinin var olmadığını ileri sürmektedir. Aslında Avcıoğlu bunu ileri sürmek zorundadır, çünkü savunduğu "kapitalist olmayan yol" tezine göre, bu tezin geçerli olduğu ülkelerde toplumsal gücü temsil eden iki grup vardır ve bu iki grup da küçük burjuva aydın zümreden gelmektedir; bir kesimi "bürokratik burjuvazi" adı altında emperyalizm ile işbirliği yaparak "kapitalist yol"u savunmaktadır, diğer kesimi ise "demokratik devrimci güçler" olarak "kapitalist olmayan yol"un izlenmesini istemektedir. Milli burjuvazinin çekirdek halinde de olsa varlığı, bu görüşe ters düşmektedir, çünkü ülkede modern sınıflaşma oluşmamıştır.)

"Sağ Sapmanın Avcıoğlu'nun yorumuna ilişkin, görüşü: "Hiç olmazsa bir süre için yanlış değildir." (Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 464.) Çünkü "bugün proletaryanın ön planda rol oynaması için objektif şartlar olgunlaşmamıştır."

Görüldüğü gibi, "asker-sivil aydın zümrenin" öncülüğü meselesinde Avcıoğlu ile "sağ sapma" hemfikir. Gerekçeler de aynıdır; "ülkenin iktisadi gelişme seviyesi proletaryanın değil de, asker-sivil aydın zümrenin öncülüğüne uygundur".

Avcıoğlu'nun "kapitalist olmayan yol"unu eleştiren sağ sapma, değişik bir tarzda tıpatıp aynı şeyleri söylemektedir.

Açıktır ki birinci tezin yani kapitalist olmayan yol tezinin, ikinci nüansı ile "sağ" görüş arasında hiçbir fark yoktur. Avcıoğlu'nun görüşü ile arasındaki fark da, birinci tezin iki nüansı arasındaki fark kadardır. Bir nüans ayrılığı da metoda ilişkindir; Avcıoğlu Marksist olmadığını açıkça söylemesine ve de Marksist terminolojiyi çok kullanmamaya dikkat etmesine karşılık, sağ görüş, Marksizme sahip çıkarak Marksist terminolojiyi bol bol kullanmaktadır. Yazımızın başında bahsettiğimiz küçük burjuva devrimciliğinin saflarımızdaki yankısı işte budur.

Kısaca özetlersek, sağ görüşe göre, "asker-sivil aydın zümrenin öncülüğünde uygulanacak genel demokratik program, ülkede belli bir sanayileşmeyi sağlayacak, toprak ve tarım reformları yapılacak, böylece işçi sınıfının öncülüğü için objektif şartlar yaratılmış olacaktır ve proleter devrimcilerinin bugünkü görevleri bu küçük burjuva iktidarı için çalışmaktır." Bugün için bu görüşün Türkiye işçi sınıfına atfettiği rol ikincildir, Türkiye işçi sınıfının siyaset sahnesindeki rolü objektif şartlara sahip olmadığından ikincil bir roldür. Oysa milli demokratik devrim teorisinde, işçi sınıfının rolü, artçı değil öncü bir roldür. Milli demokratik devrim mücadelesi sosyalizme geçişin hazırlığı olduğu gibi, bir bakıma da işçi sınıfının iktidar mücadelesidir. Herhangi bir devrim öncesinde öncü rolü oynamaya aday olan sınıfın, bu rolü oynayabilecek belli bir potansiyeli olması gerekir. "Öncülüğü için işçi sınıfının objektif şartlan oluşmamıştır" demek, "işçi sınıfının bu öncülüğe sahip olmasına maddeten imkân yoktur" anlamına gelir ki, bu da tekelci kapitalist dönemde, işçi sınıfına tekel öncesi burjuva devrimlerindeki gibi ikincil bir rol tanımak demektir.

Açıktır ki böyle bir düşünce de, milli demokratik devrim düşüncesinin dışında sağcı bir düşüncedir.*

Hortlayan II. Enternasyonal Oportünizmi ve Tekelci Dönemin Marksizmi

Meseleyi daha da açmak, daha da somutlaştırmak için II. Enternasyonalin "objektivist" düşüncesine, "takipçilik" ideolojisine ve de tekelci dönem Marksizmine kısaca da olsa mutlaka değinmek gerekir.

II. Enternasyonal'in düşüncesi, Marx-Engels ile Lenin arasındaki uzun sayılabilecek bir dönemin en etkin ideolojisidir. II. Enternasyonal düşüncesine "objektivizm" veya "takipçilik" ideolojisi de diyebiliriz. Marksizmi öz bakımından ekonomik bir teori, sosyolojik ve tarihi bir veri olarak kabul eder. "Objektivizm", Marksizmin devrimci ruhu olan diyalektiği bir tarafa bırakan bir düşüncedir. Bu düşünce, Marksizmi bu bilimlerin –tarih, sosyoloji ve ekonomi– bir yerde dar sayılabilecek çerçevesi içine hapseder. Sınai gelişme ile proletaryanın eylem yeteneği arasındaki sıkı bağlantıyı, mekanik bir biçimde ele alır. Takipçilik ideolojisinde, Marksizmin devrimci ruhu evrimciliğe dönüşmüş ve Marksist felsefenin devrimci kişiliği, mekanik düşüncenin karanlığında görünmez olmuştur. (Tabii bütün bunlar, sözüm ona, diyalektik metotla, Marksizm bilimi adına yapılmıştır.)

II. Enternasyonal'in mekanik düşüncesinin en belirgin örneğini, Kautsky'nin meşhur *"üretici güçler teorisinde"* görmekteyiz. Bu teori, sadece çelişkinin özgül karakterine dikkat eder. Çelişkinin evrensel karakteri ve bunun özgülde yansıması, bu teorinin hesaba katmadığı bir sorundur. Ve proletarya devrimi için objektif şartların olgunlaşması sorununda, bu teori sadece tek tek ülkelerin iktisadi gelişme seviyelerini tahlil ederek, tekelci kapitalizmin dünya ölçüsünde had safhaya ulaşan evrensel çelişkilerini ve bunların ülkelerin iç çelişkilerinde yansımalarını hesaba katmayarak, II. Enternasyonal'in bütün partilerini "oportünizmin" mezarına gömmüştür. II. Enternasyonal'in Çarlık Rusya'sındaki uzantısı Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin *"Menşevik*

---

* Ülkede devrimci sınıf ve zümrelerden herhangi biri, o evrede işçi sınıfına nazaran daha faal ve aktif olsa bile, proleter devrimcilerin görevi, "ülkenin iktisadi gelişme seviyesi müsait değildir" diyerek işçi sınıfına ikincil bir rol atfedip, işçi sınıfını bu sınıf veya zümrenin peşine takmak değil, bu sınıf veya zümreyle birlikte ortak düşmana karşı savaşta bir yandan bu dosta omuz vermek, itelemek, diğer yandan da öncülüğü kazanmaya çalışmaktır.

Hizbi"dir. Bu hizip, bu teoriye sıkı sarılarak "Rus proletaryasının objektif şartları olgunlaşmamıştır", "bu nedenle Rus proletaryasının, Çarlık Rusya'sının politik konjonktüründe öncü bir rol oynamasına maddeten imkân yoktur", "Rusya'da proleter bir ihtilalci olanak yoktur" mihveri etrafında, Lenin'i kitlelerden kopuk, "komplocu bir Blanquist", "küçük burjuva maceraperesti" diye suçlayarak, Marksizm adına, Leninist çizgiyi en sert biçimde eleştirmiştir.

Oysa Lenin e göre, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki dünya ölçüsünde varılan çelişme had safhaya ulaşmıştır, kapitalizm artık çöküş dönemine girmiştir. "Tarih bize bu an için bir görev vermektedir, görevlerin en devrimcisi... Avrupa gericiliğinin ve aynı zamanda Asya gericiliğinin en kudretli kalesinin yıkılması, Rus proletaryasını enternasyonal devrimci proletaryanın öncüsü haline getirmektir" diyen Lenin, kapitalizmin en uç noktaya ulaşmış olan çelişmelerinin sosyalist dönüşümü kaçınılmaz bir hale getirdiğini ve Çarlık Rusya'sının dünya kapitalizminin bütün çelişkilerini bağrında taşıdığını, bu nedenle dünya kapitalist sisteminin en zayıf halkası olan Çarlık Rusya'sında bir proletarya ihtilalinin mümkün olduğunu görmekte ve örgütlenme vs. gibi bütün hazırlıkları buna göre yapmaktadır bu yıllarda.

Emperyalist dönemle birlikte, tarihin lokomotifinin burjuvazi değil, proletarya olduğu esprisi, Leninist kesintisiz devrim düşüncesinin özüdür.

Emperyalizm henüz köylülükten kurtulamamış, zayıf ve genç işçi sınıflarını, ülkelerinin en devrimci sınıfları haline getirmiştir. Lenin, "artık proletarya devrimlerinin mihrakı doğu olmuştur" derken, bu kesintisiz devrim anlayışı içinde proletarya devrimine geçişi kastediyordu. Sömürge ve yarı-sömürge olan bu ülkelerde proletarya devrimi, tek aşamada değil, iki aşamada, bu sürekli devrim esprisi içinde oluşmaktadır. Ve bu ülkelerde burjuva devrimi ile proletarya devrimi, "bir tek zincirin iki halkası", "bir tek tablo" durumundadır.

Şimdi gelelim sorunun en alıcı noktasına: Yarı-sömürge, sömürge ülkelerin proletaryalarının, Marksist-Leninist sürekli devrimi omuzlayabilecek objektif şartları var mıdır? Diğer bir deyişle, "milli demokratik devrimde proletaryanın öncü bir rol oynaması için ülkenin iktisadi gelişme seviyesi müsaittir veya değildir ama objektif şartlar tam olarak olgunlaşmamıştır" soru ve önerileri tekelci dönemin Marksizmi için hiçbir anlam ifade etmemektedir. Bu tip tartışmalar, tekelci dönemde, Stalin'in deyişiyle, artık geride kalmıştır.

Stalin, meseleleri son derece açık bir şekilde koymaktadır:

> Eskiden proletarya devrimine hazırlık devresinin şartlarının tahlili, genellikle ayrı olarak ele alınan, *şu veya bu ülkenin ekonomik durumu bakımından* yapılıyordu. Şimdi artık meselenin bu tarzda tetkiki yetersizdir. Şimdi meseleyi, *bütün ülkelerin veya ülkelerin çoğunluğunun ekonomik durumu açısından, dünya ekonomik durumu bakımından tetkik etmek gerekir*, çünkü ülkeler ve milli ekonomiler kendi kendilerine yeter birim olmaktan çıkmışlar, dünya ekonomisi denilen bir zincirin halkaları haline gelmişlerdir... Eskiden ayrı ayrı ülkelerde veya daha doğrusu gelişmiş şu veya bu ülkede, proletarya devrimi için objektif şartların varlığından veya yokluğundan söz etmek adetti. Şimdi artık bu görüş yetersizdir. *Şimdi devrim için objektif şartların dünya ekonomik sisteminin tamamında bir bütün olarak mevcut olup olmadığından söz etmek gerekir.*• (*Leninizmin İlkeleri*, s. 30-31.)

Ve Stalin, emperyalist dönemde, tek tek ülkelerde proletaryanın devrim için objektif şartlara sahip olup olmadığının tetkikini, II. Enternasyonal düşüncesinin bir ifadesi olarak görmektedir.

> Bu sebeple ayrı ayrı olarak ele alınan şu veya bu ülkenin pro-letaryasının genel nüfusa nisbeti hakkında istatistik hesaplarına, emperyalizmin ne olduğunu anlamamış olan ve vebadan korkar gibi devrimden korkan II. Enternasyonal yorumcularının verdikleri özel önem tamamen büyütülmüştür. (J. Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 233)

Ve emperyalist zincirin yakın gelecekte nereden kırılacağı sorusuna Stalin'in cevabı şudur:

> Yine zincirin en zayıf bulunduğu noktada. Zincirin, örneğin, Hindistan'da kırılması imkânsız değildir. Niçin? Çünkü Hindistan'da genç ve ateşli bir proletarya vardır. Ve bu *proletarya milli kurtuluş hareketleri gibi itiraz kabul etmeyen bir müttefike sahiptir*. Çünkü bu ülkelerde devrime karşı duran düşman, manevi her itibardan mahrum ve Hindistan'ın bütün ezilen ve sömürülen kitlelerinin nefretini haketmiş olan, herkesin tanıdığı yabancı emperyalizmdir.[4]

• İtalikler bize aittir.

[4] *Leninizmin İlkeleri*, s. 32, Sol Yayınları. Herhangi bir tereddüde yer bırakmamak için şunun açıklanması yararlı olacaktır. Stalin'in, "emperyalist dönemde proletarya devrimleri için proletaryanın objektif şartları artık olgunlaşmıştır" sözünü Leninist devrim anlayışı içinde ele almak gerekir. Şöyle ki, yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede proletarya hegemonyasının objektif şartlarının var olması demek, "sürekli devrim anlayışı içinde proletaryanın, zincirin ilk halkasını omuzlayarak başarıya ulaştırıp, ikinci halkaya, 'sosyalizme' geçebilmesi için ülkenin gelişme seviyesi elverişlidir" demektir. Yoksa tek aşamada proletarya devrimini yapması demek değildir. Böyle bir düşünce anti-Leninist ve bir bakıma Troçkist düşüncedir. İkinci önemli husus da şudur: Proletarya hege-

Gelelim saflarımızdaki sağ eğilime: *Manifesto*'daki modern sanayi proletaryası için gerekli öğeleri sıralayarak, "Türkiye proletaryası bu şartlara sahip değildir. Bu nedenle Türkiye proletaryasının, milli demokratik devrim mücadelesinde *"öncülüğü"* için Türkiye'nin ulaşmış olduğu iktisadi gelişme seviyesi yetersizdir. Bu dönemde, ön planda rolü, asker-sivil aydın zümre oynayacaktır, zaten bugün yurt çapındaki esas mücadele işbirlikçilerle bu zümre arasında olmaktadır" mihveri etrafında, Kautsky'nin üretici güçler teorisine sıkı sıkı sarılan bu görüşün temelinde, görüldüğü gibi, II. Enternasyonal'in *"takipçilik ideolojisi"* 'yatmaktadır. Bu, öncü, devrimci bir düşünce değil; *kuyrukçu, artçı ve evrimci* bir düşüncedir. Böyle bir görüşe milli demokratik devrim etiketi takmakla da "proleter sosyalist" olunamaz!

"Köylü Devrimi Olarak" Milli Demokratik Devrim Savaşı

Bütün açıklığı ile "sağ" niteliği ortaya çıkan bu düşünceyi şimdi de bir başka açıdan ele alalım:

Objektif şartların oluşması için "işçi sınıfının köylülükle bağları tam olarak kopmalıdır" düşüncesi yanlıştır ve milli demokratik devrimin *"köylü savaşı"*, *"köylü devrimi"* niteliğine ters düşen bir sağ görüştür.

Bir kere, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde, işçi sınıfı kısa bir geçmişe sahiptir ve büyük çoğunluğunun köylülükle bağları tazedir. Bu kötü bir şey değil bilakis, milli demokratik devrim için elzem olan işçi-köylü ittifakını kolaylaştıran bir avantaj olabilir.

İkinci olarak milli demokratik devrim mücadelesi, işçi sınıfının öncülüğünde yapılan bir köylü devrimidir.

> Köylü sınıfı milli hareketin esas ordusunu teşkil eder. Bu ordu olmadan güçlü bir milli hareket olamaz... Milliyet meselesi aslında bir köylü meselesidir. (J. Stalin'in, III. Enternasyonal'in İcra Komitesinin Yugoslavya Komisyonunda 30 Mart 1925 tarihinde söylediği, Yugoslavya'da milliyet meselesine dair nutku) sözlerine atıfta bulunarak "bu demektir ki Çin inkılabı aslında köylülerin inkılabıdır... Japonya'ya

---

monyasının objektif şartlarının var olması ile devrimin objektif şartı (devrimin temel kanunu) birbirine karıştırılmamalıdır. Lenin'in ihtilalci kriz teorisine göre devrimin temel kanunu şudur, "Bir devrimin olabilmesi için, sömürülen ve ezilen kitlelerin eskiden olduğu gibi yaşamanın imkânsızlığının bilincine varmaları ve değişme istemeleri yeterli değildir. Devrim olabilmesi için sömürenlerin eskiden olduğu gibi yaşayamamaları ve hükümet edememeleri gerekir. 'Milli ölçüde genel bunalım olmadan devrim imkânsızdır'." (*Lenin'in Hayatı ve Eserleri*, s. 36.)

> karşı savaş da bir köylü savaşıdır... Yeni demokrasi siyaseti aslında köylüleri takviye siyaseti demektir

diyor, Mao Tse Tung. (Mao Tse Tung, *Yeni Demokrasi*, Sosyal Yayınları, s. 44.)

Lin Piao da, "Yaşasın Halk Savaşının Zaferi" broşüründe milli demokratik devrimin köylü savaşı niteliğini açıkça belirtmektedir.

> Ta birinci devrimci iç savaş döneminde Mao Tse Tung arkadaş *köylü sorununun* Çin devriminde önemli bir yer tuttuğunu, emperyalizme ve feodalizme karşı gerçekleştirilecek burjuva demokratik devrimin aslında bir köylü devrimi olduğunu belirtmiş ve Çin proletaryasının burjuva demokratik devrimindeki temel görevinin köylü mücadelesine önderlik etmek olduğunu işaret etmişti. (...) Köylüler, emperyalistlere ve onların uşaklarına karşı demokratik devrimin ana gücünü temsil ederler. (Lin Piao, *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*, Bilim ve Sosyalizm Yayınları, s. 26 ve 54)

Çin'de Mao'nun deyişiyle, "Proletarya saflarında burjuva reformizmi-nin yankısı olan", Çen Tu-hsieu ve şürekâsı, bu gerçeği anlamayarak, Leninist kesintisiz devrimin dışında, burjuvaziye öncülük tanıyan bir burjuva demokratik devrim öngörmüşlerdir.

Görüldüğü gibi "işçi sınıfının objektif şartlarının olgunlaşması için köylülükle bağları tam olarak kopmalıdır" önerisi, milli demokratik devrim teorisinden habersiz olmanın ta kendisidir. *işçi sınıfının öncülüğü için "köylülükle bağlarının tam olarak kopmasını" beklemek, kuyrukçuluk politikasının savunucusu Çen Tu-hsieu nun yanında, aynı bataklıkta kulaç atmaktan başka bir şey değildir.*

Sağ Sapma ve Devrimci Pratik

Son olarak bu görüşü bir de "devrimci pratiğin" canlı pınarına sokalım.

"Türkiye proletaryası, milli demokratik devrimde öncülük için objektif şartlara sahip değildir" veya –aynı anlama gelen– "Türkiye'nin bugünkü ekonomik gelişme seviyesi, işçi sınıfının milli demokratik devrim için öncülüğünü imkânsız kılmaktadır", "proletarya bu objektif şartlara sahip olabilmesi için ... köylülükle, özel mülkiyetle bütün bağları tam olarak kopmalıdır" sözleri, dünya proletarya hareketinin devrimci pratiklerini inkar etmek demektir.

Bilindiği gibi Çin'de milli demokratik devrim, proletaryanın hegemonyası ile zafere ulaşmıştır. Ve proletaryanın ideolojik, örgütsel ve politik öncülüğü ile sosyalizme geçilmiştir.

Kuomintang'ın devrimci bir çizgi izlediği (Mao Tse Tung, Li Ta Çoa, Lin Po Çu ve Çuyu-Pay'ın merkez komitesine seçildikleri), "Rusya ile ittifak", "Sosyalistlerle işbirliği", "Köylülere işçilere yardım" ilkelerinin kabul edildiği, Çin Komünist Partisi'nin milli demokratik devrim mücadelesinde son derece etkin olduğu 1924-27 Devrimi'ni sevk ve idare ettiği bir dönemde, 1926 Mart'ında, Mao Tse Tung Çin işçi sınıfı hakkında şunları söylemektedir:

> Çin'de modern proletarya aşağı yukarı iki milyon civarındadır. Çin, ekonomi bakımından geri olduğu için modern proletarya sayısı fazla değildir... Çin'de şimdilik pek az modern kapitalist tarım vardır. Tarım proletaryası denilen yılllk, aylık ya da günlük olarak tutulan tarım ırgatlarından ibarettir. (Mao Tse Tung, *Teori-Pratik*, Sol Yayınları, s. 235-137.)

Çin Komünist Partisi'nin öncülüğünde Japonya'ya karşı güçlü bir milli birleşik cephenin kurulduğu, Çin Komünist Partisi'nin komutlarına yığınların kulak verdiği, kurtarılmış bölgelerde milli demokratik hükümet birimlerinin kurulduğu bir evrede Mao Tse Tung, Çin proletaryasının niteliğini şöyle belirtmektedir:

> Çin proletaryası, geniş ölçüde, iflas etmiş köylülerden meydana gelmiş olduğundan, köylülükle tabii bağları vardır. Bu da proletarya ile köylülüğün ittifakını kolaylaştırır. Binaenaleyh, köylülüğe kıyasla küçük hacmi, kapitalist ülkelerin proletaryasına kıyasla genç yaşı ve burjuvaziye kıyasla düşük kültür seviyesi gibi bazı kaçınılmaz zaaflarına rağmen, Çin proletaryası, Çin inkılabının temeli olabilmiştir. (Mao Tse Tung, *Yeni Demokrasi*, Sol Yayınları, s. 97.)

Görüldüğü gibi, milli demokratik devrimin en üst aşamalarında, milli birleşik cephenin öncülüğünü yaparken bile, Çin proletaryası, bu sağ görüşün önerdiği biçimde değildir.

Fidel Castro'nun ikinci "Havana Bildirisi"nde söylediği şu sözler de soruna son derece açıklık getirmektedir:

> Eğer Amerika kıtasının geri kalmış ülkelerinde işçi sınıfının sayıca nispeten az olduğu doğru ise, içinde yaşadığı insanlık dışı şartlar belli olduğuna göre, devrimci işçi ve aydınlar tarafından yönetilip ulusal kurtuluş mücadelesinde kesin bir rol oynayan sosyal bir sınıf var demektir. Ülkemizde egemen olan noktalar, sanayinin geri kalmışlığı ve tarımın feodal karakteridir. (Fidel Castro, *Sosyalist Devrim*, s. 31.)

İki milyon civarında imalat sanayiinde çalışan, dört milyona yakın proletaryanın bulunduğu ve nüfusunun yüzde 70'i köylülerden oluşan, tarımda, feodal ilişkilerin yanında kapitalist ilişkilerin uç verdiği bir ülkede (Türkiye'de)

proletaryanın milli demokratik devrimde öncülüğü için objektif şartları yoktur ve bu şartlara sahip olabilmesi için "köylülükle, özel mülkiyetle bağları tam olarak kopmalıdır" diyen görüşün devrimci olmadığını, devrimci pratiğin canlı pınarı açıkça göstermektedir. Devrimci pratik, proletaryanın milli demokratik devrime öncülüğü için gerekli olan objektif şartları, önerilen bu biçimi ile onaylamamaktadır.

Devrimci pratiğin doğrulamadığı her teori boş ve kof bir dogma, bir spekülasyondur.

> ... Her teori zorunlu olarak, pratiğe dönmelidir ve bu iki sebepten böyle olmalıdır; birincisi teori kesin olarak pratik tarafından yaratılmıştır, dünyayı seyreden heveskârca, boş bir merak için değil, dünyayı değiştirmeye yardım etmek için kurulup hazırlanmıştır; ikincisi, mademki gerçek, kesintisiz hareket ve değişikliktir, kendi kendine yeterli olmaya bakan her teori kısırlaşır, artık ölü bir dogmadan başka bir şey değildir; ısrarla durmadan pratiğe dönmezse bilgi süreci duraklar... (George Politzer, *Felsefenin Temel İlkeleri*, Sol Yayınları, s. 194.)

Görüldüğü gibi "objektif şartlar" meselesini dört ayrı bölümde, değişik açılardan ele alarak inceledik.

Meseleyi bu sağ görüşün koyduğu biçimde koymak, teoride, Marksist önermeleri kof dogmalar haline getirmek ve Marksizmin diyalektiğinden hiçbir şey anlamamak demektir; pratikte ise, proleter devrimci hareketi küçük burjuva devrimcilerine teslim etmektir. Böyle bir tahlil, Türkiye işçi sınıfını gücünden daha aşağı seviyede, dolayısıyla anti-emperyalist safları olduğundan daha az kuvvetli, Amerikan emperyalizmi + işbirlikçi burjuvazi + feodal mütegallibe cephesini de olduğundan daha "az zayıf" değerlendirmek demektir. *Düşman kuvvetlerini, olduğundan daha kuvvetli; devrimci kuvvetleri ise olduğundan daha zayıf değerlendirmek, "sağ oportünizmin", "PASİFİZM"in değişmez karakteridir.*

Aslında bütün bunların temelinde, kendine ve işçi sınıfına güvenemeyen pasifist bir küçük burjuva düşüncesi yatmaktadır. Bir ülkede halk savaşı vermek, devrim yapmak, her şeyden önce, kendine ve özgücüne güvenmekle mümkün olur. Ancak kendi özgücümüze güvenerek bu ölüm kalım mücadelesinin altından alnımızın akıyla çıkabiliriz. (Elbette bu, ittifaklardan yararlanmamak demek değildir. Mücadelemizin bütün aşamalarına "mümkün olan en geniş cepheyi kurmak politikası" hâkim olmalıdır.) *Zafere giden yolda, küçük burjuvazinin devrimci iktidarı zorunlu bir durak olsa bile, proleter devrimcilerinin gö-*

*revi, işçi sınıfını, ihtimaller üzerine kurulmuş bir politikaya dayanarak, küçük burjuvazinin peşine takmak değil, tam tersine, onu bilinçlendirerek, örgütleyerek bütün halkın öncüsü durumuna getirmektir. "Sen kendini hele bir işine ver, gerisi gelir."**

Proletaryanın Öncülüğü Meselesi

"Türkiye proletaryasının milli demokratik devrimde öncülüğü için objektif şartlar vardır" sözünde kastedilen şu andaki fiili bir öncülüğü değildir. "Ülkemizde proletaryanın milli demokratik devrimde öncülüğü için objektif şartlar mevcuttur" demek, "Türkiye'nin erişmiş olduğu iktisadi gelişme seviyesi, milli demokratik devrim stratejisine uygundur; objektif gücü bakımından Türkiye proletaryası bu mücadeleyi omuzlayabilecek bir potansiyele sahiptir" demektir.

Türkiye proletaryasının *pratikte öncülüğü* (fiili öncülüğü) için proletaryanın subjektif şartlarının (bilinçlenme ve örgütlenme düzeyinin yüksek olması) olgunlaşmış olması gerekir; yani, bilimsel sosyalizm silahı ile teçhizatlanmış öncü bir proletarya müfrezesinin var olması, proleter yığınlarının oldukça büyük bir kısmının kendi partisinin komutlarına kulak vermesi ve işçi köylü ittifakının sağlanmış ve bu ittifak üzerinde bütün anti-emperyalist sınıf ve zümreleri kapsayan bir Milli Cephenin kurulmuş olması veyahut bu yolda epeyce mesafe katedilmiş olması gerekir. Elbette, bu şartlar yokken, hele de şehir ve köy proletaryasının ve emekçilerinin hala önemli bir kısmının baş düşmanları olan emperyalizmin Türkiye'deki uzantısı AP iktidarının ya da statükocu muhalefetin peşinden gittiği, şehir ve köy proletaryasının geniş çevrelerinin öz devrimi sosyalist devrimden habersiz olması bir yana, ülkesinin işgal altında olduğunun bile farkında olmadığı bir evrede, proletaryanın fiili öncülüğünden bahsetmek, oportünizmin daniskasıdır. Böyle bir tutum, proleter devrimci harekete ihanet ve emperyalizme hizmetten başka bir şey değildir.

Objektif-Subjektif İlişkisi

Sorunu, öz ve açık bir şekilde ortaya koyabilmek için objektif ve subjektif şartlar üzerinde biraz durmak gerekiyor. Objektif ve subjektif şartları, aralarındaki ilişkiyi ortaya koymadan, birbirlerinden bıçak gibi ayırmak metafizik bir tu-

---

* Lenin, Napolyon'un bu sözünü işçi sınıfına güvenmeyen eyyamcılar için kullanmıştır.

tumdur. Objektif ve subjektif şartlar birbirine kopmaz bağlarla bağlıdırlar; objektif ve subjektif şartlar karşılıklı etki durumunda bulunurlar ve her an onların karşılıklı nispi önemlerini en yakından değerlendirmek gerekir.

Subjektif şartlar, objektif şartların üzerinde yükselir, diğer bir deyişle, her ülkenin ekonomik bünyesi, maddi varlığı, proletaryasının örgütlenme ve bilinçlenme düzeyini –geniş sınırlar içinde– tayin eder. Objektif şartlar nihai olarak bir ülkenin proletaryasının o süreç içindeki, tabir yerinde ise, alın yazısını çizer. Proletaryası yok denecek kadar cılız, sömürge bir ülkede nasıl ki güçlü bir proleter devrimci akımdan söz edilemezse; proletaryası gelişmiş olan bir sanayi ülkesinde de, gücü az da olsa, Marksist bir akımın var olmamasından bahsedilemez... Madde ilk veridir. Bilinç ikinci veridir ve türevdir. Sanayii belli bir seviyede olan Türkiye gibi yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede, bugünün devrimci şiarı nasıl "Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye" şiarı ise, sekter ve gerici şiar da "Sosyalist Türkiye" şiarıdır. Şöyle bir öneri ileri sürülebilir; "mademki Türkiye'de proletaryanın objektif şartları tam olarak mevcuttur, o zaman proletaryanın 'kendi kendine bir sınıf değil de' kendisi için bir sınıf durumunda olması gerekir." Bu, diyalektiği anlamamak, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasındaki ilişkiyi mekanik olarak ele almaktır. Bu, Marksist materyalizmin birinci çizgisi olan "biçim, muhtevadan sonra gelir"den bihaber olmak demektir. (Burada bilincin ve bilginin gecikmesi söz konusudur.) Tarihte bu tip düşünceyi Objektivistlerde, II. Enternasyonalin oportünist yöneticilerinde görmekteyiz; ekonomik seviyedeki gelişme, üretim güçlerinin gelişme düzeyi, politik ve sosyal dönüşümleri kendiliğinden, otomatik olarak sağlar şeklinde özetlenebilecek bu düşünce, Marksistleri pasif bir kaderciliğin rehaveti içerisinde yıllar boyu uyutmuştur. Subjektif şartlar, elbetteki objektif şartların pasif bir yansısı değildir, tam tersine aktif bir yansısıdır. Pasif yansısı biçiminde düşünmek mekanik materyalizme özgüdür (Ekonomist bir düşüncedir). Emperyalist dönemde dört milyona yakın proletaryanın bulunduğu Türkiye'de "proletaryanın milli demokratik devrimde öncülüğü için objektif şartlar olgunlaşmamıştır" diyen ve olgunlaşması için "köylülükle bağları tam olarak kopmalıdır" şartını ileri süren görüş, daha önce açıkladığımız gibi ekonomist bir görüştür, ekonomizmin, emperyalizmin III. Bunalım devresinde derinleştirilmesidir. Aynı şekilde Türkiye gibi bir ülke için "proletaryanın objektif şartları olgunlaşmış olsaydı, proletaryanın öz örgütü var olurdu" görüşü de yine aynı düşüncenin mahsulüdür.

Objektif şartlar, sınırlı da olsa, subjektif şartlarda mutlaka yansır. Tersini düşünmek metafizik bir düşüncedir. Bugün Türkiye proletaryasının olgunlaşmış olan objektif şartları, subjektif şartlarında yansımaktadır. Batman'da, Singer'de, Demirdöküm'de, Ereğli'deki işçi hareketleri, işçi aristokratlarının bütün uyutma ve engelleme çabalarına rağmen, Amerikalı patronlara karşı "Bağımsız Türkiye", "Kahrolsun Amerika" şiarlarıyla fabrikalarını işgal eden Singer işçilerinin hareketleri, sarı sendika Metal-İş'in bütün engelleme çabalarına rağmen "Kahrolsun Amerika" diyerek ve işbirlikçi Vehbi Koç'a karşı fabrikayı işgal ederek, işgali kırmaya çalışan işbirlikçi iktidarın toplum polisini ters geri püskürten demir döküm işçilerinin hareketleri...

Bütün bu hareketler, bir bakıma, mesleki hak ve istemlerin ötesinde mevcut rejime Amerikan emperyalizmine karşı tavır alışlar değil midir? Yani bütün bu hareketler ekonomik mücadeleyi de aşıp siyasi bir mücadeleye dönüşme *belirtileri* değil midir! (Siyasi hale dönüşmeye *yönelmesi* demek, sosyalist mücadele olması demek değildir. Sosyalist mücadele olması için mücadelenin tek tek patronlara karşı mücadele olmaktan çıkması gerekir.) Aylardan beri süregelen işçi sınıfı hareketi, işçi sınıfının sınırlı da olsa, "kendi kendine sınıf"dan, "kendisi için sınıf" durumuna geçmekte olduğunun belirtileridir. Bütün bu hareketler işçi sınıfının potansiyel öncülüğünün fiili bir öncülüğe dönüşebileceğinin ilk işaretleridir. Milli kurtuluş savaşımızın bu aşamasında, proleter devrimcilerinin yönettiği gençlik hareketleri ve yoksul köylülerin toprak işgalleri bir tarafa bırakılırsa, hangi sınıf ve zümre işçi sınıfımız gibi açık olarak emperyalizme ve müttefiklerine karşı kesin tavır alıyor ve bu yolda eylem ortaya koyuyor? Bütün bu hareketler işçi sınıfımızın objektif koşullarının varlığının ve yansımasının belirtileridir. İşçi sınıfının bu hareketleri üzerinde o mahallelerdeki işçi sosyalistlerin elbette rolleri küçümsenemez. Ama Ankara ve İstanbul'da yayın organları etrafında kümelenmiş bizler, bu hareketlerin peşine takılmak durumunda kalmaktayız. Şüphesiz, proleter devrimci hareketimiz henüz işçi hareketlerini koordine edici ve işçi sınıfını bütün halkın milli demokratik devrim mücadelesinin lokomotifi durumuna getirecek seviyeye erişmemiştir. Proleter devrimci kadroların dağınık, çeşitli kümelenmeler içinde ve nihai olarak etkisiz olmasında çeşitli etkenler rol oynamaktadır –bu ayrı bir yazı konusu olacak kadar önemlidir. Konumuz bu olmadığı için bu etkenlere çok kısa birkaç örnek vermekle yetineceğiz: Proleter devrimci bir partinin olması, küçük-burjuva devrimci fraksiyonunun –tali– görevini mükemmel yap-

ması dolayısıyla kısa zaman dilimi için de olsa etkinliğini saflarımızda sürdürebilen sağ sapma ve "kötü teori yapılabildiği gibi kötü pratiğin de yapılabileceği..."

"Türkiye işçi sınıfı hegemonyasının objektif şartları olgunlaşmamıştır" diyen *sağcı görüşün* Türkiye'deki konjonktürü değerlendirişi oldukça ilginçtir:

> Somut şartların somut tahlilinden hareket eder ve idealizme sapmazsak, daha bir süre Türkiye'deki devrimci harekette asker-sivil aydın zümrenin önemli bir rol oynayacağını görürüz. Bugün de yurt çapında esas mücadele işbirlikçilerle bu kuvvet arasında cereyan etmektedir. Proleter devrimcileri ancak yeni yeni, o da esas olarak gençlik hareketlerine dayanarak mücadelede yer almaktadır. (Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 446.)

Sınıfsal durumu gereği küçük-burjuvazi emperyalizmin karşı-sındadır. Kaldı ki Türkiye'deki asker-sivil aydın zümre bu sınıfın en bilinçli ve uyanık kesimidir. Ve dünyanın ilk milli kurtuluş savaşının yöneticisi olmuş, "laiklik ve milli kurtuluşçuluk" diye tanımlayabileceğimiz Kemalist düşünce ve eylemin mirasçısıdır. Yüzde 60'ı okuma yazma bilmeyen, feodalizmin baskısı altındaki küçük burjuvalar ülkesinde, elbette, "daha bir süre devrimci harekette asker-sivil aydın zümre" önemli bir rol oynayacaktır. Ama "yurt çapında" esas mücadele, işbirlikçilerle Kemalistler arasında cereyan etmekte demek değildir bu. Gerçekten Kemalistlerin bugünkü devrimci mücadeledeki yerleri azımsanamayacak kadar önemlidir. Fakat emperyalizme ve müttefiklerine karşı mücadelenin tek devrimci alternatifi değildir. Bugün emperyalizme karşı ilk boy hedefi Kemalistler değil, proleter devrimcilerdir.*

"Türkiye'de esas mücadele, işbirlikçilerle Kemalistler arasında oluyor" sözü, "Türkiye proletaryasının objektif şartları yoktur" sözünün doğal bir sonucu ve devrimci sosyalist teoriden sapmanın pratiğe yansımasının açık bir belirtisidir. Evet, bugün proletarya öz örgütüne sahip değildir, ama Kemalistler de öz örgütlerine sahip değillerdir. "Proleter devrimciler ancak yeni yeni, o

---

* Türkiye'deki sosyalist hareketin etkinliğine örnekler verelim: FKF'nin Türkiye politik konjonktüründeki etkinliği (TDGF bilimsel sosyalizmi öğrenme yolunda gayret gösteren ve bu yolla devrimci pratiğe katılan sosyalist gençliğin örgütüdür), işgale varan köylü ve işçi hareketlerinde, o bölgedeki proleter devrimcilerin bu hareketleri örgütleme ve kanalize etmelerindeki etkinlikleri, devrimci yayın organları olarak Aydınlık, Türk Solunun Türkiye politik hayatındaki etkinlikleri, (oportünizmin bütün denetimine ve sosyalist bir niteliğe sahip olmamasına rağmen) TİP'in, içindeki proleter devrimci unsurların itelemeleri ile de olsa, Türkiye politikasındaki etkinliği. (Daha pek çok örnek verebiliriz.)

da esas olarak gençlik hareketine dayanarak mücadelede yer almaktadırlar." (Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 466.) sözü iki nedenden dolayı yanlıştır. Bir kere böyle bir değerlendirme, Türkiye proleter hareketinin geçmişini küçümseme anlamını taşır. Bunu söyleyen arkadaş, tarihi bir ad taşıyan *Aydınlık* dergisinin, yarım yüzyıl önce proleter devrimci hareketin organının adını taşıyan bu derginin yazarı olduğunu unutmaktadır. Türkiye'deki sosyalist hareketin yarım asırdan fazla bir geçmişi, bir tarihi vardır.* Bu denli köklü bir geçmişe sahip olan Türkiye proleter hareketi için, "Türkiye'nin siyasi platformunda yeni yeni, o da gençlik hareketlerine dayanarak yer alıyor" demek, en yumuşak deyişle, doğru bir değerlen-dirme değildir. Bugüne kadar ki, proleter devrimci mücadelenin hiç mi sosyalist birikimi olmadı? Yarı-feodal bir ülkede, sosyalist olmadığı halde sosyalist bir kimlik ile Türkiye halkının karşısına çıkan TİP'in, Filipin demokrasiciliği şartlarına ve oportünist yönetime rağmen, derme çatma bir örgütlenme ve kısa bir seçim çalışması ile "300 bine yakın" oy almasının başlıca nedeni, 1919'dan bugüne kadar gelen Türkiye proleter devrimci hareketinin oluşturduğu birikimdir. Diğer bütün etkenler bu ana etkenin yanında önemsiz ve talidir.**

İkinci olarak, haldeki proleter devrimci saflardaki örgütsüzlük ve dağınıklık bizleri yanıltmasın; gerçekte, hareketimiz büyük bir atılım yapmanın eşiğindedir. Toplumun çeşitli kesimlerinde ve Türkiye'nin çeşitli bölgelerinde proleter devrimci hareket bir çığ gibi büyümekte, gelişmektedir. Hareketimiz Türkiye'nin en ücra köşelerine kadar uzanmaktadır. Hemen hemen her bölgede bir proleter devrimci grup veya kişi vardır. *İçinde bulunduğumuz aşama demir gibi bir disipline sahip bir proletarya örgütünün içinde bu hareketi merkezileştirmektir.* Toplumların, sosyal olayların gelişimi düz bir çizgi izlemez, trendler çizerek akar. Bugün bir "trend" atlamasının içindeyiz. Çok kısa bir zaman dilimi sonra bu süreci geçmiş olacağız. Bir çığ gibi büyümemize siyasi irtica engel olamaz. Hayatın gerçekleri, safsatalara karşı her zaman muzaffer olmuştur, olacaktır da.

---

* Milli kurtuluş savaşımızdan bugüne kadar ki süregelen proleter devrimci mücadele öyle pek kolaylıkla azımsanacak bir şey değildir; 20 Eylül 1919'da Türkiye İşçi ve Çiftçi Sosyalist Fırkası'nın kurulması, kurulmasından 3 ay sonra 2000 işçi delege ile ilk kongresini yapmış olması, İngiliz sansürüne rağmen Marksist bir yayın organı olan Aydınlık'ın çıkartılması, 1946'da Türkiye Sosyalist Emekçi Köylü Partisi'nin kurulması ve bu ara dönemde siyasi irticaya karşı, demokrasi düşmanlarına bile şapka çıkarttıracak kadar güçlü bir mücadele verilmiş olması, 951 olgusu, Vatan Partisi'nin kurulması öyle bir kalemde karalanacak olgular değildir.

** Elbette "oy mekanizması" kesin bir ölçü değildir. Ama bir birikimin ifadesidir.

Yazımızın bu bölümünü bitirmeden önce, öteki sağ oportünizmin, yani "emperyalizme teslimiyeti oluşturan" *Emek* fraksiyonunun proletaryanın objektif şartlarını değerlendirmesi üzerinde biraz duralım. *Emek*'e göre,

> Türkiye'de objektif şartlar sosyalist devrim için uygundur. Tarımda kapitalist üretim ilişkileri hakimdir. Feodal kalıntılar yüzde 5 gibi önemsiz bir teferruattır. Üstyapıda gözüken feodal ideolojiler ise bir önceki üretim tarzının tortularıdır. Ve haldeki "azgelişmiş kapitalist" ilişkiler tarafından massedilmiştir.

Bir an iç feodal kalıntıları yüzde 5 gibi önemsiz bir teferruat olarak kabul edelim; Marksist materyalizme göre bir düşünce, bir ideoloji varlığını meydana getiren maddi şartlar kaybolduğu halde, bir zaman için varlığını sürdürür. Ama bir önceki üretim düzeninin ürünü olan ideoloji, objektif çelişkiler geliştiği ölçüde gerilemek zorundadır, artık geçmişe dönüş imkânsızlaşır. Yeni gelişmekte olan üretim güçlerine uygun düşünce, ideoloji eskinin yerini alır. Ülkemize bir bakalım; Atatürk döneminde sinmiş, pusmuş olan feodal ideolojiler, 1950 Demokrat Parti hareketi ile birlikte birdenbire bir çığ gibi büyümüş ve gürbüzleşmiştir. Bugün "Nurculuk Hareketi" o denli etkilidir ki, ülkedeki "politik iktidarın" oluşumuna, eli altındaki birkaç milyonluk oyu istediği yöne kanalize ederek "ağırlığını" koyabilmekte, hatta zaman zaman müttefiki işbirlikçi burjuvaziyi bile ürkütmektedir. Şimdi bu beylere sormak gerekir; Marksist diyalektiğe göre, feodal üretim düzeni büyük ölçüde tasfiye edilmiş olsaydı, bu feodal ideolojilerin giderek gerileyip, etkinliklerini yitirmeleri gerekmez miydi? Oysa 1950'den bu yana gelişim açıktır. Feodal ideolojiler giderek semirmiş, güçlenmiş ve toplum yaşantısında etkinliğini çok fazla arttırmıştır. Uzağa gitmeye gerek yok, son seçimlerde partilerin aday listelerine şöyle bir göz atmak kafi; ağalığın, şeyhliğin, aşiret reisliğinin adaylıkta ne denli önemli olduğu açıktır. Seçim sonrası, sadece mezhepçiliğe dayanarak seçmenlerin karşısına çıkan bir partinin azımsanmayacak sayıda oy toplayabildiğini hepimiz gördük. Görüldüğü gibi, derinliğine bir araştırma yapmadan, yüzeyde bir değerlendirmeyle bile, feodal kalıntıların öyle yüzde 5'lik artıklardan olmadığı açıktır. Erdost'un belirttiği gibi, tarımda feodal ilişkilerin yanında kapitalist ilişkiler uç vermektedir. Bu durumda kalkıp da, "tarımda feodal sömürü yüzde şu kadar, kapitalist sömürü şu kadar" diye hesaplar yapmak hatalıdır. Marksizmin dışında bir metotla meselelere yaklaşmaktır. 1905 Rusya'sında bugün *Emek* fraksiyonunun yaptığı tahlilleri yapan ihtilalci Sosyalistler'e Lenin'in cevabı açıktır:

> Rusya'da modern büyük toprak işletmesi, derebeylik ve kapitalizmin karakterini bağrında toplar. Köylülerin büyük toprak ağalarının karşısındaki bugünkü mücadeleleri, objektif değer ve kapsam bakımından, derebeylik kalıntılarına karşı mücadeledir. Ama bütün tek tek durumları ayırdıktan sonra her durumu ayrıca ölçüp tartmak ve derebeyliğin bitip pür kapitalizmin başladığı noktayı matematik bir kesinlikle bulmaya girişmek, kendi ukalalığını Marksistlere yüklemekten başka bir şey olamaz. Bir bakkaldan satın alınan değer-emek payıyla hırsızlık payını ayıramadık diye, değer-emek teorisini inkar mı edelim baylar? (Lenin, "Küçük Burjuva Sosyalizmi ve Proletarya Sosyalizmi", *Seçme Yazılar*, s. 69.)

Ayrıca, ülkemizde feodal artıkları yüzde 5 değil de yüzde 0,5 olsa bile, Marksist diyalektik analize göre, bugünün devrimci şiarı "Sosyalist Türkiye" olamaz. Tersini savunmak "nihai tayin edici çelişme" ile "baş çelişme"yi birbirine karıştırmaktır. Bir toplumun bünyesi karmakarışık çelişmeler bütünüdür. Bu çelişmeler arasında, üretim güçleri ile üretim ilişkileri arasındaki çelişme, nihai tayin edici olan temel çelişmedir. Ama o anda "baş çelişme", bu çelişme olmayabilir. Örneğin yeniden paylaşım savaşında, Alman işgali altındaki gelişmiş kapitalist bir düzene sahip Fransa'da baş çelişki, proletarya-burjuvazi çelişmesi değil, burjuvazinin işbirlikçi kesimi hariç, bütün Fransız halkı ile Alman emperyalizmi arasındadır. Türkiye'deki temel çelişmenin proletarya-burjuvazi çelişmesi olduğunu varsayalım, bu koşullara rağmen, biz sosyalist devrim şiarını ortaya atamayız. Çünkü bugün için tayin edici çelişme, proletarya ile burjuvazi arasındaki çelişme değil, Yankee emperyalizmi ile bütün Türkiye halkı arasındadır. Bu durumda, proletarya partisinin görevi, proleter devrimcilerinin görevi, "sosyalist devrim" çığlıkları atmak değil, bütün ulusun en bilinçli sözcüsü olarak milli cephenin başına geçip, Amerikan postalları altında ezilen milli bağımsızlık bayrağını yükselterek milli devrimi yapmaktır. Bu baş çelişme çözümlenmeden ülkede ne "sosyalist devrim" yapılabilir ne de sosyalizm kurulabilir. İşgal altındaki bir ülkede Marksistlerin ilk görevi, "sosyalist" değil "milli devrim"i yapmaktır. "Sosyalist mücadele", "anti-emper-yalizmi" de içeriyor diye, millici sınıfları karşına alarak "sosyalist devrim" şiarıyla ortaya çıkarsan, Amerikan emperyalizminin ekmeğine yağ sürerek Türkiye ulusuna, Türkiye proletaryasına ve enternasyonal proletarya hareketine ihanetlerin en büyüğünü yapmış olursun!

Açıktır ki, II. milli kurtuluş savaşımız düz bir hat izlemeyecektir, içinde ayrıca evrelere ayrılmış çeşitli aşamalardan geçerek başarıya ulaşacaktır. Bu süre içinde, çeşitli ittifaklardan yararlanacağız, tabii düşman cephesi de. Bir yandan

emperyalizme karşı mümkün olan en geniş milli cepheyi kurmaya, öte yandan da proletaryaya politik bilinç götürmeye çalışacağız. Bunun için millici sınıflara gideceğiz, görev alanımız bütün millici sınıfların alanıdır. Proleter devrimcisi olarak, Amerikan emperyalizmi + iş-birlikçi burjuvazi + mütegallibe ittifakına karşı bütün alanlarda en kesin mücadeleyi vereceğiz. Proletaryanın kendiliğinden eylemleri içine girerek, bu ekonomik mücadeleleri örgütleyerek siyasi mücadelelere dönüştürmeye çalışarak, geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasına girişerek proletaryaya sosyalist bilinç vermeye çalışacağız. Proletaryaya oportünizmin bütün biçimlerini göstererek, gençlik hareketlerinin anlam ve niteliğini, Kemalizmin tarihi geçmişi ve milli kurtuluşçu geleneğini tekrar tekrar anlatarak, II. milli kurtuluş savaşımızda işçi ve köylü kitlelerinin en yakın dost ve müttefiki olduğunu belirterek politik bilinç götüreceğiz. *Ama bütün bunları yaparken proletarya hareketinin siyasi bağımsızlığını göz bebeğimiz gibi koruyacağız!*

İttifaklar Politikası ve Sağ Sapma: Ünlü İkili Görev

Emperyalizmin boyunduruğu altında bulunan yarı-feodal bir ülkede, proleter devrimcilerinin ikili bir mücadele biçimi içinde olmaları gerektiği açıktır; bir yandan emperyalizme karşı mücadelede bütün millici sınıf ve tabakaların yanında yer almak, anti-emperyalist cephenin kurulması için azami gayreti göstermek, öte yandan da proletaryaya politik bilinç vererek örgütlemek ve onu bütün halkın öncüsü durumuna getirmektir.

İşçi sınıfının bütün halkın öncüsü durumuna getirmek için "önce kuvvet kazanalım sonra örgütlenmiş bu güç ile ittifaklara girelim" diye düşünmek, görevleri sıraya koyduğu için, Marksizmin dışında, metafizik bir düşüncenin ürünüdür.

Bir yandan geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası yürüterek işçi sınıfına sosyalist bilinç vereceğiz, işçi-köylü kitlelerini örgütleyeceğiz, öte yandan da diğer bütün millici sınıflara milli demokratik bilinç vermeye çalışarak, onların anti-emperyalist hareketlerine destek olarak, öz örgütlerine kavuşması için mücadele edeceğiz ve milli cephenin kurulmasına çalışacağız. Bu, diyalektik bir bütündür. Bu ikili mücadele birbirinden ayrılamaz. Önce birisi sonra diğeri ele alınamaz, ikisi bir arada yürütülmelidir.

Bütün bunlar, her zaman tekrar edilen, bilimsel sosyalizmin genel doğrularıdır. Sorunu bu soyut şekli ile bırakırsak, "hiçbir şeye aydınlık getiremeyiz

ve pratikte bu soyut formülasyonun hiçbir değeri yoktur –bu hali ile bırakılırsa tabii. Mutlaka, sorunu *soyut* plandan *somut* plana indirmemiz ve somutun tahlilini yapmamız gerekir. *Nasıl ki bir süreçteki iç içe geçmiş bütün çelişkileri birbirine eşdeğer kabul etmiyorsak, bir çelişkili bütünde de (bu ikili görevde de) iki çelişik yönü eşit olarak ele alamayız.* Bu iki çelişik görevi eşdeğerde ele almak, "proleter devrimcilerinin hiçbir iş yapmaması" demektir. Çünkü bu karşıt iki yön birbirini dengelediği için, hareket yerini statiğe terk edecektir. Şu halde, dinamik bir durumdan bahsetmek istiyorsak mutlaka bu iki yönden birisinin diğerine nazaran, az da olsa, ağır basması gerekir. Bu iki yönden bütünün karakterini belirleyen yönüne çelişkinin ağır basan yönü, ötekine de çelişkinin ikincil yönü denir.

Şimdi gelelim meselenin en can alıcı yerine; "bir yandan proletaryaya sosyalist bilinç götürüp onu örgütlemek, proletaryayı öz partisine kavuşturmak, diğer yandan da, millici sınıfların anti-emperyalist mücadelesine omuz vermek, onları öz örgütlerine kavuşturmak için çalışmak" şeklinde konulan bu iki çelişkili görevden hangisi ana görev, hangisi tali görevdir? Milli demokratik devrim mücadelemizin bu aşamasında proleter devrimcilerinin ana görevi nedir? Bugünkü taktik hedeflerimizin çizilmesi açısından bu son derece önemlidir. *"Bir çelişmenin ana ve tali yönlerinin incelenmesi, devrimci bir partinin siyasi, askeri, stratejik ve taktik direktiflerini tayinde önemli metotlardan birisini teşkil eder."* (Mao Tse Tung) "Bazen birisi, bazı hallerde de ötekisi tali veya ana görev olur, duruma göre değişir" cevabı eklektik ve ciddi olmayan bir cevaptır. Bu soruya cevap vermeden önce, içinde bulunduğumuz evrenin niteliğini kısaca çizelim; bir kere, bu evrenin en belirgin niteliği işçi sınıfı da dahil olmak üzere bütün millici sınıfların bilinç seviyesinin düşüklüğüdür, ikinci olarak, bütün millici sınıflar öz örgütlerinden yoksundurlar. TİP'te proleter devrimciler, CHP'de de Kemalistler ancak bir hizip teşkil edebilmektedirler.

Mücadelemizin bu evresinde, bu koşullar altında proleter dev-rimcilerinin ana görevi (dikkat edilsin, bütün veya tek görevi değil) *işçi yığınlarının dışındaki, diğer millici sınıfların veya zümrelerin öz örgütlerine sahip olması için çalışmak, Kemalistlerin cılız da olsa yürüttükleri devrimci mücadelelerine destek olunması değil, işçi sınıfına bütün siyasi gerçekleri açıklama kampanyası ile sosyalist bilinç götürmek, işçilerin kendiliğinden gelişen hareketlerini örgüt-lemek ve proletaryayı öz partisine kavuşturmaktır.* Diğer bir deyişle, proleter devrimcileri olarak güç ve olanaklarımızın önemli bir kısmını bu ana yönde, geri kalan kısmını da tali yönde istihdam

edeceğiz. Bu çelişkili ikili görevi bu kadar somuta indirgeyerek, karakterize etmemiz, bu ikili yönün karşılıklı ilişkilerini ihmal edecek kadar aşırı basitleştirmek değil, tam tersi, iki çelişkili görevin ayırıcı karakterini ayrı ayrı ele almamız, Marksist diyalektiğin tahlil metodu olarak gerektirdiği bir zorunluluktur.

> Bir çelişmenin ana ve tali yönlerini incelemeseydik, yani çelişkinin bu iki şartının ayırıcı karakterlerini ayrı ayrı ele almasaydık, soyut bir inceleme içine sıkışır kalır, bu çelişmenin şartlarını somut olarak anlayamaz ve sonuçta onu çözmek için doğru metodu bulamazdık. (Mao Tse Tung)

Marksist tahlil, somutun tahlilidir. Olayları, meseleleri ve çözüm yollarını, taktik hedef ve şiarları belli bir mekan ve evre içinde ele almak zorundayız. Her aşamanın temel taktik problemlerine, ancak içinde bulunulan şartların ciddi ve ayrıntılı tahlil ve açıklamaları yapılarak çözüm getirilebilir.

Milli demokratik devrim mücadelemizin bu evresinde proleter devrimcileri olarak bizlerin ana görevi işçi sınıfına sosyalist bilinç götürmek ve işçi kitlelerini öz örgütlerine kavuşturmaktır. Gücümüzün az olduğu (buraya dikkat; kendi gücümüzün az olduğu, bazı ittifaklarda temsil etmek iddiasında olduğumuz sınıfın değil!) bu evrede, bu görevin neden ana görev olduğu, öyle Marksist teorinin girift bir meselesi değildir. Marksizmden birazcık nasibini almış bir kişi bile, hemen anlayacaktır ki, bu evrede, işçi sınıfı arasında yerimizi sağlamlaştırmak "asli sorunumuz" olmalıdır. Sosyalistler bütün halkın milli demokratik mücadelesine öncülük etmekle yükümlüdürler. Fakat bu aşamada, işçi ve köylü hareketleri içinde yerimiz ve etkinliğimiz dikkate alınırsa, neden ikinci göreve öncelik tanımamız gerektiği ortaya çıkar. Marksist diyalektiğin büyük ustası Lenin, tartışma götürmez bir açıklıkla sorunu formüle etmektedir:

> İlk dönemde, gerçekten pek az gücümüz vardı ve o sıra kendimizi yalnızca isçiler arasındaki eyleme adamamız ve bu yoldan sapmalara karşı çıkmamız pek tabii idi. O sıra bütün görevimiz işçi sınıfı içinde durumumuzu sağlamlaştırmaktı. (Lenin, *Ne Yapmalı*, Sol Yayınları, s. 110.)

Elbette bu ana görevimiz, milli demokratik devrim mücadelemizin bütün aşamalarında hep aynı kalmayacaktır. İşçi ve köylü kitleleri arasındaki yerimizi sağlamlaştırdıktan sonra, yani proleter devrimci bir örgüt kurduktan ve işçi köylü hareketlerini koor-dine edici bir duruma geldikten veya bu yolda

epeyce yol aldıktan, diğer bir deyişle bu evreyi geçtikten sonra, bugün tali olan görevimiz ana, ana olan görevimiz tali duruma dönüşecektir.*

Açıktır ki işçileri örgütlemek ve bilinçlendirmek sorunu ile Milli Cephe'nin kurulmasına çalışma eylemi, mücadelenin yaşayan diyalektiği ile birbirine bağlıdır. Bu iki mücadele iç içe geçmiştir ve onları ayıran arada bir *Çin Seddi* yoktur. Fakat, milli birleşik cephenin *yönlendirici gücü* olan işçi sınıfının bilinçlenme ve örgütlenme meselelerinde belli bir yol katedilmeden, gerçek bir anti-emperyalist cephenin kurulmasının mümkün olacağı *ciddi* olarak düşünülemez. Bütün millici sınıfların bilinç seviyesinin düşük olduğu ve öz örgütlerinden mahrum oldukları bu dönemde, Amerikan emperyalizmine karşı mücadelenin hızlana-bilmesinin ve Milli Cephe'nin kurulabilmesinin ilk adımı, proletaryanın siyasi partisinin kurulmasıdır, bu nedenle çabaların büyüğünün bu alanda gösterilmesi zorunludur. Bu yapılmadan, işçi kitlelerini örgütlemeden, bilinçlendirmede belli bir ölçüde başarı sağlamadan, milli cephe hakkında genel *gevezeliklerin* ötesinde, hiçbir şey yapılamaz. Meselenin öbür yanı da şudur; işçi sınıfını örgütlemek ve bilinçlendirme eyleminin daha fazla *gelişme* göstermesi, büyük ölçüde emperyalizm ve müttefiklerine karşı bir milli cephenin kurulmasına bağlıdır.

Sorunun somut tahlilini yaparak, bu evredeki ana görevlerimizi böylece belirttikten sonra gelelim sağ sapmanın bu konudaki görüşlerine; *"birinci mesele milli cephe politikasıdır"*** *"ve ülkemizde emekçilerin öz partisinin kurulması olanağı bugün yoktur. Bugünkü biçimsel demokrasi buna imkân vermemektedir."* (Ö. Özerturgut ile röportaj, *Devrim*, Sayı 5.)

Sağ görüşün, ikili görevde görevleri mekanik olarak sıraya koymadığını varsayalım. O zaman, açıktır ki, ana görev olarak "milli cephenin kurulması için çalışılması" önerilmektedir. "Ana görevimiz, objektif şartları olmayan bir sınıfa subjektif şartları kazandırmak olmalıdır. Bunun ilk adımı proletaryanın öz örgütünü kurmaktır" denseydi, elbette çok ters olurdu. Doğaldır ki, ülkenin ekonomik seviyesi işçi sınıfının objektif şartlarının olgunlaşması için yetersiz

---

* Elbette ki iki çelişik yönü aşamalara göre çok katı bir şekilde ayıramayız. Fakat her aşamada genellikle bir tanesi ana, diğeri tali durumunu, o aşamanın sonuna kadar sürdürür. Yani Marksist diyalektik analize göre mücadelenin her aşamasında ikili görevlerden birinin diğerine ağır basması gerekir.

** Erdoğan Güçbilmez, Ömer Özerturgut'un TDGF kurultayındaki konuşmalarından.

bir seviyede ise, ana görev diğer millici sınıflara destek olmaktır.[5] (Bu evrede işçi sınıfının rolü aktif değil, pasiftir.)

Gerçekte ise, burada bir yansıtma yapılmaktadır. Kendi proleter devrimci hareketimizin cılızlığı işçi sınıfına yansıtılmakta, bu sınıfın, şu an için, milli demokratik devrimi yönetecek subjektif şartların yanında objektif şartlarından da yoksun olduğu ilan edilerek, işçi sınıfının örgütlenmesi ekonomik ön şartların olgunlaşacağı daha ileri bir aşamaya bırakılmakta, bu döneme kadar da ünlü ikili görevin şu dönemde, öncelik kazanması gerekeni ikinci plana itilmektedir. İşçi sınıfının ekonomik ön şartlarının yerine getirilmesi savunularak, "Milli Devrimci Yol", "Kapitalist Olmayan Yol" kendini "Proleter Sosyalist" ilan eden ağızlarda "Milli Demokratik Devrim Yolu" olarak şekillenmekte ve saflarımızda *"ekonomizm"* böylece hortlatılmış olmaktadır.

"Ülkemizde emekçilerin öz partisinin kurulması olanağı bugün yoktur" sözü, bu sapmanın başka bir kanıtı ve "işçi sınıfı öncülüğünün objektif şartları henüz olgunlaşmamıştır" değerlendirmesinin doğal bir sonucudur. "Bugünkü biçimsel demokrasi buna imkân vermemektedir", o halde, bu aşamadaki mücadelemizin başlıca amacı (işçi sınıfının mücadelesi pozitif değil, negatif bir mücadeledir) emekçi kitlelerine bu imkânı verecek olan demokratik ortamın kurulması olmaktadır. Bu değerlendirme ise, *Leninizme karşıt* bir değerlendirme ve "ekonomizrm"in bir ürünüdür. "Burjuvazi, burjuva devrimi yapar, proletarya, proletarya devrimi yapar", "İşçi sınıfının ülkenin siyasal sahne-

---

[5] *Aydınlık*'ın 14. sayısındaki (bu yazı *Aydınlık*'ın 14. sayısından önce yazılmıştır) Halil Berktay'ın "Bilimsel Sosyalist Devrim Anlayışı" yazısı, Ş. Alpay'ın *"Türkiye'nin Düzeni* Üzerine" yazısından sonra, sağın takipçilik ideolojisinin diğer bir yazılı belgesidir. H. Berktay, içinde bulunduğumuz evrede, proleter devrimcilerinin küçük burjuva radikalleri ile olan güçbirliği ilişkisinin "Dostluk-Destek-Eleştiri" ilişkisi olduğunu söylemektedir. Kendisi bunun kuyrukçuluk olmadığını söylemesine rağmen, bu politika sağ kuyrukçu bir politikadır. Bu politika küçük burjuva radikalliğinin saflarımızda yankısından başka bir şey değildir. Milli demokratik devrim mücadelesi, içinde ayrıca evrelere ayrılmış çeşitli aşamalardan geçecektir. Herhangi bir evrede proleter devrimci akım, çeşitli nedenlerin etkisiyle küçük burjuva radikal akıma nazaran daha az güçlü olabilir. Fakat proleter devrimcilerin bu evredeki görevi, "dostluk-destek-eleştiri" teranesiyle proleter devrimci hareketi, küçük burjuvazinin peşine takmak, küçük burjuva devrimcilerine öncülük için açık bono vermek değildir. Milli demokratik devrim mücadelesinin her evresinde, proleter devrimci güçbirliği politikası, "hem mücadele, hem dostluk" politikasıdır; ortak düşmana karşı savaşta dostluk, Milli Cephenin öncülüğü için de mücadeledir. "Dostluk-Destek-Eleştiri" politikası, Chen Tu-hsieu'nun "hep dostluk, mücadele yok" biçimindeki sağ oportünist politikasının değişik ifade biçiminden başka bir şey değildir.

sinde birincil bir role sahip olabilmesi için burjuva demokrasisinin geliştirilmesi gerekir" diyen ve "sosyalist devrim ile burjuva devrimi arasında uzun bir mesafe olacağını" düşünen 1905 demokratik devriminin eşiğinde, Leninizmin iktidar mücadelesinin boş bir hayal olduğunu söyleyerek, acil politik amaçlar arasında, *"parti kurma özgürlüğüne"* özellikle ağırlık veren "ekonomist" düşünce ile "emekçilerin öz örgütünün kurulması olanağı bugün yoktur, buna bugünkü biçimsel demokrasi imkân vermemektedir" diyen görüş arasında temelli bir ayniyet olduğu açıktır. Oysa Leninist kesintisiz devrim teorisine, bu teorinin yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelere uygulanması olan Milli Demokratik Devrim teorisine göre, burjuva demokratik devrim aşaması ile sosyalist devrim arasındaki mesafe uzun değil, kısadır. Ve Leninizme göre, proletaryanın öz örgütü mücadelenin her döneminde kurulur, demokratik haklar için mücadele başlı başına bir amaç değildir. "Ülkenin ekonomik gelişme seviyesi, milli demokratik devrim stratejisini öngörmektedir" yani, "proletaryanın objektif şartları mevcuttur." Bu aşamada proleter devrimcilerinin görevi işçi ve köylüleri bilinçlendirmek, örgütlemek ve proletaryanın öz örgütünü kurmak; tali görevi ise, diğer millici sınıfların öz örgütü için ve de Milli Cephe'nin kurulması için çalışmaktır. Doğru devrimci çizgiye karşı, sağın görüşü şudur; "Ülkenin ekonomik gelişmesi proletaryayı anti-emperyalist mücadelede ikincil kılmakta", "şu anda yurt çapında esas mücadele işbirlikçilerle Kemalistler arasında olmaktadır" ve bu önerilerin doğal bir sonucu olarak "ana görev milli cephe politikasıdır".

Proletarya hegemonyasının objektif ve sübjektif Şartlarının mevcut olmadığı ve öz örgütünün de bu aşamada kurulmasına imkân olmadığına göre, "Milli Cephe"den kastedilenin küçük burjuvazinin hegemonyasında bir cephe olduğu açıktır. Kısaca özetlersek, sağ görüş şunları söylemektedir: Bu aşamada devrimci hedef, Mısır'daki, Suriye'deki gibi anti-emperyalist bir küçük burjuva iktidarıdır. Bu harekette Türkiye işçi sınıfının rolü, artçı "destekçi" bir roldür. Kemalistlere destek olmaktır. Bu küçük burjuva iktidarı proletarya öncülüğünün şu anda var olmayan objektif şartlarını oluşturacak (fabrikalar kuracak, ülkede toprak reformu yapacak) ülkede demok-ratik bir ortam yaratacak, böylece bu demokratik ortamda proletaryanın öz partisi kurulacaktır!

Kemalizmin "Sağı-Solu" ve Asker-Sivil Aydın Zümre

Aybar, Aren oportünizminin, asker-sivil aydın zümreyi "metafizik bir kategori" olarak ele alışını tutarlı bir biçimde, kıyasıya eleştiren saflarımız-daki sağ

görüş, Kemalizmi sağ-sol diye metafizik bir ayrıma tabi tutarak, aynı idealizmin içine yuvarlanmaktadır. Sağ görüş meseleyi şöyle anlatmaktadır:

> Küçük burjuvazinin en uyanık kesimini meydana getiren *asker-sivil aydın zümrenin, Kemalist devrimci çizginin* bugünkü ideologları küçük burjuvazinin bocalayan niteliğini yansıtan bir şekilde, bir sol devrimci, bir de sağ gerici parlamentarist iki kanada ayrılmıştır. Bugün bu ayrımı yapmadan, asker-sivil zümrenin bu iki ayrı kanadın liderliğinde bölünmüş olduğunu görmeden, Kemalist devrimci çizginin bugün içinde bulunduğu meseleleri doğru tespit etmeye imkân yoktur. Bu konuda doğru tespitlere varmak ise, kendimiz kadar müttefiklerimizin durumunu da bilmek zorunda olan proleter devrimcileri bakımından büyük önem taşır... Aralarında Bülent Ecevit'in bulunduğu diğer bir kadronun liderliğinde olan sağ kanat ise, Türkiye'deki parlamentarizmin gerici niteliğini kavramamakta, bu demokrasicilik oyununu burjuva demokrasisi olarak kabul etmekte ve onun üzerine kanat germektedir... Bu tutum kaçınılmaz olarak onları emperyalizme ve işbirlikçilerine karşı tavizci, uzlaştırıcı, teslimiyete dayanan bir politika izlemek zorunda bırakmaktadır. Ama biz, hiç olmazsa ana kesim itibariyle küçük burjuva devrimcilerinin uzun süre gerici parlamen-tarizme bel bağlayacaklarına inanmıyoruz. (Şahin Alpay, "*Türkiye'nin Düzeni* Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 450-451.)*

Bu konuda tutarlı bir tahlil yapabilmek için, ilk önce Kemalizmin niteliği üzerinde biraz durmamız gerekiyor. Kemalizm, emperyalizmin boyunduruğu altındaki bir ülkede doğu halklarının milli kurtuluş bayraklarını yükselten, emperyalizmi yenerek milli kurtuluş savaşlarını açan bir küçük burjuva milliyetçiliğidir. Türkiye'deki küçük burjuvazinin en radikal çizgisi olan Kemalizmi karakterize eden yalnızca "Milli Kurtuluşçuluk" ve "Laiklik" öğeleridir. Eşyanın doğası gereği Kemalizmin belirli bir iktisat politikası yoktur ve olmamıştır. Küçük burjuvazinin emekle sermaye arasında bocalayan genel niteliği, Kemalizmin iktisat politikasında yansımaktadır, içinde bulunulan evrenin koşullarına göre yön değiştiren, bazen özel teşebbüsçü yanı, bazen de devletçi yanı ağır basan bir iktisat politikası vardır Kemalizmin. Kemalizmi bugüne kadar ayakta tutan, ona ruh veren milli bağımsızlıkçı niteliğidir. Kemalizmin anti-emperyalist niteliği bir tarafa bırakılırsa, ortada Kemalizm diye bir şey kalmaz. Bu nedenle ancak emperyalizmin karşısındaki saflarda yer alanlar, Kemaliz-me sahip çıkabilirler. Emperyalizmle uzlaşarak, anti-emperyalist hareketleri kınayanlar, emperyalizmin iktidar aracı olan Filipin tipi demokrasiye

---

* İtalikler bize aittir. Görüldüğü gibi asker-sivil aydın zümre ile Kemalizm eş anlamda kullanılmaktadır.

kanat gerenler, sağında da olsa Kemalist saflarda yer almazlar. 1919'da Amerikan mandası isteyenler ne kadar milli bağımsızlıkçı ve Kemalistlerse, 1969'da anti-Amerikan hareketleri sabote etmeye çalışarak anti-emperyalist safları dağıtmak hevesinde olanlar, milli kurtuluşçulara "gözü dönmüş demokrasi düşmanları", "halka inanmayan yobaz aydınlar" diye kara çalarak Amerika'ya taviz verme politikasında işbirlikçilerle yarış halinde olanlar da o kadar Kemalisttirler. Ve bu Kemalistler ne kadar devrimci iseler, onları Kemalist saflara sokan görüş de bir o kadar devrimcidir'.

Kemalizmi bu şekilde sağ-sol diye ayırmak, çeşitli hataları içeren yanlış bir tahlildir.* Dikkat edilirse, sağ görüş asker-sivil aydın zümre ile Kemalizmi aynı şeyler olarak kabul etmektedir. Bu tamamen saçmadır. Asker-sivil aydın zümre küçük burjuvazinin bir tabakasıdır. Kemalizm ise, bu kesimin veya küçük burjuvazinin en radikal tutumu, politik görüşüdür. Görüldüğü gibi burada aynı sıradan olmayan gerçekler aynı kategori içinde yer almaktadır. Birini öteki diye almak, kullanılan terimlerin belirlenmesini isteyen diyalektik mantığa aykırı, metafizik bir hatadır.

Sağ sapma, acaba neden "sağ-sol" diye asker-sivil aydın zümreyi ayırması gerekirken onun radikal politik görüşü olan Kemalizmi sağ-sol diye ikiye ayırarak hataya düşmektedir? Aslında, kendisine Marksizmin bu temel ilkesini çiğneten bu tahlili sağ sapma yapmak zorunda idi. "Neden zorundaydı" açıklamasına geçmeden önce, bu oldukça önemli mesele üzerinde bir açıklama yapalım; kavramların doğru ve yerinde kullanılması Marksizmde, Marksist felsefede hayati öneme haizdir. Burada sözü Louis Althusser'e bırakalım:

Felsefe halkın teori alanındaki sınıf mücadelesini temsil eder. *Neden felsefe kelimelerle dövüşür?* Sınıf mücadelesinin gerçekleri kelimeler tarafından "temsil edilen" "fikirler" tarafından temsil edilir. Bilimsel ve felsefi akıl yürütmelerde kelimeler (kavramlar, kategoriler) bilginin "araçlarıdır". Fakat siyasi, ideolojik ve felsefi mücadelede kelimeler aynı zamanda, silah, patlayıcı veya uyuşturucu madde ve zehirdir. Bazen sınıf mücadelesi bir kelimenin diğer bir kelimeye karşı mücadelesinde özetlenebilir. Bazı kelimeler kendi aralarında bir

---

* Kemalizmi sağ-sol diye ikiye ayırıp, bugün emperyalizmin dümen suyunda rota takip edenleri de Kemalizmin safları içine sokmak, proleter devrimci taktik açısından da yanlıştır. Kemal Satır'a veya Bülent Ecevit'e Kemalist dersek, Süleyman Demirel veya Metin Toker'e ne diyeceğiz? Çünkü onlar da Kemalizme sahip çıkmaktadırlar. (Dış Basın, *Le Monde* yeni hükümeti kapitalist metotlara ve batıya çok bağlanan ve Kemalist olduğunu söyleyen muhafazakâr bir ekip diye tanımladı.)

düşman gibi dövüş yaparlar. *Başka kelimeler vardır ki, anlam karışıklığına yol açarlar, hayati fakat sonuca bağlanmamış bir muharebenin kaderi gibi (...) En soyut, en zor ve en uzun teorik eserlerine kadar felsefe kelimelerle dövüşür. Yalan kelimelere karşı, anlam karışıklığına yol açan kelimelere karşı, doğru kelimelerden yana "nüanslarla" dövüşür. Kelimeler üzerindeki bu savaş, siyasi mücadelenin bir parçasıdır.* ("Devrim Silahı Olarak Felesefe", *Aydınlık*, Sayı 6, s. 482-483; italikler bize aittir.)

Althusser'in üzerinde tekrar tekrar durarak belirtiği gibi, oportünizme karşı ideolojik savaş kelime-lerle yürütülmektedir. Oportünizmin ve revizyonizmin her çeşidinin ortak noktalarından birisi de, anlam karışıklığı yaratarak, birbirleriyle eş anlamlı olmayan kelimeleri eş anlamlı kullanarak aynı kategoriye sokmaktır. Bu önemsiz ve masum hatanın (!) mihveri etrafında en korkunç ihanetlere ideolojik kılıf aranmaktadır. Örneğin Jules Moach, "Bugünkü rejimde iki sınıf, işçi sınıfı ile kapitalizm karşı karşıyadır" gibi ilk bakışta çok önemsiz gibi gözüken bir kategori tahrifinden hareket ederek işçi sınıfına en büyük ihanetlerden birini yapmıştır; işçi sınıfının öz çıkarlarını burjuvazinin yasallığı tahtasında kurban etmiştir. (Bilindiği gibi kapitalizm bir düzendir. İşçi sınıfının hasmı da kapitalizm değil, burjuvazidir). Görüldüğü gibi, askersivil aydın zümre ile Kemalizm kavramlarında olduğu gibi burada da, ayrı kategorilerin gerçekleri aynı kategoriye sokulmaktadır. Aynı şeyi –aynı dozda olmamak üzere– saflarımızdaki sağ sapma da yapmaktadır. Şöyle ki: Bu görüşün iddiası "Türkiye'de proletarya öncülüğünün objektif şartları yetersizdir" –ki bu sözün doğal sonucu, bu evrede proletaryanın rolü aktif değil, pasiftir– anti-emperyalist savaşın bu evresinde aktif rol, küçük burjuvazinin en bilinçli kesimi olan Kemalistlere aittir. Buna kanıt olarak da, "Bugün yurt çapında esas mücadele Kemalistlerle işbirlikçiler arasında olmaktadır." Şimdi ülkemize bakalım; sağ sapmanın deyişiyle *"Kemalist kadroların büyük çoğunluğu Ecevit'in etrafında toplanmıştır"*. Eğer Ecevit, İnönü ve CHP, Kemalizm kapsamı içine sokulmazsa "Kemalist kadroların çoğunluğu bu kesimde olduğu için" Kemalistler bir anda büyük bir değer yitimine uğrayacaklardır. Ve "yurt çapında esas mücadele işbirlikçilerle Kemalistler arasında oluyor" kanıtı da bir anda kof bir dayanak durumuna düşecektir. *"Yurt çapında esas mücadele Kemalistlerle işbirlikçiler arasında oluyor" iddiasının mesnet kazanabilmesi için mutlaka, Filipin tipi demokrasiye kanat gerenlerin, emperyalizmle uzlaşanların Kemalist saflara transfer edilmesi gerekir*, işbirlikçi AP iktidarı karşısında ikinci büyük parti Kemalist CHP yer almış oluyor ki, bu dev transferle birlikte saflarını güçlendiren Kemalistler,

yurt çapındaki esas mücadelede işbirlikçilerin en önemli devrimci alternatifi durumuna geliyorlar! (Doğaldır ki, CHP'nin gücü yalnızca oyla ölçülmez. Ordu da dahil Türkiye'nin çeşitli kurumları üzerinde CHP oldukça etkindir.) Ayrıca bugün gerici parlamentarizme kanat gerenler, seçimlerden sonra yanıldıklarını görerek, bu yolla düzen değişikliğinin imkânsız olduğunu görerek, Kemalizmin sağından soluna geçeceklerdir (!)*

Sağ sapma, her çeşit sapmanın görünüşte sıkı sıkıya yapıştığı, "somut durumların somut tahlili" vs. süslemeleri altında Kemalizmi ufacık(!) bir tahrif işlemine tabi tutarak, kavram karışıklığı yaratıp sağ görüşünü meşrulaştırmaya çalışmaktadır. Jules Moach'in yaptığı minicik kavram hatası ile bizim sağ görüşün, ilk bakışta teferruata ilişkinmiş gibi gözüken kavram hatası arasında hiçbir fark yoktur. Nasıl ki Moach, bu kavram tahrifini zorunlu yaptıysa, bugün sağ görüş de, sapmasına sağlam bir dayanak bulmak için bu tahrifi yapmak zorunda idi ve yaptı. *Diğer bir deyişle, Kemalizmin sağ-soldiye ayrılması, bu artçı, pasifist teorinin zorunlu bir işlemidir...*

Sağ görüşün, Kemalizmi sağ-sol diye ayırarak sorunu formüle edişi, şunu da içermektedir: *Burada iki şey aynı anda yapılmış olmaktadır. "Bir yandan yurt çapında esas mücadele Kemalistlerle işbirlikçiler arasında olmaktadır". "Proletaryanın devrimde öncülüğünün objektifşartları yoktur"denilerek bu evrede, Kemalistlere öncülük için açık bono verilerek Kemalizm abartılmakta, yüceltilmekte, diğer yandan emperyalizmle uzlaşanlar da Kemalizm kapsamı içine sokularak Kemalizm azımsanmakta, aşağılanmaktadır.* Yani, aynı anda Kemalizmin devrimci potansiyeli hem büyütülüyor hem de küçültülüyor. *Bu Kemalizmin hem büyütülmesi hem de küçültülmesi şeklinde iki yönlü hata meselelere proleter devrimci bir gözle bakmamaktan oluştuğu gibi, aynı zamanda da işçi sınıfının küçümsenmesinden meydana gelmektedir. Her çeşit oportünizm, en son tahlilde, işçi sınıfı ve müttefiklerinin yanlış değerlendirilmesine dayanır.*

Ülkemizin bugünkü sürecinde baş çelişmenin Amerikan em-peryalizmi ile bir avuç hainin dışındaki bütün Türkiye halkı arasında olduğu açıktır. Bu nedenle toplumumuzdaki çeşitli sınıf ve zümrelerin arasındaki iç çelişmelerin gelişme süreçleri de bu dış etkenin, yani baş çelişmenin büyük ölçüde etkisi altındadır. Bu sınıf veya zümrelerin hem birbirlerine karşı olan çelişmelerini hem de kendi içlerinde var olan çelişmeleri karakterize eden bu baş çelişmedir.

---

* Sağ sapmanın CHP hakkındaki değerlendirmesinin temelinde bu düşünce yatıyor zannederim.

Sınıf ve zümreleri incelerken metafiziğin bataklığına yuvarlanmamak için özellikle şuna dikkat edilmelidir. Bir sınıf veya zümre veya bunların aktif olarak içinde yer aldığı örgüt içindeki çelişmeler hesaba alınmadan bir bütün olarak ele alınamaz. Bir sınıf, zümre veya örgüt içindeki *çelişmelerin özdeşliği* görmemezlikten gelinerek çelişik yönlerden sadece birisine göre, bu çelişik yönün belli bir dönemde ana veya tali olduğu dikkate alınmadan bütüne karşı bir tavır alınamaz. Bu nedenle asker-sivil aydın zümreyi de tahlil ederken, büyük ölçüde ülkedeki baş çelişmeye göre şekillenen iç çelişmeleriyle birlikte ele almamız gerekmektedir. Küçük burjuvalar ülkesi olan Türkiye'de devrimci bir geleneğe sahip olan bu zümre, içinde bulunduğumuz evrede de çeşitli kurum ve örgütlerde yer alarak ülkenin politik hayatında aktif bir rol oynamaktadır. Ve bugün, bu zümre anti-emperyalist unsurlarla birlikte *"emperyalizmle uzlaşan"* unsurları da içinde barındırmaktadır. Dış etkenlerin büyük etkisiyle, çelişik yönlerden bir aşamada ana olanın diğer bir aşamada tali yöne dönüştüğü bu zümre, bugüne kadar, ilericilik ile tutuculuk arasında bocalayıp durmuştur. Örneğin, bu zümrenin faal olarak yer aldığı CHP'de, 1924'de, hâkim olan "anti-emperyalist yön", II. yeniden paylaşım savaşının sonunda ülkenin kapılarının emperyalizme açılmasının sonucu tali yöne dönüşmüştür. Bu çelişik yönlerden yalnızca birisini ele alarak her dönemde bu zümreyi "salt Kemalist", *"salt devrimci ve halkçı"* veya teslimiyet oportünizminin yaptığı gibi, *"salt karşıdevrimci halk düşmanı"* ilan etmek idealizmin ta kendisidir. Niteliği gereği, anti-emperyalist saflarda er veya geç yerini alacak olan küçük burjuvazinin bu en bilinçli zümresinin II. milli kurtuluş savaşındaki yeri çok önemlidir. Fakat bu zümrenin en devrimci çizgisi olan Kemalist çizgi ile bu zümre karıştırılmamalıdır. *Bugün işçi sınıfının bilinç seviyesi ne kadar düşükse, bu zümrenin bilinç seviyesi de o kadar düşüktür. Emperyalizmin ihraç metası olan anti-komünizm şartlanmasının büyük ölçüde etkisi altında olan bu zümrenin önemli bir kesimi emperyalizm olgusundan habersizdir. Ve "Gardrop Atatürkçülüğü"* ile Kemalizmi birbirine karşıştırmakta, Kemalist kökleriyle bağlarını kaybetmiş olan CHP'nin dümen suyunda rota takip etmektedirler.

Şunu özellikle belirtelim ki, bugün emperyalizmle uzlaşmasına, sermaye çevreleri ve taşra mütegallibesiyle "Orta Sol" paravanası altında flört etmesine rağmen CHP, AP ile aynı paralelde görülmez. Temelde küçük burjuva reformist unsurlara dayanan bu partide, bugün için tali durumda da olsa, "anti-emperyalist ve halkçı unsurlar" yer almaktadır. Fakat içinde *"anti-emperyalist*

unsurlar da var" diye de emperyalizmle uzlaşan bu partiyi, akıl almaz bir tutumla Kemalist ilan edemeyiz.

Milli Cephe Politikası

"Milli Demokratik Cephe, bütün millici sınıfların öz örgütleriyle katıldıkları bir cephedir", "Proletarya hareketinin güçlenmesi bir yerde milli cephenin güçlü kurulmasına bağlıdır", "Milli cephenin kuvvetli kurulması da, devrimci proletarya hareketinin gücüne bağlıdır." vb.

Meşhur ikili görevde olduğu gibi burada da söylenilenler Marksizmin genel doğrularıdır. Nasıl ki, ikili görevi soyut haliyle bırakmanın pratikte hiçbir değeri yoksa, milli cephe politikasını da bu soyutlama içine hapsederek yine hiçbir soruna çözüm getirmemiş oluruz.

Marksizmin evrensel gerçeklerini inkâr edenler hariç, "sapmalar" soyut formülasyonlarda belli olamaz. Her çeşit sapma Marksizm-Leninizmin evrensel gerçeklerini soyut formüller halinde bol bol kullanır. Ancak mesele soyuttan somuta indirgendiğinde iş değişmiş, Marksist soyutlamalar artık yerini revizyonizmin so-mutlaştırmalarına terk etmiştir. Bu nedenle kimin doğru kimin eğri yolda olduğunu ortaya çıkartmanın tek yolu Leninizmin evrensel ilkeleri ışığında somutun tartışılmasıdır. Ve en somut olunması gereken meselelerin başında da *"Milli Cephe Politikası"* gelir. Bu alanda soyut formülasyonlar hiçbir anlam ifade etmez. Milli cephe politikasında her çeşit şemacılıktan, soyutlamalardan, dogmatiklikten, hazır kalıplardan uzak olmalıyız. Örneğin, Milli Cephe'nin en mükemmel şekliyle sadece her sınıfın öz örgütlerinin katılmasıyla kurulabileceğini düşünmek yanlıştır. Bu milli demokratik devrimin başarıya ulaşması yolunda küçük burjuva devrimci iktidarının kurulmasının *kaçınılmaz bir aşama* olduğunu düşünmek kadar yanlış bir düşüncedir. (Aynı biçimde küçük burjuva devrimci iktidarının zararlı olacağını düşünmek de hatalıdır.)

Milli Cephe politikasına ilişkin tahlillerimizin önemli bir kısmını; "Ünlü İkili Görev", "Kemalizmin Sağı-Solu ve Asker-Sivil Aydın Zümre" bölümlerinde yaptığımız için, bu bölümde önemli gördüğümüz birkaç nokta üzerinde durmakla yetineceğiz.

Önce *köylülük* sorunu üzerinde duralım. Niteliği gereği milli demokratik devrim bir köylü devrimidir. Bu nedenle devrim süreci içinde köylü meselesi

çok önemlidir. Öyle ki, örneğin Mao Tse Tung, Çin toplumundaki sınıfları tahlil ederken, nüfusun büyük çoğunluğunu teşkil eden *orta ve fakir köylüyü* küçük burjuvazinin bir bölümü olarak değil de başlı başına bir kategori olarak ele almaktadır. (Köylülük ve köylülük dışındaki küçük burjuvazi diye ayrım yapmaktadır.) Milli Cephenin kurulmasının ilk ittifakı olan işçi-köylü ittifakı aynı zamanda işçi sınıfının bu cepheye öncülüğünün başlıca koşuludur.

Milli cephe iki ittifak üzerinde yükselir; "*Emekçi sınıflar ittifakı*" *ile* "*Milli burjuvazi ve emekçi olmayan halk ile emekçiler arası ittifak*" ve işçi sınıfının öncülüğünün sağlanabilmesi, milli demokratik devrimin başarıya ulaşması meselesi, proletaryanın öz örgütünün, köylüleri etrafında toplayarak sevk ve idare edip etmemesine bağlıdır. Bu nedenle, milli demokratik cepheye, köylülüğün öz örgütüyle katılması pek öyle avantajlı bir durum değildir. Örneğin, cephenin en mükemmel şekline sahip olduğu evrede bile, Çin'de köylülerin öz örgütleri olmamıştır.

Emekçi ittifakı sağlanmadan milli cephenin gerçek anlamda kurulabileceğini düşünmek boş bir hayaldir. Bu dönemde, ikili görevimizden işçi sınıfını örgütlemek ve öz partisine kavuşturmak meselesinin neden ana görev olduğu açıktır; proletaryayı öz partisine kavuşturmak, Milli Cephenin kurulmasının en büyük adımıdır.

Diğer önemli bir mesele, *milli cephe politikasının katı, değişmez bir biçimde ele alınması tehlikesidir.* Her evrede, proleter devrimci şiarlar, bu mücadelenin bütün potansiyel müttefiklerini kazanmaya yönelik olmalıdır. Fakat o evrede karşı-devrim saflarına geçmiş olan potansiyel müttefiklerin düşmanca tavırlarına karşı mutlaka kesin bir tavır alınmalıdır. Elbette ki bu devrimcilikle karşı-devrimcilik arasında bocalayan küçük burjuva örgütlerinin, işbirlikçilerle aynı sepete konulması demek değildir.

Herhangi bir evrede, eğer mevcut örgütler küçük burjuvazinin milli çıkarlarını tam temsil etmiyorsa, güçbirliği politikasının bir amacı da, küçük burjuvaziyi tutarlı bir biçimde temsil etmeyen bu örgütlerdeki, millici kadroların hakim duruma gelmesine çalışmaktır. Eğer bu mümkün değilse, bu tip örgütlerle küçük burjuvaziyi çelişkiye sokmak ve onu bu örgütlerden koparmaktır.

Milli Cephe politikasının katı, değişmez olmadığının en güzel örneklerini Çin'in devrimci pratiğinde görmekteyiz. 1927'de Kuomintang'ın milli burjuvazi ve emekçi olmayan halkın önemli kesimlerini peşinden sürükleyerek karşı-devrim saflarına geçmesi üzerine, 1928'de Çin proletarya partisinin ana

şiarı "*İşçi-Köylü Cumhuriyeti*" olmuştur. Bu evrede, temel müttefik olan köylüler ve şehir emekçileri aynı zamanda potansiyel müttefikler ve tek devrimci parti, Çin Marksist Partisi'dir. Bu dönemde milli ve demokratik görevleri zorunlu olarak Çin Marksist Partisi omuzlamıştır.

1935'deki Japon işgali, Çin'deki sınıflar arası ilişkiler tablosunu değiştirmiştir. Bu değişik durumla birlikte, Çin milli burjuvazisi ve emekçi olmayan halk kesimleri tekrar Milli Cepheye yönelmiştir. Ve bunun üzerine Çin Marksist Partisi de "İşçi-Köylü Cumhuriyeti" olan ana şiarını "Halk Cumhuriyeti"ne dönüştürmüştür. O evrede Mao şöyle diyor:

> Şimdiki durum, sloganımızı değiştirmemizi gerektirmektedir. Bunun sebebi Japon istilasının Çin'deki sınıf ilişkilerini değiştirmesidir ve şimdi *yalnız* küçük burjuvazinin *değil hatta milli burjuvazinin bile anti Japon mücadeleye katılması mümkündür.* (*Emperyalizmle Mücadele*, Sol Yayınları s. 117.)

Bir başka önemli sorun da şudur; Amerikan emperyalizmi, sömürüsünü sadece işbirlikçileri aracılığı ile değil, aynı zamanda devrimci ve millici sınıf ve zümrelerin arasına sızarak, adamlarını sokarak veya bu örgütlerdeki fırsatçı ve yoz klikleri tutarak, bulundukları örgütlerde hâkim kılmaya çalışarak sürdürmektedir. Bu nedenlerle potansiyel müttefiklerimizin örgütlerini değerlendirirken dikkatli olmak zorundayız.

Bugün Amerikan emperyalizmine ve onun iktidar aracı olan Filipin tipi demokrasiye karşı takınılan tavır, küçük burjuvazinin (onun bir kesimi olan asker-sivil aydın zümrenin) gerici bölümleri ile devrimci bölümleri arasındaki seti belirtir, işbirlikçilerle aynı saflarda yer alan gerici kampın yönetici kliklerine karşı savaşmamız ne kadar yoğun olursa devrimci sosyal demokratlarla güçbirliği o kadar etkili olur. Ve sol cephe içinde küçük burjuvazinin çeşitli unsurlarının daha çabuk yer alması için biz sosyalistlerin Milli Cephe hareketinde, emperyalizmle işbirliği yapanlar bir yana, reformist küçük burjuva unsurların peşinden gittiği, fakat emperyalizmle flört durumunda olan örgütlere karşı kararlı savaşmamız gerekmektedir. Bir şeyler yapabilmenin çırpıntısı içinde bocalayan gayri memnun küçük burjuva unsurların kendi örgütlerine gösterdikleri ve çoklarımız tarafından yanlış anlaşılan sadakat ve "büyük isimlere" körü körüne bağlılıklarını bilerek, bu örgütlerin yoz ve fırsatçı kliklerini, cesaretle ve sabırlı bir mücadele ile teşhir etmeliyiz. Küçük burjuvazinin gerici liderlerinin telkin ve tavsiye yolu ile ikna edilerek Kemalist devrimci çizgiye

geleceklerini düşünmek büyük saflıktır. Tersi bir düşünce, yani, "küçük burjuva taban onların gerçek yüzlerini bilmediği için, yönetici kliklerine savaş açarsak bütün bu tabanı karşımıza alırız" diye düşünmek, "biz şiarlarımızı atarız gelen gelir" düşüncesi kadar yanlıştır. *Milli kurtuluş savaşımız ve Milli Cephenin kurulması açık ve gizli düşmanlara karşı sert bir mücadele olmadan başarıya ulaşamaz.*

Küçük burjuva unsurların bir anda kitleler halinde devrimci saflara gelmesi olanaksızdır elbette. Bugün, gerici kanadı bir yana, küçük burjuvazinin en bilinçli kesimi olan Kemalistlerin bile, hemen kararlı bir anti-emperyalist savaşçı durumuna geçecekleri *hiçbir ara aşama olmaksızın, doğrudan doğruya* her çeşit anti-emperyalist eyleme destek olacakları hayal edilmemelidir. Hatta öz örgütleriyle kesin mücadele içine girdikleri evrede bile bir müddet bizlerle beraber aynı cephe içinde yer almamaya dikkat edebilirler. Aynı cephede ortak düşmana karşı omuz omuza olmak, öyle zannedildiği gibi sözlü-yazılı eleştiriler veya dostluk temennileri ile değil (sadece değil), hele dalkavukluk ve sırt sıvazlamalarıyla hiç değil, oldukça güç ve karmaşık bir mücadele süreci içinde sabırlı bir mücadeleyle ilkelerden taviz vermeyen sosyalistçe bir tutumla, yiğitçe ve mertçe emperyalizme karşı dövüşerek, saygınlıklarını kazanmakla mümkündür. Ancak bu yolla emperyalizmin ideolojik ihraç metası olan antikomünizm şartlanmasından onların kurtulması süratle mümkün olabilir.

Ancak ve ancak sapına kadar sosyalist olanlar, emperyalizme karşı mücadelede hem kendi saflarında hem de bütün anti-emperyalist sınıf, zümre ve örgütler arasında birleştirici ve yönlendirici olabilirler...

Bu bölümü bitirirken kısa bir hatırlatma yapalım.

Milli bağımsızlık ve gerçek demokrasi için Amerikan emper-yalizmine karşı en sert bir şekilde mücadele verirken, bunu Kemalist devrimciler olarak değil, proleter devrimciler olarak yapmaktayız. Halkımızın kurtuluşunu bir küçük burjuva yurtseveri olarak değil, proleter devrimcileri olarak savunuyoruz. *Bu nedenle, II. milli kurtuluş savaşımızda, esnek bir milli cephe politikası izlerken, emperyalizme ve müttefiklerine karşı millici güçler ile birlikte hareket ederken, işçi sınıfını ve sosyalizmin gerçekleşmesinin tarihi zorunluluğunu bir nebze bile aklımızdan çıkarmamamız gerekir.*

Kitle Çizgisi ve Sağ Sapma

Yazının uzunluğunu ve konunun da önemini dikkate alarak; bu bölümü ayrı bir yazı konusu olarak ele alıp irdeleyeceğiz. Burada birkaç noktaya değinmekle yetineceğiz.

Kitle çizgisi, Marksist hareketin bel kemiğidir. Marksist hareketi her çeşit küçük burjuva hareketinden ayıran bir settir kitle çizgisi, Marksist devrim teorisinin üç ana ilkesinden biri ve belki de en önemlisi, devrimin kitlelere dayandırılmasıdır.

Kitle çizgisi, mücadelenin herhangi bir aşamasının herhangi bir evresinde, o evrenin şartları altında, çıkarları devrimde olan yığınlara dışarıdan verilecek olan bilincin biçim ve özelliklerini, taktik ve şiarlarının niteliklerini tayin eder.

Kitle çizgisi, Marksist olduğunu söyleyen her fraksiyonun ideolojik görüşüne göre (Marksist veya oportünist ideolojiye göre) değişik yollar çizer. Örneğin, ekonomizmin çizdiği kitle çizgisi ile Leninizmin çizdiği kitle çizgisi apayrıdır. Ekonomizmin kitle çizgisi, kuyrukçu bir kitle çizgisidir. Ve Leninist kitle çizgisi onun için bir "sol sapma", "sol maceracılıktır". Ve bu düşünceye göre de Lenin ve Bolşevikler, "Blanquistler", "Anarşistler" ve maceracılardır. Aynı şekilde Çin'de, kuyrukçu Çen Tu-hiseu'ye göre, Mao Tse Tung ve arkadaşları, kitle çizgisinin dışına düşmüş olan sekterlerdir, çünkü o evrede proletaryaya değil, Çin milli burjuvazisine öncülük tanınması gerekmektedir. Ve Güney Amerika'daki oportünist komünist partilerine göre de Fidel, Guevara ve arkadaşları, "maceraperestler" ve Küba'daki Marksist devrimci hareketi baltalayan hainlerdir(!)

Türkiye'de ise, II. Enternasyonal'in "takipçilik ideolojisi"ni derinleştirmekte olan sağ sapmaya göre, proleter devrimci çizgi "sol oportünizmin" ve "maceracılığın" yoludur.

Açıktır ki, kendi görüşlerini ve çizgilerini kabul etmeyen, onların pasifizmine ayak uydurmayan kişi, her çeşit sağ sapmaya göre "sol maceracı" ve "sekter"dir.* Ve gençlik kesimindeki proleter devrimcileri değerlendirmede, teslimiyet oportünizminin dilinde "*Gauchiste*" sözcüğü, sağ sapmanın ağzında "*küçük burjuva maceracıları*" olarak şekillenmektedir. Lenin'in belirttiği gibi, ister sağdan gelsin ister soldan, temelin yanlış analizine dayanan bütün görüşler, nihai olarak çakışır.

---

* Milli Demokratik Devrimi stratejik planda savunan sağ sapma ile nihai tahlilde emperyalizme teslimiyeti savunan öteki sağ oportünizmi birbirine karıştırmamak ve aynı kefeye koymamak gerekir. Çünkü bir taraf en azından milli bağımsızlık için mücadeleyi savunmaktadır.

1903-1905 Rusya'sında, "Sosyal Demokratik İşçi Partisi'nde, işçiler henüz yer almamıştır, parti sadece aydınlara dayanmaktadır" diyerek Çarlığa karşı mücadelede liberal burjuvazinin o evrede öncü bir rol oynamasını savunarak, aksini ileri süren Leninist çizgiyi maceracılıkla suçlayan Axelrod'un kitle çizgisi ne kadar devrimci idiyse, 1970 Türkiye'sinde, "proletarya öncülüğünün objektif şartları demokratik devrim için olgunlaşmamıştı t", "içinde bulunduğumuz aşama, henüz sosyalist aydın kadroların meydana gelmesi aşamasıdır" diyerek emperyalizme ve feodalizme karşı mücadelenin bu evresinde küçük burjuvazinin ön planda rol oynamasını savunan sağ görüşün kitle çizgisi de o kadar devrimcidir.

Ve Lenin, ne kadar maceraperestse, sağgörüsün "maceracılıkla" suçladığı militanlar da o kadar maceracıdırlar!

Sonsöz

Saflarımızda bir sağ sapmanın ortaya çıkması kötü bir şeydir elbette. Ama bu, kaçınılmaz ve varlığı da objektif bir gerçek olduğuna göre, bu sapmanın açıkça belirtilmesi, ortaya çıkartılması sosyalist mücadelenin esenliği açısından zorunludur. Devrimci proleter hareketin sınırları kesin çizilir ve hareketimiz güçlü bir raya oturur, saflarımız çeliklesin

Böylelikle kötü bir şey, güçlü bir oluşumu sağlar.

Saflarımızdaki sağ sapma, Marksizmin lafızları arkasına gizle-nerek laf ebeliğini ve "gevezeliğini" bir süre daha sürdürecektir. Ne var ki, Türkiye 1960'ların değil, 1970'lerin Türkiye'sidir ve gerçekle sahteliğin, oportünizmle devrimci teorinin açıkça seçilebildiği bir ülkedir.

Biz biliyoruz ki oportünizm çeşitli biçimlerde devrimci proletarya hareketini saptırmaya, çarpıtmaya çalışacaktır. Fakat bu saptırma gayretleri boşunadır. Ülkemizin devrimci pratiği ve 19. yüzyıl sonlarından bugüne kadar devam edegelen devrimci Marksizm ile revizyonizm ve oportünizm arasındaki ideolojik mücadelelerin tarihi ve vargısı, devrimci Marksist çizgi ve yol hakkında bizlerin en sağlıklı kılavuzudur. Mücadelemizin her döneminde, tekelci dönem Marksizminin yüce bayrağı, ülkemizin somut pratiği önünde dalgalanacaktır.

YENİ OPORTÜNİZMİN NİTELİĞİ ÜZERİNE*

Bilindiği gibi, *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin 12. sayısında çıkan "Türkiye'nin Düzeni Üzerine" adlı yazıda sergilenen görüşün biz sağ oportünist bir görüş olduğunu belirterek, genel olarak bu yazıya atıfta bulunarak milli demokratik hareket etiketi altında uç veren bu sağ oportünizmi "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısıyla *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin 15. sayısında eleştirmiştik. Bu yazımız *Proleter Devrimci Aydınlık*'ın 16. sayısında "*Aydınlık*'ta Dünya ve Türkiye", 17. sayısında da Şahin Alpay imzalı "İşçi Sınıfı ve Milli Demokratik Devrim" yazılarında yeni oportünizmin eleştirisine hedef oldu. (Her ne kadar *Proleter Devrimci Aydınlık*'ın yazarı adımızı vermiyorsa da yazısını, bizim yazımızın eleştirisi üzerine kurmuş olduğunu en dikkatsiz okuyucu bile anlamıştır.)

Meseleleri bilen bir okuyucunun hemen anlayacağı gibi, bu yazılar aslında eleştiri konusu bile olamayacak kadar çelişkiler, kavram karışıklıkları ve rastgele yapılan aktarmalarla doludur. Hatta böyle bir yazıyı eleştiri konusu olarak almanın gereksiz zaman harcaması olduğu bile ileri sürülebilir. Fakat biz bu yazıların, iyiniyetli, yürekli fakat ideolojik aydınlığa sahip olmadıklarından dolayı hasbelkader yeni oportünizmin saflarında yer alan birkaç arkadaşın kafalarını daha da bulandıracağını düşünerek gerçekten sıkıcı olan bu işi omuzladık. Bizi buna zorlayan diğer bir etken de, bilimsel sosyalizmin ustalarının her çeşit sapmaya karşı "cehaletin ürünü olanları bile" ciddiye alarak bunlarla mücadele etmeleri ve bizim bu devrimci tutumdan ders almamızdır. Yankee

---

* *Aydınlık Sosyalist Dergi*'de (Haziran 1970, Sayı 20) yayımlanmıştır.

emperyalizminin işgali altındaki ülkemizde proletaryanın devrimci mücadelesi emperyalizme ve onun uzantısı olan oportünizmin her türüne karşı verilecek sert mücadelelerle güçlenecektir. *Proleter Devrimci Aydınlık*'ta çıkan bu iki yazıyı esas olarak alıp, genel olarak yeni oportünizmin bir daha eleştirisini yaparken ele alacağımız sorunlar *esasa* ilişkin olacaktır.[1]

Önceki yazımızda olduğu gibi, "kriminolojinin sahasına giren" hataları dikkate alıp ikinci dereceden hatalara değinmeyeceğiz. Yoksa bütün bir *Aydınlık*'ı, bu eleştirilere ayırmak gerekir.

Eleştirimize girmeden önce, oportünizmin genel özellikleri üzerinde kısaca duralım. Oportünizm bukalemun gibidir. Çeşitli kılıklara bürünerek sosyalist hareket içinde ortaya çıkar. Oportünizmin kılık kıyafetini o ülkenin ekonomik ve sosyal bünyesi, işçi sınıfının politik bilinç ve örgütlenme seviyesi, kısaca ülkenin içinde bulunduğu devrimci aşamanın niteliği belirler. Ancak her çeşit oportünizm proletaryanın devrimci potansiyeline inanmamaya dayanır. Genellikle sağ oportünizmin temelinde *korkaklık, azimsizlik ve proletaryanın devrimci zaferine inanmamak* yatar. Bu yanlarını örtmek için o, en "keskin" gözükmek zorundadır. Aslında ise Marksizmin lafızlarına, Stalin'in deyişiyle kölece bağlı kalarak pasifizmini sergiler. Bir başka deyişle pasifizm aynı zamanda dogmatiktir de. "Vebadan korkar gibi devrimden korkan" İkinci Enternasyonal oportünizmi bunun en somut örneğidir. Bunlar Marksizmde neyin kesin olduğunu yani Marksizmin belkemiği olan diyalektiği hiç ama hiç anlamış değillerdir. Ve hepsinin de ortak yanı Kautsky'lerden ve Plehanov'lara kadar, korkaklıklarını en süslü ve devrimci lafızlarla maskeleyerek Marksist önermeleri içi boş dogmalar haline getirmekte gösterdikleri bilgiçlik ve lafazanlıklarıdır.

Oportünizmde *ilke istikrarı* diye birşey yoktur. Düne kadar savunduğu ilkelerin niteliği kitlelerin gözünde açıklığa kavuşunca, o bu ilkeleri en ağır suçlamalarla karalar. Onun için tek şey önemlidir: "Her şeye rağmen proletaryanın devrimci hareketini nasıl pasifize edebilirim?" Bu eyleminde Marksist ilkeler sadece basit birer araçlardır. Ülkemizdeki yeni oportünizmin sözcülerinin yazı ve sözleri bunun en somut örnekleridir. Biz bu yazıda bunları sergileyerek bu fraksiyonun nasıl bir "İlkeli Birlik" olduğunu ortaya koyacağız.

---

[1] *Proleter Devrimci Aydınlık*'ın 16. sayısındaki "*Aydınlık*'ta Dünya ve Türkiye", 17. sayısındaki "İşçi Sınıfı ve Milli Demokratik Devrim" yazısının kısa bir özetidir. Bu nedenle biz, eleştirirken aynı yazarın kaleminden çıktığı belli olan bu iki yazıdan sadece Ş. Alpay imzalı yazıya atıfta bulunacağız.

Marksist Metot Üzerine

Her çeşit oportünist tahlil, Marksist metodu bir tarafa bırakır. Açıklayalım: "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında sömürge ve yarı sömürge ülkelerin bağımsızlıklarına kavuşarak sosyalizme geçişlerine ilişkin Marksist çevrelerdeki bir tartışmanın varlığından söz ederek bu görüşleri çok kısa bir şekilde özetlemiştik. "Türkiye'nin iktisadi gelişme seviyesi işçi sınıfının siyaset sahnesindeki rolünü ikincil kılmaktadır" diyerek işçi sınıfı belli bir güce erişinceye kadar küçük burjuva devrimci iktidarını savunan yeni oportünizmin aslında milli demokratik devrim teorisini değil de, kapitalist olmayan yol revizyonist tezinin birinci görüşünü savunduğunu belirterek, işçi sınıfının öncülüğü olmadan sosyalizme geçişi mümkün görmek boş bir hayaldir, fakat sosyalizme geçişi mümkün görmemek şartıyla bu görüş (yeni oportünizmin görüşü) çok özel şartlar altında olan, işçi sınıfı var sayılmayacak kadar zayıf ve cılız olan Kamerun, Brundi, Bassutolan gibi Afrika ülkelerinde işçi sınıfı belli bir güce sahip olana kadar tatbik imkânına sahip olabilir"[2] dedik. Bu sözlerimizden bu ülkeler için bizim kapitalist olmayan yolu savunduğumuz sonucunu çıkarmak akıllılığını gösteren yeni oportünizmin bir sözcüsü, hem Milli Demokratik Devrimi tek devrimci çizgi olarak kabul ettiğimizi hem de kapitalist olmayan yolu savunduğumuzu iddia ederek bunun gülünç olduğunu söylüyor. (Bkz. Şahin Alpay, "İşçi Sınıfı ve Milli Demokratik Devrim", *PDA*, Sayı: 7, s. 366)

Marksist metoddan habersiz olduğu anlaşılan, milli demokratik hareket adı altında kapitalist olmayan yol revizyonist tezini savunan bu yazarın bu eleştirisi gerçekten bir hayli eğlendiricidir. Bizim *italikle* yazmış olduğumuz "olabilir" ibaresinin anlamı açıktır. Burada, yeni oportünizmin milli demokratik hareket tezinin, Türkiye gibi dört milyona yakın işçisi bulunan bir ülkede değil de olsa olsa, işçi sınıfı yok sayılabilecek kabile ilişkilerinin derin izlerini

---

[2] 15. sayıda önemli baskı hataları oldu. (Örneğin "Türkiye'yi Vietnam haline getireceğiz", "getirmeyeceğiz"; "J. Moch", "J. Moach" ve "Sosyalist siyasi mücadele", "Sosyalist mücadele" şeklinde çıkmıştır.) Bu arada "Bassutolan" da "Bassertulon" biçiminde dizilmiştir. Bassutolan (Losetho), Afrika'nın güneyinde başkenti Maseru olan bir milyon nüfuslu bir İngiliz sömürgesidir. Dizgi hatasından hareket ederek, "Dünyada bizim bildiğimiz böyle bir ülke yoktur" demek entellektüel züppelikten başka birşey değildir. İdeolojik tartışmayı bu seviyeye indirgemek Bizantizmin ta kendisidir. Yazımızda B.A.C.'yi de eski adıyla anmıştık. Doğrusu, yukardaki sözleri söyleyen kişinin "dünyada Mısır diye bir ülke de yoktur" dememesine pek çok şaşırdık.(!).

taşıyan bazı Afrika ülkelerinde ileri sürülebileceği daha doğrusu tartışılabileceği kastedilmiştir. Bundan, bu ülkelerde kapitalist olmayan yolun geçerli olduğu sonucu çıkartılabilir mi? Kesinlikle hayır. Biz bütün sömürge ve yarı sömürge ülkeler için tek devrimci çizginin Milli Demokratik Devrim çizgisi olduğunu defalarca belirttik ve o yazımızda da bu çizginin dışındaki yolun, yani kapitalist olmayan yolu savunan görüşün temelinde tarihi materyalizme aykırı bir düşünce olan "her şeyi silahlar belirler" teorisinin yattığını söyleyerek, *revizyonist* bir çizgi olduğunu açıkça belirttik. Bazı Afrika ülkeleri için bu milli demokratik hareket tezinin tartışılabileceğini söylerken ulus bilincinin fazla gelişmediği, kabile hayatının derin izlerini taşıyan, işçi sınıfı yok sayılabilecek bazı ülkelerde, değil Marksist bir partinin, birkaç aydının dışında gerçek bir Marksist fraksiyonun bile olmadığı gerçeğini dikkate aldık.[3]

---

[3] Biz, yeni oportünizmin iddia ettiği gibi, ülkelerin iktisadi gelişme seviyelerine göre strateji tespit edilmesi gerektiğini savunmadık. Sömürge, yarı sömürge ve feodal kalıntıların varolduğu bütün ülkeler için biz tek geçerli devrimci yol olarak Milli Demokratik Devrim stratejisini önerdik ve öneriyoruz. Biz sadece, iktisadi gelişme seviyelerinin ülkelerin Marksist hareketleri üzerindeki — olumlu ve olumsuz— etkilerine dikkat çekerek, iktisadi gelişme seviyesi çok düşük bölgelerdeki Marksist hareket içinde küçük burjuva radikallerine bel bağlama eğilimlerinin yüksek olduğu gerçeğini göstermek istedik. Bu, bilimsel olarak objektif bir gerçeği tesbitten başka bir şey değildir. İşçi sınıfı yok sayılabilecek Afrika ülkelerindeki sosyalist hareketi incelediğimizde bu objektif gerçeği açıkça görmekteyiz. İşçi sınıfı örgütü bulunan Afrika ülkelerinin bile çoğunluğunda, küçük burjuva radikallerine geçici veya devamlı öncülük tanıyan "kapitalist olmayan yol" tezinin bu örgütlerin stratejik çizgileri olduğu açıktır. Afrika'da Milli Demokratik Devrim stratejik tezini savunan çok az işçi sınıfı partisi vardır (bkz. Nkrumah, *Yeni Sömürgecilik, Afrika Ülkelerindeki Siyasi Partiler*). Ve *Türk Solu*'nun 5. sayısındaki M. Belli'nin görüşünün de, bu objektif gerçeğin doğru tespiti olduğunu gördüğümüz için yazımıza aldık. M. Belli, o yazısında bellirttiği gibi, Gana, Somali gibi ülkelerde —ki bu ülkelerde sosyalist parti yoktur, bunun nedeni, işçi sınıfının yok sayılabilecek bir seviyede olması olabilir— bağımsızlıktan sonra ülkenin yurtseverlerinin (küçük burjuva radikalleri kastedilmektedir) emperyalizmin kucağına tekrar düşmemek için takip edecekleri tek yol kapitalist olmayan bir kalkınma olabilirdi. Ve bu yolla güçlenen işçi sınıfının yapacağı bir sıra devrimlerle sosyalizme geçilebilir ve ülke tam olarak kurtulabilirdi. Yoksa emperyalizmin tekrar boyunduruğu altına girmek kaçınılmazdı (M. Belli: "Sosyalizm işçi sınıfının davasıdır" diyerek açıkça küçük-burjuvazinin öncülüğünde sosyalizme geçilemeyeceğini söylemektedir). Gana, Somali gibi ülkelerin bağımsızlıklarına kavuşmalarından sonra, genel demokratik program içinde sosyalist kuruluş ileri sürülmemesine karşılık, belli bir seviyede sanayisi, işçi sınıfı ve de sosyalist partisi olan Cezayir'de Milli ekonomi içinde sosyalist kuruluş önerisi PAGS-ORP (Sosyalist Öncü Partisi) tarafından, 5 maddelik bildiriminde ileri sürülmüştür. Yoksa Bin Bella veya Bumedyen Sosyalist(!) rejimleri kastedilmiş değildir. Sosyalist Öncü Partisi, 1968'de Bumedyen rejiminin kıyımına maruz kalan, sosyalist işçi, köylü ve aydınları bağrında toplayan bir partidir. Bu parti, Cezayir için, 1968'de gericiliğe ve em-

Dünya çapında takip edilecek yol hakkında revizyonist nitelikte olan bir tezin, bazı özel ve istisnai şartlar altında olan ülkelerde *"olabilir"* şartlı sınırlamasıyla tartışma konusu olabileceği, Marksist tahlil metodunun yani somut durumların somut tahlilinin gerektirdiği bir zorunluluktur. Marksizmin büyük ustalarının tahlillerinde bu şartlı sınırlamayı, bu olabilirliği görmekteyiz. Örneğin Marx, Engels, Lenin'in tahlillerinde...

Barışçıl yoldan bir sosyal devrim olabileceğini savunan Laselle ve Proudhon'u en sert biçimde eleştirerek, sosyal devrimin tek yolunun *şiddet* olduğunu belirterek barışçıl yolun reformistlere ait olduğunu söyleyen Marx ve Engels, çok özel şartlara sahip İngiltere ve Amerika'da devrimin bir ihtimal olarak barışçıl bir yol izleyebileceğini söylüyorlardı. Tekelci kapitalist dönemde artık Marx ve Engels'in bu şartlı sınırlamasının da geçerli olmadığını söyleyerek, barışçıl yoldan sosyalizme geçilebileceğini öneren ikinci Enternasyonal partilerini hainlikle suçlayan Lenin, 1917 Mayıs'ında Rusya'da çok özel ve istisnai şartların ortaya çıktığını bu nedenle sosyalizme barışçıl bir yoldan *geçilebileceğini* söylemektedir.*

"Proleter Devrimci" Aydınlık'ın yazarının mantığına göre, barışçıl yoldan geçişi ihanet olarak nitelendiren Marx, Engels ve Lenin şartlı sınırlama içinde *"mümkündür"* dedikleri için kendi kendileriyle çelişkiye düşmüşlerdir! Gerçekten komik duruma düşenler, bizim şartlı sınırlama içinde kendilerinin ileri

---

peryalizme karşı geniş bir Milli Cephe kurulmasını öneren ve de halen Cezayir'in önündeki devrimci adımın Milli Demokratik Devrim olduğunu söyle-yen bir partidir (sosyalist kuruluş önerisi, sadece Sosyalist Öncü Partisi tarafından değil, eski ÇKP'nin üyeleri tarafından da ileri sürülmüştür). Sosyalist Öncü Partisi, sosyalist bir partidir, dedik. Aslında, Sosyalist Öncü Partisi'nin niteliği önemli değildir. Çünkü bizim buradaki amacımız açıktır: İşçi sınıfı yok sayılabilecek, iktisadi gelişme seviyesi çok geri olan Gana ve Somali gibi ülkelerde sosyalist kuruluştan asla bahsedile-memekte, buna karşılık Cezayir gibi belli bir iktisadi gelişme seviyesi olan ülkelerde, işçi sınıfının partisi genellikle vardır ve de bu ülkelerde sosyalist kuruluştan bahsedilebilmektedir. Yeni oportünizm bu konuyu en iğrenç bir şekilde tahrif ederek, Türkiye'de Milli Demokratik Devrimin zorunlu bir adım olduğunu ilk söyleyenlerden olan M. Belli'nin, Türkiye'de sosyalist devrimi savunduğunu iddia etmek komikliğine düşmektedir. Oportünizmin amacı için her ne pahasına olursa olsun, her şeyi kolayca tahrife yeltenebileceğinin en somut örneğidir bu. *Yeni oportünizmin iddiasının aksine, sosyalist kuruluş, Milli Demokratik Devrim ekonomisinde mutlaka olacaktır. Ve bu ekonomiye de damgasını vuracaktır!*

* Bu, emperyalizmin III. can çekişme döneminde, barışçıl bir yoldan sosyalizme geçilebileceğini savunan, ayrıca 1917'de Lenin'in devrimin subjektif şartlarını hazırlamaya yönelik parolalarını, "Lenin barışçıl yoldan geçişte sonuna kadar ısrar etti, ancak bu yol kapanınca ihtilale başvurdu" şeklinde yorumlayan K. Somer'in düşüncelerine katılmak demek değildir.

sürdükleri tezin tartışılabileceğini söylememize karşı çıkanlardır. Hele "devrimde (Milli Demokratik Devrim kastediliyor –M.Ç.) küçük burjuvazi öncü olsun, proletarya öncü olsun sömürge ülkelerinin önündeki hedef mili demokrasidir, sosyalizm değil" (bkz. Ş. Alpay, *Aydınlık*, Sayı 12, s. 471) diyerek Milli Demokratik Devrimin küçük burjvazinin de öncülüğünde olabileceğini mümkün gören, sonra da "öncülük pazarlık konusu değildir" diyen M. Belli'yi sağ oportünizmle suçlamaya kalkan böyle ne dediği belli olmayan *eyyamcı* bir yazarın eleştirisi hiç ama hiç *ciddiye* alınmaz![4]

"Sağ Sapma Devrimci Pratik ve Teori" yazısında, feodal kalıntıların yüzde 5 olduğunu iddia ederek, buradan Türkiye'deki baş çelişkinin proletarya ile burjuvazi arasında olduğu sonucuna varan *Emek* oportünizminin, vardığı bu sonucun yanlış olduğunu belirterek, üretim ilişkisi olarak feodalizmin yüzde 5 değil de yüzde 0,5 olması halinde bile bizim gibi emperyalizmin işgali altındaki bir ülkede ilk hedefin zorunlu olarak Milli Demokratik Devrim olduğunu söyledik. Ve baş çelişmenin de, *üretim ilişkilerinden* çıkarılamayacağına ilişkin olarak da, 1941-44 emperyalist kapitalist Fransa'sında baş çelişkinin (nihai tayin edici temel çelişki değil) proletarya-burjuvazi arasında değil de, istilacı Alman emperyalizmi ve gerici Vichy burjuvazisi ile burjuvazinin millici fraksiyonu dahil bütün Fransız ulusu arasında olduğu örneğini gösterdik. (Bkz. *Aydınlık Sosyalist Dergi*, Sayı 15, s. 208.)

"Proleter Devrimci" Aydınlık'ın bu tahrifatçı yazarı, *Aristo mantığı* ile bizim 1944 emperyalist Fransa'sında Milli Demokratik Devrim yapıldığını iddia ettiğimiz sonucunu çıkartmış(!) İşte karavana atmak buna denir! Dünyanın ilk burjuva demokratik devrimlerinden bir tanesinin yapıldığı Fransa'da, demokratik devrimin tekrar yapıldığını hiç kimse ileri sürmemiştir ve sürmez. Hele belli bir seviyesi olması gereken ideolojik bir polemikte de, "karşı taraf bunu

---

[4] Aynı yazar, M. Belli'nin "Sen sensin, ben de benim. Sen Türkiye toplumunda bir devrimci gücü temsil ediyorsun, ben de bir başka gücü, sen bensiz edemezsin, ben de sensiz, gel Milli Demokratik Devrimde omuz omuza yürüyelim" sözünün "küçük burjuva yığınlarına önder olarak küçük burjuva radikallerini" gösterdiğini iddia ederek eleştirmektedir (bkz. *PDA*, Sayı 17, s. 391). Oysa aynı eyyamcı yazar bakın kendisi ne demektedir: "Asker, sivil aydın zümrenin yani küçük burjuvazinin politik çizgisi olan sol Kemalizmin düşmanları ve hedefleri esas olarak aynıdır (Proleter Devrimcilerle). Ve bu iki kuvvet *arasında bu iki çizgi ve temsil ettikleri sınıflar arasında Devrimci güçbirliği* kurulmadıkça milli demokratik hedeflerin gerçekleştirilmesine imkân yoktur." (Bkz. Ş. Alpay, *Aydınlık*, Sayı 12, s. 462, italikler bize ait —M.Ç.) İşte budur, oportünizmin eleştirmek için eleştirirken kendisini de karalaması! Bu oportünist bayın görevi kafaları karıştırmaktan başka bir şey değildir.

söyledi" diye bir iddiada da bulunulmaz. Ancak bunda bizim için şaşılacak bir taraf yoktur.

Sen yazının başından beri Milli Demokratik Devrimin sömürge, yarı-sömürge ve feodal kalıntıların olduğu ülkelerin önlerindeki zorunlu devrimci adım olduğunu istediğin kadar söyle, bu yazar bu tahrifi mutlaka yapacaktır! Çünkü *tahrifat ve yalan* bu eyyamcı yazarının politik aletleridir.

Bu tahrifi yaptıktan sonra bakın aynı yazar ne diyor, "İşgal altında olsun olmasın Fransa gibi kapitalist emperyalist bir ülkede devrimci şiar sosyalist devrimdir". (Bkz. Şahin Alpay, *PDA*, Sayı 17, s. 366.) Bu görüş ile, anti-emperyalizmi de kapsıyor diyerek, sosyalist devrim şiarının sosyalistlerin dışındaki millici güçlere de hitap ettiğini iddia eden Aren-Boran oportünizminin görüşü arasında *temelde* hiçbir fark yoktur.* Oysa evre ve devrimci şiar *her zaman* üretim ilişkilerine göre tespit edilemez. Kapitalist bir ülkede baş çelişki proletarya ile burjuvazi arasındadır. Ama bir dış müdahale bu çelişmeyi *geçici* olarak ikinci plana iter ve o anda baş çelişme de bu dış müdahaleye, istilaya göre biçimlenir. Ve bu yeni çelişmeye göre, proletaryanın partisi, taktiklerini ve devrimci şiarını ayarlar. II. yeniden paylaşım savaşı kapitalist Fransa'sındaki, proletarya-burjuvazi baş çelişkisi, Alman istilası üzerine geçici olarak tali plana geçiyor ve Alman emperyalizmi + Vichy gerici burjuvazisi ile Alman emperyalizmine karşı olan burjuvazinin milli fraksiyonu dahil bütün Fransız ulusu arasındaki çelişki bir süre için baş çelişki oluyor. Bu evrede Fransız Marksistlerinin baş görevi bu çelişkiyi çözümlemektir. Farklı nitelikteki çelişmelerin farklı metotlarla çözümlenmesi Marksist diyalektiğin gerektirdiği bir zorunluluktur. İşgalci düşman ile ulus arasındaki çelişki de sosyalist devrim yolu ile değil, *milli devrimci savaş* yolu ile çözümlenir. Bu nedenle bu evrede FKP'nin gündeminde Sosyalist Fransa değil, *"Bağımsız Fransa"* vardır. Çünkü Sosyalist Fransa'nın yolu, Bağımsız Fransa'dan geçmektedir. Ve FKP, "Bağımsız Fransa" devrimci şiarı etrafında bütün Fransız yurtseverlerini toplayarak geniş bir *milli cephe* kurup bu çelişkiyi çözümlemiştir. Bazı "solcular" Fransız Komünist Partisi'ni bu oportünist yazar gibi, şartlar ne olursa olsun devrimci şiar "Sosyalist iktidar"dır, diyerek eleştirmişlerdir.** Burada sözü, Fransız Komünist Partisi üyelerine bırakalım:

---

* Marksist bir partinin gündeminde anti kapitalist mücadele olması ayrı şeydir. O evrede devrimci şiarın sosyalist iktidar olması ayrı şeydir.

** Anarşist Sendikalistler: "Ulustan sana ne, senin görevin devrim yapmaktır" diyerek FKP'yi 1941-44'deki tavrından dolayı eleştirmişlerdir.

> ... Bazı kişiler 1944'de KP'nin yönettiği Fransız proletaryasının iktidarı alacak güçte olduğuna ve bunu yapmamakla otobüsü kaçırdığına içtenlikle inanırlar. İlk bakışta çekici bir değerlendirme; ama yanlış... İlk önce mukavemetin amacı ve karakteri hakkında bir yanılma var. Mukavemetin hedefi proletarya devrimi değil, ülkenin işgal altından kurtulması ve faşizmin yok edilmesiydi. Böyle bir amaç her çeşit Fransız vatandaşını bir araya topladı. Mukavemet büyük bir *milli davranış* oldu. Onun hakim çizgisi budur. Fransız komünistlerinin değeri, durumu bütünü içinde anlamaları oldu; onun için Hitler'e ve suç ortaklarına karşı mücadelede geniş bir *Milli Cephe* kurmaya çalıştılar ve mukavemet hareketinin halkımızın derin yığınlarından kopmuş bir tarikat halinde dejenere olmasına izin vermediler. Gitgide daha çok tecrit edilmiş hale gelen düşmana karşı 1944 *milli ayaklanması* böyle mümkün kılındı. Eğer o sırada işçi sınıfı *devrim* yapmaya sosyalizmi kurmaya kalksaydı ne olurdu? (...) İşçi sınıfının ülkenin kurtuluşu için kararlı ama devrimci bir hareketi desteklemeye hiç de hazırlıklı olmayan her sınıftan Fransız vatandaşı ile bağlarını kopardıklarını göreceklerdi. Ve Hitlerciler, suç ortakları, gerici Vichy'ci burjuvazisi bayram ederdi buna. (George Politzer, *Felsefenin Temel İlkeleri*, s. 52, 53, italikler bize aittir.)

Ve Almanların kovulmasından sonra Fransız Komünist Partisi'nin de içinde yer aldığı bir *milli iktidar* iş başına gelmiştir. Görüldüğü gibi, *çatısı dar mekanik kafaların* iddialarının tersine, kapitalist-emperyalist bir ülkede devrimci şiar her zaman sosyalist iktidar değildir!

"Marksizm son derece derinliği olan, son derece karmaşık bir doktrindir." Marksizmde bütün meseleleri, birkaç tipik çözüm yolu ile çözen *hazır reçeteler* arayanlar, acınası dar kafalı çok bilmişlerdir! Birkaç tipik formülasyonun dar sınırları içinde ukalalık taslayan mekanik kafalı entelektüel bozuntuları için bakın Mao ne diyor:

> Dünyanın en gülünç insanları, kulaktan dolma bazı ham bilgilerle kendisini "allameyi cihan" sanan çok bilmişlerdir. Bu, bu insanların boylarının ölçüsünü pek iyi bilmediklerini gösterir. Bilgi meselesi bilimsel bir meseledir, bu meselede ne samimiyetsizliğe ne de böbürlenmeye yer vardır. Asıl gerekli olan, tersine içtenlik ve alçakgönüllülüktür. (Mao Tse Tung, *Teori Pratik*, s. 14.)

Fidel-Guevara ve Küba Deneyi Karşısındaki Tavrımız

Yeni oportünizm Küba devrimi deneyi karşısında şaşkın ördek gibidir. Kimilerine göre Küba sosyalist bir ülke değildir. Küba'da devrim olmamıştır. Bazı-

larına göre de, "evet Küba'da devrim olmuştur ama bu dar deneyci bir anlayışın tesadüfi sonucudur."(Bkz. H. Berktay, *Proleter Devrimci Aydınlık*, Sayı 16, s. 327.) Ve bunlara göre eğer Amerikan emperyalizmi uyanık davranmış olsaydı bu devrim olmazdı! "Gerek Küba hâkim sınıflarının ve gerekse Amerikan emperyalizminin *uykuda* olmasından gelen koşullarda Küba tecrübesi başarıya ulaşmıştır." (H. Berktay, *Proleter Devrimci Aydınlık*, Sayı 16, s. 326.) Yani bunlara göre Küba devrimi mucizevi bir olgudur. İşte, sergilenen bilimsel sosyalist düşünce(!), daha doğrusu katledilen Marksizmin diyalektiği!

Metafizikçi, devrimleri *tesadüf ve mucizelerle* açıklar. Onun için örneğin, Fransız burjuva devrimi bir tesadüftür. Fransız devrimi metafizikçi tarafından XVI. Louis'in zayıf ve yumuşak bir insan olmasıyla açıklanır. "Güçlü bir insan olsaydı devrim olmazdı" der. Hatta ona göre "Varennes'de XVI. Louis yemeğini kısa kesseydi, yakalanmaz ve tarihin akışı değişirdi." (George Politzer, *Felsefenin Başlangıç İlkeleri*, s. 179.) Oysa bilimsel sosyalist anlayışta mucize ve tesadüf açıklamalarına yer yoktur. Mucize ve tesadüf Lenin'in deyişiyle "ne tabiatta ne de tarihte vardır." İşte biçimle özü birbirine karıştıran, öz yerine biçimde kesinkes ilkeler arayarak dünya devrimci hareketinin *trafik polisliğini* yapmaya kalkanların teoride sonu, metafiziğin bataklığında kulaç atmaktır!

Bilimsel sosyalist dünya görüşü, Küba devrimini, Amerikan emperyalizminin ve Küba hakim sınıflarının bir anlık gafleti ile açıklamaz. Küba tecrübesinin başarıya ulaşması dünya kapitaliz-minin bugünkü durumu ile ilgilidir.

Lenin, Küba gibi sömürge bir ülkenin bir sıra iç devrimlerle sosyalizme geçmesinin ilk etabı olan anti-emperyalist savaşı kazanabilmesi için şu üç şartın var olmasını önermektedir:

> Ezilen bu ulusların ahalisinin önemli bir kısmının çabalarının koordinasyonu... veya uluslararası durumun özellikle uygun olması (örneğin emperyalistlerin müdahalesinin zayıf düşmesi, aralarındaki bir savaş ve kendi çelişmeleri vs. sebebiyle felce uğraması) veya büyük devletlerden birinin proletaryasının aynı anda burjuvaziye karşı koyması gereklidir. [(*A Propos de la Brochure de Junius* C. l, s. 336.) Arzumanyan, *Dünya Kapitalizminin Bugünkü Bunalımı*, s. 2.]

Bugünkü emperyalizmin III. genel bunalım döneminin ayırt edici özelliği bütün bu etkenlerin bir araya gelmiş olmasıdır. Dünyanın 1/3'ü sosyalisttir. Ezilen uluslar her geçen gün emperyalizme öldürücü yumruklar indirmektedir. Dünya sürekli altüst oluşlar içindedir. Artık dünya kapitalizmi son nefe-

sini vermektedir. Küba devrimi ne dar deneyci bir anlayışın tesadüfi bir sonucudur ne de mucizevi bir olaydır. Küba devrimi can çekişen emperyalizmin zorunlu bir sonucudur!

Küba devrimini Amerikan emperyalizminin önleyebilmesini mümkün görerek "Amerikan emperyalizmi uyanık davransaydı, bu devrim olmazdı" diye açıklamak *revizyonizmin* ta kendisidir.* Bu, emperyalizmin *"her seye kâdir"* olduğunu söylemek, dolayısıyla stratejik planda onu (emperyalizmi) gözde büyüterek dünya halklarının, özellikle Latin Amerika halklarının devrimci mücadelelerinin zaferine inanmamaktır! İşte pasifızm ve pasifizmin ideolojisi budur!

Tesadüfler ve mucizeler ve de sol oportünistler Marksizm-Leninizm hazinesini derinleştirmezler. Oysa Küba tecrübesi ve onun önderleri Marksizm-Leninizm hazinesini derinleştirmiş ve zenginleştirmişlerdir! "Sen halk savaşından yana mısın yoksa gerilla savaşından mı" diyerek saçma sapan bir ikilem ortaya atan yeni oportünizme göre, Küba'da halk savaşı hiçbir zaman olmamıştır. Oysa gerilla savaşı halk savaşının ilk iki aşamasının temel mücadele şeklidir.

Biz kahraman Küba halkı bir halk savaşı vererek Milli Demokratik Devrimi yapıp sosyalizme geçmiştir diyoruz. Ve Küba deneyi, Fidel Castro ve Che Guevara hakkında görüşlerimiz açıktır: Şimdi Ekim İhtilali'nin deneyine ilaveten Çin'de, Doğu Avrupa Sosyalist ülkelerindeki, Kore, Vietnam ve Küba'daki devrimci deneyler mevcuttur. Bu ülkelerin muzaffer devrimcileri Marksizm-Leninizm ve Ekim İhtilali'ni zenginleştirmiş ve geliştirmiştir. Çin'den Küba'ya kadar bütün bu devrimler istisnasız silahlı mücadele ile ve silahlı emperyalist saldırısına ve müdahalesine karşı savaşmakla kazanılmıştır. Küba halkının silahlı ayaklanması 1953 yılında başlamıştır. Amerikan emperyalizmi ve Küba'daki kuklası Batista'nın yönetimini devirmeden önce iki yıldan fazla bir devrimci halk savaşı vermiştir. (*China In Revolution: History, Documents and Analysis*, edited by Verasimons, s. 404-5, 31 Mart 1964'de yayımlanan SBKP Merkez Komitesi'nin açık mektubu üzerine Çin KP'nin yorumu.)

Evet, Küba Devrimi Marksizm-Leninizm hazinesine büyük bir katkıdır. Ve Küba devriminin muzaffer proleter devrimcileri olan Fidel Castro, Che Guevara ve arkadaşlarından bizim gibi yarı sömürge ülke Marksistlerinin öğrene-

---

* Karşı devrimcilerin dikkatini çekmek için bu tip yorumları Ticaret Odalarının bastırdığı antikomünist broşürlerin yazarları yapmaktadır.

ceği pek çok şey vardır. *Çünkü biz Marksizmi entelektüel gevezelik ve dünya devrimci hareketinin trafik polisliğini yapmak için okuyup öğrenmiyoruz. Biz dünyayı değiştirmek için, dünyanın Türkiye'sinde devrim yapmak için Marksizmi öğreniyoruz!*

Küba sosyalist devriminin muzaffer proleter devrimcilerine "küçük burjuva devrimcileri", "sol oportünistler" demek ihanetin, oportünizmin ta kendisidir. Ve bu görüşü saflarımızda yaygınlaştırmaya çalışanların kişiliklerinden bütün Türkiyeli proleter devrimcileri şüphe etmelidir.

"Proleter Devrimci" Aydınlık'ın *eyyamcı yazarı* bizim "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında Fidel Castro'ya atıfta bulunmamızı eleştirmektedir. (Bkz. Ş. Alpay, *P. D. Aydınlık*, 17. Sayı, s. 366.) Biz daima Marksizm-Leninizm hazinesine katkısı olan muzaffer proleter devrimcilerine atıfta bulunduk ve her zaman da bulunacağız.[5] Yeni oportünizmle aramızdaki küçücük(!) fark da burada ya! Onlar Amerika'nın sözde devrimcileri Campus "Mao"istlerine, biz ise Marksizm-Leninizm hazinesini geliştiren muzaffer devrimcilere atıfta bulunuyoruz!

Latin Amerika'daki proleter devrimci çizgi hakkında son derece önemli bir sorunu da bu bölümü bitirmeden açıklayalım. Şu iki hususun özellikle karıştırılmaması gerekir:

Bütün Latin Amerika ülkelerinin "sanayinin geri kalmışlığı ve tarımın feodal karakteri" ortak özellikleri olduğunu belirterek, "anti-emperyalist mücadelede, halkın çok büyük çoğunluğunu, işçi sınıfının, köylülerin, aydınların, küçük burjuvazinin ve ulusal burjuvazideki en ilerici tabakaların çıkarları yönünde bir kurtuluş programı üzerinde birleştirmemiz gerekmektedir" (İkinci Havana Deklarasyonu'ndan) diyerek bütün Latin Amerika ülkelerinin önlerindeki devrimci adımın *Milli Demokratik Devrim* olduğunu söyleyen *Fidel Castro* ve arkadaşları ile Milli Demokratik Devrim stratejisinin geçerliliğini üretim ilişkisi olarak feodalizmin varlığına bağlayarak, Latin Amerika ülkelerinde "tarımda azgelişmiş kapitalizm hakimdir ve de milli burjuvazi yoktur" diyerek bu ülkeleri için *sosyalist devrim stratejisini* öneren *A. G. Frank, A. Shah*, vs. gibi yazar çizer takımını ayırmak gerekir, bir.

---

[5] Yeni oportünizmin bir sözcüsü, bizim F. Castro'ya atıfta bulunmamızı eleştirmektedir. Diyelim ki, F. Castro "Sol oportünist"(!). Bir "Sol oportünist"ten aktarma yapmak eleştiri konusu olacak fahiş bir hata mıdır? Hayır. Lenin *Ne Yapmalı?*'da, Marx ve Engels'in hainlikle suçladıkları anti Marksist Lassale'a atıfta bulunmaktadır. Bu bayımızın mantığına göre Marx'ın ihanetle suçladığı Lassalle'a atıfta bulunduğu için Lenin'de aynı oportünist çizgiyi, Lassalle ile paylaşmış olmaktadır.

Fidel Castro'nun, Che Guevara'nın görüşleriyle özellikle Debray'ın dogmatik önerilerini *kesinlikle* karıştırmamak gerekir; iki. Silahlı halk savaşının, emperyalizmin boyunduruğundan kurtulmanın tek yolu olduğu gerçeğine karşı çıkarak, barışçı bir yoldan da devrimin zafere ulaşabileceğini mümkün gören *W. J. Pomeroy* bile bu gerçeği açıkça itiraf etmektedir. Bakın ne diyor Pomeroy: "Debray'ın oldukça dogmatik formüllendirme-lerinin, çoğu kez *kendi adlarına* konuştuğunu sandığı *Kübalı önderlerin beyanlarından* ayırt edilmesi gerekir." Hele "Debray'ın, Devrimde Devrim kitabı KKP'nin resmi görüşüdür. Bu kitap Küba'da 2,5 milyon basılıp dağıtılmıştır" demek gerçeği *ahlaksızca* tahriften başka bir şey değildir. Çünkü bu kitap KKP'nin görüşlerini dile getiren Simon Torres ve Julio Arende tarafından, *"Debray ve Küba Tecrübesi"* başlıklı yazı ile *Monthly Review*'un 1968 Haziran sayısında çok sert bir şekilde eleştirilmiştir. Bu eleştirinin ana çizgileri şunlardır;

1. Debray'ın "askeri liderliğin temel unsur olması gerekir" önerisi yanlıştır. Tam tersine siyasi çalışma esastır. Ve askeri yan, politik liderliğe tabi kılınmalıdır.

2. Debray'ın "burjuva şehir-proleter kır", "Liana-Sierra" şeklinde yaptığı ayrımını bir sınıf çatışması olarak ortaya koyması, Leninist bir analiz değildir.

Yazının *"Kim Kimi Yarattı"* başlıklı kesiminde, Debray'ın "Küba'da foco, partiyi yarattı" iddiasının *yanlış* olduğu belirtilerek, devrim için partinin şart olduğu ileri sürülmektedir. Simon Torres ve Julio Arende, Lenin'in *Ne Yapmalı* kitabına atıflar yaparak, Debray'ın *ekonomist* bir görüşe sahip olduğu sonucuna varmaktadırlar.

Ancak bütün ükelerin pasifistleri, bu farklılıkları görmemez-likten gelerek Debray'ın dogmatik formülasyonları ile Latin Amerika'daki proleter devrimci çizgiyi özdeş tutmaya çalışmaktadırlar. Örneğin, Progressive Labour adlı Amerikalı sözüm ona "Mao"cu bir parti bütün bu farklı ideolojileri Debrayizm başlığı altında toplayarak F. Castro, Che Guevara ve arkadaşlarını sol oportünizmle(!) suçlamaktadır.[6] Ve ülkemizde de, Campus "Mao"izminin şubesi olan yeni oportünizmin sözcüleri, tıpkı Amerikalı ideologları gibi, bu farklı ideolojileri (yani A.G. Frank, Debray oportünist çizgileri ile Kübalı muzaffer proleter devrimcilerinin Leninist çizgisini) karıştırarak, Debray'ın kitabına atıfta bulunarak, F. Castro-Che Guevara'yı eleştirmeye kalkmaktadırlar. Yeni

---

[6] *Progressive Labor*'da Debrayizmin eleştirisi uzun uzun hikâye edilmektedir. Hatta John Kily imzalı yazıda "Che" Guevara yalancılıkla bile suçlanmaktadır.

oportünizmin sözcüleri kırlardan şehirlerin fethedil-mesini öneren Latin Amerikalı muzaffer proleter devrimcilerini Debray'ın dogmatik formülasyonlan ile mahkum edip, onların Leninist çizginin dışında olduklarını söyleyerek, büyük proleter devrimcisi Mao Tse Tung'u da *Amerikanca* yorumlayarak korkaklıklarına ve ihanetlerine ideolojik kılıf bulacaklarını zannetmektedirler!

Emperyalizmin ölüm saatlerinin yaklaştığı bu III. genel kriz döneminde, Marksist-Leninist hareket, yeni oportünizmin iddia ettiği gibi, Castro-Guevara çizgisine karşı verilecek olan mücadele ile değil, modern revizyonizmin şehirlere öncelik tanıyarak, kırlara ikinci dereceden önem veren, köylülerin giderek "köylü" halkların devrimci potansiyelini küçümseyen "sol", işçi sınıfının dışında sosyalizme geçişi mümkün görerek barış içinde bir arada yaşamayı savunan *sağ* çizgilerine karşı, neo-Troçkist, neo-Blankist... kısaca her çeşit sağ ve "sol" sapmalara karşı verilecek mücadeleler ile güçlenecek ve emperyalizmi çökertecektir. Castro-Guevara ve bütün Latin Amerikalı proleter devrimcilerini "sol oportünist" ilan eden ağızlar bütün ülkelerin *pasifistleridir!*

Mao'nun Leninizmin Hazinesine Katkıları ve Yeni Oportünizm

Mao Tse Tung'un Marksizm-Leninizm hazinesine katkıları sorunu bugün Marksist çevrelerde tartışılan son derece önemli bir sorundur. Mao Tse Tung'un Leninizm hazinesine kattıklarını ana hatları ile başlıca iki başlıkta toplayabiliriz:

1. Milli Demokratik Devrim Teorisi,
2. Proleter Kültür Devrimi.

Mao'nun bu iki katkısının özlerini ve temel unsurlarını Lenin'de de görmekteyiz. Fakat Marksizm-Leninizmin bu son derece önemli iki ilkesi, en mükemmel şekillerini Mao'nun siyasi pratiği içinde almışlardır. Bu nedenle Leninizmin bu iki önemli ilkesini açıklarken, Çin somut pratiğinden hareket ederek, Mao'nun siyasi pratiği içinde ele almak zorundayız.

Milli Demokratik Devrim Teorisi

Geçen yazımızda Milli Demokratik Devrim teorisinin, Marksist-Leninist kesintisiz devrim teorisinin sömürge ve yarı-sömür-ge ülkelere uygulanması olduğunu belirtmiştik. Bir daha belirtelim ki, Mao Tse Tung, emperyalizmin I.

ve II. genel bunalım devrelerinde nicelik olarak zayıf ve köylülükle tabi bağları olan bir işçi sınıfına sahip, yarı-sömürge ve yarı-feodal Çin'de, Leninist kesintisiz devrim teorisini bu somut pratiğe uygulayarak derinleştirmiş ve zenginleştirmiştir. Böylece Mao, bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin devrimcilerine emperyalist boyunduruğun kırılarak sosyalizme geçişin yolunu göstermiştir. Mao Tse Tung'un bu katkısı ile birlikte (işçi sınıfının hegemonyasında temel gücü köylü kitlelerinin teşkil ettiği devrim ordusunun kırlardan şehirleri fethetmek teorisi) Leninist kesintisiz devrim teorisi hayatın yeni realiteleri karşısında daha gelişmiş ve zenginleşmiştir. Mao ile birlikte yarı-sömürge ve sömürge ülkelerin sosyalizme geçişlerinde zorunlu bir durak olan Halk Savaşları çığırı açılmıştır. Açılan bu yoldan bir Vietnam, bir Küba emperyalizmin boyunduruğunu kırarak sınıfsız topluma doğru emin adımlarla yürümektedirler.

Mao Tse Tung'un yeni demokratik devrim teorisinin başlıca unsurları şunlardır:

1. Milli Demokratik Devrim, özünde bir köylü devrimidir.
2. Milli Demokratik Devrimde Halk Savaşı zorunlu bir duraktır.
3. İdeolojik öncülük esastır.
4. Milli Demokratik Devrim teorisi proletaryanın hegemonyasını içinde taşır.

Milli Demokratik Devrim Özünde Bir Köylü Devrimidir

Demokratik devrim programı köylülerin objektif taleplerine cevap veren en radikal programdır. Lenin'in dediği gibi "onun özlediği bütün tarımsal reformları ancak tam olarak zafere ulaşmış olan bir devrim gerçekleştirebilir, onun rüyalarını gerçek yapar... Hepsi o kadar değil. Köylüler sadece en köklü toprak reformu için değil genel ve daimi çıkarları bakımından da devrime bağlıdır" (*İki Taktik*, s. 104). Özellikle köylülerin nüfusun büyük çoğunluğunu teşkil ettiği yarı-feodal bir ülkede Milli Demokratik Devrim özünde bir köylü devrimidir. "Bu sebepten dolayı, bütün halkın harekete geçirilmesi, köylü yığınlarının harekete geçirilmesi ile aynı şeydir." (Giap, *Halk Savaşı Halk Ordusu*) Aslında köylü devrimi olan bu devrim, proletaryanın dışında başka bir sınıfın veya zümrenin önderliğinde zafere erişebilir mi? Hayır, erişemez. Çünkü burjuvazinin devrimci barutunu tükettiği proleter devrimleri çağında, temelde

burjuva demokratik nitelik taşısa da herhangi bir devrimi sonuna kadar götürebilecek tek devrimci sınıf proletaryadır. Milli Demokratik Devrimin aslında bir köylü devrimi olması gerçeğini gerek Mao Tse Tung, Lin Piao ve gerekse Giap özellikle belirtmektedir.[7] Çünkü Milli Demokratik Devrimin özünde bir köylü devrimi olması gerçeği stratejik, politik ve taktik çizgimizi tayin eden son derece önemli bir unsurdur. (İleriki sayfalarda tekrar üzerinde duracağız.) Milli Demokratik Devrimin özünde köylü devrimi olmasının doğal sonucu, sınıf mevzilenmesinde köylüler, devrimin *temel gücünü* teşkil ederler. Emperyalist dönemde tarihin lokomotifi olan proletarya devrimin önderidir. 1905-17 Rus Demokratik Devrimleri'nde devrimin temel ve önder gücü proletarya idi (köylüler vasıtasız yedek).

Neden Rusya'da, demokratik devrimlerin temel gücü proletarya oluyor da, Çin ve Vietnam demokratik devrimlerinin temel gücü proletarya değil de köylüler olmaktadır? Bu sorunun cevabı, somut durumların somut tahlilinde düğümlenmektedir. Çünkü, Rusya'da devrim ordusunun temel gücü genellikle büyük şehirlerde yaşıyordu. Çin, Vietnam gibi ülkelerle kıyaslanmayacak seviyede (nicelik ve nitelik bakımından) bir Rus sanayi proletaryası vardı. Bu nedenle devrim, şehirlerden kırların fethedilmesi şeklinde bir rota takip etti. Oysa yarı-sömürge ve sömürge ülkelerde, 1) İşçi sınıfının nicelik ve nitelik olarak gelişmiş kapitalist ülkelere kıyasla zayıf olması; 2) Şehirlerde emperyalizmin denetiminin çok kuvvetli olması gibi, başlıca iki ana nedenden dolayı Milli Demokratik Devrimin izleyeceği rota, kırlardan şehirlerin fethedilmesi rotasıdır.

Halk Savaşı Milli Demokratik Devrimin Zorunlu Bir Durağıdır

Emperyalizme karşı mücadele bir *uluslaşma* mücadelesidir. Ve "milliyet meselesi de aslında bir köylü meselesidir." (Stalin) Bu nedenle saldırgan emperyalizme karşı verilen halk savaşı da bir köylü savaşıdır. Halk savaşının bir köylü savaşı olması gerçeği kırlardaki mücadeleyi ön plana çıkartmaktadır. Yani Milli Demokratik Devrim mücadelesinin ağırlık noktası kırlardır. Ayrıca bu

---

[7] Bkz. M. Tse Tung; "proletarya önderliği... köylü devrimini hızlandırmıştır... 1927'den sonra Komünist Partisi yeniden Tarımsal Devrim savaşını cesaretle yürüttü ve devrimci ordu ve üsler kurdu." (*Teori ve Pratik*, s. 47; italikler bize aittir.) Ayrıca, bkz. *Yeni Demokrasi*, s. 44 ve Giap'ın *Halk Savaşı Halk Ordusu* ile Lin Piao'nun *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*.

milli kurtuluş savaşının başarıya erişmesinde askeri bir zorunluluktur da. Çünkü "Emperyalistler ülkelere (sömürge ve yan-sömürge ülkelere –M.Ç.) karşı saldırılarda bulunurlarken çoğunlukla büyük şehirleri ve ana haberleşme hatlarını ele geçirerek işe başlarlar. Fakat geniş kırlık bölgeleri tamamen kontrolleri altına almak onların gücü dışındadır. Devrimcilerin serbestçe manevra yapabilmesini sağlayacak geniş alanlar, ancak ve ancak kırlık bölgelerdir. Devrimcilerin kesin zafere doğru ilerleyebilecekleri devrimci üsler, ancak ve ancak kırlık bölgelerde kurulur." (Lin Piao, *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*, s. 54.)

Emperyalizmin denetiminin son derece zayıf olduğu kırlarda halk savaşı başlıca dört aşamadan geçer:

a) Gerilla savaşı; elde olanı koruma aşaması,

b) Gerilla üsleri kurma; elde olanı koruma aşaması,

c) Düzenli orduya geçiş; denge aşaması,

d) Düzenli ordu savaşı; karşı saldırıya geçiş aşaması (sonuç alma).

Halk savaşı teorisi kısaca budur. Görüldüğü gibi halk savaşında şehirlerin rolü *ikincildir.* Elbette bu şehirlerde mücadele yürütülmemesi demek değildir. İşçi genel grevleri, öğrenci ve kitle hareketleri vs. şüphesiz milli bağımsızlık savaşının başarıya erişmesinde oldukça önemli etkenlerdir. *Bir köylü savaşı olan halk savaşında hegemonya proleter devrimcilerinde de olabilir, küçük burjuva devrimcilerinde de.* Yani halk savaşında önderlik, pazarlık konusu değildir. Bu güçler dengesine, tarafların örgütlenme derecesine, vs.'ye bağlıdır. Kim kitleler ile daha iyi organik bağlar kurarsa, kim milli kurtuluş savaşında kahramanca ve tutarlı dövüşerek kitlelere kendini kabul ettirirse halk savaşında önder o olur. Ancak işçi sınıfının, daha doğrusu işçi sınıfının öncü müfrezesinin hegemonyasında kazanılmamış olan halk savaşlarının başarıları sınırlıdır. Zaferden sonra kurulacak olan küçük burjuva iktidarı Milli Demokratik Devrim programını sonuna kadar uygulayamaz. Örneğin Cezayir, Lin Piao halk savaşının önderliği konusunda şunları söylemektedir: "Bu halk savaşlarına öncülük edecek sınıflar değişebildiği gibi, yığın hareketlerinin ve zafer derecesinin genişliği ve derinliği de değişik olabilir." (*Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*, s. 60.)

Şunu hemen belirtelim ki, Latin-Amerika'daki Milli Demokratik Devrimi sözde savunan işçi partilerinin tümünü oportünizmin batağına iten, bu devrimde halk savaşının zorunlu bir durak olması gerçeğini bir tarafa iterek, işçileri temel güç kabul edip, şehirleri esas almalarıdır.

İdeolojik Öncülük Esastır

Milli Demokratik Devrim mücadelesinde şehirlerin ikincil bir öneme sahip olması dolayısıyla devrimin temel gücünün işçiler değil köylüler olması gerçeğinin doğal sonucu, Milli Demokratik Devrimde işçi sınıfının önderliğinin, bir *ideolojik öncülük* olmasıdır. İşçi sınıfının ideolojik önderliği, çoğunluğunu yoksul köylülerin teşkil ettiği işçi sınıfının öz örgütünün köylü devriminin komutanı olmasıdır. Bu tip ülkelerde, işçi sınıfının zayıf ve köylülükle bağları olmasının yanında, devrimci mücadelenin odak noktasının kırlar olması, sosyalist partide nicel çoğunluğun yoksul köylülerden meydana gelmesi sonucunu doğurmaktadır. Çin'de devrimci mücadelenin en üst aşamalarında bile proletaryanın öz örgütünde yoksul köylülerin oranı yüzde 65'in altına düşmemiştir. (Keza parti yönetim kademelerinde de) Modern revizyonistler ve de kimileri tarafından bu, Leninci örgüt ilkesinin çiğnenmesi şeklinde yorumlanmakta ve eleştirilmektedir. Stalin, Leninizmin İlkeleri'nde proletaryanın öz örgütü işçi sınıfının içinden çıkar ve işçi sınıfının en iyi unsurlarını bağrında toplar demektedir. Ve Lenin'in deyişiyle bu örgütte işçilerin yönetim kademeleri de dahil çoğunlukta olmaları gerekmektedir. 1905 devrimi sırasında Lenin şöyle diyor: "... Şimdi parti örgütlerinde, Sosyal Demokrasiye bağlı her aydına karşılık birkaç yüz Sosyal Demokrat işçi bulunması arzu edilir." (Tony Cliff, *Rosa Luxemburg*, s. 58.)

Çin'deki proletaryanın öz örgütünün bu terkibi, gerçekten Leninist örgüt ilkesinin ihlali midir? Kesinlikle hayır. Bu, bu ülkelerin somut şartlarının, yani hayatın doğurduğu bir zorunluluktur. *Bu Leninist parti anlayışının, Leninizmin doğrultusunda geliştirilmesidir.* Tabii, diyalektiğin en elemanter iki unsuru olan zaman ve mekân mefhumları dikkate alınmazsa, bundan Leninist parti ilkesinin saptırılması sonucuna varılır.

Milli Demokratik Devrim Stratejik Tezi, Proletaryanın Hegemonyasını İçinde Taşır[8]

Leninist kesintisiz devrim teorisinin yarı-sömürge ve yarı-feo-dal ülkelere uygulanması olan Milli Demokratik Devrim stratejisinde proletaryanın önderliğinin objektif şartları tartışılmaz bir şekilde mevcuttur.

---

[8] Hemen belirtelim ki bizim cici "Mao"istlerimizin iddia ettiği gibi "Milli Demokratik Devrim-Milli Demokratik Hareket" ayrımı, Mao Tse Tung'a ait değildir! Mao, sadece şunu söylemektedir; "İşçi sınıfı önder olmazsa devrim yenilgiye uğrar". Mao'ya göre, devrimin kalıcı zafere ulaşmasının

Mao Tse Tung'un Yeni Demokratik Devrim teorisi ana hatları ile budur. Yeni Demokratik Devrim teorisinde, devrimin temel gücünü işçilerin değil de köylülerin teşkil etmesi, kırların halk savaşının odağı olması ve işçi sınıfının öncülüğünün, ideolojik öncülük olması gerçekleri birbirlerine kopmaz bağlarla bağlıdırlar. Ve herbiri, bir diğerinin zorunlu sonucudur. Yukarıda özetlediğimiz bu dört ana unsur son derece önemlidir. Çünkü bu dört ana unsur modern revizyonizm ile Marksist-Leninist çizgi arasındaki *Çin Şeddini* belirlemektedir. Açıklayalım:

Dünya proleter hareketinin zaferini, şehirlerdeki mi, yoksa kırlardaki mücadele mi tayin edecektir? Diğer bir deyişle, kırlar mı esastır, yoksa şehirler mi? Mao Tse Tung'a göre çağımızın baş çelişkisi, ezilen uluslar ile emperyalizm arasındadır. Bu nedenle kırlar esastır. Mao Tse Tung ve Lin Piao'nun geliştirdikleri halk savaşı teorisine göre zafere kırlardan şehirlerin kuşatılması yoluyla varılacaktır.

> Yeryüzünün tümünü ele alırsak, eğer Kuzey Amerika ile Batı Avrupa'ya dünyanın şehirleri denebilirse, Asya, Afrika ve Latin Amerika da dünyanın kırlık bölgelerini teşkil ederler... Çağdaş dünya devrimi bir bakıma şehirlerin kırlık bölgelerden kuşatılması görüntüsünü vermektedir. (Lin Piao, *Yaşasın Halk Savaşının Zaferi*, s. 54-55.)

Sonucu dünyanın kırlık bölgelerinde yürütülen, ezilen ulusların devrimci mücadeleleri tayin edecektir. Dünyanın şehirlerindeki mücadele, sonucu tayin bakımından *ikinci* dereceden önemlidir. Çünkü Batı, "sönmüş bir ihtilal ocağıdır." Emperyalist blokun jandarmalığını üstlenmiş olan Yankee emperyalizmi ve müttefiklerine karşı "köylü" halkların, bu devrimci savaşlarında dünya sosyalist bloku ve kapitalist ülkelerin işçi sınıfları, omuzdaşlarıdır.

---

tek garantisi işçi sınıfının önderliğidir. Mao'da, küçük burjuvazinin önderliğinde zafere ulaşmış bir halk savaşını milli demokratik hareket, proletaryanın önderliğinde zafere ulaşmış bir halk savaşının Milli Demokratik Devrim diye bir ayrım yoktur. Örneğin, ÇKP'nin 1964'de SBKP Merkez Komitesi'nin açık mektubuna verdiği cevapta aynen şöyle deniliyor: "Devrimci silahlı mücadele sadece proleter devrimleri için birinci dereceden önem taşımaz, ayrıca ezilen ulusların *Milli Demokratik Devrimleri* için de birinci derecede önem taşır. *Cezayir Milli Kurtuluş Savaşı* bu açıdan güzel bir örnek vermiştir." (*Proleter Devrimi ve Kruşçev Revizyonizmi*). Bu ayırım, bizim Campus "Mao"istlerinin, Marksizme "biçimsel katkı"sıdır! Bunların kimileri "Mili Demokratik *Hareket-Devrim*" ayırımı yaparken bazıları da Milli Demokratik Devrimle, *Devrimci Milli Hareketin* aynı kavramlar olduğunu iddia etmektedir. Örneğin, "Lenin bu stratejiye (Milli Demokratik Devrim stratejisine) *Devrimci Milli Hareket demektedir*" (Gün Zileli, *Aydınlık*, Sayı 8, s. 149. italikler bize ait). Bu, bunların nasıl bir "İlkeli Birlik" olduğunun sadece *ufak* bir örneğidir!

Modern revizyonizme göre ise, kırlardaki mücadeleler emper-yalizme gerçekten öldürücü yumruklar indirmektedir. Fakat asıl belirleyici alan dünyanın kırları değil şehirleridir. Yani sosyalist blok ile batı kapitalist ülkelerin işçi sınıflarıdır. Tayin edici çelişme sosyalizm ile kapitalizmin güçleri arasındadır. Uluslararası işçi sınıfı hareketi dünya sosyalist sistemi ile kapitalist ülkelerin işçi sınıfları tarafından temsil edilmektedir. Sosyalist ülkelerin ekonomik kalkınma ritimlerinin yüksek olması sonucu, sosyalizm ekonomik bakımdan üstünlüğünü kapitalist ülkelere kabul ettirecektir ve bu ekonomik ve sosyal üstünlük batı işçi sınıfı üzerinde etkili olacak ve onları harekete geçirecektir. Bu ekonomik ve sosyal üstünlük ve de güdülen barışçı politika emperyalizmin demagojik anti-komünizm propagandasını tesirsiz hale getirecektir. Bütün bunların sonucu Avrupa işçi sınıfı bütün halkın desteğini alarak parlamenter yoldan iktidara gelecektir. Budur, kısaca özetlenirse modern revizyonizmin dünya devrimi stratejisi.

Görüldüğü gibi, modern revizyonist çizgi şehirlerden kırların fethedilmesini önermektedir. Yani bu çizgi (aralarındaki nüans ayrılıkları ne olursa olsun) dünyanın kırlık bölgelerindeki mücadeleleri dolayısıyla "köylü" halkların devrimci mücadelelerini küçümsemektedir. Hatta o derece ileri gidilmektedir ki, Batılı olmayan ülkelerdeki proleter devrimlerinin ikinci dereceden devrimler olduğu bile ileri sürülebilmektedir. Çünkü bu devrimler sanayi proletaryasına dayandırılamamıştır.[9] Çin Komünist Partisi içinde işçilerin azınlıkta olmaları, bu görüş tarafından Leninist parti anlayışının ihlali olarak görülmektedir. (Çin Komünist Partisi'nin terkibi; "Partililerin yüzde 65'i köylü, yüzde 15'i şehirli teknisyen, yüzde 10'u aydın, yüzde 10'u ordulu.") ["Mao Diyor Ki (Edgar Snow ile Mao arasındaki konuşma)", *Sosyalist*, Sayı 4, s. 4.]

---

[9] Bu görüş, en iyi şekilde Otto Kuusinen tarafından ifade edilmiştir. Bkz. Kuusinen'in "Çin Diktatörlüğünün Karakteri", *France Nouvelle*, Sayı 974, s. 18-19. Şöyle demektedir Kuusinen; "Şunu idrak etmek gerekir ki, hakikatte Çin işçi sınıfı, iktidarın icrasında Marksizm-Leninizm kendisine ayırdığı yere sahip değil (...) Sosyalist devrimde köylülerin rolüne haddinden fazla değer verilmesi ve Marksistler için sonuna kadar ihtilalci olarak kalan sosyal sınıf olarak kabul edilen işçi sınıfına gereken değerin verilmemesi, Çin'de çok yaygın olan küçük burjuva düşüncelerin açık nitelikleridir. Çin Komünist Partisi yöneticileri iktidarın alınmasına takaddüm eden devrede bile parti içindeki proleter unsurlara gerekli önemi vermiyorlar ve şehirlerdeki proletarya içinde az çalışıyorlardı. Daha sonra yine Çin yöneticileri 'Changhai' gibi, önemli bir işçi merkezinde Kuomintang'ın Komünist Partisi'nden daha fazla nüfuzu olduğundan yakınıyor ve bundan da işçileri mesul tutuyorlardı."

Sömürge ülkelerdeki proletarya devrimlerini bile ikinci dereceden devrimler kabul eden modern revizyonist çizgi için doğal olarak, sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde milli kurtuluş savaşlarının sosyalist partilerin veya küçük burjuva örgütlerinin önderliğinde olması pek önemli değildir. Önemli olan emperyalizme tamamen angaje olmayan, görünüşte tarafsız bir dış politika güden bir milli iktidarın iş başına gelmesidir. Elbette bu görüşün çeşitli meselelerde birbirinden farklı önerileri ve tezleri olan nüansları vardır. Fakat bütün bu nüanslar en son tahlilde *"şehirlerin kırlara üstünlüğü"* biçiminde özetlenebilir.

Sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde bu görüşü benimsemiş bütün sözüm ona "Marksist" partilerin tümünde devrimci mücadelenin ağırlık merkezi şehirlerdir. Onlar için anti-emperyalist ve anti-feodal devrimin yapılmasında, şehirler esas olduğu için temel güç proletaryadır. Latin Amerika'daki bu tip "işçi" partilerinin, ülkenin sanayileşmesini, dolayısıyla işçi sınıfının kuvvet kazanmasını amaçlayan reform taleplerinin, sosyal demokrat partilerle parlamenter güçbirliklerine gitmelerinin temelinde bu gerçek yatar. Programlarında barışçıl ve silahlı bütün mücadele yöntemlerinin yerine göre kullanılacağı yazmasına rağmen şehirler temel alındığından (şehirlerde genel ayaklanma temel alınıyor) yani devrimin temel gücü işçi sınıfı kabul edildiğinden, işçi sınıfının devrim yapabilmesi için objektif ve subjektif şartları bir türlü olgunlaşamıyor! (Şehirler esas alınınca emperyalizm çökmeden bu şartlar da hiçbir zaman olgunlaşamaz.) Ve silahlı mücadele ilkesi böylece programla birlikte rafta tozlanıyor. Temel devrimci askeri rota yanlış olduğu için, yani sonucu belirleyen mücadele olarak şehirlerdeki işçi sınıfının hareketi kabul edildiği için, emperyalizmin şehirlerdeki sıkı kontrolünün doğal sonucu olarak, bu "Marksist" partilerin gözünde emperyalizm stratejik planda büyüyor. Bu da, bu partilerin Filipin tipi demokrasicili-ğin parlamenter pasifizminin ta göbeğine yuvarlanmaları sonucunu doğuruyor.

Şehirleri esas alan bu görüş "askeri harekatın politik liderliğe bağlı olması gerekir" Leninist ilkesini de yanlış anlamaktadır. Bunlara göre, parti şehirlerdeki işçi sınıfının genellikle legal hareket ve eylemlerine ağırlık verecek, yan olarak da kırlardaki gerilla mücadelesini de şehirden yönetecek! (Yöneticilerin çoğunluğu da şehirlerde oturacak) Oysa Mao Tse Tung'un belirttiği gibi işçi

sınıfının partisi halk savaşına önder olmak istiyorsa, mücadelenin ta içinde olması gerekir. (Çin Halk Savaşında Komünist Partisi üyelerinin yüzde 90'ından fazlası Kızıl Ordu'dan gelmektedir.) Gemi kıyıdan talimatla idare edilemez!*

Görüldüğü gibi, bütün bu "Marksist" partileri oportünizmin bataklığına iten en önemli neden, bu partilerin *köylülerin devrimci potansiyelini* küçümsemeleridir. Bir diğer deyişle, emperyalizmin III. kriz döneminde, sömürge ve yarısömürge ülkelerde demokratik devrimin zafere giden yolunun köylü ordusunun emperyalizme karşı yürüttüğü bir köylü savaşından geçtiğini görmemeleridir.

Her çeşit oportünizmin en son tahlilde köylülerin devrimci po-tansiyelinin küçümsenmesine dayandığını sosyalizmin tarihi bize göstermektedir. Tekel öncesi dönemde işçi sınıfının dışındaki bütün sınıfları gerici kabul eden Lassalle oportünizminin temelinde bu yatar. Tekelci kapitalist dönemde ise, Leninizme karşı olan bütün sağ ve "sol" sapmaların temelinde yine aynı gerçeği görmekteyiz. Ve Çin'in devrimci mücadelesinde, Mao'nun mücadele ettiği bütün sağ ve "sol" sapmalar da temelde köylülerin devrimci potansiyelinin küçümsenmesine dayanmaktadır. Asya Tipi Üretim Tarzına sıkı sıkı sarılarak "Çin'de feodalizm yoktur, bu nedenle anti-feodal mücadele gereksizdir" diyerek antikapitalist mücadeleyi öneren Troçkistler, şehirlerdeki Sovyetik bir ayaklanmayı esas aldıkları için, Japon işgalinin Çin'de kapitalizmi geliştireceğini söyleyerek teslimiyetçiliği savunmuşlardır. Li-Lisan ise, anti-emperyalist ve antifeodal bir devrimin gerekliliğini belirtmesine rağmen zafere götürecek mücadelenin mihrakı olarak şehirleri gördüğü için aralıksız işçi grev ve saldırılan ile sonuca gidilebileceğini savunuyordu. (Li-Lisan, 1927'den 1935e kadar ÇKP'nin en etkin yöneticilerinden birisidir.) Aynı görüş, Çen Tu Hsieu da sağ oportünizmin kucağına itmiştir. Çen Tu Hsieu, Sovyetik bir ayaklanma için,

---

* Cezayir'deki halk savaşının küçük burjuva radikallerinin önderliğinde başarıya erişmesinin başlıca nedeni Cezayir Komünist Partisi'nin bu yanlış stratejik anlayışından olmuştur. Guevara ve Castro'nun önerileri de oportünist anlayışa yöneliktir. Yoksa Debray'ın dogmatik formülasyonları ile Latin Amerikalı proleter devrimcilerini karalamak isteyen yeni oportünizmin iddia ettiği gibi Castro ve Guevara askeri liderliğe öncelik verilmesini savunmuyorlar. Bakın bu konuda F. Castro ne diyor: "Gerilla siyasal bir örgüt tarafından örgütlenir. Gerilla mücadelesi hakkındaki doğru bir anlayışla bağdaşmayacağına inandığı-mız şey, gerillaların şehirlerden yönetilmesi fikridir" (Olas Kongresi söylevi).

Çin işçi sınıfının gücünü yeterli görmediği için, Çin'in belli bir gelişme seviyesine kadar, anti-Japon mücadelenin önderliğini Kuomintang'a bırakmıştır.* Görüldüğü gibi, görünümleri birbirinden tamamen farklı olan bu üç oportünizmin temelinde köylülüğün devrimci potansiyelini azımsama ve işçi sınıfının ideolojik öncülüğünün anlaşılmaması yatmaktadır. Mao'nun yeni demokratik devrim teorisi bir bakıma bu üç oportünizme karşı verilen mücadele içinde biçimlenmiştir.

Sonuç olarak, Mao Tse Tung, Leninizmin şu iki temel ilkesinden:

1. Emperyalist dönemde, gelişme derecesi ne olursa olsun bütün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde demokratik devrimin objektif şartları vardır.

2. Emperyalist dönemde bütün devrimlerin lokomotifi proletaryadır. Burjuva demokratik devrimini de kalıcı zafere ulaştıracak tek sınıf proletaryadır." hareket ederek, bu iki ilkeyi:

3. iktisadi gelişme seviyesi çok düşük, dolayısıyla proletaryası zayıf ve cılız olan yarı-sömürge ve yarı-feodal Çin'in pratiğine uygulayarak Yeni Demokratik Devrim teorisini formüle etmiştir.

Mao'nun Yeni Demokratik Devrim Teorisi'nin ana niteliklerini özetledikten sonra, gelelim bizim Campus "Mao"istlerine! Ve modern revizyonizmin Türkiye şubesi olan Milli Demokratik Hareket etiketli yeni oportünizmin gerçek yüzünü sergileyelim. Yeni oportünizmin bir sözcüsü, Milli Demokratik Devrim anlayışlarını son derece açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

> *Temel gücü* işçi sınıfı olmayan bir hareket Milli Demokratik Devrimi tamamlayamaz... Proletaryanın Milli Demokratik Devrim hareketinin *temel gücü ve öncüsü olma* potansiyelini taşıdığının son delilidir. (Doğu Perinçek, *Türk Solu*, Sayı 91, s. 12-13; italikler bize aittir.)

Bu anlayışa göre, Milli Demokratik Devrimin temel gücü, köylüler değil de işçi sınıfıdır. Ve bu görüş kendi içinde tutarlı olarak Milli Demokratik Devrimin özünde bir köylü devrimi olmasına karşı çıkmaktadır.[10] Yeni oportünizmin bir diğer sözcüsü ise "önder güç-temel güç" ayrımının ne anlama geldi-

---

* Çen Tu Hsieu, devrimin temel gücü olarak işçi sınıfını kabul ettiği için, ÇKP'nin himayesinde bir köylü partisinin kurulmasını öngörmüştür.

[10] 1970 Ocak ayındaki, Siyasal Bilgiler Fakültesi'ndeki "İdeolojik Ayrılıklar Üzerine" yapılan açık oturumda Ş. Alpay ve D. Perinçek'in konuşmaları.

ğini anlamayarak "İşçi sınıfının hegemonyasının objektif şartları yoktur" diyerek devrimde işçi sınıfının bu şartlara sahip olması için Türkiye'nin sanayileşmesini önermektedir. (Bkz. Şahin Alpay, "Türkiye'nin Düzeni Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12.)

Deyişlerdeki farklılıklara rağmen oportünizmin sözcülerinin birleştikleri nokta; Milli Demokratik Devrimin özünde bir köylü devrimi olması gerçeğini ve bu devrimde şehirlerin kırlardan fethedilmesi olan halk savaşının zorunlu bir durak olduğunu inkâr etmeleridir, *işçi sınıfının öncülüğü için ülkenin sanayileşmesini öngören bu görüş, kırları ve köylüleri değil de, şehirleri ve proletaryayı temel almaktadır.* Milli Demokratik Devrim teorisini böyle anlayan bu görüşün ideolojik öncülüğü de anlamasına imkân yoktur elbette! *ideolojik öncülük şudur; işçi sınıfının çok zayıf olduğu yarı sömürge ve yarı feodal bir ülkede proletaryanın öz örgütünde yoksul köylülerin çoğunlukta olması ve bu örgütün işçi sınıfı adına Milli Demokratik Devrimde hegemonya kurmasıdır.* Elbette köylülerin devrimci potansiyelini küçümseyerek şehirleri esas alan yeni oportünizm, bundan, yani işçi sınıfının ideolojik öncülüğünden, "küçük burjuva aydınların öncülüğünün" savunulduğu sonucunu çıkartacaktır. Ve pasifizmin veciz fakat özünde *ahmakça* ifadesinden başka birşey olmayan "işçi sınıfının ideolojik öncülüğü mü, yoksa ideolojik, politik, örgütsel önderliği mi?" (bkz. Ş. Alpay, "İşçi Sınıfı ve Milli Demokratik Devrim", *Proleter Devrimci Aydınlık*, Sayı 7) biçiminde sahte bir ikilem ortaya atılacaktır. Hemen belirtelim ki, pasifizmini içinde kilitleyen bu ikilem, ilk defa 1970'in Türkiye'sinde yeni oportünizm tarafından ortaya atılmış değildir. Bu ikilemin tarihi temeli II. Enternasyonal oportünizmine dayanır. Bu ikilemi ilk defa Menşevikler, Leninist örgütlenmeye karşı "İşçi sınıfının gerçek öncülüğü mü, yoksa bir avuç Jakoben'in öncülüğü mü?" şeklinde 1902 Rusya'sında ortaya atmşlardır. Görüldüğü gibi pasifizmin bu klasik önerisi, bugün de yeni oportünizm tarafından ileri sürülmektedir. *Milli Demokratik Devrim ordusunda işçi sınıfını temel güç olarak kabul ederek şehirleri esas alan yeni oportünizm, kendi içinde tutarlı olarak işçi sınıfının öz örgütünde işçilerin nicelik olarak da çoğunlukta olmasının şart olduğunu söylemektedir;*

> İşçi sınıfının ideolojisini benimsemiş sosyalist işçi partileri üyeleri içinde işçi sınıfının güçlü bir çoğunlukta olmasına ve proletarya saflarından yetişmiş bilinçli devrimcilerin partide hâkim unsuru meydana getirmesine dikkat eder. (Doğu Perinçek, *Aydınlık*, Sayı 3, s. 225.)

Ve bu görüşün doğal sonucu, bu evrede işçi sınıfı zayıf ve cılız olduğu için (öncülüğünün objektif şartları olgunlaşmadığı için) bu şartlara sahip bir parti kurulamaz!

Bu gerçeği açık bir şekilde yeni oportünizmin sözcülerinin sözlü ve yazılı demeçlerinde görmekteyiz: "Ülkemizde emekçilerin öz partisinin kurulmasının olanağı bugün yoktur." (Ömer Özerturgut'un Devrim gazetesine verdiği beyanat) "...ve o bağımsız ve demokratik Türkiye'de proletaryanın, öz örgütü bir güneş gibi doğacaktır!" (Doğu Perinçek, TİP Çankaya İlçesi konuşmasından, Aydınlık Sosyalist Dergi, Sayı 16, s. 242.)

Diyelim ki, yeni oportünizmin sözcülerinden O. Özerturgut'un demeci Devrim gazetesinde yanlış yazıldı(!) ve yine varsayalım ki, Doğu Perinçek'in konuşma esnasında dili sürçtü(!). Fakat aynı görüş, proleter devrimcisi(!) olarak bu dönemde yani, yeni oportünizmin deyişiyle, bu "milli demokratik hareket" döneminde, işçi ve köylü kitlelerine *örgüt* olarak, bakın neyi empoze etmektedir: "Bizim partimiz MİLLİ KURTULUŞ cephesidir. Bizim partimizin komutanı Mustafa Kemal'dir. Bizim partimizin üyeleri Amerikan sömürücüleriyle ortaklık etmeyen bütün bir MİLLET'dir." (Doğu Perinçek, *İşçi-Köylü*, Sayı 7, s. 4.)

Hemen anlaşılacağı gibi, bu milli cephe partisi, Kemalist Doğan Avcıoğlu'nun "halkın içinden gelen ve halkın nabzını elinde tutan", içinde milli cepheyi teşkil eden *Devrim Partisidir*. (Bkz. D. Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni*, s. 523.) İşte kendisiyle küçük burjuva radikalleri arasında hiçbir fark görmeyen, "Hep dostluk, mücadele yok" diyen sağ oportünizm! *Bizim partimiz ne milli cephe partisidir, ne de bizim partimizin komutanlığı küçük burjuva radikallerine aittir. Biz sosyalistlerin partisi, Marksist bir partidir ve partimizin de eylem kılavuzu kemalizm değil, bilimsel sosyalizmdir!* Yc bu parti, milli cephenin ve halk ordusunun komutanı olduğu an işçi sınıfının hegemonyası *fiilen* gerçekleşmiş olacaktır. İşçi sınıfının *ideolojik-politik-örgütsel ve askeri* (nedense Mao'nun bu deyişinden yeni oportünizm pek hoşlanmıyor!) hegemonyası işte budur!

Şehirleri temel alan bu oportünist görüş, Libya gibi ülkelerdeki milliyetçi subayların ilerici cunta hareketlerini *Halk Savaşı* olarak görmektedir. (Bkz. Şahin Alpay, *Proleter Devrimci Aydınlık*, Sayı 17, s. 368.) Biz, Aren-Boran oportünizmi gibi milliyetçi, ilerici askerlerin hareketlerini faşist hareketler olarak nitelendirmeyiz. Ama biz, akıl almaz bir tutumla en son tahlilde egemen sınıfların militarize gücü olan mekanizmayı kullanarak yapılan hareketleri de Halk

Savaşı olarak ilan etmeyiz. Bu hareketlere Halk Savaşı demek, Mao'nun ve Lin Piao'nun geliştirdiği halk savaşı teorisine kesinlikle aykırıdır. *Halk Savaşı, köylü ordusu ile kırlardan şehirlerin fethi savaşıdır.*

Yeni oportünizmin sözcülerinin "sen halk savaşını mı, yoksa gerilla savaşını mı savunuyorsun?" garip ikileminin niteliği de böylece aydınlanmış olmaktadır. *Meğer bizim anladığımız Halk Savaşı ile yeni oportünizmin anladığı Halk Savaşı ayrı kavramlarmış!* Onlara göre ilerici askeri darbeler de halk savaşıymış!

İşte özet olarak yeni oportünizmin Milli Demokratik Devrim anlayışı budur.

Mao'nun Yeni Demokratik Devrim Teorisine göre;

1. Milli Demokratik Devrim özünde köylü devrimidir.
2. Devrim ordusunun temel gücü köylülerdir.
3. Belirleyici alan kırlardır.
4. Halk Savaşı, köylü ordusunun kırlardan şehirleri fethetme savaşıdır.
5. İşçi sınıfının öncülüğünün objektif şartları Milli Demokratik Devrimde bölünmez bir bütün olarak mevcuttur.
6. Yarı-sömürge ve yarı-feodal ülkelerde, proletaryanın öz ör-gütünde işçilerin çoğunlukta olması şart ve gerekli değildir. Hatta genellikle yoksul köylüler çoğunluktadır.

Yeni oportünizmin "Milli Demokratik Devrim" Teorisine göre;

1. Milli Demokratik Devrim özünde köylü devrimi değildir.
2. Devrimin temel gücü köylüler değil işçilerdir.
3. Belirleyici alan kırlar değil şehirlerdir.
4. Halk Savaşı ile cunta hareketleri aynı şeylerdir.
5. Hayır, işçi sınıfının önderliğini tayin eden üretici güçlerin gelişme seviyesidir.
6. Proletaryanın öz örgütünde işçiler mutlak bir çoğunluğa sahip olmalıdır.

İşte Marksizm-Leninizm ve Mao Tse Tung çizgisi ve de "kapitalist olmayan yol"u milli demokratik hareket etiketi altında savunan bizim sözde "Mao"istlerimiz (!) Görüldüğü gibi yeni oportünizmin "Mao"culuğu sadece lafızdadır, gerçekte ise Mao'culukla bu oportünizmin hiç bir ilgisi yoktur. *Eğer bir "Mao"culuk varsa, o da, köylülerin devrimci potansiyelinin doğru değerlendirilmesinde yatmaktadır.* Oysa bu oportünizm temelde, köylülerin devrimci potansiyelini küçümseyen sağ oportünist Chen Tu Hsieu'nun çizgisinin derinleştirilmesinden başka bir şey değildir!

İşte Marksizm-Leninizm ve Mao Tse Tung düşüncesi ve de yeni oportünizmin Campus "Mao"ist çizgisi! Latin-Amerikadaki Milli Demokratik Devrim stratejik tezini savunan sağ oportünist, pasifist ve de hain olan "Marksist" partiler ne kadar "Mao"ist iseler, yeni oportünist fraksiyon da bir o kadar "Mao"isttir! Böyle pasifist bir fraksiyonun Mao'nun düşüncelerini rozet yapmaya kalkması kadar, büyük proleter devrimci Mao Tse Tung'a ve onun Leninizm doğrultusundaki düşüncelerine daha büyük hakaret olamaz herhalde! Ancak bu revizyonizmin çok klasik bir yöntemidir. Revizyonizm görünüşte daima proleter devrimci çizgiye sahip çıkar. Ve revizyonistlikleri tescil edilmiş bütün revizyonistleri ve onların çizgilerini görünüşte en sert biçimde eleştirir. Fakat temelde aynı revizyonist çizgiyi daha akıllıca, devrimci lafızlarla sürdürür. Örneğin, Kautsky, Bernstein revizyonizmine karşı en sert eleştirileri yönelten Kautsky, temelde revizyonizmin akıllı bir savunmasından başka bir şey yapmamıştır. Bu nedenle yeni oportünizmin, modern revizyonizmi ve "kapitalist olmayan yol"u görünüşte eleştirmesi ve revizyonist ilan etmesi görevi gereğidir!

Proleter Kültür Devrimi

"Kapitalizmin mi, yoksa sosyalizmin mi kazanacağını bütün bir tarihsel çağı alacak, uzun ve dolambaçlı bir mücadelenin sonucu tayin edecektir."
Mao'nun bu önemli önerisini Marx'da, özellikle Lenin'de görmekteyiz. Marx, *Gotha Programının Eleştirisi*'nde kapitalizmden sınıfsız topluma geçişin ancak proletarya diktatoryası altında mümkün olacağını söylemektedir. Lenin ise, bu zorunluluğu açık bir şekilde belirtmektedir:

> Kapitalizmden komünizme geçiş tüm bir tarihsel çağı temsil eder. Bu çağ sona erene kadar sömürenler restorasyon umudunu ister istemez beslerler ve bu umut restorasyon girişimlerine dönüşür (...) (Tek bir ülkede bile olsa) devrilmesi yüzünden direnci on misli artan ve gücü sadece enternasyonal sermayenin gücüne değil, aynı zamanda alışkanlık gücüne, küçük üretim gücüne de dayanan burjuvazi. Çünkü maalesef küçük üretim dünyada hala pek yaygındır ve küçük üretim gün be gün, saat be saat kendiliğinden ve kitlevi bir ölçüde durmadan kendisini oluşturur." (Lin Piao'nun ÇKP'nin IX. Kongresindeki raporundan.)

Marx'ın ve özellikle Lenin'in bu önerilerinden hareket eden Mao Tse Tung, sosyalist devrimi yapmış bir ülkede;

1. Emperyalizmin dünyada var olduğu sürece,

2. Özünde "köylü mülkiyeti" sayılabilecek küçük üretimin hayatiyetini sürdürdüğü kollektif mülkiyet olduğu sürece (Sosyalist toplumda sosyalist mülkiyet bilindiği gibi, kollektif ve kamu mülkiyetleri biçimindedir.),

3. Sınıflı toplumların bin yıllık kalıntı ve alışkanlıklarının etkisi ile, sosyalist devrimden sonra kapitalizmin restore edilmesinin her zaman mümkün olduğunu belirterek, proletarya diktatoryası altında da sınıf mücadelesinin devam edeceğini, bu nedenle ideolojik ve kültürel alanda, üstyapıda siyasi bir devrimin zorunlu olduğunu söyleyerek "Proleter Kültür Devrimi" şiarını ortaya atmıştır. Liu Shao-chi'nin "Kapitalizmin mi, sosyalizmin mi kazanacağı sorunu artık çözümlenmiştir. Sosyalist ekonomi geliştikçe, üretici güçler geliştikçe artık geriye dönüş mümkün olamaz" anlamındaki revizyonist tezine karşılık, sosyalist bir toplumda ideolojik ve kültürel alandaki, üstyapıdaki siyasi devrimin nihai zaferine kadar kimin kazanacağının önceden kestirilemeyeceğine ilişkin "Sosyalizm mi, yoksa kapitalizm mi kazanacak belli değildir" ünlü tezini formüle etmiştir. (Bu tez sadece Liu Sho-chi'yi değil, aynı zamanda Sovyetler'de sınıf mücadelesinin artık sona erdiğini, bu nedenle SBKP'nin, sadece proletaryanın değil, bütün halkın partisi haline geldiğini söyleyen Kruşçev revizyonizmini de eleştirmektedir.)

Mao'nun Marksizm-Leninizm hazinesine ikinci büyük katkısı da budur.

Bilindiği gibi, burjuva devrimlerinde burjuvazi kendi ideolojisini devrimi yapar yapmaz egemen kılmıştır. "Muzaffer burjuvazi, burjuva mülkiyet hakkını, insan hakları beyannamesine kaydetti, burjuva parlamenter meclisler kurdu, kendi ahlakını üstün kıldı, yeni bir öğretim yarattı ve bununla orta çağ felsefesini kovdu." Başlangıçta feodal ideolojiler bir süre direndiler ve hemen etkilerini yitirmediler.

Fakat objektif çelişkiler geliştikçe, yeni üretici güçler geliştikçe etkinliklerini yitirdiler ve artık geçmişe dönüş giderek imkânsızlaştı. Sosyalist bir toplumda üretici güçler ile üretim ilişkileri arasında objektif bir *çelişki yoktur*. Üretimin sosyal niteliği ile sosyalist mülkiyet tam bir uygunluk halindedir. Üretici güçlerin gelişmesine engel teşkil etmezler, tam tersine geliştirirler.

Sosyalist bir toplumda üretici güçlerin gelişmesini engelleyen objektif bir çelişki olmadığı halde kapitalizm neden restore edilebiliyor da, örneğin kapitalist toplumda feodalizm neden restore edilmiyor? Açıklayalım:

1. Bir kere kapitalizm (sanayi kapitalizmi) ve sosyalizm sanayi devriminden sonra ortaya çıkmış olup, ileri teknolojinin ürünü olan düzenlerdir. Ma-

kina çağının toplumsal düzenleridir. Bu anlamda üretici güçler geliştikçe, ekonomiye teknoloji egemen oldukça feodal kalıntılar ve ideolojiler giderek geriler ve yerini yeni düzenin "kapitalist düzenin" ideolojisine bırakır. Artık geriye dönüş imkânsızdır.

2. Asıl önemli olan neden her iki devrimin *niteliklerine* ilişkindir. Sosyalist topluma kadar ki bütün düzenlerde sınıf mücadelesi bir sömürücü sınıfın yerine başka bir sömürücü sınıfın gelmesiyle sonuçlanmıştır. Temelde, üretim araçlarındaki özel mülkiyet değişmemiş, sadece biçim ve el değiştirmiştir, ikinci olarak, sosyalist devrime kadar ki bütün devrimlerin iktidarın ele geçirilmesi tek sorunu olmuştur. Örneğin, burjuva ekonomisi feodalizmin bağrında gelişmiş ve gürbüzleşmiştir.

Burjuva ekonomik düzeni az çok olgunlaşınca devrim olmuştur. Bu nedenle burjuva devriminin ana görevi iktidarı ele alıp, onu mevcut burjuva ekonomisiyle birleştirmek olmuştur. Oysa sosyalist devrimde iktidarı ele geçirmek sadece başlangıçtır. Büyük çapta üretimi gerçekleştirmek, sosyalist ekonomiyi yaratmak o güne kadar ki sınıflı toplumların "yabancılaştırılmasına" maruz kalmış insanın "tabiatını" değiştirmek gibi görevleri vardır. Bu nedenle sosyalist devrim sadece mülkiyet biçimini değiştirmek, sadece sosyalist ekonomiyi yaratmakla sona ermez. Proletaryanın sınıf olarak ortadan kalkmasına kadar üstyapıda siyasi bir devrim olarak devam etmek zorundadır. Bu ihmal edilir veya önemsenmezse yani ideolojik ve kültürel mücadele, üretici güçlerin geliştirilmesi ile beraber yürütülmezse kapitalizmin restore edildiği görülür.

Görüldüğü gibi, sosyalizm öncesi toplumsal düzenler için doğru bir Marksist diyalektik analiz olan "üretici güçler geliştikçe eski ideolojinin yerini, yeniye bırakacağı ve artık geriye dönüşün mümkün olmayacağı" tezi, sosyalist topluma teşmil ettirildiğinde, sosyalist toplum ve düzen ile sosyalizm öncesi devrim ve düzenler arasındaki *nitelik* farkından dolayı revizyonist bir tez olmaktadır!

Yeni oportünizmin sözcülerinden birisi "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısından "bir önceki üretim düzeninin ürünü olan ideoloji *objektif çelişkiler* geliştiği ölçüde gerilemek zorundadır, artık geçmişe dönüş imkânsızlaşır" sözünü alarak, eleştirmektedir:

> Bu satırlardaki *modern revizyonizmin keskin kokusu* üzerine sayfalar dolusu yazı yazmak mümkündür. Geriye dönüşün mümkün olmadığı tezini bilimsel sosyalizm mahkum eder. Üretici güçler geliştikçe eski ideolojinin yerini kendiliğinden yeniye

bırakacağı tezi Kruşçev revizyonistlerinin, Liu Shao-chi'nin karşı-devrimci çizgisinin ta kendisidir. (Ş. Alpay, *PDA*, Sayı 17, s. 375, italikler bize aittir)

Bu, öküz altında buzağı ararken öküzün altında kalan bir küçük burjuva oportünistinin cehaletidir! Lenin'in belirttiği gibi bu küçük burjuva entelektüel bozuntuları kadar *bilgiç ve ukala* ve de bir o kadar da *cahillerini* yeryüzünde bulmak imkânsızdır. Bu oportünist bayımızın görüşüne göre;

1. Ya sosyalist toplumda, üretici güçler ile üretim ilişkileri arasında objektif bir çelişki vardır (bu objektif çelişki sosyalist toplumda değil de bu oportünist bayımızın kafasında vardır!)

2. Ya da "geriye dönüş mümkündür" tezi sadece sosyalist düzen için değil de, sosyalizm öncesi toplumlar için de geçerlidir. Yani bu bayımızın kafasında tarihi materyalizmi *katleden* bir Mao Tse Tung vardır. (!)

Objektif Şartlar Esas Faktördür

Objektif şartların anlamı ve önemi:

Biz, "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında "Türkiye proletaryasının devrimde hegemonyasının objektif şartları yoktur" önerisi üzerine dört ayrı bölümde, oldukça detaylı bir şekilde durduk (mesele son derece önemli olduğu için).

Yeni oportünizmin iddiasının aksine bu sorun son derece önemlidir. *Sorun şu ya da bu, ikinci dereceden bir taktik sorunu değil, proleter devrimci hareketimizin gücü, potansiyeline ilişkindir.* Ve ideolojik ve politik eylem çizgimizin tayininde esas faktördür. Milli Cephe politikamızın biçimini ve taktik şiarlarımızın niteliklerini tayin edecek başlıca etkendir. Devrimci hareketimizin ana çizgisini tayin eden bu son derece önemli sorunun tartışılmasının bir aydın gevezeliği olduğunu iddia etmek *ciddiye* alınacak bir şey değildir. Hele, bizim gibi Milli Demokratik Devrim aşamasında olan ülkelerin Marksistleri için *ikinci* dereceden önemli olan, sosyalist devrimi gerçekleştirmiş ülkelerin sorunlarını tartışma platformuna getirerek cehaletin verdiği cesaretle "revizyonizm" kokusu aramaya kalkan küçük burjuva en-tellektüel bozuntularının bunu söylemeleri son derece komik ve gülünçtür!

Bu küçük burjuva oportünistlerinin öze ilişkin bu tartışmayı, örtbas etmek istemeleri son derece doğaldır. Çünkü öncülüğün objektif şartlarının varlığı veya yokluğu, bugün için proleter devrimciliğinin en sağlam ölçüsüdür. Mark-

sist lafızlar altında kendini gizlemeye kalkışan bu oportünist bayların, bu tartışma *bazıdır*. Nasıl ki, turnusolün gerçek rengi bazın içine sokulunca ortaya çıkarsa, bunların pembe renkleri de objektif şartlar tartışmasında hemencecik ortaya çıkmaktadır. Bu baylar ne kadar kıvırtırlarsa kıvırtsınlar, objektif şartlar tartışmasında yakayı hemencecik ele vermektedirler!

Bir daha "Türkiye proletaryasının devrimde hegemonyasının objektif şartları yoktur" sözünün anlamını ortaya koyalım. Anlamı açıktır; "Türkiye'nin bugünkü iktisadi gelişme seviyesi proletaryanın milli bağımsızlık mücadelesinde öncü olmasına imkân vermemektedir". Bu dönemde proletarya iktidar mücadelesi yapamaz. Dolayısıyla küçük burjuvazinin yedek gücüdür, yani "içinde bulunduğumuz dönem Milli Demokratik Devrim aşaması değil, küçük burjuvazinin emperyalizme karşı yürüttüğü iktidar mücadelesi dönemi, Milli demokratik hareket dönemidir".

"Bu dönemde radikal küçük burjuvazi önderdir", "bu nedenle bizim görevimiz onlara destek olmaktır", "Milli Cephe politikamız bu aşamada dostluk-*destek*-eleştiri politikasıdır", "proletaryanın öz örgütü bu aşamada kurulamaz", "bizim partimiz Milli Cephedir" incileri hep bu "Türkiye proletaryasının devrimde hegemonyasının objektif şartları yoktur", ana mihverinden çıkmaktadır. Bunun politik ve pratik çizgimize ve de taktik şiarlara yansımasını eski FKF başkanı Yusuf Küpeli arkadaş son derece açık bir şekilde ortaya koymaktadır:

> ... FKF'nin, şehir küçük burjuvazisi ile girdiği ortak eylemlerin çoğunda bu kliğin mensupları (yeni oportünizm kastediliyor –MÇ) *bırakın sloganları onlar atsın, siz peşlerinden yürüyün*... vs. gibi öğütlerde bulunmuşlardır... Mustafa Kemal yürüyüşünde, Amerika'ya dokunmadan sadece siyasi iktidara karşı soyut bir takım sloganlar ortaya atan Kadri Kaplan'ı desteklemişler ve militanlara şimdilik böyle yapsak bir zararı olmaz, *aşama aşama gider ileride Amerika'ya karşı da slogan atarız* diyerek öğütte bulunmaya kalkmışlardır. Yargıtay yürüyüşünde küçük burjuva temsilcilerininin peşinden sessizce yürümemizi öğütlemişlerdir. (*İleri*, s. 11, italikler bize aittir –M.Ç.)

Görüldüğü gibi, bu sorunun ortaya koyuluş şekli, saflarımız-daki küçük burjuva reformizminin yankısı olan yeni oportünizm ile proleter devrimci çizgi arasındaki *Çin Şeddi*'ni çizmektedir.

Elbette bu denli önemli bir sorun üzerinde uzun uzun durulması gerekir. Nitekim de duruldu. *Proleter devrimcisi odur ki, bir sürü Marksist-Leninist lafız-*

larla süslenmiş olan laf salataları arasından proleter devrimci çizgiyi gerçekten sapıttıracak, çarpıttırabilecek nitelikte temel oportünist öneriyi bulur ve onu çürüterek, teshir eder. İşte budur devrimci tutum!

Hegemonyanın Objektif Şartlarının Varlığı Tartışılmaz!

Emperyalist dönemde, proletaryanın hegemonyasının objektif şartları tartışılamaz. Leninizm, bu tartışmayı, Kautsky'nin üretici güçler teorisi ile birlikte tarihin çöp tenekesine atmıştır. Geri kalmış ülkeler için devrimci yol olarak "Kapitalist olmayan yol"u öneren modern revizyonizm bile hiç olmazsa görünüşte Leninizmin bu temel ilkesine karşı çıkmamaktadır. Çünkü bu temel ilkeye karşı çıkmak daha işin başında kendini revizyonist ilan etmektir. Oysa revizyonizmin yöntemleri çok daha ince ve akıllıcadır (Onlar, sömürge ülkelerdeki proleter devrimlerini, sanayi proletaryasına dayanmadığı gerekçesiyle ikinci dereceden devrimler olarak ilan ettiklerinden, onlar için milli demokrasi devletinin, küçük burjuva radikalleri veya proleter devrimcilerinin önderliğinde kurulmuş olması pek önemli değildir.) Bizdeki yeni oportünizm, o kadar ince ve kıvrak olmadığı için Leninizmin II. Enternasyonal müzesine kaldırdığı Kautsky'nin üretici güçler teorisini, "bu evrede işçi sınıfının iktidar mücadelesi yapması imkânsızdır. Çünkü üretici güçlerin gelişme seviyesi yetersizdir" diyerek tezgâhlamaya kalkmıştır. Böylece niteliği daha başlangıçta ortaya çıkmış oldu.

Bilindiği gibi, can çekişen kapitalizm, ülkenin ekonomik ve sosyal otonomisini kırarak milli özel ekonomileri, dünya ekonomisi denilen bir zincirin halkaları haline dönüştürmüştür. Bu nedenle, artık, kapitalist ülkelerin proletarya devrimlerinin, yarı sömürge ve sömürge ülkelerin demokratik devrimlerinde proletarya hegemonyasının, objektif şartlarının varlığı *tartışılmaz* bir ilkedir. Kautsky'nin üretici güçler teorisinde ifade bulan tek tek ülkelerin üretici güçlerinin seviyesinin tetkiki artık geride kalmıştır. Artık üretici güçlerin seviyesi ne olursa olsun her ülkede proletaryanın devrimde hegemonyasının objektif şartları vardır. Biz, Leninizmin bu temel ilkesinin ışığı altında "Türkiye proletaryasının devrimde hegemonyasının objektif şartları olgundur" dedik ve diyoruz.

Stalin, *Leninizmin Meseleleri*'nde, sömürge ve yarı sömürge ülkelerde proletarya hegemonyasının objektif olarak tartışılamayacağını, hiçbir mugalataya

yer bırakmayacak bir şekilde açıkça ortaya koymaktadır: "Milli mesele, proletarya devrimi genel meselesinin bir bölümüdür... Sömürgelerin ve bağımlı ülkelerin alabildiğine sömürülebildiği ve ezilebildiği çağ tamamlanmıştır."

> Sömürgelerde ve bağımlı ülkelerde kurtuluş devrimleri çağı, bu ülkelerin proletaryasının *uyanış çağı ve onun devrimci hegemonyası çağı* gelmiştir. (G. Politzer, *Felsefenin Temel İlkeleri*, s. 430.)

Niteliğinin devrimci kitleler tarafından çok çabuk farkedildi-ğini gören yeni oportünizm, kavram karışıklığı yaratarak zevahiri kurtarmaya çalışmaktadır. Açıklayalım. Yeni oportünizmin bir sözcüsü "devrimin objektif şartlan ile proletaryanın hegemonyasının objektif şartları"nın farklı kavramlar olduğunu iddia ederek, "devrimci kriz ile devrimin objektif şartları"nın aynı kavramlar olduğunu söylemektedir (bkz. Şahin Alpay, *PDA*, Sayı 17, s. 377).

Devrimin objektif şartları ile proletaryanın hegemonyasının objektif şartları ayrı kavramlar değil, aynı gerçeğin aynı anlamda kullanılan deyişleridir. Emperyalist dönemde tarihin ileri götürücü lokomotifi proletarya olduğu için, niteliği ne olursa olsun bu dönemdeki bütün devrimleri ancak ve ancak o zafere götürebilir. Bu nedenle devrimin (Milli Demokratik Devrimin) objektif şartlan ile proletaryanın hegemonyasının objektif şartları *aynı* şeylerdir. Bunlar anlamları değişik ayrı kavramlardır demek, emperyalist dönemde herhangi bir devrimi proletaryanın dışında bir başka sınıf gerçekleştirebilir, demektir ki bu da Leninizme aykırıdır! Devrimin objektif şartları ile devrimci durum (devrimci kriz) anlamları *farklı* olan kavramlardır. "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında açıkladığımız gibi devrimci kriz, bir kıvılcımdır, devrimci mücadelede, Lenin'in deyişiyle, kısa bir andır. Proletaryanın var olan öncülüğünün objektif şartlarının yanında subjektif şartlan olgunlaşmış olsa bile devrimci bir kriz yoksa devrim olamaz. Yani bu, bir devrimin olabilmesinin ön şartıdır. (Biz, "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında proletaryanın hegemonyasının objektif şartları ile karışmaması için buna devrimin *objektif* şartı dedik ve ne anlamda kullandığımızı da bir parantez açarak belirttik.)

Devrimci kriz kavramı Lenin'in belirttiği gibi sadece proletarya devrimleri veya XX. yüzyıldaki devrimler için değil tarihteki bütün devrimler için (örneğin Fransız devrimi için de) geçerlidir. Ve devrimci kriz, ülkenin iktisadi gelişme seviyesine birinci dereceden bağlı değildir. Ayrıca her devrimci kriz de bir devrime yol açmaz. Aynı zamanda subjektif şartların olgunlaşmış olması

gerekir. Kısaca özetlersek, dünyanın herhangi bir ülkesinde devrimin olabilmesi için:

1. Ülkenin iktisadi gelişme seviyesinin yeterli olması gerekir. (Devrimin objektif şartlarının olgunlaşmış olması gerekir)

2. Proletaryanın bilinçlenme ve örgütlenme seviyesinin yeterli olması gerekir.

3. Ayrıca bir de ülke çapında genel bir krizin olması gerekir.

Bilindiği gibi birinci şart emperyalist dönemde her ülkedemevcuttur. Bu nedenle bir ülkede işçi sınıfının iktidara gelip gelmeyeceğini tayin eden *ikinci ve üçüncü* faktörlerdir.

Bu iki unsurun varolduğu aşamaya *Devrim Aşaması* denir. H. Kıvılcımlı bu aşamaya Devrim Konağı demektedir. Kıvılcımlı: "...sosyal gelişim iki konakta olur. 1) Evrim aşaması 2) Devrim aşaması. Sınıflı bir toplumda evrim aşaması uzun sürer. Bir sosyal sınıf iktidarı; verili üretim ilişkileri çerçevesinde, uzlaşmazlıkları uzlaştırıp biriktirir. Biriktirim son haddine geldi mi, üretim ilişkilerinin çerçevesi çatlar. Oldukça kısa süren DEVRİM AŞAMASI başlar. Bu altüstlükler sırasında İKTİDAR; bir sosyal sınıf elinden başka bir sosyal sınıf eline geçer. Asıl SOSYAL DEVRİM politik devrimle tamamlanmış olur" diyerek içinde bulunduğumuz aşamanın Evrim Konağı olduğunu söylemektedir. Gerçekten de proletaryanın öz örgütünün olmadığı, devrimci işçi ve köylü militan kadroların ortaya çıkmadığı bir evre, *evrim konağıdır*, içinde bulunduğumuz dönemin ayırdedici özelliği budur. Proleter devrimcilerinin bu aşamadaki dili *Almancadır*, devrimci bir durum olsa bile Almanca hitabet değişmeyecektir. Ancak proletaryanın öz örgütü kurulup, kitleleri bilinçlendirmede belli bir mesafe katedildikten sonra, herhangi bir devrimci kriz döneminde proleter devrimcilerin dili *Fransızca* olabilir. (Bilindiği gibi, Marksist literatürde, Almanca ricat, örgütlenme ve bilinçlendirme, Fransızca ise taarruz anlamlarında kullanılır.)

Elbette her şeyin devamlı altüst olduğu bir dünyada bütün bu aşamaları mekanik bir şekilde sıralayamaytz. Fakat kesin olarak şu söylenebilir; *her halükârda, belli bir subjektif birikim oluşmadan ne Fransızca konuşulabilir, ne de devrim konağında olunabilir.*[11]

---

[11] Marksist çevrelerde Lenin'in "Devrimci Durum" teorisi, bugün yan sömürge ülkelerde tartışma konusudur. Bazıları bunun halk savaşı vermek zorunda olan ülkeler için değil de kapitalist ülkeler için geçerli olduğunu iddia etmektedir. Örneğin ÇKP Genel Sekreteri Beşir Hacı Ali. Diyor

Yeni oportünizmin bu eyyamcı sözcüsü, oportünist önerisini çağımızdaki bütün oportünistlerin başvurduğu klasik yola başvurarak, yani Lenin'den atıfta bulunarak kanıtlamaya çalışmaktadır. Lenin'in *İki Taktik*'teki (s. 20-21) "Rusya'nın ulaşmış olduğu iktisadi gelişme seviyesi ve geniş proletarya yığınlarının ulaşmış olduğu bilinç ve örgütlenme derecesi... İşçi sınıfının şu anda ve tam olarak kurtuluşunu imkânsız kılmaktadır" sözleri ile "proletaryanın devrimde öncülüğünün objektif ve subjektif şartları tam olarak olgunlaşmamıştır" anti-Leninist tezini doğrulamaya çalışmaktadır. (Bkz. Ş. Alpay, *PDA*, Sayı: 17, s. 373.) Bilindiği gibi, Lenin "Rusya'nın iktisadi gelişme seviyesi devrim için yetersizdir" derken demokratik devrimi değil de sosyalist devrimi kastetmektedir. Tekelci kapitalist dönemde "Devrimin objektif şartları bütün dünyada mevcuttur" Leninist ilkesindeki "objektif şartlar mevcuttur" sözcüğü, 1905 Rusya'sı gibi burjuva devrimini yapmamış ülkelerde sosyalist devrim için değil demokratik devrim için geçerlidir. Ve Lenin bu sözü, burjuva demokratik aşamada derhal bir işçi hükümeti kurulmasını öneren Parvus ve Trotsky'e karşı söylemektedir. Görüldüğü gibi, "Proleter Devrimci" Aydınlık'ın yazarı her çeşit oportünizmin başvurduğu *malum* yöntemle, yani mekân ve zaman mefhumlarını dikkate almayarak yaptığı aktarmalarla zevahiri kurtarmaya çalışmaktadır.

Ne tuhaf ve de ne komik ki, bu rastgele, oportünizmin malum yöntemi ile yapılan aktarmalar arasında, "Türkiye proletaryasının devrimde öncülüğünün objektif şartlarının olgunlaşması için üretici güçlerin gelişmesi gerekir" diyen yazarın yazısında, kendi menşevik tezini çürüten *Pekin Review*'dan yapılan şu aktarma da yer almaktadır:

> İşçi sınıfının iktidara gelip gelemeyeceğini tayin eden üretici güçlerin erişmiş olduğu düzey değildir. Bunu tayin eden, objektif olarak, devrimci bir durumun mevcut olup olmadığı ve subjektif olarak, geniş devrimci yığınları siyasi iktidara

---

ki, B.H. Ali, "Durumu doğru değerlendirememizin hemen akla gelen sebeplerinden biri de... devrimci bir durumun gelişmesi konusunda yaptığımız değerlendirmelerin yüzeyde kalışıdır. Komünist Partisi'nin inandığı, Kasım 1954'de şartların bir ulusal kurtuluş savaşı vermemiz için elverişli bir olgunluğa erişmemiş olmasıydı. Çünkü Lenin'in koyduğu şartlar henüz gerçekleşmemişti. Ne var ki, Lenin'in koyduğu bu şartların kapitalist ülkelerle ilgili olduğunu ve askeri eylemlerle genel ayaklanmanın farkını unutuyorduk." ("Cezayir Kurtuluş Mücadelesinden Alınacak Bazı Dersler". *Gerilla Savaşı ve Marksizm*, s. 320.)

> yönelen cesur bir mücadelede yöneten bilimsel sosyalizmle teçhiz edilmiş devrimci bir partinin mevcut olup olmadığıdır. (Bkz. PDA, Sayı 18, s. 381; italikler bize ait –M.Ç.)

Görüldüğü gibi yeni oportünizmin iddiasının aksine bizim de belirttiğimiz gibi, işçi sınıfının devrimde hegemonyasını tayin eden o ülkenin iktisadi gelişme seviyesi değildir. Çünkü hegemonyasının objektif şartları, emperyalist dönemde, bütün ülkelerde mevcuttur. *Tayin eden faktörler, işçi ve yoksul köylü kitlelerinin bilinçlenme ve örgütlenme dereceleri ile bir krizin mevcut olup olmamasıdır.*

İşte oportünizm bu şekilde kendi kendini çürüten aktarmalar ile anlam ve kavram karışıklıkları yaratarak kıvırtabileceğim zanneder. Sadece kendisi zanneder tabii!

Aynı yazar bakın daha neler diyor:

> Biz herhangi bir yerde proletaryanın önderliğinin objektif şartı (şartları kastediliyor –M.Ç.) olarak kapitalizmin ileri bir gelişme düzeyine ulaşmış olması, proletaryanın çoğunluğu meydana getirmesi gibi şartlar ileri sürmedik. Leninizmin İlkeleri'nden ithamlarına dayanak bulmaya çalışanlar gerçekten pek gülünç duruma düşüyorlar. (Ş. Alpay, *PDA*, Sayı 17; s. 379.)

İlahi *Proleter Devrimci Aydınlık*'ın yazarı, Kautsky bile mezardan çıksa dünyanın bu döneminde Türkiye gibi yarı-sömürge bir ülke için bunları söylemez. (Kautsky ve Menşevikler bunu emperyalizmin I. bunalım devresinde sosyalist devrim ve sosyalizmin o ülkede başarıya ulaşmasına ilişkin söylüyorlardı.) Bunların aynını emperyalizmin III. genel bunalım devresinde Türkiye gibi yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede söylemek *politik intihar* demektir. En gerizekalılar bile bu tezi bu şekli ile ileri sürmezler! Evet, sizler bunları söylemiyorsunuz. Sizler sadece ve sadece "Türkiye'nin ekonomik gelişme derecesi, Milli Demokratik Devrimde proletaryanın hegemonyası için yeterli değildir.", "Bu dönemde üretici güçlerin bugünkü seviyesinin elverişsizliğinden dolayı öncü küçük burjuva radikalleridir" diyorsunuz. *Kautsky'nin üretici güçler teorisinin aynını önermiyorsunuz. Sadece bu teoriyi yarı sömürge ve yarı feodal bir ülkenin somut pratiğine uyguluyorsunuz. Hepsi bu kadarcık!*

İşte bizim geçen yazımızdaki kastettiğimiz hortlatılan II. En-ternasyonal oportünizmi budur. Menşevizm budur!*

Bu Menşevizmi bu yazarın yazısının her bölümünde görmek mümkündür. Birkaç eğlendirici örnek verelim. "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısını eleştirerek bakın ne diyor:

> Yazının bir yerinde çok kısaca, işçi sınıfının devrimde önderliğinin subjektif şartlarının mevcut olmadığını bu bakımdan işçi sınıfının bugün devrimin önderi (fiili olması gerekir –MÇ) olduğunu savunmanın oportünizm olduğu belirtildikten sonra bütün yazı boyunca potansiyel öncülükten, objektif şartların *ne kadar olgun* olduğundan dem vurulmaktadır. (Ş. Alpay, *PDA*, Sayı: 17, s. 374; italikler bize ait.)

Görüldüğü gibi, "işçi sınıfının devrimde önderliğinin objektif şartlan olgundur" sözünden bu Bay, "Türkiye'de üretici güçlerin seviyesi çok yüksektir, Türkiye sanayiinde büyük çapta üretim egemendir; işçilerin köylülükle ve özel mülkiyetle bağları büyük ölçüde kopmuştur" vs.'yi anlamaktadır. Menşevizm bu yazarın o kadar iliklerine işlemiştir ki, "İşçi sınıfının zayıf ve cılız olmasını ve de işçilerin köylülükle bağlarının mevcudiyeti meselesini (sanki bu eleştiriliyormuş da) ilk defa biz yazmadık, M. Belli işçi sınıfının durumunu bizim gösterdiğimizden çok daha kötü göstermiştir." diyerek kendisine yöneltilen eleştirinin ne olduğunu bir türlü anlayamamaktadır. (bkz. *Proleter Devrimci Aydınlık*, Sayı 17, s. 376-377) *Bu Menşevik kafa şunu hiç ama hiç anlamış değildir: Bir ülkede işçi sımfının zayıf ve cılız olması, işçilerin büyük çoğunluğunun köylülükle bağları olması ayrı şeydir, işçi sınıfının devrimde hegemonyasının objektif şartlarının mevcut olması ayrı şeydir!*

Gelelim işin en *komik* kısmına. "Proleter Devrimci" Aydınlık'ın bu yazarı diyor ki;

> objektif şartların subjektif şartlardan önce geldiği doğrudur. Bu açıdan, bilinçlenmeyi ve örgütlenmeyi geciktiren objekif şartların geçmişi izahta önem taşıdığı ama bugün artık öncülüğün objekfif şartlarının mevcut olduğu ileri sürülebilir. (Ş. Alpay, *PDA*, Sayı 17, s. 373.)

Oysa aynı yazar *Aydınlık*'ın 12. sayısında bakın ne diyor?

---

* Menşevikler, yeni oportünizmin söylediğinin aksine tıpkı (Yeni oportünizmin önerdiği gibi) işçileri bilinçlendirme ve örgütlendirme mücadelesinin her dönemde yapılması gerektiğini söylemişlerdir. Yani, bu mücadeleyi Menşevikler ertelememişlerdir. Onlar sadece Rusya'da 1900-17 yılları arasında Rus proletaryasının iktidar mücadelesini yapamayacağını söylemişlerdir. (Yeni oportünizm de Türkiye'de bu dönem için bunu önermektedir.

> Proletaryanın öncülüğü, kişilerin subjektif niyet ve isteklerine bağlı olan bir şey değildir. Kendi niyet ve isteklerini somut şartların, gerçeklerin yerine koyan kişi idealisttir, devrimci değildir. Devrimci somut şartların somut tahlilinden hareket eder... Türkiye'de proletarya bugün devrime öncülük edebilecek objektif ve subjektif şartlara tam olarak sahip değildir. Devrimde öncülük kazanabilmesi için proletaryanın sahip olması gereken objektif şartlan şunlardır: Önce, proletarya bir sınıf olarak, yani işgücünden başka satacak hiçbir şeyi olmayan bir proleterler kitlesi olarak mevcut olmalıdır. Esas olarak büyük çapta kapitalist üretimin yapıldığı sanayi alanında toplanmalıdır. Ancak böylelikle örgütlenmek ve disiplin altına girmek için zorunlu olan şartlan kazanabilecektir. Köylülükle, özel mülkiyetle bütün bağları tam olarak kopmalıdır. Oysa Türkiye proletaryası, bugün, çoğunlukla yarı proleter niteliktedir." ("*Türkiyenin Düzeni* Üzerine", *Aydınlık*, Sayı 12, s. 464.)

Bizim "Türkiye'de proletaryanın devrimde hegemonyasının objektif şartları olgundur" sözümüzdeki "objektif şartların olgunluğunu, üretici güçlerin gelişme seviyesinin çok yüksek olması" şeklinde anlayan bu Menşevik yazar, *Aydınlık*'ın 12. sayısındaki önerilerinden *vazgeçerek* "bu durum geçmişe ait ola bilir" diyerek, "öncülüğün objektif şartlarının" şimdi ileri sürülebileceğini söylemektedir. Yani bu konuda, bu Menşevik bayımıza göre *uzlaşılabilir!* Bu Menşevik yazara göre Türkiye 4-5 ay içinde harikalar yaratmıştır; Amerikan emperyalizmi + işbirlikçi burjuva + feodal mütegallibe iktidarının yönetimindeki Türkiye bu çok kısa süre içinde dünyada görülmemiş dev bir adım atmıştır, büyük ölçüde, küçük çapta üretim yerini büyük çapta üretime bırakmıştır ve işçi sınıfının köylülükle bağları geniş ölçüde kopmuştur ve artık şimdi proletarya devrimde öncülük edebilecek objektif şartlara sahip olmuştur(!)

İşte budur oportünizmin birbiri ile çelişen tezler arasından *yılan* gibi kıvrılarak sağdan en sola süratle kayması! "Türkiye'nin ikisadi gelişme seviyesi sosyalist devrim için olgundur" diyen *Emek* oportünizmi bile Türkiye'yi bu şekilde değerlendirmiyor. Bu değerlendirme *Emek* oportünizminin abartmalı ve yanlış değerlendirmesinin bile çok ötesinde abartılmış yanlış bir de-ğerlendirmedir. (Aslında beş ay içinde olan bu değişikliğin temelinde *Emek* oportünizminin "üretim ilişkileri" üzerine büyük uzmanı[!] K. Boratav'ın son 5 ay içinde yeni oportünizmin ideoloğu durumuna gelmesi yatmaktadır!)

Biz; Türkiye proletaryası, kapitalist ülkelerin işçi sınıflarına nazaran zayıf ve cılızdır, işçi sınıfımızın köylülükle bağlan mevcuttur, diyoruz. Ve işçi sınıfının gücünü olduğundan daha fazla göstermeye çalışan bütün oportünist görüşlere de karşıyız!

1. Kavram karışıklığı yaratan

2. Lenini tahrif etmeye kalkan

3. Birbirini çürüten tezler ortaya atarak ve tahrif montajları yaparak durumu kurtarmaya çalışan

4. Birbiri ile taban tabana zıt olan her iki görüş için de eklektik bir anlayışla "mümkündür" diyen bu bayımızın ve bunun gibilerinin tabiatı hakkında bakın Lenin ne diyor:

> Bir oportünist, tabiatı gereği, her zaman açık ve kararlı bir tutum takınmaktan kaçınacaktır, her zaman orta yolu arayacaktır, birbirini hariç tutan iki karşılıklı görüş noktası arasında her zaman bir yılan gibi kıvranacak ve her iki görüşle de birlik olmaya çalışacak, küçük değişikliklerle, şüphelerle, masum ve saygılı tavsiyelerle olan görüş farklarını azaltacaktır. (Lenin, *Bir Adım İleri İki Adım Geri*, s. 241-242.)

Sosyalist Siyasi Bilinç ve Proleter Devrimci Siyasi Mücadele

İşçi kitlelerini bilinçlendirmek ve örgütlemek proleter devrimcilerin en önemli görevlerindendir. *Hangi evrede olursak olalım*, kendi kendine en fazla sendikal bilince sahip olabilecek olan işçi sınıfının bu kendiliğinden bilincini *sosyalist siyasi bilinç* seviyesine yükseltmek ana görevimizdir. İşçi sınıfına sosyalist siyasi bilinç götürmek için proleter devrimcilerinin eylem alanı sadece işçi sınıfı değil, bütün millici sınıfların alanıdır. İşçi sınıfının ekonomik mücadeleleri içine girerek bu ekonomik hak ve istem mücadelesinin çerçevesi etrafında işçi kitlelerini örgütleyerek ve bu ekonomik mücadeleleri siyasi parolalarla cihazlandırmaya çalışarak, bütün millici sınıflara hitap eden geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasına girişerek işçi sınıfımızın bugünkü kendiliğinden bilincini, sosyalist siyasi bilinç seviyesine yükseltmeliyiz. İşçi sınıfına bu aşamadaki dost ve düşmanlarını göstererek, kendisinin tam kurtuluşunun sosyalist devrimle mümkün olacağını ancak sosyalist devrime giden yolun Milli Demokrasi olduğunu belirterek sosyalist siyasi bilinç götüreceğiz.[12] Budur, işçi sınıfına sosyalist siyasi bilinç götürmek!

---

[12] Lenin, 1905'de sadece şehir proletaryasına değil kır proletaryasına ve yoksul köylülere bile sosyalist devrimin zorunluluğunun anlatılmasını önermektedir. "... RSDİP, proletaryanın sınıf partisi köy proletaryasının bağımsız sınıf olarak örgütlenmesi yolunda, yorulmadan çaba gösterir, bir an bile unutmadan ki, tarım proletaryası onun çıkarları ile köy burjuvazisinin çıkarları arasında *çelişki* bulunduğunu açıklamak ve ancak köylülerin ve şehirlerin proletaryasının burjuva toplumu-

Kimileri bu aşamada, işçi sınıfına sosyalist siyasi bilinç öteki milli sınıflara da milli bilinç (azami sınıf bilinci) götürülmesini öngören *Leninist ilkeye*, sosyalist siyasi bilinç götürmeyi "Sosyalist Türkiye" diye *bağırmak* zannettikleri için karşı çıkmaktadırlar. Bakın yeni oportünizmin iki sözcüsü bu konuda ne diyor:

> ... İşçi sınıfına sosyalist bilinç götürürken, diğer Milli sınıflara milli bilinç götürmek gerekir... kategorik anlayışı bizi, işçi sınıfı bağımsızlık için mücadele etmez, fabrikalarda Sosyalist Türkiye, öğrenciler arasında Bağımsız Türkiye diye bağıralım gibi Aren oportüzminden kalan fikirlere götürmektedir. Anti-emperyalist mücadele en çok işçi sınıfının davasıdır. Anti emperyalist hareketlerin gelişmesi, milli şiarların ortaya atılması en çok işçi sınıfının bilinçlenmesine yarar. Bu bakımdan işçi sınıfına ayrı bilinç, diğer millici sınıflara ayrı bilinç götürülmez. (Gün Zileli ve Oral Çalışlar, "Milli Cephe Temel Politikamızdır", *Türk Solu*, Sayı 119, s 12)

Ne yazık ki beyler, biz işçi sınıfına (yoksul köylüler de dahil) ayrı bilinç yani sosyalist siyasi bilinç, öteki milli sınıflara (sosyalist siyasi bilinç değil) ayrı bilinç götüreceğiz! Bilimsel sosyalizm hangi aşa-mada olursak olalım işçi sınıfına kademeli bilinç değil, sosyalist siyasi bilinç götürmemizi emrediyor. Bu nedenle biz sosyalistler işçi sınıfına asıl hedefin ne olduğunu ve bu hedefe gitmede Milli Demokratik Devrimin zorunlu bir durak olduğunu söyleyerek, bizim partimizin sosyalist bir parti olması gerektiğini belirterek sosyalist siyasi bilinç götürüyoruz. Bu aşamada milli burjuvazi ve küçük burjuvazi (özellikle asker-sivil aydın zümre) ile proletarya arasında hiçbir fark görmeyerek her ikisine de aynı bilinci götürmeyi savunan sizler ise, hem işçi sınıfına hem de milli ve küçük burjuvaziye "Bizim Partimiz Milli Cephe" diyerek aynı örgütü hedef göstermektesiniz!*

İşte aramızdaki küçücük ayrılık, yani gerçek sosyalist ile küçük burjuva oportünisti arasındaki *küçücük(!)* fark da, burada düğümlenmektedir. İşte milli demokratik hareket aşamasının anlamı budur; devrimci proletaryayı küçük burjuva radikallerinin yedek gücü haline getirmek isteyen Menşevizm işte budur! Hemen görüleceği gibi, bu sağ oportünist anlayış işçi sınıfına sosyalist si-

---

nun bütününe karşı ortak mücadelesinin yoksul köylülerin bütün kitlesini yoksulluktan ve sömürüden gerçekten kurtarabilecek biricik devrim olan *Sosyalist Devrimin zaferini* sağlayabileceğini anlatmak onun görevidir." (*İşçi Köylü İttifakı*, s. 13; italikler bize ait —M.Ç.)

* Hem Milli Cephenin ilk adımı olan işçi sınıfının öz örgütü bu dönemde kurulamaz, diyeceksiniz, hem de bu aşamada birinci mücadelemiz Milli Cepheyi kurmaktır diyeceksiniz. Olmaz öyle şey, proletaryanın öz örgütünü kurmadan Milli Cephe kurulmaz!

yasi bilinç götürmeyi "Sosyalist Türkiye" diye bağırmak şeklinde anlamaktadır. Bu aşamada "Sosyalist Türkiye" şiarı atmak işçi sınıfına sosyalist siyasi bilinç götürmek demek değildir. Tam tersine, işçi sınıfının dostunu ve düşmanını karıştırmak, hedef saptırmaktır. Kısacası, yanlış bilinç götürme anlayışı ile eski oportünizmin bilinç götürme anlayışı arasında temelde hiçbir fark yoktur. *Her iki oportünist fraksiyon da, "Sosyalist Türkiye" şiarı atılınca sosyalist bilinç, "Bağımsız Türkiye"diye bağırılınca da Milli Bilinç (!) götüreceğini zannetmektedir!*

İşçi sınıfının iktisadi ve demokratik hak ve taleplerini hedef alan mücadelesi elbette *proleter devrimci bir siyasi mücadele* değildir.* Proleter devrimci siyasi mücadele olması için mücadelenin tek tek patronlara karşı mücadele olmaktan çıkması gerekir. (Bu ise sosyalist bir partinin sevk ve idaresinde, sosyalist siyasi bilince sahip işçi militan kadroların yönlendirdiği işçi kitlelerinin mücadelesi ile mümkün olur.) İşçi sınıfının proleter devrimci siyasi mücadelesi, hangi aşamada olunursa olunsun *Sosyalizm* içindir. Ancak bu mücadele Milli Demokratik Devrim aşamasında anti-emperyalist ve anti-feodal niteliktedir.

İşçi sınıfının iktisadi hak ve talepleri mücadelesi demokratik bir mücadele olduğu için objektif değer ve kapsamı bakımından anti-emperyalist ve anti-feodal bir niteliktedir. Fakat özde *anti emperyalist ve anti feodal olan bu mücadele işbirlikçi veya milli burjuvaziye karsı olsun tek tek patronlara karsı sendikal bilinçle sürdürüldüğü için, Amerikan emperyalizmi ve işbirlikçilerine karsı kendi iktidarını kurmak amacını güden sosyalist siyasi bilince sahip isçilerin proleter devrimci siyasi mücadelesi değildir.* Özetlersek, işçi sınıfının bugünkü iktisadi ve demokratik mücadelesi, özdeki anti-emperyalist ve anti-feodal niteliğine ve de zaman zaman fabrika işgallerine, Amerikan emperyalizmi + işbirlikçi burjuvazi + feodal mütegallibe iktidarının toplum polisi ile fiili çatışmalara yani siyasi niteliğe dönüşmesine rağmen proleter devrimci bir siyasi mücadele değildir. İşçi sınıfının proleter devrimci siyasi mücadelesi işçi sınıfının öncü müfrezesi ile yürütülür. *Sosyalist siyasi bilince sahip işçilerin mücadelesinin nihai hedefi işçi sınıfı iktidarıdır.* Bu amacın zorunlu bir durağı olan Tam Bağımsız ve Gerçekten Demokratik Türkiye için mücadele ediyor olmaları, sosyalist siyasi bilincine sahip işçilerin

---

* Sosyalist siyasi bilince sahip işçi sınıfının mücadelesine sadece siyasi mücadele demek, açık bir deyiş değildir. Çünkü sosyalist siyasi bilince sahip olmayan işçilerin fabrika işgallerinin de niteliği iktisadi değil siyasidir. Lenin sosyalist siyasi bilince sahip işçilerin mücadelesi-ne sosyal demokrat siyasi mücadele demektedir. Biz proleter devrimci siyasi mücadele kavramını bu anlamda kullanmaktayız.

nihai hedeflerini unutmaları veya bir tarafa bırakmaları demek değildir. Genel olarak bütün sosyalistler ve özel olarak da onlar, Lenin'in deyişiyle, *"Demokratik devrimi gözde büyütüp, gönüllerde yüceltmeden" hem demokratik devrim için hem de sosyalist devrim için mücadele ederler!*

Biz, "Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında işçi sınıfının son altı yedi ay içindeki en önemli hareketlerinden örnekler vererek (dokuz aylık Ereğli grevini, Demir Döküm ve Singer işgallerini seçmemizin nedeni, işbirlikçi veya Amerika lı patronlara karşı olmalarından dolayı değildir. İşçi hareketleri içinde kapsam ve kamuoyuna yansıması bakımından en önemlileri olmalarından dolayıdır. Bütün işçi hareketlerini yazımızda gazete haberleri gibi sıralayacak değildik herhalde) Amerikan emperyalizmine "tavır alışlar" olduğunu söyleyerek, aylardan beri süregelen işçi hareketlerini, işçi sınıfımızın sınırlı da olsa kendi kendine sınıftan, kendisi için sınıf durumuna kayma *belirtileri* olduğunu söyleyerek, işçi sınıfının bu hareketleri üzerinde, o bölgelerdeki işçi sosyalistlerin rollerinin küçümsenemeyeceğini yazmıştık. (Bkz. *Aydınlık Sosyalist Dergi*, Sayı 15, s. 205.) Bizim bu sözlerimizi "Proleter Devrimci" *Aydınlık*'ın yazarı, İngilizlerin satır arası okuma dedikleri tahrifat aktarmaları ile ana tezden bir cümleyi soyutlayarak, canının istediği şekilde yorumlamış! İşin en *eğlendirici* yanı, bu bayımızın, işçi sınıfının bugünkü mücadelesinin niteliğini o yazıda açık açık yazmamıza rağmen, işçi sınıfının bugünkü mücadelesinin proleter devrimci siyasi bir mücadele olduğunu söylediğimizi iddia etmesidir!

Biz, o yazıda, işçi sınıfının bugünkü ekonomik mücadelesi zaman zaman fabrika işgalleri ile *siyasi niteliğe* dönüştüğünü belirterek bu hareketlerin özünde Amerikan emperyalizmine karşı mücadeleler olduğunu yazmıştık. Ayrıca, gerek altmış yıllık Türkiye sosyalist hareketinin birikiminin gerekse de dağınıklığına rağmen proleter devrimci hareketimizin etkisinin sonucu, işçiler arasında sosyalist siyasi bilince sahip arkadaşların var olduğunu ve bu arkadaşların işçi sınıfının iktisadi ve demokratik mücadelelerinde "Kahrolsun Amerika", "Bağımsız Türkiye", vs. gibi siyasi şiarların ortaya atılmasında etkin olduklarını belirtmiştik. Gerçekten de işçilerin bu ekonomik hak ve talepleri mücadelesinde bazı siyasi şiarlar, kimilerinin zannettiği gibi *"rasgele"* veya. *"yanlışlıkla"* ortaya atılmış değildir. Örneğin, Metal-İş'in bütün uyutma çabala-

rına rağmen, dokuz ay süren Ereğli grevinde "Kahrolsun Amerika", "Bağımsız Türkiye" gibi siyasi şiarlar ortaya atılmışsa, bu, Ereğli'deki sosyalist siyasi bilince sahip işçi arkadaşların tutarlı ve yürekli çalışmalarının sonucunda atılmıştır.* *Bu arkadaşların bilinç seviyesi, Ankara ve İstanbul'da yayın organları etrafında ahkam kesmeye çalışan oportünist bozgunculardan çok daha yüksektir.* Bu, yeni oportünizmin iddiasının aksine, proleter devrimci çizginin sadece gençlik hareketleri tarafından temsil edilmediğinin en somut örneğidir. Yeni oportünizm bu gerçeğe sırtını dönerek, *beyaz ve siyah* renkler arasında çeşitli tonlar olduğunu unutarak, sosyalist hareketin sadece devrimci gençlik tarafından temsil edildiğini söyleyerek; bu dönemde küçük burjuvazinin "öncü olduğu sonucuna varmaktadır. Elbette bugün, işçi sınıfımızın geniş kitleleri, sendikal bilince bile tam anlamıyla sahip değillerdir. Ama hemen hatırlatalım ki, bilimsel sosyalist anlayış siyah ile beyaz arasında çeşitli *gri tonların* var olduğunu söyler. O nedenle dönüşme belirtileri, "kendi kendine sınıftan, kendisi için sınıf durumuna kaymaktadır" sözlerinin ne anlama geldiği sosyalistler için hiçbir mugalataya yer bırakmayacak kadar açıktır! (Tabii sosyalistler için!)

"Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" yazısında, işçi sınıfımızın geniş kitlelerinin kendi kendine sınıf olduğunu belirttikten sonra, bu aşamada "Proleter devrimcilerin yönettiği işçi hareketleri ve yoksul köylülerin toprak işgalleri bir tarafa bırakılırsa hangi sınıf ve zümre işçi sınıfımız gibi açık olarak emperyalizme ve müttefiklerine kesin tavır alıyor ve eylem ortaya koyuyor?" sözümüzden hareket eden bu yazarımız, işçi sınıfının proleter devrimci siyasi mücadelesiyle iktisadi mücadelesini birbirine karıştırdığımızı ileri sürmek akıllılığını göstermektedir! Oysa işçi sınıfının, bugünkü bilinç seviyesini o yazının başında belirttiğimiz için, burada kastedilenin işçi sınıfının proleter devrimci siyasi mücadelesi olmadığı açıktır. Objektif değer ve kapsamı bakımından anti-emperyalist ve anti-feodal olan işçilerin iktisadi ve demokratik mücadelelerinin, zaman zaman fabrika işgallerine ve işbirlikçi iktidarın toplum polisi ile çatışmalara dönüşmesi Amerikan emperyalizmine ve onun iktidarına karşı bir tavır alış değil midir? Yoksul köylü ve Devrimci Gençliğin dışında bu şekilde

---

* Bu arkadaşların bir kısmı, bu 9 aylık grevdeki çalışmalarından dolayı kışkırtıcı diye işten atılmışlardır. "Siz hiç, sosyalist bilince sahip işçi gördünüz mü?" diyen aydın baya Ereğli'ye bir uğrayıvermesini salık veririz.

işbirlikçi iktidarın faşist kuvvetleri ile çatışmaya varacak eylemler ortaya koyan başka hangi sınıf veya zümre vardır?

Bu soru, o yazımızda "bugün yurt çapında esas mücadele İşbirlikçilerle-Kemalistler arasında olmaktadır. Proleter devrimcileri yeni yeni, o da gençlik hareketlerine dayanarak siyasi platformda yer almaktadır" diyerek bu aşamada küçük burjuva radikallerinin öncü olduğunu söyleyen bu oportünist yazara yöneltilmişti. Bu eyyamcı bayımız da, bu soruya cevap vereceği yerde ikinci dereceden sorunlar üzerinde polemik yaparak *kıvırtmayı* tercih etmiştir!

O yazımızda özellikle belirtiğimiz meseleyi burada da belirtelim. Yurt çapında esas mücadele Kemalistler ile işbirlikçiler arasında değil, proleter devrimcilerle Amerikan emperyalizmi arasında olmaktadır (ikinci Milli Kurtuluş Savaşımızda, işbirlikçileri tek karşı-devrimci alternatif olarak gösterip, Amerikan emperyalizmini *soyutlamak* yanlıştır. Ama CHP'yi "Sağ Kemalist" ilan eden bu yazar burada emperyalizmi *kasıtlı olarak soyutlamaktadır!)* Emperyalizmin ilk boy hedefi "Kemalist kadroların çoğunun peşinden gittiği" Ecevit ve CHP değil, proleter devrimcilerdir, ikinci Milli Kurtuluş Savaşımızın bu evresinde hapislerde yatanlar, şehit düşenler, "Sağlı-sollu" Kemalistler değil, *Proleter Devrimcilerdir*. Ama bu bay kendine göre haklıdır; çünkü bunlara göre, hapislere tıkılanlar, şehit edilenler proleter devrimcileri değillerdir ki, onlar "anarşist", "maceraperest", "bir avuç sol hayta"dır. "Hakiki" proleter devrimciler ne şehit olur, ne de hapishanelere düşer, onlar cici "Mao"ist fraksiyon olarak bu kitleyi bilinçlendirme aşamasının devrimci yolunun dergicilik olduğunu bilirler ve bu yolla işçi ve köylü kitlelerini uyandırmaya çalışırlar! Öyle ya, bu beylere göre, bu dönemde, ne proletaryanın öncülüğünün ne de örgütünü kurmanın objektif şartları vardır. Bu evre sadece dergicilik ve proletaryaya milli bilinç götürme dönemidir! Ne garip, ne komik ve ne acıklıdır ki, bizim objektif kapsamı bakımından işçi sınıfının bugünkü mücadelesinin özünde anti-emperyalist ve anti-feodal niteliğe sahip olduğunu söylememizi *Menşevizm* olarak nitelendirmeye kalkan bu oportünist yazarın bakın kendisi neler diyor; *"Bugün Türkiye işçi sınıfının mücadelesi anti-emperyalist ve anti-feodal mücadeledir."* (Şahin Alpay, *Aydınlık*, Sayı 12, s. 409.) On beşinci sayıya kadar *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin "*Aydınlık*'ta Dünya ve Türkiye" başlıklı yazılarının kendilerinin politik çizgisini tayin ettiğini söyleyen yeni oportünizm bakın daha neler diyor;

> Singer işçilerinin; Honçho Kommer'in arabasının ODTÜ'lü öğrenciler tarafından yakılmasının hemen ardından *anti-Amerikan* nitelikte bir eyleme girmeleri, ikinci Milli Kurtuluş Savaşımıza güç katmıştır. Türkiye işçi sınıfı artık ekonomik mücadeleden *siyasi mücadeleye* kaymaya başlamıştır. [Okuyucu dikkat; biz sadece *yönelme belirtileri* demiştik. M.Ç.]

İşte eleştirmek için, tahrifat yaparak eleştirmeye kalkmanın sonu. Pandora Kutusunu açmanın sonu! Bu bayımızın dün *ak dediğine bugün kara* demesi bizim için son derece doğaldır. Bu nedenle biz, kendisini kitlelerin önünde özeleştiri yapmaya davet *etmiyoruz. Özeleştiri mekanizması sadece hata yapan proleter devrimcilerine aittir!*

İlke istikrarı, entelektüel ahlak ve kendi içinde görüşlerinde ilke birliğine sahip olmayan bu "ilkeli birlik" şebekesinin görüşleri, bütün birbirleri ile çelişen tezleri, temelde şu tek kelime ile özetlenebilir: KORKAKLIK! Bunların ideolojisi korkaklığın ve pasifizmin ideolojisidir. Bütün birbiriyle çelişen teorik zırvaların altında yatan bu gerçeği bakın yeni oportünizmin bir sözcüsü çok güzel özetlemektedir;

> Gençler, güçbirliği bozguncularına olduğu gibi, gençliğin eylemine *anarşizmi ve terörcülüğü* sokmak isteyenlerle de mücadele ediyorlar. Gençlik eylemini; *27 Mayıs Anayasası'nın meşruiyet* sınırları *dışına taşırmak isteyen küçük burjuva anarşistleri karşısında, gençler uyanık devrimciler*(!) olarak hareket ediyorlar. Polisten gelen bombalı tertiplere, suikast tekliflerine yüz vermiyorlar. (Doğu Perinçek: *Aydınlık*, Sayı 7, s. 21, italikler bize ait –M.Ç.)

Bu, Behice Boranın icazetli sosyalizminin bir değişik ifade tarzıdır. Bu anlayışa göre, 27 Mayıs Anayasasının meşruiyet sınırları dışındaki hareketler; 1) ya terörist, anarşist hareketlerdir, 2) ya da polis provokasyonlarıdır. Ankara'da Tuslog'u ve Amerikan Haberler Merkezini, İstanbul'da Pan Amerikanı basıp, tahrip edenler acaba anarşistler miydi, yoksa ajanlar mıydı?

Ne dersiniz, meşruiyet sınırları içinde sosyalistçilik oynamaya kalkan küçük-burjuva entelektüel bozuntuları?

III. BÖLÜM

AYDINLIK SOSYALİST DERGİ'YE AÇIK MEKTUP*

Aydınlık Sosyalist Dergi'den ayrılmamız üzerine söylentilerin ve spekülasyonların yoğunlaştığı şu günlerde bu yazılı açıklamayı zorunlu görmekteyiz.
Bu kısa yazıda ayrılmamızın nedenlerini ve görüş farklılıklarımızı çok kısa bir şekilde özetleyeceğiz. Türkiye'deki devrimci hareketin çeşitli meselelerine (genel olarak devrimin yolu, Türkiye'nin sınıfsal ilişki ve çelişkilerini, solun tarihinin değerlendirilişi ve Türkiye'ye özgü yol vs.) ilişkin görüşlerimizi etraflı bir şekilde ortaya koyacağız.

I

Hakim sınıfların sınırlı demokratik haklan rafa kaldırma hazırlıkları içinde oldukları, proleter devrimci hareketi ezmek için oyunların tezgahlandığı şu günlerde, ilk bakışta saflarımızdaki bu bölünme hoş bir şey değildir. Ve hareketimize sempati duyan, ama gerçek duruma yabancı olan pek çok arkadaşta bu ayrılmanın derin bir üzüntü ve endişe yaratacağı açıktır.

Gerçekten de ayrılmaların, bölünmelerin hoş olduğunu iddia edecek değiliz. Ne var ki, bütün gayretlerimize rağmen, birlik amacı ile birlik-eleştiri-birlik mekanizmasını kullanarak, *Aydınlık Sosyalist Dergi*'deki sağcı ideolojiyi bertaraf edemedik, *Aydınlık Sosyalist Dergi*'deki sağcı ideolojiyi tartışma ile bertaraf etmenin ortamı olmadığına ve de iki ideolojinin ortasının bulunamayacağına göre, ayrılık zorunlu olmuştur. Çünkü gerçek anlamda birlik, bilimsel sosya-

---

* *Kurtuluş*'ta (Ocak 1971) Ertuğrul Kürkçü, Yusuf Küpeli, Münir Aktolga ve Mahir Çayan imzalarıyla yayımlanmıştır.

lizmin temeli üzerinde kurulabilir. Birlik, şu veya bu kişinin etrafında kümelenme değildir. Hareketin birliği, *Leninizmin* ilkeleri üzerindeki birliktir. Ve bu uzlaşmaz durumdan dolayı *Aydınlık Sosyalist Dergi*'yi bıraktık.* Unutmayalım ki, bugün için kötü olan, yarın için iyi bir şey olabilir. Ve bugün, devrimci ilkeler üzerinde kurmaya başladığımız birlik, anın üzüntü ve endişelerini memnuniyete çevirecek kadar güçlüdür.

II

Devrim yolu engebeli, dolambaçlı ve dikenli bir yoldur. Devrimci hareketin meseleleri, karmaşık ve çözümü güç meselelerdir. Bu şartlar altında sosyal sınıf pusulasının ayarındaki bozukluklardan dolayı, bir devrimci harekette, hareketin ilkelerini değişik yorumlayan, "ufak görüş ayrılıkları"nın varlığı, sağ ve sol kanatların varlığı kaçınılmaz bir olgudur. Bu kaçınılmaz olguda önemli olan, birlik isteğiyle yola çıkmak ve karşılıklı saygı çevresi içinde bu görüş ayrılıklarının temeline inerek, bilimsel sosyalizmin devrimci ilkeleri üzerinde var olan bu farklılıkları gidererek, birliği sağlamaktır.

Devrimci tutum budur. Yani görüş ayrılıkları karşısındaki devrimci tutum, bazı arkadaşların yaptığı gibi, bu ayrılıkları örtbas etmek değil üstüne üstüne gitmektir.

Biz daima ikinci yolu tercih ettik. Sahte birlik çığlıklarına karşı koyarak, var olan ideolojik farklılıkların üstüne üstüne gittik. Bunu ayrılıkçı bir tutumla değil, birleştirici bir tutumla birlik-eleştiri-birlik ilkesine bağlı kalarak yaptık.

Baştan beri bizim Mihri Belli arkadaşla görüş ayrılıklarımız vardı. Fakat biz, Mihri Belli arkadaşın, geçmişini, tecrübesini dikkate alarak, onun bir proleter devrimciye yaraşmayacak tavır ve davranışlarına, kişisel davranışlarına karşı geniş bir tolerans havası içinde, hareketin birliğini savunduk. Bunu yaparken hiçbir zaman idare-i maslahatçılık içine girmedik. Doğru bildiğimiz ilkelerden hiçbir zaman taviz vermedik. Görüşlerimizi her zaman, her yerde açıkça ortaya koyduk; yazdık ve de söyledik. Çünkü birlikçi tutum ilkelerde uzlaşmak demek değildir.

Bizim bu tutumumuz karşısında Mihri Belli ve bugün etrafında olan arkadaşlar ne yaptılar?

---

* *Aydınlık Sosyalist Dergi*'yi bırakmayabilirdik. Öteki ideoloji ve ekibin ayrılmasını önerebilirdik. Ama *Aydınlık Sosyalist Dergi* başyazarlarından dolayı bugüne kadar ikinci ideolojinin temsil edildiği bir organ olmuştur. Kanımızca, *Aydınlık Sosyalist Dergi* de, *Türk Solu* gibi dönemini kapatmış bir yayın organıdır. Bu nedenlerle *Aydınlık Sosyalist Dergi*'yi öteki ekibe bıraktık.

M. Belli arkadaş, kendi görüşleri ile bizimkiler arasında temelde önemli bir fark olmadığını söyleyerek, milliyetçilik, revizyonizm, örgüt meselesi vs. gibi konulardaki görüşlerini *düzeltme* yoluna gittiğini ima ediyordu. Böylece saflarımızdaki sağ görüşler arkadaşça yürütülen eleştiri mekanizması ile bertaraf ediliyordu. Ne var ki olaylar umutlarımızı boşa çıkartan bir yönde gelişti. Ve 29-30 Ekim tarihindeki toplantı, M. Belli arkadaşın bu tutumunda samimi olmadığını ortaya koydu. Mihri Belli arkadaş, bu toplantıda tam bir ayrılıkçı ve bölücü tutumla, terk ettiğini ima ettiği eski *sağ* görüşlerini tekrar ileri sürerek; bu görüşlerle çelişki içinde olan görüşlerin tamamen yanlış görüşler olduğunu söyleyerek, "İlkelerimiz demek, ben demektir; arkamdan gelen gelir, gelmeyen gelmez" diyerek birlik-eleştiri-birlik ilkesini çiğnedi.

Yapılan hatalar, körü körüne üstüne gidilerek düzeltilmez. Hele de üstünü örterek, yanlış görüşler yok edilemez. Her eleştiriyi kendisine karşı bir kinin ifadesi sayan insanlardaki eleştiriye tahammülsüzlük "küçük görüş ayrılıkları"nın altında, koskoca bir ideolojik ayrılık uçurumunun yattığını belirler. Bu yanlışların ve sağ görüşlerin düzeltilmesine ilişkin yapılan ciddi bir ihtar ise bu kişilerin üzerinde, artık her şeyi parçalamanın zamanı geldi, duygusunu uyandırır. Ve mesele 29-30 Ekim günlerindeki toplantıda olduğu gibi umulmadık bir anda patlak verir.

Bu toplantıda *Aydınlık Sosyalist Dergi*'deki *sağ* kanat, görüşlerini *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin görüşleri olarak, kendi kendine gelin güvey olarak ilan ediyordu.

Bu durumda hareket bölünmesin diye, proletaryanın devrimci ilkelerinin çiğnenmesine, Leninizmin bayrağının oportünizm batağına sokulmasına göz yumacak mıydık?

Hayır, bin kere hayır!

Biz mutlaka, barış ve birlik aracı değiliz, görüş ayrılıklarını asla saklamamaya ve bütün çıplaklığı ile ortaya koymaya mecburuz. Biz mutlaka ayrılıkçı ve nifakçı da değiliz. Saptırmaları yola getirmek doğrultmak için kullandığımız bütün imkânlar tükenirse, *dünyanın en uzlaşmazlarıyız.*

> Bizim için ayrılık ne zaman parola olur? Kargaşalık, gerek teorik gerek pratik ilerleyişe engel olmaya başladığı zaman. (Lenin, *Sol Komünizm*, italikler bize ait).

Artık, Mihri Belli'nin sağcı görüşlerinden dolayı harekete tam bir kargaşa hâkim olmuştur. Bu kargaşa, hareketin hem teorik hem de pratik ilerleyişine engel olmaya başlamıştır.

Artık ayrılık parolamızdır.

Ve proletaryanın devrimci ilkelerini her şeyden üstün tutan, devrimci şerefi ve namusu olan her devrimcinin yapacağı gibi Mihri Belli ve onun temsil ettiği akımla bütün organik bağlarımızı kestik!

III

Bizimle düne kadar ilkelerde hemfikir olan bazı arkadaşlar bu sağcı görüşlerin yanında yer aldılar.

Devrim yolu engebelidir, dolambaçlıdır, sarptır. Bazıları düşerler, gerilerde kalırlar. Daha düne kadar beraber omuz omuza yürüdüğümüz bazı arkadaşlarla artık beraber değiliz. Onlar için daha fazla duramayız. Çünkü onlar tercihlerini geriye doğru yaptılar. Onlar bataklığı tercih ettiler. Ve maalesef, namlularını bize çevirdiler. Bu mücadele sınıflar mücadelesidir. Burada el titremesine, tereddüde ve kararsızlığa yer yoktur. Sınıflar mücadelesinde *proletarya yoldaşlığının* dışında, feodal ve ataerkil ilişkilere yer yoktur.

Ve işin acı tarafı bu arkadaşlar, daha düne kadar beraber oldukları arkadaşları olan bizlere atıp tutacaklar, kızacaklar, veryansın edeceklerdir. Ve bunu yaparken içtenlikle hareket ettiklerini söyleyeceklerdir. Nitekim, bugün de bu arkadaşlar hareketin esenliğini düşündükleri için o saflarda yer aldıklarını, aslında görüş ayrılıklarının, ayrılmayı gerektirecek kadar önemli olmadığını, var olan farklılıkların "küçük görüş ayrılıkları" olduğunu, bizlerin bir kaşık suda fırtına kopartan sekterler olduğumuzu içinde bulunduğumuz dönemde, MİT'in, CIA'nın ve oportünizmin bütün fraksiyonlarının M. Belli'ye saldırdıkları bu dönemde, M. Belli'yi eleştirmenin yanlış olduğunu, bizim dün ayrı şeyler bugün ise ayrı şeyler söylediğimizi, bugün değiştiğimizi söyleyerek bizleri suçlamaktadırlar.

Bu arkadaşların subjektif niyetleri ne kadar iyi, ne kadar "devrimci" olursa olsun, bunlar demagoji ve safsatadan başka şeyler değildir.

Bu demagoji ve safsataların bazı arkadaşlarımızın kafalarını karıştıracağını düşünerek, bunları teker teker cevaplandıralım.

Bir kere, Mihri Belli arkadaşın temsil ettiği görüş ile aramızdaki farklılığın "küçük görüş ayrılığı" olmadığını bilenlerdensiniz.

Sizler değil miydiniz, *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin bu kadar eleştirilere hedef olmasının, dolayısıyla saflarımızda var olan kesif dağınıklığın sebeplerinin,

Mihri Belli arkadaşın bulanık ve yanlış görüşlerini ihtiva eden *yazıları* olduğunu defalarca söyleyen?

Saflarımızda hem teorik hem de pratik ilerlemeye engel olan sağcı ideoloji ile devrimci ideoloji arasındaki farklılık "küçük görüş ayrılığı" mıdır?

Bu arkadaşlara hatırlatalım ki oportünizmi ayakta tutmanın bir yolu da onun önemini küçültmektir, "küçük görüş ayrılıkları" diyerek meseleyi savuşturmaktır!

Bir an için Mihri Belli arkadaşla aramızdaki ideolojik farklılıkların "küçük görüş ayrılıkları" olduğunu *varsayalım.* Bu durumda bile, Mihri Belli arkadaşın 29-30 Ekim toplantısındaki bireyci tavrından ve sağcı görüşlerinde ısrarından sonra, bu arkadaşların hala "görüş ayrılıkları önemsizdir" diyerek, meseleyi geçiştirmeleri devrimci olmayan bir tavırdır.

Unutmayalım ki bir hareket içinde var olan nüans ayrılıklarında, küçük görüş ayrılıklarında uzlaşabilir çelişkiler, birlik-eleştiri-birlik ilkesinin ışığı altında çözümlenemezse, yanlış görüşlerin sahipleri görüşlerinde *ısrar* ederlerse, bu çelişkiler, uzlaşmaz zıtlıklara dönüşür. "Küçük ihtilafların" bu biçime dönüşmeleri, o nüansların temelinde uzlaşmaz ideolojik ayrılıkların yattığını gösterir.

Bu konuda diyor ki Lenin;

Her *küçük* ayrılık, eğer onda ISRAR edilirse, eğer hep ön planda tutulursa, eğer herkes ayrılığın köklerini ve dallarını araştırmaya *koyulursa, büyük* bir ayrılık haline gelebilir. Her *küçük* farklılık, kararlı hatalı görüşlere doğru bir hareket *noktası* olursa, bu hatalı görüşler yeni ve ek farklılıklar tarafından, Partiyi (saflarımızı) parçalanış noktasına getiren *anarşist* hareketlerle birleştirilirse, işte o zaman o küçük farklılıklar, *korkunç* bir önem kazanır. (Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri*, s. 66.)

Görüldüğü gibi, mesele açık ve basittir. İstedikleri kadar bu arkadaşlar, "küçük görüş ayrılıkları etrafında fırtına koparılıyor, önemli görüş ayrılıkları yok" diyerek Mihri Belli arkadaşla aynı saflarda yer almalarını hareketin esenliği için bir taktik esneklik(!) olarak nitelendirsinler, yanlış ve sağcı görüşlerin yayılmasına zemin hazırladıkları için, bu tutumlarının devrimci bir tutum olmadığını hiçbir *gerekçe* ile gizleyemeyeceklerdir. Hele bu gerekçelerinin safsata ve demagoji olduğu o kadar ortadaki!

Gelelim CIA, MİT, TİP ve PDA oportünizmleri ile aynı makamlarda türkü söyleme demagojisine...

Bu arkadaşlara göre bizim eleştirilerimiz sınırlı olmalıdır. Özellikle Mihri Belli arkadaşı içinde bulunduğumuz dönemde hedef almak yanlıştır. Çünkü bugün, CIA da MİT de Bizim Radyo da PDA da TİP de Mihri Belli arkadaşa saldırmaktadır. Bu ortamda, Mihri Belli arkadaşı eleştirmek onlarla aynı makamda türkü söylemek; emperyalizmin ve oportünizmin oyununa gelmektir.

Bu iddia temelsiz bir iddia olduğu gibi, aynı zamanda korkunç bir demagojidir.

Bir kere, bu arkadaşlara sormak isteriz; şu günlerde M. Belli'nin sağcı görüşlerini eleştiren bir dizi kitaplar çıkartan, "en eski sosyalizmin" temsilcisi Hikmet Kıvılcımlı arkadaş yetmişinden sonra pusulasını mı şaşırdı acaba, CIA'nın oyununa gelmekte?

İkinci olarak, neden Mihri Belli arkadaş, emperyalizmin ve oportünizmin oklarına bu kadar çok hedef olmaktadır? Neden bir başka arkadaş, mesela Mihri Belli arkadaştan çok daha güç şartlar altında, genellikle "eski tüfeklerin" pek ateş almadığı 1951-1960 dönemi de dahil olmak üzere, her dönemde yılmaz bir mücadele vermiş olan Türkiye'nin sınıfsal ilişki ve çelişkilerine ilişkin bizlere ışık tutacak, değerli teorik çalışmalar yapmış olan Hikmet Kıvılcımlı arkadaş Mihri Belli gibi sürekli ve yoğun olarak CIA'nın ve MİT'in broşürlerine, PDA ve TİP oportünizmlerinin saldırılarına hedef olmamaktadır?

Bu arkadaşlar bunu hiç düşündüler mi? Acaba CIA, MİT veya oportünizmin her türlüsü başka proleter devrimci arkadaşları daha az mı tehlikeli görüyorlar? Değil elbette.

Mihri Belli arkadaşın bu kadar çok hücuma hedef olması iki ana nedene dayanmaktadır. Mihri Belli arkadaşın bu hücumlara hedef olmasının en önemli nedeni, bu arkadaşın bugüne kadar hareketimizin sözcüsü olarak görülmesinden ileri gelmektedir. Burada hedef alınan Mihri Belli arkadaşın şu veya bu olağanüstü niteliği değildir; hedef alınan 30 küsur şehit vermiş, Türkiye'deki işçi ve köylü hareketlerini yönlendirme gayretleri içinde olan, *Dev-Genç* aracılığıyla sayısız anti-emperyalist gençlik hareketlerinin başını çekmiş olan proleter devrimci hareketimizdir. Bu durumda Mihri Belli değil de, Ahmet veya Mehmet olsaydı şüphesiz aynı hücumlara Mihri Belli kadar o da hedef olacaktı.

İkinci olarak, Mihri Belli arkadaş, sosyal pratikte en doğru olan, emperyalizme ve yerli müttefiklerine karşı en kararlı ve uzlaşmaz bir mücadele ver-

meye çalışan, genellikle genç proleter devrimci kadroların başını çektiği harekete, bütün sağcı görüşlerine, eklemeci, zikzaklı çizgisine rağmen sözcülük yapmak iddiasında ve durumundadır. Oportünizmin bu kadar eleştirilerine hedef olmasında Mihri Belli arkadaşın birbiriyle çelişen tutarsız görüşlere sahip olmasını da dikkate almak gerekir. Oportünizm karşı tarafın doğrularını bile eğri gösterir. Hele de eğrileri bu kadar çok bir arada görünce ne yapmaz ki?

Şimdi bütün arkadaşlara soruyoruz; böyle bir kurmayı olan bir hareket ileriye doğru hamleler yapabilir mi?

Elemanları ne kadar tutarlı olursa olsun şefi bu kadar tutarsız olan bir orkestra başarılı olabilir mi?

Böyle kritik bir pozisyonda gözüken kişinin doğru ve tutarlı bir çizgisinin olması gerekmez mi?

Bu şartlar altında CIA, MİT ve oportünizm Mihri Belli arkadaşa saldırıyor diye hareketi Mihri Belli arkadaşın yanlış ve sağcı ideolojisinin yönlendirmesine bırakmak mı doğrudur? Yoksa bu ideolojiyi eleştirerek bertaraf etmek mi doğrudur?

Düşman tarafından kuşatılmış, dört bir yandan hücuma uğrayan bir ordunun yanlış bir rota izleyen genel kurmayı izlemesi mi doğrudur yoksa rotanın düzeltilmesi için sonuna kadar direnmesi mi doğrudur?

Bizce doğru olan ikinci şıktır. Çünkü bilimsel sosyalizm bize bunu öğretmektedir.

Gelelim bizim görüşlerimizi değiştirdiğimiz meselesine...

Mihri Belli'nin sağcı görüşleri ile yaptıkları uzlaşmalara meşru bir gerekçe aramak amacıyla bu arkadaşlar dün bizim ayrı şeyler söylediğimizi bugün ise ayrı şeyler söylediğimizi iddia etmektedirler.

Bu da öteki iddialar gibi boş ve mesnetsiz bir iddiadır, dolayısıyla kötü bir demagojidir.

Bizim yazdıklarımız ve toplantılardaki konuşmalarımız açıktır, ortadadır. Mihri Belli arkadaşın söyledikleri ve yazdıkları açıktır; ortadadır.

Maalesef değişen sizlersiniz arkadaşlar!

Açıkça görülüyor ki Mihri Belli'nin rotasını sözde "bazı eleştirilerle" kabul ettiniz ve birdenbire tutum değiştirdiniz!

Gelelim sekterlik, kapalı kapıcılık ve bölücülük suçlamalarına... Önce sormak isteriz bize sekter bir politika içinde olduğumuzu söyleyen arkadaşlara;

Mihri Belli arkadaşın görüşlerinin hem yanlış olduğunu kabul edip hem de pratikte bu ideolojinin saflarımızdan tasfiye edilmesine karşı çıkmak mı doğru politikadır?

Yanlışlığı artık iyice ortaya çıkmış olan Mihri Belli'nin sağcı görüşlerinin hem yanlışlığını kabul edip hem de *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin görüşleri olarak ileri sürmek hareketimizin militanlarını aldatmak olmuyor mu?

Şurası apaçık gerçektir ki biz bu arkadaşların dediği yolda gitseydik, M. Belli arkadaşın yanlış görüşleri saflarımızda pekişecek ve teorik yeterliliğe sahip olmayan pek çok militan arkadaşımız bu görüşlerin etkisi altında kalarak rotalarını şaşıracaklardı. Bu durum ise proleter devrimci hareketimizin yara alması, zayıf ve cılız kalması, oportünizmin gürbüzleşmesi sonucunu doğurmayacak mıydı?

Sağcı bir ideolojiye karşı pasif ve hayırhah bir tavır almak, bu ideolojiyi savunanlarla beraber olmak demek değil midir?

Bu, devrimci bayrağı yarıya indirmek değil midir? Bu, işçi sınıfının davasına yan çizmek değil midir?

Oportünist görüşlere karşı-devrimci tavır, uzlaşmacı tavır değil, uzlaşmaz tavırdır. Oportünist görüşlere sekter davranmayanlar, kendi emekçi halkına sekter davrananlardır.

Gerçekler göstermiştir ki Leninizm bayrağı yarıya indirildiği zaman devrimci hareket zayıflar, düşmanlar güç kazanır. Devrimci ideolojinin bayrağı yükseklerde tutuldukça devrim yükselir, düşmanlara ağır darbeler indirilir.

Biz sağcı ideoloji ile uzlaşmıyor ve devrimci ideolojik bayrağı yükseklerde tutmaya çalışıyoruz. Bu doğru tutumdur. Biz bu doğru tutumda sonuna kadar direniyoruz ve direneceğiz. Çünkü saflarımızın ancak bu tutumla çelikleşeceğine, hareketin ancak bu kararlı tavırla ilerilere doğru hamleler yapacağına kesinlikle inanıyoruz. Bu tutuma nasıl sekter bir tavır denilebilir?

Mihri Belli'ye karşı olmak devrimci hareketin tarihine karşı olmaktır demagojisine gelince... Bazı arkadaşlar M. Belli'nin tarihi temsil ettiğini, bu yüzden M. Belli arkadaşın sağcı görüşlerine karşı olmayı devrimci hareketin geçmişi, tarihi ile bağları koparmak anlamında yorumlayarak, M. Belli'nin görüşlerine kendilerinin de karşı olduğunu fakat geçmişle bağlan koparmamak için bu görüşlere katlandıklarını, dolayısıyla Mihri Belli'ye angaje olduklarını söylemektedirler.

Bu temelsiz, saçma sapan ve devrimci olmayan bir tutumdur. Bu ilişkiler sosyalist ilişkiler değildir. Bunlar devrimci olmayan anormal ilişkilerdir; feodal ilişkilerdir.

Elbette Marksistler arası ilişkileri feodal bir ailenin ilişkileri şeklinde anlayanlar için, devrimci hareketin tarihi mirasını bu feodal ailenin nesillerine intikal etmesi şeklinde anlayanlar için, bugün M. Belli arkadaşın sağcı görüşleri ve temsil ettiği akımla ilişkilerimizi kesmemiz, tarihle bağlarımızı koparmak anlamına gelebilir.

Ama sosyalistler arası ilişkiler bu mudur? Hayır, bu olamaz.

Türkiye'deki Marksist hareket şerefli bir mücadele tarihine sahiptir. CHP ve DP yönetimlerinin karanlık yıllarında, siyasi irticanın en azgın olduğu yıllarda, Türkiyeli proleter devrimciler yiğitçe ve mertçe mücadeleler vermişlerdir. Türkiye proleter devrimci hareket içinde siyasi irticaya karşı başeğmez bir mücadele içinde olan arkadaşlarımız, daima biz genç proleter devrimciler için örnek olmuşlar ve büyük değer taşımışlardır. Ama bu geçmişteki mücadelelerin hatalarını eleştirmeyeceğimiz anlamına gelmez. Bugün ve yarın için doğru olan politika, dünün eleştirisinden çıkar.

Biz, Türkiye'deki Marksist hareketin tarihine sonuna kadar saygılıyız. Ve onun bir devamı olarak kendimizi görmekteyiz.

Biz sadece "Ben tarihim, bana karşı olan tarihe karşıdır" görüşüne karşı çıkıyoruz. Ve bu görüşün sahibi ile bağlarımızı kopartıyoruz; tarihle değil!

"Biz eskileriz, biz biliriz" safsatadan başka bir şey değildir. Neyi bilirsiniz? Biz eğer gerçekten devrimci isek gerçeği biliriz. Sosyalistler arası ilişkiler, askeri kışla ilişkileri değildir. Her geçen yıl kıdemin arttığını zanneden ve başkalarından itaat bekleyen kişinin kafası sosyalist değil, olsa olsa dar asker kafasıdır.

Sosyalist harekette, elbette geçmişte mücadeleleri olanlara saygı beslenir ve onlara öncelik tanınır. Sosyalist harekette elbette ki bir hiyerarşi vardır. Ama nasıl hiyerarşi? Doğru ideolojinin temeli üzerinde hiyerarşi. Doğru görüşlerin sözcülüğünü yaptığın sürece kitle seni tanır; yanlış görüşlerinde ısrar edersen artık hiyerarşi filan ortada kalmaz!

Ayrıca bir kişi kalkıyor "Ben devrimci hareketin tarihiyim" diye ortaya çıkıyor, bu dünyanın hangi ülkesinde görülmüştür?

Bu, ülkemizdeki devrimci hareketin tarihinin zayıf ve cılız olduğunu söylemek olmuyor mu?

Bu, ülkemizdeki devrimci hareketin tarihini küçümsemek olmuyor mu?

Geçmişin mirasçısı, geçmişteki kararlı ve uzlaşmaz mücadelelerin mirasçısı olmak isteyen kimse, bugün doğru devrimci çizgide proletaryanın devriminin bayrağını yükseklerde tutmak zorundadır.

Bu bayrağı her kim yükseklerde tutmuyorsa, her kim devrimci hareketin oportünizm oklarına hedef olmasına sebebiyet vererek, hareketi zayıf ve cılız düşürüyorsa, o kişi, mazideki durumu ne olursa olsun, geçmişin temsilcisiyim diye ortaya çıkamaz.

Bugün, kim Leninizmin yüce bayrağını hem teoride, hem sosyal pratikte emperyalizmin ve oportünizmin saldırılarını göğüsleyerek yükseklerde tutuyorsa, Türkiye'deki Marksist hareketin tarihi zincirinin haldeki halkası olur; devamı olur!

Özetlersek, bizler, "küçük görüş ayrılıkları" etrafında bir karış suda fırtınalar koparmakla suçlanıyoruz, niçin? Marksizm-Leninizmin perspektifi yerine M. Belli arkadaşın perspektifini kabul etmediğimiz için!

Bizler, emperyalizm ve oportünizm ile aynı makamda türkü söylemekle suçlanıyoruz, niçin? Hareketimizin ileriye gidişini engelleyen sağcı ideolojiye karşı uzlaşmaz bir tavır içinde olduğumuz için!

Bizler, tarihle bağları koparmakla suçlanıyoruz, niçin? Marksizm-Leninizm bayrağının yarıya indirilmesine göz yummadığı-miz için, geriye değil, ileriye baktığımız için!

Bizler, sekterlik, kapalı kapıcılık ve bölücülükle suçlanıyoruz, niçin? Sağcı ideolojiye karşı sekter davrandığımız, onunla uzlaşmadığımız için, ahbap çavuşlar birliğine dahil olmamakta ısrar ettiğimiz için!

Varsın bütün oklar üstümüze yağsın. Biz, doğru gördüğümüz bu yolda sonuna kadar yürüyeceğiz. Bu yolda çeşitli suçlamalara, haksız kötülemelere, iftiralara, küfürlere hatta, *provokasyonlara* hedef olacağız. Dünyanın herhangi bir ülkesinde oportünizm tarafından bu çeşit suçlamalara hedef olmamış, bir Marksist- Leninist hareket gösterilebilir mi? Ve yine gösterilebilir mi ki bu çeşit suçlamalarla oportünizmin bir Marksist-Leninist hareketin üstesinden geldiği? Hayır, hayır arkadaşlar, dünyanın her yerinde, her zaman Marksist hareket oportünizmin suçlamalarına, iftiralarına, hatta provokasyonlarına rağmen, emperyalizmin ve hâkim sınıfların insanlık dışı bütün cebir ve baskılarına rağmen giderek güçlenmiş, çelikleşmiş ve zafer kazanmıştır!

Tavrımız proleter devrimci tavırdır. Çünkü proletaryanın devrimci ilkelerine azimle bağlı kalmak, bu ilkeleri çiğneyen her çeşit sağ ve "sol" görüş ve

hareketle uzlaşmaz bir mücadele içinde olmak kendisine proleter devrimcisiyim diyen bütün devrimcilerin en kutsal görevleridir!

IV

Gelelim Mihri Belli arkadaşla olan ideolojik ayrılığımıza. Mihri Belli arkadaşla aramızdaki çeşitli meselelere ilişkin ideolojik farklılıkları başlıca üç ana başlık altında toplayabiliriz:

1 Devrim anlayışı

2 Çalışma tarzı

3 Örgüt anlayışı

Milliyetçilik, revizyonizm vs. gibi diğer konulardaki görüş ayrılıkları, bu üç ana meseledeki görüş ayrılıklarının çeşitli meselelerde yansımasından başka bir şey değildir.

Devrim Anlayışı

Devrim tarihi göstermektedir ki devrimci Marksizm ile oportünizm ve çağdaş reformizm arasındaki görüş ayrılıkları en son çözümlemede, "kendi özgücüne güvenerek devrim için yola çıkmaya cesaret edip etmeme" meselesine dayanmaktadır. Devrim teorisi, çalışma tarzı, örgüt konularındaki bütün ilke ayrımlarının temelinde bu gerçek yatmaktadır.

Bugün sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin solu içerisinde ideolojik mücadele, en son tahlilde, devrimin kırlardan şehirlerin kuşatılması şeklinde, köylü ordusunun işçi sınıfı kurmaylığında, uzun, dolambaçlı bir halk savaşıyla zafere erişebileceğini savunanlarla, şehirlerde düşmanın çizdiği sınırlar içinde "legalite uğruna" mücadele ederek kendi özgücünün dışındaki güçlere, bel bağlayanlar arasında cereyan etmektedir.

Leninizmin dünyanın yarı-sömürge ve sömürge ülkeler için öngördüğü devrim teorisi; işçi sınıfının önderliğinde köylü ordusunun halk savaşıyla kırlardan şehirleri kuşatması teorisidir.

Biz, hiçbir sömürge ve yarı-sömürge ülkenin, kıtanın veya bölgenin Leninizmin bu evrensel ilkesini geçersiz kılabilecek kendine özgü şartlar taşıdığını kabul etmiyoruz.

Mahalli, tarihi, gelenek, görenek veya üretici güçlerin gelişme seviyesi, sadece Leninizmin evrensel devrim teorisinin taktiklerine yön verecek unsurlardır. Bu farklılıklar, her ülkenin devrim stratejisinin kendine özgü ara aşamalarının niteliklerini biçimlendirirler.

İşte sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin solundaki ideolojik ayrılığın temeli budur. "Kastrist", "Maoist", "Guevarist" vs. ayrımları ise özde hiçbir şey ifade etmeyen, gerçek durumu yansıtmayan, sahte ve suni ayrımlardır. Şiarları ne olursa olsun, "Kastrist" veya "Maocu" rozetini yakasına iliştirmiş bir hareket veya parti pekâlâ sol gevezeliklerle icazetli bir mücadele içinde olabilir. Dünyada ve ülkemizde bunun örnekleri vardır.**

Biz, devrimin, işçi-köylü ittifakı temeli üzerinde emperyalist boyunduruğun en zayıf olduğu kırlardan şehirlerin fethi rotasını izleyen bir halk savaşı ile zafere erişeceğini söylüyoruz. Bu devrim anlayışında köylülük *temel* güçtür, proletarya *önder* güçtür.* Proletaryanın önderliği ideolojik öncülüktür.

Mihri Belli arkadaş ise işçi sınıfının önderliğini reddederek, köylülüğü değil de işçi sınıfını temel güç kabul ederek işçi sınıfının fiili öncülüğünün geçerli olduğunu savunmaktadır.

Açıktır ki sınıfların güdümü ve önderliğin niteliği, tayin edici mücadele alanı olarak, şehirleri veya kırları temel alma düşüncesinden gelmektedir. İşçi sınıfını temel güç kabul ederek, ideolojik önderliği reddeden görüş, lafta ne derse desin, şehirleri temel almaktadır. Ve bu anlayışa göre de devrim şehirlerden kırlara doğru bir rota izleyecektir.

Bu anlayış temelden sakattır. Emperyalizmin işgali altındaki bir ülkede devrimin, köylü ordusunun uzun ve dolambaçlı bir savaşı olmadan olacağını düşünmek boş bir hayaldir. Bilimsel sosyalizm ve dünya devrimci pratiği, bu düşüncenin bir hayal olduğunu söylemektedir. Emperyalist boyunduruk, bu

---

* Amerika'daki Campus "Maoist"leri ve ülkemizdeki PDA'cılar bu gerçeğin somut örnekleridir. Ülkemizdeki icazetli sosyalizmin bu fraksiyonunun durumu gerçekten ibret vericidir (PDA'cıların ülkenin gelişme seviyesini, mahalli özelliklerini, coğrafi konumunu, emperyalizmin III. bunalım döneminin ayırt edici özelliklerini... dikkate almadan Çin Halk Savaşı'nın şiar ve taktik formüllerini zaman ve mekân mefhumunu önemsemeden aktararak, nasıl bir hedef ve rota şaşırdıkları açıktır. Bunları "Türkiye'ye Özgü Yol" yazımızda ortaya koyacağız. Bu kısa yazının amacı bu değildir). Bunlar bir yandan kaloriferli salonlarda, Campus'larda halk savaşı çığlıkları atarken, öte yandan hâkim sınıflara göz kırparak devrimci hareketi 27 Mayıs Anayasası'nın sınırlarının dışına taşırmak isteyen anarşistlerin(!) olduğunu söylemektedirler.

** Kimilerinin zannettiği gibi, proletaryanın önder güç olması devrimin itici güçleri arasında olmaması demek değildir. İşçiler ve köylüler devrimin itici güçleridir.

şekilde kınlamaz. Emperyalist zinciri en zayıf halkasından parçalamak gerekir.*

Çağdaş reformizm devrimlerin temel gücü olarak, işçi sınıfını gördüğü ve kırlardan şehirlerin fethi teorisini "köylü çeteciler" vs. şeklinde küçük-burjuva hareketi olarak kınadığı için, Mihri Belli arkadaşın bu görüşüyle aramızdaki çelişki, çağdaş reformizm ile Leninizm, klasik sol partilerle Leninist partiler arasındaki ideolojik ayrılıktan başka bir şey değildir.

Mihri Belli arkadaşın devrim anlayışı, niyeti ne kadar devrimci olursa olsun, en son tahlilde sosyal reformist bir temele dayanmaktadır.

Çalışma Tarzı

Devrim teorisiyle, devrime giden yolda yapılacak çalışmaların biçimi arasında tam bir uygunluk vardır.

Devrim yolu olarak, uzun, yorucu ve dolambaçlı bir halk savaşını değil de şehirleri esas kabul ederek buradan işçi sınıfının iktidara el koyması temel alınırsa, emperyalizmin III. bunalım döneminde, emperyalizmin ve yerli hakim sınıfların şehirlerde kurdukları sıkı denetim zorunlu olarak devrimin subjektif güçlerinin dışında, başka güçlere bel bağlamak eğilimini doğurur. Başka bir deyişle, bu devrim anlayışı içinde, kişinin subjektif niyeti ne kadar devrimci olursa olsun, devrimin subjektif güçlerinin (örgütlü özgücünün) dışındaki güçlere güvenmek hatta, bu güçlerin atılımını kısa dönemde temel almak ön plana çıkar. Mihri Belli arkadaşın hem pratik çalışmaları hem de teorik görüşleri açıktır. Mihri Belli arkadaşın yönetimindeki *Türk Solu*'nun bilindiği gibi bütün eyleme proletaryasız bir cephe kurma çalışmalarından başka bir şey değildi. *Dev-Güç* hikâyeleri, yine pratikte herkesin bildiği bir başka örnektir.

Mihri Belli'nin bu konudaki teorik görüşleri açıktır: Mihri Belli arkadaş, bugüne kadarki tahlillerinde daha çok özgücüne değil de sağındaki güçlere yer

---

* Devrim, kırlardan şehirlerin fethi şeklinde bir rota izleyecektir. Bu Leninizmin sömürge ve yarı sömürge ülkeler için öngördüğü evrensel bir tezdir. Türkiye'de yarı sömürge bir ülke olduğu için, Türkiye'de devrim, bu genel evrensel çizgiyi izleyecektir. Yani son duruşma kırlarda cereyan edecektir. Fakat emperyalizmin III. bunalım döneminin özelliklerinden ve de Türkiye'deki üretici güçlerin gelişme seviyesinden dolayı Türkiye devrimi, Vietnam, Çin, Küba devrimlerinden farklı ara aşamalarından geçerek zafere erişecektir. Şehir ve kır ilişkileri ve halk savaşının aşamaları kendine özgü olacaktır. Birinci dönemde şehirler temel, kırlar yardımcı; ikinci dönemde kırlar temel, şehirler yardımcı. "Birleşik Devrimci Savaş" (Bütün bunları "Türkiye'ye Özgü Yol" yazımızda etraflıca koyacağız).

vermiştir. Teorik yazılarını topladığı *Yazılar* adlı kitabında açıkça görülebileceği gibi, küçük burjuva, hatta kısa dönemde onlara öncelik tanıyan bir *sağ* görüş hakimdir. Bu görüş, çağdaş reformizmin "milli devrimci yol" diye tanımladığı reformist bir görüştür. Bu reformist strateji ile elbette devrimci bir ruhla kendi özgücünü örgütlendirerek harekete geçilemez.

İşte Mihri Belli arkadaşın çalışma tarzını çok kısa özetlersek budur. 29-30 Ekim toplantısında, *Türk Solu*'nun bir yöneticisi, "Bizim bütün amacımız eski tüfek denilen kişilere meşruiyet kazandırmaktı" diyerek *Türk Solu*'nun bütün çalışmasını çok güzel açıklamıştır. Yani Mihri Belli'nin yönetimindeki *Türk Solu*'nun başlıca amacı, Mihri Belli ve birkaç "eski tüfeğe" legalite kazandırmakmış! Ve hala bugün bu "legalite uğruna mücadele" devam etmektedir!

Sosyalistçilik yasağı yaparak "devrimci milliyetçi" adını kendine takip, kimliğini gizleyerek, legaliteyi temel amaç alan bir çalışma tarzı ile proleter devrimci çalışma tarzı arasında hiç ama hiç benzerlik yoktur.

Örgüt Anlayışı

Kişinin devrim teorisi ve çalışma tarzındaki bütün yanlışlıkların örgüt anlayışında yansıması son derece doğaldır. Savaş alanı yanlış seçilmişse, sakat bir çalışma tarzı, çalışma tarzı olarak alınmışsa, bu çalışmaları yönlendirecek, çeşitli sektör ve bölgelerdeki çalışmalar arasındaki ahenk ve eşgüdümü sağlayacak olan organizasyonun, doğru ve tutarlı olması beklenemez elbette. Rotası yanlış olan bir ordunun, rotayı çizen genel kurmayının tutarlı olmasına imkân var mı? Şehirleri temel alan, düşmanın çizdiği sınırlar içinde "legalite uğruna" göğüsleme manevraları yapan ki-şinin parti anlayışı da devrimci olmayan bir örgüt anlayışıdır. Bu sağcı devrim teorisini ve çalışma tarzını kabul etmiş bir kişiden savaşçı bir örgüt anlayışı beklenebilir mi?

Bu yüzden M. Belli arkadaşın sağcı devrimci teorisi ve çalışma tarzı proletarya partisi anlayışını çarpıtmaktadır. Bu görüşün parti anlayışı, deyişleri ne kadar keskin olursa olsun, savaş örgütü değil, *düzen örgütüdür*.

Leninist örgütlenmeye karşılık, oportünizm her yerde ve her zaman iki şeyi önermiştir:

1 *Demokratizm*: En demokratik şekilde aşağıdan yukarıya örgütlenme,

2 Partinin kurulmasının ilk etabında, emekçilerin mutlak bir *çoğunlukta* olması.

Örgüt konusundaki oportünizm ve Menşevizm, işte bu iki ana noktada ortaya çıkar; işte bu iki ana nokta yeni kurulan veya kurulma aşamasında olan bir partinin düzen örgütü mü yoksa savaş örgütü mü olacağını belirler. Hiçbir örgüt, savaş örgütü olarak doğmaz. Ancak atılan ilk adımın niteliği örgütün savaş örgütünün tohumlarını taşıyıp taşımayacağını belli eder. Halk arasında yerleşmiş bir söz vardır: "Adam olacak çocuk bokundan bellidir."

Daha ilk etapta örgütü "aşağıdan yukarı, en demokratik şekilde kuracağız ve işçiler, köylüler ilk dönemde sayıca ağır basacaklardır" diyen Mihri Belli ve etrafındaki kişilerin kuracağı partinin devrimci bir parti, emperyalizme karşı bir savaş örgütü olmayacağı gün gibi açıktır.

Leninizmin parti hakkındaki görüşleri açıktır: Leninizm, aşağıdan yukarı demokratik biçimde örgütlenmeyi mahkûm etmektedir. Leninizm, Mihri Belli arkadaşın örgüt görüşünü 65 yıl önce oportünizm diye mahkum etmiştir. Mihri Belli arkadaş gibi aşağıdan yukarı en demokratik biçimde örgütlenmeyi savunan Menşevik Martov'lara, Akselrod'lara karşı büyük usta *Lenin* diyor ki:

> Oportünist sosyal-demokrasinin örgütlenme prensipleri aşağıdan yukarıya doğru örgütlenme usulünü izler. Ve bu yüzden mümkün olduğu kadar, (aşırı bir şevkle) anarşizm noktasına varan özerkliği ve demokrasiyi yeğ tutar. Devrimci sosyal demokrasinin örgütlenme prensipleri ise yukarıdan aşağı doğru örgütlenme usulünü izler... (*Bir Adım İleri İki Adım Geri*, s. 232-233).

Elbette bu şekilde kurulacak olan bir örgüt proleter devrimcileri tarafından düzen örgütü damgasını yer. Ve gerçekten de böyle kurulan bir örgütün savaş örgütü olma şansı hiç ama hiç yoktur.

İkinci olarak, oportünizm parti konusunda Leninizmin ikinci etapta aradığı şartı ilk etapta arar. Yani ilk dönemde, kuruluş döneminde, tıpkı Mihri Belli'nin söylediği gibi, işçilerin ve köylülerin yani emekçilerin çoğunlukta olmasının şart olduğunu ileri sürer (Bu öneri, aşağıdan yukarıya örgütlenme önerisinin doğal bir sonucudur).

Oysa Leninizme göre, partinin ilk etabında emekçi kökenden gelen-gelmeyen ayrımı yapılmaz. İlk dönemde bu ayrımı yapmak oportünizmin ta kendisidir, *ilk etapta, işçi veya aydın kesiminden gelmek önemli değildir, önemli olan işçi sınıfı ile kendisini özdeşleştirmiş, "yalnız boş gecelerini değil, bütün ömrünü devrime adamış" asgari bir Marksist formasyondan geçmiş ve belli alanda uzmanlaşma yolunda olan profesyonel devrimcilerin örgütün teme-lini oluşturmasıdır. Önemli olan, profesyonel devrimcilerin yöne-timde olup olmamasıdır. Ve ilk dönemde dar tutulmuş,*

sayıca az, ama demir gibi bir disipline sahip çelik çekirdek önemlidir. Ve bu çekirdek içinde sınıfsal kökenin şöyle veya böyle olması ilk dönemde önemli değildir.

Ancak bu çelik çekirdek çeşitli aşamalardan geçerek ikinci etaba geçer. Emekçi kitlelerin mücadelelerini yönlendirmeye, onu kucaklamaya başladığı bu ikinci etapta emekçi kökenden gelenlerin ağır basmasına dikkat edilir. İlk dönemde, aydın-işçi ayrımını yapmanın oportünizm olduğunu söyleyen Lenin, ikinci dönemde, parti yönetim kademelerinde işçilerin mutlak bir çoğunluğa sahip olmaları gerektiğini söylemektedir.

Oportünizm, daima ilk dönemde, aydın-işçi ayrımı yapar, aydın düşmanlığı yaratır ve görünüşte işçilerin yanında yer alır. Oysa bu sahte bir tavırdır. Oportünizmin yanında olduğu, savunduğu işçiler ve onların çoğunlukta olması değil, örgütün baştan *düzen örgütü* olarak doğmasıdır. Oportünizmin örgüt konusundaki bu evrensel ve değişmez karakteridir. İlk dönemde emekçilerin "yanında" olmakla işe başlayan oportünizm, ikinci ve üçüncü dönemlerde savaş örgütü içinde barındırılması imkânsız olan, küçük burjuva aydınların sözcülüğünü yapar duruma gelir. *Aslında o, ilk dönemde de proletaryanın değil, hâkim sınıflara karşı savaşmayı göze alamayan pasifist küçük burjuva aydınlarının özlemlerini, yani düzen örgütünü dile getirmektedir. Bunu, sözde devrimci bir görünüm altında, özde ise düzen örgütünü savunarak yapar.* İkinci ve üçüncü etapta ise devrimci maskesini atıp bütün çıplaklığıyla ortaya çıkarak bu eylemi sürdürür.

Emperyalizmin III. genel bunalım döneminde, Menşevizmin bu örgüt anlayışını ileri süren çağdaş reformizmdir. Bu örgüt anlayışı çağdaş reformizmin devrim ve çalışma tarzı anlayışları ile tam bir uygunluk içindedir.

İşte görüldüğü gibi, Mihri Belli arkadaşın örgüt görüşü de sağcı devrim teorisi ve sağcı çalışma tarzının doğal sonucu, sağcı bir görüştür. Bu görüşlerin sahiplerinin kuracağı örgüt, stratejisi milli demokratik devrim olan yeni bir TİP'ten başka bir şey olamaz.*

Biz, her çeşit anti-Leninist örgütlenmeye karşıyız. Biz düzen örgütünden değil, savaş örgütünden yanayız. Savaş örgütü olabilecek bir parti Leninizmin ilkelerinin temeli üzerinde, Leninist örgütlenmeye uygun bir şekilde kurulur.

---

*Kaldı ki Mihri Belli arkadaşın örgüt anlayışına Menşevizm demek bile fazladır. Şöyle ki, Mihri Belli bugüne kadar, küçük burjuva radikallerine şirin gözükmek amacıyla "demokrasi uğruna mücadele örgüt uğruna mücadeledir. Örgüt demokrasi mücadelesiyle bir süreç içinde kurulur" diyerek sosyalist parti meselesini bugüne kadar yokuşa sürmüş bir kişidir.

İşte Mihri Belli arkadaşla olan ideolojik ayrılıklarımız bu üç temel üzerinde yükselmektedir. Görüldüğü gibi, perspektiflerimiz tamamen farklıdır. Bu perspektif farkı, çeşitli konularda yansımaktadır. Son zamanlarda aktüel olan *milliyetçilik, milli mesele ve revizyonizm* tartışmalarındaki Mihri Belli arkadaşın sağ görüşlerinin, sağ perspektiflerinin bu meselelere yansımasından başka bir şey değildir.

Kısaca, son zamanlarda aktüel olan bu meselelere değinelim.

Mihri Belli arkadaşa göre, bugün dünya işçi sınıfı hareketi içinde sosyal reformist bir çizgi olarak revizyonizm, modern revizyonizm yoktur. Revizyonizm, Bernstein ile ortaya çıkmış ve onun ölümü ile birlikte yok olmuş bir akımdır. Hele dünyanın bazı sosyalist ülkelerinde revizyonizmin etkin ve yönetici olduğunu söylemek saçmalıktır. Çünkü revizyonizmin tanımı açıktır; revizyonizm Marksizmin resmen inkârıdır.

Bu görüş temelden yanlıştır. Bir kere, revizyonizm Marksizmin resmen inkarı değildir. Tam tersine revizyonizm, Marksizmin bazı tezlerinin gayrıresmi inkarıdır. Kelime anlamı düzeltme, kontrol etme olan revizyonizm, Marksizmin lafızlarına sahip çıkarak, özünün, belkemiğinin inkârıdır. Mihri Belli arkadaşın revizyonizmi bu şekilde tanımlayarak bugün revizyonizmin mevcut olmadığını söylemesi tamamen devrim, çalışma tarzı ve örgüt konusundaki sosyal reformist görüşlerinden dolayıdır. Mihri Belli'nin örgüt anlayışı, devrim teorisi ve çalışma tarzı bugün dünya işçi sınıfı hareketi için yok varsaydığı revizyonist akımın temsilcilerinin görüşlerinden başka bir şey değildir. Mihri Belli, bu görüşleri devrimci saydığı için bu görüşlerin sahiplerini de revizyonist saymamaktadır ve bu anlayışın dünya işçi sınıfı hareketi içinde revizyonizm diye bir sosyal reformist akımın var olduğunu kabul etmemesi son derece doğaldır.

Milliyetçilik meselesine gelince...

Mihri Belli arkadaşa göre, "devrimci milliyetçilikle" proleter enternasyonalizmi çelişmez. Ve "devrimci milliyetçi" olduğunu söyleyen Mihri Belli arkadaşa göre sosyalistler koyu milliyetçilerdir. Çünkü "milliyetçiliğin azı enternasyonalizmden kişiyi uzaklaştırır".

Mihri Belli, sosyalistlerin milliyetçi değil, yurtsever olduklarını, nasyonalizm ile enternasyonalizmin birbirine tamamen zıt iki kavram olduğunu bilmiyor mu? Biliyor elbette. Fakat Mihri Belli'nin küçük burjuva radikalizmine bel bağlayan tutumu, proleter devrimcilikten tavize hatta literatüre "proleter milliyetçiliği" katkısıyla tahrife kadar uzanmaktadır.

Bütün bunların temelinde "milliyetçi devrimci" küçük burjuva radikallerine proleter devrimcilerin kendilerinden pek farklı olmadıklarını, temelde devrimci milliyetçi olduklarını ima ederek, şirin gözükme yatmaktadır. Mihri Belli'nin aynı şirin gözükme gayretlerini milli meselede de görmekteyiz.

Mihri Belliye göre, Türkiye'deki milli meselenin her zaman ve her şart altında tek bir çözüm yolu vardır; Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek formül vardır; o da meseleyi şartlar ne olursa olsun misak-i milli sınırları içinde ele almak gerekir.

Oysa bu görüş, temelden yanlış ve anti-sosyalist bir görüştür. Bilindiği gibi, devrimci proletarya milli meseleyi ulusların kendi kaderini tayin hakkının ışığı altında ele alır. Biz, ulusların kendi kaderini tayin hakkının ışığı altında diyoruz ki: "Her şart altında, her zaman meseleyi misak-ı milli sınırları içinde ele almak gerekir veya Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek çözüm yolu ayrılma hakkının kullanılmasıdır" diyen görüşler yanlıştır. Bu görüşlerin sahipleri, her iki tarafın burjuva ve küçük burjuva milliyetçi unsurlarıdır. Oysa devrimci proletarya, meseleyi diyalektik bir tarzda ele alır. Yani ulusların kendi kaderini tayin etme hakkının öngördüğü *ayrılma, özerklik, federasyon* vs. çözüm yollarının hangi şartlar altında ve ne zaman geçerli olabileceğini açıkça ortaya koyar (biz bu meseleyi ayrı bir yazıda etraflı bir şekilde ortaya koyacağız. Bu kısa açık mektubun amacı bu olmadığı için bu meseleye burada girmiyoruz).

Mihri Belli'nin proleter enternasyonalizmini zedeleyen bu milliyetçi görüşlerinin temelinde yukarıda da belirttiğimiz gibi, devrim anlayışı ve çalışma tarzındaki reformist görüşlerinden dolayı "milliyetçi devrimcilere" yani küçük burjuva devrimcilerine bel bağlama ve taviz verme eğilimleri yatmaktadır.

V

İşte Mihri Belli arkadaşla olan görüş ayrılıklarımızı çok kısa bir şekilde, özet olarak ortaya koyduk. Görülebileceği gibi, bu safla-rımızdaki herhangi ikinci dereceden bir meselede varolan "ufak görüş ayrılıkları" karşısında alınacak bir tavır meselesi değil, Leninizm ile sosyal reformizm arasındaki bir tercih meselesidir.

Bu, sıradan yanlış görüşlerin eleştirilerek düzeltilmesi meselesi değildir. Hareketi temelden saptıracak nitelikteki sağcı görüşlerin tasfiye edilmesi meselesidir.

Takınılacak tavır, devrimcilikle, oportünizm arasındaki tavırdır. Her kim ki hem Mihri Bellinin görüşlerinin yanlış görüşler olduğunu söyler ve hem de şu veya bu gerekçeyle o saflarda kalırsa, bilsin ki kaldığı yer bataklıktır, oportünizmin bataklığıdır. Ve kendisinin subjektif niyeti ne olursa olsun, ne kadar halisane duygularla dolu olursa olsun, tavrı oportünizmin en sinsi, en ikiyüzlü, en iğrenç tavrıdır.

Biz proletaryanın devrimci ilkelerinin pazarlık konusu olmasına sonuna kadar karşı çıkacağız. Böyle pazarlıklara bugüne kadar yanaşmadık ve bugün de yanaşmayacağız!

Unutmayalım, proleter devrimci, devrimci hareketin esenliği için, sadece taktiklerde veya ikinci dereceden teorik meselelerde geçici uzlaşmalara gidebilir; devrim lehine eğilip bükülebilir. Ama proletaryanın devrimci ilkelerinde o asla pazarlığa yanaşmaz. Ve bu ilkeleri pazara çıkaranlara karşı da devrimci tavır, proletaryanın en uzlaşmaz, en sekter tavrıdır.

Bizi sekterlikle suçlayan arkadaşlara bu yanlış ve uzlaşmacı tutumlarını bir yana bırakmalarını, Mihri Belli arkadaşın ise özeleştiri yaparak, doğru çizgiye gelmesini, bu arkadaşların her çeşit pragmatizmi bir yana bırakarak, bilimsel sosyalizmin ilkelerine güvenmelerini, zaman henüz geçmeden akıllarını başlarına toplamalarını, dostça ve arkadaşça salık veririz.

YAYIN POLİTİKAMIZ*

27 Mayıs hareketi ile birlikte, reformist burjuvazi ile finans oligarşisi arasında kurulan nispi denge Türkiye'de sınırlı da olsa bir demokratik ortam yarattı. Bu sınırlı demokratik hakların çerçevesi içinde sol, belli ölçülerde legalite kazanarak açılıp gelişti. Bu sınırlı demokratik ortam bir yandan solun gelişmesini sağlarken öte yandan da solun içersinde revizyonizmin ve küçük burjuva sosyalizminin gelişmesine ve kök salmasına maddi bir temel teşkil etti. İşte TİP pasifizmi bu zemin üzerinde yayılma imkânı buldu. TİP pasifizmi karşısında, Mihri Belli revizyonizminin solda devrimci bir alternatif olarak güç kazanmasının en önemli nedeni yine bu ortamdır.

1966'lardan sonra Türkiye'deki sınıflar mücadelesinin şiddetlenmesine paralel olarak, bilimsel sosyalizmin temel klasiklerinin süratle Türkçeye çevrilmesi soldaki sisleri dağıtmaya başladı.

Bilimsel sosyalizmin temel eserlerinin Türkçeye çevrilmesi, sosyalist teoriyi ülkemizdeki bir avuç solun entelektüelinin zihni idmanı olmaktan çıkarmıştır. Böylece ülkemizde sosyalist teori mücadelenin gerçek militanlarının savaşına eylem klavuzu olarak maddi bir güç haline gelmiştir. Bu durum ve özellikle son üç yılda hızlanan ve keskinleşen sınıf mücadelesi ile birlikte proleter devrimciliğin cesaret, atılganlık ve coşku isteyen bir meslek haline gelmesi, soldaki pasifistlerin, revizyonistlerin ve devrim hokkabazlarının niteliğini hızla ortaya koymaya başladı.

Sınıflar savaşının giderek keskinleşmesi, ülkemizdeki ekonomik, politik ve sosyal krizi iyice şiddetlendirdi. Öyle ki bugün toplumun bütün kesimleri, eskisi gibi yaşamamak istemeleri bir yana, patlamaya hazır volkan gibi bir kıvılcım beklemektedirler.

---

* *Kurtuluş*'ta (15 Mart 1971) yayımlanmıştır.

Toplumun bütün kesimlerini sarsmaya başlayan bu devrimci kasırga, genç militanlara devrim arenasında sadece kendilerinin kaldığını gösterdi. Bu esen kasırga, devrimci kavganın çeşitli kesimlerinde fedakarca dövüşen genç militanların benliğinde, bilincinde ve kalbinde derin değişiklikler yaptı; her çeşit feodal ve ataerkil ilişkileri parçaladı. Hayat, devrimci pratiğin içindeki işçi, köylü, öğrenci militanları bir araya getirdi. Böylece, Leninizm temelleri üzerinde, devrimci yoldaşlığın oluşturduğu, kelimenin geniş anlamı ile proleter devrimci bir örgüt doğdu. Bu örgüt, Türkiye'deki karşı-devrim cephesinin bütün baskı, şiddet ve cebrini göğüsleyerek kırsal alanlardan fabrikalara, üniversitelere kadar bütün kesimlerdeki devrimci mücadeleyi yönlendirme gayretleri içinde olanların örgütüdür.

İşte *Kurtuluş* gazetesi, bu örgütün, ideolojik ve politik yayın organıdır.

Bu hareket, revizyonizmin uzun yıllar etkin olduğu bir ortamda yeşermiş, gelişmiş ve güçlenmiştir. O yüzden işler ne kadar sıkı tutulursa tutulsun başlangıçta şu veya bu ölçüde bu ortamın izlerini içinde taşıyacaktır. Tersini düşünmek idealizmdir. Bu kalıntılar, savaş içinde, savaşıla savaşıla atılacaktır.

Bugün, ülkemizde, revizyonizmin etkinliğini çeşitli alanlarda görmek mümkündür. Mesela sosyalist aydınlar için ayrı seksen sayfalık bir aylık dergi, "orta seviyede" olanlar için haftalık onaltı sayfalık bir dergi, işçi ve köylü kitleleri için de bir kitle gazetesi çıkarma, revizyonist bir yayın politikasının ifadesinden başka bir şey değildir.

Emperyalizmin işgali altında olan, dolayısıyla halk savaşının zorunlu bir durak olduğu ülkelerde sosyalistlerin *temel* mücadele metodları, politikleşmiş askeri savaş metodudur. Bu metodu, temel metod olarak alanların devrimci yayın politikası bu olamaz.

Bu yayın politikası, halk savaşına yan çizen, dergicilik ve gazeteciliği temel alan revizyonistlerin politikasıdır. Bu yayın politikasının temeli, dergi etrafında örgütlenme düşüncesine dayanır. Büyük şehirlerde yayımlanan bir dergi etrafında örgütlenme ve bunun aracılığıyla parti örgütlenmesine geçme, revizyonist bir örgütlenme anlayışıdır. Kırlardan şehirlere doğru bir rota takip edecek olan halk savaşının zorunlu durak olduğu ülkelerde devrimcilerin örgütlenmesi bu şekilde olamaz!

Ayrıca bu yayın politikası, çeşitli bakımlardan yanlıştır.

Bir kere, kitleler, kitle organı vs. ile bilinçlenmezler. Kitleler, savaş içinde, pratik içinde öncünün yakacağı kıvılcımla bilinçlenirler, örgütlenirler. Devrimci yayın politikasında böyle uydurma bir kitle organı anlayışı yoktur.

İkinci olarak, entelektüele ayrı dergi, işçiye köylüye ayrı dergi, devrimci bir anlayışın ürünü değildir. Bu olsa olsa, emekçi kitlelerine yukardan bakan aydın düşüncesinin ürünü olabilir. Mesela işçilere hitap eden *Iskra'da* sosyalizmin en karmaşık meseleleri rahatlıkla tartışma konusu yapılmıştır.

Geçmişte *Kurtuluş* olarak biz de aynı hatayı işledik. Bu konuda kendimizi eleştiririz. Bundan böyle *Kurtuluş* gazetesi, bizim ideolojik ve politik görüşümüzü kitlelere iletecektir. *Kurtuluş*'un bu niteliğe kavuşmasıyla birlikte (yani bundan böyle Dev-Genç'in yayın organı olan) *İleri* ideolojik ve politik organ olarak ayrıca çıkmayacaktır. Çünkü Dev-Genç hareketimizden bağımsız ayrı bir örgüt değildir. Dev-Genç, hareketimizin kitlevi gençlik örgütüdür. Dolayısıyla hareketimizin *ideolojik* ve politik organı *Kurtuluş* gazetesi, Dev-Genç'in de görüşlerini dile getirmektedir. Bir eylem örgütü olan *Dev-Genç* bundan böyle tabanıyla organik bağlantısını (yazılı olarak) Merkez Yürütme Kurulunun çıkardığı İleri bültenleriyle yürütecektir.

Biz, emperyalizme karşı aktif mücadeleyi savunuyoruz. Politikleşmiş askeri savaş metodunu, temel mücadele biçimi olarak kabul eden bizler, bu savaşı asgari bürokrasi ile yürüteceğiz. Asla kırtasiyeciliğin bataklığına yuvarlanmayacağız. Tek bir ideolojik ve politik organla kitlelere görüşlerimizi ileteceğiz. Ayrıca kitlelerin ekonomik ve demokratik mücadelelerine, bölgesel meselelere ilişkin olarak, onlara bilgi götüren, somut meselelerine ışık tutan *Kurtuluş* özel sayıları çıkartılacaktır. Devrimci pratiğe ışık tutan uzun araştırmalar ve teorik, ideolojik polemikler ve çeviriler Kurtuluş Yayınevi'nin çıkaracağı broşürlerle yürütülecektir.

DEVRİMDE SINIFLARIN MEVZİLENMESİ*

Ekonomik ve politik buhran hızla derinleşiyor. Hakim sınıflar kendi aralarında çeşitli fraksiyonlara bölünmüş, düzeni kendi resmi kanunlarıyla koruyamaz duruma gelmişlerdir. Bu yüzden, devrimciler üzerinde karşı-devrim cephesinin baskı, şiddet ve cebri görülmedik bir derecede artmıştır. Temsili demokrasi hızla rafa kaldırılmaktadır. Artık sosyalist politikanın devrimci cesaretle sürdürülebileceği bir ülke haline gelmiştir Türkiye.

Gittikçe genişleyen ve toplumun her kesimini şimdiden sarsmaya başlayan bu kriz, solda, bütün revizyonist grupların, devrim kalpazanlarının niteliklerini ortaya koymaya başladı.

Bütün revizyonist klikler, değişik tonlarla açıkça, pasifizmin ve teslimiyetçiliğin borusunu öttürmeye başladılar. Pasifizmin bu ileri borazancıları, karşı-devrim cephesine karşı aktif mücadeleyi savunan, başlangıçta sadece kendi örgütlü gücümüzle bu krizi derinleştirmeyi amaçlayan bizlere saldırmada tek bir cephe teşkil ettiler. Ve namlularını görevleri gereği bize çevirdiler. Son iki-üç aydır hareketimiz bu oportünist cephenin utanmazca tahriflerine, şarlatanca yalanlarına, rezilce iftiralarına ve haince provokas-yonlarına maruz kaldı. Bizi bu rezillik ne üzüyor, ne de kızdırıyor! Hiçbir şeyden şikayetçi değiliz. Oportünizmin herhangi bir kliği bize mültefit davransaydı, biz o zaman üzgün olurduk. Çünkü bu, bizim hareketimizde mutlaka eğri bir yanın, oportünist bir yanın varolması demektir. Ülkemizde kriz derinleştikçe bütün oportünist fraksiyonların pasifizmleri de kitlelerin gözünde iyice gün ışığına çıkmaktadır. Artık devrimci militanları şu ya da bu şekilde aldatmaya imkân yoktur. Artık dev-

---

* *Kurtuluş*'ta (15 Mart 1971, Sayı 1) yayımlanmıştır.

rimciliğin ölçüsü geçmişteki kahramanlık menkıbeleri değil, devrimci pratiktir. Savaş açıktır, savaşanlar da açıktır ve ortadadır. Ve savaşmaya azimli olanlar, aktif mücadeleye hazır olanlar ve bizzat savaşanlar devrim meydanında kalmıştır. Hayat revizyonistleri hızla tecrit etmektedir.

Bu yüzden revizyonistlerin bütün ithamlarına teker teker cevap vermeye ve uzun ideolojik polemiklere girmeye artık gerek yoktur.

Biz, ülkemizdeki devrimci harekete ilişkin bütün görüşlerimizi uzun bir broşürle ortaya koymaya karar verdik (Bu broşürün ilk kısmı birkaç güne kadar çıkacaktır).

Bu broşürde kendi görüşlerimizi ortaya koyarken doğal olarak, ülkemizdeki oportünist fraksiyonların görüşlerinin eleştirisini de yaptık. Bu broşürün bütünün çıkması biraz zaman alacağından ve de bazı arkadaşların acele cevap verilmesindeki ısrarlarından dolayı, biz bu cephenin "teorik"[1] eleştirilerine, kısa bir şekilde *Kurtuluş*'ta cevap vermeye karar verdik. Bu yazıda, "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi" ve de "Halk Savaşı"-na ilişkin oportünist iddialar ele alınmıştır. Devrimde sınıfların mevzilenmesi konusu, bu revizyonist ve oportünist stratejilerin turnusolüdür. Nasıl ki bazların ve asitlerin gerçek renklerini devrimde sınıfların mevzilenmesi ve önderliğin niteliğinin belirtilmesi meselesi ortaya koyar.

Devrime sınıf kuvvetlerinin katılma esprisi, yani sınıf kuvvetlerinin düzenlenmesi, devrimde önderliğin niteliğinin ve kitlelerin eyleme sokuluş biçiminin belirtilmesi, yerine göre silahlı ve barışçı bütün mücadele metotlarının kul-

---

[1] Bu eleştirilerde ele alacaklarımız sadece "teorik" ithamlar olacaktır. Yalana, riyaya, tahrife dayananlar ise eleştiri konusu bile olamaz. Mesela Mihrici *Aydınlık*'a göre, biz, "Proletarya partisi şehirde değil kırda kurulur" diyormuşuz. Ve buna kaynak olarak da Mahir Çayan arkadaşımızın *Aydınlık*'ın 20. sayısında yazmış olduğu "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" başlıklı yazı gösterilmektedir. Böyle bir şey o yazıda yoktur. Bu, iğrenç bir tahrifattan başka bir şey değildir. Fakat bu derginin bu akıl almaz tahrifi, bizi fazla şaşırtmadı. Bizi asıl şaşırtan, eleştiri konusu olan yazıyla, yedi-sekiz ay önce tamamen hemfikir olan bazı arkadaşların bugün sözde o yazıyı eleştiren Mihri Belli'nin, riyaya, yalana dayanan yazısını kabullenerek *Aydınlık* imzasıyla yayınlamalarıdır. Bu da devrim hareketine gerçekten yararlı olabilecek nitelikte olan bu arkadaşların artık iyice oportünizmin batağına girdiklerini göstermektedir. Bu durumdan, bu arkadaşlarımız adına biz sadece üzüntü duyuyoruz. Çünkü *Aydınlık* imzasıyla o yazıyı yazan kişi, tahrifçilikte ve yalancılıkta kariyer yapmış bir kişidir. Lenin'in Jaures'in yazılarını tahrif eden, kendine göre düzelten bir kişinin bizim yazımızı da kendince düzeltmesi(!) son derece doğaldır. Buna oportünizmin daha birçok şarlatanlığını ilave etmek mümkündür. Oportünizm kocaman bir yalan, riya ve tahrif makinasıdır. Bu makinanın mamullerinin hepsini ciddiye alarak uğraşmaya ne zaman vardır ne de gerek!

lanılacağını söyleyen hatta "Halk Savaşı Temeldir" diyen bütün oportünistlerin, pasifistlerin ve uzlaşmacıların niteliğini ortaya koyan temel kriterdir. Devrimin çeşitli meselelerine ilişkin görüş ayrılıklarının temelinde bu mesele yatar. Bu mesele, dünyadaki bütün sömürge ve yarı sömürge ülkelerin solu içerisindeki ideolojik ayrılıkların temel meselesidir.

İdeolojik Önderlik Esastır

Bizim gibi halk savaşının zorunlu bir durak olduğu ülkelerin devrimci mücadelesinde köylüler temel güçtür, proletarya önder güçtür ve proletaryanın öncülüğünün niteliği ideolojiktir.

Bu Demokratik Halk Devrimi'nde sınıfların mevzilenmesini çok açık ortaya koyan Marksist bir formülasyondur. Bilindiği gibi, Marksist sınıf tahlillerinde varılan sonuçlar daima bu şekilde kısa formüllerle ifade edilir. Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao... gibi bütün ustalar daima somutun tahlilinden elde ettikleri sonuçları soyut olarak formüle etmişlerdir.

Bu formülasyonlar, bilimsel soyutlamalar olduğu için kelime yorumuna tabi tutulamazlar. Çünkü bu formülasyonlar nitelik belirleyicileridir. Bir başka deyişle, Marksist formüller, belli bir tahlilin birkaç kelime ile soyutlanmalarıdır. Ve bu birkaç kelimelik soyutlama, bütün bir stratejik görüşü ifade eder. Mesela "Proletarya temel güçtür, köylülük yedek güçtür" formülünün ifade ettiği, devrimde sınıfların mevzilenmesi ve güdümü, devrimci çalışma tarzı ve örgüt anlayışı başkadır; "Proletarya önder güçtür, köylüler temel güçtür" formülünün ifade ettiği başkadır. Her iki formül, devrimde takip edilecek olan apayrı iki yolun teorik ifadesidir.

Bu bakımdan Marksizmde bu çeşit formülasyonlar dar kalıplar içinde kelime kelime yorumlanamaz.

Ancak en gerizekalılar ve Marksizmin "M"sinden habersiz kişiler yahut da kendi oportünizmlerini kelime oyunlarıyla örtmeye çalışan politika hokkabazları, madrabazları, Marksist formü-lasyonları dar kalıplar içinde (kelime kelime) yorumlarlar.

Bu kısa açıklamayı yaptıktan sonra gelelim çeşitli oportünist fraksiyonların bize yönelttikleri çeşitli ithamlara.

Aydınlık Sosyalist Dergi'ye göre, "Proletarya önder güçtür, köylüler temel güçtür, proletaryanın önderliğinin niteliği ideolojiktir" şeklindeki bizim dev-

rimde sınıfların mevzilenmesine ilişkin görüşümüz yanlıştır, Leninist stratejiye aykırıdır. Meseleyi bu şekilde formüle etmek, proletaryasız proletaryanın ideolojisini öncü kabul eden köylülerle devrim yapmak demektir. İdeolojik öncülüğü savunmak, Narodnik Popülizmini savunmaktır. Doğrusu proletarya ve yoksul köylülük temel güçtür. Proletaryanın öncülüğü ideolojik değil fiilidir... (Etraflı bilgi için bkz. "Örgüt İçin Görev Başına", *ASD*, s. 27)

Bizim devrimde sınıfların mevzilenmesine ilişkin formülasyonumuzu bu şekilde yorumlayan, bu yazının yazarının, yukarıda belirttiğimiz kategorilerden hangisine gireceğini okuyucu hemen düşünecektir.

Bu Marksist formülasyonu, bu şekilde akıl almaz tarzda, kelime kelime tefsir eden yazar, acaba Marksizmden habersiz, doktora tezi olarak bu konuyu seçmiş olan toy bir üniversite asistanı mıdır yoksa kafasından tek akım geçen bir gerizekalı mıdır?

Ne biri ne de öteki. Bu yazıyı yazan kişi, meselenin bu şekilde yorumlanacağını çok iyi bilen, tilki gibi kurnaz, sosyalizmin bir eski tüfeğidir.

O yazıdan bu sonucun çıkartılamayacağını çok iyi bilmesine rağmen o bu işi yapmıştır. Foyası artık iyice ortaya çıkan, revizyonizmini ve kuyrukçu çizgisini saklayamayacak kadar deşifre olan bu revizyonist, birkaç taraftar bulabilirim ümidiyle denize düşenin yılana sarılması gibi bu aptalca tahrife dört elle sarılmıştır.

Önce "Milli burjuvazinin solundaki güçler devrimde öncü olabilir, işçi sınıfının öncülüğünü mutlak bir gerçek olarak görmek yanlıştır, işçi sınıfı olmadan da devrim olabilir" diyen bu kişi haklı eleştirilere hedef olunca özeleştirisini yapacağı yerde "Biz milli burjuvazinin solundaki güçler öncü olabilir derken işçilerin ve yoksul köylülerin öncülüğünü kastetmiştik" diye kıvırtarak proletarya ile birlikte yoksul köylülerin de öncülüğünü savunur gözükmeye başlamıştır. Hayatın cilvesine bakın ki bugün bu kişi, bizi Narodnik Popülizmi ile suçlamaktadır! Daha düne kadar "Filipin demokrasiciliğinde proletarya partisi kurulamaz" diyen yine bu kişi bugün, sosyalist parti her şart altında kurulur diyen bizleri utanmadan proletarya partisine karşı olmakla suçlamaktadır.

Ve bugün, proletarya hem temel güçtür hem de önder güçtür diyen bu kişi (tabii koltuk altındakiler de) derginin, *Aydınlık* imzalı bir başka yazısında, proletaryanın partisinin mevcut olmadığı bu dönemde, "Faşizmi yenecek güçteyiz" diyerek egemen sınıfların militarize gücünün aracılığıyla kurulması

mümkün olan reformist burjuvazinin iktidarının Milli Demokratik Devrim programını uygulamasından dem vurmaktadır!

Bu kişinin temsil ettiği akım, ne söylediği belli olmayan (aslında belli olan) günlük olaylara göre politika tespiti yapan küçük burjuva pragmatizminin bataklığında kulaç atan, zavallı bir politik akım haline gelmiştir.

Bu akımın bizi, proletarya adına proletaryasız devrim istemekle (hele "sosyalizm yoksul köylülerin de ideolojisidir" diyenlerin) Narodnik Popülizmini savunmakla suçlaması, son derece gayri ciddi ve komiktir!

Ama biz her şeye rağmen bu "teorik" eleştiriye cevap verelim. Mao Tse Tung'un yazılarına dikkatle bakılınca görülecektir ki bazı yazılarda "Proletarya önder güçtür, köylüler temel güçtür", bazılarında ise "Proletarya, köylüler ve şehir küçük burjuvazisi temel güçlerdir, itici güçlerdir" denilmektedir. Mao Tse Tung'un halefi Lin Piao'ya göre "Köylüler devrimin temel gücüdür". Acaba, Lin Piao ve birinci ifadesinde Mao, proletarya ve şehir küçük burjuvazisini ihmal mi ediyor?

Aynı duruma, birinci ve ikinci Rus Demokratik Halk Devri-mi'ni formüle eden Stalin ve Lenin'in yazılarında da rastlamaktayız.

Lenin, *İki Taktik*'in sadece 58. sayfasında (Türkçe 2. baskı), devrimin temel güçleri arasında işçileri, köylüleri ve şehir küçük burjuvazisini saymaktadır. Ve bütün kitap boyunca sadece temel güç olarak proletaryadan bahsetmektedir. Keza Stalin yazılarında, demokratik halk devriminde temel güç olarak yalnız proletaryadan söz etmektedir.

Acaba Lenin, *İki Taktik*'te köylülüğü ve şehir küçük burju-vasini devrimin temel güçleri arasında yanlışlıkla mı saydı? Bu bir kalem sürçmesi midir? Stalin'in devrimin temel gücü olarak yalnız proletaryadan söz etmesi, Lenin'in o ifadesine ters düşmüyor mu?

İşte, bilimsel sosyalizmin formülasyonlarını *Aydınlık Sosyalist* Dergi'nin yaptığı gibi kelime yorumuna tabi tutma, kişiyi böyle saçma sapan, içinden çıkılmaz sonuçlara götürür.

Oysa ne Lin Piao ile Mao ve Mao'nun kendi yazıları arasında ne de Stalin ile Lenin ve Lenin'in kendi yazıları arasında bu çelişki ve tutarsızlık vardır. Tersine tam bir ayniyet ve uygunluk vardır.

Bilindiği gibi, Mao'nun ve Lenin'in birbirinden farklı olan bu formülasyonları, demokratik halk devriminde sınıfların mevzilenmesine ilişkindir. Her iki formül de demokratik halk devriminde değişik sınıflar tertibini öngörmekte-

dir. Bu farklılık, somut durumların farklı olmasından dolayıdır. Lenin ve Stalin'in formülasyonu, emperyalizmin işgali altında olmayan, halk savaşının zorunlu bir durak olmadığı bir ülkedeki demokratik halk devrimini esas almaktadır. Mao ve Lin Piao'nun formülasyonu ise emperyalizmin işgali altında olan, devrim için halk savaşının zorunlu olduğu bir ülkenin demokratik halk devrimini esas almaktadır.

Demokratik halk devrimi, adı üstünde bütün halkın devrimidir. Bu aşamada halk ise proletarya, köylüler ve şehir küçük burjuvazisidir. Halk devriminin temel güçlerini bu sınıflar teşkil ederler. Lenin ve Stalin'in formülasyonunda, temel güç olarak sadece proletaryadan söz edilmesinin nedeni, devrimde sınıf katılması olarak, kitle gücü olarak proletaryanın en aktif ve en enerjik rolü almasından dolayıdır.

Lenin ve Stalin'e göre, Çarlık, büyük şehirlerdeki halkın ayaklanması sonucu devrilecektir. Şehirlerdeki genel ayaklanmanın sonucu iktidar ele geçirilecek ve devrim, yukarıdan aşağıya, şehirlerden kırlara götürülecektir.

Büyük şehirlerde ise temel devrimci güç proletaryadır. Ve şehirlerden kırlara doğru bir rota izleyecek olan böyle bir devrimin ordusunda da (Kızıl Ordu'da) kurmayında da (proletarya partisinde de) proleterlerin salt çoğunlukta olmaları zorunludur. Böyle bir durumda, proletarya partisi, sadece ideolojik ve politik bakımdan değil fiziki bakımdan da proletaryanın öncü müfrezesidir. Proletarya bu devrimin hem temel gücüdür hem de önder gücüdür. Bir başka deyişle, bu devrimde temel savaş alanı şehirler olduğu için devrimin temel kitle gücü de proletarya olmaktadır.

Ama emperyalizmin işgali altında olan dolayısıyla devrim için kurtuluş savaşının (halk savaşının) zorunlu bir durak olduğu ülkelerin Demokratik Halk Devrimi'nde sınıfların mevzilenmesi bu şekilde değildir.

Uke işgal altındadır (açık veya gizli). Ve yönetim büyük şehirlerdeki bürokrasisi ve militarizmine dayanarak ayakta duran, işgalci düşmanın da içinde yer aldığı bir gerici ittifakın elindedir. Böyle ülkelerde devrim yapılabilmesi için her şeyden önce, bir kurtuluş savaşının (halk savaşının) verilmesi şarttır. İşte bu yüzden, yani halk savaşının zorunlu bir durak olmasından dolayı, bu ülkelerin Demokratik Halk Devrimi'nde sınıf mevzilenmesi değişiktir. Emperyalizme arkasını dayamış olan karşı-devrim cephesi, proletaryanın yoğun bulunduğu, büyük şehirlere ve kilit bölgelere güçlerinin büyüğünü yığmış ve çok

sıkı bir denetim kurmuştur. Bu hain yönetimin yumuşak karnı kırlardır. Dünyadaki bütün kurtuluş savaşlarının (halk savaşlarının) pratiği, bize şunu söylemektedir: Zafere kırlardan şehirlere doğru bir rota izleyen, çeşitli ara aşamalardan geçen halkın örgütlü savaşı ile varılabilir.

Temel alan olan kırlardaki halk kitlesi ise köylülerdir.[2] Bu yüzden halk savaşının zorunlu bir durak olduğu Demokratik Halk Devrimlerinde sınıf katılması olarak temel rolü işçiler değil köylüler oynayacaktır. Yani devrimin temel kitle gücü işçiler değil köylülerdir.

Meselenin bu şekilde ortaya konulması, şehirlerdeki mücadelenin küçümsenmesi anlamında yorumlanmamalıdır. Tam tersine, şehirlerdeki mücadele, düşmanın çok güçlü olduğu bir alanda sürdürüleceği için çok daha zor şartlar altında yürütülecektir. Tedhiş hareketinden, demokratik kitle hareketlerine kadar her çeşit mücadele metodu, şehirlerdeki devrimci savaşın gündeminde yer alacaktır. Bu alandaki savaşta proletarya, en enerjik ve aktif rolü oynayacaktır. Fakat temel savaş alanı kırlar olduğu için işçilerin sınıf katılması olarak devrimde rolü, köylülere nazaran nispidir.

Proletaryanın partisi eğer emperyalizme karşı yürütülecek olan bu kurtuluş savaşının önderi olmak istiyorsa, bizzat temel savaş meydanında bütün gücüyle yer almak zorundadır. Mesela Cezayir Kurtuluş Savaşı'nda proletarya partisi şehirleri temel aldığı için önderliği ele geçirememiştir. Temel mücadele alanının kırlar olduğu Kurtuluş Savaşı'nda, vurucu gücün (halk ordusunun) köylülerden oluşması son derece doğaldır. Ve bu ordunun kurmayı olan örgütte ise proletaryanın siyasi kitle partisinde nicelik olarak proleterler değil de köylülerin ağır basması kaçınılmaz bir durumdur. Bundan dolayı bu tip ülkelerin proleter siyasi kitle partisi, şehirlerin temel alındığı, Sovyetik ayaklanmayla devrimin zafere ulaşacağı ülkelerin proletarya partilerindeki gibi, aynı zamanda proletaryanın fiziki öncü müfrezesi değildir. Bu ülkelerdeki proleter

---

[2] Bilindiği gibi, biz ilk dönemde, kısa bir süre için taktik bir mesele olarak şehirleri temel aldık. Bunu PDA kalpazanları revizyonizm diye nitelediler: "Devrimci mücadele saksı çiçeği değildir ki onu ilk önce şehirlerde büyütüp daha sonra kırlara götüresin." (*PDA*, sayı 29, s. 3) Neden kısa bir süre için ilk planda şehirlerdeki savaşı temel aldığımızı burada uzun uzun anlatacak değiliz. Birkaç aya kadar, 2. ve 3. kısımları çıkacak olan *Kesintisiz Devrim* broşüründe bu mesele etraflı bir şekilde konmuş olacaktır. Birkaç ay sonra anlaşılacaktır, devrimci savaş kavanozda yetişmiş Campus "Mao"cu kalpazanlarının sandığı gibi saksıda mı geliştirilecektir yoksa devrimci pratikte yakılan kıvılcımla emekçi halkın bilincinde, ruhunda, kalbinde mi geliştirilecektir.

siyasi kitle partileri, ideolojik ve politik kuruluşlardır. Bu ülkelerdeki halk savaşını, proleter siyasi kitle partisi, (savaş örgütü) proletaryanın ideolojik ve politik bir kuruluşu olarak yönlendirirse, devrim zafere erişebilir. İşte bizim kastettiğimiz ideolojik öncülük budur.

İdeolojik öncülük, proletarya partisinde fakir köylülerin sayıca ağır basması ve bu partinin proletaryanın öncü müfrezesi olarak halk savaşını yönlendirmesidir.

Emperyalizmi yenerek devrim yapmış olan dünyadaki bütün sömürge ve yarı sömürge ülkelerin pratiği, proletaryanın devrimde öncülüğünün ideolojik öncülük olduğunu ortaya koymaktadır.

Bütün halk savaşına yan çizen, kendi öz gücünün dışında, başka güçlere bel bağlayan oportünist fraksiyonlar, daima devrim işini yokuşa sürmek ve "sol" bir görünüm altında sağ kuyrukçu politikalarını gizlemek için Sovyetik devrimdeki sınıflar kombinezonuna uygun olarak proletaryanın fiili önderliğini savunurlar. Bunlar genellikle militanların nazarında prestijlerinin düşeceğini düşünerek halk savaşına açıkça karşı çıkmazlar.

Devrimde halk savaşının zorunlu bir durak olmasından doğan sınıf mevzilenmesine sözüm ona proletarya adına karşı çıkarak "Proletaryasız devrimci mücadele öngörülüyor, bu narodnik popülizmidir" vs. gibi "sol" eleştirilerle zevahiri kurtarmaya çalışıyorlar.

Fiili öncülük esas alındığı zaman, emperyalizmin işgalinin varlığından ve karşı-devrim cephesinin şehirlerdeki sıkı dene-timinden dolayı devrim yapmak için proletaryanın objektif ve subjektif şartları bir türlü olgunlaşamaz. Emperyalizmin işgali altında olan bir ülkede, kurtuluş savaşı (halk savaşı) verilmeden devrim olamayacağından kurtuluş savaşına yan çizenler devrime de yan çizerler.

Böylece bu kurnaz Menşevik "solculuğu" ile devrim, emper-yalizmin bir sistem olarak toptan çöküşüne kadar, mahşere kadar ertelenmiş olur. O zamana kadar (belirsiz bir zamana kadar) bu revizyonist fraksiyonlar, reformist burjuvazinin koltuğu altında, keskin "solcu" ninnilerle emekçi kitleleri uyutmaya çalışırlar.

Görüldüğü gibi Mihrici *Aydınlık*'ın bu Menşevik solculuğu zorunlu olarak revizyonizm ve sınıflararası işbirliğini oluşturmaktadır.

Bu durum sadece Mihrici *Aydınlık*'a özgü değildir. İşçi sınıfının ideolojik öncülüğü mü yoksa ideolojik, politik, örgütsel öncülüğü mü diye saçma sapan

sahte bir ikilemle, ideolojik öncülüğe karşı çıkan Mao'cu kalpazanlar da fiili öncülüğü savunan TİP de Kıvılcımlı'cı *Sosyalist Gazete* de aynı Menşevik solculuğun değişik şekillerini savunmaktadırlar.

Görüldüğü gibi, revizyonist Mihrici *Aydınlık*, görünüşte *PDA* kalpazanlarına yöneltilmiş, aslında ise bütün revizyonistleri hedef alan (*Aydınlık*'ın 20. sayısında çıkan) "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" adlı yazıyı, yedi aylık bir yutkunmadan sonra reddederek özeleştiri yapıyor. Ve *PDA* kalpazanlarının cevap veremedikleri ve dergilerinin kıyılarına, köşelerine yerleştirdikleri o sözde özeleştiriyle, görünüşte kabul ettikleri ithamlara* revizyonizm adına kendisi cevap vermeye çalışıyor.

Eksik olmasın *ASD* bu son teşebbüsü ile bizim işimizi iyice kolaylaştırdı. Böylece *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin yazı ailesi, dergilerindeki revizyonizme karşı olan yazıların dergilerinin politikasına aykırı olduğunu söyleyip özeleştiri yaparak revizyonizmini kendi kendine açıkça ilan ediyor.

Biz de *ASD* yazı ailesini, revizyonizm yolundaki bu açık ve cesur tavırlarından dolayı kutlarız. Yolunuz açık olsun beyler! Neyse ki ellerimizi sizden kurtardık, hamdolsun!

Aynılar aynı yerde, ayrılar ayrı yerde kümelenirler! İşte siyamlı ikiz kardeşler *ASD* ve *PDA* aynı bataklıkta kulaç atıyor!

Köylülerin Devrimde Temel Gücü Teşkil Etmesi Devrimci Savaşta Kırların Temel Alan Olmasından Dolayıdır

Demokratik devrimde sınıfların mevzilenmesine ilişkin bir başka oportünist tahrifat, *PDA* pasifizminin yaptığıdır. Bu sahtekar "Mao"culara göre, köylülerin devrimde temel güç olmasının nedeni, devrimde halk savaşının zorunlu bir durak olmasından dolayı değil de geniş köylü yığınlarının feodal ve yarı-feodal ilişkiler içinde olmasından dolayıdır!

> Bir devrimin temel gücünü, o ülkenin toplumsal yapısı tayin eder. ... yurdumuzda devrimin temel gücü köylülüktür. Bu aynı zamanda devrimimizin demokratik devrim olması demektir. (...) Geniş köylü yığınlarının esas itibariyle yarı-feodal

---

* PDA kalpazanları bu yazıdan sonra, baştan karşı çıktıklarını "özeleştiri" yaparak kabullendiler. Ama bunlar, aynı pasifist çizgiyi sürdürmekten vazgeçmediler. Şu anda ilk bakışta doğru şeyler söylediği zannedilen bu fraksiyon temelde halk savaşı teorisini tahrif ederek, revizyonizmin pasifist çizgisini keskin "Mao"cu pozlarla sürdürmektedir. Bu yüzden bu grup, pasifizmin en namussuz, en iğrenç ve en sahtekâr bir fraksiyonudur.

ilişkiler içinde olması, köylülüğün devrimimizde temel gücü meydana getirmesi demektir. (*PDA*, sayı 26, s. 3, 108, ayrıca bkz. sayı 29, s. 3.)

Görüldüğü gibi, PDA kalpazanları, bizim gibi emperyalizmin işgalinde olan ülkelerin demokratik halk devriminde köylülerin temel güç olmasını, devrimin sınıfsal karakterine bağlıyorlar.

Bu "mantıki" ve "kitaba uygun" bir görüştür. Ama tıpkı Menşeviklerin burjuva devrimini değerlendirmelerindeki gibi "mantıki" ve "kitaba uygun" bir görüştür. *PDA* kalpazanlarının mantığı, devrimin sınıfsal niteliği ile sınıfların fiili yolu arasında ayniyet arayan Menşevik mantığıdır. Bu kalpazan mantığa göre, geniş köylü yığınlarının feodal ilişkiler içinde olduğu Çarlık Rusya'sındaki demokratik halk devriminde temel gücü proletarya değil de köylülerin teşkil etmesi gerekmektedir. Ve meseleyi "proletarya temel güçtür, köylülük yedek güçtür" şeklinde formüle eden Lenin ve Stalin hata etmişlerdir(!). Lenin ve Stalin'in bu formülasyonu yanlıştır(!).

İşte PDA kalpazanlarının "temel güç" tahlilinin mantıkiliği budur. Başta, işçi sınıfı hem temel güçtür hem de öncü güçtür diyen bu kalpazanlar, eleştirilerimiz üzerine, dergi sayfalarında bu hatalarını düzelttiler. Fakat bu formüle edişin revizyonist çizgisini pratikte sürdürdüler, hala da sürdürmektedirler. Meselenin özünü anlamadıkları için (devrim için savaşmaya niyetleri olmadığından) bir hatayı düzelteyim derken bir başka yerden gedik veriyorlar.

Köylülerin demokratik halk devriminde temel güç olmasının nedeni bu şekilde ortaya konamaz. Köylülerin temel güç olarak formüle edilmesi sadece devrimin anti-feodal niteliğinden dolayı değildir. Meseleyi bu şekilde ortaya koymak, dünyayı Menşevizmin düz mantığı ile yorumlamak demektir.

Bugün, Türkiye gibi emperyalizmin işgali altındaki bütün yarı-sömürge ülkelerde, emekçi halkın sefaleti, hayat şartlarının zorluğu ve sömürülmesi korkunç bir seviyededir. Halkın hiçbir kesimi halinden memnun değildir ve her an patlamaya hazır bir volkan gibidir. Devrim için objektif şartlar hazırdır. Fakat ülke işgal altında olduğu için, devrim için emperyalizme karşı halk savaşı vermek zorunludur. Bu zalim yönetimin yumuşak karnı kırlardır. Bu gerici ve hain yönetim zincirinin zayıf halkası kırlardır. Zafere, temel ve yardımcı alanlarda, kırlarda ve şehirlerde verilecek olan uzun ve çeşitli ara evrelerden geçen bir halk savaşı ile ulaşılabilir. Halk savaşı bir avuç öncünün savaşı değil emekçi halkın savaşıdır. Halk savaşında temel mücadele alanı kırlar olduğu için, köylüler de savaşın temel gücüdür.

Marx, Engels, Lenin ve Stalin demokratik halk devrimine, tarım devrimi de demektedirler. Çünkü bu devrim, geniş köylü yığınlarını feodal boyunduruktan kurtaracak ve derebeylik yönetimine son verecektir. Marksist ustalardan sadece Mao bu devrime (tarım devrimi kavramından ayrı olarak) köylü devrimi demektedir. Mao'nun bu devrimi bu şekilde adlandırmasının nedeni, devrimin sadece tarım devrimi olmasından dolayı değildir; ana nedeni, temel mücadele alanının kırlar olmasından dolayı devrimin temel kitle gücünü köylülerin teşkil etmesidir.

Özetlersek, bu devrimde köylülerin temel gücü teşkil etmesinin ana nedeni, devrimin tarım devrimi olması değil de kırların temel savaş alanı olmasıdır. Bir başka deyişle, emperyalizmin işgali altındaki ülkelerin demokratik devrimlerinde halk savaşının zorunlu bir durak olmasından dolayı köylüler temel güçtür!

Askeri Yan, İdeolojik ve Politik Yandan Ayrı Olarak Ele Alınamaz

Savaş, politikanın silahla sürdürülmesidir. Her değişik askeri strateji ve taktik, değişik ideoloji ve politikanın bir ifadesidir. Mesela emperyalizmin İşgali altındaki ülkelerde devrimin zaferi için kırlardan şehirlere doğru bir askeri stratejiyi öneren görüşün ideolojik ve politik çizgisi ayrıdır, şehirlerden kırlara doğru bir stratejiyi öneren görüşün ideolojik ve politik çizgisi ayrıdır. Birincinin ideolojik ve politik çizgisi proleter devrimci bir çizgidir. İkincisininki ise oportünist bir çizgidir.

Askeri yan hiçbir zaman ideolojik ve politik yandan ayrılamaz. Bütün oportünistler bu ayrılmaz iki yanı daima birbirinden ayırırlar. Bunun en somut örneği ülkemizdeki çeşitli oportünist fraksiyonların tahlilleridir.

PDA kalpazanlarına göre, "Karşı-devrim cephesinin en zayıf olduğu alan kırlardır. Temel savaş alanı kırlar olduğu için temel güç köylülerdir" demek, devrimde sınıfların mevzilenmesi tahlili, askeri bir zorunluluk gibi bir taktik meseleye bağlandığı için yanlıştır. (Bkz. *PDA*, sayı 29, s. 3)

Aynı temel görüşü, başka ifadelerle Mihrici *Aydınlık* da savunmaktadır. Mihrici *Aydınlık*'a göre, kırların veya şehirlerin temel alınması tamamen bir askeri meseledir. Askeri bir mesele olduğu için bunun devrimde sosyal sınıfların mevzilenmesi gibi ideolojik ve politik bir konuda rolü yoktur. (Bkz. *ASD*, Sayı 27, s 209.)

Ve bu koroya "Yeter be" yazısı ile Kıvılcımlı *Sosyalist Gazete*'de katılmaktadır. (Bkz. *Sosyalist Gazete*, Sayı 9-16.)

Görüldüğü gibi, ilk bakışta birbirinden tamamen ayrı olan, birbirinin can düşmanı gibi gözüken, bu üç fraksiyon, bu temel meselede birleşmektedir. Bu mesele de şu ya da bu sıradan bir mesele değil, devrim teorisinin temel meselesidir.

Bu üç fraksiyona göre, meselenin askeri yanı ile ideolojik ve politik yanı ayrıdır. Leninist devrim teorisi ve bu teoride sınıfların konumu, ideolojik ve politik bir meseledir; bunu askeri bir meseleye bağlamak yanlıştır. İdeolojik ve politik mesele ile askeri mesele ayrıdır.

İşte Türkiye'deki oportünizmin üç ayrı çehresi[3] (tabii TİP'li hainler herkesçe malumdur). Bu görüşler, özde gerilla savaşına karşı olan, programlarında ise "Bütün mücadele metotlarına yerine göre başvurulur, hatta kırlar temeldir; ama önce şehirlerde proletaryayı örgütleydim..." diye yazan Latin Amerika'nın herhangi bir ülkesinde, üç dört tane birden "parti" örgütlenmesi içinde olan, revizyonist ve oportünist fraksiyonların görüşlerinin aynısıdır.

Bu görüşler sakat ve anti-Marksist görüşlerdir. Meseleyi bu şekilde koymak, halk savaşından hiçbir şey anlamamaktır. Halk savaşı politikleşmiş bir askeri savaştır. Yani sosyalistlerin halk savaşındaki temel mücadele metotları askeri savaş metodudur. Bu savaş klasik savaş metoduyla değil, politikleşmiş askeri savaş metoduyla yürütülür. Bu savaşta, bütün demokratik ve ekonomik amaçlı hareketler, kitle gösterileri vs. bu politikleşmiş askeri mücadeleye tabidir. Çalışma tarzında, devrimcileri revizyonist ve oportünistlerden ayıran temel kriter budur.

Emperyalizmin işgalinin varlığı bizzat karşı tarafın zora baş-vurması demektir. Karşı taraf zora başvurduğu için devrimci temel politika, askeri mücadeleyi esas alır.* Sınıfların eyleme sokuluşu ve mücadele alanlarının seçilişi bu politikanın ışığı altında olur.

---

[3] Bunlar arasında Hikmet Kıvılcımlı'nın özel bir yeri vardır. Kıvılcımlı 20 yıla yakın hapislerde yatmış, siyasi irticaya karşı her dönemde doğru veya yanlış mücadele vermiş bir kişidir. Fakat önerdiği çizgi sağ bir çizgidir, Leninist bir çizgi değildir. Buna rağmen *Türkiye Sol*'unda Doktor Kıvılcımlı'nın bir yeri vardır. Geçmişine saygılıyız. Nasıl anti-Leninist Rosa Luxemburg'un devrim tarihinde bir yeri varsa.

* Ancak bu, Debray'ın "Politik liderlik askeri liderliğe tabidir" görüşü değildir. Bize göre tam tersine politik liderlik esastır. Politik liderlik ise Marksist-Leninist partidir. Halk savaşını şu ya da bu örgüt değil, bu parti yönetirse devrim zafere ulaşabilir.

Emperyalizmin işgali altındaki ülkelerdeki bütün revizyonist ve oportünist fraksiyonlara göre silahlı savaş teknik bir meseledir, taktik bir meseledir. Esas olan yığınların bilinçlendirilmesi ve silahlı savaş için sosyal ve psikolojik şartların hazırlanması ve yaratılmasıdır. Oysa silahlı mücadelenin objektif şartları, emper-yalizmin işgalinden dolayı her dönemde vardır.

Silahlı mücadele için objektif şartların var olduğu durumlarda, yığınları bilinçlendirme ve örgütlendirme ile silahlı savaşı bu şekilde ayırmak her çeşit oportünizmin ve pasifizmin evrensel karakteridir. Mesela 1905 ayaklanması arifesinde Rusya'daki Legal Marksizmin sözcüsü olan Struve diyor ki: "Silahlı ayaklanma sonuçta bir teknik meseleden başka bir şey değildir. Yığınların bilinçlendirilmesi ve psikolojik şartların hazırlanması en önemli ve acil olanıdır." (Lenin, *İki Taktik*, s. 81)

İşte ülkemizdeki bu üç oportünist fraksiyonun temel görüşü bu formüle edişin şu veya bu şeklinden başka bir şey değildir. Bir başka deyişle Struve mantığının, şu veya bu biçimde derinleştirilmesidir. "Emperyalizme en öldürücü darbeler, dünyanın kırlık bölgelerinde vurulmaktadır. Emperyalist zincirin en zayıf halkaları dünyanın kırlarıdır. Bu yüzden dünyanın baş çelişkisi köylü halkları ile emperyalizm arasındadır" şeklindeki çağdaş baş çelişkinin Leninist tespiti yanlıştır. Çünkü bu tespit askeri zorunluluk gibi bir taktik meseleye dayandırılmaktadır.

İşte bu üç fraksiyonun meseleye yukarıdan bakan, çok bilmiş tahlillerinin vardığı sonuç budur!

Genellikle bizim gibi ülkelerde pasifist gruplar "biz halk savaşına karşıyız" diye ortaya çıkmazlar (TİP'li hainler hariç).

Görünüşte herkes halk savaşını savunur. Maksat birdir, ama rivayetler muhteliftir. Bu rivayetlerin biraz üzerinde durulunca görülür ki maksat da bir değildir. Pasifizmin esas niyeti teslimiyetçiliktir; savaşmamaktır. Onların savunduğu, Marksist terminoloji ile allanıp pullanmış, yaldızlanmış bir teslimiyetçilikten başka bir şey değildir. Bunu kimisi "proletarya temel güçtür", kimisi "proletarya ve yoksul köylüler temel güçtür", bazısı da "köylüler temel güçtür" diyerek yapar.

Bu yüzden "Castrist", "Guevarist" veya "Marksist" ayrımları temelde hiçbir şeyi ifade etmeyen suni ayrımlardır. Bunun en iyi ve en somut örneğini ülkemizde görmekteyiz. Halk savaşını ağzından hiç düşürmeyen ve revizyonizme karşı korkunç(!) bir kampanya açmış olan "Mao"cu kalpazanlarımız, revizyonizmle itham ettikleri öteki gruplarla temelde aynı tahlili yapmaktadırlar.

Pratikte hedef şaşırtmaktan başka bir iş yapmayan bu kalpazanların anlayışına göre halk savaşı, köylülerin savaşıdır. Savaşacak olan fukara köylülerdir. Onların görevi ise savaşmak değil, köylüler arasında Mao Tse Tung düşüncesini yaymaktır ("Gerilla savaşında küçük burjuva aydın kadroların görevi nedir? Onların görevi kırlık alanlara giderek, köylü kitleleri arasında Mao Zedung düşüncesini yaymaktır" [*PDA*, sayı 25, s. 40]).

Bunların "silahların, ayaklanın..." gibi çığırtkanlıklarının nedeni, bu ifadeden sonra iyice anlaşılıyor. Nasıl olsa silahlanacak ve savaşacak olan kendileri değildir, savaşacak olan fukara köylülerdir! Çünkü halk savaşı fukara köylünün savaşıdır, küçük burjuva aydınının değil! Bu küçük burjuva aydınlarının görevi köylülere sosyalizmi ulaştırmaktır. Ve bir küçük burjuva aydın kadrosu olarak PDA kadrosu da Anadolu'ya yolladıkları *PDA* dergisi ve *İşçi-Köylü* gazetesiyle bu görevlerini (sosyalizmi yayma görevlerini) layıkıyla yapıyorlar(!). Ve silahlı savaş dönemi başladığı zaman artık bunların görevi de bitecektir. Artık köylüler, kendi savaşlarını kendileri sürdüreceklerdir. Bunu düşünen bu Campus "Mao"istleri, bu yüzden üç dilden dergi çıkarmaya başlıyorlar. Çünkü burada savaş başlayınca, Türkiye'de görevleri kalmayacağına göre yurt dışında eylem sürdürmenin şimdiden hazırlığını yapmak gerek!

İşte PDA oportünizminin niteliği budur.

Küçük burjuva kökenli olmak ayrıdır, küçük burjuva aydını olmak ayrıdır. Mesela Che Guevara, Fidel Castro küçük burjuva kökenlidirler; ama küçük burjuva aydını değillerdir. Onlar, sapına kadar proleter devrimcisidirler!

Profesyonel devrimci, ister köy küçük burjuvazisinden gelsin, isterse de şehir küçük burjuvazisinden, o proletaryanın devrim-cisidir. Eğer o, gerçekten profesyonel devrimci olmuşsa, geldiği sınıfla bütün bağlarını koparmıştır. O, artık ne köylüdür, ne aydındır; o, bir proleter devrimcisidir. Görevi sadece bilinç götür-mek değil, bizzat fiili olarak savaşmaktır. O, ölene kadar savaşacaktır ve savaşa savaşa proletaryanın partisinde proleterleşecektir.

Bütün ideolojik ayrılıkların temeli PDA oportünistlerinin dediği gibi, devrim isteyip istememeye değil (çünkü sosyalist geçinen herkesin subjektif niyeti genellikle devrimin olması doğ-rultusundadır), devrim yapmak için yola çıkmaya, savaşmaya cesaret edip edememeye dayanır. İşte bu yüzden, "devrim için savaşmayana sosyalist denemez."

KESİNTİSİZ DEVRİM I

ÖNSÖZ

Ülkemizin solunda tam bir teorik keşmekeş hüküm sürmektedir. Öyle ki aynı revizyonist tezleri temel alan ve bunları değişik ambalajlamalarla piyasaya süren, kendi özgücünün dışında başka güçlere bel bağlayan çeşitli oportünist fraksiyonlar, en sert bir şekilde birbirlerini oportünizmle, pasifizmle, ihanetle vs. ile suçlamaktadırlar. Kendi aralarında taktik ayrılık bile sayılmayacak ufak değerlendirme veya deyiş farklılıkları etrafında fırtına koparmaktadırlar.

Sözde yapılan ideolojik polemiklerde, utanmazca yapılan tahriflerin, küçük burjuva çığırtkanlıklarının, "biz eskiyiz biliriz" ukalalıklarının tozu dumanı içinde tam bir kördöğüşü yıllardır süregelmektedir.

Ülkemizde güçlü bir proletarya hareketinin olmamasının sonucu, solda ideolojik seviye yüksek değildir. Bu yüzden, böyle bir ortamda neyin doğru olduğu, neyin eğri olduğu ayırt edilemez olmuş; her şey birbirinin içine girmiştir. Ve Marksist-Leninist devrim teorisinin özünün kaybolduğu bu ortamda, oportünizmin çeşitli biçimlerinin orijinal "devrim" teorileri, Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao Tse Tung, Ho Chi Minh... adına; onların yazılarına atıflar yapılarak tezgahlanmaktadır. Öyle ki oportünizmin bir türü Lenin'in yazılarını kaynak alarak, diğer tarafı hainlikle suçlarken, öteki taraf da Mao ve Lin Piao'nun yazılarını kaynak alarak kendisini suçlayanı revizyonizmle suçlamaktadır.

"Marksizm son derece derinliği olan, son derece karmaşık bir doktrindir." Marksizm sürekli olarak, hayatın yeni gerçekleri karşısında derinleşip zenginleşen, kendi kendini aşan bir doktrindir. Marksizmde esas olan lafızlar değil, muhtevadır. Marksizmde değişmeyen tek şey, Lenin'in deyişiyle onun yaşayan ruhu olan diyalektik metottur.

Diyalektiğin en elemanter iki unsuru olan, zaman ve mekân kavramları dikkate alınmazsa, Marx ve Engels'e göre Lenin'in, Lenin ve Stalin'e göre Mao Tse Tung'un ve Mao'ya göre de emperyalizmin III. bunalım döneminin muzaffer proleter devrimcilerinin revizyonistliklerinden bahsetmek mümkündür.

Oportünizm her yerde her zaman bilimsel sosyalizmi tahrifte iki metoda başvurur: Ya zaman ve mekân kavramlarını dikkate almadan, Marksizm ustalarının başka tarihi şartlar için ileri sürdükleri ve yaşanılan dönemde eskimiş olan tezlere dört elle sarılır ve bu tezleri kendi sapmasına dayanak yapmaya çalışır.

Veya Marksizm-Leninizmin her şart altında geçerli tezlerini "zaman ve mekan değişmiştir, o yüzden geçerli değildir" diyerek Marksizmi revize eder.

Dünyanın her ülkesinde olduğu gibi, ülkemizde de oportünizmin her türü, her iki metoda başvurarak Marksizm-Leninizmi tahrif ederek, devrimci militanların kafalarını karıştırmaya çalışmaktadır.

Biz bu broşürü kaleme alırken özellikle bu gerçeği dikkate aldık. Devrim anlayışımızı, buna bağlı olarak örgüt ve çalışma tarzı anlayışımızı, Marksist devrim teorisinin, zaman içinde derinleşip zenginleşmesinin nasıl bir rota izlediğini belirterek ortaya koymaya çalıştık. Aslında bilimsel sosyalizmin tahlillerinde genellikle soyuttan somuta değil de somutun tahlillerinden soyuta doğru gidilir. Fakat ülkemizin solu özel bir durum arz etmektedir. Yukarıda belirtiğimiz gibi, solda var olan teorik keşmekeşin içinde doktrinin özü gözden kaybolmuştur. Bu yüzden, soyuttan başlayarak, meseleyi en başından ele alıp zaman içinde nasıl derinleştiğini ortaya koyarak somuta inmeye karar verdik.

Böylece bir kere, bu kördöğüşü içinde özü kaybolan Marksist devrim teorisini ortaya koymuş olacağız, ikinci olarak da oportünizmin her türünün sözde ideolojik polemikleri ile militan arkadaşlarımızın kafaları karıştırmasına geniş ölçüde engel olmuş olacağız (oportünizmin tahriflerini tam olarak engellemeye elbette imkân yoktur. Ne var ki meseleyi tam bir açıklıkla ortaya koymak mümkündür ve bu da oportünizmin tahrifatını geniş ölçüde etkisiz kılar).

İşte bu nedenlerle tahlillerimizde soyuttan somuta doğru bir metot izledik.

Meseleyi üç kısımda inceledik. Birinci kısım, Marx, Engels ve Lenin dönemlerinin Marksist devrim teorisini ihtiva etmektedir.

İkinci kısım, *İki Taktik*'te formüle edilmiş olan Leninist Kesintisiz Devrim Teorisi'nin bizzat Lenin tarafından derinleştirilmesi; bu teorinin sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin pratiklerine uygulanması; Stalin'in yönetimindeki Komintern'in ve Mao'nun, Lenin'in bu önerisini ayrı ayrı yorumlamaları kapitalist olmayan yol tezinin özü ve Milli Demokratik Devrim Teorisi bölümlerini ihtiva etmektedir.

Üçüncü kısım ise emperyalizmin ayırt edici özellikleri, Leninist önerinin yeni şartlar karşısında zenginleşip derinleşmesi ve yarı-sömürge ülkelerin devrim stratejisi, Küba devriminin devrimci ve revizyonist yorumları, Türkiye Devriminin Yolu bölümlerini kapsamaktadır. Ayrıca her bölümde, konuyla ilintili olan meselelerde ülkemizdeki oportünizmin her türlü eleştirisi yer almaktadır.

KURTULUŞ

DEVRİMİN TANIMI

Marksist devrim teorisi hem determinist hem de (iradecidir) volontaristir. Bu ikili yön diyalektik bir bütün oluşturmaktadır. Devrimin olabilmesi için maddi bir temelin varlığı şarttır. Üretici güçler devrim için gerekli olan (belli bir) seviyede olursa devrim olabilir. Bu anlamda Marksist devrim teorisi, deterministtir. Fakat sadece devrimin zaferi için üretici güçlerin belli bir seviyede olması, objektif şartların olgun olması yetmez. Devrimin zaferi için *ihtilalci inisiyatif* de. gereklidir. Bu anlamda da Marksist devrim teorisi volantiristir.

Proletaryanın yönetimi ele geçirebilmesi için üretim ilişkileri ile üretici güçlerin arasındaki çelişkinin antagonizma kazanması, son haddine ulaşması gerekmektedir.* Proletarya, daha doğrusu öncü müfrezesi bu zıtlığı çözümlemek için devrimci sınıfları kendi tarafına çekerek ileriye fırlar, karşı tarafın baskı ve cebrini devrimci şiddet ile bertaraf edip eski devlet mekanizmasını parçalayarak, kendi politik hegomonyasını** kurarak, kendi iktidarına uygun altyapı düzenlemelerine geçerek sınıfsız topluma kadar devrimi sürekli kılar.

"Devrim politik iktidarın ele geçirilmesidir veya devrim bir üretim tarzından bir ileri üretim tarzına geçiştir" şeklinde karşı karşıya getirilmeye çalışılan bu iki tanım, kendi başlarına hem doğru hem de eksiktir ve eksik oldukları için de yanlıştır. Marksist devrim teorisinde böyle karşı karşıya getirilen bir ikilem yoktur, iktidar meselesi her devrimin ana meselesidir; ama bütünü değildir.

---

* Devrim kavramı, burada proletarya devrimi veya proletaryanın hegemonyasında demokratik devrim anlamında kullanılmaktadır.

** Sosyalist devrimde proletarya diktatoryasını; demokratik devrimde ise halk diktatoryasını kurar.

"Proletarya ve müttefiklerinin iktidara el koymasıdır" şeklindeki devrim tanımı tek başına eksiktir ve dolayısıyla her eksik tanım gibi yanlıştır. Tarihte proletaryanın iktidarı ele geçirdiği halde sosyal dönüşümü sağlayamadığı, Paris Komünü gibi pek çok devrimci girişimi olmuştur. Bu tanıma göre bütün bu hareketleri devrim saymak gerekecektir. Aynı şekilde ikinci kavram da eksik olduğu için nitelik belirleyici değildir. Bu tanıma göre "yukarıdan devrim"le Almanya'yı feodalizmden kapitalizme yükselten Bismarc yönetimini devrimci saymak gerekecektir.

Marksist devrim anlayışı, sürekli ve kesintisiz bir ihtilal sürecini öngörmektedir. Devrim, halkın devrimci girişimiyle –aşağıdan yukarı– mevcut devlet cihazının parçalanarak, politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla –yukarıdan aşağıya– daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesidir.

İşçi sınıfının tarih sahnesine bağımsız bir güç olarak çıkmasından itibaren, sosyalist harekette sapmalar daima devrim teorisinin bu ikili niteliğinden birisini abartmak veya ihmal etmek şeklinde ortaya çıkmıştır.

A
TEKEL ÖNCESİ MARKSİZMDE DEVRİM TEORİSİ

I
MARX VE ENGELS'TE DEVRİM KAVRAMLARI

Marx ve Engels'te, *politik devrim, sosyal devrim ve sürekli devrim* olmak üzere üç tip devrim kavramını görmekteyiz (sürekli devrimi III. bölümde inceleyeceğiz).

Marx ve Engels'e göre politik devrim, politik iktidarın o tarihsel süreç içinde daha ilerici bir yönetime, mevcut gerici iktidarın alaşağı edilerek geçmesidir. Bir hareketin politik devrim olabilmesi için halk* kitlelerinin, en azından önemli bir kesiminin iktidara yönelik mücadelesinin olması şarttır. Ancak kitlelerin ayaklanması sonucu iktidarın devrimci ellere geçmesi halinde politik devrimden söz edilebilir.[1] İkinci olarak, Marx ve Engels'e göre, bir hareketin politik devrim sayılabilmesi için, bu hareketin sonucunda oluşan yönetimin ilerici ve demokrat olması şarttır. Marx'ın bu tanımı tekel öncesi dönemin burjuva toplumuna ilişkindir. Marx ve Engels'teki ilericiliğin ölçüsü oldukça ilginçtir. Bir hareketin ilericiliğinin ölçüsü olarak diyor ki Marx: *"Kamu kredisi ile*

---

* Halk siyasi bir kavramdır. İçinde bulunulan devrimci aşamaya göre bir araya gelen, çıkarları mevcut hâkim sınıflara karşı olan sınıfların kompozisyonudur.

[1] Marx ve Engels'e göre, eğer bir politik devrim, sosyal dönüşümü sağlarsa, o, aynı zamanda sosyal bir devrimdir. Sağlamazsa politik devrim olarak kalır. Manifesto'nun 1888 tarihli İngilizce Baskıya Önsöz'deki komünist işçi tanımı şöyledir: "İşçi sınıfının politik devrimlerin yetersizliğine inanmış ve toptan bir sosyal değişmenin zorunluluğunu ilan etmiş olan her bir kesimi kendisine komünist diyordu." (*Manifesto*, s. 24.)

özel kredi, bir devrimin şiddetini ölçmeye yarayan ekonomik termometreleridir. Onların düştüğü oranda devrimin yıkıcı ve yaratıcı gücü yükselir." (*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, s. 53.)*

Kamu kredisi ve özel kredilere sadece ve sadece tek bir yönetim öldürücü darbeyi indirebilir o da proletarya yönetimidir. Bu bakımdan burjuva toplumu zemini üzerinde yıkıcı şiddeti ve yaratıcı gücü en yüksek olan politik devrim, proletarya devrimidir. Bu devrim aynı zamanda sosyal dönüşümü de sağlar (sosyal devrim). Çünkü bu devrim, burjuva kredisini ve borsayı ortadan kaldıracaktır. Bu ise burjuva üretim ve rejiminin ortadan kalkmaşıdır; yeni bir sosyal ve ekonomik düzene geçmektir.

1848 Şubat Devrimi, politik bir devrimdir. Mali aristokrasiyi hedef alan devrim, kamu kredisine ve özel krediye öldürücü darbeyi indirememiş fakat sınırlandırmıştır. Şubat burjuva rejimine son vermemiş, sadece onun gerici bir fraksiyonunun yönetimine son vermiştir; demokratik hak ve özgürlüklerin çerçevesini genişletmiş ve derinleştirmiştir. *Şubat devrimi*, burjuva rejimine son vermediği için bir sosyal devrim değildi; ama kitlelerin ayaklanması sonucu, mali aristokrasinin en gerici yönetimi alaşağı edildiği ve yerine ifadesini *sosyal cumhuriyette* bulan daha ilerici bir yönetim iş başına geldiği için bir politik devrimdir.

Marx'ın sosyal devrim tanımı ise (gerçek devrim demektir buna) bir üretim tarzından daha ileri bir üretim tarzına geçişi temel almaktadır.

Bu konuda diyor ki Marx:

> Gelişmelerinin belirli bir aşamasında, toplumun maddi üretici güçleri, o zamana kadar içinde hareket ettikleri mevcut üretim ilişkileri ile ya da bunların hukuki ifadesinden başka bir şey olmayan mülkiyet ilişkileriyle çelişkiye düşerler. Bu ilişkiler, üretici güçlerin gelişmesinin sonucu olan şekiller olmaktan çıkıp, bu gelişme önünde engeller niteliğine bürünürler. O zaman toplumsal devrim çağı başlar. İktisadi temeldeki değişme, kocaman üstyapıyı, büyük ya da az bir hızla devirir. Bu altüst oluşların incelenmesinde daima, iktisadi üretim şartlarının maddi altüst oluşuyla –ki bu bilimsel bakımdan kesin olarak tespit edilebilir– hukuki, siyasi, dini, artistik ya da felsefi biçimleri, kısaca insanların bu çatışmanın bilincine vardıkları ve onu sonuna kadar götürdükleri ideolojik şekilleri ayırt etmek gerekir... İçerebildiği bütün üretici güçler gelişmeden bir sosyal şekillenme asla yok olmaz; yeni ve

---

*Bu ölçü çağımızdaki yarı-sömürge, sömürge ülkelerdeki, sözde ilerici, anti-emperyalist, özde ise emperyalizmin bir iktidar değişikliğinden başka bir şey olmayan bir yönetim yenilenmesi ile gerçekten ilerici, milliyetçi, bir küçük burjuva devrimci iktidarını ayırt etmekte de geçerlidir.

daha yüksek üretim ilişkileri, bu ilişkilerin maddi varlık şartları eski toplumun bağrında çiçek açmadan asla gelip yerlerini almazlar. (*Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*, s. 23-24.)

Hemen görüleceği gibi, Marx ve Engels'in devrim teorilerinde ağır basan yön, ekonomik ve sosyal determinizmdir. Volontarizmin rolü, maddi koşulların belirleyici çerçevesi içindedir. Bu anlayışa göre, politik devrim, sosyal devrimin tamamlayıcısıdır.

Politik devrim, maddi şartların belirleyici çerçevesi içinde *ihtilalci inisiyatifin* ürünüdür. (Proletarya devrimi deyince, politik ve sosyal devrim kastedilir.) Unsurlarına ayırırsak:

1) Politik devrim, sosyal devrimin zorunlu bir aşamasıdır.

Politik devrim ihtilalci atılım eseridir. Devrim, kitleleri peşinden sürükleyen, bilinçli ve ne yapacağını bilen bir organizasyonun işidir. Özellikle sosyalist dönüşüme yol açacak olan politik devrim için bu böyledir. Demir gibi bir disipline sahip bir azınlık örgütü kitleleri bilinçlendirerek, kitlelerin bilinç ve eylem düzeyini yükselterek yerinde ve zamanında *ihtilalci inisiyatifi* kullanarak politik devrimi yapar ve sosyalist dönüşümü sağlar. Devrim bilinçli kitlelerin eyleminin sonucunda olur ve kitlelere dayanır. Fakat dar tutulmuş mesleği devrimcilik olan ihtilalciler örgütünün ihtilalci atılımı burada hayati öneme haizdir. (Pasifistler, ihtilalci inisiyatifin rolünü daima azımsarlar.)

2) Politik devrimin sosyal dönüşümü sağlayabilmesi için (tekel öncesi dönem için söyleniyor. Yaşadığımız çağda ise devrimin olabilmesi için), *yani sosyal bir devrim olabilmesi için bir yandan tarihsel koşulların, ekonomik ve sosyal yapının yeterli olması, öte yandan da halk kitlelerinin bilinç ve örgütlenme seviyesinin yüksek olması gerekir.*

Sosyal devrimde belirleyici rolü sadece ihtilalci inisiyatif oy-namaz. Tarihi kahramanlar değil, kahramanları tarih yaratır. Devrimler tarihi, iktidarı ele geçirmesine rağmen objektif şartların yetersizliğinden dolayı (her çeşit kahramanlığına rağmen) ihtilalci inisiyatifin hüsranla sonuçlanması ile doludur. *Münzer* harekatından, *Şeyh Bedrettin ve Paris Komününe* kadar tarih, o yaşanılan devrin maddi temelleri ile uygunluk içinde olmayan ihtilalci inisiyatifin mağlubiyetlerine sahne olmuştur.

Belli bir dönemdeki ihtilalci atılım, ne kadar güçlü olursa olsun, o tarihi dönem bu atılımın zafere erişmesini imkânsız kılıyorsa, maddi yaşama şartları, bu atılımın başarıya erişmesi için belli bir olgunluğa erişmemişse, bozgun mukadder bir sonuçtur.

İhtilalci inisiyatif ile tarihi ve sosyal determinizm arasındaki diyalektik birliği, *Münzer*'in hareketini tahlil ederken, Engels çok usta bir şekilde gözler önüne sermektedir:

> Aşırı (o tarihi döneme uygun düşmeyen anlamında kullanılmaktadır) bir parti şefinin başına gelebilecek en büyük bela, hareketin, bu hareket tarafından temsil edilen sınıf hâkimiyetini daha ele alacak ve bu sınıfın hâkimiyetinin gerektirdiği tedbirleri uygulayacak kadar olgunlaşmadığı bir devrede iktidarı ele almak zorunda kalmasıdır. Bu şefin elinden gelen şey iradesine bağlı değildir. Bu oba olsa çeşitli sınıflar arasındaki zıtlığın ulaştığı merhaleye ve sınıflar arasındaki çatışmanın gelişme derecesine, sınıf zıtlıklarının gelişme derecesini her an tayin eden maddi geçim şartlarının ve istihsal münasebetleri ile mübadele münasebetlerinin gelişme derecesine bağlıdır... Böylelikle o halledilmesi mümkün olmayan bir muamma karşısında bulunmaktadır. Elinden gelen şey, geçmişteki bütün eylemine, kendi prensiplerine ve kendi partisinin günlük menfaatlerine zıttır. Yapacağı şey ise gerçekleşmesi mümkün olmayan bir şeydir. (*Almanya'da Köylü Savaşı*, s. 127.)

Devrim teorisinde, ihtilalci inisiyatif ile ekonomik ve sosyal determinizm arasindaki ilişki ve çelişkiyi Marx şu şekilde ortaya koymaktadır:

> Kişiler kendi tarihlerini, kendileri yaparlar; fakat keyiflerine göre, kendileri tarafından seçilmiş koşullarda değil de geçmişin doğrudan doğruya verdiği ve miras bıraktığı koşullarda olur bu. (*Louis Bonaparte'ın Darbesi*, s. 21.)

Ve Marx, ihtilallerin bir avuç kışkırtıcının eseri olduğunu iddia eden gericilere karşı ihtilallerin nedenini şu şekilde açıklamaktadır:

> İhtilalleri kötü niyetli kışkırtıcıların iradesinin ürünü gibi gösteren batıl inancın artık zamanı geçmiştir.
>
> Bir ihtilal sarsıntısının ortaya çıktığı her yerde, bu sarsıntının eskimiş müesseseler tarafından tatmin edilemeyen sosyal ihtiyaç-lardan doğduğunu artık herkes bilmektedir. (1851'de Marx'ın "Kolonya Yargı Kurulu Üyeleri Önündeki Söylev"inden aktaran Henri Lefebvre, *Marx'ın Sosyolojisi*, s. 189.)
>
> Mesele açıktır. İhtilalci insiyatifin rolünde başarıya ulaşabilmesi için devrimin maddi bir tabana oturması şarttır. Bir başka deyişle, altyapının, o ihtilalci atılımın zafere erişmesi belli bir düzeye ulaşması gerekmektedir.
>
> Devrimler için maddi bir temel lazımdır. Nazariye kendi ihtiyaçlarının gerçekleşmesini temsil etmedikçe bir halk arasında gerçekleşemez. Düşüncenin gerçekleşmeye doğru yönelmesi yetmez, gerçekleşme düşünceye doğru yönelmelidir (Marx).

II
DEVRİM AŞAMASI, EVRİM AŞAMASI VE BUHRANLAR TEORİSİ

> "Büyük tarihi gelişmeler söz konusu olunca" diye yazıyor Marx, Engels'e; "yirmi yıl bir tek gün bile sayılmaz ama sonradan yirmi koca yılı içinde toplayan günler de gelebilir." (Lenin, "Proletaryanın Sınıf Mücadelesi Taktiği", *Marksizmin Kaynağı*, s. 44.)

Marx ve Engels, proletaryanın devrimci mücadelesini *evrim ve devrim* aşaması olmak üzere iki aşamada formüle ederler.

Her iki aşamada da proletaryanın devrimci taktikleri değişiktir.

Devrim aşaması kısa bir dönemdir. Bu aşama, verili sosyal düzenin altüst olması aşamasıdır. Bu kısa aşamada proletaryanın ve onun öncüsünün taktiği hücumdur; gündemde tek bir madde yazılıdır: AYAKLANMA! Bu dönemde proletaryanın taktiği verili devlet mekanizmasını parçalayarak, proletaryanın devrimci iktidarını kurmaktır. Marx ve Engels bu taktiğe, Fransızların ihtilalci atılım ve geleneklerinden esinlenerek *Fransızca konuşma* adını koymuşlardır. Marx ve Engels'e göre ayaklanma bir sanattır.

> Günümüzde ayaklanma gerçekten savaş türünden bir sanattır ve ihmal edildiği zaman, ihmal eden partinin mahvına sebep olacak kurallara bağlıdır... Önce oyunuzun sonuçlarıyla karşılaşmaya tamamen hazır olmadıkça ayaklanma ile oynamayınız... ikinci olarak ayaklanma bir kere başladı mı, *en büyük azimle ve hücum planında* yürür. Savunucu bir eylem her silahlı ayaklanmanın ölümüdür... Devrimci politikanın bugüne kadar bilinen en büyük üstadı Danton'un dediği gibi: *Atılganlık, atılganlık ve yine atılganlık* (Friedrich Engels, *Germany, Revolution and Counter-Revolution*, International Publishers 1933, s. 100, aktaran, Pomeroy, *Gerilla Savaşı ve Marksizm*, s. 52).

Görüldüğü gibi, şartlar olgunlaşmadan, asla ihtilalle oynanmamalıdır. Ama ihtilal çığırı bir kere açıldı mı durmaksızın hücuma geçmek, her gün ne kadar küçük olursa olsun zaferler kazanarak müteredditunsurları kendi tarafına çekmek ve de düşmanı gafil avlamak için *saldırmak* şarttır.

Proletaryanın devrim dönemindeki taktiği budur.

Bu kısa süren devrim aşamasına kadar proletaryanın öncü müfrezesinin görevi nedir, oturup beklemek mi? Değil elbette, devrim aşamasına nazaran oldukça uzun süren bu aşamada proletarya partisinin görevlerine ilişkin, Marx ve Engels'in görüşlerini Lenin, şu şekilde nakletmektedir:

> Proletarya taktiği evrimin her aşamasında, her anında, insanlığın tarihindeki objektif bakımdan kaçınılmaz olan şu diyalektiği hesaba katmak zorundadır: Bir yandan siyasi durgunluk dönemlerinden, yani barış içinde gelişmeden yararlanıp öncü sınıfının bilincini, gücünü ve dövüşkenliğini artırmak üzere, kaplumbağa adımlarıyla ilerlemek; öte yandan da bütün bu çalışmayı öncü sınıfın son hedefine yönelterek düzenlemek suretiyle işçi sınıfını, yirmi koca yılı içinde toplayan, büyük işlerde büyük işler başarmaya yeterli hale getirmek. ("Proletaryanın Sınıf Mücadelesi Taktiği", *Marksizmin Kaynağı*, s. 44).

Bu uzun dönemin devrimci mücadelesi *içeride* oportünizme karşı amansız ideolojik mücadele vermek, öncü sınıfın bilincini ve gücünü yükseltmek, eğitmek, *dışarıda* ise proletaryanın sendikal mücadelesinden halk kitlelerinin ekonomik ve demokratik mücadelesine kadar kitlelerin günlük mücadelesini örgütlemekten, mevcut gerici yönetime karşı, demokratik ordunun en solunda yer alarak, siyasi muhalefeti yönlendirmeye kadar her çeşit eylem biçimini kapsar. Marx ve Engels proletaryanın bu aşamadaki devrimci diline, Alman proletaryasının ideolojik-teorik seviyesinin yüksekliğinden ve halk kitlelerini kendi saflarına çekmekteki maharetinden dolayı *Almanca konuşma* demişlerdir. Görüldüğü gibi, proletaryanın taktikleri, somut şartlara ve durumlara göre biçimlenmektedir. Şartlar değişince taktikler de değişmektedir.

Proleter devrimcisi, her iki dili de yerinde ve zamanında kullanan kişidir. Marx'ın Ludwig Feuerbach'tan esinlenerek söylediği gibi, devrimci, *"Fransız kalbine ve Alman kafasına" sahip olan savaşçıdır. Proletarya partisi ise en küçük reformist hareketten devrimci tedhişçiliğe kadar her çeşit eylem biçimini yerinde ve zamanında gündem meselesi yapan, diyalektik ve tarihi materyalizmin temeli üzerinde kurulmuş olan savaşçı bir örgüttür.*

Devrim hareketinde ortaya çıkan bütün sağ ve "sol" sapmaların temelinde, bu iki aşamanın devrimci taktiklerini birbirine karıştırmak ya evrim aşamasında Fransızca konuşmaya kalkışmak ya da devrim aşamasında hala Almanca hitapta ısrar etmek veyahut her iki aşamada da o aşamaların dilini bozuk konuşmak yatmaktadır. (Bir başka deyişle, bütün sapmaların nedenini, devrim teorisindeki ikili yönün, herhangi bir yanını ihmal etmek veya abartmak şeklinde özetlemek mümkündür.)

Marx ve Engels, hayatları boyunca her iki sapma ile en sert şekilde mücadele etmişlerdir. Bilimsel sosyalizm bir bakıma, bir yandan objektif şartlar olgunlaşmadan Fransızca konuşmaya çalışan, kitlelerden kopuk, komplocu, iktidara el koyma manevraları yapan Blanquistlere, Bakuncilere ve de Marx ve

Engels'in devrim simyagerleri diye adlandırdıkları Alman Kaba Komünistlerine, öte yandan Proudhoncu ve Lassalleci reformistler ile proletaryanın siyasi mücadelesini, kapitalizmin isteklerine uygun bir alana sokmaya çalışan ingiliz ve Alman küçük burjuva reformistlerine karşı, Marx ve Engels'in hayatları boyunca devrimci pratiğin içinde vermiş oldukları teorik-ideolojik mücadelelerle şekillenmiştir.

Evrim ve devrim aşamalarını belirleyen etkenler nelerdir? Devrim konakları tesadüflere mi bağlıdır? Değildir elbette. Devrimlerin bir yasası vardır. Marx ve Engels devrim aşamasını *devrimci buhrana* bağlamaktadırlar. (Proletaryanın bilinç ve örgüt seviyesinin de devrim için yeterli olması şarttır.)

Devrimci bunalım kavramı uzun süre Marx ve Engels'te açık ve net bir kavram niteliğine sahip olamamıştır. Devrimci bunalım kavramının bu bulanık durumundan dolayı, Marx ve Engels 1848 ihtilallerinde yanılmışlardır.

Bilimsel sosyalizmde *devrimci buhran programı, ekonomik buhran, sosyal buhran, siyasi buhran ve sürekli buhran* gibi çeşitli unsurları ihtiva etmektedir.

Yukarıda da belirttiğimiz gibi, bilimsel sosyalizmde bu buhranlar teorisi, *Kapital*'e kadar oldukça bulanıktır. Marx ve Engels, *Manifesto*'da "Dönem dönem ortaya çıkmalarıyla burjuva toplumunun varlığını her an daha büyük tehlikeye düşüren ticari buhranları anmak yeter" (s. 54) demektedirler. Bu ekonomik buhranlar, her defasında tehlikesi daha da artan, burjuva ekonomisinin hayatının sonuna kadar devam edecek olan kalp krizleridir. Bu buhranlar aynı zamanda sosyal buhranları da yara-tırlar. Fakat bir devrimin olabilmesi için bu iki buhranın varlığı yetmez; devrimin objektif şartlarının olgun olabilmesi için ekonomik buhranın yanında sosyal bunalımın derinleşmesi* ve burjuva yönetimini alaşağı etmeyi sağlayacak politik buhranın var olması şarttır. (Böyle bir politik buhranın olması da sosyal bunalımın derinleşmesi ve ekonomik bunalımın varlığına bağlıdır.)

Eğer bu üç bunalım bu şekilde son haddine ulaşmazsa devrim olamaz. (Devrim için devrimin objektif şartlarının olgunlaşması şarttır.)

Marx ve Engels'in, 1848 ihtilalleri sırasında kullandıkları devrimci bunalım kavramı, ekonomik ve derinleşmeyen sosyal bunalımı içermektedir. Marx ve Engels, 1848 ihtilalleri patlak verdiği zaman, beklenen anın geldiğini zannetmişlerdi. Ve patlak veren buhranı, kapitalizmin *sürekli* ve son buhranı olarak

---

* Sosyal Bunalımın Derinleşmesi: Toplumda emekçilerin fakirleşmesinin son haddine varmasıdır. Yani burjuva toplumunda sınıflar kutuplaşmasının derinleşmesidir. Üretim ilişkilerinin, üretici güçlerin gelişmesine iyice köstek olmasıdır.

düşünmüşlerdir. Bugünlerde Marx ve Engels, gerileme ve duraklama olmaksızın politik iktidarı ele geçirip sosyal dönüşümün yapıla-bileceğini ummaktadırlar. Bu konuda diyor ki Engels:

> ... bizim için o zaman geçerli şartlar altında büyük mücadelenin nihayet başladığına ve tek bir uzun ve karışık devrim döneminde (sürekli devrim kastedilmektedir) sonuçlandırılması gerekeceğine ve fakat en nihayet ancak proletaryanın nihai zaferiyle biteceğine hiçbir şüphe olamazdı. (*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*'ne Önsöz, s. 12.)

Ve yine Engels 1848-50 yılları arasında bu şekilde kendileri gibi düşünenlerin yanıldıklarını açık yüreklilikle söylemektedir:

> Tarih bizi ve bizim gibi düşünenlerin hepsini haksız çıkardı. Avrupa kıtasında ekonomik gelişme durumunun, o zaman kapitalist üretimin ortadan kalkmasına imkân verecek şekilde olgunlaşmaktan çok uzak olduğunu gösterdi (...) Ve o zaman burada anlattığımız dönemden yirmi yıl sonra bile bir işçi sınıf iktidarının ne kadar imkânsız olduğu bir kere daha ispatlandı. (a.g.e., s. 16-18, Ayrıca bkz. *Manifesto*'nun 1888 tarihli İngilizce baskısına Önsöz.)

1850 yıllarında objektif şartların yetersizliğinden dolayı bir proletarya devriminin olmasını beklemenin yanlış olduğunu Marx da söylemektedir:

> Burjuva şartlarının izin verdiği kadar bir bollukta, burjuva toplumunun üretici güçlerinin geliştiği böyle bir genel refah mümkün olduğuna göre *gerçek bir devrimden* bahsedilemez. Böyle bir devrim ancak *bu iki faktörün, yani mevcut üretici güçlerle burjuva üretim biçimlerinin birbirleriyle çatışma haline girdikleri zaman söz konusu olabilir...* Yeni bir devrim ancak yeni bir krizin ardından gelecektir ve birisinin gelmesi ne kadar kesin ise ötekinin gelmesi de o kadar kesindir. (*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, s. 159.)

Marx, 1848-50 dönemi arasında objektif şartların yetersizliğinden dolayı proletaryanın her devrimci atılımının giderek cılızlaştığını ve söndüğünü söylemektedir:

> Hareketin her hamle kazanır gibi oluşunda, öndeki yerini yeniden almaya uğraştı (proletarya); fakat her defasında biraz daha zayıfladı ve her defasında elde ettiği sonuç daha cılız oldu. (Louis *Bonaparte'ın Darbesi*, s. 28.)

Bütün bu ifadelerden sonra, *devrimci bunalım kavramı*, *Manifesto*'dakinden daha fazla açıklık kazanmaktadır. Marx'ın dediği gibi, üretimin sosyal niteliği ile üretim araçlarının özel mülkiyeti arasındaki çelişki *antagonizma* kazanmadan, kapitalizm üretici güçleri geliştirme imkânlarına sahipken, kapitalizmin

devrevi ekonomik krizleri bir devrime yol açamazlar. Açıktır ki üretim düzeni diyalektik bir bütündür. Her diyalektik bütün gibi bu da birliği, beraberliği ve de ayrılmayı, zıtlığı ihtiva eder.

Bir yandan belli bir tarihi anda mevcut üretim ilişkilerinin, üretici güçlere uygun düşmesi, onları kamçılaması, geliştirmesi, öte yandan başka bir tarihi anda aynı üretici güçlere ters düşmesi, gelişmesini frenlemesi; işte bir üretim düzeninin diyalektiği budur.

Üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki temel çelişmeden bir dizi çatışma doğar. Bu çatışmalar; üretim ile tüketim arasında *ekonomik*, sınıflar arasında, proletarya ve emekçilerle burjuvazi ve burjuvazinin çeşitli fraksiyonları arasında *sosyal* ve proletarya ile burjuvazi arasında, burjuva devlet ve düzenini yıkma veyahut muhafaza etme mücadelesi şeklinde *siyasal* niteliktedir.

Devrim anı, bu temel çelişkilerin son hadde varması dolayısıyla üç buhranın, tek bir buhran halinde kaynaşıp, derinleşmesi yani devrimci buhranın var olması halidir. Ayaklanma ancak böyle bir durumun varlığı halinde söz konusu olabilir.

Marx, Fransa'daki (1848-50 arası) sınıf mücadelesinin genişleyebilmesi ve Avrupa devrimine (dünya devrimi anlamında) varılabilmesi için bütün Avrupa uluslarını karşı karşıya getirecek bir dünya savaşının mevcudiyetini şart koşmaktadır. Birinci Dünya Savaşı'nın, dünyanın ilk büyük proleter devrimine yol açması gerçeğine bakarak, Marx'ın bu düşüncesinin, gerçekten de büyük bir kehanet, ama bilimsel bir kehanet olmadığını söylemek imkânsızdır. (Tabii Marx'ın kehanetinin önce devrimin İngiltere'de olacağı ve proleter devriminin bütün Avrupa'daki ülkelere yayılacağına ilişkin kısmının gerçekleşmediği bilinen bir gerçektir. Fakat burada önemli olan kapitalist ülkeler arası bir dünya savaşının proleter devrimine yol açacağının kâhince gözlenmesidir.) Diyor ki bu konuda Marx:

> Fransız toplumunun içindeki sınıflar mücadelesi, bütün ulusların karşı karşıya geldiği bir dünya savaşı halinde genişler. Dünya ölçüsünde bir çözülme, dünya pazarına hâkim olan ulusun, yani İngiltere'nin başına bir dünya savaşı, dolayısıyla proletaryanın geçmesi sonucunda yaklaşmak mümkündür. Orada bitiminde değil, örgütlenmesinin başlangıcında bulunan devrim, kısa soluklu değildir. Bugünkü kuşak, Musa'nın çöllere götürdüğü Yahudilere benziyor. Fethetmek zorunda olduğu sadece yeni bir dünya değildir, yeni dünya ile boy ölçüşebilecek olan insanlara yer açmak için kendini feda etmesi gerekmektedir. (*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, s. 132.)

Engels, ilk proletarya devrimi gerçeğine ilişkin Marx'ın bu kehanetini, Marx'ın bunları söylemesinden otuz küsur yıl sonra, ilk proleter devriminden otuz küsur yıl önce, 15 Aralık 1887'de, daha da mükemmelleştirerek, kendilerinden sonraki proleter devrimcilerine, devrim zamanını haber vermektedir. (Engels'in bu uyarısına sadece Rusya'da, Lenin ve Bolşevikler uymuşlardır.) Diyor ki bu konuda Engels:

> ... Prusya-Fransa için bir dünya savaşı dışında artık başka bir savaş mümkün değildir ve bu savaş bugüne kadar hayal edilmemiş bir ölçüde ve şiddette olacaktır. Sekiz-on milyon asker birbirini kıracak ve böylece bütün Avrupa'yı çekirge sürülerinin bile beceremeyeceği şekilde soyup soğana çevirene kadar hırsla yiyip yutacaklardır. Otuz yıl savaşlarının yıkımı 3-4 yıla sığacak ve bütün kıtaya yayılacak; açlık, veba, ordularda ve halk kitlelerinde son haddine ulaşmış ıstırap ve tehlikenin yarattığı bir çöküntü; ticaret, sanayi, bankacılıkta kurduğumuz suni mekanizmanın genel iflasla sonuçlanmasının doğurduğu umutsuz karışıklık; eski devletler ile bunların geleneksel devlet felsefesinin çöküşü öylesine bir hal alacak ki düzinelerle taç kaldırımlarda yuvarlanacak ve mücadeleden kimin galip çıkacağını kestirmek imkânsızlığı; yalnız tek bir sonuç kesinlikle belli; genel bir bitkinlik ve *işçi sınıfının nihai zaferi için şartların hazırlanması.*
>
> Son hadde ulaşmış karşılıklı silahlanma yarışı sistemi nihayet meyvalarını vermeye başladığı zaman durum budur... Savaş, belki de bizi geçici olarak geriye itebilir, kazandığımız birçok mevzileri bizden kopartıp alabilir. Fakat tekrar kontrol altına alamayacağınız güçleri bir defa başıboş bıraktınız mı her şey kendi bildiği gibi hareket edebilir: Dramın sonunda siz mahvolursunuz ve proletaryanın zaferi ya kazanılmış olur ya da herhalde kaçınılmaz hale gelir. (Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*, s. 172-173.)

III
SÜREKLİ BUHRAN VE SÜREKLİ DEVRİM TEORİSİ

1848'den 1850 sonbaharına kadarki süreç içinde Marx ve Engels'in devrim perspektifleri sürekli devrimdir. Bu stratejik görüş o dönemi yanlış değerlendirmenin bir sonucudur. Marx ve Engels, 1847'deki iki büyük krize (1847 dünya ticaret ve sanayi krizi ile tarım krizine) bakarak kapitalizmin artık son saatlerinin geldiğini, büyük mücadelenin nihayet başladığını, sosyalist devrimler çağının açıldığını zannetmişlerdi. Yani Marx ve Engels 1847 de patlayan dünya ölçüsündeki kapitalizmin ekonomik buhranının, sistemin *sürekli ve son*

buhranı sanmışlardır. İşte bu sürekli devrim teorisi, sürekli bunalım teorisinin bir ürünüdür.

1847-50 döneminde, Marx ve Engels, Fransa'da ve de Avrupa'da proletarya devriminin yakın bir zaman içinde olacağını düşünerek Almanya'daki gecikmiş burjuva demokratik devrimine proletaryanın önderlik etmesini savunuyorlardı. Bu dönemde Marx ve Engels, teorik ve pratik çalışmalarının çoğunu Almanya üzerinde yoğunlaştırmışlardı:

> Komünistler dikkatlerini en çok Almanya üstüne çeviriyorlar; çünkü bu ülke, Avrupa uygarlığının daha ileri şartlarında, XVII. yüzyılda İngiltere'de, XVIII. yüzyılda Fransa'da olandan çok daha gelişmiş bir proletarya ile yapılmak durumundaki bir burjuva devriminin eşiğindedir ve çünkü *Almanya'daki burjuva devrimi, onun hemen ardından gelecek bir proletarya devriminin ilk adımı olacaktır.* (Marx ve Engels, *Manifesto*, s. 91.)

Görüldüğü gibi, Marx ve Engels'in Almanya için öngördüğü devrim *sürekli devrimdir*. Ve bu sürekli devrim, aşamasız değil *aşamalı devrim teorisidir*. Burası son derece önemlidir. Lenin'in emperyalist dönemde hayata uyguladığı bu teoriyi, Troçkist sürekli devrim teorisinden ayıran temel özellik budur. 1849'un Almanyası için sürekli devrimi sadece Marx ve Engels öngörmüyordu. Gosttschalk ve taraftarları da sürekli devrimi öngörüyorlardı; ama onların sürekli devrimi aşamasız veya tek aşamalı bir devrimdir.* (Köylülerin devrimci potansiyelini küçümseme, proletaryanın ittifaklarını reddetme; bu teorinin özü budur.) Ve Marx'ın aşamalı devrim önerisine (önce burjuva devrimi, sonra proleter devrimi) şiddetle çatıyorlardı: "Neden kanımızı dökecekmişiz? Sizin bildirdiğiniz gibi, vaiz bey, (Marx kastediliyor) ortaçağ cehenneminden kurtulacağız diye... kapitalizm tarafına mı koşmalıydık."

Derhal proletaryanın devrimci iktidarını kurarak sürekli devrim yoluyla komünizme geçmeyi ileriye süren Gottschalk ve taraftarlarına karşı, Marx ve Engels, Almanya'daki "gelen devrimin" görevinin derebeylik kalıntılarını silip süpürmek, burjuva demokrasisini derinleştirmek olduğunu, onların söylediği gibi bir tarihi görevin üstünden atlayarak geçmenin imkânsız olduğunu söylüyorlardı.

---

* Troçki'nin Marx'a dayandırmaya çalıştığı sürekli devrim teorisinin özü, Kaba Komünistler'den Gottschalk ve Weitlinglere aittir. Yani Troçkist sürekli devrim teorisi, Marksist bir teori değildir.

Marx ve Engels'in öngördüğü aşamalı devrim teorisinin teme-linde, Almanya'daki gecikmiş burjuva devrimini, liberal burjuvaziyi karşıya alarak bizzat proletaryanın küçük burjuva demokratlarla ittifak kurarak yapması ve proletaryanın hiç durmadan, devrimi sürekli kılarak sosyalizme geçmesi düşüncesi yatmaktadır. Bu teoriye göre, liberal burjuvazi karşıya alınmalıdır; çünkü liberal burjuvazi korkak ve zayıftır, Fransa'da olanlardan sonra ürkmüştür, feodallerle anlaşarak devrime ihanet etmiştir. Bu yüzden Almanya'daki burjuva devrimi, ancak liberal burjuvazi karşıya alınarak, yani ona rağmen gerçekleşebilir.

Bununla beraber bu devrim, sosyalist bir devrim olmayacaktı, "cumhuriyetçi ve sosyal" bir devrim olacaktı. Feodal ve mahalli aristokrasi devrilecek, herkese oy hakkı tanınacak, köylüler serf durumundan kurtarılacak, özgür vatandaş durumuna getirilecek ve de burjuva demokrasisi derinleştirilecekti. Fakat özel mülkiyet, kapitalist sömürü ve sınıflararası çatışma devam edecekti. Ancak özel mülkiyetin yanında kamu mülkiyeti de proletaryanın yönetime katılması ölçüsünde yer alacaktı. Yani proletarya ekonominin ve üretimin düzenlenmesinde söz sahibi olacaktı. Devletin sınıfsal niteliği ise karma olacaktı, iktidar, işçilerin, köylülerin ve radikal küçük burjuvazinin ortak iktidarı olacaktı. Böylece "sosyalist demokrasiye" doğru yeni bir hamlenin şartları yaratılmış olacaktı. Ancak unutmamak gerekir ki demokratik küçük burjuvazi kırlarda feodal mülkiyetin tasfiyesinden sonra onun yerine küçük kapitalist üretimi (ve mülkiyeti) yayarak kendi hâkimiyetini sağlamak isteyecekti. Yani devrimi "mümkün olduğu kadar çabuk" durdurmaya çalışacaktı. Proletarya ona bu fırsatı vermemelidir. Derhal bağımsız bir parti olarak örgütlenip, devrimi sürekli kılmalıdır.

> Küçük burjuva demokratlar ... devrimi bir an önce sona erdirmek isterken az çok varlıklı bütün sınıflar iktidardan uzaklaştırılmadıkça, proletarya devlet iktidarını ele geçirmedikçe sadece bir ülkede değil dünyanın belli başlı bütün ülkelerinde proleter örgütleri, bu ülkeler proleterleri arasında rekabeti durduracak ölçüde gelişmedikçe ve üretici güçler, hiç değilse tayin edici nitelikte güçler, proleterlerin eline toplanma-dıkça, görevimiz devrimi sürekli kılmaktır. (Marx ve Engels'in Merkez Komitesi Kanalıyla, Komünist Ligasına Hitab'ından aktaran Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 38)

Sonradan emperyalist dönemin Marksizminin devrim teorisi olacak olan Marx ve Engels'in sürekli devrim teorisi işte budur.

Dikkat edilecek olursa, Marx ve Engels'in sürekli devrim teorisi, dört ana unsuru ihtiva etmektedir:

1) Sürekli devrim teorisi, sürekli buhranlar teorisinin sonucudur. (Sürekli buhran, kesiksiz buhran değildir. Bu, kapitalizmin öldürücü buhranının zaman zaman kesilmesi; fakat yok olmaması demektir. Bir başka deyişle, kapitalizmin ölüm döşeğine girmesi, zaman zaman komadan çıkması, düzelmesi ama döşekten kalkamamasıdır.)

2) Sürekli devrim teorisi, Avrupa devriminin yakın olması düşüncesine dayanır.

3) Sürekli devrim teorisi, o zamana kadar burjuvazinin ordusu sayılan köylülerin, proletaryanın ordusunu teşkil etmesi düşüncesine dayanır. Bu teori geniş köylü yığınlarının burjuvazi tarafından değil, proletarya tarafından feodalizme karşı kanalize edilmesini öngörür. Bir başka deyişle, sürekli devrim teorisi, köylülerin devrimci potansiyelinin Marksist analizidir.

4) Marx ve Engels'in sürekli devrim teorisi, Almanya'da gecikmiş burjuva devrimine proletaryanın önderlik etmesini ve bu proletaryanın, Avrupa proletaryasının –özellikle Fransız proletaryasının– yardımıyla, durmaksızın, sosyalist devrime yönelmesi düşüncesine dayanır.

Özetlersek bu teorinin özü, köylü kitlelerinin devrimci potansiyelinin doğru değerlendirilmesine, proletaryanın önderliğinde devrim doğrultusunda kanalize edilmesine dayanmaktadır.

Gottschalk ve etrafındaki "Kaba Komünistler"in sürekli dev-riminde ise köylü kitlelerinin devrimci potansiyelini küçümseme, ekonomik ve sosyal determinizmin belirleyiciliğini önemsememe (bunlar bir tarihi dönemin atlanabileceğini savunuyorlardı) temeldir (sol sapma). Troçki'nin sürekli devrim teorisinin de temelinde bu düşünce yatmaktadır. İleriki bölümlerde göreceğimiz gibi, ihtilalci inisiyatiften yoksun olan bütün sağ oportünistler ve pasifistler de daima görünüşte proletaryaya sıkı sıkı sarılarak, köylü kitlelerinin devrimci potansiyelini azımsayarak, pasifizm-lerine ideolojik kılıf bulmaya çalışmışlardır.

Görüldüğü gibi, bütün "sağ" ve "sol" sapma, proletaryaya tek başına kaldıramayacağı kadar yük yüklemede ve köylülerin devrimciliğini küçümsemede birleşmektedirler. Sağ ve "sol" sapmaların ortak yanı budur. (1905 Rus Demokratik Devrim döneminde, en "sol"da gözüken Troçki'nin Menşevik öze sahip olmasının temelinde bu yatar.)

Başında da belirttiğimiz gibi, Marx ve Engels, sonradan bu teoriyi terk etmişlerdir (1850'lerden sonra). Çünkü bu teori, kapitalizmin sürekli bunalım teorisine dayanmaktadır. Oysa 1850'ler, kapitalizmin üretici güçleri geliştirdiği, kamçıladığı, burjuva anlamında toplumun refah içinde olduğu yıllardır. (Bilindiği gibi, kapitalizm sürekli buhrana emperyalist dönemde girmiştir.) Ve Marx ve Engels'in kapitalizmin "sürekli ve son" buhranı zannettikleri, 1847 ekonomik buhranı ne sürekli buhrandı ne de kapitalizmin son buhranıydı.

Marx ve Engels, 1850 sonbaharında yanılgılarını anladılar (bakınız ikinci bölüm). Ve bu bunalımın devrevi bir bunalım olduğunu söylediler. Daha kapitalizm sürekli ve kesintisiz bunalımlar dönemine girmemişti. Bundan sonraki yıllarda Marx kapitalizmin buhranları meselesi üzerine eğildi. Ve kapitalizmin devrevi buhranlarını ve sistemin genel buhranını *Kapital*'de etraflı bir şekilde inceledi. Marx kapitalizmin bu devrevi buhranlarının özünün "karın normal oranın altına düşmesi"ne dayandığını, bu devrevi bunalımların aşırı üretimin fazlalıklarını emerek ekonomiyi temelde düzenlediğini, yapıyı tedavi ettiğini ve de her devrevi buhrandan sonra bir nispi refah döneminin başladığını açık bir şekilde Ekonomi Politiğin Eleştirisi'nde ortaya koydu. (Bkz. *Kapital* cilt 5, s. 694-95.)

Bu analizlerin sonucu Marx kapitalizmin o çağdaki gelişme durumundan dolayı sürekli bir buhranın (o dönem için) söz konusu olamayacağını anlayarak bu sürekli devrim teorisini terk etti. Ve bu teori uzun yıllar terk edilmiş ve unutulmuş bir teori olarak bir kenarda kaldı. Ta ki, kapitalizm gerçekten sürekli (genel) buhranlar dönemine yani emperyalist aşamaya girene kadar. Bu süre içinde Marksist devrim teorisinde daima ekonomik ve sosyal determinizm (determinist yön) ağır bastı.

Lenin 20. yüzyılın başında, kapitalizmin ekonomik ve politik alanda eşit oranda gelişmeme kanununu –bu kanunun ilk ipuçları Marx'ın ekonomi politiği eleştirirken yaptığı soyutlamalarda vardır– bularak, onun en yüksek aşaması olan *emperyalizm* teorisini formüle ederek, kapitalizmin sürekli ve son buhranlar çağının başladığını, Marx ve Engels'in "bekledikleri büyük mücadele anının" artık geldiğini söyleyerek, Rus proletaryasının devrim teorisinin, *sürekli veya kesintisiz devrim teorisi* olduğunu ilan etti.

İkinci Enternasyonalin sözcüleri ve partileri, özellikle bu kuruluşun Rusya kolu olan Menşevikler, Marx ve Engels'in *sürekli devrim* meselesinde yanıldık-

larına ilişkin sözlerini, mekanik yorumladılar. Marx ve Engels'in, o tarihi şartlar altında –tekel öncesi dönemde– kapitalizmin sürekli buhranlarının mümkün olamayacağını, dolayısıyla da sürekli devrim teorisinin geçerli sayılamayacağına ilişkin değerlendirmelerini, emperyalist dönemin şartlarında kapitalizmin sürekli bunalımlar dönemine girdiği gerçeğini hesaba katmayarak, bir dogma şeklinde, her şart altında geçerliymişcesine ele aldılar. (Bu ele alışları sağ oportünizmin ve pasifizmin değişmez karakteridir.)

Bunlar, somut durumların somut tahlilini bir yana bırakarak, Marx ve Engels'in başka tarihi şartlarda başka ülkeler için öngördükleri tezlerine -devrimin kapitalizmin en gelişmiş ülkede başlayacağı ve barışçıl geçişin de mümkün olabileceğine ilişkin-dört elle sarıldılar. Oysa kapitalizm, Marx ve Engels'in döneminin kapitalizmi değildi.

Kapitalizm, sürekli buhranlar çağına, proleter devrimleri çağına girmişti. Marx ve Engels'in tekel öncesi dönemde hatalı olarak niteledikleri sürekli devrim teorisi, kapitalizmin sürekli buhranlar döneminde, Marksizmin devrim teorisi oluyordu.

VI
DEVRİMCİ ŞİDDET VE BARIŞÇIL GEÇİŞ

Marx ve Engels, Lenin'in deyişiyle sosyalizme geçiş meseleleri ile yani biçim meseleleri ile kendilerini bağımlı kılmamışlardır. Sadece genel kural öngörmüşlerdir. Bu kurala göre, proletaryanın burjuva diktatoryasını alaşağı edebilmesi için *devrimci şiddete*, zora başvurması zorunludur. Zor, Marx'ın deyişiyle, bir yenisine gebe olan her eski toplumun ebesidir. Sosyal devrimin bir tek yolu vardır Marx'a göre:

> ... Ancak artık sınıfların ve sınıf çelişmelerinin bulunmadığı bir düzendedir ki sosyal evrimler, artık siyasi devrimler olmaktan çıkacaklardır. O zamana kadar toplumun her yerinden değiştirilip, düzeltilmesinin arifesinde sosyal bilimin son sözü şu olacaktır: *Ya mücadele ya ölüm ya kanlı savaş ya da yok olma.* (*Felsefenin Sefaleti*, s. 195.)

Fakat Marx ve Engels hayatın çok yönlülüğü karşısında dog-matizme düşmemek için şartlı, sınırlama içinde, yani amaca barışçı ajitasyonlarla daha çabuk ve daha emin ulaşılması mümkün olduğu yerlerde barışçıl geçişten de bahsetmişlerdir.

Marx ve Engels "barışçıl yollardan sosyalizme geçişi" Kara Avrupa-sı'ndan tamamen farklı ve de çok değişik özelliklere sahip İngiltere ve Amerika için bir ihtimal olarak öngörmüşlerdir. Marx ve Engels'e göre bu ülkeler barışçıl geçişi mümkün kılabilecek özelliklere sahiptirler. Bir kere, kapitalizm Kıta Avrupası'na kıyasla bu ülkelerde daha gürbüzdü. Proletarya bu ülkelerde –İngiltere'de– nüfusun çoğunluğunu teşkil ediyordu ve sendikalarda çok iyi örgütlenmişti ve de Kara Avrupası proletaryasına nazaran kültür düzeyi daha yüksekti. Kapitalist sınıf, Kara Avrupası'n-daki benzerlerine kıyasla çıkarlarını çok daha iyi anlamıştı ve uzlaşma geleneğine sahipti. Bütün bu özelliklerinin yanında bu ülkelerde burjuva devleti yani bürokrasi ve militarizm, Kara Avrupası'na kıyasla daha zayıf ve cılızdı. Bu nedenlerden dolayı, bu özelliklere sahip olan İngiltere ve Amerika'da proletarya burjuva parlamentosu kanalıyla yani oy mekanizması aracılığıyla, "kapitalistleri satın alma yoluyla" iktidara gelebilirdi.

New York Tribune'ne, 1851 Nisanında yazdığı bir makalesinde şöyle diyor bu konuda Marx:

> İngiliz işçi sınıfı için genel oy kullanma hakkı ve siyasi iktidar aynı şeyi ifade eder. Proletarya nüfusun çoğunluğunu teşkil etmektedir. İngiltere'de genel oy hakkının kazanılması, Kıta Avrupa'sında sosyalist diye adlandırılan herhangi bir vasıtadan çok daha fazla bir ilerleme, yani sosyalizme doğru bir ilerleme teşkil edecek; genel oy... hakkının kazanılmasının kaçınılmaz sonucu işçi sınıfının politik hegemonyası olacaktır.

V
"MİLLİLİK" VE ENTERNASYONALİZM

Bu meseleye girmeden önce *millilik ve enternasyonalizm* hakkında Marx ve Engels'in görüşleri üzerinde kısaca duralım.

Marx ve Engels, somut durumların somut tahlilini yaparken proletarya devrimine kapitalist ülkelerin bütünü açısından bak-mışlardır. Marx ve Engels, proletarya ve dünya emekçilerinin kurtuluşunu her şeyden önce Avrupa'da ve Amerika'da proleter enternasyonalizminin –I. Enternasyonal'in– iktidara gelmesine bağlamışlardır. Onlar dar milli sınırlar içinde, millet çerçevesinde devrim mücadelesinin hapsedilmesine daima karşı çıkmışlardır. Onlara göre, proletaryanın devrimci mücadelesinin amacı, bur-juvazinin çizdiği

sınırları aşmak ve ulusların enternasyonalizmini gerçekleştirmektir; proleterlerin vatanı yoktur, onların vatanı en-ternasyonaldir.[2]

> Proleterler, bütün ülkelerde bir tek ve aynı menfaatin; bir tek ve aynı düşmanın, bir tek ve aynı savaşın karşısındadırlar; proleterlerin çoğu daha şimdiden tabi olarak milli peşin hükümlerden sıyrılmışlardır; onların bütün hareketleri, temel bakımından insancıl ve milliyet karşıtıdır. Milliyeti yalnız proleterler ortadan kaldırabilirler. (Marx)

Fakat bu, her ülkede proletaryanın o sınırlar çerçevesi içinde kendi burjuvazisi ile savaşarak milli iktidarını kurmaması anla-mında yorumlanmamalıdır. Tam tersine, her ülkenin işçi sınıfı, sınıf olarak her şeyden önce kendi ülkesinde iktidarı ele alabilecek şekilde teşkilatlanmalı, kısa ve uzun vadeli taktiklerini, mücadele zemini olarak kabul ettiği ülkenin ekonomik, sosyal ve siyasi şartlarına yani sosyal yapının tutarlı analizine, hal ve şartların doğru değerlendirilmesine dayandırılmalıdır. Bu açıdan proletaryanın sınıf mücadelesi, içeriği bakımından değil, sadece *formu* bakımından millidir.

Lassallecilerin etkisi altında kaleme alınmış olan *Gotha Programı*ndaki "İşçi sınıfı, bütün uygar ülkelerin işçilerinin ortak çabası olan gayretinin zorunlu sonucunun, halkların uluslararası kardeşliği olacağını bilerek kurtuluşu için ilk önce *bugünkü ulusal devlet çerçevesi* içinde çalışır" metnini meseleyi dar ulusal açıdan aldığı için eleştiren Marx bu konuda şunları söylemektedir:

> *Komünist Manifesto*'nun ve daha önceki sosyalizmin tümünün tersine, Lassalle işçi hareketini en dar ulusal açıdan kavramıştır. Program tasarısında Lassalle'in bu yolu izlenmektedir ve bu, Enternasyonal'in eyleminden sonra yapılmaktadır!

---

[2] Bu, Marx'ın vatanseverliğe karşı olduğu anlamında yorumlan-mamalıdır. Marx ve Engels'e göre proletarya, vatanı tehlikeye düştüğü her zaman ve her yerde en önde dövüşmüştür. Ve de dövüşmelidir. O açıdan sonuna kadar milli olan tek sınıf proletaryadır. İşçilerin vatanı yoktur diyen Marx, bir işçi hükümeti olan Paris Komünü hakkında şunları söylüyor: "Komün, böylece Fransız toplumunun bütün sıhhatli unsurlarının gerçek temsilcisi ve dolayısıyla Fransa'nın gerçekten milli hükümeti oluyordu. Aynı zamanda bir emekçi hükümetin ve emeğin kurtuluşunun cesur savaşçısı olarak sözün tam anlamıyla enternasyonal bir mahiyete sahipti." (*Fransa'da İç Savaş*, s. 86, italikler bize ait)

Bu arada Prusya ordularının istilası karşısında vatan ve millet bayrağını yükselten, vatanı kahramanca koruyan Fransız burjuvazisi değil proletaryasıydı. "Paris'in mütecaviz Prusya'ya karşı zaferi, Fransız emekçisinin, Fransız kapitalistleriyle devletin parazitlerine karşı zaferi olacaktı. Milli görevler ile sınıf menfaatleri arasındaki bu ihtilafta, milli savunma hükümeti (burjuva hükümeti) bir milli ihanet hükümetine dönüşmekte bir an bile tereddüt etmedi" (a.g.e., s. 46, italikler bize ait).

> Besbelli ki işçi sınıfı, mücadele edebilmek için *sınıf olarak* kendi ülkesinde örgütlenmelidir ve her ülke ayrı ayrı bu sınıf mücaddesinin sahnesidir. İşte işçi sınıfının mücadelesi bu anlamda ulusal nitelik taşır, muhtevası bakımından değil; ama *Komünist Manifesto*'nun da dediği gibi "şekil bakımından ulusal." (*Gotha ve Erfurt Programlarının Eleştirisi*, s. 36.)

İşte Marx ve Engels enternasyonalizm ve "millilik" ilişkisini bu şekilde ele almaktadır.

VI
PROLETARYA DEVRİMİ: TEK ÜLKEDE Mİ BÜTÜN AVRUPA'DA MI?

Kapitalizmin dengesiz gelişmesinin henüz tam anlamıyla tespit edilmesine imkân olmayan tekel öncesi dönemde, Marx ve Engels, tek bir ülkede devrimin zaferinin kesinleşmesinin imkânsız olduğunu, bir dünya çapında krizin hemen ertesinde, bütün kapitalist ülkelerin proletaryasının birlikte kurtuluşunun söz konusu edilebileceğini söylemişlerdir.

Marx dar ulusal sınırlar içinde bir proleter devriminin tamamlanmasının imkânsız olduğuna örnek olarak, 1849 Haziran'ında-ki Fransız proletaryasının bozgununu göstermektedir:

> İşçiler... Fransa'nın ulusal sınırları içinde bir proleter devrimi tamamlayabileceklerini düşünüyorlardı. Fakat Fransa'nın üretim şartları, dış ticaretiyle, dünya piyasasındaki durumuyla ve bu piyasanın kanunlarıyla belirlenmiştir. Fransa, bunları, bütün Avrupa'yı içine alacak ve dünya piyasasının despotu İngiltere üzerinde tepkisi olan bir devrimci mücadele olmaksızın nasıl parçalayacaktı? (*Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, s. 48, italikler bize ait.)

Marx, görüldüğü gibi bu yıllarda, dünya devriminin –Avrupa devriminin– başlangıç noktası olarak *İngiltere*'yi görmektedir. Marx'a göre, Fransa'daki mevcut siyasi krizin bir çözüme ulaşması ve proletaryanın yönetime geçebilmesi için bütün dünyayı sarsan bir krizin olması ve bu kriz döneminde, İngiltere'de bir proleter devriminin patlak vermesi şarttır:

> ... Fransız toplumunun içindeki sınıflar mücadelesi, bütün ulusların karşı karşıya geldiği bir dünya savaşı halinde genişler. Dünya ölçüsünde bir çözüme ancak dünya pazarına hâkim olan ulusun, yani İngiltere'nin başına, bir dünya savaşı dolayısıyla, proletaryanın geçmesi sonucunda yaklaşmak mümkündür. (Karl Marx, *Fransa'da Sınıf Mücadeleleri*, s. 132.)

1847-50 yılları arasında Kıta Avrupası'nda sürekli devrimin olacağını zanneden, sonra bunda yanıldıklarını söyleyen Marx ve Engels'in devrim teorilerinde görüldüğü gibi 1850'de ihtilalci inisiyatif değil de ekonomik ve sosyal determinizm ağır basmaktadır. Onlara göre Avrupa devrimi üretici güçlerin gelişme seviyesi en yüksek -objektif şartları en olgun- ülke olan İngiltere'den başlayacaktı.

1850 yılında İngiltere'ye yerleşen Marx ve Engels uzun bir süre *İngiltere* ye. bu gözle baktılar. (Dünya devriminin başlangıç noktası olarak gördüler.) Fakat 1850'lerden sonra, hızla ingiliz işçi hareketi küçük burjuva reformizmine, *trade-union*'cu bataklığa yöneldi ve yavaş yavaş işçi ile işveren arasında ortalama bir zümre, işçi aristokrasisi doğmaya başladı. Bu aristokrasinin sınıf mücadelesini, kapitalizmin isteklerine uygun bir yöne kanalize etmeyi iyi kötü başardığını gören Marx ve Engels, İngiltere'den ümitlerini keserek tekrar bütün dikkatlerini Kıta Avrupası'na çevirdiler. Paris Komünü hareketinde Fransız işçisinin hunharca ezilmesinden sonra Marx ve Engels, bütün ümitlerini *Almanya*'daki mücadeleye bağladılar. Ve Almanyadaki proletaryanın muhtemel bir zaferini, dünya devriminin başlangıcı olarak gördüler.

Özetlersek, Avrupa devrimini bir bütün olarak gören Marx ve Engels'e göre ilk muzaffer proletarya devrimi üretici güçlerin gelişme seviyesinin az çok yüksek olduğu bir Avrupa ülkesinde olacaktı. Yani Marx ve Engels'in devrim teorilerinde ekonomik ve sosyal determinizm ağır basmaktadır. İhtilalci inisiyatifin rolü daha talidir. Fakat devrim mihrakının batıdan –İngiltere'den– yavaş yavaş doğuya doğru kaymasına paralel olarak ihtilalci inisiyatifin nispi önemi de artmaktadır. (Ancak daima belirleyici yön, ekonomik ve sosyal determinist yöndür.)

B.
EMPERYALİST DÖNEM MARKSİZMİNİN DEVRİM TEORİSİ

I
SERBEST REKABETÇİ KAPİTALİZMİN TEKELCİ KAPİTALİZME DÖNÜŞMESİ

Fransa ve Prusya Savaşı'ndan ve onu takiben Paris Komünü hareketinden, 20. yüzyılın başlarına kadar, kapitalizm nispeten barışçı bir gelişim içine girdi. Bu döneme, barış dönemi de diyebiliriz. Bu evre, kapitalizmin üretici güçleri geliştirdiği, kamçıladığı ve burjuva anlamda refahı sağladığı, tek kelime ile kapitalizmin gürbüzleştiği bir evredir. Fakat her gelişen, güçlenen şey gibi kapitalizm de bu süre içinde kendi zayıflığını, çürüklüğünü de geliştirdi ve güçlendirdi. Bir başka deyişle, kapitalizm bir yandan yükselirken öte yandan hızla kokuşmaya, asalaklaşmaya, tekelleş-meye yöneliyordu.

Bu dönem, bireysel kapitalizmin hızla ortadan kalktığı, tekel-lerin, kartellerin ve tröstlerin ekonomiye hakim olduğu, serbest rekabetçi kapitalin hakimiyetinin, fınans kapital tahakkümüne dönüştüğü bir dönemdir. Lenin, serbest rekabetçi kapitalizmin fınans kapitalizmine dönüşme sürecini üçe ayırmaktadır: (Lenin bu süreci 1860'dan başlatıyor)

> ... tekellerin tarihindeki belli başlı evreler şöyle beliriyor: 1) Serbest rekabetteki gelişimin en yüksek noktaya eriştiği 1860-1880 yılları: Bu dönemde tekeller henüz güçlükle fark edilebilen birer çekirdek halindedirler; 2) 1873 krizini izleyen ve kartellerin büyük gelişme dönemi olan yıllar; ancak bunlar yine de birer istisna halindedirler; kararlı ve sağlam bir durumları yoktur henüz. Geçici bir nitelik gösterir-

> ler; 3) 19. yüzyılın sonundaki yükseliş ve 1900-1903 krizi dönemi; bu dönemde karteller bütünüyle ekonomik hayatın temellerinden biri haline geliyor, kapitalizm emperyalizme dönüşmüştür... (*Emperyalizm*, s. 29.)

1857-60 dünya ekonomik krizinden sonra kapitalizm tam bir refah dönemine girdi. Bilim ve teknikteki o zamana kadar görülmemiş buluş ve gelişmeler, kapitalizmi hızlı bir gelişme ve yükselme sürecine soktu. Bilim ve tekniğin en son buluşlarını sanayiye uygulayarak onu hızla geliştiren kapitalizm, büyük çapta üretimi dev tesislerle geliştirdi ve yaygınlaştırdı. Üretim hızla merkezileşip yoğunlaştı. Giderek bankalar, o güne kadarki aracı görevlerini bir yana iterek, bizzat ekonomiye yatırım yapan dev tekellere dönüşmeye başladı.

Kartellerin, tröstlerin ekonomik hayata hakim olmaya başlamasının, özellikle bankaların sanayiye el atmasının sonucu, küçük ve orta teşebbüsler hızla ortadan silinmeye başladı. Holding sistemi aracılığıyla büyük tekeller ekonominin tek hakimi haline geldiler. Ve böylece kapitalizm, yeni bir çağa, finans kapital çağına girdi.

> Üretimin yoğunlaşması, bundan tekellerin doğuşu, sanayi ile bankaların kaynaşması, iç içe girmesi: İşte mali sermayenin oluşum tarihi ve bu kavramın (finans kapital kavramının) özü. (Lenin, *Emperyalizm, Kapitalizmin En Yüksek Aşaması*, s. 60.)

Ve bu gelişmenin doğal sonucu, serbest rekabetçi dönemde belirgin olmayan kapitalizmin dengesiz ve kesikli gelişiminin, bütün çıplaklığı ile ortaya çıkması, iyice belirginleşmesidir.

"Teşebbüslerin, endüstri dallarının ve farklı ülkelerin eşitsiz ve kesintili gelişmeler içinde olması kapitalist rejimde kaçınılmaz bir olaydır" (a.g.e, s. 77). Bu eşitsiz gelişim tekellerle birlikte ekonomide muazzam bir sermaye fazlası yarattı. Kapitalizm, endüstriye uygun şekilde tarımı geliştiremediği ve de kara göre üretim daima bir tüketim eksikliği –halk kitlelerinin açlığı ve yoksulluğunun hızla artmasından dolayı– yarattığı için bu fazlalık zorunlu olarak sömürge ülkelere kanalize edildi. Emtia ihracına dayanan eski tip sömürgecilik politikası yerini sermaye ihracına dayanan emperyalist sömürgeciliğe bıraktı. Dünya bir avuç tekeller tarafından paylaşıldı. "Sermaye ihraç eden ülkeler, dünyayı, kelimenin mecaz anlamıyla, aralarında bölüşmüşlerdir. Ama mali sermaye kürenin doğrudan doğruya bölüşülmesine yol açıyor." (a.g.e, s. 83) Ve dünyanın bütün ülkeleri "dünya mali sermaye işlemleri zincirinin halkalarını meydana getiriyorlar."

Bütün bunlar olurken teknikteki ve bilimdeki o zamana kadar görülmemiş olan yenilikler ve buluşlar* kapitalist ülkeler arasındaki düzey farklarını kapatmaya uygun ortamı hazırlıyordu. Bu ortam içinde daha geri bir kapitalist ülke, sıçramalı gelişme ile ileri bir ülkeye yetişiyor ve bölünmüş olan dünyanın yeni güçler dengesine göre "daha adil" bölüşülmesini istiyordu. Bunun, kapitalistler arası yeniden paylaşım savaşlarına yol açması kaçınılmazdı.

Emperyalist aşamada kapitalizmin dengesiz ve kesikli gelişmesi, tekeller arası anlaşmazlıkları derinleştirip şiddetlendiriyordu. Bunun doğal sonucu, emperyalist cephede yarıklar açılması ve bu açılan gediklerde sosyalizmin zaferinin mümkün olmasıdır.

> Emperyalizmin neden can çekişen kapitalizm olduğu, sosya-lizme geçit teşkil ettiği kolayca anlaşılabilir; kapitalizmden doğup gelişen tekel, artık kapitalizmin ölümüdür. Ve onun sosyalizme geçişinin başlangıcıdır (Lenin).

Ve artık tarihsel bir dönem geride kalıyordu. Tarih yeni bir sayfasını çeviriyordu. Bu yeni sayfanın başlığı proleter devrimleri çağıdır. "Barış" dönemi artık geride kalıyordu. Artık proleter devrimcilerinin dünyayı yorumlamaktan değiştirmeye geçecekleri, her şeyin altüst olacağı, kapitalizmin sürekli ve genel bunalımlarını yaşamaya başlayacağı dönem başlıyordu. Marx ve Engels'in 1840-50 döneminde geldiğini zannettikleri "beklenen an" artık gelmişti.

II
MARKSİZMİN "ORTODOKS" TAHRİFİ VE LENİNİST DEVRİM TEORİSİ (I)

Rekabetin tekele dönüştüğü bu dönem sonundaki enternasyonal örgüt, İkinci Enternasyonal'dir. Kapitalizmin burjuva anlamda refahı sağladığı, bu "barış" döneminde Avrupa'daki İkinci Enternasyonal partileri, parlamenter yollardan büyük başarılar sağladılar. Özellikle Almanyadaki işçi partisi dev seçim zaferleri kazandı. (Pek çok seçim bölgesinde oyların yüzde 50'sinden fazlasını aldı.)

Bu dönem, bütün barış dönemlerinde olduğu gibi solda pasifist ve sağ eğilimlerin palazlandığı bir dönemdir. Kazanılan parlamenter zaferler, ikinci Enternasyonal'in bütün partilerinin başını döndürdü. Bu dönemin hep böyle devam edeceğini zannederek hiç savaş döneminin hazırlıkları ile uğraşmadılar.

---

* Planck'ın "Quantum Teorisi", Einstein'ın İzafiyet Teorisi modern atom fiziğinin temel taşlarını oluşturdu. Ayrıca endüstride seri üretim (Ford'un otomobil seri üretimi), elektrikli ve içten yanmalı motorların kullanılışının genişlemesi vs.

İkinci Enternasyonal'in pasifizmini Stalin şu şekilde özetlemektedir:

> Bu devre, kapitalizmin nisbeten sakin bir gelişme devri, emperyalizmin felaketli çelişkilerinin henüz açıkça belirmeye vakit bulamadığı; işçilerin ve sendikaların ekonomik grevlerinin az çok "normal" bir şekilde geliştiği; seçim mücadelesinin ve parlamento gruplarının "baş döndürücü" başarılar sağladığı, legal mücadele şekillerinin övgüleri ile göklere yükseltildiği ve legalite yoluyla kapitalizmin yenileceğine inanıldığı bir çeşit savaş öncesi devre idi. Bir kelime ile bu devir, ikinci Enternasyonal partilerinin kendilerini besiye çekip semizlendikleri ve devrimi, kitlelerin devrimci eğitimini ciddi surette düşünmek istemedikleri bir devir idi. (*Leninizmin İlkeleri*, s. 17.)

Hayatının son yıllarında, bu kötü gidişi gören Engels, İkinci Enternasyonal reformizmi konusunda Wilhelm Liebknecht ve Kautsky'i uyarmaya çalıştı. Engels, 1891 de *Erfurt Programı'nın Eleştirisi*'nde bu "barışçıl geçiş"e ilişkin pasifist ve parlamenter hayalleri sert bir dille eleştirdi.

Ama Engels'in bütün eleştirisi ve uyarıları sonuçsuz kaldı: ikinci Enternasyonal partileri parlamentarizmin batağına iyice saplandılar. İşte 1900 yıllarında, proleter devrimler çağının başında, Avrupa solunun durumu böyle idi.

II. Enternasyonal'in partileri, kapitalizmin barışçıl bir gelişme gösterdiği yükselme döneminde elde edilen seçim zaferlerinin sarhoşluğu içinde, kapitalizmin bu yeni dönemini hiç ama hiç anlamadılar. Geçici bir devre olan bu "barış dönemi"nin devam edeceğini zannettiler.

Bu partiler, somut durumların somut tahlilini bir yana bırakarak, Marksizmin bir eylem kılavuzu olduğunu ve tarih içinde zenginleşip derinleştiğini unutarak, Marx ve Engels'in tekel öncesi dönem için öngördüklerini bir dogma olarak aldılar. Hatta Marx ve Engels'in istisna şartlar için söylediklerini bile genelleştirdiler; tam bir dogmatizmin içine düştüler.

Marx ve Engels'in tekel öncesi döneme ilişkin önerilerinin "ortodoks" yönden muhafaza edilmesi yani dondurulması, onların objektif durumlarına uygun düşüyordu. Ve bu dogmatizm, aynı zamanda onların ihanet ve korkaklıklarına bir ideolojik kılıf oluyordu. Marx ve Engels'in kapitalizmin üretici güçleri henüz geliştirdiği, onlara ters düşmediği yükselme dönemine ilişkin, "evrim dönemine ilişkin", öngörmüş oldukları devrim teorisini, çalışma tarzını ve taktiklerini, kapitalizmin genel bunalımlar dö-nemine, sosyalist devrimler dönemine uygulamaya çalışıyorlardı. Marx ve Engels, tek ülkede, dar milli sınırlar içinde bir proletarya devriminin olamayacağını söylememişler

miydi? Devrim, Marx ve Engels'in önerilerine göre, gelişmiş kapitalist ülkelerde "zamandaş" olarak dünya devrimi şeklinde patlak vermeyecek miydi? İlk proletarya devrimi, üretici güçlerin en gelişmiş, objektif şartların en olgun, demokrasinin ve proletaryanın kültür düzeyinin en yüksek olduğu ülkede başlamayacak mıydı? O yüzden üretici güçlerin gelişme seviyesi düşük olan bir ülkede yapılacak olan her ihtilalci teşebbüs, tıpkı 1849 Haziran yenilgisi gibi, tıpkı Paris Komünü yenilgisi gibi bozgunla sonuçlanmaya mahkumdu. Bu bakımdan üretici güçlerin olgunlaşmasını beklemek şarttı.

Ayrıca bu partiler Marx ve Engels'in başka tarihi şartlar için ileri sürdüklerini bu şekilde dogmatikleştirmeleri bir yana, "istisnai" durumlar için öngördüklerini de genelleştiriyorlardı. Marx'ın nüfusun çoğunluğunu proletaryanın teşkil ettiği İngiltere'de proleter devriminin barışçıl yollardan zafere erişmesinin mümkün olduğuna ilişkin şartlı sınırlamasını genelleştirerek proletaryanın devrim yapabilmesi için nüfusun çoğunluğunu teşkil etmesinin şart olduğunu ileri sürüyorlardı. Onlara göre proletarya nüfusun çoğunluğunu teşkil edecek ve oyların çoğunluğunu alarak iktidara gelecekti.

II. Enternasyonal'in partileri, işte proleter devrimleri çağında Marx ve Engels'i böyle yorumluyorlardı.

II. Enternasyonal pasifistleri, Marksizmi bu şekilde dogmatikleştirirlerken Marksizmi eylem kılavuzu olarak kabul eden Lenin, somut durumların somut tahlillerini yaparak kapitalizmin emperyalizme dönüşmesi sürecini yakından izliyordu. (Lenin, *Emperyalizm: Kapitalizmin En Yüksek Aşaması* kitabını 1916'da yazmıştır; fakat Lenin'in 1900'lerden itibaren yapmış olduğu bütün tahliller, emperyalist dönemin çelişkilerinin doğrudan analizine dayanmaktadır.)

Lenin'e göre, dönem Marx ve Engels'in dönemi değildi; kapitalizm yeni bir safhaya girmişti. Kapitalizm Marx ve Engels'in 1947-50 dönemi arasında girdiğini zannettikleri sürekli ve genel bunalımlar dönemine, can çekişme sürecine artık girmiştir. Ve Lenin tekelci dönemde iyice belirginleşen kapitalizmin dengesiz ve kesikli gelişimini doğru gözleyerek bundan tek ülkede sosyalizmin zaferinin mümkün olduğu sunucunu çıkardı:

> ... kapitalizmin gelişmesi, farklı ülkelerde hiç de muntazam olmayan bir şekilde yürümektedir. Meta üretimi sisteminde başka türlü de olamaz. Bundan da reddedilemez bir şekilde şu çıkıyor ki, sosyalizm *bütün* ülkelerde aynı anda zafere ulaşamaz. Önce bir ya da birkaç ülkede zafere ulaşacak, ötekiler ise bir süre burjuva ya da burjuva öncesi dönemde kalacaklardır. ("Proletarya Devriminin Savaş Programı", *Sosyalizm ve Savaş*, s. 61.)

Lenin, "Ekonomik ve politik gelişmenin eşit oranda olmaması kapitalizmin kesin kanunudur. Bundan sosyalizmin, önce kapitalist ülkelerin pek azında hatta bir tanesinde mümkün olduğu sonucu çıkar" diyerek, Marx ve Engels'in "devrim bütün ülkelerde birden patlak verecektir" şeklindeki önerisinin emperyalist dönemde eskidiğini belirtmektedir. Lenin'e göre, Marx ve Engels'in bu eskimiş önerisini, dogmalaştırarak tekrarlayan II. Enternasyonal parti ve sözcüleri, burjuvaziye hizmetten başka bir şey yapmamaktadırlar:

> Kendilerini çok akıllı sayanların ve üstelik sosyalist geçinenlerin, devrim bütün ülkelerde birden patlak vermedikçe iktidarın mücadele ile ele geçirilemeyeceğini iddia edenlerin her türlüsünü biliyoruz. Bu adamlar, bu gevezeliklerle devrime sırt çevirdiklerini ve burjuvazinin yanına geçtiklerini sezmiyorlar. Çalışan sınıfların uluslararası oranda devrim yapmalarını beklemek, her şeyin bekleyiş içinde donakalması demek olur. Bu saçmalıktır. (Lenin'den aktaran Stalin, *Sağ ve Sol Sapmalar*, s. 220.)

Leninizme göre, proletarya devrimine o ülkenin iç gelişmesinin bir meselesi olarak bakıp üretici güçlerin gelişmesinin yeterli olup olmadığının tetkiki artık geride kalmıştır. Emperyalist dönemde, herhangi bir ülkede devrim şartları, üretici güçlerin gelişme seviyesine bağlı değildir. Çünkü emperyalist ekonomik otarşiyi yıkarak, milli özel ekonomileri, dünya ekonomisi denilen bir zincirin halkaları haline getirmiştir. Ve sistemin bütünü açısından, bütün ülkelerde devrimin objektif şartları mevcuttur. Bu yüzden ilk proletarya devrimini kapitalizmin en gelişmiş olduğu, demokrasinin ve kültür seviyesinin en yüksek olduğu ülkede olacağını beklemek yanlıştır. Marx ve Engels'in tekel öncesi dönem için doğru olan bu önerisi, emperyalist dönemde artık eskimiştir. Ve Leninizme göre, ilk proletarya devrimi, kapitalizmin ve demokrasinin en gelişmiş olduğu şu veya bu ülkede değil, emperyalist zincirin en zayıf olduğu ülkede yapılacaktır:

> Emperyalist zincirin en zayıf olduğu yerde sermayenin cephesi varılacaktır; çünkü proletarya devrimi, dünya emperyalist zincirinin kırılmasının sonucudur ve devrime başlayan ülkenin sermayenin cephesini yaran ülkenin, kapitalist anlamda daha gelişmiş ülkelere oranla daha azgelişmiş olması, bununla beraber kapitalizmin çerçevesi içinde bulunması pekâlâ mümkündür. (Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 32.)

II. Enternasyonal partilerinin ileri sürdükleri "barışçıl geçiş" teorisi de Lenin'e göre yanlıştır. Kapitalizm can çekişme dönemine girdiği için bürokrasi ve militarizmini iyice güçlendirmiştir. Sosyal devrimin emperyalist dönemde

tek yolu vardır, o da "şiddet yoluyla bürokratik ve askeri makineyi" parçalamaktır. Marx ve Engels'in tekel öncesi dönemin İngiltere ve Amerikası için öngördüğü barışçıl geçiş tezi, tekelci dönemde eskimiştir, geçersizdir.
Diyor ki bu konuda Lenin:

> Bugün, ... Marx'ın bu sınırlaması geçerli değildir. Amerika gibi İngiltere de Anglo-Sakson özgürlüğünün (militarizm ve bürokratizm yokluğu) dünyadaki bu en büyük ve en son temsilcileri de her şeyi kendilerine bağımlı kılan ve her şeyi kendi ağırlığı altında askeri ve bürokratik kurumların, kan ve çirkef dolu Avrupai bataklığı içine boylu boyunca battılar. Şimdi Amerika'da olduğu gibi, İngiltere'de de "bütün gerçek halk devrimlerinin ilk şartı" (...) "hazır devlet makinasını" *kırmak, "parçalamaktır."* (*Devlet ve İhtilal*, s. 52.)

Leninist devrim teorisinde, işçi sınıfının zayıf olduğu, nüfüsun büyük çoğunluğunu köylülerin teşkil ettiği bir ülkede, emperyalist zinciri parçalamak mümkündür. Burada köylülerin devrimci potansiyelinin, proleter-yanın ve partisinin yönetiminde harekete geçirilmesi temel alınmaktadır. "*... Bilindiği gibi, Lenin, proleterlerin köylülüğe karşı olan münasebetinde Marx kuramını tamamlamış ve geliştirmişti."* (G. Dimitrov, "Partinin Gelişmesinde Başlıca Devreler", *Halk Cumhuriyetine Doğru*, s. 124.)

Lenin'in devrim teorisinde, ihtilalci inisiyatifin rolü (emperyalist dönemin özelliklerinden dolayı) Marx ve Engels'inkilerine kıyasla çok daha ağırlıklıdır. Emperyalist dönemde, devrimlerin maddi temelleri hazır olduğu için meseleyi çözmek ihtilalci inisiyatifin uygun zamandaki atılımına kalmaktadır. Bilimsel sosyalizmin devrim teorisinde köylülerin rolü arttıkça, devrim mihrakı Doğuya kaydıkça volontarist yön ön plana çıkmaktadır.

II. Enternasyonal partilerinin devrim yapmaya niyetleri olmadığı için köylülerin ihtilalci potansiyellerini kanalize etmek, köylüleri proletaryanın saflarına kazanmak diye bir meseleleri yoktu. Onlar, devrimi köylülerin çoğunluğunun proleterleşece-ği, proletaryanın nüfusun çoğunluğunu teşkil edeceği bilinmeyen bir zamana ertelemişlerdi. II. Enternasyonal'in "ortodoks" düşüncesine göre, köylüleri tüm olarak burjuvazinin ordusu içinde düşünmek gerekir. Bu düşünceye göre, "köylüler bütünüyle ancak bir gıda ürünleri sağlayıcısıdırlar" ve çıkarları proletarya ile zıttır. Bu şekilde toplumu birbirine zıt iki renge boyamak II. Enternasyonal oportünizminin, klasik "ortodoks" anlayışından başka bir şey değildir.

II. Enternasyonal pasifistleri, yukarıda kısaca özetlediğimiz bütün oportünist tezlerini, Marx ve Engels'e dayandırıyorlardı. Onlar Marksizmde neyin

kesin olduğunu hiç ama hiç anlamış değillerdi. Onlar Stalin'in deyişle, Marksizmin özünü -somut durumların somut tahlilini- bir yana bırakarak Marksizmi don-duruyorlardı. Emperyalist dönemin ilk yıllarında sadece Lenin ve Bolşevikler Marksizmin özüyle lafızlarını birbirinden ayırarak, Marksizmin özünü muhafaza ederek, hayatın yeni gerçekleri karşısında derinleştirip zenginleştiriyorlardı.

1900'lerde diyordu ki Lenin:

> Marx'ın teorisini tamamlanmış, değişmez bir bütün olarak görmüyoruz. Aksine olarak düşünüyoruz ki, bu teori sadece bilimin köşe taşlarını yerleştirmiştir; eğer sosyalistler hayatın kendilerini aşmasını istemiyorlarsa bu bilimi her yönden derinleştirmelidirler. Düşüncemize göre Rus sosyalistleri için Marx'ın teorisini bağımsızca iyice işlemek özel olarak zorunludur.

III.
MARKSİZMİN "ORTODOKS" TAHRİFİ VE LENİNİST DEVRİM TEORİSİ (II): LENİNİST KESİNTİSİZ DEVRİM TEORİSİ VE MENŞEVİZM

20. yüzyılın bışında, kapitalizmin emperyalizme dönüştüğünü gözleyen Lenin'e göre, Marx'ın 1847-50 dönemi arasında geldiğini zannettikleri an, "büyük mücadele anı" artık gelmişti. Artık "burjuvazi ile proletarya arasındaki savaş bütün Avrupa'da gündemdedir". Ve Lenin, Marx ve Engels'in 1850 Almanya'sı için öngördükleri *sürekli devrim* teorisini, Rus proletaryasının devrim teorisi olarak ilan ediyordu.

1840-50 dönemi arasında, Marx ve Engels, bu devrim teorisinde gerçekten yanılmışlardı. Çünkü onlar, 1847 dünya ticaret bunalımı ile kapitalizmin genel ve sürekli buhranlar dönemine girdiğini zannetmişlerdi. Oysa kapitalizm o çağda yükselme dönemindeydi. Dolayısıyla Avrupa'da bir proleter devrimi olması imkânsızdı. Bu nedenle, Almanya'daki demokratik devrimin başını proletarya çekse bile Avrupa'da zamandaş patlak veren proletarya devrimleri olmadığı için, proletarya, devrimi sürekli kılamazdı. Almanya'da proletaryanın burjuva demokratik aşamadan durmaksızın sosyalist devrim aşamasına geçebilmesi için, Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde iktidarı ele geçirmiş olan muzaffer proletaryanın yardımı şarttı.

Oysa şu anda (emperyalist dönemde) kapitalizm sürekli bu-nalımlar dönemine girmiştir. Avrupa proletaryasının iktidara gelmesi için objektif şartlar sistemin bütünü açısından olgunlaşmıştır. Bu yüzden Marx ve Engels'in 1856'lardan sonra vazgeçtikleri bu devrim teorisi, kapitalizmin sürekli ve genel bunalımlar döneminde, Rusya gibi, gecikmiş burjuva demokratik devrimin eşiğinde olan bir ülkenin proletaryasının tek ve doğru devrim teorisidir.

Yani Lenin'e göre Marx ve Engels'in bir Avrupa devrimi bekledikleri yılların (1840-50 yıllar) Almanya'sının durumu nasılsa, 20. yüzyılın başında, Çarlık Rusya'sının durumu da öyleydi. Bu benzerliğe ilişkin diyor ki Stalin: "Rusya'nın ve Lenin'in başına gelen, 1840-50 arasında Almanya'nın ve Marx ve Engels'in başına gelmiştir." (*Leninizmin İlkeleri*, s. 15.)

Yine Stalin *Manifesto*'daki Almanya'da olacak olan burjuva demokratik devrim, proletarya devriminin başlangıcı olacaktır, sözüne dikkati çekerek şunları söylemektedir:

> 20. yüzyıl başları Rusya'sı için aynı şeyleri söylemek gerekir; ancak Rusya, 1840-50 Almanya'sına oranla gelişmenin daha yüksek bir noktasında idi. Rusya, bu devrimi, ileri bir Avrupa çerçevesi içinde ve (İngiltere ve Fransa şöyle dursun) Almanya'dakinden de daha gelişmiş bir proletarya ile yapmak zorundaydı ve her şey bu devrimin, pro-letarya devriminin mayası ve başlangıcı olacağını gösteriyordu. Daha 1902'de, henüz Rus devriminin hazırlık günlerinde, Lenin'in *Ne Yapmalı* adlı eserinde geleceği önceden gören şu sözleri yazması tesadüf değildi.
>
> Tarih, bizi (yani Rus Marksistlerini, J. Stalin) herhangi bir ülkenin proletaryasının karşılaştığı hemen yerine getirilmesi gereken görevler içinde en devrimcisi olan acil bir görevle karşı karşıya getirmiştir. Bu görevin yerine getirilmesi, sadece Avrupa irticainin değil Asya irticainin da en güçlü kalesinin yıkılması, Rus proletaryasını, uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü durumuna getirir. (*Leninizmin İlkeleri*, s. 15-16.)
>
> Rus proletaryasının, uluslararası devrimci proletaryanın öncüsü durumuna gelmesinin nedeni, Çarlık Rusya'sının had safhaya ulaşmış olan bütün zıtlıkları bağrında toplaması, bir başka deyişle emperyalist zincirin en zayıf halkası olmasıdır. İşte bunun için Rusya'nın emperyalizmin çelişkilerinin kesin sonucunu verecek olan çatışma konusu olması gerekiyordu; bu, sadece bu çelişkilerin Rusya'da özellikle rezilce, özellikle tahammül edilmez şekilde belirmesinden ötürü değildir; sadece Rusya'nın, Batı'nın mali sermayesini, Doğunun sömürgelerine bağlayan Batı

emperyalizminin başlıca desteğini teşkil etmesinden ötürü de değildi; fakat bunlarla birlikte, emperyalizmin çelişkilerini, devrimci yoldan çözümlemeye sahip gerçek kuvvetin yalnız Rusya'da bulunmasından ötürüydü. Dolayısıyla, Rusya'da devrimin bir proleter devrimi olması zorunlu idi* ve bu devrimin gelişmesinin daha ilk gününden zorunlu olarak uluslararası bir karakter alması ve sonuç olarak emperyalizmi ta temelinden sarsması gerekiyordu. (Stalin, *Leninizmin İlkeleri*, s. 14.)

Bu değerlendirişin doğal sonucu, Rus proletaryası birbirinden farklı iki savaşı tek bir süreç içinde yürütecekti:

Burjuvazi ile proletarya arasındaki savaş, bütün Avrupa'da gündemdedir. Bu savaş çoktan Rusya'ya da ulaştı. Çağdaş Rusya'da, devrime muhtevasını veren, savaş halinde iki güç değildir; fakat heterojen ve farklı iki sosyal savaştır. Birinci savaş, bugünkü otokratik düzenin bağrında verilmelidir ve köleliğe dayanır; öteki ise gözlerimiz önünde doğan, geleceğin burjuva demokratik düzeninin içinde yer alan savaştır. Biri özgürlük için (burjuva toplumunun özgürlüğü için), demokrasi için, yani halkın mutlak egemenliği için bütün halkın verdiği savaştır; öteki, toplumun sosyalist örgütlenmesi için proletaryanın burjuvaziye karşı giriştiği sınıf mücadelesidir.

Şu halde, karakterleriyle, amaçlarıyla ve kavgada kesin bir tavır takınmaya yetenekli sosyal güçlerin bileşimi bakımından tamamen farklı iki savaşı aynı zamanda yürütmek gibi zor ve ağır basan bir görev sosyalistlere düşüyor. (Lenin, "Sosyalizm ve Köylüler", *İşçi-Köylü İttifakı*, s. 15.)[1]

---

* Burjuva demokratik devrimin sosyalist devrime dönüştürülmesi, tek bir süreç içinde iki devrimin yapılması kastediliyor.

[1] Görüldüğü gibi, Leninist kesintisiz devrimin özü, emperyalist dönemde, burjuva demokratik devrimini tamamlamamış bir ülkenin sosyalistlerinin karakterleriyle, hedefleriyle ve ittifaklarıyla tamamen birbirinden farklı iki devrimin savaşını tek bir süreç içinde vermesine dayanmaktadır. Bir başka deyişle, emperyalist dönemde, bütün bu ülkelerde bu devrimi zafere götürecek tek güç proletaryadır. Yani demokratik devrimin önderi sadece proletarya olabilir. Ve de emperyalist dönemde burjuva demokratik devrimi yapan bir ülke şartları ne olursa olsun sosyalizme gider.

Bu devrimin özü budur. Bu tez Lenin'den bu yana ileriki bölümlerde göstereceğimiz gibi derinleşip zenginleşmiştir.

Emperyalist dönemde, dünya konjonktüründeki durum ne olursa olsun, demokratik devrimini yapmış bir ülkenin önünde bir yol kavşağı değil; bir tek sosyalizme giden yolun olduğuna, Türkiye'de bilimsel sosyalizm adına karşı çıkanlar vardır. Menşevizmin bir başka ifadesi olan bu görüşün temsilcilerinden birisi ve bu görüşü en iyi formüle eden kişi, Mihri Belli'dir. Mihri Belli'ye göre, meseleyi bu şekilde (Le-nin'in koyduğu şekilde) koymak kaderciliktir. Ve demokratik devri-

1905 Rus burjuva devrimi arifesinde Bolşevik devrim perspektifi işte buydu.*

Bu perspektifin ayırt edici özelliklerini şu şekilde özetleyebiliriz:

1) Leninist kesintisiz devrim teorisi, kapitalizmin can çekişme döneminin devrim teorisidir. Bu teori, sadece kapitalizmin genel bunalımının başlangıcındaki Çarlık Rusya'sı için değil, bütün emperyalist kapitalist gelişme sürecine girememiş, dolayısıyla sö-mürge ve yarı-sömürge olan ülkeler için de geçerlidir.

2) Leninist sürekli devrim teorisi, Marx'ın sürekli devrim teorisinden daha da ileride köylülerin devrimci potansiyelinin devrim doğrultusunda kanalize edilmesine dayanır. Bu teoriye göre, köylü ordusuna, emperyalist dönemde proletarya kumanda edebilir. Ve devrimi kesintisiz kılmak isteyen proletaryanın görevi bu orduya kumanda etmektir.

3) Çarlık Rusya'sı gibi bir ülkede burjuva demokratik devriminin sosyalist devrime dönüştürülebilmesi için iktidara geçmiş olan Avrupa proletaryasının yardımı şarttır.

II. Enternasyonal'in Rusya kolu olan Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin *Menşevik hizbinin* devrim perspektifi, II. Enternasyonal'in *resmi* devrim anlayışının doğal bir sonucu olarak Bolşevik perspektifin tam tersiydi.

II. Enternasyonal'in "ortodoks" anlayışına göre, ilk proletarya devrimi, kapitalizmin ve demokrasinin en gelişmiş olduğu, proletaryanın nüfusun çoğunluğunu teşkil ettiği bir ülkede patlak verecekti. Ve bu ülkede patlak veren devrim, öteki ülkelere sıçrayacaktı. Böylece dünya devrimi zamandaş olacaktı. Bu düşünceden hareket eden Menşevizme göre 1900'lerde bir dünya proleter devriminin patlak vermesinin objektif şartları olgun olmadığı için ve de henüz proletaryanın iktidarı ele geçirdikten sonra gerekli olan yönetici kadroları tam oluşmadığından, Rusya'daki demokratik devrime proletaryanın önderlik etmesi düşünülemezdi. Bu şartlar olgunlaşıncaya kadarki süre içinde Rus liberal burjuvazisi burjuva devrimini yapmalı, proletarya da ona destek olmalıdır. Beklenen an gelene kadar, "Batı tipi bir demokratik ortamda" Rus proletaryası, parlamenter mücadele metoduyla güç toplardı (güçlenirdi).

---

min tek bir öncüsü olduğunu ve bu öncünün de proletarya olduğunu söylemek iddiacılıktır. Meseleyi pazarlık konusu yapmaktır; devrimde burjuvazi öncü olamaz, ama pekâlâ küçük burjuvazi öncü olabilir. (Bkz. "Türkiye'de Karşı-Devrim", *Türk Solu*, sayı 64, s. 21; *Aydınlık*, sayı 9, s. 270, vs.)

* Yazının amacını dikkate alarak, sürekli devrim teorisinin sosyalist toplumdan sınıfsız topluma kadar devam eden, kültür ihtilali sürecini tahlilimizin dışında tutuyoruz.

Bolşeviklerin sürekli devrim teorisi saçma ve anarşist bir te-oridir. Bu teori Marx ve Engels'in 1840-50 dönemi arasındaki yanılgılarından hareket etmektedir. Daha sonraları, Marx ve Engels, bu konuda yanıldıklarını söyleyerek, bu teoriyi terk etmemişler miydi? Ve Marx 1859'da yayınladığı *Ekonomi Politiğin Eleştirisine Katkı*'nın önsözünde yapmış olduğu devrim tanımı ile bu teoriyi mahkûm etmiyor muydu?

Proletarya ancak tek bir devrimle uğraşabilir; o da kendi öz devrimi olan sosyalist devrimdir. Bunun için burjuvazinin kendi devrimini yapmış olması, kapitalist üretimi geliştirmiş olması şarttır. Üretici güçler olgunlaşmadan, proletarya nüfusun çoğunluğunu oluşturmadan, burjuva toplum ve düzeni Rusya'ya yerleşmeden, proletaryanın iktidarı diye bir şey söz konusu olamaz.

Menşevizmin Rus proletaryası için öngördüğü devrim teorisi de budur. Her iki teori, bir sonraki bölümde üzerinde duracağımız gibi, Bolşevik ve Menşevik parti anlayışı ve çalışma tarzının temeli olmuştur. Dünyayı ayrı yorumlayanların, değiştirme araçlarının da ayrılacağı açıktır!

IV
BOLŞEVİKLERİN VE MENŞEVİKLERİN PARTİ ANLAYIŞLARI

Leninist sürekli devrim teorisi, proletaryası zayıf olan bir ülke, ihtilalci inisiyatifin, çeşitli imkânları –bu imkânların en önemlisi köylülerin devrimci potansiyelidir– devrim için kullanmasına dayanır.

Belli bir tarihi aşamanın sınıfsal karakteri ile bu aşamadaki sınıfların rolü arasındaki farklılık, bu teorinin temelidir. Bu farklılık, Leninist devrim teorisindeki volontarist yanın ağır basmasının doğal sonucudur.

Marx ve Engels'in devrim teorilerinde –o zamanın somut şart-larından dolayı– ekonomik ve sosyal determinist yön volontarist yöne nazaran daha ağır basar. Leninist teoride ise politikanın, ekonomiye oranla belirleyiciliği ağır basmaktadır. Yani ihtilalci inisiyatif temelidir (temel olması tek başına belirlemesi demek değildir).

> Politika ekonominin yoğunlaşmış ifadesidir. Politikanın ekonomiye nazaran önceliğini kabul etmemek olmaz. Aksini düşünmek, Marksizmin ABC'sini unutmak demektir. (Lenin, cilt 42, s. 278, Fransızca baskı.)

Leninist devrim teorisindeki ihtilalci inisiyatife, politikaya öncelikle ağırlık vermek düşüncesi Leninist parti anlayışını da biçimlendirmektedir.

Lenin'e göre, proletaryanın, işçiler örgütü ve devrimciler örgütü olmak üzere iki tip örgütü vardır.

> İşçilerin örgütü ilk olarak, mesleki bir örgüt olmalıdır, mümkün olduğu kadar gizlilikten uzak, açık olmalıdır. Buna karşılık devrimciler örgütü, her şeyden önce ve başlıca mesleği devrimci eylem olan adamları kucaklamak... (Lenin, *Ne Yapmalı*, s. 340.)

Bu anlayışa göre proletarya partisi, tamamen profesyonel devrimcilerden oluşmalıdır. Parti, profesyonel devrimcilerin oluşturduğu bir savaş örgütüdür. Bu profesyonel devrimciler, "toplumdaki mevcut düzen ile bütün bağlarını koparmış, sadece boş gecelerini değil, bütün ömürlerini devrime adamış ve asgari Marksist formasyondan geçmiş, belli konularda uzmanlaşmaya yönelmiş kişilerdir". Ve başlangıçta bu profesyonel devrimcilerden oluşmuş olan partide sınıfsal köken ayrımı yapılamaz:

> Böyle bir örgütün özelliği karşısında, *işçilerle aydınlar arasında* ve hele ayrı ayrı meslekler arasında, her türlü fark *silinmelidir*. Besbelli ki bu örgüt, pek geniş tutulmamalı ve mümkün olduğu kadar gizli olmalıdır. (Lenin, *Ne Yapmalı*, s. 140.)

Görüldüğü gibi, başlangıçta parti ile sınıf arasındaki ilişkiler daha çok objektiftir yani *ideolojiktir*. Partinin öncülüğünün temeli ideolojiktir. Başlangıçta önemli olan Lenin'in deyişiyle, parti üyelerinin işçi veya öğrenci olması değil de profesyonel dev-rimcilerden oluşmasıdır. Profesyonel devrimcilerin teşkil ettiği savaş örgütünün objektif olarak proletaryanın devrimci iradesini temsil etmesi esastır. Ve proletaryaya bilinç bu örgüt aracılığıyla dıştan iletilecektir. Çünkü bu örgüt, sosyalist hareketi temsil etmektedir. "Devrimci Sosyal Demokrasi, proletarya örgütüyle [mesleki örgüt kastediliyor] ayrılmaz surette bağlantılı Jacobenleri temsil eder" (Lenin).

Bu örgüt yarı askeri nitelikte olan bir örgüttür. Yani demokratik merkeziyetçilik ilkesinde demokratik yan değil de merkeziyetçi yan ağır basmaktadır. (Bu, burjuva demokrasisi olmayan bütün ülkeler için geçerlidir.)

> Devrimci Sosyal Demokarisi'nin örgütlenmedeki ilkeleri demokrasiye karşı hiyerarşik yapı veya diğer deyişle otonomiye karşı merkeziyetçiliktir. Bunlar eyyamcıların savunduklarının tam tersi ilkelerdir. Sonuncuların savundukları ilke tabandan yukarı tırmanmak istediği için en uzaktaki otonomiye ve demokrasiye varıncaya kadar var... Fakat Devrimci Sosyal Demokrasi iktidar mücadelesini yukarıdan başlattığı için bölümlerin karşısında merkez teşkilatı haklarını ve tam iktidarının genişletilmesini savunur. (Lenin, *Bir Adım İleri, İki Adım Geri.*)

Lenin'in "bize bir savaş örgütü verin, Rusya'yı altüst edelim" dediği parti örgütünün niteliği ve işlevi budur.

Fakat bu şekilde savaş örgütünün ilkelerine göre kurulmuş olan bir partinin, savaş örgütü olabilmesi için geniş proleter kitlelerini mücadele içinde kucaklaması şarttır.

İlk etapta, işçilerin çoğunlukta olması gerekmiyordu. Önemli olan sınıfsal köken durumu ne olursa olsun örgütün profesyonel devrimcilerden oluşmasıdır. Fakat ikinci etapta, *işçilerin* mutlak bir çoğunluğu teşkil etmesi şarttır.* 1902'de partinin dar tutulmuş bir azınlık örgütü olması gerektiğini söyleyen Lenin, 1905'te parti örgütü içinde "yüz binlerce işçinin" yer alması gerektiğini söylemektedir.

> Üçüncü Kongre'de, Parti Komiteleri'nde her iki aydına karşılık sekiz işçi bulunması gerektiği arzusunu ifade etmiştim. Artık bunun da modası geçti. Şimdi Parti örgütlerinde, Sosyal Demokrasiye bağlı her aydına karşılık, birkaç yüz Sosyal Demokrat işçi bulunması arzu edilir. (Aktaran Clif, *Rosa Luxemburg*, s. 58.)

Parti, proletaryanın siyasi kitle partisi haline dönüştüğü zaman, partinin savaş örgütü olmasından bahsedilebilir. Ve bu savaş örgütünün üyeleri ikili karaktere sahiptir:

> Lenin, Partinin yapısının ve kuruluşunun iki kısımda meydana gelmesi gerektiğini ileri sürüyordu: a) Önde gelen parti işçilerinden esas olarak profesyonel ihtilalci yani parti çalışması dışında hiçbir işle uğraşmayan ve gerekli teorik bilgiye, tecrübeye, örgütsel pratiğe ve çarlık polisiyle dövüşme ve ellerinden kurtulma ustalığına sahip olan işçilerinden meydana gelen sıkı bir düzenli kadro; b) Yüz binlere emekçinin sevgi ve desteğini kazanan geniş bir mahalli parti örgütleri ağı ve çok sayıda parti üyesi (*SBKPT*, s. 353).

İşte Bolşevik parti anlayışı budur.

Proletarya devrimi ile burjuva devrimi arasına bir Çin Seddi sokan, proletaryanın devrimci atılımını kapitalizmin ve demokrasinin Rusya'da gelişeceği,

---

* Bu ilke, halk savaşı vermek zorunda olan ülkeler için geçerli değildir. Bir başka deyişle, bu ikinci etapta örgütte işçilerin mutlak bir çoğunlukta olması bu ülkeler için geçerli değildir. Eğer halk savaşı verilecekse kırlık bölgelerdeki geniş yoksul köylüleri kucaklamalıdır. Partili emekçiler arasında köylüler işçilerden nicelik olarak daha ağır basar bu ülkelerde. Bu, Leninist parti anlayışının zaman içinde derinleşmesinin, devrim teorisindeki volontarist yönün daha ağır basmasının tabii bir sonucudur.

proletaryanın nüfusun belli bir çoğunluğunu teşkil edeceği bir zaman ertelemiş olan Menşevik devrim teorisi, parti konusunda da olduğu gibi yansıyordu.

Menşeviklere göre, Rus işçi sınıfı henüz zayıf ve cılızdı. Gizli kurulan RSDİP ise proletarya ile organik bağlar kurmuş değildi. Sadece "ilkelerde işçileri temsil eden" aydınlardan oluşmaktaydı. Bu yüzden bu parti henüz gerçek proletarya partisi sayılamazdı.

(Görüldüğü gibi Menşevik anlayış, örgütlenmenin ilk aşamasında işçilerin çoğunlukta olmasını şart koşmaktadır.)

Burjuva devrimi Rusya'da belli bir burjuva yasallığını getirecekti, işçiler bu burjuva özgürlüğünden yararlanarak bir araya gelebilirlerdi. Bir araya gelen işçiler kendi sendikalarını, örgütlerini ve partilerini oluşturacaklardı. Devrimci aydınların görevi sadece bu oluşuma yardımcı olmaktır. Profesyonel ihtilalcilerin partisi diye bir kavram, çoğunluğun devrimi olan sosyalist devrimi savunan Marksistlere ait olamazdı. Bu kavram, azınlık devriminin devrimcileri olan Jakobenlere, küçük burjuva devrimcilerine aitti. Bu, komplocu Blanquistlerin partisi olabilirdi; ama devrimi kitlelere dayandırmak zorunda olan çoğunluğun devrimini yapmak isteyenlerin olamazdı. Hele proleter kökenli olmayanların profesyonel devrimci adı altında proletaryayı temsil etme ve onlara bilinç götürme iddiaları tamamen Marksist olmayan düşüncenin mahsulüdür.*

Mihri Belli'ye göre, ilk etapta proletaryayı bilinçlendirecek ve örgütlendirecek olan profesyonel devrimciler değildir. (Bütün bunlar için bkz., Mihri Belli, *Milli Demokatik Devrim*, s. 49-50-51-52.*)

---

* Bilincin içten iletilmesi meselesi ile Çin Şeddi teorisi aynı ideolojik bütünün parçalarıdır. Burjuva devrimi ile sosyalist devrim arasına Çin Şeddi sokanlar her zaman ve her yerde, değişik laflarla bilincin dıştan iletilmesine karşı çıkarlar. Bu sadece 1900'lerin Çarlık Rusyasındaki ekonomistlere ve de sonradan bu görüşü kabul etmiş olan Menşevik hizbine özgü değildir. Menşevizm, emperyalist çağın her döneminde ve her ülkede şu ya da bu kılıkta solda daima yaşama imkânı bulmuş olan oportünist bir akımdır. Örneğin Türkiye'de Çin Seddi teorisyenlerinden Mihri Belli de bilincin dıştan iletilmesine karşı çıkmaktadır. Mihri Belli'ye göre bilincin dıştan iletileceğini söylemek yanlıştır. Hem Lenin, Kautsky'den aktardığı bu düşünceden bir kere o da çok kısa olarak bahsetmiş, bir daha hiç bahsetmemiştir (yani Lenin, sonradan bu düşünceden vazgeçmiştir!). Bu görüşe göre, Lenin bilincin dıştan iletilmesini değil, içten iletilmesini savunmuştu(!).

* Mihri Belli'nin *Milli Demokratik Devrim* adlı eseri şu kitapta tam metin olarak yer almaktadır: *Türkiye Sosyalist Solu Kitabı 1: 20'lerden 70'lere Seçme Metinler*, Emirali Türkmen (haz.), Dipnot Yayınları, Ankara, 2013 (ed. n.).

Mihri Belli bir sosyalist aydın (!) olarak, bu anlayışa hayatının düsturu olarak sonuna kadar sadık kalmıştır. Bu yüzden hayatı boyunca proletaryanın bilinçlendirilmesi ve örgütlendirilmesi meselesi ile hiç ama hiç uğraşmamıştır; çünkü onun ekonomist anlayışına göre, proletarya kendi kendine bilinçlendirilecektir. Proleter kökenli olmayan sosyalistlerin görevi, ona dıştan bilinç götürmek değildir.

O zaman, bu anlayışa göre, Mihri Belli gibi proleter kökenli olmayan sosyalistlere (!) düşen görev, proletaryanın dışındaki devrimci sınıflan, mesela küçük burjuvaziyi bilinçlendirmek ve örgütlendirmektir. Ve Mihri Belli de bütün politik hayatı boyunca bu görevi başarıyla yerine getirmeye canla başla çalışmış bir "sosyalisttir". Bu konudaki çalışmalan için *Yazılar* adlı kitabına bakmak kafidir.

Proletaryanın yönetimi, en demokratik yönetimdir. Onun partisi de en demokratik bir partidir ve en demokratik şekilde aşağıdan yukarı kurulur.

1905 burjuva devriminin oluşturacağı özgürlük ortamında sadece işçiler değil, halk kitleleri de geniş tutulmuş, "non-partizan" Sovyetler içinde örgütlenmelidirler. Bu kendi kendini yöneten belediyelerin ve işçi örgütlerinin temsilcileri "kurucu meclis"e geçiş olan Milli Kongreyi oluşturacaklar. Böylece gerçek anlamda bir burjuva parlamenter ortam Rusya'ya yerleşecek, yerel, kendi kendini yöneten belediyeler seçimlerine katılan proletarya, halkı yanına çekecekti. Ve bu yüzden parti bütün işçilere ve sosyalist aydınlara açık olmalıdır, geniş tutulmalıdır.

İşte Menşevik örgüt anlayışı da budur.

Görüldüğü gibi bu iki farklı örgüt anlayışı, farklı iki devrim anlayışının sonucundan başka bir şey değildir.

V
1905 DEVRİMİ VE LENİN'İN ÖNGÖRDÜĞÜ DEMOKRATİK HALK DEVRİMİ

Lenin'in öngördüğü demokratik devrimi karakterize eden unsurlar şunlardır:

1) *Empeyalist dönemde, tarihi ileriye götüren lokomotif, proletaryadır.* Bu yüzden Rus liberal burjuvazisi, artık tarihi kaçırmıştır. Burjuva devriminin önderi, sonuna kadar tek devrimci sınıf olan proletaryadır.

> Proletarya durumu gereği, en ilerici ve biricik tutarlı devrimci sınıf olduğundan, Rusya'da genel demokratik devrimci harekette baş rolü oynamalıdır. ("RSDİP'in III. Kongre Kararı", *İki Taktik*, s. 80.)

2) *Demokratik halk devriminin temel güçleri işçiler, köylüler ve şehir küçük burjuvazisidir.*

> ... Çarlık üzerinde kesin zaferi gerçekleştirebilecek olan biricik güç *halktır*, yani – *eğer temel büyük güçleri* ele almıyorsak, şehir ve köy küçük burjuvazisini bu *temel güçler* arasında dağıtıyorsak (çünkü küçük burjuvazi de "halktır")– proleterler ve köylülerdir. (Lenin, *İki Taktik*, 2. baskı, s. 58.)

3) *Devrimci temel güç birliği işçi-köylü ittifakıdır.*

Bu işçi-köylü ittifakı konusunda biraz duralım. Lenin, Çarlık Rusya'sındaki kırlık bölgeyi tahlil ederek, devrimci politikayı şu şekilde tespit etmektedir:

> Gerçekte, yakın ve uzak amaçları ile karşımızda üç ayrı sosyal sınıf vardır; büyük toprak sahipleri, varlıklı köylüler –ve kısmen orta köylüler– ve nihayet proletarya. Böyle bir durumda, proletaryanın görevinin iki yön taşıması zo-runludur... Köy burjuvazisi ile her türlü kölelik zihniyetine karşı, tarım feodallerine karşı, kent proletaryası ile birlikte köy burjuvazisine ve tüm öteki burjuva unsurlara karşı, işte köy proletaryasının ve onun Sosyal Demokrat ideoloğunun izleyeceği "siyasi çizgi!" ("Proletarya ve Köylüler", *İşçi-Köylü İttifakı*, s. 10.)

Ve Lenin, yoksul köylü ve tarım proletaryasına sosyalist devrimle kurtulacaklarını belirterek, onların örgütünün proletarya partisi olduğunu söylemektedir:

> ... RSDİP, proletaryanın sınıf partisi, köy proletaryasının bağımsız sınıf olarak örgütlenmesi yolunda, yorulmadan çaba gösterir, bir an bile unutmadan ki, tarım proletaryasına onun çıkarları ile köy burjuvazisinin çıkarları arasındaki çelişki bulunduğunu açıklamak ve ancak köylülerin ve şehirlerin proletaryasının burjuva toplumunun bütününe karşı ortak mücadelesinin, yoksul köylülerin bütün kitlesine yoksulluktan ve sömürüden gerçekten kurtarabilecek biricik devrim olan sosyalist devrimin zaferini sağlayabileceğini anlatmak onun görevidir (a.g.e, s. 13).

Lenin'in bu tahlillerinden sonra Rus Demokratik Halk Devrimi'ndeki işçi-köylü ittifakı meselesi iyice aydınlığa kavuşmaktadır. Işçi-köylü ittifakı, parti içinde ve parti dışında olmak üzere ikilidir.

Parti içinde şehir ve köy proletaryası ile yarı-proleter unsurlar ve yoksul köylü ittifakı söz konusudur. Orta ve varlıklı köylüler ile ittifak ise parti dışında ve ayrı sınıf tabanları üzerinde olacaktır. Bir başka deyişle bu ittifak her

iki tarafın sınıf partileri arasında olacaktır. *Devrim işçi ve köylü partisinin güçbirliği sonucu olacaktır. Fakat bu ittifakta egemen durumda olan proletaryadır. Bu ittifakı yönlendirecek, devrimde hegemonya kuracak olan parti, proletaryanın sınıf partisidir.* Bu konuya ilişkin olarak diyor ki Lenin:

> RSDİP'in III. Kongresi'nde formüle edilen bizim taktik şiarımız ise demokratik devrimci ve cumhuriyetçi burjuvazinin şiarları ile uygunluk durumundadır. Bu burjuvazi ve küçük burjuvazi, henüz Rusya'da, büyük bir halkçı parti teşkil etmemektedir. Ama bu partinin unsurlarının varlığından şüphe etmek için ülkede şu anda olup bitenlerden hiçbir şey anlamamak gerekir. Bizim niyetimiz (büyük Rus devriminin başarılı olduğu bir durumda) sadece Sosyal Demokrat Parti tarafından örgütlendirilmiş proletaryayı değil; ama bizim yanımızda yürümesi pekala mümkün olan küçük burjuvaziyi de yönetmektir. (*İki Taktik*, 2. baskı, s. 46.)

Devrim Şehirden Kıra Doğru Bir Rota Takip Edecektir

Çarlık despotizmi, büyük şehirlerdeki silahlı proletaryanın ayaklanması sonucu devrilecektir. Ve devrim –yukarıdan aşağıya doğru– şehirden kıra doğru örgütlenecektir. Lenin şöyle demektedir:

> Bu hareket şu anda daha şimdiden bir silahlı ayaklanma zorunluluğuna vardığına göre, Proletarya, bu ayaklanmada kaçınılmaz olarak en enerjik rolü oynayacağına ve proletaryanın katılmasının Rusya'da devrimin kaderini tayin edeceğine göre, proletaryayı silahlandırmak için ve aynı zamanda silahlı ayak-lanmanın ve bu ayaklanmanın doğrudan doğruya önderliğinin planlarının hazırlanması için en enerjik tedbirlerin alınması ve bu maksatla gerektiğinde özel parti militanları gruplarının teşkili. (*İki Taktik*, s. 80-81.)

Lenin'e göre, bu ayaklanmada proletarya başrolü oynayacaktır ve devrim, geniş ölçüde işçi milis kuvvetlerinin ve işçi ordusunun [Kızıl Ordu'nun] ayaklanması sonucu zafere erecektir. Fakat işçi sınıfının zaferi sağlayabilmesi için köylülerin desteği şarttır.

Kurulacak Olan İktidar Temel Güçlerin İktidarı Olacaktır: İşçi ve Köylü Devrimci Diktatoryası

"Devrimin çarlığa karşı kesin zaferi; proletarya ile köylülerin devrimci diktatörlüğüdür" (Lenin, *İki Taktik*, s. 58). Burada oldukça önemli olan bir konu üzerinde kısaca duralım: *İki Taktik*'i dikkatli okuyan bir okuyucu görecektir ki Le-

nin, köylüleri ve şehir küçük burjuvazisini temel güçler arasında bir kere saymaktadır. Ve bunun dışında devamlı olarak devrimde temel güç olarak sadece proletaryadan bahsetmektedir.

Aynca, *Leninizmin İlkeleri*'nde, Stalin, demokratik devrim aşamasında temel güç olarak sadece proletaryayı saymakta, köylülükten ise yedek güç diye bahsetmektedir.

Acaba Lenin, o paragrafta köylüleri ve şehir küçük burjuvazisini temel güçler arasında yanlışlıkla mı saydı? Yoksa bu bir kalem sürçmesi midir?

Değil elbette. Lenin'in o paragraftaki formülasyonu ile kendisinin ve Stalin'in yapmış oldukları öteki formülasyonlar arasında bir uyuşmazlık veya çelişki yoktur, tam bir uygunluk ve ayniyet vardır.

Mesele şudur: Köy ve şehir küçük burjuvazisinin de temel güçlerinin içinde olduğu demokratik halk devrimi, şehirlerde halkın silahlı ayaklanmasıyla zafere erişecektir. Bu ayaklanmada proletarya *sınıf katılması* olarak en enerjik ve aktif rolü oynayacaktır. Proletarya halk kitlelerini kendi safına çekerek, silahlı ayaklanması sonucu iktidarı ele geçirecek ve işçi-köylü devrimci diktatoryası böylece kurulmuş olacaktır. Görüldüğü gibi bu devrimin temel kitle kuvveti işçi sınıfıdır. Köylülerin devrimdeki rolü, sınıf katılması olarak ikinci derecedendir; nispidir.

"Proletarya temel güçtür, köylülük yedek güçtür" seklindeki Lenin'in ve Stalin'in formülasyonu devrimin ağırlık merkezinin şehirler olması ve bunun sonucu olarak devrimin temel kitle gücünün proletarya olmasından dolayıdır.

Aynı durum, Mao'nun, Yeni Demokratik Devrim'inde sınıfların mevzilenmesine ilişkin formülasyonunda vardır. Mao'nun Yeni Demokratik Devrim formülasyonunda bazen "temel güç köylülerdir" bazen de "işçiler, köylüler ve şehir küçük burjuvazisidir" denmektedir. Bu ilk bakışta çelişkili gibi gözüken formülasyon, tıpkı Lenin'in formülasyonu gibi çelişkili değildir. Mao, "köylüler temel güçtür" derken elbette şehirli küçük burjuvazinin, özellikle de proletaryanın devrimde rolünü küçümseme-mektedir.

Bu şekilde formüle etmesinin nedeni devrimin, halk savaşı izlenerek kırlardan şehirlere doğru bir rota izlemesindendir; yani devrimin odak noktasının farklılığından dolayıdır. Kırlardaki halk kitlesi köylüler olduğu için, devrimin temel kitle gücü köylüler olmaktadır. Devrimin temel kitle kuvveti köylüler olduğu için de "proletarya önder güçtür, köylüler temel güçtür" formülasyonu yapılmaktadır.

Rus Demokratik Halk Devrimi ile emperyalizmin işgali altındaki sömürge ve yarı-sömürge ülkeler arasındaki temel fark budur.

Bu farklılık son derece önemlidir. Her iki formülasyonun ön-gördüğü devrim anlayışı, örgüt anlayışı ve çalışma tarzı temelden farklıdır. Ve bu farklılık şu veya bu ikinci derecede bir farklılık değil, ideolojik-politik ve eylem çizgimizi tayin eden esas faktördür. (İleriki bölümlerde bu konu üzerinde etraflı bir şekilde duracağız.)

Kesintisiz devrimin, *İki Taktik*teki formülasyonu, emperyalizmin işgali altındaki Türkiye için de öngörülmektedir. Doktor Hikmet Kıvılcımlı açıkça, *İki Taktik*'teki formülasyonu, Türkiye'nin sınıfsal orijinalitesine uygulamaya çalışmaktadır.

Bu sonuca Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın kitaplarındaki tahlillere bakarak varmaktayız. Şöyle ki, Dr. Hikmet Kıvılcımlı kitaplarında:

1) İşçi Partisinde işçilerin mutlak çoğunlukta olması şart koşulmaktadır. Ayrıca proletaryanın sınıf partisinin dışında bir köylü partisinin varlığına veya var olması gerektiğine işaret edilmektedir.

Bu konularda diyor ki Dr. Kıvılcımlı:

> Halk Partisi henüz bir Köylü Partisi olmaktan çok uzaktır. (*Halk Savaşının Planları*, s. 19.)
>
> Ancak kimi şehirlere ve kasabalara dek ve tek tük köylere dek benekleri atmış bulunan TİP teşkilatının ve TİP yedeğindeki örgütlerin içine pek çok işçi yurttaşlar da girip çoğunluğu ve güdümü bilfiil ele almadıkça, İşçi Partisi henüz bir PROLETARYA PARTİSİ olmaktan uzak kaldığını görmezlikten gelmemelidir (Keza, s. 19, italikler bize aittir).
>
> Örgütte işçi sınıfı üyelerini sayıca ağır bastırmak [lazımdır]. (*Oportünizm Nedir?*, s. 11, altını biz çizdik.)

2) Devimci mücadelenin temel alanı olarak şehirleri seçmesi bunun doğal sonuçları olarak, sınıf mevzilenmesinin de temel güç olarak proletaryayı alması ve onun ideolojik değil, fiili önderliğini savunması (Yani sınıf katılması olarak proleterlerin devrimci temel kitle kuvveti olması). (Bkz. Halk Savaşının Planları, s. 188-189.)

Oysa Marksist-Leninist kesintisiz devrim teorisi, İki Taktik'teki formülasyonundan günümüze kadar hayatın çeşitli değişiklikleri karşısında değişmiş, yeni deneylerden zenginleşip derinleşmiştir. İçinde bulunduğumuz dönem, kapitalizmin bunalımının başlangıç dönemi değildir. Türkiye'de Çarlık Rus-

ya'sı gibi dünyanın 5-6 büyük sömürgeci ülkesinden bir tanesi değil, tam tersine emperyalizmin işgali altında bir yarı-sömürgedir.

Marksist-Leninist sürekli devrim teorisini, İki Taktik'teki formülasyon-la sınırlandırıp dondurarak, onu her dönem için geçerli evrensel bir model olarak alıp, ülkenin sınıfsal orjinalitesine uygulamaya kalkmak, bundan sonraki bölümlerde etraflı bir şekilde göstereceğimiz gibi kişiyi bir sağ sapma içine sokar.

Lenin'in İki Taktik formülasyonundaki modele yakın ele alışı Mihri Belli'de de görmekteyiz. (Mesela, CHP'yi köylü partisi ve de Ecevit'i köylü lideri olarak ilan etmesi, şehirleri temel alması, vs.)

Fakat Mihri Belli'yi belli bir yere oturtmak gerçekten güçtür. Çünkü onun belli bir çizgisi; kendi içinde tutarlı bir rotası yoktur. Bazen, işçi sınıfının öncülüğünü mutlak bir gerçek olarak ele almak dogmatizmdir derken, bazen de işçi sınıfının öncülüğünü, fiili bir öncülük olarak ele almaktadır. Yine bazı yazılarında Filipin demokrasiciliği şartları altında proletaryanın partisi kurulamaz derken, bir başka yazısında aynı şeyleri söyleyenleri rahatlıkla sağ oportünizmle suçlayabilmektedir. Bir yazısında MDD aşamasında işçi sınıfının ideolojik önderliğinin esas olduğunu söyleyen bir devrimcinin yazısını tahrif ederek; akıl almaz bir hokkabazlıkla buradan işçi sınıfı olmadan devrim yapılmak istendiği sonucunu çıkartırken öte yandan işçi sınıfı olmadan da küçük burjuvazinin önderliğinde devrimin olabileceğini rahatlıkla söyleyebilmektedir!

Bunlara sayısız örnekler katmak mümkündür. Kısacası, Mihri Belli'nin ne dediği belli değildir. Belli olan tek şey belirsizliğidir. Aslında Mihri Belli, kendinden başka hiç kimseye ve hiçbir şeye (bilimsel sosyalizm ve onun kurucuları da dahil) inanmayan, "kerameti kendinde bulan" bir "sosyalist"tir. O küçük hesapların peşinde tam bir "reel-politiker"dir. (Burjuva anlamda gerçekçi politikacıdır.) Ve her reel-politiker gibi, avareliğin zirvesinde serseri mayın gibi dolaşmaktadır!

VI
EVRİM AŞAMASI, DEVRİM AŞAMASI

Marx ve Engels'teki evrim aşaması, devrim aşaması ve ihtilalin objektif şartları meselesi, Lenin'in tahlillerinde iyice açıklık ka-zanmaktadır. Bunda şüphesiz, Lenin'in yaşadığı dönemin, proleter devrimleri çağı olmasının ve Lenin'in iki devrim tecrübesi geçirmesinin büyük rolü vardır.

Lenin'e göre, emperyalist dönemde, bütün ülkelerde kesintisiz devrim anlayışı içinde proletarya devrimlerinin objektif şartları vardır. Üretici güçlerin dünya çapında ulaşmış olduğu seviye devrim yapmak için olgundur. Hazır olarak var olmayan devrimin subjektif şartlarıdır. *Leninizmin temellerini bir bakıma devrimin subjektif şartlarının hazırlanması teşkil eder.*[1] Bu gerçeğin kavranmasının meselenin özü olduğunu ileriki bölümlerde göreceğiz.

Lenin, Marx ve Engels'in evrim ve devrim aşamaları ayrımında somut durumların faklılığından dolayı değişiklikler yaptı.

Marx ve Engels'e göre, dünya çapında devrimin objektif şartları olgun olduğu zaman, sosyalistlerin dili Fransızca olmalıdır.

Bilindiği gibi emperyalist çağ, dünya çapında devrimlerin objektif şartlarının olgun olduğu çağdır. Düz mantığa göre, Marx ve Engels'in önerilerinin doğal sonucu bu dönemde sosyalistlerin görevi sürekli Fransızca konuşmaktır, durmadan, yılmadan, devamlı taarruz etmektir! (Troçkist düşünce bir bakıma buna dayanır.)

Ama diyalektik mantık için durum böyle değildir. Dünya devrimi asla zamandaş olmayacaktır. Önce bir veya birkaç ülkede olacaktır. Bu yüzden her ülkenin proletaryası, kendi sınırlan içinde aşamalı bir mücadele vermelidir. Çünkü her ülkenin proletaryasının kurtuluşu, ülke proletaryasının eseri olacaktır. Devrimler ne ithal edilebilir ne de ihraç edilebilir.

Bir ülkede devrimin objektif şartlarının olabilmesi için kapitalizmin dünya çapındaki genel bunalımından başka, o ülkenin kendi *milli bunalımını* da yaşaması gerekmektedir.

---

[1] Devrimin subjektif faktörünü hazırlamanın Leninizmin temeli olmasına ilişkin Dimitrov şunları söylemektedir: "Partimiz Bolşevik Partisi'nin ve ölmez Lenin'in önderliği altında, Enternasyonal'in kurulmasına katıldı. Yeni bir program beyannamesi kabul etti ve proleter devrimini, belirsiz geleceğe ait bir gaye olarak değil; objektif şartlan olgunlaşmış bulunan, halledilmesi devrimin subjektif faktörüne, yani bizzat Partinin devrimi teşkilatlandırmak ve idare etmek hazırlığına ve kabiliyetine bağlı olan bir görev olarak kavradı." (*Partinin Gelişmesinde Başlıca Devreler, Halk Cumhuriyetine Doğru*, s. 129.)

Leninist ayrıma göre, devrim aşamasında olunabilmesi için; a) proletaryanın bilinç ve örgütlenme seviyesinin devrim için yeterli olması gerekir. (Devrimin subjektif şartlarının uygun olması gerekir.) b) Ezeni de ezileni de etkileyen bir *milli bunalımın* olması şarttır.[2] Bu milli bunalım, kapitalizmin genel bunalımının çelişkilerinin o ülkeye en keskin bir şekilde yansımasından başka bir şey değildir.

Devrim aşaması, kısa bir andır. Evrim aşaması uzun bir süreçtir.

Evrim Dönemi

Evrim döneminin devrimci hitap dili, Almancadır. Almanca konuşma döneminde ihtilalci atılıma yer yoktur. Bu dönemin devrimci çalışma tarzı proletaryayı bilinçlendirmek, örgütlen-dirmek, proletarya ile öncüsünün bağlarını sıklaştırmak, emekçi halk kitlelerini proletaryanın saflarına kazanarak devrim için eğitmektir. Eğer proletarya partisi kurulmuş ise devrimci çalışma o partiyi proleter siyasi kitle partisi haline getirmek; çeşitli mesleki örgütler aracılığıyla kitlelerle organik bağlarını sıklaştırmak, proletaryanın ve emekçi halkın sınıf bilincini yükseltmek, demokratik muhalefetin en solunda yürüyerek hakim sınıfları yoğun politik propaganda ile teşhir etmektir.

Eğer, proletarya partisi henüz kurulmamış ise ana görev pro-letaryanın öncü müfrezesini oluşturmaktır. Proletaryanın sınıf partisinin olmadığı bir evrede, devrimci durumun olması halinde bile proleter devrimci dil Fransızca olamaz!

---

[2] Lenin, milli bunalımı (devrimci krizi) şu şekilde tahlil etmektedir: "Marksistler için devrime elverişli bir durum olmaksızın bir devrim imkânsızdır, üstelik her devrimci durum da bir devrime yol açmaz. Genel anlamda bir devrim durumunun belirtileri nelerdir? Şu üç ana belirleyiciyi sıralarsak bizce yanılmış olmayız: 1. Hâkim sınıflar için bir değişiklik yapmaksızın hâkimiyetlerini sürdürmek imkânsız hale geldiği zaman, 'üstteki sınıflar' arasında şu ya da bu şekilde bir buhran olduğu zaman; hâkim sınıfın politikasındaki bu buhran, ezilen sınıfların hoşnutsuzluk ve kızgınlıklarının ortaya dökülmesini sağlayacak bir gedik açtığı zaman, bir devrimin olması için çoğu zaman alttaki sınıfların 'eski biçimde yaşamak istememeleri' yeterli değildir, üstteki sınıfların da 'eski biçimde yaşayamaz hale gelmeleri' gerekir. 2. Ezilen sınıfların sıkıntıları ve ihtiyaçları dayanılmaz hale geldiği zaman, 3. Yukarıdaki sebeplerin sonucu olarak barışta soyulmalarına hiç seslerini çıkartmadan katlanan; ama ortalığın karıştığı zamanlarda hem buhranın yarattığı şartlarla ve hem de bizzat 'üstteki sınıfların' bağımsız tarihi bir eyleme sürüklemele-riyle kitlelerin faaliyetinde oldukça büyük artış olduğu zaman.

Sadece tek tek grupların ve partilerin değil, münferit sınıfların iradesinden de bağımsız olan bu objektif değişmeler olmaksızın, genel kural olarak bir devrim imkânsızdır. Bu objektif değişikliklerin hepsine birden, devrim durumu denilmektedir." (V.I. Lenin, *Sosyalizm ve Savaş*, s. 118-119.)

Bu dönemin proleter devrimci çalışma tarzını Lenin, şu şekilde özetlemektedir:

> Propaganda ve bilinçlendirme, bilinçlendirme ve propaganda o *sırada* objektif şartlar tarafından gerçekten en ön plana itilmişti. Bütün ülkeye hitap eden haftalık olarak yayımlanması ideal gibi gözüken bir siyasi gazetenin yayımlanması için çalışma, o zaman devrim hazırlığı çalışmasının temel taşı olarak görünüyordu (ve *Ne Yapmalı* meseleyi böyle koyuyordu). (Silahlı aksiyon *yerine*) Yığınların bilinçlendirilmesi şiarı, (yöresel ayaklanmalar *yerine*) ayaklanmanın sosyal ve psikolojik şartlarının hazırlanması şiarı, o sırada devrimci-sosyal demokrasinin biricik doğru şiarlarıydı. (*İki Taktik*, s. 79, ikinci baskı.)

1905-1907 yenilgisinden sonraki *ricat* taktiğini ise Stalin şu şekilde anlatmaktadır:

> 1907-1912 devresinde Parti ricat taktiğine geçmek zorunda kaldı; çünkü devrimci eylem yavaşlamıştı, devrim cezri vardı ve taktik zorunlu olarak bu olguyu dikkate almalıydı. Sonuç olarak mücadele şekilleri ve örgüt şekilleri gene değişti. Duma'yı boykot yerine Duma'ya katılma; aleni parlamento dışı eylem yerine Duma'da müdahaleler ve çalışma, genel siyasi grevler yerine özel ekonomik grevler ya da basbayağı hareketsizlik. (*Leninizmin İlkeleri*, s. 83.)

Görüldüğü gibi, evrim dönemlerinde parlamentoyu boykot etme, genel siyasi grevlere gitme, silahlı eylemin her türüne başvurma metotları devrimci değildir. Bu dönemde bu metotlara başvurma sol oportünizmden başka bir şey değildir. Devrimci çalışma metotları, başta proletarya olmak üzere emekçi kitleleri bilinçlendirme, propaganda, özel ekonomik grevler ve demokratik muhalefettir.

Devrim Aşaması

Devrim aşamasında proletarya partisinin çalışma tarzı ve şiarları tamamen değişir. 1905 devrim aşamasında Lenin, evrim aşamasının şiar ve taktiklerine ilişkin şunları söylemektedir: "... şimdi olaylar bu şiarları aşmış bulunuyor; çünkü hareket ilerleme kaydetmiştir; bu şiarlar artık eskidir, kullanılmış ve hizmetini tamamlamış eşyadır." (*İki Taktik*, 2. baskı, s. 79.)

Bu yirmi yılı bir güne sığdıran bu kısa dönemi çok iyi değerlendirmek gerekir: "İhtilal, saatinin alelade, alışılagelen saatlerden farklı olduğunu, tarihin hazırlanması saatlerinden farklı olduğunu ve ihtilal saatlerinde yığınların ruh

haletinin için için kaynamasının, inancın *eylem* olarak ifadesini bulduğunu" iyi anlamak gerekir.

Bugünler, yığınların koro halinde ihtilal türkülerini söylediği nadir günlerdir. Dönem, artık ihtilalci atılımın dönemidir. Bu dönemde kitleler tek bir dilden anlamaktadırlar: O da Fransızcadır. Ve bu dili konuşmak da başlı başına bir sanattır... *Fransız yüreği* veya *Rus devrimci atılımının* rolü burada önem kazanmaktadır. Bu atılımdan yoksun evrim dönemlerinin nice başarılı devrimci, nice ulema devrimcisi bu dönemde acizliğin, korkaklığın ve ihanetin bataklığında kulaç atar.

Bu kısa dönem de ayrıca kendi içinde *geçiş devresi, taktik taarruz devresi ve stratejik taarruz devresi* olmak üzere üçe ayrılır:

a Geçiş Devresi: Fransızcası:

Evrim döneminin hemen bitiminde başlar. Devrim dalgasının yavaş yavaş yükseldiği ve kitleleri sarsmaya başladığı ve kitlelerin inancının kitlesel eylemlere dönüştüğü evrenin Fransızca konuşma taktiğidir.
1905 Devrim döneminde, Fransızca hitabın bu aksamı şöyle idi: Mahalli siyasi grevler, nümayişler, genel siyasi grev ve Duma'yı boykottur.
Bu dönemin Bolşevik taktiğini Stalin şu şekilde açıklamaktadır:

> Nümayişler ve tezahüratlarla öncüye sokak eylemlerini öğretmek ve aynı zamanda cephe gerisinde Sovyetler ve cephede asker komiteleri vasıtasıyla ihtiyatları öncüye bağlamak. (Leninizmin İlkeleri, s. 85. Bu aktarılan kısım, 1917 devrim döneminin geçiş devresi Fransızca konuşma taktiğidir.)

b Taktik Taarruz Devresi:

Bu kısa devre, öncünün şehir eylemlerini öğrendiği dolayısıyla halk kitlelerine önderlik etmeyi becerebildiği ve halk kitlelerine ayaklanmanın doğru taktiklerini öğrettiği devredir. Bu evre, halkın devrimci potansiyelinin iyice yükseldiği, devrim dalgasının en üst seviyeye yaklaştığı, öncünün son hücum öncesi taktik taarruzlarının yoğunlaştığı evredir. Bu devrede başlıca amaç, düşman saflarında yılgınlık ve panik yaratmak, karşı-devrim cephesini dağıtmak ve yarıklar açmaktır.

1905 Devrimi'nin taktik taarruz devresinin devrimci taktikleri, barikat savaşları (sokak savaşları) ve şehir gerillasıdır. Şehir gerillası, şehir proletaryasından oluşmaktadır.

Şehir gerillasının çeşitli görevlerinden bir tanesi olarak halk kitlelerine ayaklanma taktiklerini öğretmesi konusunda Lenin, "*Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler*" yazısında şöyle demektedir: "Aralıktan beri bütün Rusya'da süregelen gerilla savaşı ve korkunç şiddet hareketleri elbette bir ayaklanmanın doğru taktiğini öğrenmede kitlelere yardım edecektir."

c *Stratejik Taarruz Devresi: Nizami Orduya Geçiş ve Ayaklanma:*

1905'in 10 Haziran'ında Lenin diyor ki: "Parlamalar-gösteriler-sokak çarpışmaları, devrimci ordu birlikleri: İşte halk ayaklanmasının gelişmindeki aşamalar bunlardır. Artık son aşamaya ulaştık."

İktisadi ve politik buhran iyice derinleşmiş ve en üst seviyeye çıkmıştır. Artık beklemek, Lenin'in deyişiyle cinayettir. Ve ayaklanma gündemin artık birinci maddesi olmuştur. Stratejik taaruz nizami ordu ile, düzenli ordu ile yapılır. Son hücum için önce dağınık olan bütün güçler bir araya toplanır, Kızıl Ordu yaratılır. (Kızıl Ordu da proleter ordusudur.) Barikat savaşları ve şehir gerilla taktiği artık yerini Kızıl Ordu'nun ayaklanma taktiğine bırakmıştır.

Ekim ayaklanmasının taktiğini Lenin şu şekilde çizmektedir:

> ... ayaklanmayı Marksistçe, yani bir sanat gibi anlamak için aynı zamanda, bir saniye kaybetmeksizin, ihtilal müfrezelerinin *genel kurmayını* örgütlemeli, güçlerimizi taksim etmeli, güvenilir alayları en önemli noktalara göndermeli, Aleksandra tiyatrosunu kuşatmak, Pier Paul kalesini işgal etmeli, genel kurmay heyetini ve hükümeti tutuklamak, askeri öğrencilere ve vahşi tümene karşı, düşmanın şehrin hayati merkezlerine girmesine izin vermektense ölmeye hazır müfrezeleri göndermeliyiz; silahlı işçileri seferber etmeli, onları en son ve amansız mücadeleye çağırmak, aynı zamanda telefon ve telgrafı işgal etmeli, *bizim* ihtilal genel kurmayımızı telefon merkezine yerleştirmeli ve onu telefonla bütün fabrikalara, bütün alaylara, bütün silahlı mücadele merkezlerine vb. bağlamalıyız. ("Marksizm ve İhtilal", *Nisan Tezleri ve Ekim Dersleri*, s. 167-168.)

İşte Sovyetik ayaklanma bu şekilde bir süreç izler. Elbette hayat hiçbir zaman şu veya bu şemalandırmaya harfiyen uygun akmaz. Her soyutlama ve şemalandırma gerçeğin bir kısmını ihmal eder, bir kısmını ise ister istemez abartır. Fakat teorik tahlil, hayatın giriftliğini ve çok yanlılığını kolay anlaşılır hale getirerek, eylem kılavuzluğu görevini yerine getirir. Bu yüzden bu şemalandırmamızdaki dönemleri mekanik bir şekilde birbirinden ayrı şekilde değil de bir sürecin, birbiri içine girmiş iç halkaları olarak görmek gerekir.

IV. BÖLÜM
KESİNTİSİZ DEVRİM
II – III

GİRİŞ

Bilindiği gibi Türkiye solunda uzun yıllar revizyonizm, pratiğe ışık tutmayan entelektüel tahlilleri, kuyrukçu çalışma tarzı ve iğrenç ilişkileri ile etkin ve yönlendirici unsur olmuştur.

1961 Anayasası'nın oluşturduğu sınırlı demokratik haklar, bu akıma hiçbir tarihsel dönemde olmayan maddi bir ortam yaratmıştır.

Devrimci hareket, devrimci-milliyetçi bir rotanın peşine takılarak, onun himayesinde entelektüel planda yıllar önce sosyalizmin ustaları tarafından yazılmış, çizilmiş ve her biri, belli bir devrimci pratiğin ürünü olan siyasi tahliller, yerli "teorisyenler" tarafından adaptasyonlarla, teori yeniden keşfedildi(!). Yıllar ülkedeki devrimci mücadeleye ilişkin "nereden ve nasıl başlanmalıdır?" sorusuna açıklık getirecek somuta ilişkin hiçbir şey yazılmadan geçti. Kitap ve broşür çıkarma (ticaretle karışık) başlı başına bir eylem haline geldi.

Yetişen genç devrimci kuşaklar da bu ortamda, bu ortamın ilişkileri içinde sosyalist gıdalarını aldılar.

Ülkede belki hiçbir sömürge ülkede olmayan çok enteresan bir durum ortaya çıktı. Korkunç bir seviyede(!) (aslında yıllar önce ustalarca yapılmış olan) teorik polemikler, ideolojik spekülasyonlar solu kırıp geçirirken, pratik ise üçbeş üniversitelinin, küçük burjuva anlamda yaptığı gençlik eylemleri olarak kalıyordu.

Revizyonist anlayışla, Amerikalar yeniden keşfediliyor, üç aşağı beş yukarı, belli bir seviyede olan herkesin kabaca doğru olarak değerlendirebileceği, ülkenin tarihsel şartlarının içine "lider teorisyen kadrolar" balıklama dalıyorlar. Kademe kademe önce, Osmanlı İmparatorluğu'nda Asya tipi üretim tarzı mı yoksa feodal üretim tarzı mı egemendi, arkasından da 1960'ların Türkiye'sinde feodalizm mi, yoksa kapitalist ilişkiler mi egemendir, yoksa var olan üretim ilişkileri kapitalize ilişkiler midir, tartışmaları solu kaplıyordu.

Feodalizm egemendir, kapitalizm egemendir tefrikalarının yayımlandığı dergiler etrafında fraksiyonlar savaşı en şiddeti ile yıllar boyu sürdü. Revizyonizm, oportünizm suçlamaları ortalığı kırıp geçirdi. Her çıkan dergi, birer "ciddi" hareketin temsilcisi iddiası içinde sosyalist blok içindeki şu veya bu

devlete karşı politik tavırlarından, Osman Gazi'den itibaren üretim ilişkilerinin gelişme sürecine ilişkin görüşlerini, ilk sayılarında 80-100 (hızını alamayan daha da fazla) sayfalık broşürlerle ortaya koyuyorlardı. (Aslında hepsinin değerlendirmesi de, terminoloji ve nüans farkları hariç, öz bakımından üç aşağı beş yukarı aynıydı.)

Genellikle soldaki samimi unsurlar da, bu havaya göre şart-lanmışlardı. Sürekli olarak herkes, her gün dergilerde ve her yeni ayrılıkta yeni bir Amerika'nın keşfini bekliyordu. Oysa, dünyanın hiçbir ülkesinde devrim hareketi, önce teorik planda binlerce sayfalık yazıları yazıp, sonra da pratiğe geçmemişti. Ulemaların yazıları arasında artık samimi unsurlar ne yapacaklarını şaşırmışlardı.*

İşte biz bu hava içinde, biraz da bu havanın etkisinde kalarak doğru çizgiyi, ayaklarımız bu bataklıkta olduğu için ağır ağır yürüyerek bulduk. Aynı yavaşlıkla da pratiğe geçtik. (Teoriyi devrim yapmak için okuduk, öğrendik. Ancak bu ulema olduk anlamında yorumlanmamalıdır. Biz sosyalizmin öğrencileriyiz. Ve bu öğrencilik, hayatımız boyunca devam edecektir.)

Bu gerçeği de *Kurtuluş*'un birinci sayısında şu şekilde ortaya koymuştuk:

> Bu hareket, revizyonizmin uzun yıllar etkinliğini sürdürdüğü bir ortamda filizlenip gelişmiştir. Dolayısıyla revizyonizmin (pasifizmin) kalıntılarını da içinde belli bir süre taşıyacaktır. Bu kalıntılar savaş içinde, savaşa savaşa atılacaktır. (Metin elimizde olmadığı için kelime kelime aynen değil de, hatırlayabildiğimiz şekilde yazdık.)**

Yine o sayıda bundan böyle yazılacak olan teorik yazıların kısa, öz ve açık yazılar olacağını ve teorik değerlendirmelerin masa başında değil de, pratikten çıkan zengin deney ve tecrübelerin, Marksizm-Leninizm kılavuzluğunda yoğurulacağını belirtmiştik.

Şu anda, daha önce genel hadarı belirtilmiş olan partimizin ideolojik-politik-örgütsel-stratejik ilkelerini ortaya koyarken hareket noktamız bu devrimci tespit noktası olacaktır.

---

* Bu hava içinde oligarşinin, 12 Mart darbesi gelmiş ve bu ortamın bütün yalancı pehlivanlarını, "keskin donkişotlarını" darmadağınık etmiştir.

** Esas metin tam olarak şöyledir: "Bu hareket revizyonizmin uzun yıllar etkin olduğu bir ortamda yeşermiş, gelişmiş ve güçlenmiştir. O yüzden işler ne kadar sıkı tutulursa tutulsun, başlangıçta şu veya bu ölçüde bu ortamın izlerini taşıyacaktır. Tersini düşünmek idealizmdir. Bu kalıntılar savaş içinde, savaşıla savaşıla atılacaktır."

Bu ilkelerimizi, bir sürü genel doğrularla, Marksizmin lafızları arasında yüzlerce sayfalık metinlerle ortaya koymak, takdir edileceği gibi pekala mümkündür. Ve pekala mümkündür sözde pratiğe ışık tutacak, bir sürü masa başı ahkamlar kesmek.

Ama hayır! Partimizin bünyesinde bu tip entelektüel tahlillere yer yoktur. Dilimiz, terminolojimiz ve tahlillerimiz genel olarak dünya devrimci pratiğinin, özel olarak da pratiğimizin ürünü olmalıdır.

Genel çizgimize ilişkin sorunlarımızı en açık, öz ve direkt pratiğimize ışık tutacak şekilde ele almalıyız.

Partimiz, diyalektik ve tarihi materyalizmin ilkeleri üzerine kurulmuş Leninist bir partidir.

Partimiz Marksizm-Leninizm kılavuzluğu altında, emperya-lizmin III. Bunalım döneminin çelişki ve ilişkileri ile bu çelişki ve ilişkilerin Türkiye'ye yansımasının (ülkemizin tarihi, sosyal, politik, ekonomik, psikolojik niteliklerinin) devrimci tespitinden hareketle Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'ni, devrim stratejisi olarak saptamıştır.

Bu stratejik çizgi, kır ve şehri, silahlı propaganda ve öteki politik kitlevi mücadele biçimlerini diyalektik bir bütün olarak ele alan çizgidir.

Bilindiği gibi, gerilla savaşı kavramı, kavram olarak tek başına nitelik belirleyici değildir.

Merkezi otoriteye karşı mahalli mütegallibe de, düzenli birlikleri yenilmiş bir ordu da düşmanına karşı gerilla savaşı yürütebilir.

Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına *Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi* denir. Politikleşmiş askeri savaş stratejik çizgisinin teorik kaynakları, hareket çizgisi, somut durumların somut tahli-lindedir. Yani genel olarak emperyalizmin III. Bunalım döneminin ayırt edici niteliklerinde, özel olarak bu çelişki ve özelliklerin Türkiye şartlarına yansımasında yatmaktadır.

Devrim stratejisini bu şekilde saptayan bir örgütün örgütsel ilkesi de, bu Leninist çizginin örgütsel ilkesi olan, *politik ve askeri liderliğin birliği ilkesidir.*

Bu teorik temelleri kısa ve öz olarak açıklamadan önce, Marksist-Leninist teoriye ilişkin bazı ön açıklamaların, meselenin somutlaşması açısından faydalı olacağı kanısındayız.

A.
ÖN AÇIKLAMALAR

I
MARKSİZM-LENİNİZM BİR EYLEM KILAVUZUDUR

[Bu] Marksizm son derece derinliği olan, son derece karmaşık bir doktrindir.

> Bu Marksizm sürekli olarak, hayatın yeni gerçekleri karşısında derinleşip zenginleşen, kendi kendini aşan bir doktrindir. Marksizmde esas olan lafızlar değil, muhtevadır. Marksizmde değişmeyen tek şey Lenin'in deyişiyle, onun yaşayan ruhu olan diyalektik metottur. Diyalektiğin en elemanter iki unsuru olan, zaman ve mekân kavramları dikkate alınmazsa, Marx ve Engels'e göre Lenin'in, Lenin ve Stalin'e göre Mao Tse Tung'un ve Mao'ya göre de emperyalizmin III. Bunalım döneminin muzaffer proleter devrimcilerinin revizyonistliklerinden bahsetmek mümkündür.
>
> Oportünizm, her yerde ve her zaman bilimsel sosyalizmi tahrifte iki metoda başvurur.
>
> Ya zaman ve mekân kavramlarını dikkate almadan, Marksizmin ustalarının başka tarihi şartlar için ileri sürdükleri ve yaşanılan dönemde eskimiş olan tezlere dört elle sarılır ve bu tezleri kendi sapmasına dayanak yapmaya çalışır. Veya Marksizm-Leninizmin her şart altında geçerli tezlerini –zaman ve mekân değişmiştir, o yüzden geçerli değildir– diyerek, Marksizmi revize eder. (Bkz. *Kesintisiz Devrim* - I.)

Revizyonizm ve oportünizm teoriyi bir dogma ve nas olarak ele alır. Sadece devrim anlayışı, sınıflar kombinezonu ve örgüt meselelerinde değil, çalışma metotlarında da revizyonizmin soruna yaklaşması böyledir. Geçmiş dönemde ustalar tarafından öngörülen mücadele metotlarının varlığı, oportünistlere

göre teorinin revizyonudur. Mesela, 1905-07 Ayaklanma döneminde, devrim dalgasının düşüş evresinde, gerilla savaşına başvuran Bolşevikler, Kadetler (burjuva partisi) ve Menşevikler tarafından anarşizmle, narodnizmle ve blanquizmle suçlanmışlardır. Menşevikler bu mücadele biçiminin Marx ve Engels'in yapıtlarında olmadığını ileri sürmüşlerdir.

Keza Mao, şehir proletaryasının anahtar rolü oynamadığı (ayaklanma ile değil, halk savaşı ile zafere erişecek olan) Çin Devrimi'nde, gerilla savaşını temel alarak Sovyet Devrimi modelinden farklı bir çizgi izlemiştir. Mao, bu yüzden pasifistler tarafından Leninist olmamakla, narodnik olmakla, Leninizmi revizyona tabi tutmakla suçlanmıştır. Gerekçe, Mao'nun devrim yolu ve mücadele biçimlerine ilişkin öngördüklerinin Lenin ve Stalin'in kitaplarında mevcut olmayışıdır.

III. Bunalım döneminde pasifistlerin itirazları gene aynıdır. Değişen tarihsel durumu dikkate almayan oportünistler için teoriyi diyalektik olarak ele alıp, pratiğe uygulayan Marksist-Leninistlerin çizgisi ve pratik içinde geliştirilen aktif mücadele metotları, Lenin, Stalin ve Mao'nun kitaplarında olmadığından anti-Leninisttir, sol sapmanın ve anarşizmin çizgisidir.

Her tarihsel dönemde, sağ oportünizm teoriyi "ortodoks" yönden dondurarak, Marksizmin yaşayan ruhu somut durumların somut tahlilini bir yana atarak, onun özüne değil de lafızlarına dört elle sarılır.

II
LENİNİZMİN EVRENSEL TEZLERİ

Konuyu genişletip, laf kalabalağına yol açmadan siyasi pratiğe ilişkin evrensel ilkeleri şu şekilde belirtebiliriz.

Özetle bu ilkeler devrim, parti ve devlet teorilerinde yatmaktadır.

Sırasıyla özetleyelim:

-Devlet aygıtı, bürokrasi ve militarizmi ile bir bütün olarak egemen sınıfların bir baskı örgütüdür.

-Devrim, halkın devrimci girişimiyle –aşağıdan yukarı– mevcut devlet cihazının parçalanarak politik iktidarın ele geçirilmesi ve bu iktidar aracılığıyla –yukarıdan aşağıya– daha ileri bir üretim düzeninin örgütlenmesidir. Bunun için:

1) Milli krizin varlığı

2) Öncünün varlığı

3) Kitlelerin bilinçli ve örgütlü olarak savaşa katılması şarttır.

-Emperyalist dönemde tek ülkede devrim olabilir. Bu dönemde burjuvazi devrimci niteliğini kaybetmiştir. Kendi devrimini yapamaz. Bu yüzden geri-bıraktırılmış ülkelerde proletarya tek bir süreç içinde ikili devrimci görevle karşı karşıyadır. (Kesintisiz Devrim esprisi)

-Proletaryanın siyasi partisi olmadan proletarya devrimi olamaz.

-Proletaryanın partisi ideolojik, ekonomik-demokratik ve politik olmak üzere üç cephede birden savaşan, diyalektik ve tarihi materyalizmin temeli üzerine kurulmuş olan proletaryanın öncü müfrezesidir.

-Devrim sürekli ve kesintisizdir. Sadece iktidarın ele geçirilip, altyapının düzenlenmesi ile bitmez, üstyapıda, sınıflı toplumlara özgü çelişkiler ortadan kalkana kadar devam eder. (*Kültür ihtilali*)

Leninizmin bu evrensel tezlerinin herhangi birisinin eskimiş olduğunu, dolayısıyla geçersizliğini iddia edenler, bu iddiaları ister soldan (Debray), isterse de sağdan (klasik r*evizyonizm*) gelsin anti-Leninizmdir; revizyonizmdir.

III
EVRİM-DEVRİM AŞAMALARI VE ÇALIŞMA TARZI

Marx, Engels ve Lenin devrimci mücadeleyi iki evrede mütalaa ederler: *Evrim dönemi, devrim dönemi.*

> Marx ve Engels proletaryanın devrimci mücadelesini evrim ve devrim aşamaları olmak üzere iki aşamada formüle ederler. Her iki aşamada da proletaryanın devrimci taktiği değişiktir. Devrim aşaması kısa bir dönemdir. Bu aşama verili sosyal düzenin altüst olması aşamasıdır. Bu kısa aşamada proletaryanın ve öncüsünün taktiği hücumdur; gündemde tek bir madde yazilidir: AYAKLANMA. Bu dönemde proletaryanın taktiği verili devlet mekanizmasını parçalayarak, proletaryanın devrimci iktidarını kurmaktır. Marx ve Engels bu taktiğe Fransızların ihtilalci atılım ve geleneklerinden esinlenerek Fransızca konuşma adını koymuşlardır. (...) Proletaryanın devrim dönemindeki taktiği budur. (Bkz. *Kesintisiz Devrim -I*)

Evrim aşaması ise uzun bir dönemdir. Bu dönemde proletaryanın partisinin görevi proletarya ve müttefiklerini bilinçlendirme, örgütlendirme ve devrim aşamasının sosyal ve psikolojik şartlarını yaratmaktır.

Marx ve Engels bu evrim döneminin devrimci çalışma tarzını şu şekilde ortaya koymaktadırlar:

Bu uzun dönemin devrimci mücadelesi, *içeride* oportünizme karşı amansız ideolojik mücadele vermek, *dışarıda* ise, proletaryanın sendikal mücadelesinden, halk kitlelerinin ekonomik ve demokratik mücadelesine kadar kitlelerin günlük mücadelesini örgütlemekten, mevcut gerici yönetime karşı, demokratik muhalefetin en solunda yer alarak, siyasi muhalefeti yönlendirmeye kadar her çeşit eylem biçimini kapsar (silahsız). Marx ve Engels, proletaryanın bu aşamadaki devrimci diline, Alman proletaryasının ideolojik-teorik seviyesinin yüksekliğinden ve halk kitlelerini kendi saflarına çekmekteki maharetinden dolayı, Almanca konuşma demişlerdir. (Bkz. *Kesintisiz Devrim -I.*)

Marx ve Engels'deki evrim aşaması, devrim aşaması ve ihtilalin objektif şartları meselesi, Lenin'in tahlillerinde iyice açıklık kazanmaktadır. Bunda şüphesiz Lenin'in yaşadığı dönemin, proleter devrimleri çağı olmasının ve Lenin'in iki devrim tecrübesi geçirmesinin büyük rolü vardır.

Lenin'e göre emperyalist dönemde, bütün ülkelerde kesintisiz devrim anlayışı içinde proletarya devriminin objektif şartları vardır. Üretici güçlerin dünya çapında ulaşmış olduğu seviye devrim yapmak için olgundur. Hazır olarak var olmayan devrimin subjektif şartlarıdır. Leninizmin temellerini devrimin subjektif şartlarının hazırlanması teşkil eder... Lenin, Marx ve Engels'in evrim ve devrim aşamaları ayrımında somut durumların farklılığından dolayı değişiklikler yaptı.

Marx ve Engels'e göre, dünya çapında devrimin objektif şartlarının olgun olduğu zaman, sosyalistlerin dili Fransızca olmalıdır.

Bilindiği gibi emperyalist çağ dünya çapında devrimlerin objektif şartlarının olgun olduğu çağdır. Düz mantığa göre, Marx ve Engels'in önerilerinin doğal sonucu bu dönemde sosyalistlerin görevi sürekli Fransızca konuşmaktır. Durmadan, yılmadan devamlı taarruz etmektir.

Ama diyalektik mantık için durum böyle değildir. Dünya devrimi asla zamandaş olmayacaktır. Önce bir veya birkaç ülkede olacaktır. Bu yüzden her ülkenin kurtuluşu, bizzat o ülkenin proletaryasının kendi eseri olacaktır. Devrimler ne ithal edilebilir ne de ihraç edilebilir.

Bir ülkede devrimin objektif şartlarının olabilmesi için, kapi-talizmin dünya çapındaki genel bunalımından başka, o ülkenin kendi milli bunalımını da yaşaması gerekmektedir. Leninizmin ayrımına göre devrim aşamasında olunabilinmesi için: a) Proletaryanın bilinç ve örgütlenme seviyesinin devrim için yeterli olması gerekir. (Devrimin subjektif şartlarının olgun olması şarttır.) b) Ezeni de, ezileni de etkileyen bir milli bunalımın olması şarttır. (...)

Devrim aşaması kısa bir andır. Evrim aşaması ise uzun bir süreçtir... (Bkz. *Kesintisiz Devrim -I.*)

Evrim aşamasına ilişkin Bolşevik çalışma tarzı Lenin'e göre şöyledir:

> Evrim döneminin devrimci hitap dili Almanca'dır. Almanca konuşma döneminde ihtilalci atılıma yer yoktur. Bu dönemin devrimci çalışma tarzı proletaryayı bilinçlendirmek, örgütlendirmek, proletarya ile öncüsünün bağlarını sıklaştırmak, proletaryanın ve emekçi halkın sınıf bilincini yükseltmek, demokratik muhalefetin en solunda yürüyerek, hâkim sınıfları yoğun politik propaganda ile teşhir etmektir.

Eğer proletaryanın partisi henüz kurulmamış ise ana görev, proletaryanın öncü müfrezesini oluşturmaktır. Proletaryanın sınıf partisinin olmadığı bir evrede, devrimci durumun olması halinde bile devrimci dil Fransızca olamaz. Bu dönemin proleter devrimci çalışma tarzını Lenin, şu şekilde özetlemektedir:

> Propaganda ve bilinçlendirme, bilinçlendirme ve propaganda o sırada objektif şartlar tarafından gerçekten ön plana itilmişti. Bütün ülkeye hitap eden haftalık olarak yayımlanması ideal gibi gözüken bir siyasi gazetenin yayımlanması için çalışma, o zaman devrim hazırlığı çalışmasının temel taşı olarak görünüyordu. (Ve *Ne Yapmalı* meseleyi böyle koyuyordu.) (*Silahlı Aksiyon yerine*) Yığınların bilinçlendirilmesi şiarı, (*yöresel ayaklanmalar yerine*) ayaklanmanın sosyal ve psikolojik şartlarının hazırlanması şiarı, o sırada devrimci-sosyal demokrasinin biricik doğru şiarlarıydı (*İki Taktik*, s. 78) (bkz. *Kesintisiz Devrim -I*).

Evrim aşamasını ve çalışma tarzını bu şekilde ortaya koyan Lenin, 1905 Devrim aşamasında şunları söylemektedir: "... Şimdi olaylar bu şiarları aşmış bulunuyor, çünkü hareket ilerleme kaydetmiştir, bunlar artık eskidir, kullanılmıştır, hizmetini tamamlamış eşyadır (yani evrim aşamasına ilişkindir)" (*İki Taktik*, s. 78).

Kısa olan devrim aşamasında da Bolşevik taktik ve şiarlar, derhal ayaklanma değildir. Bu kısa dönemde ayrıca kendi içinde *geçiş devresi, taktik taarruz devresi ve stratejik taarruz devresi olmak üzere üçe ayrılır.*

> a) Geçiş devresi Fransızcası: Evrim döneminin hemen bitiminde başlar. Devrim dalgasının yavaş yavaş yükseldiği ve kitleleri sarsmaya başladığı ve kitlelerin inancının kitlesel eylemlere dönüştüğü evrenin Fransızca konuşma taktiğidir.
>
> 1905 Devrim döneminde, Fransızca hitabın bu aksamı şöyle idi; mahalli siyasi grevler, nümayişler, genel siyasi grev ve Duma'yı boykottur. (...)
>
> b) Taktik Taarruz Devresi: Bu kısa devre, öncünün şehir eylemlerini öğrendiği dolayısıyla halk kitlelerine önderlik etmeyi becerebildiği ve halk kitlelerine ayaklanmanın doğru taktiklerini öğrettiği devredir. Bu devre, halkın devrimci potansiyelinin iyice yükseldiği, devrim dalgasının en üst seviyeye yaklaştığı, öncünün son

hücum öncesi taktik taarruzlarının yoğunlaştığı evredir. Bu devrede başlıca amaç, düşman saflarında, yılgınlık ve panik yaratmak, karşı-devrim cephesini dağıtmak ve yarıklar açmaktır.

1905 Devriminin taktik taarruz devresinin devrimci taktikleri; barikat savaşları (sokak savaşları) ve şehir gerillasıdır. Şehir gerillası, şehir proletaryasından oluşmaktadır.

Şehir gerillasının çeşitli görevlerinden bir tanesi olarak, halk kitlelerine ayaklanma konusunda Lenin, Moskova Ayaklanmasından Alınacak Dersler yazısında şöyle demektedir. "Aralıktan beri Rusya'da süregelen gerilla savaşı ve korkunç şiddet hareketleri el-bette bir ayaklanmanın doğru taktiğini öğretmekte kitlelere yardım edecektir."

c) Stratejik Taarruz Devresi, Nizami Orduya Geçi} ve Ayaklanma: 1905'in 10 Haziranında Lenin diyor ki: "Parlamalar-göste-riler-sokak çarpışmaları, devrimci ordu birlikleri –işte halk ayaklanmasının gelişimindeki aşamalar bunlardır. Artık son asamaya ulaştık."

İktisadi ve politik buhran iyice derinleşmiş ve en üst seviyeye çıkmıştır. Artık beklemek Lenin'in deyişiyle cinayettir. Ve ayaklanma gündemin birinci maddesi olmuştur. Stratejik taarruz nizami ordu ile, düzenli ordu ile yapılır. Son hücum için, önce dağınık olan bütün güçler bir araya toplanır; Kızıl Ordu yaratılır (Kızıl Ordu proleter ordusudur). Barikat savaşları ve şehir gerilla taktikleri artık yerini Kızıl Ordu'nun ayaklanma taktiğine bırakmıştır. (Bkz., *Kesintisiz Devrim -I)*

İşte Lenin dünyanın altı sömürgeci ülkesinden birisi olan Rusya'da proletaryanın devrimci sürecini ve taktiklerini böyle koyuyordu.

Stalin, *Leninizmin İlkeleri*'nde, 1905 Devrim aşamasının taktiklerine devrimin *med aşaması* taktikleri demektedir.

Ve 1905 Devriminin yenilgiye uğramasından sonra, tekrar bir uzun evrim dönemine girildiğini devrim cezrinin başladığını söylemektedir.

Hemen görülebileceği gibi, Marx, Engels ve Lenin'de devrim ve evrim aşamaları ve taktikleri *kesin çizgilerle* ayrıdır.

Marx ve Engels'in tahlil ettikleri bu süreç burjuva toplumuna ilişkin, Lenin'inki ise dünyanın en büyük altı sömürgeci ülkesinden birisi olan, öteki Avrupa ülkelerine kıyasla nispeten zayıf fakat iç dinamiği ile gelişen bir kapitalizmin olduğu Çarlık Rusya'sına ilişkindir.

Yine açıkça görülebileceği gibi her iki aşamada da, devrimci çalışmalar, şiar ve taktikler farklıdır. Evrim aşamasında öngörülen taktik şiar ve metotlar, Almanca'dan kaynaklanmaktadır. Ve silahlı aksiyon evrim aşamasının temel

mücadele metodu asla değildir. Devrim aşamasında ise, devrim dalgasının yükselmesine paralel olarak silahlı aksiyon temel olmaktadır.

Marksizm-Leninizmde politik mücadele biçimleri çeşitlidir. Literatürde bu biçimler a) Silahlı aksiyon, b) Silahlı aksiyonun dışındaki mücadele biçimleri diye iki başlıkta mütalaa edilirler. Devrimci sürecin evrim ve devrim diye kesin çizgilerle ayrıldığı ülkelerdeki Marksist-Leninist partiler daima bu iki mücadele biçiminin birisini bu iki evreye göre temel, ötekini ise ona tabi (tali) olarak seçerler, (içinde bulunduğumuz evrede bu kesin çizgili ayrım emperyalist-kapitalist ülkeler için geçerlidir.)

Devrim için uzun ve dolambaçlı halk savaşının zorunlu bir durak olduğu, emperyalist hegemonya altındaki geri-bıraktırıl-mış ülkelerin somut pratikleri, devrimci sürecin bu evreleri arasındaki ilişkide değişiklik yapmıştır.

Şöyle ki, emperyalist hegemonya altındaki ülkelerde, (ister II. Bunalım döneminin emperyalist hegemonyasının dışsal bir olgu olduğu feodal, yarı-feodal ülkelerde olsun, isterse de III. Bunalım döneminde emperyalist hegemonyanın içsel bir olgu olduğu emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu geri-bıraktırılmış ülkelerde olsun) evrim ve devrim aşamaları, (Çarlık Rusya'sında olduğu gibi zayıf da olsa) içsel dinamikle kapitalizmin geliştiği ülkelerdeki gibi kesin çizgilerle ayrılamaz. Bu tip ülkelerde devrim aşaması kısa bir aşama değil, oldukça uzun bir aşamadır. Evrim aşamasının nerede bittiğini, devrim aşamasının ise nerede başladığını tespit etmek *fiilen* imkânsızdır. *Her iki aşama iç içe girmiştir.*

Bu ülkelerdeki emperyalist hegemonya bağımsız bir milli burjuvazinin gelişmesine engel olduğundan ülke kapitalist bir ülke olsa bile, var olan kapitalizm kendi iç dinamiği ile gelişemediğinden çarpıktır, emperyalizme göre biçimlenmiştir. Emperyalist hegemonya toplumun kendi iç dinamiği ile gelişmesine engel olduğu için ülke altyapı ilişkilerinden üstyapısına kadar, *milli bir kriz* içindedir.

Bu milli kriz, tam anlamı ile olgun değildir. Ancak şu veya bu ölçüde vardır. Var olan bu krizin derinleştirilip olgunlaştırılması, tamamen o ülke devrimcilerine bağlıdır.

Özetle söylersek, *emperyalist hegemonya altındaki bütün ge-ri-bıraktırılmış ülkelerde milli kriz, tam anlamı ile olgunlaşmış olmasa bile mevcuttur.* Bu ise devrim durumunun sürekli olarak var olması, evrim ve devrim aşamalarının iç içe girmesi, bir başka deyişle silahlı eylemin objektif şartlarının mevcudiyeti demektir.

Emperyalist hegemonya altında bir ülke olan Türkiye'de silahlı kurtuluş savaşını sürdüren partimiz evrim ve devrim aşamaları değerlendirmesini bu gerçeğin ışığı altında şu şekilde ortaya koymuştur:

> Ülkemizdeki pasifistler evrim aşamasında olduğumuzu, bu yüzden de içinde bulunduğumuz evrede silahlı savaşın objektif şartlarının mevcut olmadığını iddia etmektedirler. Bu iddiaları temelden sakat ve yanlıştır. Bu şekildeki tahlillerin tek amacı teslimiyetçiliğe ideolojik kılıf giydirmektir. Emperyalizmin işgali altındaki ülkelerde evrim ve devrim aşamaları bu şekilde bıçak gibi birbirinden ayrılamazlar. Bu aşamalar birbirinin içine girmiştir. Ayrıca emperyalizmin işgali karşı tarafın bizzat zora, şiddete, silaha başvurması demektir. Bu ise, silahlı savaşın objektif şartlarının mevcudiyeti demektir.
>
> Şu anda iktidar mücadelesi yapan partimiz iktidarı alabilecek güçte ve aşamada değildir. Ancak düzenli ordular aşamasında, bütün yurt çapında yönetimi ele geçirmekten söz etmek mümkündür. Ve biz, bugün bu aşamayı yaşadığımızı asla iddia etmiyoruz. Biz sadece halkımızın ihtilalci savaşının bu aşamaya gelebilmesi için, gerilla savaşının şart olduğunu iddia ediyor ve bu amaçla da döğüşüyoruz. (Bkz. THKP *Devrim Stratejisi*, I No'lu Parti Bildirisi).

Bu devrimci değerlendirmeye karşı çıkış, sadece ülkemizin pasifistlerine özgü değildir. Emperyalist hegemonya altında olan bütün geri-bıraktırılmış ülkelerin solundaki pasifistlerin şiddetle karşı çıktıkları bir değerlendirmedir bu.

Meselenin özü de budur. Gerilla savaşına karşı olan (lafta evet deyip de, pratikte karşı olanlar da dahil) bütün geri-bıraktırılmış ülkelerin pasifistleri Lenin'in klasik tanımına dört elle sarılırlar. Meselenin, zaman ve mekan mefhumlarının ışığında bu devrimci konuş tarzı, onlara göre maceracılıktır, anarşizmdir, fokoculuktur vs.

Gerekçe, ülkede Lenin'in klasik tanımına uygun bir milli kriz mevcut değildir.

Bu konuda bir örnek verelim. Cezayir'de küçük burjuva devrimcileri, Fransız emperyalizmine karşı, silaha sarılıp halk savaşını sürdürürlerken, Cezayir Komünist Partisi ise, Lenin'in klasik tanımına dört elle sarılıp, ülkede silahlı kurtuluş savaşının objektif şartlarının olmadığını, evrim aşamasını yaşadıklarını söyleyerek, evrim döneminin mücadele biçimlerini temel alıyordu. Bilindiği gibi Cezayir Halk Savaşı, Cezayir Komünist Partisi'nin değil, küçük bur-

juva radikallerinin önderliğinde zafere erişti. Savaştan sonra, Cezayir Komünist Partisi'nin sekreteri Beşir Hacı Ali'nin yaptığı özeleştiri ilginçti. Diyor ki bu konuda Beşir Hacı Ali:

> Durumu doğru değerlendirememizin hemen akla gelen sebeplerinden biri de ... devrimci bir durumun gelişmesi konusunda yaptığımız değerlendirmelerin yüzeyde kalışıdır. Komünist Partisinin inandığı, Kasım 1954'te şartların bir ulusal kurtuluş savaşı vermemiz için elverişli bir olgunluğa erişmemiş olmasıydı. Çünkü Lenin'in koyduğu şartların kapitalist ülkelerle ilgili olduğunu ve askeri eylemlerle genel ayaklanmanın farkını unutuyorduk. (Bkz. Pomeroy, *Gerilla Savaşı ve Marksizm*, s. 320.)

İşte, iş işten geçtikten sonra pasifizmin trajik günah çıkarması!

B.
EMPERYALİZMİN III. BUNALIM DÖNEMİ VE LENİNİST ÇİZGİ

I
EMPERYALİZMİN III. BUNALIM DÖNEMİ

Amerikan emperyalizmi, II. yeniden paylaşım savaşından en az yıpranmış ve en çok karlar sağlamış emperyalist ülke olarak çıktı. Geçmiş dönemlerle kıyaslanmayacak seviyede yaptığı sermaye ihraç ve transferleri ile öteki emperyalist-kapitalist ülke ekonomilerini hegemonyası altına aldı. Halk savaşlarına ve de sosyalist bloka karşı, emperyalist blokun jandarmalığını üstlendi. Dünya kapitalist blokunun, bu dönemde, Amerikan İmparatorluğuna dönüştüğünü söylemek herhalde yanlış olmayacaktır. (Kapitalist dünya üretiminin 2/5'ini USA yapmaktadır.)

Emperyalizmin III. Bunalım dönemi denilen bu dönemde, emperyalist ilişki ve çelişkiler *biçim olarak* iki temel cephede de-ğişikliğe uğramıştır.

1) *Emperyalistlerarası rekabetin (uzlaşmaz çelişkilerin) emper-yalistlerarası yeniden paylaşım savaşına yol açması imkânı ortadan kalkmıştır.*

2) *Emperyalist işgalin biçimi değişmiştir.*

Bugün dünyada tam sömürge tipi ülke hemen hemen kalmamış gibidir. Açık işgal yerini gizli işgale bırakmıştır.

II. yeniden paylaşım savaşından sonra dünya, burjuva araştırmacılarının "II. Sanayi Devrimi", Marksist araştırmacıların ise, "*bilim ve teknik devrim*" çağı dedikleri bir çağa girmiştir.

"İnsanlığın atom enerjisini kullanmasına, evrenin fethine, kimyanın gelişmesine, üretimin otomatikleştirilmesi ve bilimle tekniğin diğer muazzam başarılarına bağlı olan bir bilimsel ve teknik devrim çağına girdiğinden bugün kimsenin şüphesi yoktur."

Dünya sosyalist blokunun dev gelişmesinin yanında, emper-yalizm, özellikle Yankee emperyalizmi, bilimsel teknik ve keşifleri kullanarak, üretimi belli ölçülerde artırarak, nükleer vurucu kuvvetleri ile -dünya sosyalist bloku da bu güçlere sahiptir- dünyayı yok edecek bir seviyeye gelmiştir.*

(Bu "bilimsel ve teknik devrim" burjuva iktisatçılarının düz mantığına göre, kapitalizmin bunalımına ilaç olmuştur. Oysa durum tam tersinedir. "Bilimsel ve teknik devrim" kapitalist rejimin özündeki mevcut çelişkileri görülmedik seviyeye çıkartarak, kapitalist ilişkiler çerçevesini çatırdatmaktadır. Üretimin artan yoğunlaşması, sermayenin temerküzü, özel tekellerle devlet tekellerinin iç içe girmesi, anormal bir talep yetersizliği, korkunç bir kaos yaratmıştır.)

Bir yandan sermayenin korkunç bir seviyede yoğunlaşması ve temerküz etmesi, öteki taraftan dünyanın 1/3'ünün kapitalist sömürünün dışına çıkması, kapitalizm için metropolün dışında pazarların korkunç derecede daralması sonucunu doğurmuştur.

İşte kapitalizmin bunalımını had safhaya çıkaran, onun kudurmuş ve azgın bir güç haline gelmesinin nedeni budur. Bu emperyalistlerarası çelişkileri korkunç seviyede keskinleştirip derinleştirmiştir.

"Kapitalist ekonominin gelişme ritmi, kapitalist pazarın durumu ile belirlenmiştir."

Nükleer vurucu güçlerin dünya çapında erişmiş olduğu seviye ve de esas tayin edici olarak da, dev dünya sosyalist blokunun varlığı, emperyalistlerarası had safhaya ulaşmış olan uzlaşmaz çelişkilerin ekonomik plandan askeri plana sıçramasına engel olmaktadır. Bir yandan çelişkiler keskinleşip derinleşirken, öte yandan da entegrasyona gidilmektedir.

Emperyalistlerarası uzlaşmaz çelişkilerin had safhaya çıkması, ancak bu çelişkileri yeniden paylaşım savaşı ile geçici olarak çözümleyememeleri ve zorunlu olarak entegrasyona gitmeleri kapitalizmin krizinin en öldürücü aşamayı yaşaması demektir.

---

* Uluslararası revizyonizm buradan hareket ederek emperyaliz-min özünün değiştiğini, bu yüzden de Leninizmin evrensel tezlerinden birisi olan "şiddete dayanan devrim" tezinin geçersiz olduğunu iddia etmektedir. Oysa değişen öz değil, biçimdir. Emperyalizm bir sistem olarak çökene kadar da Leninizmin evrensel tezleri geçerliliğini muhafaza edecektir.

Bugün Yankee emperyalizmi tam bir kriz içindedir. Oysa II. yeniden paylaşım savaşını takip eden yıllarda, Avrupalı ve Japon dostlarını, tam bir ekonomik kontrol altına almış olan Yankee emperyalizmi, uzun bir süre ekonomisinin "istikrar"ını devam ettirebilmiş ve uzun süre kendi ekonomik ve politik taleplerini onlara dikte ettirmiştir. Kapitalist dünyada dolar değişmez birim olarak kalmıştır.

Ancak kapitalizmin dengesiz gelişme kanunu bu süre içinde işlemiş ve Avrupa ve de Japon emperyalizmi Amerikan hegemon-yasını tehdit eder duruma gelmiştir. Amerikan ekonomisi –işleyen kapitalizmin kanunlarıyla– son on yıldır tam bir kriz içine girmiş ve son yıllarda bu krizi had safhaya gelmiştir. Amerikan ekonomisindeki kriz o derece artmıştır ki, Yankeeler efsanevi dolarının dokunulmazlığını istemeye istemeye –iki yıl geciktirerek– bozmuşlardır. Amerika dolarını 1969'da devalüe etmesi gerekirken, iki yıl dostlarını zorlamış fakat bazı tavizlerin dışında olumlu sonuç alamamış ve 1971'de devalüe etmiştir.

Eğer, III. Bunalım döneminin belirttiğimiz özelliği olmasaydı, Yankeeler dostlarının tavizleri ile yetinmeyip, pazar sorununu halletmek için, işi silahla çözümlemek yolunu tercih ederlerdi. (Böylece bir taşla iki kuş vurmuş olurlardı; çünkü aynı zamanda savaş, kapitalizmin talep yetersizliği hastalığının bir ilacıdır.) Ancak dünya sosyalist blokunun varlığı ve de tekniğin ulaşmış olduğu dev gelişme seviyesi bu tip politikanın aynı zamanda kendi sonu demek olduğunu da hatırlatmaktadır. (Metropollerde ve sömürgelerdeki emekçi sınıflar arasında sosyalizmin bu dönemde kazandığı olağanüstü prestijin de dikkate alınması gerekir. Bu faktör de son derece önemlidir.)

Bu dönemde emperyalizmin iç ve dış pazarlarının son derece daralması, buna karşılık sorunun yeniden paylaşım savaşı ile çözümlenememesi karşısında, genel olarak emperyalizm, özel olarak da Yankee emperyalizmi içte ve dışta iki metoda başvurmuştur. İçte *ekonomisini askerileştirmiş*, dışta ise, eski sömürgecilik metoduna ilaveten yeni-sömürgeciliğe başlamıştır.

Bilindiği gibi iç pazar emekçilerin ferdi tüketimini artırmakla mümkündür. Ancak çalışan nüfusun gerçek gelirlerinde esaslı yükselmelerle iç pazar genişleyebilir. Fakat bu kapitalizmin tabiatına aykırıdır. Artan karlar peşinde koşmak tekellerin öz tabiatıdır. Sermayenin yoğunlaşıp, temerküzü, kapitalist toplumda işçi ve emekçi sınıfların gerçek gelirlerinin azalması sonucunu doğurmaktadır. 1952'den itibaren, Amerikan proletaryasının gerçek geliri, sürekli olarak düşmüştür.

İç pazarın daralması karşısında, talep yetersizliğine Yankeelerin bulduğu formül, ekonominin daha fazla askerileştirilmesi formülüdür.* (Bu formülün de kapitalizmi kurtaramayacağını hayat bugün ortaya koymuştur.)

Sermayenin olağanüstü yoğunlaşması ve temerküzü, tekelci kapitalizmi, gerçek anlamı ile tekelci devlet kapitalizmine dönüştürmüştür.** Bu da tekellerin gücüyle, devletin gücünün iç içe girmesi, tek bir mekanizma haline dönüşmesi demektir. (Tekelci devlet kapitalizmi aşamasını bilindiği gibi Lenin, sosyalizme geçişin maddi şartlarının en olgunlaştığı aşama olarak nitelemektedir. Yani kapitalizmin uzlaşmaz çelişkileri en had safhadadır.)

Ekonomisini olağanüstü derecede militarize etmiş olan Yankee emperyalizmi, bu durumun doğal sonucu olarak, dünya çapında saldırganlığını, kudurganlığını korkunç bir seviyede artırmış, Pentagon bir yandan CIA'nın komploları ile sömürge ve yarı-sömürge ülkelerde temsili demokrasileri bile rafa kaldırtarak, militarist rejimlerin kurulmasını sağlarken, öte yandan, milli kurtuluş savaşlarının yürütüldüğü ülkeleri cehenneme çevirmek için bütün güçlerini seferber etmiştir.

Emperyalizmin stratejik planda çökerken, taktik planda gücünü ve saldırısını artırması esprisi budur.

"Bilimsel ve teknik devrim" çağında, uluslararası kapitalizm pazar darlığından dolayı, korkunç seviyeye gelmiş olan krizini geçici olarak gidermek amacıyla, dışta, eski sömürme metotlarında değişiklikler yapmıştır dedik. (Bu,

---

* Amerikan savaş mekanizması garip şekilde ve aşırı ölçüde büyümüştür. Ekim 1961'de Amerikan *Nation* dergisi, Fred Cook'un "Jaggemsut: Savaşa Yönelen Devlet" adlı incelemesini bir özel sayıda yayınladı.

"Sınai-asker karması, yani meslekten yetişmiş askerler grubu ile savaş malzemesi sayesinde zenginleşen kapitalistler, Amerikan politikasını gittikçe daha fazla tayin etmektedir. Akan milyarlar, Pentagona bütün ülkeye yayılan ekonomik bir kudret vermektedir. Silahlı kuvvetlerin aktifi, United States Steel, American Telephone and Telegraph, Metropolibin Life Insurance, General Motors ve Standart Oil of New Jersey şirketlerinin toplam aktifinden üç kat büyüktür. Savunma bakanlığından ücret ve maaş alanların sayısı, bu büyük şirketlerde çalışan toplam işçi ve memur sayısından üç kat daha fazladır."

Cook'un belirttiğine göre, 1960-61'deki askeri bütçenin, aşağı yukarı 21 milyar doları savaş malzemesi ve askeri donatım satın alımı için sarf edilmiştir. Bu siparişler ve girişimler, Amerikan ekonomisini askeri programa sıkı sıkıya bağımlı kılmaktadır.

1960-61'de durum böyleydi. Son on yıl içinde ise, ekonominin askerileştirilmesi korkunç bir seviyeye gelmiştir.

** Bu aşamada, bankalar gibi "para oyunlarıyla ilgili" örgütler mali oligarşiye yetmemektedir. Bu konuda emekli sandıkları, karşılık sandıkları, sigorta şirketleri gibi örgütler güçlerini artırmaktadırlar.

eski metotlarını terk ettiği anlamında yorumlanmamalıdır. Bugün, her iki biçim birlikte işlemektedir. Ancak ağırlık yeni biçimlerindedir.)

Bizim pratiğimizi birinci dereceden ilgilendiren bu konu üzerinde etraflıca duralım.

I. ve II. genel bunalım dönemlerinde uluslararası kapitalizmin pazarları, III. Bunalım döneminde olduğu gibi iyice daralmış değildi. Daha önce belirttiğimiz gibi, teknoloji ve de sermayenin yoğunlaşıp, temerküzü bu seviyede değildi. Bu yüzden uluslararası kapitalizm, sömürge ülkelere emtia ihracı ve nakit sermaye ihraç ve transferi ile pazar sorununu halledebiliyordu. Onun için dünya bu kadar küçülmüş (pazarlar daralmış) ve de talep eksikliği bugünkü korkunç seviyeye gelmiş değildi. Bu bakımdan emperyalizmin sömürge ülkelerde pazar genişletmesi diye bir sorunu yoktu. Mevcut yapı korunarak –tabi belli ölçülerde feodalizm çözültülüp, komprador burjuvazi yaratılmıştı– feodalizmle ittifaka giren emperyalizm sömürüsünü rahatlıkla sürdürebiliyordu.

Feodalizme karşı, feodal sopa ile sömürülen halkın, özellikle hemen hemen serf statüsünde olan köylülerin –çelişkiler çok keskin– spontane patlamalarını ve isyanlarını örgütleyen proleter devrimcilerin mücadelesini, komprador burjuvazi-feodal mütegallibe yönetimi –zayıf merkezi otorite– engelleyemez duruma geldiği zaman –ki çoğu zaman pratikte böyle oldu– emperyalist işgal açık şeklini alıyordu. Zaten bu ülkelerde, emperyalist devletler, ticari işlerini güven altında tutmak, öteki emperyalist ülkelerin kendi pazarlarına el atmalarını engellemek için, stratejik yerlerde, özellikle limanlarda ve ana haberleşme merkezlerinde askerlerini bulundurarak fiili kontrolü elinde tutmaktaydı. (Zaten ülkenin stratejik merkezlerinde emperyalizmin fiili durumu mevcuttu.)

III. Bunalım döneminde ise, *emperyalistlerarası ilişkilerde değişiklikler olmuştur.* İkinci olarak, metropollerde sermayenin had safhaya varan yoğunlaşması ve temerküzünün oluşturduğu, *"talep yetersizliği"* ve. de özellikle II. yeniden paylaşım savaşından sonralarını kaplayan *anti-emperyalist ve millici akımlar*, zorunlu olarak emperyalizmin sömürü metodunda değişiklikler yapmıştır. Bu değişiklikler emperyalizmin çirkin yüzünün saklanması ve de sömürge ülkelerde pazar genişletilmesini amaçlayan yeni-sömürgecilik metotlarıdır.

Yeni-sömürgeci metotların temelinde, emperyalist tekellerin aç gözlü sömürü politikasına cevap verecek şekilde, sömürge ülkelerde meta pazarının genişletilmesi, "yukarıdan aşağıya kapitalizmin" bu ülkelerde hakim üretim biçimi olması, merkezi güçlü otoritenin egemen olması sonucunu doğurmuştur.

"Yukarıdan aşağıya demokratik devrim" belli ölçülerde gerçekleştirilmiş; üstyapıda feodal ilişkiler genellikle muhafaza edilirken (emeğin feodal sömürüsü sürdürülüp, feodal ideolojiler muhafaza edilirken) altyapıda kapitalizm egemen unsur haline gelmiştir (pazar için üretim).

Bu da, bu ülkelerde, hafif ve orta sanayinin kurulması ve de yerli tekelci burjuvazinin (emperyalizmin en gözde müttefiki olarak) oluşması ve gelişmesi demektir. Ancak gelişen yerli-tekelci burjuvazi, iç dinamikle değil, emperyalizmle baştan bütünleşmiş olarak gelişmiştir. Böylece I. ve II. genel bunalım dönemlerinde bu ülkeler için dışsal bir olgu olan emperyalizm bu dönemde aynı zamanda içsel bir olgu haline gelmiştir** (gizli işgal esprisi).

Emperyalizmin, yukarıda bahsettiğimiz sonucu doğuran ye-ni-sömürgecilik metodunu çok kısa özetleyelim.

Yankee emperyalizmi, *özellikle* 1946'dan sonra, yenisömürge-cilik metodunu geliştirdi. Ve bu yeni-sömürgecilik politikasını, Truman, Marshall doktrinleri ve askeri paktlarla, ikili anlaşmalarla tezgahladı.

Bu politikanın esası, daha az masrafla, daha geniş pazar imkânı sağlayan, daha sistemli ve ulusal savaşlara yol açmayacak, daha üst seviyeye çıkmış emperyalizmin problemlerini daha fazla tatmin etmeye dayanmaktadır. *En temel metodu, sermaye ihraç ve transferinin terkibindeki değişikliktir*. Sermayenin 5-6 elemanı arasında yeni bir oran yaratılmıştır. Şöyle ki, savaş öncesi nakit sermaye ihracı, sermayenin isim, patent hakkı, yedek parça, teknik bilgi, teknik eleman, vs. gibi diğer elemanlarına kıyasla çok daha fazla yer tutarken, savaş sonrası dönemde özellikle 1960'dan sonra bu işleyiş tersine dönmüş, nakit sermaye ihracının dışındaki sermayenin yukarıda özetlediğimiz elemanları ağırlık kazanmıştır.

Bugün geri-bıraktırılmış ülkelerde, yabancı nakit sermaye oranının yerli nakit sermayeye oranla çok az olduğu fakat mutlak dışa bağımlı birçok sanayi kuruluşu mevcuttur. (Örneğin oto sanayi) Birkaç yüzde yüz dışa bağımlı temel

---

** Bu değişikliği dikkate almayan sözde "sosyalist" tahlillere göre, Türkiye öteki sömürge ülkeler gibi değildir. Hatta bazılarına göre, işgal nispidir. Kimileri bu yanlış değerlendirmeden sosyalist devrim stratejileri çıkartırken, bir kesimi de Sovyetik modele uygun devrim tabloları çizmektedirler.

sanayi tesisi kurulmakta ve bunlara bağımlı olmaya mahkum hafif ve orta sanayi belli ölçülerde geliştirilmektedir.[1] (Bu sanayi kuruluşlarının temelinde ise, yabancı sermayenin nakit sermaye dışında kalan elemanları yatmaktadır.)

Kısaca özetlediğimiz bu yeni-sömürgecilik metodu, bir yandan emperyalizmin ülkeye iyice yerleşmesi (yani emperyalizmin sadece dışsal bir olgu değil aynı zamanda içsel bir olgu haline gelmesi) sonucunu doğururken, öte yandan geri-bıraktırılmış ülkelerde, geçmiş dönemlere kıyasla, izafi olarak -feodalizmin etkin olduğu, eski sömürgecilik dönemine kıyasla- belli ölçülerde pazarın genişlemesine paralel olarak toplumsal üretim ve nispi refahı artırmıştır.

Bunun sonucu olarak, geri-bıraktırılmış ülke içindeki çelişkiler görünüşte yumuşamış (feodal döneme kıyasla) halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. Emperyalist işgal gizlendiği için

---

[1] III. Bunalım döneminde, emperyalizmin sömürü metodunda yaptığı değişikliği, yani yeni-sömürgeciliğini, bu dönemin muzaffer proleter devrimcilerinden Che Guevara, 1961'de *Verde Olive* dergisinde yayımlanan "Küba: Bir İstisna mı, Yoksa Emperyalizme Karşı Savaşın Öncüsü mü?" makalesinde şu şekilde belirtmektedir:

"... hâlâ ayakta duran eski feodal yapıları yıkmak ve milli burjuvazinin en ileri unsurları ile ittifak kurmak onların da (emperyalistlerin de) işine gelmektedir. Bazı mali reformlar yapmaya, toprak mülkiyeti rejiminde bazı değişiklikler meydana getirmeye, tercihen tekniği ve hammaddeleri ABD'den ithal edilen tüketim mallarına dayanan mutedil sanayileşmeye bir itirazları bulunmamaktadır.

En mükemmel formül, milli burjuvazinin yabancı çıkarlarla işbirliği yapmasıdır; böylece birlikte o ülkede yeni sanayiler kurarlar, bunlar için gümrük indirimleri elde ederek bu sayede rakip emperyalist ülkeleri tamamen bertaraf ederler ve ayrıca bu suretle elde ettikleri karların gevşek kambiyo yönetmeliklerinin himayesinde ülkeden dışarıya çıkmasını sağlarlar.

Bu çok yeni ve daha akıllıca sömürü sistemi sayesinde, (milliyetçi) ülkenin bizzat kendisi, muazzam karlara imkân veren imtiyazlı gümrük tarifeleri çıkarmak suretiyle ABD'nin çıkarlarını korumayı üzerine alır. (Tabi Amerikalılar bu karları gerisin geriye ülkelerine götürürler.) Malın fiyatı da böylece ortada rekabet diye bir şey kalmayınca tekeller tarafından tayin edilir. Bütün bunlar İlerleme İçin ittifak Projesi'nde yansır. Bu ittifak, emperyalizmin ülkedeki devrim şartlarının gelişmesini durdurmak için, karların küçük bir kısmını milli sömürücü sınıflar arasında dağıtmak teşebbüsünden başka bir şey değildir. Amaç, bu sınıfları en çok sömürülen sınıflara karşı emperyalizmin sağlam müttefikleri haline getirmektir. Başka bir söyleyişle, ittifak, iç çelişkileri mümkün mertebe ortadan kaldırmaya çalışmaktır."

Bunları söyledikten sonra Che, içinde bulunduğumuz dönemde, emperyalistler arası çelişkilerin savaşla çözümlenmesinin olanaksız olduğunu belirterek, bizim gibi ülkeler için kader tayin edici siyasi ve ekonomik bunalım olarak, emperyalizm ve yerli müttefiklerinin (Che "yerli" yerine "milli" kavramını kullanmaktadır) bu dönemdeki korkunç krizlerinin gerekli objektif şartı oluşturduğunu söylemektedir; "bugün için, tayin edici unsur, emperyalizm ve milli burjuvazi cephesindeki kaynaşmadır".

-emperyalizm aynı zamanda içsel bir olgu haline geldiği için- halk kitlelerinin milliyetçi tepkileri, gavura alerjisi nötralize olmuştur. Merkezi devlet aygıtı, geçmiş döneme kıyasla çok güçlenmiş ve ittifak projeleri, ikili anlaşmalar, askeri pakt ilişkileri ile oligarşik devlet cihazı, devrimci iç savaş dikkate alınarak militarize edilmiştir. (Emperyalist yardımların 3/4'ü askeri yardımlardan oluşmaktadır.)

Ülke içinde pazarın genişlemesine paralel olarak şehirleşme, haberleşme ve ulaşım çok gelişmiş ve ülkeyi ağ gibi sarmıştır. Eski dönemlerdeki halkın üzerindeki zayıf feodal denetim -emperya-lizmin fiili durumu bütün ülke çapında değil ticari merkezlerde ve ana haberleşme yerlerindeydi- yerini, çok daha güçlü oligarşik devlet otoritesine bırakmıştır. Oligarşik devletin ordusu, polisi ve de her çeşit pasifıkasyon ve propaganda araçları ülkenin her köşesinde egemenliğini kurmuştur.

Bütün bunlara, I. ve II. genel bunalım dönemlerindekilerle kıyaslanmayacak şekilde, bu ülkelerde emperyalizmin ve oligarşinin propaganda araçlarını korkunç seviyeye getirmesini, pasifi-kasyon yöntemlerini geliştirmesini ve geçmiş dönemlerde milli kurtuluş savaşlarından edindiği tecrübeleri ilave etmek gerekir.

Artık geri-bıraktırılmış ülkelerdeki oligarşik devlet aygıtı, mevcut üretim ilişkilerini –buna ülkedeki kapitalizm iç dinamikle gelişmediği için, emperyalist üretim ilişkileri demek yanlış olmayacaktır– uzun bir süre koruyabilecek seviyeye gelmiş, bu ülkelerdeki halk kitlelerinin özellikle geniş emekçi yığınlarının tepkileri pasifize edilerek, bu tepkiler ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. (Bu durum, pasifizmin, revizyonizmin bu ülkelerdeki maddi dayanağını teşkil etmektedir.)

II
OLİGARŞİK DİKTA

Sanayi devriminden geçmiş olan emperyalist-kapitalist ülkelerdeki yönetim de, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki yönetim de oligarşik yönetimdir. Ancak emperyalist-kapitalist ülkelerdeki kapitalizm gerici bir tarzda değil (yukarıdan aşağıya değil), devrimci anlamı ile, iç dinamiği ile gelişmiş ve yerleşmiştir. Dolayısıyla, sadece altyapıda değil, üstyapıda da burjuva demokratik ilişkiler egemen olmuş, feodal ilişkiler bertaraf edilmiştir. Fakat tekelci dönemde, kapitalizm *serbest rekabet, milliyetçilik ve demokratik yönetim* ilkelerini bir yana iterek, yerlerine *tekel, kozmopolitizm ve oligarşik diktayı* ikame etmiştir.

Ancak geçmiş dönemlerde proletarya ve emekçi kitleler, uzun süren kanlı mücadeleler ile demokratik hak ve özgürlüklerine sahip olmuşlardır. Emekçi sınıflar gerek nitelik olarak, gerekse de nicelik olarak güçlüdürler. Onun için bu ülkelerdeki oligarşi, klasik burjuva demokrasisini ve özgürlüklerini belli ölçülerde sınırlayabilmekte fakat asla özüne dokunamamaktadır. Bu ülkelerdeki oligarşinin niteliği finans oligarşisidir.

Bizim gibi ülkelerdeki oligarşik dikta ise, sadece finans kapitalin damgasını taşımamaktadır. Çünkü ülkedeki kapitalizm, kendi iç dinamiği ile değil, yukarıdan aşağıya geliştirilmiştir. Dolayısıyla yerli tekelci burjuvazi, daha baştan, çekirdek halindeyken emperyalizmle bütünleşerek gelişmiştir. (Emperyalizm içsel bir olgu durumuna geldiği için bu oligarşi içindedir.) Ancak bu gelişen tekelci burjuvazi tek başına emperyalizmle ittifakını sürdürerek emperyalist üretim ilişkilerini muhafaza edecek güçte değildir. Dolayısıyla, yabancı ve yerli tekellere zorunlu olarak bağlı olan toprak burjuvazisi ve feodal kalıntılarla yönetimi paylaşmaktadır.

Oligarşik yönetim içinde, işbirlikçi-tekelci burjuvazi, emper-yalizmin temel dayanağı olmasına rağmen, emperyalist üretim ilişkilerini muhafaza eden tek yerli sınıf değildir.

Bizim gibi ülkelerdeki oligarşik yönetim, rahatlıkla işçi ve emekçi kitlelerin demokratik hak ve özgürlüklerinin olmadığı tam bir dikta yönetimi ile ülkeyi yönetebilmektedirler. Buna *sömürge tipi faşizm* de diyebiliriz. Bu yönetim, ya klasik burjuva demokrasisi ile uzaktan yakından ilişkisi olmayan "temsili demokrasi" ile icra edilir *(gizli faşizm)* ya da sandıksal demokrasiye itibar edilmeden açıkça icra edilir. Ancak açık icrası sürekli değildir. Genellikle, ipin ucunu kaçırdığı zaman başvurduğu bir yöntemdir.

III
DEVRİMCİ ÇİZGİ VE REVİZYONİZM

Kısaca, III. Genel Bunalım döneminin karakteristiğini, em-peryalizmin öteki genel bunalım dönemlerinden farklılığını belirttik.

Bu dönemde, solda revizyonizm ve oportünizm iki şekilde ortaya çıkmıştır.

Birincisi, bu dönemin karakteristik niteliklerine bakarak, Leninizmin, emperyalizm bir sistem olarak çökene kadar devam edecek olan evrensel tezlerinin geçerliliğini yitirdiğini iddia ederek, barışçıl, pasifist devrim teorileri ortaya atmaktadırlar.

Oysa emperyalizmin özü değişmemiştir. Değişen *emperyalistler arası ilişki ve istismar biçimidir.* Bu bakımdan, emperyalist dönemin Marksizmi olan Leninizmin evrensel tezleri, emperyalizm bir sistem olarak çökene kadar geçerlidir.

İkinci tip sosyal reformist çizgi, emperyalizmin değişen ilişki ve istismar biçimini dikkate almayarak, teoriyi bir eylem klavuzu olarak değil de, tam bir dogma olarak almaktadır. Onlara göre, silahlı propaganda biçimi temel mücadele olamaz. Leninizmde böyle bir propaganda biçimi yoktur. Silahlı propaganda örgütleyici değildir. Bu şekilde ele alış, her şeye silahın ucundan bakmaktır vs...

Bu konu üzerinde biraz duralım.

Bilindiği gibi, Marx ve Engels, 19. yüzyılın ikinci yarısında, proletarya-burjuvazi mücadelesinin bir ileri aşamaya geçebilmesi ve de dünyada ilk proleter devriminin olabilmesinin, kapitalistler arası bir evren savaşıyla mümkün olabileceğini söylemişlerdi. (Bkz. *Kesintisiz Devrim –I.*)

Emperyalist dönemde, bu dâhiyane gözlemi, Lenin ve Bolşevikler dikkate alarak, dünyanın ilk proleter devrimini yapmışlardır.

Lenin daha 1900'lerde (*Emperyalizm* kitabını yazmadan çok önce) kapitalizmin sıçramak ve dengesiz gelişme kanununun zorunlu olarak bir emperyalistler arası savaşı doğuracağını ve bunun da, kapitalizmin en zayıf halkası olan Rusya'da devrime yol açacağını söylemişti. Lenin'in öngördüğü devrim biçiminin temelinde, emperyalistler arası zıtlıkların kesin olarak askeri plana yansıyacağı görüşü yatar. (Bkz. *Kesintisiz Devrim -I* ve *Leninizmin İlkeleri.*)

Bilindiği gibi, I. emperyalistler arası evren savaşında, bu altüst oluş aşamasında, dünya proletarya hareketi büyük bir sıçrama yapmış ve dünyanın 1/6'sı sosyalist olmuştur. II. emperyalist evren savaşının oluşturduğu altüst oluş aşamasında ise, dünyanın 1/3'ü sosyalist olmuş ve sosyalizm dünya çapında büyük bir prestije sahip olmuştur.

II. Evren savaşından sonra, kapitalizm yeni bir bunalım döne-mine girmiştir. Bu dönemde, emperyalistler arası zıtlığın savaşa yol açması imkânsızdır. (Daha önce belirttiğimiz nedenlerden dolayı)

Küba devrimi, çalışma tarzıyla, takip ettiği rota itibariyle bu tarihsel dönemin özelliklerinin bir sonucudur. Bir başka deyişle, Marksizm-Leninizmin, bu tarihsel dönemin pratiğine uygulanmasının bir sonucudur. (Küba proleter devrimi hariç bütün devrimler, iki evren savaşının altüst oluşları içinde olmuştur.) *Silahlı propagandanın temel mücadele biçimi olması ve de halkın devrimci öncülerinin savaşı, Marksizm-Leninizmin evrensel tezlerinin bu somut tarihsel durumun*

pratiğine uygulanması sonucu ortaya çıkmış olan, bütün emperyalist hegemonya altında olan ülkelerin proleter devrimcilerinin Bolşevik çizgisidir.

İşte, silahlı propagandayı temel alan ve öncü savaşı ile emekçi kitleleri devrim saflarına çekerek, devrimci mücadelenin bir halk savaşı ile zafere ulaşacağını tespit eden partimiz bu tesbiti, Marksizm-Leninizmin kılavuzluğu altında içinde yaşanılan tarihsel durumun ilişki ve çelişkilerinin ve bu çelişkilerin ülkemize yansımasının ışığında yapmıştır.

Gerek ülkemizdeki gerekse de dünyadaki pasifistler, silahlı propagandayı temel çarpışma biçimi alarak öncü savaşını sürdüren devrimci örgütlerin mücadelesine, "bu bir avuç adamın, hakim sınıflarla düellosudur. Bu anarşizmin, narodnizmin çizgisidir, Lenin'de böyle bir çarpışma biçimi yoktur. Sorunu bu şekilde ele alış, her şeye silahın ucundan bakmaktır vs..." demektedirler. Aslında teslimiyetçiliğe ideolojik kılıftan başka bir şey olmayan bu iddiaların ciddiye alınacak bir tarafı yoktur. Şu kadarını söyleyelim ki bu dönemde bir devrim olmuştur. Ve bu devrimi yapanlar, işe silahlı propagandayı temel çarpışma biçimi olarak alıp öncü savaşı ile başlamışlardır. Bu tarihsel durumun bu Leninist çalışma biçimini temel alan devrimci hareketler, bugün dünyanın kırlık bölgelerinde halkların kurtuluş destanını yazmaktadırlar. Pasifistler ise, gerek dünyada gerekse de ülkemizde emperyalizmin ve oligarşinin soldaki uzantısı bir avuç grup olarak, emperyalizme karşı kanla ateşle kurtuluş destanları yazanlara karşı, söz düellosu yapmaktadırlar.

Bu tip çarpışma biçiminin Lenin'de olmadığını söyleyen bu pasifistlere en iyi cevabı Lenin vermektedir.

Sözü Lenin'e bırakalım:

> Marksizm çarpışma biçimleri sorunlarının salt *tarihsel* bir incelenmesini gerektirir. Bu sorunu, *somut tarihsel durumdan* ayrı olarak ele almak, diyalektik maddeciliğin esaslarının yeterince kavranmadığını gösterir, iktisadi evrimin değişik aşamalarında, siyasal-ulusal-kültürel canlı koşullardaki değişmelere bağlı olarak *değişik mücadele biçimleri ortaya çıkar, bunlar başlıca çarpışma biçimleri olurlar; bunlarla ilgili olarak ikinci derecede, tamamlayıcı mücadele biçimleri de değişir.* (Lenin)

Evet, yaşanılan somut tarihsel durumda (emperyalizmin III. Bunalım döneminde) ve de iktisadi evrimin (emperyalizmin) değişik aşamalarında siyasal, ulusal-kültürel canlı koşullardaki değişmeleri dikkate almadan Marx, Engels, Lenin, Stalin, Mao'nun yapıtlarından, pratikten kopuk, mekanik olarak çalışma tarzları tespit edenler, iyi birer Marxolog olabilirler, ama asla proleter devrimcisi olamazlar.

Oportünizmin her türü ile devrimci çizgi arasındaki temel farklılık, temel mücadele biçiminin seçilişinde ortaya çıkar. Bi-lindiği gibi hakim sınıflara karşı yürütülen proleter devrimci mücadele çok yönlüdür. Bu çok yönlülük literatürde iki ana başlık altında toplanır:

Barışçıl mücadele metotları (uzlaşıcı demek değildir).

Silahlı aksiyon metotları.

Emperyalizmin işgali altında olan ülkelerde emperyalizm ve oligarşiye karşı mücadele nasıl yürütülecektir? Oligarşi ile halkın memnuniyetsizliği ve tepkileri arasında suni denge hangi mücadele biçimi temel alınarak bozulacaktır? Halkı devrim saflarına çekmek için hangi mücadele metodunu temel olarak seçeceğiz? Geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının temel aracı hangi mücadele biçimi olacaktır?

İşte, devrimci çizgi ile oportünist çizgiyi, devrimci teoriyi, "ortodoks" ideolojik-politik söz ebeliğinden ayırt eden temel ölçü buradadır.

Devrimci mücadeleyi, yaşadığımız dönemde, evrim ve devrim aşamaları diye kesin çizgilerle ayıran, uluslararası revizyonizmin, pasifizmin bu soruya cevabı şudur: "Aralarındaki ayrılıklar ne olursa olsun, şehirleri temel alandan, kırları temel alana kadar."

"Kitlelerin içine girerek, kitlelerin acil gereksinmeleri etrafında, kitleleri örgütleyip, eyleme sokma ve kitlelere siyasi bilinç götürüp örgütleme, yani emekçi kitlelerin ekonomik ve demokratik hak ve istemleri etrafında kitleleri örgütleyip, siyasi hedefe yönlendirme."

Demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılamadığı –rafa kaldırıldığı– daha doğru bir deyişle oligarşi tarafından kullanılmasına "izin" verilmediği, ordusu, polisi ve diğer güçleri ile emekçi kitlelere tam bir tenkil politikasının izlendiği bütün geri-bıraktırılmış ülkelerde, bu tip klasik "kitle çalışması" ile ekonomik ve demokratik mücadeleyi, politik mücadeleye dönüştürmek isteyen örgütler, düşmanın askeri üstünlüğü ve baskısı karşısında, güçsüzlüğe düşecekler, giderek de iyice sağa kayacaklardır.

Bu yol "oligarşik diktatörlük ile halktan gelen baskı arasında kurulmuş olan suni dengeyi bozacak yerde onu devam ettirecektir." (Che)

Evet, devam ettirecektir. Elbette bu yoldan gidildiğinde de görünüşte bazı ilerlemeler olacaktır. Ancak bu yolun savunucuları, giderek başlangıçta savaşçı niteliklere sahip olsalar bile, bu niteliklerini kaybedecek, yozlaşacak ve

giderek bürokratlaşacaklardır. Yitirilen devrimci öz ve de pasifize edilmiş beş-on emekçi; işte bu görüşün yolu basitleştirilince budur.*

Bu görüş, şehir proletaryasının anahtar rolü oynadığı ayaklanma ile sonuca gidilen Sovyet devriminde olduğu gibi evrim aşamasını uzun, devrim aşamasını ise kısa bir aşama olarak gören görüştür.

Bu mücadele biçimini temel alan örgütler giderek, devrimci milliyetçilerin koltuğu altına girecek ve onların yönetiminin ülkede demokratik hak ve özgürlükleri sağlayacağını ve bu ortamda da, ekonomik ve demokratik mücadelelerin etrafında kitleleri örgütleyip bilinçlendireceklerini düşüneceklerdir.

---

* Bu çizginin kitleleri bilinçlendirme politikası:

-Merkezi periyodik bir yayın organı (siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak),

-Broşürler,

-Nakil görevini yapan merkezi organın dağıtım şebekesinde, ma-halleler birim alınarak örgütün bürokratik kademelerini kurmak,

-Ve de sözde askeri hareketlerin (silahlı propaganda değil) asgari örgütlenmesi.

Bütün bunlara revizyonistler stratejik örgütlenme derler. Önce bu sözde stratejik örgütlenme için çalışılır.

Ancak oligarşinin ağır baskı ve tenkil politikasının ağır şartları altında:

-Merkezi periyodik yayın organı ve broşürler çıkarmak,

-Klasik sözde kitle çalışması ile devrimin "taze kuvvetlerini" oluşturmak.

Henüz oluşum halinde olan ve asla da stratejik örgütlenme aşamasında olmayan örgütün yöneticilerinin ve önde gelen üyelerinin çalışmalarını, dergi ve broşürler çıkarmaya ve de dağıtmaya teksif eder.

Karşı-devrimin baskı şartları altında örgüt bir türlü silaha sarılacak seviyeye gelemez. Zaman geçer. Asgari örgütlenme için şartlar bir türlü hazır olmaz. Giderek örgüt tam bir bürokratizmin batağına saplanır. Üyelerdeki savaşçı ruh (eğer varsa) yiter; elemanlar merkezi organın çıkmasını bekleyen gazete bayilerine dönerler. Dağıtılması güç, okuyucusu fazla olmayan gazete bayileri halinde "işçi-köylü bölge komiteleri" iki-üç sözde yönetici pasifistin gevezelik, entelektüel tartışma ve de rapor alan-rapor veren bir bürokratik mekanizması haline döner.

Aşırı gizlilik ile laçkalık beraber gider. İllegalitenin çarkları pasifizm adına döner. Arada bir hazırlop para gasbı işi olursa, merkez birkaç kişiyi tayin ederek bu işin yapılmasını organize eder. Böylece örgütün çok yönlü çalışmayı başarı ile yürüttüğü kanısına varılır. Haftalar, aylar stratejik örgütlenmeyi ve de askeri eylemler için asgari örgütlenmeyi tamamlama hikâyesi ile "büyük işler planlanıyor" havası içinde, gevezelik, yazı-çizi işleri ile geçer.

İşte silahlı mücadeleye sözde evet diyen pasifizmin çalışma tarzı pratikte budur.

Yaptığı bütün iş, ideolojik mücadele paravanası altında, emperyalizm ve oligarşiye karşı, halkın devrimci savaşını sürdüren devrimcileri eleştirmek, onlara kara çalmaya çalışmak, silahlı propagandanın sağladığı sempatiyi, kafaları bulandırarak dağıtmaya çalışmaktır. Oportünizmin emperyalizmin soldaki uzantısı olması esprisi budur.

Mesela, ülkemizdeki (x) grubu, siyasi gerçekleri açıklayan bir yayın organı etrafında toplanıp fabrika, vs. yerlerde üslenmeye çalışarak, ekonomik ve demokratik kitle hareketlerinin içine girerek, buradan hareketle kitleleri devrim saflarına çekmeye çalışırlarken, yani bu tip mücadele biçimini temel alırlarken, öte yandan örgütlenmelerine para sağlamak amacı ile bir-iki soygun yapmışlar ve bir-iki sabotaj ve suikast teşebbüsünde bulunmuşlardır. (Ancak yapılan bu silahlı *eylemler*, silahlı propaganda değildir.)

Ve bu çalışma tarzı içinde olan (x) grubu bütün ümitlerini devrimci-milliyetçi bir cuntaya bağlamıştı. Çünkü bu cunta, 27 Mayıs anayasasını fiilen işler hale getirecek, 141-142'yi kaldıracak ve temel olarak aldıkları mücadele biçimine uygun bir ortam yaratacaktı.

***Devrimci görüş*:**

Oligarşi ile halkın düzene karşı memnuniyetsizlik ve genellikle bilinçsiz tepkileri arasında kurulmuş olan suni dengeyi bozmanın, kitleleri devrim saflarına çekmenin temel mücadele metodu silahlı propagandadır.

Emekçi kitlelerin ekonomik ve demokratik mücadelelerinin, oligarşik diktatörlük –isterse temsili görünüm içinde olsun– tarafından terörle bastırıldığı merkezi otoritenin ordusu, polisi, vs. ile "dev" gibi güçlü olarak halk kitlelerine gözüktüğü, gizli işgalin var olduğu bu ülkelerde, kitlelerle temas kurmanın, onları geniş bir siyasi gerçekleri açıklama kampanyası ile devrim saflarına kazanmanın temel mücadele metodu silahlı propagandadır.

Silahlı propaganda, askeri değil politik mücadeledir. Ferdi değil, kitlevi mücadele biçimidir. Yani silahlı propaganda, pasifistlerin iddia ettiği gibi kesin olarak terörizm değildir. Bireysel terörizmden amaç ve biçim olarak farklıdır. Silahlı propaganda, belli bir devrimci stratejiden hareketle, emekçi kitlelere elle tutulur, gözle görülür maddi ve somut eylemlerden hareketle, soyuta gider. Maddi olaylar etrafında siyasi gerçekleri açıklayarak, kitleleri bilinçlendirir, onlara politik hedef gösterir. Silahlı propaganda, halkın düzene karşı olan memnuniyetsizliğini ajite eder, onları emperyalist beyin yıkamanın giderek etkisinden kurtarır. Önce kitleleri sarsar, giderek de bilinçlendirir. Merkezi otoritenin görüldüğü gibi güçlü olmadığını, onun kuvvetinin her şeyden önce *yaygara, gözdağı ve demagojiye* dayandığını gösterir.

Silahlı propaganda, her şeyden önce, günlük maişet derdi, vs. içinde kaybolan, emperyalist yayınla şartlanmış, düzenin şu veya bu partisine "umudunu" bağlamış kitlelerin dikkatini devrim hareketine çeker, uyuşturulmuş, pasifize edilmiş kitlelerde kıpırdanma yaratır.

İlk dönemde, yoğun sağcı propagandanın (oportünist yayın da dahil) etkisi ile kitlelerdeki şaşkınlık ve tereddüt, giderek devrim hareketine karşı sempatiye, eylemler karşısında yüzündeki "adalet" maskesini bir kenara atarak baskı ve terörünü halkın üzerinde görülmedik derecede artıran oligarşinin çirkin yüzünü görerek ona karşı antipatiye dönüşür.

Silahlı propagandayı temel alan örgüt, giderek ezilenlerin tek umut kaynağı olur. Bir yandan işsizliğin ve pahalılığın giderek artması halkın memnuniyetsizliğini had safhaya ulaştırırken, silahlı propagandanın karşısında baskı ve terörünü iyice artıran, halkın giderek bütün demokratik haklarını rafa kaldıran oligarşi, başta aydınlar olmak üzere bütün halkın nazarında, değer yitimine uğrar. Gerilla savaşını başarı ile yürüten parti, önce soldaki çeşitli oportünist fraksiyonların etkisi altında kalmış olan halkın uyanık kesimlerini etrafında toplayacak, soldaki parazitleri giderek temizleyecektir. Pasifistlerin kafalarını karıştırdığı unsurlar –işçi, köylü, öğrenci– giderek, silahlı propagandanın etrafında toplanacaktır. Yani silahlı propaganda önce solu toplayacaktır. Başlangıçta çeşitli eğilimlerin etkisi altında olan samimi unsurlar tek bir strateji etrafında toplanacaklardır.

Silahlı propaganda, kır ve şehir gerilla savaşı ile psikolojik ve yıpratma savaşını içerir.

Temel mücadele biçiminin bu şekilde ele alınması, elbetteki öteki mücadele biçimlerinin ihmal edilmesi demek değildir. Silahlı propagandayı temel alan örgüt, öteki mücadele biçimlerini de gücü oranında ele alır. Ancak öteki mücadele biçimleri *talidir*. Silahlı propaganda, temel mücadele biçimidir. Bu ekonomik ve demokratik kitle hareketlerine seyirci kalınması demek değildir. Örgüt, gücü oranında, ekonomik ve demokratik hak ve istemler etrafında kitleleri örgütlemeye çalışır. Oligarşiye karşı her çeşit tepkiyi yönlendirmeyle uğraşır. Ancak başlangıçta asla her yere koşmaz, gücünü aşan silahla güven altına alınamayan kitle hareketlerinin içine girmez. *Gücüyle orantılı olarak silahlı propagandanın dışındaki, bilinçlendirme, siyasi eğitim, propaganda ve örgütlendirme isleri ile uğraşır.*

Klasik politik kitle mücadelesi ile silahlı propaganda birbirini izler ve birbirinin içinde, birbirine bağımlıdırlar, her biri diğerini karşılıklı etkiler.

Silahlı propagandanın dışındaki öteki politik, ekonomik, demokratik mücadele biçimleri silahlı propagandaya tabidir ve silahlı propagandaya göre biçimlenirler. (Tali mücadele biçimleri temel mücadele biçimine göre şekillenir. Yani silahlı propaganda metotlarına göre şekillenir.)

İşte silahlı propagandayı temel, öteki politik, ekonomik ve demokratik mücadele biçimlerini, bu temel mücadele biçimine tabi olarak ele alan devrimci stratejiye, *Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi* denir. (Bu stratejinin örgütü de, ideolojik mücadeleyi bir polemik aracı olarak ele almaz. İdeolojik mücadeleyi, kendi kadrolarının siyasi eğitimi olarak ele alır.)

İşte III. Bunalım döneminde, emperyalizmin işgali altında olan ülkelerin solundaki devrimci ve revizyonist çizgilerin görüşleri özetle budur. Kısaca özetlersek: Bu ülkelerde "proleter devrimci" adı altında iki tip sapma görülmektedir.

1) Revizyonist, Klasik "Ortodoks" Çizgi: (Karakteristikleri) Askeri yan ile politik yanı birbirine zıt şeylermiş gibi görüp, askeri yanın küçümsenmesi. Şehir proletaryasının siyasi işlevini, proletaryanın anahtar rolü oynadığı Sovyetik modelin ışığı altında görerek aşırı abartma.

Milli bir krizin ülkede olmasına rağmen barışçıl mücadele metotlarının temel alınmasının ve de evrim ve devrim aşamalarının kesin çizgilerle ayrılmasının, Öncü Savaşının reddinin oluşturduğu kendiliğindencilik.

Silahlı propagandanın prestij kazanması üzerine solda prestij kaybına maruz kalan bu örgütler, sonradan gerilla yapan bir şube de açmışlardır. Tabi bu gerilla hikâye olmuştur.

2) Bu görüşe tepki olarak doğan, Küba devriminin yanlış yorumlanmasının sonucu ortaya çıkan *militan* sol çizgi; *Fokocu Görüş*: Şehir-kır ilişkilerini, silahlı propaganda ve öteki mücadele biçimlerini diyalektik bir bütün olarak görmeyen, tek ve bütün olarak kırları ve silahlı propagandayı alan, şehirlerin ve öteki mücadele biçimlerinin tali rolünü önemsemeyen bir görüştür. Bu görüşün temelinde, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki milli krizin en olgun bir şekilde değerlendirilmesi, öncünün mücadelesi ile köy-lülerin derhal silaha sarılarak, savaşın kısa zamanda Halk Savaşına dönüşeceği düşüncesi yatmaktadır.

Dolayısıyla bu çizgi de "sol" bir kendiliğindenciliktir. Ancak bu görüşün savunucuları, hayatın gerçekleri karşısında bu yorumlarının gerçekçi olmadığını anlayarak, hızla bu görüşü terk etmişlerdir. Dünyada bugün hemen hemen fokocu anlayış içinde olan silahlı propaganda örgütleri yok gibidir.

C.
TÜRKİYE'NİN TARİHİ-SOSYAL-EKONOMİK ÖZELLİKLERİ VE PRATİĞİMİZE İLİŞKİN SORUNLAR

I
MERKEZİ FEODAL OSMANLI DEVLETİ

Osmanlı Devleti'ni iki aşamada ele almak gerekir: a) Askeri Merkezi Feodal Osmanlı imparatorluğu b) Komprador-Feodal Osmanlı Devleti.

Osmanlı toplumu, klasik feodal bir bünyeye sahip olmamasına rağmen feodal bir devletti. Tam deyimiyle –özellikle 15. yüzyıldan sonra– toplumsal yapı; askeri merkezi-feodal bir yapıydı. Toprağa bağlı reaya üretiyor; artı-ürün, ikincil dereceden feodaller aracılığıyla merkezi otorite tarafından ele geçiriliyordu. Stratejik ticaretin yollarının Osmanlı feodalizminin elinde olması ve dış talan, iç talanın –iç sömürünün– keskin olmamasını sağlıyordu.

Bu durum ve mevcut feodal yapının klasik tipte olmaması iç çelişkileri belli ölçülerde yumuşatıyordu. (Yani üretici güçlerle feodal üretim ilişkileri arasındaki çelişki kısa bir dönemde had safhaya gelecek kadar keskin olmadı.) Kapitalizm yavaş yavaş uç vermeye başlarken, çelişkiler keskinleşme sürecine girerken Avrupa kapitalizminin dış müdahalesi ile bu engellenmiş, yerli kapitalizm gelişememiştir.[1]

---

[1] 18. yüzyılda, Osmanlı toplumunda —toplumun iç dinamiğine ilişkin engelleyici faktörlerin bulunmamasına rağmen— feodal üretim biçimine kıyasla daha ileri bir üretim biçimi olan kapitalizmin oluşumu kendisini göstermiş.

Avrupa kapitalizminin bir sömürü sahası haline gelişinde bu zayıf oto-dinamizm şüphesiz önemli rolü oynamıştır.

Osmanlı toplumunun Avrupa kapitalizminin bir açık pazarı haline gelmesi 18. yüzyılın sonlarına doğru olmuştur. (1838 Balta Limanı Anlaşması ile bu durum resmileşmiştir.) Bu yıllar aynı zamanda merkezi otoritenin zayıflayıp feodal mahalli birimlerin gücünü artırdığı yıllardır.

Osmanlı toplumu, 18. yüzyıldan itibaren hızlı bir sömürgeleşme sürecine girmiş, devlet hızla kompradorlaşmış, rüşeym halinde yerli kapitalizm Avrupa kapitalizminin rekabetine daya-namayarak kavrulmuş, ekonomi, feodal-komprador bir yapıya sahip olmuştur.

Bu feodal-komprador ekonomik yapının önemli özelliklerinden birisi de, uluslaşmayı yürütecek, feodal veya yarı-feodal toplum karakterinden, gelenek ve törelerinden doğan sosyal, psikolojik ve de kültürel oluşumun etkisi altında uyuyan halk kitlelerini harekete getirecek, ilerici ve demokratik düşünceyi yaygınlaştıracak güçte devrimci burjuvazinin olmayışıdır. Bu görev zorunlu

---

a) Tarım, zanaat ve ticaret birbirinden ayrılmış, belli bir ticari ve tefeci sermaye birikimi meydana gelmiş;

b) Verimli yatırımlara yönelik zihniyet gelişmiş ve

c) Serbest iş gücü doğmuş;

d) Belli bir sermaye birikimini elinde tutan ve verimli yatırımlara yönelen yerli burjuvazi çekirdekleşmiştir.

Denilebilir ki, Osmanlı toplumunun oto-dinamizmi —güçlü olmamasına rağmen— kapitalizmin bağımsız gelişmesi, sanayi devriminin yapılabilmesi için elverişliydi. Kapitalist düzene geçilememesinin ve Avrupa kapitalizminin sömürü sahası olmasının nedenlerini şu şekilde özetleyebiliriz:

a) Dünya ticaretinin mihrakı durumunda olan Anadolu'nun yeni deniz yollarının bulunması ile bu özelliğini yitirmesi, deniz ticaretinin önem kazanması;

b) Avrupa'nın Asya, Afrika, Amerika ve Hindistan'ın insan gücü ve doğal kaynaklarını yağmalayarak elde ettikleri büyük sermaye birikimi;

c) Avrupa'da vurucu gücü büyük, ateşli silahlarla donatılan profesyonel orduların kurulması vs.

Bütün bunlar Batı Avrupa ülkelerinin toplumsal yapılarında ileriye doğru atılımın, modern kapitalizmin oluşumunun sıçrama tahtası olurken, Osmanlı toplumunun kapitalist düzene geçmesine dış engel teşkil etmişlerdir. (Daha geniş bilgi için Bkz. *Savunma*.)

olarak küçük burjuvazinin omuzlarına yüklenmiştir.* Bir başka deyişle, Osmanlı feodalizminin klasik bir bünyeye sahip olmayışının oluşturduğu zayıf oto-dinamizm askeri feodal devletin katı merkeziyetçiliğinin oluşturduğu imtiyazlı geniş bürokrasinin adeta bir sınıf gibi hareket kabiliyetini doğurmasıdır.

Merkezi feodal devletin, 18. yüzyılda içte yavaş yavaş merkezi etkinliğini kaybederek, mahalli mütegallibenin iktidar gücünü artırması ve dış müdahale ile merkezi feodal devletin dayanamayarak ittifaka girip, kompradorlaşması, bu imtiyazlı kapıkulu zümresi içinde iki akım ortaya çıkarmıştır. Kapıkulunun Avrupa kapitalizminden paylar alan, imtiyazlı üst tabakası, sultan ailesi ile birlikte hızla kompradorlaşmışlardır. Galata bankerleri, kompradorlaşmış saray ve kapıkulunun (feodal komprador devlet) üst kesimi, batı sömürüsünden oldukça önemli paylar alan imtiyazlı gerici ittifakı oluşturuyordu.

Batı Avrupa kapitalizminin talanı ile hızla eski imtiyazlarını kaybeden, eski "şanlı" ve imtiyazlı dönemlerinin özlemini çeken kapıkulunun bu tayfası devletin bu yeni sürecinden memnun olmadılar. (Bunda mahalli mütegallibenin gücünü artırması da etkilidir.) Eski imtiyazlı günlerin özlemi ile feodal-komprador akıma karşı önce "Osmanlılık", sonra da Avrupa'da gelişen, milliyetçilik akımının etkisi ile "Türkçülük" bayrağı altında tavır aldılar. Ancak bu zümre karakteri gereği hedefleri daima bulanık, eylemleri de direkt sonuca gidecek eylemler değildir. Avrupa kapitalizmi bu zümre içinde kendine ajanlar bularak, temelde kendi istismarını daha da genişleten sahte devrimci hedeflere – Turancılık vs. gibi– çoğu kere rahatlıkla kanalize edebilmiştir.

Hatta zaman zaman feodalitenin tepkilerine karşı, bu zümreyi bir tehdit aracı olarak bile kullanabilmiştir.

Sonuç olarak;

1. Avrupa'nın coğrafi ve teknik keşiflerinden istifade edip kapitalizme geçmesi aşamasında, Osmanlı Devleti zayıf oto-di-namizminden dolayı geç kalmıştır. Dolayısıyla sömürgeleşme sürecine girmiştir.

---

* Modern bir sosyal sınıf olmayan küçük burjuvazi —açık işgal şartları hariç— emekçi halk kitlelerini uyandırıp, onları yüzyılların feodal uyuşukluğundan kurtaracak güçlü bir devrimci hareket yaratma kabiliyetinden yoksundur. Bu bakımdan Osmanlı milliyetçi asker-sivil aydınların bulanık milli ve devrimci hedeflere yönelik hareketleri daima zayıf ve cılız olmuş, halk kitleleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olamamış, genellikle kitleler bu hareketlerin seyircisi olmuşlardır.

2. Osmanlı feodalizminin niteliğinden dolayı (klasik anlamda feodal-serf ilişkisinin açık ve kesin olmaması ve de iç sömürünün yumuşak ve gizli olması) isyancılık emekçilerde bir gelenek haline gelmemiştir. Merkezi feodal devlet dış talanı temel alıp, iç sömürüyü nispeten gizli ve yumuşak yürüttüğünden dolayı, Anadolu halkına bir yüce baba, bir hami gibi gözükebilmiştir.

3. Merkezi feodal otoritenin çok güçlü olması (mahalli mü-tegallibe çok zayıf) devlet otoritesinin "yenilmezliği" ve "karşı konulmazlığı" düşüncesini kitlelerde "fikri sabitlik" derecesinde yerleştirmiştir. Özetle söylersek, feodal devletin kompradorlaşma öncesi dönemine kadarki süre içinde devlet "halkın babası" ve "kerim devlet" olarak kitlelere görünmüştür. Komprador-feodal devlet döneminde ise devletin kitlelere görüntüsü, ceberrutlaşmış, ancak "karşı konulmazlığı", "yıkılmazlığı" düşüncesi devam etmiştir. Ancak I. Milli Kurtuluş Savaşı döneminde, açıkça işgalci düşmanın saflarında yer alan komprador-feodal devlete karşı Kuvay-ı Milliye'nin başarılı eylemleri ceberrut, "yıkılmaz", "karşı konmaz", "gücünü tanrıdan alan" Osmanlı Devleti'nin bu görünümünü yıkıp atmıştır.

4. İç ve dış dinamiğin etkisi ile feodalizmin rahminden doğan devrimci bir burjuvazi gelişememiştir. Onun görevini zorunlu olarak küçük burjuva aydınları omuzlamışlardır.

II
KEMALİZM

Kemalizm, emperyalizmin işgali altındaki bir ülkenin *devrimci-milliyetçilerinin* bir milli kurtuluş bayrağıdır. Kemalizmin özü, emperyalizme karşı tavır alıştır. Kemalizmi bir burjuva ideolojisi veya bütün küçük burjuvazinin veyahut asker-sivil bütün aydın zümrenin ideolojisi saymak kesin olarak yanlıştır.

Kemalizm, küçük burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışıdır. Bu yüzden, Kemalizm soldur; milli kurtuluşçuluktur. Kemalizm, devrimci-milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur.*

---

* Bu sorunun bu şekilde tespit edilmesi, 72'nin Türkiye'sinde gerilla savaşını sürdüren Partimizin (içinde bulunduğumuz devrimci öncü savaşı aşamasında) ittifaklar politikası açısından son derece önemlidir. Küçük burjuva aydın çevrelerde asgari müşterek içinde olacağımız kimlerdir? Bu

Ülkede, kendi solunda, emperyalizme karşı hiçbir devrimci, ulusal-radikal sınıf hareketi olmadığı, dünyada, bugünkü gibi milli kurtuluş savaşlarının destekçisi bir dünya sosyalist blokunun olmadığı bir evrede, emperyalizme karşı, dünyada ilk muzaffer olmuş bir halk savaşını veren radikal-milliyetçiler, bu bakımdan, ülkemizin -kökeni Osmanlı alt bürokrasisinin ilericiliğine dayanan- bir orjinalitesidir. Kemalistler için ülkemizdeki, asker-sivil aydın zümrenin jakobenleri diyebiliriz.

---

sorunun cevabı, Kemalizmin doğru tanımlanmasında yatmaktadır. Ayrıca bu tanımlama kitle çizgisinin tespiti açısından da önemlidir. Şöyle ki, Kemalizmi bir ideoloji, asker-sivil aydın zümrenin bir ideolojisi olarak ele alırsak takip edilecek kitle çizgisi ayrı olur; Kemalizmi asker-sivil aydın zümrenin sol kanadının, emperyalizme karşı, milliyetçilik tabanında takındıkları, milli kurtuluşçu politik tutum olarak ele alırsak ayrı olur. Çağımızda sosyalizmin dünya çapında sahip olduğu prestijden ve SSCB'nin radikal devrimci-milliyetçi hareketlerin baş desteği olmasından dolayı, bugün devrimci-milliyetçiler de kendilerini sosyalist olarak lanse etmektedirler. Bu nedenle ülkemizdeki pek çok Kemalist bugün kendine sosyalist demektedir. Bilindiği gibi, geri-bıraktırılmış ülkelerdeki küçük burjuvazinin niteliği, kapitalist-emperyalist ülkelerdekinden farklıdır. Bu sınıfın emperyalizme ve yerli hâkim sınıflara karşı tavrı homojen değildir. Tavır bakımından bu sınıfı üç grupta mütalaa etmek gerekir. Bu gruplardan birisi, gerici ittifakın içinde yer alır, biri de "kontrol kulesi"ne çıkarak sonucu bekler. Üçüncü grup ise, "radikal-ulusal" sınıfların hareketine katılır; milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alır.

İşte Kemalizm, küçük burjuvazinin en sol, en aydın kanadının milli kurtuluşçu politik tutumudur.

Bizim Öncü Savaşındaki, küçük burjuva aydın çevrelerde asgari müşterek içinde olabileceğimiz, "hem dostluk, hem mücadele" ilkesini uygulayacağımız, müttefik sayacağımız kesim, bu Kemalist kanattır. Evrimci düşünceye sahip bütün küçük burjuva aydınlarını, Kemalist sayarak, onların bugün eylemlerimiz karşısında takındıkları olumsuz tavırlara bakarak, "eyvah demokratik çevrelerden koptuk, sola saptık" demek, Kemalizm esprisini hiç anlamamak demektir. Bugün, özel olarak asker-sivil aydın zümrenin, genel olarak küçük burjuvazinin sağ kanadı, kesin olarak oligarşinin saflarındadır. Orta kanadı ise, 12 Mart öncesinde, "kontrol kulesinden", bir radikal iktidar değişikliği gözlediğinden kendisini sol tarafa doğru fırlatmıştı. Şimdi ise, çaktırmadan iyice sağa yaklaşmıştır. Sol kanat ise, tabiatı gereği (darbeci-devrimci geleneği gereği) asker-sivil aydın zümrenin sağ kanadı ile ittifak kurup iktidara geleceği hülyaları içinde iken, 12 Mart darbesi kafasına balyoz gibi inmiş, 12 Mart öncesi müttefiki olan asker-sivil aydın zümrenin evrimci kanadının, kendisini yapayalnız bırakarak oligarşinin koluna girip, Mart sonrası halayına çıkması, oligarşinin balyozu kadar etkili olmuştur. Ve bugün bu demoralize hava içinde geri çekilip toparlanmaya çalışmaktadır. Öncü Savaşı aşamasında olan THKP-C'nin küçük burjuva aydın çevrelerdeki müttefiki, ancak Kemalistler olabilir. Onlarla olan ilişkilerimizde sağ kanadın oligarşinin kesin müttefiki olduğunu, her zaman devrimci saflara, tarihi bir hareket anında ihanet edebileceğini, nedenleri ile birlikte anlatmalıyız. Ortak cephe bu kanadın, darbeciliğin çıkar yol olmadığını anlayıp, sağ kanadı artık dostu olarak görmediği zaman mümkün olacaktır.

III
1923 DEVRİMİ, 1923-42 ve 1942-50 DÖNEMLERİ

1923 Devrimi, önder sınıfın karakterini yansıtan bir milli devrimdir. Emperyalist işgal kırılmış, komprador-burjuvazi tasfiye edilmiş, yabancı sermayeye tanınan bazı imtiyazlara rağmen genellikle emperyalist istismar bertaraf edilmiş, feodalizmin ideolojik ve politik gücü kırılmıştır.

Bu, muhtevası burjuva olan bir devrimdir. (Stalin ve Mao, 1919-23 Anadolu harekâtına devrim demektedirler. Keza Mao, 1923 Anadolu Devriminden muhteva bakımından pek farklı olmayan Cezayir Devrimi için de, milli demokratik devrim kavramını kullanmaktadır.) Ancak, önder sınıfın karakterinden dolayı, bu devrim sürekli kılınamamış, duraklamalara ve hatta geriye dönüşlere maruz kalmış, sonunda da ülke yeniden sömürgeleşme sürecine girmiştir.

I. Milli Kurtuluş Savaşı'nın ve de 1923 Anadolu Devrimi'nin önderinin büyük burjuvazi olduğunu söylemek gerçeklere aykırıdır.* Çünkü emperyalist dönemde burjuvazi, bütün dünyada devrimci, milliyetçi ve demokrat niteliğini kaybetmiştir. Onun ideolojisi artık milliyetçilik değil, kozmopolitizmdir. O, vatan, millet bayrağını geminin bordosundan aşağıya atmıştır. Bu bayrağı, emperyalist dönemde enternasyonalizm ve yurtseverlik tabanında proleter devrimcileri, milliyetçilik tabanında ise küçük burjuva radikal unsurları yükseltmektedir.

1923'te kurulan, milli, laik Türkiye Cumhuriyetinde yönetim, hiyerarşik tabanın üst kademesinde Kemalistler olmak üzere, küçük burjuvazinin ve de burjuvazinin bütün fraksiyonlarının ortak yönetimidir.

Feodal mütegallibe sindirilmiş, ancak politik ve ideolojik gücü kırılmasına rağmen, ekonomik gücü bertaraf edilememiştir.

Kısaca özetlersek, feodal-komprador devlet mekanizması parça-lanmış yerine, tek parti yönetimi altında küçük burjuvazinin diktatörlüğü egemen kılınmıştır.

Lenin, küçük burjuvazinin hiyerarşinin en üstünde yer aldığı yönetimin niteliklerini şu şekilde belirtmektedir:

---

* Devrimin sosyal muhtevasından devrimin öncü sınıfını çıkartma diyalektik materyalizme aykırıdır.

> ... otorite ve devlet gücünün bu sınıfın ekonomik, sosyal ve politik hiyerarşinin basında kalmasının hizmete konulması ve emperyalizmle ittifak halinde bulunan feodalite ile sermaye diktatörlüğü yerine küçük burjuva diktatörlüğünün kurulması, bunun için de baskıcı devlet mekanizmasının bu sınıfın çıkar ve ideolojisinin hizmetine konulması.

İşte 1923 Türkiye Cumhuriyeti yönetiminin ideolojik ve politik niteliği budur.

Ekonomik plandaki yönetimi ise özetle şudur: Özel mülkiyet ve karı temel alan (başka türlü olması eşyanın tabiatına aykırıdır) kendi sınıfsal ve de ekonomik örgütlenmesini genişleten, giderek de "milli burjuvazi" sınıfını yetiştirmeye yönelik, küçük üretime dayanan, özünde boş bir milli ekonomi yaratılmıştır.

Bu tip ekonomiye ilişkin, Lenin şöyle demektedir:

> ... Şehir ekonomisinin hafif endüstri temeli üzerinde kurulması, daha doğrusu kırsal bölgelerde ve şehirlerde bir tüketim ekonomisinin kurulması (bu "ne üretilirse tüketilir" ilkesine dayanan ve birinci derecede küçük burjuva tüketim ihtiyaçlarının hizmetinde olan bir ekonomidir; küçük burjuva, proletaryanın ve yoksul köylülerin gücünden elde ettiği artı-değerin büyük bir kısmını elinde tuttuğu için nispeten büyük bir satın alma gücüne sahiptir).

1923 yıllarında yönetimin üst kademesinde bulunan Kemalistler, başlangıçta emperyalizmle ekonomik plandaki ilişkilerde çekimserdirler. Bir yandan emperyalizmin uzantısı komprador-burjuvazi tasfiye olunurken, yabancı tekellere ilişkin pek çok stratejik işletmeler satın alma yolu ile millileştirilir ve de borç almada son derece dikkatli davranılırken, öte yandan yine de kapitalist dünya içinde yer alınarak, yabancı sermayeye bazı im-tiyazlar tanınmaktadır. İdeolojik ve politik alanda gücü iyice kırılan feodalizmin ekonomik gücüne, fazla dokunulamamaktadır. Yani, küçük burjuva yönetimi, sınıfsal karakterinden dolayı, emperyalizm ve feodalizmle olan bütün köprüleri atamamaktadır.

> ... Küçük burjuvazinin örgütlenmesinin genişletilmesi, bununla birlikte feodalite ile olan sınıfsal ve siyasal ilişkilerini koruyacak bir köprünün kurulması. *(Lenin)*

İstiklali tam Türkiye yolunun her alanda tam bağımsız olmaktan geçtiğinin bilincinde olan bu yönetimin lideri G. Mustafa Kemal, milli ekonomi konusunda çok hassas davranmıştır. Gümrük himayeleri, millileştirme, yerli malı kullanma mecburiyetleri, vs.'lerde milli bir kapitalist sınıfı oluşturma gayretleri içinde olan Cumhuriyet yönetimi, bu amaçla milli kapitalizmin gelişmesi için devletin bütün imkânlarını kullanmıştır. Ancak gittikçe gelişen politik ve

ekonomik plandaki küçük burjuvazinin örgütlenmesi, giderek ticaret burjuvazisi ile işbirliği içinde olan ve devletin imkânlarını bu alanlarda kullanan bir *bürokrat burjuvazisi* oluşturmuştur.

Mesela, milli özel yatırımları desteklemek ve kredi vermek amacı ile kurulan İş Bankasının kurucuları, milli kurtuluş savaşına katılmış, Cumhuriyet döneminin politikacıları ile tüccar ve eşraftır. (Bkz. *Savunma*)
İş Bankasının bir nevi politikacılar bankası olarak kurulmuş olması, Cumhuriyet dönemi için bir aferizm salgınının başlangıcı olmuştur (F. R. Atay, Bkz. Doğan Avcıoğlu, *Türkiye'nin Düzeni*). Giderek Cumhuriyet yöneticilerinin bir kesiminin bürokrat burjuvazi haline dönüşmeleri, ticaret burjuvazisi ve eşrafla birlikte ekonomik yatırımlar yapmaları, başlangıçta, ekonomide özel kartelleşme ve tröstleşmeye, yabancı sermaye yardımlarına ve işbirliğine karşı olan devlet üzerinde politik gücünü yavaş yavaş artırmayı doğurmuştur. Yavaş yavaş, bu konuda, meclisten imtiyazlı kanunlar çıkartılmış, yabancı sermaye ile "işbirliği" gelişmiş, ekonomide reformist burjuvazi ile bürokrat burjuvazi işbirliği sonucu tekelleşmeye doğru gidilmeye başlanmıştır.

> Aslında sanayiyi ellerinde tutan İş Bankası grubunun büyük yatırımlara burnunu sokup, tekel elde etmesi, bunun yanında perde arkasında bir şirket kurup o fabrika mamullerini ithal edip, yüksek tuttuğu fabrika fiyatları ile piyasaya sürmesi reformist burjuvazinin İş Bankası içindeki bir kanadının sivrilmesine ve tekelleşmesine giderek yol açmıştır. Türkiye'de tekelci burjuvazinin uç vermeye başlamasında en etkin grup, İş Bankası grubu olmuştur.[2] (Bkz. *Savunma.*)

Özetle söylersek:

Bu dönemi üç evrede özetleyebiliriz:

1) *1923-32 Dönemi*: Ülkenin bağımsız, ekonomisinin ise bir milli tüketim ekonomisi olduğu evre.

Bürokrat burjuvazisinin doğuş evresi. Bu evre, yönetimde Kemalistlerin en ağırlıkta olduğu evredir.

2) *1932-42 Dönemi*: Bu evrede, bürokrat burjuvazinin, ticaret burjuvazisi ve de yabancı tekellerle birleşip yavaş yavaş tekelci burjuvaziye doğru dönüş-

---

[2] Bu gelişmeye paralel olarak, emperyalizm de bürokraside yan-daşlar bulmaya başlamıştır. Örneğin, "Bu arada iş karşılığı komisyonlar almış yürümüş, eski İstiklal Mahkemesi Başkanı ve İş Bankası İdare Meclisi üyesi İhsan Bey'in çevresi, yabancı silah tekelleri tarafından Deniz Kuvvetlerinin siparişi için rüşvetlere boğulmuştur." (Bkz. *Savunma.*)

meye başladığı evredir. 1932 Dünya krizinin oluşturduğu ekonomik sarsıntıdan bu zümre geniş ölçüde istifade etmiş ve palazlanmaya başlamıştır. (Bkz, 1932 Milli Korunma Kanunu, *Savunma*)

3) *1942-50 Dönemi*: Savaş yıllarında özellikle Saraçoğlu dö-neminde, Saraçoğlu yönetiminin fiyatları serbest bırakması, ülkede dört nal bir enflasyon yaratmış, Marshall, Truman yardımları paravanası altında, Amerikan emperyalizmi ülkeye iyice girmiş ve yabancı sermayeye geniş imtiyazlar sağlanmıştır. (Ülkenin sömürgeleşme sürecinin başlaması.)

IV
1950-71 DÖNEMİ

Bu yıllar ülkeye Amerikan emperyalizminin ekonomisinden politikasına, kültüründen sanatına kadar damgasını vurduğu ve bizzat oligarşi içinde yer aldığı yıllardır. (Emperyalizmin içsel bir olgu haline gelmesi) Bu yıllarda emperyalist üretim ilişkileri ülkenin en ücra köşesine kadar egemen olmuştur.

Kısaca dersek, küçük burjuva milli ekonomisi, emperyalist istismara cevap verecek şekilde değişikliğe uğramış, emperyalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu oligarşinin gayrimilli ekonomisine dönüşmüştür. Küçük burjuva diktatörlüğü yerini oligarşik diktaya terk etmiş, küçük burjuvazinin milli ideolojisi ve politikası, oligarşinin gayrimilli ideolojisi ve politikasına yerini bırakmıştır.

Emperyalist tekellerle baştan bütünleşmiş olarak doğan yerli tekelci burjuvazinin gerçek anlamda gelişip yaygınlaşması bu devrede olmuştur. Özellikle 1960'dan sonra, emperyalist üretim ilişkilerinin derinlemesine yayılmasına paralel olarak, yerli tekelci burjuvazi de oligarşi içinde emperyalizmin temel dayanağı olmuştur.

Ancak, bu dönemde her şeye rağmen, oligarşi ile küçük burjuvazi arasında bir nispi denge ülkede süregelmiştir. Yani oligarşi devlete bu dönemde tam anlamı ile hakim değildir. Bu yüzden belli ölçülerde özellikle bürokrasi ve ordu içindeki devrimci-milliyetçiler etkinliklerini bu dönemde devam ettirebilmişlerdir. Fakat özellikle 1963'den sonra, yerli ve yabancı sermayenin ülkemizde giderek merkezileşip, yoğunlaşması ve meta üretiminin ta köylere kadar girmesi ile oligarşi kademe kademe gücünü artırmış ve nihayet 1971'de küçük burjuvazinin sağ ve orta kanadını da kendi saflarına çekerek, ordu ve bürokrasi içindeki Kemalistlerin gücüne büyük bir darbe indirmiştir.

V
12 MART VE DEĞİŞEN SINIFLAR İLİŞKİSİ

12 Mart darbesi ile birlikte, ülkedeki sınıflar kombinezonunda tam bir değişiklik olmuştur. Ülkedeki devrimci-milliyetçilerle oligarşi arasındaki nispi denge bozulmuş, devletin bütün kurum-larına oligarşi tam anlamı ile hakim olmuştur.

Kökenini Osmanlı Devleti'nden ve yirmi beş yıllık Cumhuriyet dönemi küçük burjuva yönetiminden alan Türk ordusunun küçük burjuva devrimci geleneği artık son bulmuş, ordu doğrudan emperyalizmin ve oligarşinin sömürgeci politikasının aleti olmuştur. (Bu, Türk ordusunda devrimci-milliyetçilerin hiç kalmadiği anlamında yorumlanmamalıdır. Sosyal olayların sonucu birden ortaya çıkmaz. Ordu ve bürokrasi içinde devrimci-milliyetçiler bir süre daha barınacaklardır. Ancak artık eski güçlerini kaybetmişlerdir. Ve giderek de hızla tasfiye olacaklardır.)

Ülkemizde 12 Mart askeri darbesinin olması bir tesadüf değildir. Bu genel olarak, emperyalizmin III. Bunalım döneminin, özel olarak Amerikan ekonomisinin 1967'den beri içine girdiği korkunç krizin, Yankee işgali altındaki ülkemize yansımasının bir sonucudur. Ülkemizdeki rejimin militarize olması ve de saldırganlığını artırması, Amerikan emperyalizminin ekonomisini askerileştirmesini olağanüstü artırıp, içeride ve dışarda terörünü artırmasının "Küçük Amerika"ya yansımasıdır.

Amerikan emperyalizminin krizinin had safhaya ulaşması, ül-kemizdeki tekellerin aç gözlü sömürüsünün artması emperyalist üretim ilişkilerinin iyice kökleşmesini oluşturdu. Bu ise, ülkemizdeki sosyal, iktisadi ve siyasi krizi iyice derinleştirdi. Paramız devalüe edildi. Fiyatlar görülmedik bir seviyeye yükseldi. Emekçi halkın yoksulluğu, sefaleti had safhaya ulaştı.

Amerika, Türkiye'deki Süleyman Demirel hükümetine iki tavsiyede bulundu. Ülkede kendi sömürüsünü artıracak bir dizi "rasyonalizasyon" tedbirleri (dolayısıyla işbirlikçi-tekelci burjuvazi lehine) almasını (Bkz. OECD Raporları) ve orduyu yönetime katarak hızla gelişen demokratik mücadeleyi bastırmasını tavsiye etti.

Süleyman Demirel yönetiminin bir ayağı tekelleşememiş vur-guncu Anadolu burjuvazisine ve feodal kalıntılara dayandığından bu tedbirleri gereği gibi yerine getiremedi. Tekeller için "huzuru" sağlayamadı.

Bunun üzerine alaşağı edildi. Ve askeri diktatörlük kuruldu. Böylece bir yandan açgözlü tekellerin istismarını daha da artıracak, öteki egemen sınıf ve

zümrelerin aleyhine sömürüyü disipline edecek bir dizi "reformlar" yapılmış olurken, öte yandan ordu ve bürokrasi içindeki devrimci-milliyetçiler geniş ölçüde temizlenmiş ve halkımızın korkunç seviyede artan sefaletinin oluşturduğu tepkiler terörle engellenmiş, tekellerin açgözlü sömürüleri için "huzur" sağlanmış olacaktı.

12 Mart askeri darbesinin sonuçlarını ve aşamalarını sırasıyla şöyle özetleyebiliriz:

1) *Ülkemizdeki askeri diktatörlük, Amerikan emperyalizminin ülkemizdeki işgalinin aldığı son biçimdir. Bu, temsili demokrasinin rafa kaldırılması, düzen partilerinin rolünün asgariye indirilmesi demektir. Artık Türk ordusu, oligarşinin halkımıza karşı yürüttüğü baskı politikasının açık ve doğrudan bir aleti olmuştur.**

Fakat Türk ordusunun alt kademe subaylarının niteliğini belirleyen milliyetçiliktir. Çoğunluğu da askeri liselerden gelen, küçük burjuva emekçi kökenli kişilerdir. On yıldır emperyalizm sistemli çalışarak, ordunun küçük burjuva devrimci geleneğini geniş ölçüde değiştirmiş, 12 Mart'la birlikte geniş tasfiyelere gitmiştir. Latin Amerika'daki gibi iç savaşa uygun bir biçimlenişi olmayan geniş Türk ordusunda, daha bir süre devrimci geleneğin izleri görülebilir. Ancak süratle oligarşi, tasfiyeler ve yeniden dü-zenlemelerle orduyu iç savaş ordusu haline getirerek doğrudan vurucu gücü haline getirmektedir.

2) Oligarşi 12 Mart darbesini ülkemizdeki küçük burjuvazinin gücünü dikkate alarak, onlara ters düşmeyecek, "Atatürkçü", "milliyetçi", "ilerici", "reformcu" sloganlarla yapmış, I. Erim Hükümeti de reformist bir hükümet olarak görünmeye özel olarak dikkat etmiştir.

Bu, asker-sivil aydın zümrenin radikal kanadının sağ kanat ile olan ittifakını bozmak, onu tecrit edip, bu sloganlarla en azından nötralize edip, bürokrasi ve ordu içindeki, "tarafsız" ve sağ kanadı kendi saflarına çekmek için uyguladıkları bir yöntemdir. Oligarşi, ülkedeki nispi dengeden dolayı, bu yöntemi uygulamaya mecburdu. Çünkü Türk ordusu, ülkenin tarihsel gelişmesinin sonucu olarak, Latin Amerika orduları gibi oligarşinin henüz vurucu gücü olmuş ve o şekilde örgütlenmiş değildi. Bu mekanizmayı, kendi politikasının doğrudan aracı olarak kullanabilmesi için, bu türlü sloganlarla işini yürütmesi zorunluydu.

Ayrıca Amerikan emperyalizmi sömürüsünü daha da genişletebilmek (tabi işbirlikçi-tekelci burjuvazi lehine de) yani sömürüyü disipline edebilmek

---

* Bu, devrimci-milliyetçilerin gücünün kırılması, nispi dengenin sona ermesi demektir.

için, bürokrasi ve ordu içindeki küçük burjuva aydınlarının desteğine de muhtaçtı.

Şöyle ki, bu sömürüyü disipline etme eylemi, oligarşinin içindeki eski etkinliklerini kaybetmiş olsalar bile, hala belli bir güç olan, özellikle mecliste önemli bir çoğunluğu oluşturan öteki gerici sınıf ve zümreleri -ticaret ve tarım burjuvazisi ile feodal kalıntıları- son derece rahatsız etmektedir. Bu yüzden başlangıçta bu sarı "reformları" büyük bir tepkiyle karşıladılar. Bu gerçeği emperyalizmin ve işbirlikçi-tekelci burjuvazinin teorisinin yapıldığı *Milliyet* gazetesi şu şekilde özetlemektedir.

> ... büyük burjuvazinin öncü çekirdeğini teşkil eden grup özel sektörün bazı kesimlerine göre daha ileri görüşlere de sahiptir, istekler öncelikle geleneksel ticaret ve tarım sermayelerini (kapitalizm öncesi ortamdaki güçlerini sarsacak biçimde etkileyeceğinden) fazlasıyla rahatsız etmektedir. Oysa, var olan koşulların getirdiği kapitalist üretim biçimi Türkiye'de daha rasyonel tedbirlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır. OECD, 1970'in daha ilk günlerinde, Türkiye için bu yönde bir dizi rasyonelleşme tedbirleri tavsiye etmişti. (Ali Gevgilili, *Türk Kapitalizmi ve Yeni İstekleri*.)

Bu kapitalizm öncesi sınıf ve zümrelerin sömürüyü disipline etmeye yönelik "reformlara" karşı tepkilerini, emperyalizmin ve yerli tekelci burjuvazinin saf iktidarı olan I. Erim Hükümeti, "ilerici, Atatürkçü, reformist" görünüm altında, küçük burjuva aydın çevrelerin desteğini alarak, bu çevreleri bu zümreler üzerinde baskı unsuru olarak kullanıp kırmaya çalışmıştır. Ve ilk dönemde, en radikal küçük burjuva kanadının bile bu konuda desteğini almayı da başarmıştır.

3) *Ancak, silahlı propaganda, I. Erim Hükümeti'nin gerçek yüzünü ve emellerini, oligarşinin en gerici, en azgın ve terörist yönetimi olduğunu açığa çıkarmıştır. Böylece, Amerikan emperyalizminin ve işbirlikçi yerli burjuvazinin oyununu altüst ederek, maskesini alaşağı etmiş, kademeli planını bozmuştur. "İlerici, reformist, Atatürkçü" görünümü altındaki açık faşizmin erken doğum yapmasını sağlayarak, küçük burjuva aydın çevreler de dahil olmak üzere kamuoyunun gözlerini açtı.*

Bugün, aşağı yukarı bütün küçük burjuva devrimci aydınları I. Erim Hükümetinin niteliğini açıkça anlamış bulunmaktadırlar.

4) Küçük burjuva aydın kamuoyunun desteğini kaybeden emperyalizm-işbirlikçi (tekelci) burjuvazi ikilisi, bu sefer zorunlu olarak, sömürüyü disipline etmeye yönelik bir dizi rasyonelleştirme tedbirlerinden (sarı reformlarından)

tavizler vererek, tekrar bu tedbirlerinden zarar görecek olan öteki gerici sınıf ve zümrelerle ortak müşterekler etrafında anlaşmışlardır.

Bugün oligarşi içinde tam bir bayram havası hüküm sürmektedir. II. Erim Hükümeti de, bu anlaşmanın ve gericiler arası barışın hükümetidir.

İşte 12 Mart ile birlikte ülkemizde sınıflar kombinezonunda meydana gelen değişiklikler bunlardır.

Bütün bunların anlamı, kaba deyişle, ülkemizin Latin Amerika ülkelerinden farksız bir ülke haline gelmesidir. Artık 1961-70 döneminin sınırlı demokratik ortamı tarihe karışmış, nispi denge bozulmuştur. Emperyalist işgalin ve istismarın Türk ordusu aracılığıyla sürdürüldüğü, ekonomik ve demokratik amaçlı her çeşit kıpırdanmanın terörle susturulduğu, legal bütün yolların tıkandığı, devrimci politikanın silahla susturulduğu bir ülke haline gelmiştir Türkiye.

Bundan böyle, bütün legal yolların tıkanmasından, emekçi kitlelere karşı tenkil politikasının en gaddarca sürdürülmesinden dolayı, kitlelerle diyalog kurmanın ve onları devrim saflarına çekmenin temel mücadele biçimi silahlı propagandadır.

Ülkemizin Latin Amerika ülkelerinden ve de öteki geri-bıraktırılmış ülkelerden kendine özgü temel farklılıkları ise şunlardır: (Bu temel faktörlerin yanında daha pek çok tali faktör sayılabilir.)

1) Ülkemizin jeo-politik durumu:

Askeri ve taktik bir sorun olduğu için şu kadarını söyleyelim. Devrimciler için ülkemizin jeo-politik durumu oldukça önemli bir avantajdır.

Dezavantajı ise, anti-komünizm propagandasının tarihi "moskof düşmanlığına" dayandırılmasıdır.

2) Tarihi ve sosyal gelişmenin oluşturduğu özellik:

Osmanlı feodal bünyenin ayırt edici özelliklerinden (katı merkeziyetçiliği, güçlü devlet aygıtı ve zayıf oto-dinamizmi) dolayı, Anadolu insanının kafasında devlet mefhumu karşı konulmaz, yıkılmaz bir kavram olarak yerleşmiştir. Keza ülkede 1950'ye kadar yönetimi elinde tutan küçük burjuvazi diktatörlüğünün, geniş bürokratik mekanizması ve tek parti anlayışının küçük burjuva yukarıdan aşağıya tahakkümü, devlet otoritesinin "karşı konulmaz, yenilmez

ve yıkılmaz" bir güç olduğuna ilişkin yüzyılların yerleşmiş düşüncesini perçinlemiştir.

Ayrıca merkezi devlet otoritesinin baskısı altında ezilmiş, bunalmış Anadolu insanı, kaderci bir düşüncenin rijit kalıpları içinde, "böyle gelmiş, böyle gider" düşüncesi ile *politik pasiflik* içindedir. (Emperyalizmin III. Bunalım döneminde, geri-bıraktırılmış ülkelerde oligarşi ile halk kitlelerinin düzene karşı tepkileri arasında kurulmuş olan suni denge, ülkemizin tarihi, sosyal özelliklerinden dolayı, çok daha fazladır.) Yıllardır aldatılmış, kazıklanmış olduğundan lafa, söze, vs.ye artık inanmaz olmuştur. Bu nedenle kendine söylenenlerin bizzat söyleyenler tarafından eyleme dökküldüğünü görmeden inanmaz. II. yeniden paylaşım savaşından, özellikle 1960'dan sonra (Amerikan gizli işgalinin oluşturduğu) ekonomik, sosyal ve politik kriz ülkedeki sınıflar arası kutuplaşmayı ve emekçi kitlelerin memnuniyetsizliğini had safhaya çıkarmıştır.

Bugün Anadolu'nun pek çok yerinde halkın uyanık kesimleri, düzenin bütün partilerinden umutlarını kesmişler ve bu sefaletten kurtulmanın tek yolunun isyan etmek olduğunun bilincine varmışlardır. Halkımızın uyanık kesimleri, Amerikan "gavuru" ile işbirliği içinde olan ağaların, patronların, para babalarının nasıl kendilerini iliklerine kadar sömürdüklerinin farkındadırlar. Kitlelerde zenginlik düşmanlığı had safhadadır. Onların anlayamadığı tek şey, yenilmez bir güç olarak gözlerinde büyüttükleri oligarşik devlet cihazının kof ve çürüklüğüdür. (Oligarşi, kitlelerin bilincinde fikri sabitlik derecesinde, "devlete karşı konulmaz" düşüncesini iyice perçinlemek için, sürekli olarak yaygara, gözdağı, kuvvet gösterisi ve demagoji ile özellikle bu konuyu işlemektedir.)

Bu yüzden beş-altı tane devrimci askeri eylem, (propagandası yapılmamasına rağmen) kitlelerde derin bir şaşkınlık ve sempati yaratmıştır. Latin Amerika ülkeleri de dahil olmak üzere hiçbir geri-bıraktırılmış ülkede, henüz mayalanma aşamasında olan bir gerilla mücadelesi, kitlelerin üzerinde bu kadar etkili ve prestijli olmamıştır.

Bunun nedenleri açıktır.

Bir kere, hiçbir geri-bıraktırılmış ülke insanında "devlete karşı konulmaz, çünkü yenilmez" yanlış düşüncesi Anadolu insanının kafasında şekillendiği biçimde şekillenmemiştir.

İkinci olarak, meclisten, düzen partilerinden ve politikacılarından nefret, nutuk ve lafta kalan propagandaya karşı alerji, ülkemizin emekçi kitlelerinde,

hemen hemen öteki geribıraktırılmış ülkelerdeki kitlelerdekinden kıyaslanmayacak seviyededir.

Üçüncü olarak, halkımızın uyanık kesimleri pasifist, kuyruk-çu çalışma tarzı içinde olan "solculardan" bıkmış ve onlardan hiçbir hayır gelmeyeceğini de anlamışlardır. Yıllardır bu kesim gerçekten devrim meselesini ciddiye alan, umutlarını bağlayabileceği bir savaşçı örgütün özlemini duymaktadır (THKP-C'nin bugünkü prestijinin kaynağı da budur).

İşte bu nedenlerden dolayı, *devrimci propagandanın etkili olabilmesi, kitlelerin devrim saflarına çekilebilmesi için silahlı propaganda, Latin Amerika ülkeleri de dahil olmak üzere bütün geri-bıraktırılmış ülkelerden çok daha fazla ülkemiz için şart ve elzemdir.*

Kitlelerin düzene karşı memnuniyetsizlik ve kıpırdanmalarının eyleme dönüşmesi için, önce inandırıcı olmalıyız. Söylediklerimizi bizzat eylemimizle onlara göstermeliyiz. Devrimciler her şeyden önce bir yandan kitlelere, hakim sınıfların baskı örgütünün, yüzyıllardır kafalarında şekillendiği gibi olmadığını, aslında çürük ve kof olduğunu, onun bütün gücünün yaygara, gözdağı ve demagojiden ibaret olduğunu askeri eylemleri ile göstermelidirler. Öte yandan, kitleleri devrimci propagandaya *açık* hale getirebilmek ve bu yolla devrimci bilinci onlara götürüp onları devrim saflarına çekmek için, askeri eylemlerin üzerine oturmuş propagandayı işlemelidirler.

Tekrar niteliğinde de olsa söylediklerimizi kısaca özetleyelim:

Ülkemizin ekonomik, sosyal ve tarihi gelişiminin sonucu olarak, bir başka deyişle, geçmiş dönemlerde devletin niteliğinden dolayı, halkımızın tepkileri ile devlet arasında bir suni denge hep süregelmiştir. Emperyalizmin III. Bunalım döneminde istismar metodunda yaptığı değişiklik de böyle bir suni dengeyi kurmayı amaçlamaktadır.

Bu bakımdan Amerikan emperyalizmi ülkemizde çok iyi bir zemin bulmuştur. Bu bakımdan Latin Amerika ülkeleri dahil olmak üzere bütün geribıraktırılmış ülkelerdekinden çok daha güçlü olan suni dengeyi bozmanın temel mücadele metodu barışçıl mücadele biçimleri değil, silahlı propagandadır. Pasifist ve revizyonist mücadele biçimleri bu suni dengeyi devam ettirmekten başka hiçbir şey yapamaz.

Ve bütün baştan beri sıraladığımız nedenlerden dolayı, *Şubat-Mayıs şehir gerilla eylemleri sonucu, halkımızın uyanık kesimlerinde düzene karşı duyulan memnuniyetsizlikler devrimci sempatiye dönüşmüştür.** Her yeni, önce tepki ile karşılanır. Giderek yer eder ve benimsenir. Oligarşinin yurt çapında yürüttüğü karşı

---

* Sadece THKP-C'nin değil, THKO'nun silahlı eylemleri de bu konuda etkili olmuştur.

propaganda önceleri belli ölçülerde etkili olmuşsa da, şu anda artık eski etkinliğini yitirmiştir. Halkımızın düzene karşı nefreti o seviyededir ki, oligarşiye karşı yürütülen 5-6 askeri hareket bir anda devrimciler lehine azımsanmayacak bir prestij yaratmıştır.

Silahlı devrim cephesine karşı somut bir yönelmenin olduğu ve mücadelenin tam bir nitelik sıçraması yapacağı evrede, silahlı propaganda, henüz rüşeym halinde iken darbe yedi.

Şu anda bizlerin görevi, düzen değişikliğinin şu veya bu biçimde gerekliliğine inanan kitlelere böyle bir değişikliğin mümkün olabileceğinin güvencini yaratmaktır. Örgütsüz olan ve idealist düşüncenin perspektifinden, oligarşik devlet gücünü "dev gibi" güçlü ve ye-nilmez olarak gören kitlelere, merkezi otoritenin aslında göründüğü kadar güçlü olmadığını, kof olduğunu, bütün gücünün yaygara ve gözdağı olduğunu bizzat devrimci pratik içinde göstermek suretiyle bu güvenceyi yaratabiliriz.

Evet, kitlelere, oligarşiye karşı savaşan silahlı devrim cephesinin güçlü olduğunu göstermemiz, bir bakıma *kuvvet gösterisi* yaparak, düşmanı yıpratmamız, moralman çökertmemiz gerekmektedir. Bunun tek yolu öncünün bir dizi askeri zaferleridir. Sağlanan potansiyelin kaybolmamasının, giderek genişlemesinin tek yolu budur. Devrimci merkezi yayın organı ancak, bir dizi askeri eylemlerden sonra söz konusu olabilir. (Bu, bu süre içinde devrimci yayının tatil edileceği anlamında yorumlanmamalıdır. Bu süre içinde kitlelere elbette askeri eylemlerin üzerine oturmuş, devrimci yayın yapılacaktır. Ancak bu aşamada bu periyodik olmayacaktır. Ayrıca siyasi kadroların eğitilmesini amaçlayan pratiğimize ışık tutan broşürler de çıkartılacaktır.) Gerek neşir yolu ile gerekse de propagandistler aracılığıyla yapılan ajitasyon ve propaganda var olan bir şeyin üzerine oturmak zorundadır. Bugün, birkaç tane sözde devrimci yayın organı çıkmaktadır. Zaman zaman çeşitli "solcu" fraksiyonların, kitleleri silaha sarılmaya davet eden bildirileri dağıtılmaktadır. Etkileri nedir? Etkileri *hiçtir*. Çünkü *soyutun* propagandasıdır. Kitleler, kendilerini bir dizi keskin laflarla, ayaklanmaya, silaha sarılmaya çağıranı bizzat savaşın içinde görmek ister. Özellikle Türkiye halkı, soyut propagandaya, "-ceğiz, -cağız"a hiç ama hiç itibar etmez. Kitleler 1961'den beri bu tip dergilere, bildirilere alışıktırlar. "Lafla peynir gemisi yürümez." Kitle, öncüsünü bizzat savaşın içinde görmek ister. Görecek ki, senin içtenliğine inansın. Bu da yetmez. Senin önemli bir güç olduğuna inanacak ki sana meyletsin, *sempatisi güvene*, güveni de giderek *desteğe* dönüşsün.

Ülkemizde pasifistler özellikle şunu söylemektedirler. "*Yapılan eylemler kitlelerde sempati yaratıyor, ama hepsi o kadar...*"

Doğrudur. Kitleler bizlere karsı sempati duymalarına rağmen, henüz aktif olarak desteklemiyorlar ve mücadelenin içine girmiyorlar. Bu son derece doğaldır. Ne bekleniyordu yani? 5-6 askeri eylem sonucu, kitlelerin ayaklanıp ülkede devrim yapması mı?

Bu pasifistlerin devrimci mücadeleyi, kısa bir süreç olarak görmelerinin ve sosyal oluşumdan habersizliğinin bir kanıtıdır.

Biz bugüne kadar şunu söyledik ve hala da söylüyoruz; devrim yolu engebelidir, dolambaçlıdır, sarptır; on yılların mücadelesidir. Bugün henüz savaşın başındayız. Ve henüz mayalanma aşamasında kitlelerin bu sempatisi bile silahlı devrim cephesi için büyük bir kazançtır. Çünkü *desteğin yolu, sempati ve güvenden geçer.* Kitle önce silahlı devrim cephesine sempati duyacaktır. Ama gözünde büyüttüğü merkezi devlet otoritesinden dolayı, silahlı devrim cephesinin ezileceği düşüncesi ile eylemleri tereddüt ve büyük merakla izleyecektir. Gerilla savaşının başarı ile yürütülmesi üzerine görecektir ki, silahlı devrim cephesi önemli bir güçtür; yıkılmaz ve yok olmaz. O zaman sempatisi güvene dönecektir. Bu *ikinci evredir.* Güvene dönmesi çoğunluğun desteğinin kazanılması demek değildir. Ancak gerilla savaşı devamlı ve istikrarlı kılındıktan sonra, güven yavaş yavaş desteğe dönecektir.

Her şey bizim kararlı, inançlı ve tutarlı savaşçılığımıza bağlıdır. Hiçbir zaman yılmamalıyız. Darbeler ve bozgunlar yılgınlık değil, tam tersine devrimci inanç ve öfkemizi bilemelidir. Daha tutarlı ve daha az hatalı savaşmamızı sağlamalıdır.

3) Ülkemizin ekonomik bünyesinin ve de küçük burjuvazinin politik ve ekonomik örgütlenmesinin oluşturduğu özellik:

Ülkemizde küçük burjuvazinin ekonomik ve politik örgütlenmesi, öteki emperyalist işgal altında olan geri-bıraktırılmış ülkelerden daha güçlüdür. Bu bakımdan ülkemizdeki oligarşi bugüne kadar zorunlu olarak, bu zümreye çok fazla ters düşmeden işlerini yürütmüştür. Hatta 12 Marttan sonra, azgınlığını ve terörünü artırmasına rağmen, yine de bir Pakistan, Yunanistan veya Brezilya'daki gerici yönetimler gibi açıkça hukukiliği ve demokratlığı reddetmemekte, görünüşte bazı ufak tefek tavizler vermektedir.

İkinci olarak, ülkemiz, öteki emperyalist işgal altındaki geri-bıraktırılmış ülkelerin çoğuna göre, yüzde yüz dışa bağımlı da olsa, daha güçlü orta ve hafif sanayiye sahip bir ülkedir.

İkinci temel özellikte, belirttiğimiz tarihi-sosyal-politik ve psikolojik etkenlerin yanında, bu iki etken de kitlelerin spontane patlamalarını pasifize etmede temel rolü oynamaktadır.

Bu da solda, revizyonistlerin ve pasifistlerin barışçıl ve uzlaşıcı sözde mücadelelerine bir gerekçe olmaktadır. Pasifistler, uzlaşıcı ve teslimiyetçi tutumlarını, "ülkemiz, Uzakdoğu veya Latin Amerika ülkeleri gibi değildir; oralardaki kitlelerde bir isyancı gelenek vardır. Oysa ülkemizde durum başkadır, böyle bir gelenek yoktur. Bu yüzden, önce kitleleri silahlı aksiyonun dışındaki mücadele biçimleri ile bilinçlendirip, örgütleyelim, yani silahlı mücadele için asgari (!) örgütlenmeyi sağlayalım, ondan sonra silahlı mücadeleye başlarız" diyerek haklı ve mazur göstermeye çalışmaktadırlar.* Bu da, belli ölçülerde, önemli sayılmasa bile solda bulanıklık yaratmaktadır. Bu revizyonist ve pasifist yorum, formel mantığa göre çok mantıki (!) olduğu için, meselelere henüz diyalektik materyalizmin ışığı altında bakamayanların kafalarını bulandırmaktadır.

Bizim gibi ülkelerin ekonomik ve sosyal durumunun revizyonizmin ve pasifizmin statik örgütlenmesi (kurumculuk) için maddi bir temel teşkil ettiğini Guevara şu şekilde izah etmektedir:

> Yoğun bir şehirleşmenin ve gerçek bir sanayileşme değilse bile az çok gelişmiş bir hafif ve orta sanayinin bulunduğu ülkelerde gerilla grupları teşkil etmek daha zordur. Şehirlerin ideolojik etkisi, barışçıl usullerle örgütlenmiş kitle savaşları umudunu yaratarak gerilla savaşlarını frenler. Bu da bir çeşit "örgütçülük" ya da "kurumculuk" (revizyonist örgütlenme) yaratır ki, az çok "normal" sayılabilecek olan dönemlerde, halkın geçim şartlarının başka durumlara nazaran pek o kadar çetin olmaması ile nitelenebilir.

4) 1919-23 Harekatının oluşturduğu özellik:

Emperyalist açık işgali yaşamış ve emperyalizme karşı muzaffer olmuş, bir anti-emperyalist kurtuluş savaşı vermiş olan Türkiye halkmda, anti-emperyalist duygular, yabancıya karşı alerji, Latin Amerika ülkelerinden çok daha fazladır.

---

* Pasifistlerin, emperyalizmin işgali altında olan ülkemizde meseleyi bu şekilde koymalarının Türkçesi, "önce revizyonist çalışma yaparak, kitleyi ve kendimizi örgütleydim, ondan sonra da devrimci mücadeleye başlarız" demektir. Oysa barışçıl mücadele metotları temel alınarak yapılan örgütlenme asla savaşma aşamasına geçemez. Yunanistan örneği açıktır.

Bu duygular devrimciler için çok önemli bir potansiyeldir. Gizli işgal esprisini iyi işleyebilen bir silahlı propagandayı temel alan örgüt, bu duygu ve alerjinin oluşturduğu potansiyeli, sınıfsal bir temel üzerine oturtabilir. (Eğer bu potansiyel iyi işle-nemezse, oligarşi bunu anti-komünizm demagojik silahının bir aracı olarak devrimcilere karşı kullanabilir. Nitekim bugün bu konuyu oligarşi özellikle işlemeye çalışmaktadır. Ayrıca oligarşi, ülkemizdeki Türk ve Kürt halklarını birbirine düşürmek için de bu konuyu istismar aracı olarak kullanmaktadır.)

İşte devrimci pratiğimize ışık tutan ülkemizin, emperyalist gizli işgal altında olan öteki geri-bıraktırılmış ülkelerle olan ortak temel özellikleri ile onlardan farklı, kendine özgü temel özellikleri özetle bunlardır.

D.
STRATEJİK HEDEFİMİZ: ANTİ-EMPERYALİST VE ANTİ-OLİGARŞİK DEVRİMDİR

Bugüne kadar Türkiye solunda, strateji hep yanlış anlaşılmış, stratejik hedef ve stratejinin planı ile bizatihi *stratejinin* kendisi sürekli olarak karıştırılmıştır. Stratejik hedef, bilindiği gibi, üretici güçlerle üretim ilişkileri arasındaki temel çelişkinin, ideolojik, politik, sosyal ve ekonomik çözüm platformudur.

Ülkemizdeki tekelci kapitalizm kendi iç dinamiği ile gelişmediğinden ve de yerli tekelci burjuvazi, bastan emperyalizmle bütünleşmiş olarak doğduğundan, stratejik hedefimiz anti-emperyalist ve anti-oligarşik devrimdir. (Anti-emperyalist ve anti-oligarşik devrim kavramı, kavram olarak MDD'den pek farklı değildir. Ancak daha geniş bir muhtevayı ve niteliği belirtmektedir. Emperyalizmin III. Bunalım döneminin emperyalist işgal biçimini belirtmesi açısından bu kavram daha tutarlıdır. Milli Demokratik Devrim kavramı, genellikle, emperyalizmin eski istismar metotlarının temel olduğu dönemi karakterize etmektedir.)

II. yeniden paylaşım savaşından önce, emperyalist istismar metodu sonucu, geri-bıraktırılmış ülkelerde, emperyalizmin müttefiki yerli egemen sınıf feodalizmdi. (Komprador burjuvazi emperyalizmin uzantısından başka birşey değildir.) ikinci bölümde etraflı şekilde belirttiğimiz gibi, emperyalist kontrol ve fiili durum, genellikle kıyı bölgelerinde, limanlarda, stratejik yerlerde ve ana haberleşme merkezlerindeydi. Merkezi otorite çok zayıftı. Ülkenin ve nüfusun 3/4'ü, kendi aralarında da çelişkileri olan zayıf feodal mahalli devletçiklerin

kontrolü altındaydı. Şehirleşme, ulaşım, haberleşme, kapitalizm egemen olmadığından zayıftı. Ülke için emperyalizm dışsal bir olgu, toplumsal süreç de feodal bir süreçti. Bu yüzden ülkedeki baş çelişki ülkenin ve nüfusun dörtte üçünü kontrol altında tutan zayıf feodal birimler ile yarı serf durumunda olan köylüler arasındaydı. (Demokratik mücadele) Köylülerin spontane mücadele ve patlamalarını örgütleyip, onlara proleter devrimci bilinci götürerek, proletarya partisinin yönetiminde kurulan köylü ordusu ile zayıf mahalli feodal otoritelerin güçlerini kırarak üs bölgeleri kurmaya başlayıp, ülkeyi yavaş yavaş denetim altına almaya başladıkları evrede, emperyalizm, kendi sömürüsünü korumak için, ülkeyi bütün olarak işgal ediyordu. O zaman, ülkenin baş çelişkisi emperyalizm ve bir avuç hainin dışında bütün ulus arasında olmaktaydı. (Milli mücadele) İç savaş döneminde savaş, genellikle sınıfsal şiarlarla ve sınıfsal planda yürürken, devrimci milli savaş evresinde savaş, ulusal planda ve ulusal şiarlarla yürümektedir.

Emperyalizmin III. Bunalım döneminde ise, bizim gibi ülkelerde, toplumsal süreç feodal süreç değildir. Emperyalizm de, sadece dışsal bir olgu değildir. Emperyalist üretim ilişkilerinin ülkenin ta en ücra köşelerine kadar uzanması, emperyalizmi aynı zamanda içsel bir olgu haline getirmiştir. Zayıf-feodal mahalli otoritecikler yerini, bizzat emperyalizmin de içinde yer aldığı güçlü oligarşik devlet otoritesine bırakmıştır. Öyle ki, emperyalizm bu ülkelerde CIA, FBI vs. örgütleri ile istediği zaman kendi çıkarları doğrultusunda oligarşinin çeşitli fraksiyonları arasında iktidar değişikliklerinden, oligarşinin halkımıza karşı yürüttüğü tenkil politikasına yön vermeye kadar her çeşit müdahaleler ve düzenlemelerde bulunabilmektedir. Bu bakımdan, bu nükleer vurucu güç çağında, emperyalist kontrol, bu ülkeler için sadece ekonomik değil, politik, ideolojik ve askeri niteliktedir. Mesela NATO askeri örgütü içinde olan Türkiye'de, Amerikan emperya-lizmi oligarşik dikta yönetimini yönlendirmeden, ülkedeki eko-nomiye kadar tam bir hegemonya kurmuştur. (Gizli işgal esprisi) Bu bakımdan ülkemizdeki yerli hâkim sınıflarla, Amerikan em-peryalizmini kalın çizgilerle ayırmak fiilen imkânsızdır.

Ülkemizdeki baş çelişki oligarşi ile halkımız arasındadır. (Bunun pratikteki görünümü, halkın devrimci öncüleri ile oligarşi arasındadır.) Oligarşi içinde bizzat emperyalizm yer aldığı için devrimci savaş sadece sınıfsal planda yürümeyecektir. Savaş, sınıfsal ve ulusal planda yürüyecektir. Şüphesiz oligarşik devlet cihazının militarize gücü yetersiz kalıp, Amerikan ordularının açıkça savaş içinde yer almasına kadar, sınıfsal yan ağır basacaktır.

Ülkemizdeki revizyonist ve pasifistler, emperyalizmin II. ye-niden paylaşım savaşından sonra istismar metotlarında yaptığı değişikliği yani ekonomik, politik, ideolojik ve askeri gizli işgal esprisini gözden kaçırarak, emperyalizmin eski sömürü metodunun ağırlıklı olduğu dönemlerdeki geri-bıraktırılmış ülkelerin devrimcilerinin yaptığı gibi, emperyalizmi dışsal bir olgu kabul edip, onunla hakim sınıfları kalın çizgilerle ayırmaktadırlar. İster baş çelişkiyi feodalizm ile köylüler arasında tespit eden oportünistler olsun, ister yerli tekelci burjuvazi ile emekçi kitleler arasında tespit eden oportünistler olsun, bu tespitleri ile Amerikan emperyalizminin ekmeğine yağ sürmektedirler. Amerikalı işgalcilerin bizzat kendileri bütün güçlerini kullanarak, her çeşit ince metotları kullanarak işgallerini gizlemeye çalışmaktadırlar. Bu kesin ayrımlı tespit, Amerikalı emperyalistlerin bu yöndeki gayretlerini "soldan" takviye etmekten başka bir şey değildir.

Stratejik hedefin tespiti ile sorun halledilmez. Stratejik hedef, devrimin başlıca darbesinin doğrultusunu tespit etmek işidir. Yani stratejik planın sadece bir kesimidir. Bu nedenle sorun sadece stratejik hedefin doğru tespiti ile bitmez; temel, öncü ve ihtiyatları da doğru tespit etmek gerekir.

Devrimimiz, Halk Savaşı ile zafere erişecektir. Ancak daha önce belirttiğimiz gibi, içinde yaşadığımız tarihsel durum ve ülkemizin özelliklerinden dolayı Halk Savaşı, Öncü Savaşı aşamasından geçecektir.

Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'nin ışığında devrimci rota şöyle bir çizgi izleyecektir:

1. aşama: Şehir gerillasını yaratma

2. aşama: Şehir gerillasını geliştirme, kır gerillasını yaratma ve *kuvvet gösterisi*.

Bu iki aşamada savaşın, psikolojik yıpratma yönü ağır basacaktır.

3. aşama: Şehir gerillasını yaygınlaştırma, kır gerillasını geliştirme

4. aşama ise, kır gerillasını yaygınlaştırma aşamalarıdır.

Neden şehir gerillası ile gerilla savaşına başlandı? Savaşa, şehir gerillası ile başlamamızın sebebi ikilidir.

A) Objektif Nedenler

a) Savaşçı bir örgütün varlığını kitlelere duyurmanın şehirlerde daha olanaklı olması. Çünkü, propaganda ve kamuoyunda tanınma olanakları açısından başlangıçta şehir, kıra nazaran daha avantajlıydı.

b) Küçük burjuva anlamda da olsa, Dev-Genç'in büyük şehirlerde yürüttüğü devrimci şiddet hareketleri ve de kitle eylemleri, daha sert ve üst düzeyde silahlı eylemlerin yadırganmayacağı uygun bir ortam yaratmıştı.

B) Subjektif Neden

Silahlı propagandaya hazırlık döneminde işleri gevşek olarak ele almamızdan hem de silaha sarılmakta geç kalmamızdan dolayı, kır gerillası için gerekli teçhizat, tecrübe, mühimmat gibi maddi ve manevi ön koşullardan yoksunduk. İşte bu objektif ve subjektif şartlardan dolayı partimiz, gerilla savaşına şehir gerillası ile başlamıştır.

Bundan böyle partimiz daha önce tespit edilen bu rotayı izle-yecektir. (Uzun bir faaliyetsizlik döneminden sonra)

Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi'ne göre, devrimin önder ve temel güçleri ve ihtiyatlarını şu şekilde sıralayabiliriz:

Önder Güç: Proletaryadır.

Önder güç sorununda, Partimiz Halk Savaşı ile devrimin zafere erişeceğini tespit ettiğinden proletaryanın ideolojik önderliğini temel almıştır. (Temel bölgenin kırlar olması esprisi) Öncü Savaşı aşamasında Partimizde emekçi kökenden gelen, gelmeyen ayrımı yoktur. Önemli olan savaşçıların profesyonel devrimciler olmasıdır. Savaş genişledikçe yönetim kademeleri de dahil, emekçilerin ağır basmasına özel olarak dikkat edilir.

Temel Güçler: Köylülerdir. (Feodal kalıntılar ve tanım burjuvazisi hariç bütün köylü unsurlardır.)

Sırasıyla:

Köy proletaryası
Köy yarı proletaryası
Yoksul köylüler
Orta köylüler

Şehir proletaryası da elbette devrimin temel kitle kuvvetleri içindedir. Ancak devrimde onun belirleyiciliği, devrimin yükselme aşamasındadır. Ve son sözü o söyleyecektir.

Küçük savaşçı çekirdeklerin başlattıkları mücadeleye (Öncü Savaşı) giderek sürekli bir şekilde yeni yeni güçler katılır, kitle hareketleri boy göstermeye başlar, eski düzen yavaş yavaş yıpranır, çöker; işte tam bu sıradadır ki işçi sınıfı ve şehirli yığınlar savaşın kaderini tayin ederler (Che Guevara).

Vasıtasız ihtiyatlar:
-Kemalist aydın çevre
-Dünya sosyalist bloku
-Sömürge ülkelerdeki, özellikle Ortadoğu'daki milli kurtuluş hareketleri

Vasıtalı İhtiyatlar:
-Küçük burjuvazinin sağ kanadı
-Demokrat batı ülkeleri ve kamuoyu
-Oligarşinin kendi içindeki çelişkileri

Gerek vasıtasız, gerekse de vasıtalı ihtiyatlardaki dizi sırası, şartlara göre değişir.

E.
12 MART SONRASI TÜRKİYE SOLU

Giriş bölümünde belirttiğimiz gibi "sosyalist cephe"de ülkenin objektif ve tarihi şartlarının bir sonucu olarak revizyonizm ve pasifizm etkin ve yönlendirici unsur olmuştur.

Türkiye'de küçük burjuvazinin ekonomik ve politik örgütlenmesinin güçlü ve yaygın olması ve ülkemizin 1946'lara kadar küçük burjuvazi diktatörlüğü altında bir ülke olmasından ve de küçük burjuvazinin 12 Mart'a kadar bürokrasi ve ordu içinde belli ölçüde etkinliğinden dolayı, küçük burjuva devrimciliği ülkemizde yaygın bir alana sahip olmuştur.

Yirminci yüzyılın üçüncü çeyreğinde sosyalizmin dünya çapındaki prestijinden dolayı, radikal küçük-burjuvazi geri-bıraktırılmış ülkelerde sosyalizm adı altında politik arenada yer almaktadır.

Ülkemizdeki küçük burjuva radikalizminin güçlülüğü ve devlet üzerindeki etkinliği "sosyalist cephe"de şu veya bu biçimde ve görünüm altında pasifizm ve de küçük burjuva radikalizmine bel bağlama umudunu yaratmıştır.

Bu ortamda ülkemizdeki sosyalist hareket bağımsız olamamış, sürekli olarak küçük burjuva radikalizmi ile iç içe olmuş ve de küçük burjuvazinin legalite şemsiyesi altında gelişmeye çalışmıştır.

İşte bu ortamda 12 Mart askeri darbesi olmuş ve 1923'ten beri süregelen nispi denge (önce devrim cephesi lehine, 1946'dan sonra aleyhine olan) bozulmuş, ülkedeki oligarşi, küçük burjuvazinin politik gücünü kırarak devletin bütün kurumlarına egemen olmuş ve baskı ve şiddet politikası ile solu dağıtmıştır.

12 Mart öncesinde yedi-sekiz fraksiyon halinde olan sol, bugün başlıca iki kampa ayrılmıştır:

-Silahlı devrim cephesi

-Oligarşinin soldaki uzantısı pasifist cephe

Silahlı propagandaya, gerillaya karşı olmanın hainlik sayıldığı hemen hemen herkesin savaş, silahlı eyleme geçme sözlerini ağzından düşürmediği 12 Mart öncesi ortam ile 12 Mart sonrası ortam iki ayrı dünya gibidir. En iyi devrimciliği en keskin gözükmek şeklinde anlayan, silahlı propagandayı ağızlarından düşürmeyen, silahlı propagandayı savunmayan herkesi hainlikle suçlayan pek çok legal dönemin keskin "gerilla uzmanları" silaha sarılmaktan başka hiçbir yolun kalmadığı 12 Mart sonrasında ise, 12 Mart öncesinde devrim meselesini iyi düşünmediklerini, aslında silahlı propagandanın örgütleyici olmadığını, yanlış olduğunu, daha önce meseleleri iyi bilmediklerini, 12 Mart'tan sonra teoriyi öğrendiklerini söyleyerek, daha önce pasifizm diye küfrettikleri uluslararası revizyonizmin çizgisine dört elle sarılmışlardır.

Bu son derece doğaldır; çünkü her darbe, sağ ve pasifist eğilimleri ortaya çıkartır. (1905 yenilgisi Menşevik çizgiye geçici olarak güç kazandırmıştır.)

12 Mart'tan sonra Türkiye solunda birbirine zıt iki gelişim olmuştur.

Birincisi, genellikle öğrencilerin dışında halkın çeşitli kesimlerinden gelen pek çok yeni ve tutarlı eleman silahlı propagandanın etrafında toplanırken, legal dönemin bazı keskin "cazip şöhretleri" de, geçmişte yanlış düşündüklerini söyleyerek, pasifizmin cephesine gönüllü yazılmışlardır.

Soldaki bu oluşum, Partimizi de etkilemiş ve Partimizin içinden ufak bir grup, Partimizin ideolojik, teorik ve stratejik görüşleri ile eylemlerini narodnizmin, anarşizmin teorisi ve pratiği diyerek, pasifist cephenin Parti içindeki uzantıları olmuşlardır.

Bu sağcı unsurlara göre;

- THKP-C'nin ideolojik-stratejik temellerini açıklayan I No'lu Parti ve Cephe bildirileri ve de *Kurtuluş*'taki "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi" yazıları, anarşizmin, fokoculuğun ve narodnizmin teorileridir.

- Şubat-Mayıs gerilla hareketleri, yani Partimizi kitlelere tanıtan silahlı devrimci eylemler, bu narodnik ideolojinin pratikleridir. Temellerinde sol oportünist ideoloji yatmaktadır.

- THKP'nin halkın devrimci öncüleri savaşı, bir avuç adamın oligarşi ile olan düellosudur.

- Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi fokocu bir stratejidir. Silahlı propaganda yanlıştır, örgütleyici değildir, asla temel alınamaz.

- içinde bulunduğumuz dönemde, devrimci görev, merkezi yayın organı etrafında örgütlenip, işçilerin ekonomik ve demokratik mücadelelerini yönlendirmektir.

İşte Partimizdeki sağ çizginin öz olarak ileri sürdüğü eleştiriler bunlardır. Bu eleştiriler Kıvılcımlı ve Şafak pasifist gruplarının Partimize yönelttiği eleştirilerin tamamen aynısıdır. (Bu pasiflst görüşlerin eleştirileri Partimizin görüşlerini açıklayan bu yazıdır.)

Partimizin ideolojik-pratik ilkelerine aykırı bir rota izleyen bu grupçuk Parti Genel Komitesi üyelerinin oy çoğunluğu ile Partiden ihraç edilmişlerdir. İtirazları aynca teker teker eleştirmeyi, gereksiz çaba olarak görüyoruz.

Parti Genel Komitesinin kararı, Partimizin çizgisinin, Mark-sizm-Leninizmin dünyanın ve ülkemizin somut şartlarına uygulanmasının oluşturduğu proleter devrimci çizgidir. Ve eylemleri de, bu Leninist ideolojik ve politik tespitin pratiğe yansımasıdır.

Oligarşinin terörü, şiddeti ne kadar artarsa artsın, Partimiz gerilla savaşına devam edecektir. Partimizin yolu, ihtilalin yoludur. İhtilalin yolu, Partimizin yoludur.

Savaş, Mayıs darbesinden sonra kaldığı yerden devam edecektir. Örgütü, örgüt yapan, onu kitlelere tanıtan programlar veya yaldızlı laflar değil, devrimci eylemdir.

V. BÖLÜM

DURUM DEĞERLENDİRMESİ

1950, Türkiye'de karşı-devrimdi. Çünkü tefeci bezirgân, finans kapital temsilcileriyle yönetime geliyordu. Yönetime gelen Anadolu ticaret burjuvazisiydi. Kasaba kodamanı yönetime gelmişti. Bu asalak zümre, kendisi gibi asalak bir zümre ile ittifak kurarak iktidara geldi. İşte hakim ittifak bu idi.

1960, 27 Mayıs harekatı bir devrimdi. Reformist burjuvazi, feodal artıkları, tefeci bezirgân hegemonyasını yıkıp yerine bir hakim ittifakı iş başına getiriyordu. Tekelci burjuvazi ve emperyalizm neden 1950'de reformcu burjuvaziyi hakim ittifaktan atmadan tefeci bezirgân ve toprak ağasına omuz verdi? Neden 1960'da tefeci bezirgân ve toprak ağası takımının yönlendirici rolünü reformist burjuvazinin almasına en azından göz yumdu? Ve neden reformist burjuvaziyi tali plana iterek bu kalıntılarla ittifak kurdu? Durum son derece açıktır.

Türkiye'de devlet 1970'e kadar burjuvazinin hiçbir zümresinin kesin hakimiyeti altına girmemiştir. 1919-23 harekatı reformist burjuvazinin harekatıydı. Cumhuriyet, reformcu burjuvazi, radikaller, tefeci bezirgân ve eşraf devletiydi. Hakim ittifak burjuvazinin bütün fraksiyonlarıyla, toprak ağalarından oluşmaktaydı. Yönlendirici güç milli burjuvaziydi (reformist burjuvazi). Tekelci kapitalizm şartları içinde yıllar ilerledikçe reformcu burjuvazi ekonomik hayatta etkisini yitiriyordu ve dışa bağımlı unsurlar egemen oluyordu. Emperyalizm iyice içeriye sızıyordu. Ve daha çok toprak ağalarına ve tefeci bezirgânlara dayanıyordu. Tekelci burjuvazi de yavaş yavaş güçleniyordu.

1950 harekâtı oldu. Emperyalizm tam yönetim sağladı. O anda dayanacağı temel güç tekelci burjuvazi değildi. Tefeci bezirgân ve toprak ağaları takımı idi.

Tekelci burjuvazinin durumu temel dayanak olabilecek seviyede değildi. Yıllar ilerledi, emperyalizmin çıkarları açısından, kapitalizm açısından, bu

müttefikin tasfiye edilmesi şart oldu. Emperyalist üretim ilişkileri tekelci burjuvaziyi de güçlendiriyordu. Nihayet 1960 harekatı oldu. Tekelci burjuvazi daha temel güç olma durumunda değildi. Bu yüzden ABD reformist burjuvaziye devrimde destek oldu. Nasıl olsa '60 dünyasında reformist burjuvazinin ekonomik, idari ve sosyal bütün tedbirleri tekelci burjuvaziyi güçlendirecekti. Ve öyle oldu.

Kısa bir süre sonra 1963de reformist burjuvazi tekelci burjuvazi ile yer değiştirdi. Tekelci burjuvazi reformist burjuvaziyi hem tasfiye etmeyerek ona belli haklar tanıyarak (çünkü gücü yoktu) hem de tefeci bezirgân takımını eskisi gibi olmasa da imtiyazlı duruma getirerek ülkede garip bir yönetim dengesi kurdu. Buna nispi denge dönemi de diyebiliriz. Bu nispi denge ikilidir.

1. Hâkim ittifaklar ile reformist burjuvazi arasında - yansıması 61 Anayasası. Belirleyici yön hâkim ittifak.

2. Hâkim ittifakın kendi içinde, tekelci burjuvazi ile tefeci bezirgân arasında -belirleyici yön tekelci burjuvazi.

Böylece Türkiye yarı-sömürgeler arasında bir istisna oldu. Çünkü hiçbir ülkede Türkiye'deki sınırlı demokratik haklar yoktu. Tıpkı Fransa gibi. Fransa'nın daha aşağı seviyesindeki kopyası idi.

5. Devre 1971-12 Mart harekatı, bu nispi denge döneminin sonu hakim ittifak içinde tekelci burjuvazinin tam denetim kurması. Artık ideolojisiyle, her şeyi ile tefeci bezirgân ve toprak ağaları siyasi hayatta etkinliğini kaybediyordu. Laik tekelci burjuvazi tam bir denetim kuruyordu, feodaliteyi tasfiye ediyordu. Türkiye tam bir Latin Amerika ülkesi haline geliyordu. Bu 5 devrenin yönetici kişileri de, bu 5 devreyi karakterize ediyor

1. Devre-Reformcu burjuvazi, adam Atatürk, sağa kayıyor, adam İnönü.

2. Devre-Tefeci bezirgân ve feodal unsurların adamı Menderes.

3. Devre-Reformist burjuvazi (MBK).

4. Devre-Tekelci burjuvazi, emperyalizm ve tefeci bezirgân ittifakı, adam: Demirel.

5. Devre-Emperyalizm ve tekelci burjuvazi diktatörlüğü adımı - Koçaş, Erim-Kuvvet Komutanları.

İçinde bulunduğumuz dönem tekelci burjuvazinin çeşitli hizipleri arasındaki çelişkinin en minimum seviyede olduğu, dolayısıyla karşı-devrim cephesinin en kuvvetli olduğu devredir.

İtibarlı olmasının nedeni:

1. Kesin denetim ellerindedir ve rakip fraksiyonları iyice ez-mişlerdir. O yüzden güçlü adam pozlarını iyi oynuyorlar.

2. Feodal artıkları (belli ölçülerde) hem ekonomik hem de siyasi kültürel hayatta temizleme gayretleri içinde (laik tavır) bu da asker-sivil-aydın zümrenin geçici de olsa desteğini sağlamaktadır.

3. Ülkemizde sınırlı demokratik özgürlüklerin rehaveti içinde revizyonizmin etkinliği altında bir sol, hazır olmadığı için dağıtılmıştır. Tıpkı 1905-1908 devresi gibi. Sol yenilmiş, gericilik hakim duruma gelmiştir. Böyle durumlarda Bolşevik taktiği hepimizin bildiği gibi ricattır, ricat taktiği sönme değildir. Ricat taktiği güç toplama, güçlerini kaptırmama taktiğidir. Bu devrede RSDİP'nin Bolşevik hizibi de en zayıf olduğu devredir (nicel olarak). Yöneticilerinin bile birçoğu yurtdışına gitmiştir.

İşçi sınıfı içinde çalışma vs. hepsi ortadan kalkmış, sadece yurt dışında basılan bir gazetenin yurt içinde dağıtılması, partizan savaşı (şehir gerillası).

Bugün aynı durum bizler için de söz konusudur. O dönemde Narodniklerle Bolşevikler arasındaki farklar:

1. Narodnikler savaşın sadece sabotaj ve suikast bölümüne ağırlık veriyorlardı...

2. Narodnikler için devrimci yayın önemli değildi. Yurt çapında çıkan bir gazetenin önemi yoktu.

3. Narodnikler ideolojik eğitimi reddediyorlardı.

İçinde bulunduğumuz devre ricat devresidir. Özgücümüzü ezdirmeme, güç toplama, savaşı gücüne göre sürdürme devresidir. Partizan savaşı aşamasının gerilla savaşı dönemi:

Bu dönemin ilk evresi geçirilmiştir. Dostun düşmanın ciddiye aldığı, vurduğu yerden ses çıkartan, dediğini yapan bir örgütün var olduğunu ispat ettik. Belli bir 6-7 kişilik kadroyu kısa da olsa eğitimden geçirdik, fakat asla güçlü bir yan örgütlenmemiz yoktur.

Şehir gerillası yaratılması aşaması geçilmiştir; şehir gerillası geliştirme aşamasına girdik. Artık daha karmaşık daha komplike bir örgütlenmenin içine girmemiz gerekiyor. Herkesin her şeyi ve herkesi bilmediği bir örgütlenme içine girmemiz gerekiyor.

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ CEPHESİ'NİN (THKC) 1 NO'LU BÜLTENİ

İşçiler, Köylüler, Askerler, Yurtsever Aydınlar, Halkımız;

Amerikan emperyalistleri ve onun köpekleri uzun yıllardır ülkemizi talan edip yağmaladılar; neyimiz var neyimiz yoksa alıp götürdüler. Emekçi halkımızın ve bütün çalışanların alınterini ve emeğini çaldılar. Bütün zenginliklerimize, petrolümüze, kromumuza, bakırımıza... bütün doğal kaynaklarımıza el koydular. Geride bize açlık, tahammül edilmez bir sefalet, binlercemizi kırıp geçiren bulaşıcı hastalıklar, halkımıza karanlıkta yaşamaya mahkum eden bir cehalet bıraktılar.

Bugün ülkemizde işgalci düşmanın ziyafet sofralarından kalan artıklarla beslenen bir avuç hain, bir avuç köpek bu alabildiğine iğrenç düzeni sürdürmek, Amerikan emperyalizmine gerektiği gibi uşaklık etmek için kurdukları zulüm çarkını insafsızca çeviriyorlar. Soygun ve talanlarına karşı duran her yurtsever meydanlarda kurşunlanıyor, işçilerin ve köylülerin, ekmek ve toprak isteyenlerin sesi kan ve zulümle susturulmak isteniyor. Yarattığımız ve ürettiğimiz, zorla elimizden alınıyor.

Amerikancı faşist köpekler, bu iğrenç sömürü düzenini daha iyi yürütebilmek amacıyla asayişi sağlama paravanası altında, şimdi de sıkıyönetim ilan ettiler. Halkımızın en temel hak ve hürriyetlerini lükstür diye rafa kaldırdılar.

Bugün ülkemizde, hukuktan, kanun devletinden, anayasadan, insanlık ve vatandaşlık haklarından bahsetmek iğrenç bir demagojiden başka bir şey değildir.

Kendi topraklarımızın üzerinde köle bir halk haline getirildik.

Bu durum hep böyle sürüp gidecek midir?

HAYIR! BİN KERE HAYIR!

Bu durum böyle sürüp gidemez; artık isyan etmek, silaha sarılmak, işgalci düşmanı alaşağı etmek için harekete geçmek zamanı gelmiştir.

Onların bugün büyük görünen güçleri ve imkânları bizlere vız gelir. Onlar bir avuç, biz ise milyonlarız. Kaybedeceğimiz hiçbir şey yoktur ama kazanacağımız koca bir dünya vardır.

Biz, *Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi* olarak diyoruz ki:

1- Amerikan emperyalizminin hakimiyeti ve yerli uşağı sömürücü sınıfların iktidarını yıkmak, bağımsızlığı kazanmak için tek yol silahlı kurtuluş savaşıdır.

Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, bu yolda mücadeleye kararlı bütün yurtseverleri kucaklayan halkın savaşçı öncülerinin örgütüdür. Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, mücadelesinde Türkiye işçi sınıfının savaş örgütü olan Türkiye Halk Kurtuluş Partisi'nin önderliğini kabul eder ve mücadelesini onun emir ve kumandası altında yürütür.

2- Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, Amerikan emperyalizmini ve köpeklerini ülkeden kovana kadar mücadele etmeye ve her şart altında en son savaşçısı ölünceye kadar savaşını sürdürmeye kararlıdır.

3- Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'nin düşmanları, Amerikan emperyalistleri, finans kapitalistler, toprak ağaları, aracı ve tefeciler, Amerikancı asker-sivil bürokratlar ve bütün halk düşmanlarıdır.

4- Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi'nin temel görevi Amerikan emperyalistleri ve yerli müttefiklerinin oluşturduğu düşman cephesini çökertmek ve yıkmak, halkın sırtından elde edilen bütün mülkleri kamulaştırarak Cephe'nin savaş gücünü yükseltmek, gerekli malzemeyi ele geçirmek, baskı ve zor kuvvetlerini parçalamaktır.

Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, kendi saldırı noktaları dışında kalan hedeflere yönelen ve halkın saflarına da zarar veren hiçbir maceraperestin ve gangsterin sorumluluğunu üzerine almaz. Çocuk kaçırmak, kadınlara ilişmek, emperyalistlerle doğrudan doğruya ilişkisi olmayan kimselere, esnafa, para babası bir avuç hain dışındaki orta derecedeki zenginlere, yani orta burjuvaziye saldırmak, zarar vermek devrimci eylem olamaz. Bunlar adi gangsterlik olaylarıdır. Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, bu gibi olayları şiddetle kınar. Amerikalı emperyalistlere, finans kapita-lizmin temsilcilerine, zalimlere ve

halk düşmanlarına yönelen her harekete ise saygı duyar ve bunları sonuna kadar destekler. Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, savaşçılarının bütün eylemlerini kendi bültenleri ile halka açıklar. Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, halk düşmanlarını, işkencecileri, zalimleri, soyguncuları yargılar, cezalandırır. Onlardan döktükleri kanın ve yaptıkları zulmün hesabını sorar.

5- Bu amaçla Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, halkımızın ekonomik ve demokratik mücadelesini yönlendirme gayretleri yanında son aylarda şu askeri harekâtları yapmıştır:

1. Ziraat Bankası Küçükesat Şubesi'nin günlük hasılatı halkımızın devrimci savaşında kullanılmak amacı ile kamulaştırılmıştır.

2. Kanlı Pazar'da şehit düşen devrimcilerin anılarına düzenlenen 16-17 Şubat devrimci terör harekâtında:

a) Amerikan askeri malzeme deposu Tuslog'un Zincirlikuyu merkezi,

b) Tuslog'un Şişli şubesi,

c) Amerikan-Türk Dış Ticaret Bankası'nın Elmadağ şubesi,

d) ABD Başkonsolosluğu,

e) İngiltere Başkonsolosluğu,

f) Emperyalist Amerikan teşekkülü IBM'nin Gümüşsuyu'ndaki merkezi bombalanmıştır.

3. Salıpazarı'ndaki Amerikan askeri botu bombalanmış ve tahrip edilmiştir.

4. Türk Ticaret Bankası'nın Erenköy şubesinin günlük hasılatı, halkımızın devrimci savaşında kullanılmak amacı ile kamu-laştırılmıştır. Ve bu eylemde kullanılan Amerikalı Astsubay A. Donald'ın arabası yakılarak imha edilmiştir.

5. Coca-Cola, Pe-Re-Ja, Elvan, Mersedes-Benz, Otomarsan fabrikası, Akbank ve daha pek çok şirket ve teşekkülün hissedar sahipleri olan Kadir Has, Mete Has, Adanalı büyük toprak ağası Talip Aksoy'un günlük hasılatları halkımızın devrimci kavgasında kullanılmak amacı ile kamulaştırılmıştır.

6. 1 Mayıs Harekatı düzenlenmiştir.

Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi, bağımsızlık savaşında bütün gerçek yurtseverleri kendi saflarına çağırır. THKC bütün ihtilalcilerin, yurtseverlerin, Türkiye halkının kurtuluş cephesidir.

KURTULUŞA KADAR SAVAŞ

Mayıs 1971

İHTİLALİN YOLU

THKP'NİN DEVRİM STRATEJİSİ
Amerikan Emperyalizminin Boyunduruğu Altındaki Türkiye

Türkiye yeraltı kaynaklarından dış ticaretine, ekonomisinden politikasına, kültüründen sanatına kadar Amerikan emperyalizminin denetimi altında bir ülkedir. Amerikan emperyalizminin sömürge veya yarı-sömürge bir ülke için anlamı ülke zenginliklerinin talan edilmesi, halkın açlığı, sefaleti ve ulusal onurun hayasızca Amerikan postalları altında çiğnenmesidir.

Ülkemizdeki oligarşinin AP yönetiminin emekçi halka karşı yürüttüğü baskı politikasının sonucu ekonomik, sosyal ve politik kriz iyice derinleşti, paramız devalüe edildi, emekçi halkın sefaleti korkunç derecede arttı, yaşama şartları zorlaştı. Halkımızın memnuniyetsizliği ve kıpırdanmaları karşısında düzeni kendi resmi kanunlarıyla koruyamaz duruma gelen oligarşinin Demirel kadrosu, oligarşinin askeri kanadının 12 Mart darbesiyle düşürüldü. Yerli ve yabancı tekellerin çıkarlarını daha iyi koruyacağı düşünülen Erim kabinesi iş başına getirildi.

Düzen politikacılarının "hükümet buhranı" olarak adlandırdıkları şey, temsili demokrasinin düzen partilerinin, Amerikan emperyalizminin ve yerli hâkim sınıfların sömürülerini kolaylaştırmakta gösterdikleri yetersizlikten başka bir şey değildir. Düzen partilerinin düzeni korumakta gösterdikleri yetersizliğin oluşturduğu boşluğu oligarşinin askeri kanadı doldurdu. Bugünkü hükümetin arkasında oligarşinin bu kanadı yer almaktadır.

Bu durum da geçicidir. Emperyalist sömürünün dönen çarkları emekçi halkın sefaletini, yaşama şartlarının zorluğunu daha da artıracaktır. Oligarşi halkın memnuniyetsizliğinin sebebini bu sefer de Erim kabinesinin yetersizliğine bağlayarak, onu düşürüp yerine yeni bir kadroyu yönetime getirecektir.

Çark dönmesine devam edecek; cuntalar birbirini takip edecektir. Kimileri "Atatürkçü, laik", kimileri "reformcu" diye lanse edilecek, yurtsever aydınlar her defasında yeni bir umutla yeni gelenlere bel bağlayacak, sonra yanıldıklarını anlayacaklar, tekrar bir "ilerici" atılım olmasını bekleyeceklerdir.

Emperyalizmin işgali altındaki ülkelerde bu çark hep böyle döner. Ülkemizde de parçalanana kadar bu çark hep böyle dönecektir.

Halkımızın Kurtuluşu

Milli kurtuluşçu ve demokratik nitelikteki en küçük kıpır-danmaların bile ezilmeye çalışıldığı, milli kurtuluşçuların ana caddelerde halkın gözü önünde kahpece şehit edildiği, işkencehanelerde en hunharca işkencelere maruz kaldığı bu ortamda, kanun devletinden, demokrasiden bahsetmek gülünçtür. Ülkemizde hukuktan, kanun devletinden, anayasadan, vatandaşlık haklarından, hatta insanlık haklarından söz etmek, art niyet aranmazsa safdillikten başka bir şey değildir.

Emperyalizmin tahakkümüne, karşı-devrimin şiddetine karşı, silaha sarılmaktan başka çare yoktur. Partimiz, kurtuluşun yolunu halkın silahlı savaşında görmektedir. Kurtuluş savaşımızın bugünkü biçimi gerilla savaşıdır.

Bütün yurtseverlerin ortak çabası sonucu, uzun yorucu ve kanlı bir halk savaşı ile düşmanın alt edilebileceğini düşünen Partimiz halk savaşının bu aşamasında şehir gerilla savaşını temel almaktadır. Bugünkü objektif ve subjektif şartlar gerilla savaşının şehirlerde yürütülmesini zorunlu kılmaktadır, içinde bulunduğumuz dönem halk kurtuluş savaşının birinci aşamasıdır.

Büyük şehirlerde yürütülen gerilla savaşı;

1. Halk kitlelerine hainlerin yönetiminin ne kadar kof ve çürük olduğunu gösterecektir.

2. Her an patlamaya hazır bir volkan gibi kıvılcım bekleyen halk kitlelerine vurduğu yerden ses çıkartabilecek, zalimleri cezalandıracak, kendi devrimci diktatoryasını kurabilecek nitelikleri taşıyan bir teşkilatın var olduğunu gösterecektir.

3. Partimizi, çeşitli tecrübelerden geçirerek halkın savaşçı örgütü olma yolunda sağlamlaştıracaktır.

Savaş örgütü, savaş meydanlarından çıkar.

Kısacası, içinde bulunduğumuz bu aşama başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün halk kitlelerinde var olan memnuniyetsizlik ve başkaldırma duygularını güçlendirme, onları silahlı mücadeleye ajite etme ve Partimizin teşkilat yapısını sağlamlaştırma aşamasıdır.

Savaşın ikinci aşaması, gerilla, savaşının yurt çapında yayılması, şehir gerillası yanında kır gerillasının başlatılması aşamasıdır.

Üçüncü ve dördüncü aşamalar gerilla kuvvetlerinin düzenli orduya dönüşme aşamalarıdır.

Bu evrelerin süreleri hakkında şimdiden bir şey söylemek imkansızdır. Bütün bunları şimdiden kestiremeyiz. Şu andaki görevimiz, bu yolda sistemli ve yılmadan savaşmaktır.

Başta işçi sınıfımız olmak üzere bütün halk sınıflarının kurtuluş yolu, gerilla savaşından geçmektedir.

Oportünist ve revizyonistler tarafından karmakarışık hale getirilen bu stratejik çizgi üzerinde biraz durmak gerekiyor. Proletaryanın sınıf savaşı ideolojik, ekonomik ve politik olmak üzere üç cephede birden cereyan eder. Burjuva ideolojisine ve saptırmalarına karşı, proletaryanın devrimci savaşı ideolojik bir savaştır. İşçi ve emekçi sınıflarının hayat ve çalışma şartlarını düzeltme şeklindeki günlük mücadelesi ekonomik mücadeledir. Direkt gerici sınıfların yönetimini hedef alan mücadeleler ise *politik savaştır*.

Politik mücadele, devrimci yayınla yapılan politik propagandadan, politik nitelikteki kitle gösterilerinden, politik grevlere ve de gerilla savaşına kadar çeşitli biçimlerde cereyan eder.

Gerilla savaşı, politik mücadelenin en üst ve en etkili biçimidir.

İhtilalci parti, bu üç cephede, her cephenin imkânlarını en iyi şekilde harekete geçirerek savaşan partidir. Partimiz emperyalizme, yerli hakim sınıflara ve onların soldaki uzantılarına karşı, üç cephede birden savaşı yürütmeye çalışmaktadır.

Dünya devrimci pratiği, soldaki bütün sapıtmaların sınıf mücaddesinin üç cephesinin bir veya iki kesimini ihmal etmek veya önemsememekten doğduğunu göstermektedir.

Partimiz, sınıf mücadelesini dergi çıkartmak ve yasal hareketleri organize etmek şeklinde gören bütün sağ, pasifist eğilimlere ve gruplara karşı olduğu gibi, sınıf savaşını sadece gerilla savaşı şeklinden ibaret gören "sol" fokocu eğilimlere ve gruplara da karşıdır. Her iki sapma da emekçi halkın kurtuluşunu geciktiren, engelleyen akımlardır.

Ülkemizdeki pasifistler evrim aşamasında olduğumuzu bu yüzden içinde bulunduğumuz evrede silahlı savaşın objektif şartlarının mevcut olmadığını iddia etmektedirler. Bu iddialar temelden sakat ve yanlıştır. Bu şekildeki tahlillerin tek amacı teslimiyetçiliğe ideolojik kılıf giydirmektir. Emperyalizmin işgali altındaki ülkelerde evrim ve devrim aşamaları bu şekilde bıçak gibi birbirinden ayrılamazlar, bu aşamalar birbirinin içine girmişlerdir. Ayrıca, emperyalizmin işgali, karşı tarafın bizzat zora, şiddete, silaha başvurması demektir. Bu ise silahlı savaşın objektif şartlarının mevcudiyeti demektir.

Şu anda iktidar mücadelesi yapan partimiz iktidarı alabilecek güçte ve aşamada değildir. Ancak, düzenli ordular savaşı aşamasında bütün yurt çapında yönetimi ele geçirmeden söz etmek mümkündür. Ve biz, bugün bu aşamayı yaşadığımızı asla iddia etmiyoruz. Biz sadece, halkımızın ihtilalci savaşının bu aşamaya gelebilmesi için gerilla savaşının şart olduğunu iddia ediyor ve bu amaçla dövüşüyoruz.

İçinde bulunduğumuz dönem, halk kurtuluş savaşının şehir gerillası biçiminde yürütüldüğü dönemdir. Partimiz, politik savaşın bu mücadele biçimini belli kurallara bağlamıştır. Şehir gerilla savaşında hedef, emperyalist güçler, tekelci burjuvazi ve onların köpekleridir. Bu hedeflere vuran bütün hareketleri destekleyen Partimiz, bu hedeflere yönelmeyen adi gangsterlik niteliğindeki eylemleri şiddetle kınar.

Türkiye Halk Kurtuluş Partisi bizzat savaşan partizanlardan oluşmaktadır. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi, politik ve askeri liderliğin birliği ilkesini esas almaktadır. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi'nin önderliğinde yürütülen uzun ve çeşitli ara evrelerden geçen gerilla savaşı, halkın gerçek ordusunu doğuracaktır.

Türkiye ihtilalinin yolu, Partimizin yoludur. Partimizin yolu halkımızın kurtuluş yoludur.

KURTULUŞA KADAR SAVAŞ

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ MERKEZ KOMİTESİ

Mayıs 1971

BAZI ARAŞTIRMA KONULARINA İLİŞKİN NOTLAR

I
Örgüt Konusunda

A) Marksist ustaların parti hakkındaki görüşleri + dünya devrimci pratiği içinde örgütlenme şekilleri (Latin Amerika, Çin, Hindu ve Afrika'daki örgütlenme şekilleri)
B) Türkiye'deki "komünist partisi" adı altındaki örgütlenmelerin niteliği

II
Türkiye'deki (1908'den Bu Yanaki) Gelişmeler

A) 1919-23 Zaferi: Sınıf ilişkileri; hangi egemen sınıflar tasfiye edildi, hangi sınıf veya zümreler ekonomik hayata hakim oldu?

Bunun için İzmir İktisat Kongresi zabıtlarının incelenmesi + "Reddi İlhak" ve "Müdafaa-i Hukuk" cemiyetlerinin sınıfsal terkibi.

B) 1938'de toprak reformu tasarısını meclise sunan İnönü'nün devrilmesi + İş Bankası müdürü Bayar'ın (başvekil) işbaşına getirilmesinin ekonomik gerekçeleri + sonradan Celal Bayar'ın tekrar düşürülmesi.

1929-38 arasının ekonomik tablosu.

C) 1950 Hareketi; o dönemin ekonomik tablosu; istatistiki rakamlarla.

D) 1960 Hareketi: MBK'nın aldığı ekonomik kararlar, mesela;

a) Büyük bankalara el koyması

b) Servet beyannamesini çıkarması

c) Toprak reformu tasarısının hazırlanması

Sonradan emperyalizm duruma hakim oluyor. Ve kalkınma finansmanının ezilen sınıflara yüklenmeye çalışılması.

1) Tasarruf bonosunun çıkarılması

2) Arazi vergisinin çıkarılması

E) AP iktidarı altında 1965'ten bu yana Türkiye'nin ekonomik ilişkiler tablosu

KÜLTÜR SORUNU ÜZERİNE

Devrimcinin görevi devrim için çarpışmaktır, hem de tüm olanakları ile. Büyük ustaların sık sık belirttikleri gibi "devrim için savaşmayana sosyalist denmez". Bu nedenle devrimci kendini devrime hazırlamalı, yeteneklerini geliştirmeli uzmanlaşmalıdır, bu da teorik ve pratik çalışma içinde eğitilmekle olur. Yani devrimci teorik eğitim ve bunu pratikle birleştirmek. Amaç ele geçen her türlü kitabın okunması ya da entelektüel bilgi edinilmesi değil, belirli bir sıra içinde eğitim yapmak, belirli bir düşmanla savaşmak için, iyi biçimde öğrenim yapmak olmalıdır. Amaç devrimci hareket içinde yer alacak kadroların yetişmesini sağlamaktır. Her militanın inisiyatifini kullanarak, yenilgi ve başarı alanlarında dürüst kararlar vererek, doğru taktikler ışığında savaşması, genel olarak devrimci teoriyi kavramasına ve bu teoriyi yaratıcı düşünce ile pratiğe uygulamasına bağlıdır. Devrimci hareketin bir öğrencisinin sağlam eğitimden geçmesi, birbirine bağlı olan ve birbirini bütünleyen iki yolun gerçekleşmesine bağlıdır. Soyut teoriyi öğretmek, kafalara alabildiğince kuru söz sokabilmek, işçi hareketleri tarihini kavratabilmek, dünya devrimci hareketi tarihini belletmek, kısacası genel olarak Marksizm-Leninizmi ve dünya pratiğini kavratmak. Kendi ülkesinin devrimci hareketinin pratik çalışmasında yer almasını sağlamak, kendi ülkesi koşullarına uyması sonucu, Marksist-Leninist doğru çizgiyi kavratmak bu savaşın pratiğini vermesini sağlamaktır. Görülüyor ki kadrolaşma hareketinde, kişinin teorik formasyonu çok önemli rol oynamaktadır. Kadronun, yığınların önderi olarak doğru çizgide eylem yapması, bağımsız örgütçü olarak çalışması, bu niteliğine sıkı sıkıya bağlıdır. Eğitimin temel yükünün, bireylerin omzunda olması kaçınılmazdır.

Öğretmenin, öğrenme için etkin bireysel çalışmanın devrimci bir görev olduğu unutulmamalıdır. Devrimciliğin statik, mekanik bir iş, genel anlamıyla bir meslek değil, bir ruh, bir coşku, bir yurtseverlik duygusu olduğu çıkmayacak bir biçimde kafamıza kazınmalı. Eğitimin bu ruhu, bu coşkunun bir gereği olarak birinci görev olduğu, benlikte biçimlenmeli. Ancak o zaman devrimci eğitimin temelini oluşturan bilimsel çalışmalar aksatılmadan yürütülebilir. Ancak o zaman kağıt üzerindeki devrimci eğitim, üzerine aldığımız kararlar, bürokratik kararlar olmaktan çıkar, somut günlük eğitim biçimine döner. "Yürüyen devrim arabasına ben de omuz vereyim, benim de payım olsun işte" biçimindeki tutum tümü ile mekanik bir tutumdur. Bu tutum kişiyi edilgenliğe iter. Zor anlarda ise dönekliğe götürür. Sorun arabanın itilme eylemine katılma durumu değil, sorun tüm olanakların seferberliği ve devrim için sorumluluk yüklenebilme sorunudur. Bu da bir yerde devrimci coşkuyu karşı-devrimci güçlere karşı zorluğu, hıncı gerektirir. Uzun devrim günlerinde bizi ayakta tutan yıkıcı gücün bu devrimci coşku ve hıncı olduğunu bilelim, nasıl silahını yitiren ordu, orduluk niteliğini yitirirse, yurtseverlik coşkusunu taşımayan devrimci de devrimcilik niteliğini yitirir. Yurtseverlik devrime inanış ve sorumluluk alabilme ve sorumluluktan kaçmama, birbirinden ayrılmaz bir bütündür. İyi bir devrimci yenilgi sırasında kendi kendine karar verebilen, kendi kendine sorumluluk yüklenebilen, gevşemeyen kişidir. Yapabileceği görevleri alma ve sorumluluk duygusu, daima arkasından bir devrimci gibi davranma olgusunu getirmelidir. Yani sorumluluk duyan kişi, bunu pratiğe derhal uygulamalı, en azından kendini devrime hazırlamalıdır. Bu da kendi kendini (tabii ki belirli bir merkeziyetçilik ilkesi altında) öğretide ve eylemde eğitmekle olur. Kendisini eğitmeyen, devrim öğretisi ile donatmayan, kendisi pratik çalışmanın içine girmeyen içi boş bir çuvaldan, bayağı bir lafazandan başka bir şey değildir. Eğitimde hareket noktasının ülke ve dünya işçi sınıfı savaşının ana sorunlarının (politik, ekonomik, ideolojik olarak) incelenmesi ve bunu temel alarak Marksist-Leninist teori eğitiminin yapılması olmalıdır. "Teorinin dogma değil, eylem kılavuzu" (Lenin) olduğunun, ana görevin "Parti ve gençlik birliği üyelerine, genel bir düşmana karşı mücadeleyi değil, belirli koşullara Marksist-Leninist yöntemlerin uygulanmasını belirli bir düşmanla savaşmayı öğretmek" (Dimitrov) olduğunu bilmek ve bunu eğitime temel almak gerekir. Bireysel eğitim yapan kadrolar sık sık TARTIŞMA-ELEŞTİRİ-ÖZELEŞTİRİ il-

kesine başvurmalıdır. Ancak bu yolla konular daha iyi öğrenilebilir, önümüzdeki görevlerden birisi Marksizm-Leninizmi öğrenmektir. Bu öğrenimi tamamlayabilmek için belirli bir program içinde çalışmaları yürütmek zorunludur. Bu da devrim savaşçısı olarak yolu şaşırmadan doğru bir çizgiden yürüyerek kitle çalışması yapacak olan yiğit savaşçıların oluşmasını gerçekleştirmek bakımından öneme sahiptir. Devrimci hareketle disiplin, örgüt anlayışı ve sorumluluktan kaçanların arkası karanlık kuyularla doludur. Bu açıdan konunun önemini kavramalı hareketimizi bu öneme göre ayarlamalıyız.

TÜRKİYE HALK KURTULUŞ PARTİSİ TÜZÜĞÜ

BÖLÜM 1
Genel Program

THKP proletaryanın siyasi partisidir. THKP'nin başlıca amacı dünyada insanın insan tarafından sömürülmediği, her çeşit baskı ve sömürünün kalktığı bir toplumsal düzenin kurulmasıdır. Bu amaç gerçekleşene kadar THKP Türkiye proletaryasının siyasi partisi olarak mücadelesini sürdürecektir.

BÖLÜM 2
Parti Üyelerine

Madde 1 - Partinin tüzük ve programını kabul eden devrimci çalışmayı rahatlıkla yürütebilecek seviyede Marksist-Leninist olan ve ülke gerçeklerini bilen, parti teşkilatlarından birine katılıp, içinde faal olarak çalışan, partinin kararlarına ve disiplinine uyan herkes THKP'sine üye olabilir.

Madde 2 - Partiye Giriş Şartları: İki parti üyesinin tavsiyesi, o çalışma alanındaki yetkilinin merkez komiteye sunuşu ve merkez komitenin olumlu kararı ile parti üyesi olunur.

Madde 3 - Parti disiplinine aykırı hareket edenlere çeşitli ka-demelerdeki parti teşkilatları, kendi yetkileri çerçevesinde somut duruma göre şu cezaları verirler: İhtar, parti içi görevden çıkarma, cephe içinde sınama ve tardetme, parti içi görevden ve parti üyeliğinden çıkarma kararını Merkez Komitesi alır. Genel Komite onaylar.

BÖLÜM 3
Partinin Teşkilat Prensipleri ve Organları

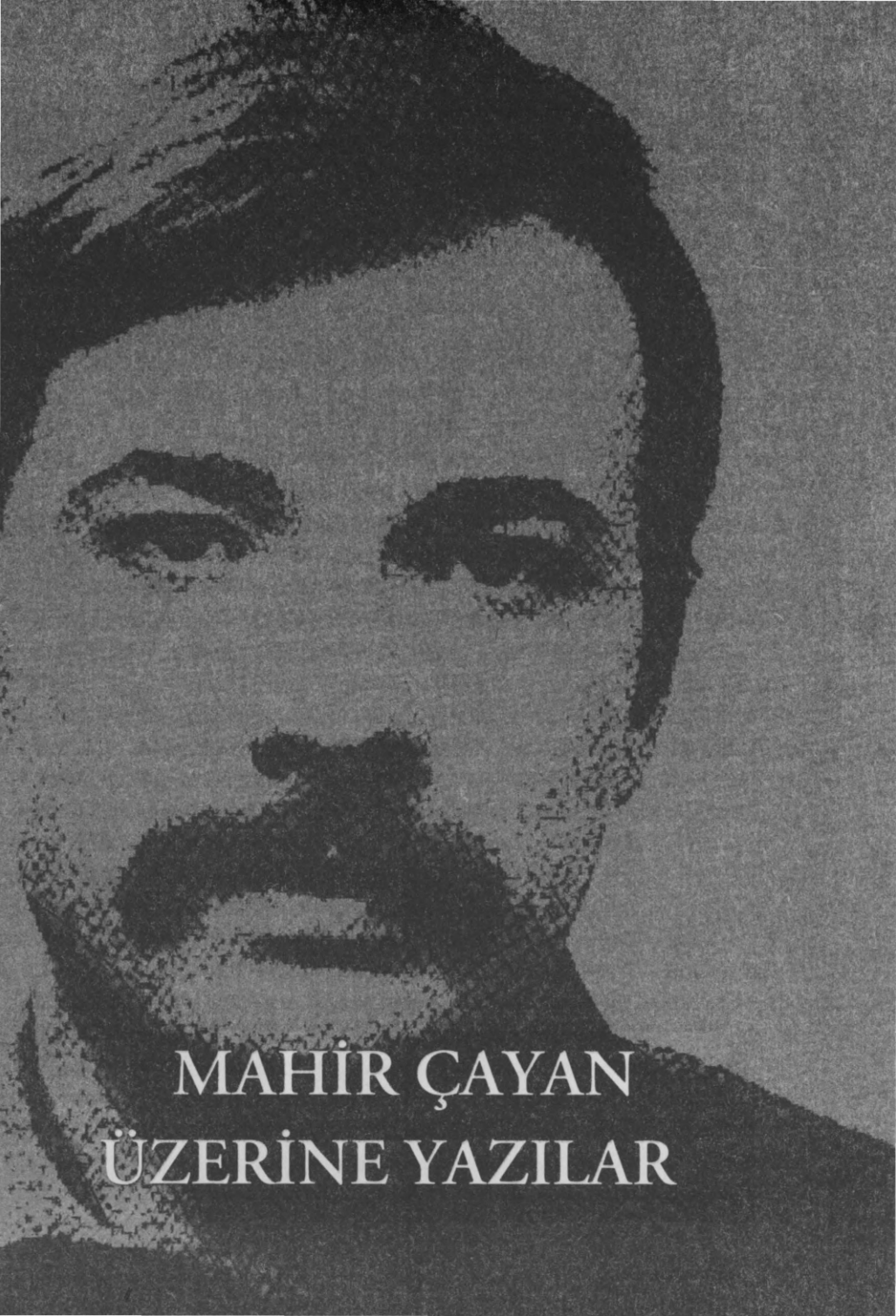
Savaş çok yönlüdür. Çeşitli halk kesimlerinin kitlevi hareketinin örgütlendirilip yönlendirilmesinden, ideolojik savaştan, silahlı savaşa kadar bütün mücadele biçimlerini aynı anda yürütmek gerekmektedir.

Madde 4 - içinde bulunduğumuz dönemde partinin teşkilat prensibi merkezcilik yanı ağır basan, demokratik merkeziyetçiliktir. Ancak, kurtarılmış bölgeler tesis edildikten sonradır ki demokratik merkeziyetçilik tam olarak uygulanır.

Madde 5 - Partimizin bu çok yönlü mücadeleyi yürütebilmek için, her alanın en tutarlı en sivrilmiş elemanları ile bütün bu alanlar arasında ilişki ve güdümü sağlamak ile yükümlü Merkez Komitesi üyelerinin de katıldığı bir Genel Komitesi vardır. Genel Komite, çok seyrek toplanır, çok olağanüstü durumların varlığında (mesela, Merkez Komite üyeleri arasında bir ihtilaf çıktığında, partinin genel durumu ile ilgili önemli bir kararın alınacağından ve felaket anında vs.) toplanır ve karar verir. Genel Komite, partinin en üst organıdır. Merkez Komitesini tayin eder. Merkez Komitesi, partinin bütün çalışmalarından sorumludur. Parti çalışmalarının düzenli gitmesini sağlar. Bunun dışında, Genel Komite üyelerinin herbiri, belirli bir çalışma komitesinin yöneticisidir. Bunlar, işlerin düzgün gitmesi için her alanda yardımcı komite kurarlar. Şimdilik Genel Komite 10, Merkez Komite 3 kişiden oluşur. Gelişen mücadeleye göre, bu sayılar artabilir.

Türkiye Halk Kurtuluş Cephesi

Partinin yönetim organları, cephenin de yönetim organlarıdır.
Madde 6 - Cephe üyesi olmanın şartları:
Öğrenciler için: Belli bir Marksist-Leninist formasyona sahip olmak, partinin ilkelerini, ilke olarak benimsemek. Ciddi ve disiplinli olmak, belli bir alanda çalışmak.

MAHİR ÇAYAN ÜZERİNE YAZILAR

THKP-C*

Ertuğrul Kürkçü

Anarşizm, modern toplumun içinde belki ancak kendisine bir yer bulmakta boşluğa düşmüş eski egemen gücünü yitirmenin verdiği şaşkınlıkla tırmanacak duvar arayan küçük burjuvazi açısından son sığınak olabilirdi. Öyle bir sığınak ki, orada terörü de en sonunda yüreğine doğru çevirir ve ateşi içinde bizzat kendisini yakardı... Her biri giderek kendi başına bir eylem ve kuram peygamberi olan Türkiye'nin yeni sol küçük burjuvalarının adını sık andıkları Marx'ı –bir bilgin olarak– yeterince okumaya ne takatları vardı ne de ellerindeki silahtan baş kaldıracak kadar vakitleri... Silahlı bu küçük tanrılar, Schumpeter'in ünlü deyişiyle ancak peygamber Marx'la ilgiliydiler. Unuttukları, Marx'ın hiçbir zaman peygamber olmak istemediğidir (...) Karl Marx'ın sosyalizmin bir bilimsellik sorunu olduğunu söyleyebilmesi, teori ve pratik arasındaki ayrılmaz birlikten söz etmesi son çözümde toplum, tarih, ekonomi, politika, örgüt ya da devrim gibi sorunların ancak bu en karmaşık, nesnel özgül tarihsel bağlamları çerçevesinde ele alındıkları takdirde, doğru biçimde çözümlemeleri yapılabilecek olgular niteliğini taşıdığını belirtmesindedir (...) Yeni sol peygamberler, genci, orta yaşlısı ve yaşlısıyla teoriyi –hem de bazen Marx'ın adını da yanlış biçimlerde kullanarak– neredeyse tarihin çöp sepetine atıyorlardı.[1]

---

* Bu yazı Ertuğrul Kürkçü'nün *İsyanın İzinde* (Dipnot Yayınları, 2013, s. 95-106) adlı eserinden alınmıştır.

[1] Ali Gevgilili, *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler* Ansiklopedisi içinde (ileride işaret edilen sayfada yer alan yazısı), 7. cilt, İletişim Yayınları, 1988, s. 2174.

THKP-C'nin de başlıca aktif öznelerinden biri olduğu 12 Mart dönemi siyasal mücadelelerinin toplumsal ve tarihsel arka planı üzerine en kapsamlı incelemelerden birinin yazarı olan –Mahir Çayan'ın belki de kendi maksadını aştığı söylenebilecek bir ifadeyle "işbirlikçi-tekelci burjuvazinin teorisyeni" olduğunu ima ettiği– Ali Gevgilili'nin 1970'lerin başında Türkiye'de "devrim"i sahici bir imkân olarak gören sosyalistlere biçtiği toplumsal ve tarihsel işlev ile onlara Marksizm karşısında tanıyabildiği konum bundan ibaretti.

THKP-C önderliğinde, önce hareketin teorik evrimi sırasında *primus inter pares* (eşitler arasında birinci) olarak parlayan, daha sonra bu fikirlerin hayata uygulanması sırasında "eski tüfekler"in hayret dolu bakışları arasında hareketin pratik önderliğini de üstlenen Mahir Çayan'ın kendi eylemi hakkındaki kendi düşüncesinin bu hükmün tam karşıtı olması şaşırtıcı sayılmaz. Mahir Çayan Kartal Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçışıyla 30 Mart 1972'de Kızıldere'de öldürülüşü arasında geçen dört ay içinde sürekli takip altında, her gün yer değiştirirken kaleme aldığı *Kesintisiz Devrim* dizisinin üçüncü kitabında, 1990'dan bakıldığında inanılmaz gibi görünen bir iyimserlik ve umutla şunları yazmıştı:

> ..Silahlı propagandayı temel alan örgüt, giderek ezilenlerin tek umut kaynağı olur. Bir yandan işsizliğin ve pahalılığın giderek artması halkın memnuniyetsizliğini had safhaya ulaştırırken, silahlı propagandanın karşısında baskı ve terörünü iyice arttıran, halkın giderek bütün demokratik haklarını rafa kaldıran oligarşi, başta aydınlar olmak üzere bütün halkın nazarında değer yitimine uğrar. Gerilla savaşını başarı ile yürüten parti, önce soldaki çeşitli oportünist fraksiyonların etkisi altında kalmış olan halkın uyanık kesimlerini etrafında toplayacak, soldaki parazitleri giderek temizleyecektir. Pasifistlerin kafalarını karıştırdığı unsurlar – işçi, köylü öğrenci– giderek silahlı propagandanın etrafında toplanacaktır. Yani silahlı propaganda önce solu toplayacaktır. Başlangıçta çeşitli eğilimlerin etkisi altında olan samimi unsurlar tek bir strateji etrafında toplanacaklardır.[2]

Tarih, üzerinde düşündükleri ve değerlendirdikleri eyleme ilişkin belirlemeleri ve beklentileri bakımından Ali Gevgilili'yi de, Mahir Çayan'ı da pratikte doğrulamış görünmüyor. Öncelikle, Mahir Çayan'ın 1970'ler başlarken Türkiye'de pratik bir imkân olarak gördüğü devrim için mücadele, Gevgilili'nin kategorik olarak dile getirdiği şekilde, "küçük burjuva aydını"nın "ateşi

---

[2] Mahir Çayan, *Toplu Yazılar*, BirGün Kitap, 2013, s. 322.

içinde bizzat kendisini yaktığı", bir azınlık terörizmi olarak kalmadı. Tersine, eylemi, hayattayken Mahir Çayan'ın kendisinin tahayyül bile edemeyeceği kadar kısa bir süre içinde, Türkiye solunun tarihinde hiçbir sosyalistin edinmiş olamadığı bir prestiji yaratarak on binlerce emekçi ve aydının onun adıyla anılan düşünceleri kendi düşünceleri olarak benimsemesini sağladı. Öyle ki, Gevgilili'nin Çayan eleştirilerinin onlarınkinin yanında entelektüelce olmaktan ileri gitmediği söylenebilecek olan TKP bile, sonunda Mahir Çayan'ı sosyalist kahramanlar galerisine kabul etmek zorunda kaldı. Ama öte yandan Mahir Çayan'ın kendi eyleminden ummuş olduğu gibi, "silahlı propaganda(nın) önce solu topladı(ğı)" ve "(samimi unsurların) tek bir strateji –yani THKP-C stratejisi– etrafında toplandı(ğı)" da söylenemez. Tersine, sonraki yıllar, Mahir Çayan'ın öne sürmüş olduğu stratejik ve teorik tezlerin varyantları çevresinde "samimiyetlerinden" kuşku duymak gerekmeyen, çok sayıda devrimci ("Çayanist") grubun doğduğuna tanık oldu. THKP-C'nin sürdürdüğü "politikleşmiş askeri savaş"ın dolaysız pratik sonuçlarından biriyse, orijinal THKP-C örgütünün 1973'te kesin olarak dağılmış olmasıydı.

Engels'in, Joseph Bloch'a 21 Eylül 1890'da yazdığı mektupta sunduğu, imkân ile gerçeklik arasındaki ilişkinin toplumsal tarih alanındaki maddeci kavranışı, bu paradoksal gibi görünen sonuçları anlamamızı kolaylaştırabilir:

> ...Tarih, her zaman, nihai sonucun sonsuz sayıdaki bireysel iradenin çatışmalarından doğması suretiyle gerçekleşir, ve her bir irade de, var olduğu haliyle bir dizi özel varlık koşulları çokluğu tarafından yaratılmıştır, dolayısıyla burada karşılıklı olarak birbirleriyle çatışan sayısız güç var demektir. Bu güçlerse, sonsuz sayıda bir paralel- kenarlar grubu meydana getirirler ve bu gruptan bir bütün olarak bilinçsiz ve kör bir biçimde işleyen bir kuvvetin ürünü gibi görünebilecek olan bir bileşke –tarihsel olay– ortaya çıkar. Çünkü, her bir bireyin istediğini başka bir birey engeller ve sonuçta ortaya çıkan şey hiç kimsenin istememiş olduğu bir şey olur (...) Ama (...) çeşitli iradelerin istedikleri şeye ulaşamayıp genel bir ortalamada, ortak bir bileşkede kaynaşmalarından bunların sıfıra eşit oldukları gibi bir sonuç çıkarmaya hakkımız yoktur. Tam tersine bunların her biri bileşkeye katkıda bulunur ve bu niteliğiyle onda içerilmiş durumdadır.[3]

---

[3] Friedrich Engels'ten Könisberg'deki Joseph Bloch'a. *Historical Materialism* (Marx, Engels, Lenin) içinde, s. 294-296; Progress Publishers, 1972, Moskova (Türkçe basım için bkz. K. Marx ve F. Engels, *Felsefe İncelemeleri*, çev. Cem Eroğul, Yordam Kitap, 2013.)

Engels'in çözümlemesi, Türkiye'nin 1971 ile 1990 arasındaki tarihine uygulandığında, bu alandaki sınıf mücadelelerinin arka planı üzerinde THKP-C'nin özgül tarihinin de en genel hatlarıyla tam olarak onu kuran hiç kimsenin istemiş olduğu gibi gerçekleşmediğini, varılan sonucun ancak bir bileşke olabileceğini görmek kolaylaşır.

THKP-C ile ilgili olarak varılabilecek en yanıltıcı yargılardan biri, onu büründüğü görünümlerinden biriyle, salt "askeri" bir aparat, bir "gerilla örgütü" olarak görmek olur. Tersine, eylemlerini çevreleyen trajedi halesinin berisine serinkanlılıkla bakıldığında THKP-C'nin faaliyetinde en büyük başarısızlığının gerillacılığın "altın kuralı"nı uygulamakta ortaya çıktığı görülür: THKP-C "vur"muş ama "kaç"amamıştır. Bunun pratikteki anlamı iki "kuşatma"da on üç "öncü savaşçı"nın ölümüdür, ve bu da THKP-C önderliğinin fiziksel olarak tasfiye olmasına yol açmış, örgütsel olarak sonunu getirmiştir. Ancak, hareketin ideolojik kurgusunu ele veren en önemli kavramlardan biri olan "politikleşmiş askerî savaş"a atıfta bulunarak dile getirilirse, bu "askeri" başarısızlığın –böyle bir sonuç kendi teorisinde hiçbir biçimde öngörülmüş olmamakla birlikte– paradoksal bir biçimde THKP-C için moral ve "politik" bir zafere yol açtığı söylenebilir. Mahir Çayan, *Kesintisiz Devrim*'de düzen değişikliğinin mümkün olduğunu düşünen kitlelere bunun mümkün olduğunun güvencesini verebilmek için "(...) Merkezî otoritenin aslında göründüğü gibi güçlü olmadığını, kof olduğunu, bütün gücünün yaygara ve gözdağı olduğunu (...) oligarşiye karşı savaşan silahlı devrim cephesinin güçlü olduğunu göstermemiz, bir bakıma kuvvet gösterisi yaparak düşmanı yıpratmamız, moralman çökertmemiz gerekmektedir. Bunun tek yolu öncünün bir dizi askerî zaferleridir. Sağlanan potansiyelin kaybolmamasının, giderek genişlemesinin tek yolu budur" diye yazmıştı. Oysa, bu satırların yazılmasının üzerinden çok az bir zaman geçtikten sonra pratikte kuvvet gösterisini gerçekleştiren devlet karşısında THKP-C giriştiği bütün silahlı çatışmaları kaybetti; "kitleler", İsrail Konsolosu'nu kaçırıp öldürdüğünde değil – bu THKP-C için bir kararlılık gösterisiydi– kendisinden üstün askeri güçler tarafından öldürüldüğünde Mahir Çayan'dan yana çıktılar.

1976'dan bakıldığında, 1971-72'de "askeri" olarak hemen hemen aynı biçimlerde faaliyet göstermiş olan iki örgütlenmeden THKO'nun izini süren, kendisini "Deniz Gezmişçi" olarak niteleyen herhangi bir siyasi akıma ras-

lanmazken, THKP-C'nın izini süren ve kendisini Mahir Çayan'ın "örgütü'nden kabul eden yüzlerce hatta binlerce insanın varlığı, sonraki beş yılda Devrimci Yol, Devrimci Sol, Kurtuluş gibi yaygın bir kitle gücü edinebilmiş devrimci hareketlerin güçlerini hep bu "kendiliğinden" Çayan taraftarlarından derlemiş olmaları, THKP-C'nin gerçekliğinde THKO'ya kıyasla "silahlı propaganda" dışında bir başka maddi etkenin varlığını araştırmayı gerekli kılar.

Bu maddi etken, THKP-C'nin gerisindeki tarihsel ilişkilerde bulunabilir. THKP-C'nin karizmatik ve ünlü önderlerinin hemen hemen tümünün 1971'de üniversite öğrencileri olmaları ve hemen hemen tümünün de "silahlı propaganda" eylemleri içinde yer almaları, THKP-C'nin bir silahlı "öğrenci çetesi"nden ibaret olduğu yanılsamasını sürekli olarak beslemiştir. Oysa THKP-C'yi kuran sürecin berisinde sosyalist hareket bakımından son derece yaygın bir alan üzerinde ve çok çeşitli toplumsal sınıf ve katmanlar arasında sürdürülmüş olan iki üç yıllık bir özgül çalışma yatıyordu.

Birinci siyasal alan Devrimci TİP Muhalefetiydi. THKP-C önderliğini oluşturanların önemli bir bölümü TİP'in yerel ve merkezi örgütlerinde 1966'dan beri çalışarak en ileri üyelerle ve yerel önderlerle Ege, Karadeniz ve Akdeniz bölgelerinde yakın ilişkiler kurmuşlar, üretici köylü mücadelelerinde yer almışlar ve sayısız temasa sahip olmuşlardı.

İkinci siyasal alan Dev-Genç'ti. THKP-C önderliğinin Ziya Yılmaz, Sina Ciladır ve Orhan Savaşçı dışındaki bütün mensupları gençlik hareketi içinden en aşağıdan başlayarak döğüşe döğüşe yukarıya doğru gelen doğal önderler ve Dev-Genç yöneticileriydi. Bu görevlerini aralıksız olarak sürdürmüşler, öte yandan Dev-Genç'in öteki kitle örgütleriyle ortak mücadeleleri ve ilişkileri sırasında özellikle öğretmenler, mimarlar, mühendisler ve işçiler arasında yakın ilişkiler ve yandaş toplulukları oluşturmuşlardı. Bunun türevsel bir sonucu da daha özel bir kategori olarak sanatçılar ve yazarlar arasında aynı türden bağlar geliştirmiş olmalarıydı.

Silahlı Kuvvetler içinde sağladığı ölçüde bağımsız sosyalist siyasal güce THKP-C dışında hiçbir sosyalist eğilim sahip değildi ve bu güç doğrudan doğruya "cuntacı" radikalizmle rekabet ve mücadele halinde edinilmişti. THKP-C'nin sahip bulunduğu genç subay rezervinin genişliği ve 8-9 Mart hareketi sırasında "cunta" girişiminden "krizi derinleştirmek için" yararlanma taktiği dolayısıyla doğan tartışmalarda ileri sürülebildiğinin tersine,

THKP-C içinde belki de "cunta"ya karşı en mesafeli olanlar askerlerin kendileriydi. Bu da 12 Mart sonrasında THKP-C için başka hiçbir grupta olmadığı ölçüde sosyalist temelde yaygın bir "Silahlı Kuvvetler ilişkileri ağı" sağlıyordu.

Nihayet bütün bu alanları birbirine şöyle ya da böyle bağlamaya çalışan bir koordinasyonun varlığı ve sürekli ideolojik yayın, kitle toplantıları, basın ve TV'nin bu kitle örgütleri aracılığıyla kullanımı, ideolojik etkinin geometrik olarak artmasını sağlayan bir başka etkendi. Arkasında böyle bir ilişkiler toplamı ve böyle bir tarihle yola koyulduğunda THKP-C, gerçekte Türkiye'de herhangi bir politik grubun olabileceğinden kat kat fazla bir temas şebekesine ve ideolojik etkileşim alanına sahipti. Onun "askeri" yenilgisini "moral ve politik" bir kazanıma dönüştürebilmesini sağlayan bu yaygın –ve belki de bu durumda bir avantaja dönüşen gevşek– kitlesel ilişkiler ağının maddesi oldu. Politik olarak kabaca da olsa eğitilmiş, reflekslere sahip olmuş böyle bir ağın içinde yer alanlar, THKP-C önderliğinin katliamlardan kurtulabilmiş bir bölümünün süreci kavramakta basiretsizlik, psikolojik ve maddi baskıları bireysel olarak karşılama anında kırılganlık gösterebildiği bir dönemde "sıkı" durdular ve devletle "silahlı öncü" arasındaki çatışmanın gizini çözmeye uğraşırken politize olmaya başlayan kesimleri arasında "anti-propaganda"ya karşı bir set oluşturdular.

Ancak, teorik-programatik ve taktik gelişiminin apansız sıçramalarla sürmesine ve tabanın, karizmatik önderlerinin bireysel mizaçlarının bile hareketin pratik yönelimleri üzerinde iz bırakmasına izin veren plastisitesi bir yana, örgütlenme biçiminin hiçbir resmî çerçeveye, hatta bir örgütsel biçime sahip olmaması, herhalde THKP-C'nin en büyük zaafı, dağıldıktan sonra bir kere daha toplanamamasının en büyük kaynağıydı. THKP-C Tüzüğü olarak adlandırılan belgenin örneğin, "partinin durumu ile ilgili önemli bir kararın alınacağında ve felaket anında" toplanmasını öngördüğü "Genel Komite", kendisini geçici olarak kurduğu Aralık 1970'ten 30 Mart 1972'ye kadar bir tek kez olsun bütün üyeleriyle birlikte toplanmamış ve bir durum değerlendirmesi yapmamıştı. Oysa bu arada 12 Mart Muhtırası verilmiş ve "silahlı mücadele"nin resmen başlatılmasına "Merkez Komitesi" kendiliğinden karar vermişti. Beri yandan "Genel Komite" neredeyse "mesleki ve işlevsel temsil" esasına göre kurulmuş olduğundan hareketin toplam

siyasal faaliyetleri siyasal kararlarla değil "Merkez Komitesi"nin "o alandaki" önderlere verdiği "teknik" direktiflerle yürütülüyordu. Kendisine politik parti işlevini yüklemiş olan önderlik, bu girişimiyle bir devrimci parti ihtiyacını dile getirmiş ve Mihri Belli'den kopuşunu örgütsel olarak meşrulaştırmış oluyordu belki, ama, sonuçta pratiğini bir "konspirasyon" örgütü halinde sürdürüyordu. Hiç kimse, hiçbir güç tarafından "aşağıdan" denetlenemeyen ve beslenemeyen bir Merkez Komitenin üyeleri arasındaki en küçük bir ayrılığın bile alt birimlerde büyük açı farkları meydana getirmemesi olanaksızdı. Henüz yeni birleşmiş olan ve tam olarak kaynaşmış olmayan grubun teorik ve taktik yönelimlerinin sıçramalarla ve yeterli açıklama olmaksızın değişmesi de bu yönelimlerin her sektördeki kavranışının eşitsiz bir biçimde gelişmesine yol açtı. Örneğin daha sonra pratik sonuçlarına çok fazla anlam yüklenecek olan, "evrim ve devrim aşamalarının içiçeliği" bahsinde, 1970 yazında Mahir Çayan, "kesin olarak şu söylenebilir, her halûkârda belli bir sübjektif birikim olmadan devrim konağında olunamaz"[4] derken, Nisan 1971'de "THKP Devrim Stratejisi - 1 No'lu Parti Bildirisi"nde "Emperyalizmin işgali altındaki ülkelerde evrim ve devrim aşamaları... birbirinin içine girmiştir", yargısına varıyordu. Daha önce terminolojide herhangi bir biçimde yer almış olmayan "politikleşmiş askeri savaş" kavramının ortaya atılmasıyla uygulanması arasında yalnızca dört ay geçmiş ve "Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup" yazısının yanında yer alanlar henüz Dr. Hikmet Kıvılcımlı ile birlikte bir parti girişimi tasarlandığını sandıkları sırada, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın bu "strateji" açısından "revizyonist" sayılması gerektiğini *Kurtuluş*'un 1. sayısından öğrenmişlerdi. Bu perspektiflerin teorik tutarlılıkları bir yana, temel önemler yüklenen önermelerin böyle büyük bir süratle değişmesi, yalnızca THKP-C'nin kadroları arasında değil, önderliği arasında da sürekli bir kafa karışıklığı doğurdu. Bu perspektiflerin çalışma alanları açısından nasıl yorumlanacağı ve "asıl doğrultu"ya nasıl tabi kılınacağı ise, sürekli bir bilinmeyen olarak kaldı. Bu anlamda THKP-C'nin ideolojik bütünlüğü kurulmuş organik bir parti örgütlenmesi halinde yaşamış olduğunu söylemek çok güçleşir. Öyle ki, Mahir Çayan'ın temel tezleri olduğu söylenebilecek olan *Kesintisiz Devrim* dizisinin birinci kitabına 26 Nisan 1971'de sıkıyönetim ilan edildiğinde matbaada el konulmuştu, ikinci ve üçüncü kitaplar ise ayrılık sırasında Mahir Çayan'la saf tutmuş olanların

[4] Mahir Çayan, *Toplu Yazılar*, Boran Yayınları, s. 215-215.

büyük çoğunluğunun iletişimden yoksun olmaları ve henüz yazılmakta olan metnin el yazmalarının Ankara'da bırakılması dolayısıyla Kızıldere'de ölenlerin çoğu tarafından okunup tartışılamamıştı. İç ideolojik hayatın bu kesintililiği ve yalıtıklığı örgütteki ideolojik karışıklık bakımından kayda değer örnekler oluşturur. Sonunda gerçekten bütün öteki çalışma kolları "silahlı propaganda"ya bağlanmıştır ama, bu çalışmaların "silahlı propaganda"nın "lojistik desteği" olması anlamında.

THKP-C'nin Mihri Belli ayrılığı sonrasında edindiği yeni yönelimin yalnızca Mahir Çayan'ın kafasından çıkmış olan bir fikirler manzumesi olduğu yargısı onun teorik evrimini değerlendirmek bakımından sık sık düşülen bir başka yanılsamadır. THKP-C'nin siyasal ve teorik kavramlar portföyünde yer alan kavramların ve mücadele biçimlerinin büyük bir çoğunluğu, 1960'ların sonu ve 1970'lerin başında Latin Amerika'nın birçok ülkesinde, Sri Lanka'da (Seylan), Yemen'de, Oman'da da hareket halinde olan birçok Halk Kurtuluş Cephesi'nin, Ordusunun, Partisinin benimsediği bir genel stratejik hattın, önderliğini Küba Komünist Partisi'nin ve onun öncülüğünde kurulmuş olan OLAS (Latin Amerika Halkları Dayanışma Örgütü) ve OSPAAAL'ın (Asya, Afrika ve Latin Amerika Halkları Dayanışma Örgütü) yürüttüğü bir uluslararası devrimci akımın içinden geliyordu. Bu bakımdan THKP-C'nin birçok eleştirici eğilim tarafından "sol sapma" olarak değerlendirilmesi ile Küba Komünist Partisi'nin bu eleştiriden bağışık kılınması arasında bir çifte standartlılık olduğuna dikkati çekmek gerekir. Üstelik bu eleştiri sahiplerinin hiçbir zaman bir devrim ve devrimci örgütlenme planına sahip olmamış oluşları, Türkiye'de Marksist hareketin gelecek perspektiflerini, parlamenter ya da "darbeci" bir ilerici değişme projesine bağlamış olmaları, her şeyden önce burjuvazinin dünyasından kategorik olarak kendisini ayırmış bir Marksist hareketin yaratılması zorunluluğunu bir devrimde birincil görev olarak gören genç devrimciler için Küba perspektiflerini kabul edilebilir biricik perspektif kıldı.

THKP-C'nin kendi özgül tarihi içinde hiç kimsenin kendi tezlerini Mahir Çayan kadar kuvvetli bir biçimde ve Marksizmin genel bağlamı içine yerleştirerek savunabilmiş ve ilerletebilmiş olduğu söylenemez. Bu nedenle, Mahir Çayan'ın ölümünün hemen ardından THKP-C'nin geride kalan kadroları arasında bu tezlerin vülger bir savunusu ile kategorik olarak reddi biçiminde

süren tartışmalar bu tezler üzerinde "orijinal kadroların" herhangi bir reorganizasyon imkânını bırakmadı.

1990'dan bakarak şu söylenebilir: 1970-1971 Türkiye'sinde hiçbir sosyalist politik çizgi, toplumun sosyalist dönüşümü bakımından bir devrimci perspektifi THKP-C'ninkinden daha tutarlı olarak kuruyor değildi. THKP-C'nin bu somut andaki önemi, devrimcinin Marksist, Marksistin de devrimci olabileceğine ve olması gerektiğine işaret etmiş olmasındaydı. 1970-71'de başka hiçbir yolla alt sınıfların gençliğinin dikkatlerinin devrime ve sosyalizme yöneltilmesi olanağı yokken, özellikle ve öncelikle Mahir Çayan'ın iradesinin ürünü olan bir atılımla kendisini bütün baskı aygıtlarıyla birlikte egemen sınıfın iktidar yapılarının karşısına koyan THKP-C, devlet bahsindeki yanılsamaların sona erdirilmesinde ve sosyalist hareketin ideolojik bağımsızlığının sağlanmasında tarihsel bir adım oldu. Bu nesnelliğinin ötesinde THKP-C bugün herkesten çok, o yolla Marksizmin alanına adım atmış devrimci kadroların eleştirel bir yeniden değerlendirilmesine her zamankinden fazla muhtaç görünüyor. ■

MAHİR ÇAYAN: DEVLET BABA'YA SOSYALİST İSYAN

Mahir Sayın

Sosyalist isyandan söz edip de Denizlerden söz etmeden geçmek tarihi hakikate ihanet olur. 60'lı yıllar, Türk ordusunun kökleri Osmanlıdan ve Kurtuluş savaşından gelen "devrimciliğinin", Osmanlının "kerim devlet" ve "devlet baba" özelliklerinin tartışıldığı ve her ne kadar Türklerin Anadolu'da kurdukları bütün devletlerin tarihi isyanlarla ilerlemiş olsa da Türk toplumunda isyan yokluğunun yoğunca yazılıp tartışıldığı devirlerdi.

Babai ayaklanmasından (1239-1240) başlayıp, Şeyh Bedreddin, Pir Sultan diye devam eden onlarca ayaklanma her ne kadar hayallerini paylaşıp türkülerini söylemeye devam etsek de "baba devlet"le toplum arasında bir tür "baba evlat ilişkisinin bulunduğu anlayışını" ortadan kaldırmaya yetmiyordu. Osmanlıya ihanet olarak görülen Müslümanların dışındakilerin (Rum, Bulgar, Ermeni) ayaklanmaları ise geleneğimize ait olarak asla görülmüyordu. Hatta resmi ideoloji tarafından "ihanet" olarak damgalanmış olan Kürt ve Arap isyanları bile halkın devlete karşı tavır alışı olarak kabullenilmiyordu. Dahası, sempatiyle bakılan İttihat ve Terakki'nin iktidara gelmesine ön gelen dönemdeki devletin zalim uygulamalarına karşı olan halk ayaklanmaları da hemen hemen bilinmeyen ya da bilinmek istenmeyen olgulardı. Makbul olanlar ise Jöntürk, İttihat ve Terakki, Kuva-i Milliye ve Kemalist hareket gibi devleti kurtarmaya yönelik isyanlardı.

Sosyalist hareketin, SSCB'nin kuruluş yıllarının ihtiyaçlarının teşvikiyle Kurtuluş savaşı içerisinde Kemalizmle bir türlü kurulamayan acılı ittifak ilişkisinin yarattığı devlete karşı isyanı dışlayan anlayışıyla sözkonusu "kerim devlet", daha doğrusu "isyansızlık geleneği" anlayışının bir aradalığı dönemin gençlik hareketinin dinamizminin önünde sanki "doğal bir engel" gibi dikiliyordu. Böylesine güçlü bir ideolojik hegemonyanın egemen olduğu koşullarda bu geleneğin kırılmasının zorunluluğu konusundaki ilk kestirme ifadeyi Deniz Gezmiş'ten duydum: *"Bu solda/toplumda devlete isyan geleneği yok. Biz yok olacak olsak da şeytanın bacağını kıracağız!"*

Sahiden dediği gibi oldu ve sistem çeperlerine çarpmadan ilerlemek isteyen hareket geleneği isyanla yer değiştirdi. Ondan sonra harekete geçenler, çok farklı şeyler söylemiş olsalar da son tahlilde Deniz'in bu öngörüsünün gereğini yerine getirmiş oldular. Bu temel üzerinde Türkiye sosyalist hareketi bir daha geri dönülmez biçimde devletle fiilen çatışarak ilerlemeye ve genişlemeye devam etti.

Zaman ve Mekân İçinde

Bu yazı, Mahir Çayan'ın görüşlerini anlatmak açısından aslında yetersizdir. Sadece dönemin karakteristiği, sosyalist hareketin tarihsel mirası, ihtilalci sosyalist bir hareketin yaratılması ve özgünlük olarak öne çıkan öncü savaşı anlayışı açılarından bir ele alınış söz konusudur.

Partinin örgüt anlayışı, sınıfla ilişkileri, kendisinin ne kadar parti olmuş olduğu, emperyalizm, faşizm, çevre, kadın, LGBTİ sorunları, Kürt meselesi dışındaki diğer milliyetler meselesine yaklaşımı, demokrasi sorunu, programı ve tüzüğünün değerlendirilmesi gibi daha birçok konunun hak ettikleri ağırlık içinde değerlendirilmesi söz konusu değildir. Mahir Çayan ve THKP'nin bütünsel bir değerlendirmesi bir makale konusu değil ancak kapsamlı bir kitabın işi olabilirdi.

Mahir Çayan'ın görüş olarak ne söylediği kimsenin izahına gerek bırakmayacak şekilde kendisi tarafından dile getirilmiştir. Ama Türkiye sosyalist hareketinin bugünkü komuna ulaşmasında en önde gelen rollerden birini oynamış olan Mahir Çayan'ın görüşlerinin ve bu görüşler doğrultusunda yaptıklarının kavranması Türkiye sosyalist hareketinin tarihinden bağımsız olamaz. Böyle yapanlar ister istemez onu tarihte tuttuğu yerden bağımsız, kendilerinin o andaki bakış açısına uygunluğu çerçevesinde büyük ölçüde öznel olarak değerlendirirler. Elbette hiç kimse kendi bakış açısından bağımsız bir değerlendirme

yapamaz. Ne var ki, iki durum arasındaki fark, belli bir bakış açısından bağımsız olarak var olanın, belli bir bakış açısından çekilen fotoğrafta değişikliğe sebep olup olamayacağıdır. Kimi bakış açıları, durdukları noktanın dışında bir gerçeklik olabileceğine ihtimal vermedikleri için çektikleri fotoğrafı mutlak kabul ederler. Diyalektikten nasibini almış bakış açıları ise gerçeğin kendi bulundukları yerden görünümü ile bir başka konumdan bakıldığındaki görünümünün farklı olduğunu baştan kabul eder ve çektikleri fotoğrafa bu esneklik içinde bakarlar. İşte o zaman bu fotoğraf başka noktalardan olan görünümle etkileşerek yeni bir form kazanır. Düşüncenin test edilebileceği laboratuvar hayattır ve bir düşünce hayata geçirildiğinde de hayatı kendi çapında değişmiş olacağından, aynı koşullar korunarak bir kez daha tekrarlanması mümkün olamaz. Hele sosyal olaylar çapında bir deneyi ikinci kez tekrarlamak tümüyle imkânsızdır. Ne var ki, deneyden önce de belli bir düşünüşün gerçekliğin ölçütüne vurulabilmesinin yolu tarihsel deneyimden geçer.

Bu tarihsellikten yoksun olarak değerlendirilen M. Çayan, birçok benzerleri gibi tümden yanılgılı ya da tümden doğru kutupları arasında gidip gelebilmektedir. Bir de tarihselliği göz önünde tuttuğunu iddia ederek onun savunduklarını savunuyor olma iddiasında bulunup, kendi görüşlerinin joker kartı olarak kullananlar olmuştur. Bunlar da "değişen tarihle birlikte M. Çayan'ın görüşleri de artık bugün bizim savunduklarımız haline gelmiştir!" diyerek diyalektiği fırıldaklığın avukatı haline dönüştürmüşlerdir. Ancak böylelerinin geliştirdikleri M, Çayanın görüşleri içerisindeki en geri noktalar olmuştu. İdeolojik öncülüğü tam bir popülizme, milli meseledeki geleneksel çizginin geriliğini sosyal şovenizme ilerletmekten daha fazlasını yapmamış ve bunu günümüze kadar M. Çayan'ın güncellenmesi diye "istikrarlı" olarak taşımayı başarmışlardır.

Bu tarihselliğin örgütlü mücadele evresine gelmeden Mahir Çayan'ın kişisel evrimiyle ilgili birkaç söz sonraki yıllarda onun sergilediği öncü niteliklerin kavranması açısından katkılı olacaktır.

Romana ve Maça Dair

Politik önder olarak benimseyip görüşleri doğrultusunda davrandığımız Mahir Çayan'ın o görüşleri nasıl oluşturmuş olduğunu ise ancak onun mezarını bulma vesilesiyle annesi Naciye teyze ve amcası Enver abiyi tanıdıktan sonra öğrenmek nasip oldu.

Hapisten çıktıktan sonra Deniz, Yusuf, Hüseyin, Mahir ve Niyazi'nin mezarlarını yaptırmayı önde gelen devrimci bir sorumluluk olarak kabullenmiştik.

Deniz, Yusuf ve Hüseyin'in mezar yerleri belliydi. Ancak Mahir ve Niyazi'nin cesetleri ailelerine verilmemiş ve sıkıyönetim komutanlığı tarafından kimsesizler mezarlığına gömülmüştü. Onları bulup formaliteleri yerine getirebilmek için Naciye Teyze'den M. Kaçaroğlu aracılığıyla vekâletname aldım. Bu vesileyle Enver abiyle tanışma ve Mahir'i bir kere de onun gelişiminde en önemli rolü oynamış insanın ağzından dinleme, imkânını elde ettim.

Aramızdaki yaş farkı az olmasına karşın Mahir'in kültürel birikimi hiç bizim gibi alt sınıflardan gelenlerinkine benzemiyordu ama Mahir nihayetinde yetim büyümüş bir öğretmen çocuğuydu.

Enver abi sohbetine doyum olmayan bir insandı. İstanbul radyosunda program yapımcısı olarak çalışan sosyalist bir aydındı. Babasının ölümünden sonra Mahir'in yaşamında en önemli rolü oynayacak olan insan oldu. Mahir'le kendi çocuğu gibi ilgilendi. Daha ilkokulda iken ona hemen bütün çocuk klasiklerini tanıttığı gibi bu tanıtım dünya klasiklerinden sosyalist klasiklerin okunmasına kadar devam etti.

Mahir'de hemen bütün çocuklar gibi futbol meraklısı idi ve bir maça gidebilmek onun için *Alice'in Harikalar Diyarı*'na gitmesi kadar muazzam bir olaydı. O yaşta maça gidebilmek her futbol meraklısı çocuk gibi onun için de dünyalara bedeldi; bunun bedeli de o hafta kendisine verilen romanın bitirilmesiydi. Mahir gibi bir çocuk için kitap okumak esasında bedel değil bir keyifti. Ama bu keyfin kazandırdığı bir de maç olunca, o kitap artık Mahir için kutsal bir kitaba nasıl dönüşmesindi? Aslında Mahir futbolu da iyi oynuyordu. Lise takımında ve Beşiktaş genç takımında da oynamıştı. Ama dizlerindeki kireçlenme artık futbolu onun için Ankara Siyasal koridorlarında tahta takozla oynanan oyunla sınırlamıştı.

Enver abinin bunları bütün incelikleriyle anlatırken yudumladığımız rakı kadehlerinin arasında kendi çocukluğum geçiyordu aklımdan. Biz Pekosbil, Teksas, Kinowa resimli romanlarını yutarken, Mahir onları da eksik bırakmadan çocuk klasiklerinden sosyalist klasiklere doğru sindirilmiş bir okuma sürdürüyormuş meğer.

Enver abiden bunları dinlediğimde, bizim aklımıza hiç gelmeyen şeyleri Mahir'in nasıl olup da akıl edebildiğini, Marksist literatürün tümünden nasıl haberdar olduğunu ancak o zaman anlayabildim.

MDD ve Bir Kopuşa Doğru

Türkiye sosyalist hareketine bakıldığında 60'lı yıllara kadar olan dönemle ondan sonraki dönem arasında bariz bir farklılık görülür. O zamana kadar dar çevre ilişkileri içinde varolan ve devletle açık çatışmaya girmeyi hem taktik hem de ideolojik-politik açıdan yanlış gören bir komünist hareket var. 60 sonrasında ise öncelikle işçi sınıfı öncülüğünde kitleselleşen ve bütünü olmasa da önemli bir kesimiyle devletle açık çatışmaya giren ve bu çatışma sayesinde de onunla olan ideolojik ve politik köprüleri atan bir hareket ortaya çıkmıştır.

Birinci hareketin oluşumundaki zaafı, kendi tarihini bir kenara koyarak 1920'de yeni ve esas olarak da "Türk komünist" hareketi oluşturmakken, ikincinin başlangıcında da bu ideolojik politik mirası inkâr etmeden/edemeden devlete bayrak açmış olmak söz konusuydu. Ne var ki, nasıl birinci dalga kendisinden önce gelen ve silahlı direniş düzeyine ulaşmış olan Osmanlı sosyalist hareketinin mirasını "Ermeni ve Rum mücadeleleri"[1] olarak geride bırakmış ve Kürt hareketini ancak kendi uzantısı olarak kabullenerek yola çıkmışsa yeni hareket de bu zaafı aşmayı başaramadı.

İkinci hareketin en önemli itici gücünü gençlik hareketinin dinamizmi oluşturur. 60'lı yılarda tüm dünyada zamanın ruhunu oluşturan ve 68'le simgelenen **isyan** Türkiye gençliğini de içine çekecek kadar kuvvetliydi. Ama hepsi de bu kadar değildi. 1963'den beri Türkiye işçi sınıfı 1960 darbesinin yarattığı yeni sınıf dengeleri içinde güçlü bir eylemli varlık ortaya koymuş, öğrencilerin sokakları ve okullarını işgal etmeye başlamasından çok önce onlar sokaklara inmiş, fabrikalarını işgal etmeye, işgallerine bulundukları mekânın halkını katmaya başlamışlardı. İşçi sınıfının yükselen bu eylemi köylülüğü, diğer kentlileri ve özellikle de gençliği güçlü bir biçimde sosyalizmin çekim alanına sokmuştu. Etkisi üniversite gençliğinden başlayıp işçilere, memurlara ve köylülere kadar yayılacak olan Dev-Genç hareketi de bu zemin üzerinde ortaya çıktı.

---

[1] Ne yazık ki, TKP ile "yeniden" başlayan sosyalist hareketimiz, kendinden önce gelen Marksist geleneği "ermeni milliyetçiği", "emperyalizmin manipüle ettiği hareketler" olarak damgalayıp karşısına geçmiş ve bu söylem THKO ve THKP'de de hiçbir incelemeye tabi tutulmadan kabullenilip sürdürülmüştür. Çok sonraları milliyetçiliğe yönelim söz konusu olmuş olsa bile 1878'de kurulan Hınçak Partisi kendisini Marksist olarak tanımlar ve 2. Enternasyonal'in üyesidir. Yine Daşnaksutyun partisi de kendisini işçi partisi olarak tanımlar ve yine 2. Enternasyonal'in üyesidir. Kuruldukları dönemde Abdülhamit istibdadına karşı ilk şehir gerillası mücadelesini yürütenler de onlar olmuştu. Osmanlı Bankası baskını ve Abdülhamit'e suikast bunların örnekleriydi.

Dev-Genç hareketi çok değişik fikirlerin bir arada bulunduğu ve ortak zemini sosyalizme yönelik bir anti-emperyalizmin oluşturduğu, Kemalizm'i kendilerinin önceli ve müttefiki olarak gören sosyalist gençlerin oluşturduğu bir hareket idi. Kemalizm emperyalizme karşı I. Kurtuluş Savaşını vermiş, günümüz sosyalistleri de ikinci milli kurtuluş savaşını başlatmışlardı. Savaş derken gerçek anlamında silahlı mücadeleden söz ediliyordu. Teoriden çok sloganların yön verdiği bu hareketin dilinden düşürmediği kimi marşları onu ruh halinin en iyi anlatıcısıdır:

> Hey dev-genç'li/hey dev-genç'li/savaş vakti yaklaştı/al silahı, tak beline/ emperyalizme karşı
> Vedat, Taylan, Mehmet, Battal/devrim için öldüler/devrimciler ölür ama/ devrimler durmaz sürer

En sevdiğimiz ikinci marş ise *Gündoğdu*'ydu...

> Gündoğdu hep uyandık/Siperlere dayandık/Bağımsızlık uğruna da/Al kanlara boyandık
> İşçi, köylü hep hazırız/Bozuk düzene karşı/Halk savaşı vereceğiz/Emperyalizme karşı

Bunları da *Avusturya İşçi Marşı* ve *Ege Denizi Kararırken* marşları izlerdi. İlginçtir ki, *Enternasyonal* en nadir söylenen marşımızdı!

Herkesi en heyecanlandıran her iki marş da gerçek bir savaştan söz etmektedir. Hepimizin inandığı kırlardan gelen köylü ordusunun şehirleri kuşatacağı ve proletaryanın da devrime nihai damgayı basacağı idi. Castro ve Che'nin şanlı mücadele sancağı bizlerin elinde dalgalanacaktı.

Gençliğin bu dinamik eylemi rehberliğini Milli Demokratik Devrim'de (MDD) buldu. Daha sonraki gelişmelerle birlikte, o dönemdeki TİP'in TKP geleneğini sürdürdüğü sanılsa da aslında o geleneği ideolojik olarak sürdüren MDD hareketiydi. Mihri Belli'nin öncülüğünü yaptığı bu hareket TİP'in sosyalist devrimine karşılık TKP'nin tarihen savunduğu ve Çin, Vietnam devrimlerinden, Afrika ulusal kurtuluş mücadelelerinden güç alan (milli) Demokratik Devrimi savunmaktaydı. Bu görüş, Türkiye'yi öncelikle emperyalizmin boyunduruğundan kurtarmak ve feodalizmi temizlemek suretiyle sosyalist devrime geçişi savunurken TİP sosyalist devrim yapıldıktan sonra emperyalizmle bağları koparıp feodal kalıntıları temizleyeceği iddiasındaydı.[2]

---

[2] TİP'nin görüşleri 1970 Ekim'inde yapılan 4. Kongresinde Kürt meselesiyle ilgili alınan bir karara kadar bütünüyle yasal çerçevede idi. Silahlı mücadelenin savunusun yapıldığı

M. Belli'nin tanımlamasıyla, TİP için ele geçirilecek tek bir tepe vardı: Sosyalist devrim tepesi. Bu da devrimi müttefiklerinden kopardığından dolayı çıkmaz sokağa dalmak idi. Zaten bu çıkmaz sokak kendisini parlamentarizm ile sisteme mahkûm etmeyle başlamıştı. Hâlbuki, zapt edilmesi gereken iki tepe vardı ve milli demokrasi tepesi sosyalist devrim tepesinden önce gelmekteydi. Bu "askeri harekatta" tepeyi ele geçirecek güçler çok genişti ve bu potansiyel inkar edilerek devrim yapmak mümkün değildi. Bunun için de bunların toplamını harekete geçirecek bir strateji/program gerekliydi. Bu güçler, başta işçi sınıfı, köylülük iken, emperyalizmle çıkarları çelişen, öncülüğünü I. Kurtuluş Savaşını gerçekleştirmiş olan Kemalizm'in yaptığı milli burjuvazi de bunun içinde yer alıyordu. Kemalizm sadece bir burjuvazinin temsilcisi değil çok daha geniş bir yelpazenin temsilcisi olan antiemperyalist bir ideoloji ya da politik duruş olarak kabullenilmekteydi. M. Çayan'da hemen hemen MDD hareketinin ortaya çıkışından beri bu görüşleri savunmakta ve sonraki yıllarda TİP'le sürdürülen polemiklerde MDD tezlerinin savunusu yapmaktaydı:

Çünkü Milli Demokratik Devrimin özünde bir köylü devrimi olması gerçeği stratejik, politik ve taktik çizgimizi tayin eden son derece önemli bir unsurdur. ... Milli Demokratik Devrimin özünde köylü devrimi olmasının doğal sonucu, sınıf mevzilenmesinde köylüler, devrimin ***temel gücünü*** teşkil ederler. Emperyalist dönemde tarihin lokomotifi olan proletarya devrimin önderidir. (s.104)

Ancak bu önderlik devrimi başından sonuna kadar izleyen bir fiiliyat değil MDD teorisinde konulduğu gibi ideolojiktir:

> "Milli Demokratik Devrim mücadelesinde şehirlerin ikincil bir öneme sahip olması dolayısıyla devrimin temel gücünün işçiler değil köylüler olması gerçeğinin doğal sonucu, Milli Demokratik Devrimde işçi sınıfının önderliğinin, bir **ideolojik öncülük** olmasıdır. İşçi sınıfının ideolojik önderliği, çoğunluğunu yoksul köylülerin teşkil ettiği işçi sınıfının öz örgütünün köylü devriminin komutanı olmasıdır. (s.106)

> "İdeolojik öncülük şudur; işçi sınıfının çok zayıf olduğu yarı-somürge ve yarı-feodal bir ülkede proletaryanın öz örgütünde yoksul köylülerin çoğunlukta olması ve bu örgütün işçi sınıfı adına Milli Demokratik Devrimde hegemonya kurmasıdır. (s.111)

MDD'de açılan bir dava sonucu görüş olarak Yargıtay'da yasalara uygun bulundu. Yargıtay iki hareket arasındaki parlamentarizm-ihtilalcilik çatışmasını ciddiye almamıştı!

Aslında Mahir Çayan, ideolojik öncülüğü böyle tanımlayarak daha sonra benimseyeceği Türkiye tasviriyle proletaryanın devrimdeki rolünün farklılaştığını da kabul etmiş olmaktadır. Zira "Türkiye'nin gittikçe daha fazla bir Latin Amerika ülkesine dönüştüğünü" söylediği ve bu temelde şehir gerillasını benimsediği dönemde artık Türkiye proletaryasının da **"çok zayıf" olmadığını**, Türkiye'nin artık **Çin türü yarı-feodalliği geride bıraktığını** da kabullenmiştir. Daha sonraki analizlerinde bu kır-şehir ilişkisini temel sınıf-öncü sınıf meselesinden öteye askeri savaşın gerekleri olarak değerlendirir. Mahir Çayan MDD ile olan farklılaşmanın başlangıcını şöyle ifade eder:

> Devrim, kırlardan şehirlerin fethi şeklinde bir rota izleyecektir. Bu Leninizm'in sömürge ve yarı-sömürge ülkeler için öngördüğü evrensel bir tezdir. Türkiye'de yarı-sömürge bir ülke olduğu için, Türkiye'de devrim, bu genel evrensel çizgiyi izleyecektir. Yani son duruşma kırlarda cereyan edecektir. Fakat emperyalizmin 3. bunalım döneminin özelliklerinden ve de Türkiye'deki üretici güçlerin gelişme seviyesinden dolayı Türkiye devrimi, Vietnam, Çin, Küba devrimlerinden farklı ara aşamalarından geçerek zafere erişecektir. Şehir ve kır ilişkileri ve halk savaşının aşamaları kendine özgü olacaktır. Birinci dönemde şehirler temel kırlar yardımcı, ikinci dönemde kırlar temel, şehirler yardımcı. "Birleşik Devrimci Savaş" (Bütün bunları "Türkiye'ye Özgü Yol" yazımızda etraflıca koyacağız.)(s.144-5)

İşçi sınıfının devrimin itici güçleri içindeki yeri konusunda da bir köylü devrimine göre önemli bir farkı ortaya koyar:

> Kimilerinin zannettiği gibi, proletaryanın önder güç olması devrimin itici güçleri arasında olmaması demek değildir. İşçiler ve köylüler devrimin itici güçleridir. (s.144)

M. Çayan'ın sınıfın öncülüğü konusunda söyledikleri bu kadarla da sınırlı kalmaz. İdeolojik öncülük tezini terk etmemiş olmasına rağmen fiili öncülüğe bir adım daha yakın duran şu sözleri de bunun yanında söyler:

...[g]erek emperyalizme karşı mücadelede, gerekse de sosyalizme geçişte *işçi sınıfının ideolojik, örgütsel ve politik öncülüğünü*[3] esas almaktadır. Milli Demokratik mücadeleyi, Marksist-Leninist kesintisiz devrim teorisinin bir bolumu olarak kabul etmektedir.

---

[3] Devrimde sınıfların konumuna ilişkin bir tespit olarak işçi sınıfının ideolojik öncülüğü ile genel olarak proletarya partisinin ideolojik öncülük görevi birbirine karıştırılmamalıdır. İşçi sınıfının kendi halinde, kendinin bilincinde olmayan bir sınıf olmaktan çıkıp, tarihsel yükümlülüğünün bilincinde olan kendisi için sınıf olabilmek için proletarya partisinin ideolojik öncülüğüne muhtaçtır. Bu bilinç işçi sınıfının doğal olarak yüz yüze geldiği ekonomik mücadeleden değil bütün sınıflar arasındaki ilişkilerden çıkarılıp taşınmak zorundadır.

> Hemen belirtelim ki, işçi sınıfının öncülüğü olmadan ne anti-emperyalist savaş başarıya ulaşabilir, ne de sosyalizme geçiş mümkün olabilir. İşçi sınıfının öncülüğü olmadan sosyalizme geçişi mümkün görmek boş bir hayaldir." (s.57)

Bu anlatımda "ideolojik öncülük" sözcüklerinin yanına "örgütsel ve politik öncülüğü" sözcükleri de eklenmektedir. Bu ifadeye *"işçi sınıfının öncülüğü olmadan* ne anti-emperyalist savaş başarıya ulaşabilir, ne de sosyalizme geçiş mümkün olabilir." sözlerini ve M. Çayan'nın da benimsediğini söylediği, Lenin'e ait "partinin kuruluşunun ardından gelen ikinci aşamasında işçilerin çoğunluk olduğu bir yapıya kavuşması gerektiği" savını eklersek, hem anti- emperyalist savaşta hem de sosyalizme geçişte öncülüğü zorunlu olan işçi sınıfının bu öncülüğü ideolojik olarak yerine getireceğini düşünemeyiz. İşçiler nerede çoğunluk olacaklardır? İşçiler kırlara mı taşınacaktır? İşçilerin çoğunluk olabilecekleri yerler onların ancak işyerleri olabilir. İşte Mahir Çayan şehirlerin devrimdeki öneminin artmış olmasına işaret ederken işçi sınıfın devrimde yer alışı konusunda da eski ideolojik öncülüğe göre -onu bütünüyle terk etmeden- bir adım daha atmıştır.

Bütün bunları söylerken hala ideolojik öncülük temelinde ayağını tutuyor olmak, haliyle sınıf örgütlenmesi konusunda geç kalınmış olmasını getirmiştir. Klasik MDD anlayışına göre devrime nihai aşamasında katılacak olan işçi sınıfının örgütlenmesine enerji en az ayrılırken kırsal alanlardaki örgütlenmeye neredeyse bütün enerji ayrılmıştır. Buna rağmen THKP evrimleşen görüşleri içerisinde sınıf mücadelesine yeterli olmasa da önem vermekten geri kalmamıştır.

Ardı Ardına Gelen Kopuşlar

Mahir Çayan dönemin diğer ihtilalcileri gibi Marx'ın 11. Tez'inde söylediği *"dünyayı yorumlamak yetmez, esas olan onu değiştirmektir"* sözüne sıkı biçimde sarılmış bir ihtilalciydi. Dünyayı yorumlama açısından o dönemin en yetenekli insanlarından biri iken o; *"Biz Marksizm'i entelektüel gevezelik ve dünya devrimci hareketinin trafik polisliğini yapmak için okuyup öğrenmiyoruz. Biz dünyayı değiştirmek için, dünyanın Türkiye'sinde devrim yapmak için öğreniyoruz!"* diyordu. Ama o bu değiştirme eylemine girişirken kendisini belirleyen ortamın kendi üzerindeki etkilerinin nasıl kuvvetli olacağını ve bir kopuş hareketinin başlatıldığını

"Biz bir bataklığın içinden çıkıyoruz. Onun için üzerimize çeşitli kirlerin yapışmış olması kaçınılmazdır" sözcükleriyle dile getiriyordu.[4]

Dediği gibi de oldu. Tarihsel mirasın hem teorik hem pratik zaafları gelişen yeni hareketlerin de peşini bırakmadığı gibi mirasçılarının birçoğunu da günümüze kadar etkilemeye devam etti.

MDD hareketi TİP bünyesinde devrimci bir alternatif yaratmaya çabalarken bütünlüğünü koruyamadı ve sonraki dönemlere damgasını basacak olan üç ihtilalci hareketin doğmasına yol açtı. Bu üç hareketin temel özelliği de o zamana kadar devletle açık çatışmaya girmemiş olan komünist hareketin rotasını değiştirmek olmuştur. Bu öylesine güçlü ve etkin bir doğrultu değişikliğidir ki, 45 yıl sonra da o temelden gelen hareketler bugün sosyalist hareketin neredeyse üçte ikisini temsil etmektedirler. Çok ayrı bir rota izlemiş olmasına rağmen PKK önderi Öcalan'ın, bizim Önderimiz "Mahir'dir, Deniz'dir, İbrahim'dir"[5] ifadesi bu etkinin açıkça görülenden daha da derinlere gittiğine işaret etmektedir.[6]

Sosyalist hareketin gelişmesinde böylesine bir sıçrama yaratan hareketlerin bu özelliği görülmeden değerlendirilmeleri en önemli gerçeği bir yana koyup tali olanla nitelik belirleme anlamına gelir. Bu nedenle Mahir Çayan'ın görüşleri üzerine söyleyeceklerimiz bu tarihsel belirlenme temelinde anlaşılmak durumunda olmalıdır.

---

[4] "İşte biz bu hava içinde, biraz da bu havanın etkisinde kalarak doğru çizgiyi, ayaklarımız bu bataklıkta olduğu için ağır ağır yürüyerek bulduk. Aynı yavaşlıkla da pratiğe geçtik. (Teoriyi devrim yapmak için okuduk, öğrendik. Ancak bu ulema olduk anlamında yorumlanmamalıdır. Biz sosyalizmin öğrencileriyiz. Ve bu ogrencilik hayatimiz boyunca devam edecektir.)

Bu gerçeği de Kurtuluş'un birinci sayısında şu şekilde ortaya koymuştuk: *'Bu hareket, revizyonizmin uzun yıllar etkinliğini sürdürdüğü bir ortamda filizlenip gelişmiştir. Dolayısıyla revizyonizmin (pasifizmin) kalıntılarını da içinde belli bir süre taşıyacaktır. Bu kalıntılar savaş içinde, savaşa savaşa atılacaktır'"*.

[5] Bu yazıda İbrahim Kaypakkaya hareketine hiç değinilmemesinin nedeni, zaman olarak bu hareketin ele aldığımız dönemin ardından gelmiş olmasıdır. Sonradan gelmesine karşın, aynı isyan çizgisini, kendinden önce gelenlerin eksikliklerini de görerek daha enternasyonalist bir zemine oturtmayı başaran da İ. Kaypakkaya olmuştur.

[6] Abdullah Öcalan bir sohbette, "Mahir Çayan "öncü savaşı" teorisini sizin için değil bizim için yazmış. O Batı'da uyguladı olmadı ama biz Kürdistan'da uyguladık ve oldu!" demiştir.

MDD ve Cuntacılığa Hayır!

M. Belli her ne kadar fethedilecek iki tepeden bahsetse ve dolaysıyla iki tepe arasında bir vadinin olacağı hasebiyle kesintili bir devrimi akla getirecek olsa da, Çin ve Vietnam devrimleri örneklerini kullanma dolayımıyla ve sonrasında da Beyaz Aydınlık'la olan polemikte, bizzat M. Belli'nin *"devrimde öncülük tartışma konusu değildir"* sözüyle, iktidarın bir kez ele geçirildikten sonra bir daha bırakılmayacağı düşüncesinin MDD tarafından tümüyle benimsendiğini, söyleyebilmek mümkündür. En azından birçoğumuz meseleyi böyle kabul etmekteydik. Ancak Aydınlık dergisinin 12. sayısında çıkan bir yazı devrimde öncülük ve cuntacılık meselesine Mahir Çayan'ın satırlarıyla noktayı koymuştu:

> "Hele "devrimde (Milli Demokratik Devrim kastediliyor-M.Ç.) küçük burjuvazi öncü olsun, proletarya öncü olsun sömürge ülkelerinin önündeki hedef mili demokrasidir, sosyalizm değil." (Bkz. Ş. Alpay, *Aydınlık*, Sayı: 12, s. 471) diyerek Milli Demokratik Devrimin küçük-burjuvazinin de öncülüğünde olabileceğini mümkün gören, sonra da "öncülük pazarlık konusu değildir" diyen M. Belli'yi sağ oportunizmle suçlamaya kalkan böyle ne dediği belli olmayan eyyamcı bir yazarın eleştirisi hiç ama hiç ciddiye alınmaz!" (s.95)

Aydınlık'ın 12. Sayısında Şahin Alpay ve Ö. Özer Turgut imzalı yazıda, güçler dengesine bağlı olarak küçük burjuvazinin de (bu küçük burjuvazi esasında sol darbeci subaylar ve onlarla birlikte olan Doğah Avcıoğlu önderliğindeki çevredir) devrime öncülük edebileceği iddia edilince, bu tepeler meselesi, Aydınlık'ta Perinçekçilerle bizler arasında tam bir kopuşa yol açtı. Bu ayrılık, kimi kalıntılar var olmaya devam etse de cuntacılık iddialarıyla kesin kopuşun teorik formülasyonunu oluşturdu[7]. Mahir Çayan, bugün artık Mussolini hattına yerleşmiş görünen Perinçekçilerle yaptığı polemiklerde kesintili bir anlayışa açık kapı bırakan devrimdeki *"tepeler ve vadiler"* meselesini bir kenara koyarak demokratik devrim ve sosyalist devrimin kesintisiz bir süreç olduğu Leninist formülasyonu yaptı. Daha sonra yazdıklarında da MDD yerine **anti-oligarşik devrim** formülasyonuyla bu kesintisizliği kavramsallığa kavuşturarak bulanıklığa meydan bırakmayan bir çerçeve yarattı.

---

[7] Hiçbir detay bilgiye sahip olmadan çokça spekülasyonu yapılan "M. Çayan ve Cunta ilişkisi" meselesinin detayları THKP-C'nin kurucularından Orhan Savaşçı'nın yakın zamanlarda Ayrıntı yayınlarından çıkan *Cepheden Anılar* isimli kitabında anlatılmaktadır.

Küba devrimi ve Latin Amerika gerilla hareketlerinin etkisi öncesinde MDD düşüncesi çerçevesinde Çin devrimi dünyamızı en temelden etkileyen devrimdi: *Kırlardan gelen köylü ordusuyla şehirler zaptedilecek, proletaryada o momentte devrimdeki tayin edici rolünü oynayacaktı.* Bunun için kırsal alanlardaki eylemleri geliştirmek, köylülük arasında örgütlenmek, Toroslar, Canik-Kaçkar dağları, Beşparmaklar'da keşif gezileri yapmak devrimci çalışmalarımızın ayrılmaz parçası halindeydi. Ne var ki, köylüler arasında çok canlı eylemler, toprak işgalleri, hatta jandarma ile çatışmalar gerçekleşse de kalıcı örgütlenmeler bir türlü oluşmuyordu. Kurulan **köylü birlikleri** kısa zaman sonra ortadan kayboluyordu.

Şehirlerde ise işçi sınıfı 60'lı yılların başından beri süren militan mücadelesini sınıf sendikacılığı çerçevesine oturtma doğrultusunda ilerlemekte, oligarşiye kâbus gibi gelen günler yaşatmaktaydı. Fabrika işgalleri üniversite işgallerinden çok önce gelmişti.

Proleter Devrimci Kurultay: MDD'den Kopuş ve Şehir Gerillası

15-16 Haziran 1970 işçi ayaklanması, ne parlamentarizm kulvarında ilerleyen TİP için ne de halk savaşı vermeye kararlı akımlar için beklenen bir eylem değildi. İstanbul iki gün için sanki işçi sınıfının eline geçmiş sanki 1905 Petrograd ayaklanması tekrar ediliyordu. Ayaklanmanın etkisi sonuçları itibariyle Petrograd ayaklanmasıyla mukayese edilemeyecek olsa da Türkiye sosyalist hareketi üzerinde muazzam bir etki yarattı. İşçi sınıfının gücünün artık devrime son anda damga vuracak, mücadeleye ancak ideolojik olarak müdahale edecek olmaktan öteye olduğunu gösterdiği gibi stratejilerin de gözden geçirilmesi gerektiğini, en azından THKP'yi oluşturacak olan çevrelere, göstermişti. Bu tarihlerde sınıf öncülüğünün altını çizen H. Kıvılcımlı, THKP çevresinde dikkatle izlenmekteydi ve THKP'nin öncüleri H. Kıvılcımlı ile bir araya gelebilmek için başarısız kalan çabalar gösterdiler.

15-16 Haziren eylemleri işçi sınıfının devrimdeki yerinin altını bir kez daha çizerken, Latin Amerika'da gelişmekte olan devrimci mücadeleler THKP'lilerin dikkatlerini kuvvetle kendine çekmekteydi. Kırlarda üs alanları yaratmak için sürdürülen çabalar yoğun bir biçimde grevlere, fabrika işgallerine, sendikal mücadelelere doğru yönelmeye başladı. Ulaş Bardakçı ve Aliağa'da sendi-

kal mücadele yürütürken katledilen Devrimci Yapı İş Sendikası başkanı Necmettin Giritlioğlu gibi hareketin en önde gelen unsurları, sınıfın örgütlenme faaliyetleri içinde yer alıyorlardı. Bunlara çok sayıda yenileri katıldı. Harekette sınıfa yaklaşım gittikçe güç kazandı.

1970'in Ekim'inde 4. TİP kurultayı toplandı. Bu zamana kadar TİP içerisinde yönetime aday olan MDD hareketi ani bir kararla kurultaya katılmaktan vaz geçip aynı günlerde "Proleter Devrimci Kurultay" adıyla bir başka mekânda bir araya geldi ve M. Belli burada yeni bir partinin program ve tüzüğünü teklif olarak sundu. THKP'yi oluşturacak olanlar neredeyse şaşkına dönmüşlerdi ve tepkiyle *"madem böyle olacaktı TİP'i ne diye tarihin çöp sepetine gönderdiğimizi ilan ettik?"* diyerek kurultayı terk ettiler. M. Belli ile köprüler tam anlamıyla atılmıştı.[8]

Kısa bir zaman sonra Ertuğrul Kürkçü, Yusuf Küpeli, Münir Aktolga ve Mahir Çayan imzasi ile 1971 Ocak ayında Kurtuluş Yayınları'ndan çıkan *"Aydınlık Sosyalist Dergiye Açık Mektup" (ASDAM)* isimli broşürle bu kopuş deklare edildi. Ayrılığın hemen akabinde de o zamana kadar meseleyi demokrasi mücadelesinin geliştirilmesi süreci olarak gören MDD çevresinin uzak durduğu, farklı bir gizli örgütlenme hızla geliştirilmeye başlandı.

ASDAM broşüründe "ayrılmamızın nedenlerini ve görüş farklılıklarımızı çok kısa bir şekilde özetleyeceğiz. Türkiye'deki devrimci hareketin çeşitli meselelerine (genel olarak devrimin yolu, Türkiye'nin sınıfsal ilişki ve çelişkilerini, solun tarihinin değerlendirilişi ve Türkiye'ye özgü yol vs.) ilişkin görüşlerimizi etraflı bir şekilde ortaya koyacağız." denilmekteydi.

Mihri Belli ile olan ideolojik farklılıklar başlıca üç ana başlık altında toplanmıştı:

> 1 - Devrim anlayışı, 2 - Çalışma tarzı, 3 - Örgüt anlayışı, ilaveten "Milliyetçilik, revizyonizm vs. gibi diğer konulardaki görüş ayrılıkları, bu üç ana meseledeki görüş

---

[8] Bu kurultay yerine TİP kongresine katılınmış olsaydı tarihin kesinlikle farklı akacağına kuşku yok. Birinci ihtimal H. Kıvılcımlı'nın o zamanlar ortaya koyduğu delege sayılarına bağlı olarak Aren-Boran çevresine karşı oluşturulacak bir ittifakın kongreyi kazanması mümkün olabilirdi. Böyle olmayıp de eskisi gibi muhalif bir kanat olarak içinde kalınmış olsa idi 12 Mart darbesinin TİP'i kapatmasının ardından mücadeleyi gerçekten sürdürenler TİP'in de gizlilik koşullarındaki sürdürücüsü olurlar ve sosyalist hareket içine girdiği parçalanma eğilimine karşı birlik doğrultusunda bir şansa sahip olabilirdi.

> ayrılıklarının çeşitli meselelerde yansımasından başka bir şey değildir."(s.133) denilmekteydi.

Hızla profesyonel devrimcilerden oluşan ve ardından da sınıfı kapsamayı hedefleyen bir yapının şekillendirilmesine girişildi:

> "Önemli olan, profesyonel devrimcilerin yönetimde olup olmamasıdır. Ve ilk dönemde dar tutulmuş, sayıca az, ama demir gibi bir disipline sahip çelik çekirdek önemlidir. Ve bu çekirdek içinde sınıfsal kökenin şöyle veya böyle olması ilk dönemde önemli değildir.
>
> Ancak, bu çelik çekirdek çeşitli aşamalardan geçerek, ikinci etaba geçer. Emekçi kitlelerin mücadelelerini yönlendirmeye, onu kucaklamaya başladığı bu ikinci etapta emekçi kökenden gelenlerin ağır basmasına dikkat edilir. İlk dönemde, aydın-işçi ayrımını yapmanın oportünizm olduğunu söyleyen Lenin, ikinci dönemde, parti yönetim kademelerinde işçilerin mutlak bir çoğunluğa sahip olmaları gerektiğini söylemektedir."(s.147-8)

Ne var ki profesyonellikten bu kadar söz edildikten ve ikinci etapta işçilerin parti içerisinde çoğunluğa geçeceğinin altının çizilmesinden sonra hareketin ömrü bunlar için yeterli olmadı. 1970'in Kasım'ında başlayan örgütlenme 1 Haziran 1971'de Hüseyin Cevahir'in katledilmesi ve M. Çayan'ın yaralı olarak yakalanmasıyla tam anlamıyla bir çöküntüye gitmeye başladı. Zira darbelerin ağırlığına dayanamayan dışarıdaki önderlik (Yusuf Küpeli, Münir Aktolga) her şeyin yanlış olduğuna karar verip farklı bir çizgi geliştirmeye kalkışınca hareket içeriden de ağır bir darbe yemiş oldu. 29 Kasım 1971'de Maltepe Cezaevinden kaçan devrimciler (Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin, Ömer Ayna) hareketi yeniden toparlama ve THKO ile çok yakınlaşmış olmalarına rağmen ortak bir çizgi oluşturmaya fırsat bulamadan, Denizlerin idamını önlemek isterken, "dönmeye gitmedikleri" yolda kararlılıkla dayanışma içinde ölümü göğüslediler ve tarihe "ölümüne dayanışma!" şiarını yazdılar.

THKO ve THKP-C

Regis Debray'nin *Devrimde Devrim* (Revolution dans la Revolution) isimli kitabı dünyada olduğu gibi Türkiye'de de büyük yankılar yaratmıştı. Kitabın Türkçe çevirisi çıktığında, THKO'yu oluşturacak arkadaşlar onu sahiplenip, ODTÜ Üçlü Anfisi'nin önüne *"Devrimde Devrim"* pankartı asarken, bizim ke-

sim bunun Che'nin görüşlerinin saptırılması olduğunu ve *fokoculuğun* Marksizmle alakası olamayacağını, devrime mutlaka proletarya partisinin öncülük etmesi gerektiği görüşünü savunmaktaydı. Geleceğin iki silahlı örgütü arasındaki ayrılık bu temelde şekillenmişti. Ama ayrılık o kadarla kalmadı. Türkiye'nin değerlendirilmesi ve bundan çıkan devrim anlayışı da günden güne farklılaşmaya başladı.

15-16 Haziran'ın ardından, kırsal alanlarda kitle temeli ve üs kurmaya uygun yerler arayan gençlerin birçoğu bu kez fabrikalara, grev ve direniş yerlerine gitmeye başladılar. Bu tutum değişikliğinde Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın, tıkanıklık yaşadığı aşikâr olan MDD tezleri ve hareketi üzerine yaptığı eleştirilerin de ciddi bir etkisi olmuştu. THKO'cular bunlardan pek etkilenmemiş olarak bir an önce kır gerillasını başlatmak üzere faaliyetlerini sürdürürken THKP onları aceleci buluyor ve *fokoculukla* eleştiriyordu. Haliyle bu da THKO cenahında THKP'ye karşı negatif değerlendirmelerin gelişmesine, devrim yapmaya niyeti olmayanların ipe un sermeye çalıştıklarını iddia etmelerine neden oluyor zaman zaman gerginlikler yaşanabiliyordu.

THKP'nin yaptığı eleştirilerin haklılığı THKO'nun harekete geçip birkaç eylem yapmasından sonra olaylar tarafından kanıtlandı. Denizlerin yakalanması, Nurhaklarda Sinan Cemgil ve arkadaşlarının katledilmeleri henüz örgütlenmenin başında olan THKO'yu aslında THKP'nin de yüzyüze geleceği yenilgiye sürükledi. Onlara acelecilik ettikleri, yeterli hazırlık yapmadıkları, proletarya partisi olmadan silahlı mücadeleyi başlatmanın yanlış ve başarısızlığa mahkûm olduğu eleştirilerini yapan THKP de tam anlamıyla ve hemen hemen aynı tarihlerde tüm yapısının dağılması sonucuyla yüz yüze geldi.

***

THKO'yu oluşturan arkadaşlarla önceleri hem ideolojik farklılığımız öyle büyük değildi hem de günlük hayatı birlikte sürdürdüğümüz arkadaşlardı. Onlarla olmamak için hiçbir subjektif neden yoktu. Onlar aceleyle yola düşüp kervanı besbelli ki, yolda düzüyorlardı. Bizse eğer darbe olmazsa önümüzdeki iki yılı ciddi bir kitle, parti ve askeri örgütlenme hazırlığıyla geçireceğiz ve yaptığımız eylemleri ilan etmeden sürdürüp, savaşı erken kabul etmeyeceğiz düşüncesindeydik.

Denizlerin şehirlerde yaptığı eylemlerin getirdiği büyük sempati şehir gerillasının doğruluğunun kanıtı gibi görünürken, bir silah yardımı vesilesiyle[9] onların bu işe ne kadar hazırlıksız olduklarını daha somut olarak görmek, egemen sınıfla askeri mücadelenin kaçınılmaz olduğunu düşünen benim gibi birçok devrimciyi bir kez daha şehir gerillası taktiğinin daha doğru ve gerekli olduğuna ikna etti. Zaten bu dönemde artık Güney Amerika Asya ve Afrika'ya göre daha fazla dikkatimizi çeker olmuştu. Tupamaroların yer altı hastaneleri, hapishaneleri kurduklarını ve devlet karşısındaki güvenli duruşlarını öğrendikçe izlenmesi gereken yolun bu olduğuna bir kat daha inanıyorduk.

Tupamaro gerillalarının sürdürdükleri mücadele bize de yol gösterici olmuştu. Gerçek bir proletarya partisi olmadan silahlı mücadele yürütülemezdi. O zamana kadar yakalanırsak da kesinlikle örgüt ilişkisi kabul etmeyecektik[10]. Ama olayların gelişimi hesaplandığı gibi gitmedi. Ardı ardına gelen THKO eylemlerinin, bizim benzer duyguları paylaşan THKP tabanını etkilememesi

---

[9] Denizler, İş Bankası şubesindeki "kamulaştırma" eylemini yaptıktan birkaç gün sonra SFK başkanı Ali Artun Hüseyin beni aradığını ve okulda olduğunu söyledi. Şaşırmamak elde değildi. Böylesine yoğun aranırken nasıl olur da ortalıklarda dolaşırdı? Ali'yle birlikte SFK'nin 4. Yurt'taki odasına gittik. Hüseyin kapının arkasında yerde oturuyordu. Selamlaşıp tokalaştık. Ne var ne yok faslından sonra Hüseyin lafa girdi: *"Bize acil bir miktar silah lazım. Silahımız çok az, ne yap et bize birkaç silah bul hemen; takipteyiz biliyorsun, baskına uğrayabiliriz"* dedi. Bunun için kalkıp okula geldiğine göre durum gerçekten aciliyet kesbediyordu demek ki! Durumu anlayınca Ali'ye baktım. O da vahameti kavramış olmalı ki, kafasını salladı. Ali silahların bende olduğunu biliyordu. Kalkıp gittim ve sakladığım yerden 3 adet ondörtlü, yeteri kadar mermi ve bir de polisi dinlemeye yarayan çanta radyoyu bir bavula koyup getirdim, Hüseyin'e verdim. Hüseyin bavulu açıp silahları görünce yüzü güldü ve radyoyu fark edince de "Bu ne?" diye sordu. *"Canınız sıkıldığında dinlersiniz!"* diye şaka yaptım. Hüseyin'in şaşkın bakışları karşısında uzatmadan *"Şaka şaka"* dedim, ve ekledim *"Polisi dinlemek için telsiz var onun içinde. Taşıma kolaylığı sağlamak için öyle. Bu benden hediye ama silahların parasını isterim. Teşkilattan habersiz veriyoruz bu silahları; zor durumda kalırız sonra.". "Tamam"* dedi Hüseyin, *"merak etme birkaç gün içinde gönderirim sana"* dedi. Sarılıp ayrıldık. *"Herhangi bir durumda tereddütsüz arayın ha! İtlerin eline bırakmayız sizi. Nihayetinde ayın siperdeyiz"* dedim. Hüseyin dediği gibi de bir hafta geçmeden şimdi hatırlamadığım birisiyle silahların parasını gönderdi.

[10] Biz öyle yaptık. Kaçar, İhami ve ben yakalandığımızda hiçbir örgüt ilişkisi kabul etmedik; Polis üçümüzü de çok iyi tanımasına rağmen sadece üç arkadaş olduğumuzu söyleyip orada durduk. Bu vesileyle THKO'nun eylemlerinin THKP'yi tetiklediğine ilişkin savlara karşı da, henüz partileşmemiş olsa da bizim çevrenin aylar öncesinden kimi militanları gençlik hareketinden çekerek muhtelif gerilla grupları oluşturduğu ve bizim yakalanmamızın da Siyasal ve Hacettepe yurtlarına yapılan polis baskınlarına karşı antiemperyalist bir misilleme eylemi (26 Ocak 1971) olduğunu hatırlatmakta yarar var. THKP partileşmeden önce silahlı propagandayı açıkça ilan etmekten yana değildi; Daha doğrusu yaptığı eylemleri bir propaganda vesilesi olarak kullanmanın henüz zamanı olmadığını düşünüyordu.

mümkün değildi. Daha güçlü bir örgütlenmenin varlığının hissettirilmesi zarureti başlayınca, o henüz THKP adını almamış olan o zamanki önderlik, peş peşe birkaç eylem yapmaya karar verdi. Bunu hareketin istemediği bir doğrultuya sürüklenmesi olarak yorumlamamak gerekir. Bundan aylar önce muhtelif gerilla timleri oluşturulmuş ve bunlar değişik eylemler gerçekleştirmekte idiler. Zaten çok geçmeden de 12 Mart darbesi geldi ve bu kez reformcu laflarla siyasete müdahale eden *"Cuntanın faşist yüzünü deşifre etme"* amacıyla bir dizi eylem gerçekleştirildi. İsrail elçisi Efraim Elrom'un kaçırılıp cezalandırılması ise hareketin örgütlenme düzeyinin kaldıramayacağı bir karşı saldırı getirdi. Böylece THKP'nin *"uzun hazırlık dönemi"* ortadan kalktığı gibi yürütülen silahlı eylemlerin niteliği de *"cuntanın faşist yüzünü deşifre etmekten"* iktidarla halkın tepkileri arasında kurulmuş olan suni dengenin kırılması amacıyla politikleşmiş askeri savaş stratejisi olarak bir öncü savaşının yürütülmesi şeklindeki bir formülasyona ulaştı[11].

3. Bunalım Dönemi ve Evrim-Devrim İç İçe

Mahir Çayan emperyalizmin kapitalizmin genel bir bunalımı olarak değişik evrelere sahip olduğunu ve bu evrelerin karakteristiğine bağlı olarak da değişik mücadele biçimlerinin hayata geçirilmesi gerektiğine inanır. M. Çayan'a göre 1903-1917 arası emperyalizmin birinci bunalım dönemi, Sovyet devrimiyle birlikte emperyalistler arası çelişkilere bunun da eklenmesiyle bunalımın ikinci evresi ve nihayet 2. Paylaşım savaşının bitimi ve ABD emperyalizminin kurduğu hegemonya çerçevesinde 3. bunalım dönemi başlar. Ancak Mahir Çayan bunları sadece tarih sınırları olarak zikretmez. Her dönemin kendine özgü karakteristikleri olduğu, ilişki ve çelişkilerinin farklılaşmasına paralel olarak işçi sınıfının mücadele yöntemlerinin değişikliğe uğrayacağını savunur.

3. bunalım döneminin karakteristik özelliği, sermaye ihracının diğer dönemlere göre özel bir önem kazanması ve emperyalist işgal biçimlerinin değişikliğe uğramasıdır.

---

[11] Hapishanedekiler ise durumun bu olduğunu Mahirler Kızıldere'de dayanışma manifestosu yazıp katledildikleri sırada yakalanan Oğuzhan Müftüoğlu'nun anlatımlarından öğrenmiş oldular. Öğrendiğimizde ise öncü savaşı da bitmişti.

İçsel Olgu Olarak Emperyalizm

M. Çayan, "I. ve II. genel bunalım dönemlerinde sömürgeler için dışsal bir olgu olan emperyalizmin 3. Bunalım döneminde aynı zamanda içsel bir olgu haline geldiğini savunur. Gerçekten de 2. Paylaşım savaşının öncesinde ve sonrasında yükselen anti-sömürgeci savaşlar ve kapitalizmin kazandığı yeni karakteristiklerle sömürgecilik de şekil değiştirip gittikçe görünmez hale gelmeye başlar. Fiili işgallerin yerini gizli işgaller alır. Artık emperyalistler ordularıyla girip ülkeleri fethetmek yerine, onların ordularını, polislerini, aydınlarını, sermayelerini, üniversitelerini, kültür kurumlarını, hatta sendikalarını bile fethederek daha farklı, *gizli bir işgal* yöntemi geliştirmeye başlarlar. Bir anlamda emperyalizm kendisini artık ülke içerisinde yeniden üretmeye başlar. M. Çayan'a göre *"Türkiye'de emperyalizmin içsel bir olgu olması 1958 yılında gerçekleşir."* (s.338)

> Emperyalizmin üçüncü bunalım döneminde (...), bizim gibi ülkelerde, toplumsal süreç feodal süreç değildir. Emperyalizm de, sadece dışsal bir olgu değildir. Emperyalist üretim ilişkilerinin ülkenin ta en ücra köşelerine kadar uzanması, emperyalizmi aynı zamanda içsel bir olgu haline getirmiştir. Zayıf-feodal mahalli otoritecikler yerini, bizzat emperyalizmin de içinde yer aldığı güçlü oligarşik devlet otoritesine bırakmıştır. Öyle ki, emperyalizm bu ülkelerde, CIA, FBI, vs. örgütleri ile, istediği zaman kendi çıkarları doğrultusunda oligarşinin çeşitli fraksiyonları arasında iktidar değişikliklerinden, oligarşinin halkımıza karşı yürüttüğü tenkil politikasına yön vermeye kadar her çeşit müdahaleler ve düzenlemelerde bulunabilmektedir. Bu bakımdan, bu nükleer vurucu güç çağında, emperyalist kontrol, bu ülkeler için sadece ekonomik değil, politik, ideolojik ve askeri niteliktedir. Mesela NATO Askeri örgütü içinde olan Türkiye'de, Amerikan emperyalizmi oligarşik dikta yönetimini yönlendirmeden, ülkedeki ekonomiye kadar tam bir hegemonya kurmuştur. (Gizli işgal esprisi)
>
> Bu bakımdan ülkemizdeki yerli hakim sınıflarla, Amerikan emperyalizmini kalın çizgilerle ayırmak fiilen imkansızdır. (S.245)

M. Çayan'ın olgusal gerçeklikler olarak aktardıkları gerçekten de dünyamızda gerçekleşmiş ve emperyalizmin artık bir ülkeyi denetim altında tutması için nadiren dıştan zorlamaya ihtiyaç duyduğu kendisini ülkenin bütün hücrelerinde yeniden var ettiği bir duruma ulaşılmıştır.

Emperyalizmin ülkeye böylesine nüfuz etmiş olmasını Mahir Çayan otomatik olarak ülkenin *"alt yapı ilişkilerinden üst yapısına kadar, milli bir kriz içinde"* olması olarak niteler:

> Emperyalist hegemonya toplumun kendi iç dinamiği ile gelişmesine engel olduğu için ülke alt yapı ilişkilerinden üst yapısına kadar, milli bir kriz içindedir.
>
> ...Bu milli kriz, tam anlamı ile olgun değildir. Ancak şu veya bu ölçüde vardır. Var olan bu krizin derinleştirilip olgunlaştırılması, tamamen o ülke devrimcilerine bağlıdır. (s.238)

Zaman zaman ülke iktisadi ve siyasi krizlere sürükleniyor olsa da bunun sürekli olmadığını hem teori hem tarih göstermiş bulunuyor. Bir milli krizin ortaya çıkması durumunda elbette ki devrimciler bu krizden bir devrimci duruma ulaşmak için yararlanmak isterler. Ne var ki, krizlerin ortaya çıktığı zamanları da nispi istikrarın takip ettiği dönemleri insanlık yaşayıp gidiyor. Bu yaklaşımla Mahir Çayan evrim-devrim dönemlerinin önce sınırlarının kesin olarak nereden geçtiğinin tespit edilemeyeceğini daha sonra da ikisinin iç içe girmiş olduğunu anlatır:

> Şöyle ki, emperyalist hegemonya altındaki ülkelerde, (ister II. bunalım döneminin emperyalist hegemonyasının dışsal bir olgu olduğu feodal, yarı-feodal ülkelerde olsun, isterse de III. bunalım döneminde emperyalist hegemonyanın içsel bir olgu olduğu emperyalist-kapitalist üretim ilişkilerinin egemen olduğu geri-bıraktırılmış ülkelerde olsun) evrim ve devrim aşamaları, (Çarlık Rusya' sında olduğu gibi zayıf da olsa) içsel dinamikle kapitalizmin geliştiği ülkelerdeki gibi kesin çizgilerle ayrılamaz. Bu tip ülkelerde devrim aşaması kısa bir aşama değil, oldukça uzun bir aşamadır. Evrim aşamasının nerede bittiğini, devrim aşamasının ise nerede başladığını tespit etmek fiilen imkansızdır[12]. Her iki aşama iç içe girmiştir. (s.237)

---

[12] Evrim ve devrim aşamalarının tam olarak birbirinden nerede ayrıldıklarının tespit edilemeyecek olması iç içe girip örtüşmeleri anlamına gelmez. Yine ikisi ayrı ayı vardırlar ama geçişin nerede olduğunun anlaşılamayacağı bir bulanık bölge olabilir, onun yanıtını da somut hayat olgularıyla verir. Ama iki evrenin iç içe geçmiş olduğu için hareketin evrim döneminde de **objektif nedenlere bağlı olarak** devrim döneminin mücadele biçimlerinin kullanılmasının şart olması ve dolaysıyla iki dönemin çalışma tarzı arasında fark kalmayacağını söylemek iki ayrı evrenin teke inmiş olduğunu söylemektir. Devrim döneminin kimi mücadele biçimlerinin evrim döneminde de kullanılabilmesi her ikisinin yöneldikleri amaçların ayrı olmasıyla birbirinden ayırt edilirler ve diğer yöntemlere göre de tali olarak kalırlar. Eğer devrim döneminin mücadele yöntemleri, yani temel olarak düşman kuvvetlerinin imhasına

Milli krizin varlığından doğrudan bir geçiş yaparak devrim durumunun sürekli olarak var olduğuna bir geçiş yapar ve devrim dönemine ait olan silahlı eylemin objektif şartların da olduğunu otomatik olarak kabul eder.

> Özetle söylersek, emperyalist hegemonya altındaki bütün geri-bıraktırılmış ülkelerde milli kriz, tam anlamı ile olgunlaşmış olmasa bile mevcuttur. Bu ise devrim durumunun sürekli olarak var olması, evrim ve devrim aşamalarının iç içe girmesi, bir başka deyişle silahlı eylemin objektif şartlarının mevcudiyeti demektir.(s.238)

Mahir Çayan burada milli krizin varlığını devrim durumunun sürekli varlığına da eşitleyerek Fransızca konuşmanın kendiliğinden zorunluluk haline geldiğini kanıtlamış olur ama devrim durumu eğer bir devrimin gerçekleşmesinin maddi ve manevi koşullarının belirgin olarak ortada olduğu bir moment ise burada sadece devrim dönemi var demektir. Evrim ve devrimin iç içe geçmesinin ise burada bir yeri kalmaz. Devrim durumunun uzayıp gidiyor olması, savaşın uzun sürmesi bir evrimin olduğuna değil güçlerin dengelendiğine onun için de savaşın uzadığına işaret eder.

Mahir Çayan kapitalizmin emperyalizm çağında kesintisiz bir kriz yaşadığını düşünmektedir. Hâlbuki kapitalizm emperyalizm döneminde de yaşadığı her krizin ardından nispeten istikrarlı bir döneme kavuşmaktadır. Ayrıca her ekonomik krizin milli krize tekabül ettiğini söylemek mümkün olmadığı gibi milli krizlerin de her zaman devrimci bir durum yarattığını söylemek mümkün değildir. Tam tersine karşı devrimler de böyle dönemlerde ortaya çıkarlar. Birinci paylaşım savaşının kapitalizmin krizlerine yeterli düzeyde çözüm olmaması iki savaş dönemi arasının da bütün ülkeler için değilse bile kimi ülkeler için krizlerle dolu (1929 bütünü için) yıllar olmuştur. Ama 1945 sonrası sosyalist dünyanın güçlenmiş görünmesine rağmen krizlerin sürekliliğinden söz edilemeyecek hatta refah devletinin egemen olduğu yıllar olmuştur.

On yıllar kimi krizli kimi nispeten sakin, kapitalizmin çelişkilerini biriktirmeye, ertelemeye devam etse de yükselme gösterdiği dönemler olmuştur.

---

yönelik mücadele yöntemleri esası oluşturacak ise burada evrimle devrimin bir iç içeliğinden söz etmek olanaklı olamaz. Basbayağı devrim döneminin kendisinden söz ediyoruzdur.

Suni Denge ve Öncü Savaşı

Mahir Çayan emperyalizmin 3. Bunalım döneminin yarattığı temel özelliklerden biri olarak da halkın tepkileri ile oligarşi arasında suni bir dengenin yaratılması olduğunu savlar. Sözü kendisine bırakmak daha yerinde olacaktır:

> Kısaca özetlediğimiz bu yeni-sömürgecilik metodu, bir yandan emperyalizmin ülkeye iyice yerleşmesi (yani emperyalizmin sadece dışsal bir olgu değil ayni zamanda içsel bir olgu haline gelmesi) sonucunu doğururken, öte yandan geri-bıraktırılmış ülkelerde, geçmiş dönemlere kıyasla, izafi olarak -feodalizmin etkin olduğu, eski sömürgecilik dönemine kıyasla- belli ölçülerde pazarın genişlemesine paralel olarak toplumsal üretim ve nispi refahı artırmıştır.

Bunun sonucu olarak, geri-bıraktırılmış ülke içindeki çelişkiler görünüşte yumuşamış (feodal döneme kıyasla) halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında suni bir denge kurulmuştur. Emperyalist işgal gizlendiği için -emperyalizm ayni zamanda içsel bir olgu haline geldiği için- halk kitlelerinin *milliyetçi tepkileri, gavura alerjisi nötralize*[13] olmuştur. (s.246)

> Ülkemizin ekonomik, sosyal ve tarihi gelişiminin sonucu olarak, bir başka deyişle, geçmiş dönemlerde devletin niteliğinden dolayı, halkımızın tepkileri ile devlet arasında bir suni denge hep süregelmiştir. Emperyalizmin, III. bunalım döneminde istismar metodunda yaptığı değişiklik de böyle bir suni dengeyi kurmayı amaçlamaktadır.
>
> Bu bakımdan Amerikan emperyalizmi ülkemizde çok iyi bir zemin bulmuştur. Bu bakımdan Latin Amerika ülkeleri dahil olmak üzere bütün geri-bıraktırılmış ülkelerdekinden çok daha güçlü olan suni dengeyi bozmanın temel mücadele metodu barışçıl mücadele biçimleri değil, silahlı propagandadır. Pasifist ve revizyonist mücadele biçimleri bu suni dengeyi devam ettirmekten başka hiçbir şey yapamaz. (s. 272-3)

Asya'dan, Afrika'ya, Avrupa'dan Amerika'ya kadar tüm dünyanın isyanla çalkalandığı bir dünyada özünde sınıf çelişkilerinin son derece yoğunlaşmış olduğu bir Türkiye bu koşunun art sıralarında yer alamazdı. 1950 sonrasında dünya kapitalist sistemine daha hızlı entegre oluş süreci Türkiye'nin nispeten

---

[13] Nötralize olan *millyetçi tepki* ve *"gavura alerji"*nin nasıl tehlikeli bir rol oynayabileceği düşünülmeden bunlardan da olumlu bir biçimde yararlanabileceğinin düşünülmesi milli meselelerde nasıl kritik sularda yüzüldüğünü göstermektedir. Hiç akla gelmemektedir ki, tam tersine bu halkın gavura alerji, milliyetçi tepki diye, Rumları, Ermenileri, Süryanileri, Ezidileri katletmeleri emperyalistlere karşı çıkmaktan çok daha kuvvetli duygularını oluşturur. Bu anlamdaki tepkilerinin yok olmadığını da yükselen Kürt mücadelesine karşı alınan tutumlar ortaya koymuştur.

durgun demografik yapısını altüst etmiş ve eskiden nüfusu pek değişmeyen kentlerin çevresi gelişen kapitalizmin ihtiyaç duyduğu ucuz işgücünün kaynağı gecekondu kuşaklarıyla sarılmış, yoksulluk kendini eylemli olarak da gösterir hale gelmişti. Toptan isyanın önünde tarihin getirdiği frenlere ek olarak bir de M. Çayan'a göre gelişen kapitalizmin yarattığı *"nispi refahı halkın tepkileriyle oligarşi arasında suni bir denge oluşturmuştu"*. Bu *suni dengenin* ortadan kaldırılması yığınların devrim saflarına akmasını olanaklı kılacaktı. Gerillanın başarılı eylemleri, önce sempati, sonra güven ve nihayet birleşik bir halk savaşı için gerekli kitle desteğini yaratacaktı.

Bu durum klasik teoride yer alan evrim ve devrim dönemlerinin ayrı ayrı olmaları gerçeğiyle çatışmaktaydı. Güç biriktirme dönemi olan evrim, iktidarın zorla devrilmesi dönemi olan devrimin hazırlayıcısıydı.

Ne var ki emperyalizmin fiili işgalinin olduğu ülkelerde durum sınıf mücadelesinin bu gelişiminden farklı bir seyir izlemekteydi. Dünyanın bir çok başka yerinde olduğu gibi Osmanlı yıkılıp Anadolu işgal altına girdiğinde "I. Milli Kurtuluşçular" evrim devrim ayrı mıdır, birleşik midir hiç tartışmaya gerek görmeksizin, ve zaten kendiliğinden patlamış olan silahlı direnişleri, bir yandan birleştirdiler diğer yandan da kendileri genel bir silahlı savaşı düzenli ordu düzeyine kadar yükselttiler. Fiili işgal silahlı ayaklanmanın maddi koşulunu yaratıyordu. Mesele onu zafere götürecek örgütlenmenin ortaya çıkarılmasındaydı ve o da silahlı savaş olarak savaş meydanlarında gerçekleşebilirdi.

M. Çayan'a göre emperyalizmin 3. Bunalım döneminde emperyalizm, açık işgal yerine bizim gibi ülkelerde artık bir iç olgu haline gelmişti. Ülke bizatihi kendi ordusu tarafından emperyalizm tarafından işgal edilmiş ve devrim dönemine ait silahlı mücadelenin maddi temelini de oluşturmuştu. Henüz emperyalist işgalcilerle başa çıkabilecek bir örgütlenmenin adımlarının bile atılmamış olduğu bu dönemde bir yandan devrimci hareket güç biriktiriyor diğer yandan ise maddi temelleri olan silahlı mücadele kendisini her an dayatıyor şehirlerde cereyan eden çatışmalar adım adım bu gerekliliğin kendisini dayatmasının ifadesi olarak beliriyordu. Bunun anlamı iki dönemin mücadele biçimlerinin birbirinin içine girmesiydi. Bu aynı zamanda evrim ve devrim dönemlerini de iç içe girmesiydi. Mahir Çayan bunu evrim ve devrimin içiçeliği olarak adlandırdı.

M. Çayan'ın sözünü ettiği nispi refah, Türkiye'ye özgü bir şey olmayıp, kapitalizmin ve tüketim ekonomisinin geliştiği bütün ülkelerde gözlemlenen bir durumdur. İnsanlar geleneksel tarım yerine kapitalist ilişkiler ağının içerisine

girdiklerinde daha fazla ve yoğun emek satarak eskisine göre daha yüksek bir satınalma gücü elde ederler. Kredi mekanizmasının içine girip geleceklerini de satarak bu nispi refaha ulaşırlar ama bu geleceğini satmanın da gelip dayandığı bir duvar krizler olarak her defasında toplumu altüst eder. Bütün kapitalist ülkelerin gelişiminde bu gözlenmiş bir olgudur. Kısa vadede ulaşılan nispi refahın geçici dönemler dışında sınıf çelişkilerini engelleme kabiliyeti olmadığı gibi tam tersine bir müddet sonra kırsal alanda yaşarken duyulandan daha büyük bir sınıf kininin ortaya çıkmasına yol açar. M. Çayan'nın bu tespitleri yaptığı tarihte, Türkiye işçi sınıfı siyaset sahnesinde eşi görülmemiş mücadeleler vermekte ve bunları da nihayet 15-16 Haziran 1970 İstanbul isyanıyla taçlandırmaktadır. İşçi sınıfı hiçbir dengeye kulak asmadığı gibi örgütlü militan mücadelesine öncülük edecek bir devrimci partiyi aramaktadır. Ancak kırsal alanlardaki halk için aynısını söylemek mümkün değildir. Darbe öncesinde sanayi tarım ürünleri makasının yoksullaştırdığı topraksız ve küçük üretici köylülerin sisteme karşı önemli sayılabilecek protesto eylemleri, yol kesmeler, toprak işgalleri gerçekleştirmiş olmalarına karşın ciddi bir örgütlenmeye hiçbir zaman ulaşamamışlar ve darbeyle birlikte örgütsüz köylülüğün her yerde gösterdiği tavrı takınıp iktidara karşı pasif bir konuma sürüklenmişlerdir. 1970 sonrası da işçi sınıfı hareketinin yüksekliği açısından Türkiye'de halkın tepkileriyle oligarşi arasında herhangi bir denge olduğuna değil tam tersine işaret etmektedir.

Ancak 1970 darbesinin yarattığı yıkıma ve M. Çayan'ın "yaratılan birikimin dağılıp gitmesini engellemek için gerilla eylemlerinin sürdürülmesi gerektiği" görüşünün tersine, 1974'le birlikte yığınların itirazları, hiçbir suni denge görüntüsüne imkan bırakmayacak şekilde yükselmeye ve bir önceki dönemde oluşmuş olan sempatinin de çığ gibi büyümesine tanık oldu. Ne suni dengeyi kıracak bir silahlı propaganda vardı ortalık ne de yığınların *"devasa devlet aygıtından ürkerek pasif kalmaları."* Tam tersine yığınlar başta işçi sınıfı olmak üzere bir önceki döneme fark atacak biçimde oligarşiyi çaresizlikten çaresizliğe sürüklüyor, siyasal partilerin iktidara gelebilmek için popülist propagandayı yoğunlaştırıp yığınlara vaatlerini artırmalarını zorluyordu. Oligarşi iktidarını var olan devlet güçleriyle koruyamayacağı görüp, yığınların hareketini bastırıp varlığını devam ettirmenin yolunu faşist hareketin geliştirmesinde buldu. Anti-faşist mücadele hızla silahlı biçimlere büründü. Beş yıl içerisinde her iki taraftan toplam 5000 civarında insan öldü. M. Çayan'ın söylediklerini motamot bu dönemde uygulamak isteyenler oldu ama en bodur kalan hareketler de onlar oldular. Zira ortada ne kırılacak bir suni denge vardı ne de anti-faşist

mücadeleyi aşabilecek bir başka tür silahlı propaganda. Yığınlar her türlü mücadele yöntemi ile faşizmin karşısına dikiliyor ama bu kez de koordine olmamış güçlerin mücadelesi devlet destekli faşistler karşısında etkin olamıyordu. Uzayan ve sonuç getirmediği görülen savaş, aynı 1919-23 arası İtalya'sında olduğu gibi yavaş yavaş yığınları yordu; nihayetinde devlet gücü kurtarıcı olarak sahneye indi ve çatışma bitti. Bitmemesi için neden yoktu zira onları sahneye süren güç bu kez de geri çekmişti. Devrimciler henüz hazır olmadıkları bir durumla yüz yüze kaldıklarında, faşistlere karşı gösterdikleri direnişi devlet güçlerine karşı gösteremediler. Yorgun yığınlar üzerlerine gelen devlet gücü karşısında bir önceki dönemde olduğu gibi devrimci güçlere katılmak, destek vermek yerine geriye çekildiler. İşçiler grevleri bıraktılar.

Zayıf Halka: Kemalizm ve Milli Mesele

THKP hareketi gerçekten birçok görüşleri itibariyle ihtilalcilik temelinde yükselen bir geçiş hareketi oluşturur. Milli mesele onun Kemalizm konusundaki değerlendirmeleri dolaysıyla en zayıf halkasını oluşturuyor görünse bile Mahir Çayan şunları yazabilmektedir:
ASDAM broşüründe şöyle denilmektedir:

> Mihri Belli'ye göre, *Türkiye'deki milli meselenin her zaman ve her şart altında tek bir çözüm yolu vardır; Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek formül vardır; o da, meseleyi şartlar ne olursa olsun, misak-i milli sınırları içinde ele almak gerekir.*
>
> Oysa bu görüş, temelden yanlış ve anti-sosyalist bir görüştür. Bilindiği gibi, devrimci proletarya milli meseleyi ulusların kendi kaderini tayin hakkının ışığı altında ele alır. Biz, ulusların kendi kaderini tayin hakkının ışığı altında diyoruz ki: "Her şart altında, her zaman meseleyi misak-i milli sınırları içinde ele almak gerekir veya Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek çözüm yolu ayrılma hakkının kullanılmasıdır" diyen görüşler yanlıştır. Bu görüşlerin sahipleri, her iki tarafın burjuva ve küçük-burjuva milliyetçi unsurlarıdır. Oysa, devrimci proletarya, meseleyi diyalektik bir tarzda ele alır. Yani, ulusların kendi kaderini tayin etme hakkının öngördüğü ayrılma, özerklik, federasyon vs. çözüm yollarının hangi şartlar altında ve ne zaman geçerli olabileceğini açıkça ortaya koyar. (Biz bu meseleyi ayrı bir yazıda etraflı bir şekilde ortaya koyacağız. Bu kısa açık mektubun amacı bu olmadığı için bu meseleye burada girmiyoruz.) (s.150)

Burada dikkat çekici olan, Kemalizm'le ittifak önemli görülürken, milli meselenin çözüm sınırlarının misak-ı milli olmadığı, yani Kürdistan'ın parçalanmış bir ülke olduğunun görülüp, ona göre tutum geliştirilmesi gerektiğinin tespit edilmesi ve çözümün ille de birlik olamayacağı, somut koşullara göre

bağımsızlıktan özerkliğe kadar seçeneklerin olacağıdır. Kuşkusuz buraya seçeneğin, egemen ulusa değil ezilen ulusa ait bir gerçeklik olduğunun ve UKTH'nın yaşanan örneklerinin çok da söylenenlere uymamış olduğu gerçeğinin eklenmesiyle ancak temel sağlamlaşabilirdi. Sözü edilen yazı olayların son derece hızlı akması ve bu konuda muhtemel ki fikirleriyle ciddi katkıda bulunacak olan Hüseyin Cevahir'in katledilmesi önemli bir rol oynamıştır. Her ne kadar görüşlerde bir sıçramayı gerektirse de 70'li yıllarda Kurtuluş'un Kürdistan'ın sömürge olduğu tezini savunmasının kimi temellerinin de burada yattığını kabul etmek gerekir.

THKP hareketi *Ulusların Kaderlerini Tayin Hakkı*'nı (UKTH) bir prensip olarak tanıyor olsa da yaşanan somut durum açısından bu tespit Türkiye'deki milliyetler meselesine yanıt verecek bir düzeyde değildi. Aslında hemen hemen bütün sosyalist/komünist partiler programlarına ulusların kendi kaderlerini tayin hakkını alırlar ama birçok durumda somutta gereken tutumu alamazlar. TKP'de 3. Enternasyonale bağlı bir parti olarak UKTH'nı tanımıştır ama gerek Osmanlı da ve gerekse Cumhuriyet döneminde işlenen milli katliamlara karşı çıkmadığı gibi birçok durumda da *"feodalizmin ve emperyalizmin ilerici Cumhuriyete karşı eylemi"* olarak değerlendirip, katliamların savunucusu durumuna sürüklenmiştir. Türkiye'de milli meselenin kavranışı, Kemalistlerin SSCB ile kurmuş oldukları ilişkiler dolaysıyla günümüze kadar bile düzeltilemeyen sosyal şoven bir temele oturmuştur.

Kemalistler Osmanlı'nın yıkılma döneminin politikası olan emperyalist güçlerin birbirleriyle olan rekabet alanında yaşama yöntemini benimsemiş ve işgalci İngiltere'ye karşı önce SSCB'nin desteğini alıp sonra da aynı SSCB'ye karşı İngilizlerle kurduğu ilişki üzerinden bir denge kurmayı başarmışlardır. Kendisini İngilizlere kabul ettirmek için mücadele ederken emperyalizme karşı nispeten keskin laflar eden ve SSCB'ye dostluk gösteren Kemalistler 3. Enternasyonal tarafından da ilerici burjuva devrimcileri olarak nitelenince bu otomatik olarak sosyalist hareketin de değiştirilmesi zor görüşü haline gelmiştir.[14]

---

[14] Bir istisna oluşturan Hikmet Kıvılcımlı'nın 1930'larda yazdığı *"Şark meselesi; İhtiyat Kuvvet Milliyet"* isimli eseri 70'li yıllara kadar bilinmezler arasında kalmıştır. Böyle bir eserin varlığından bahsetmek TKP'lilerin işine gelmemiş olsa da, H. Kıvılcımlının kendisi de bunun lafını etmekten imtina etmiştir.

Var olan emperyalist kuşatma içerisinde faşist hareketin yükselişiyle de yüz yüze gelen SSCB, TC ile olan ilişkilerini TKP'yi dağıtıp üyelerinin CHP içerisinde çalışmasını kararlaştıracak duruma da sürüklenmiştir. Bu gelenek 60'lı yılların mücadelesine bir bütün olarak 2. Milli Kurtuluş Savaşı mücadelesi olarak yansımış ve THKP-C hareketi tarafından da miras olarak devralınmıştır. Mahir Çayan bu mirası şöyle ifade eder:

> Kemalizm, emperyalizmin işgali altındaki bir ülkenin devrimci-milliyetçilerinin bir milli kurtuluş bayrağıdır. Kemalizmin özü emperyalizme karşı tavır alıştır. Kemalizmi bir burjuva ideolojisi veya bütün küçük-burjuvazinin veyahut asker-sivil bütün aydın zümrenin ideolojisi saymak kesin olarak yanlıştır.
>
> Kemalizm, küçük burjuvazinin en sol, en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışıdır. Bu yüzden Kemalizm soldur; milli kurtuluşculuktur! Kemalizm devrimci-milliyetçilerin, emperyalizme karşı aldıkları radikal politik tutumdur. (s.262)

M. Çayan'ın dediğine "benzeyen" Kemalistler vardı elbette. Kürt meselesi, çoğulculuğu tanıyan bir demokrasi ve devletin parçalanıp ayakaltına getirileceği meseleleri karıştırılmadığında, emperyalizme ve hatta kapitalizme karşı mücadele de sonuna kadar var olduğunu söyleyen, bir yanından bakınca sosyalist gibi bile görünen, diğer yanından bakınca şovenizm saçan ama buna rağmen de enternasyonalist olduğunu söyleyen "devrimciler" vardı elbette. Antiemperyalizm olumsuzların kara rengini beyaza boyamayı sağlıyordu. Mahir'in sözünü ettiklerini Kemalist sayıp diğerlerini kapı dışarı ederek Kemalizm'i müttefik kılmanın yarattığı zihinsel engeller Kürdistan'ın özgürlüğünün devrim sonrasına ertelenmesi faturasını getiriyordu.

Kemalizm'in 2. Milli Kurtuluş Savaşında böylesine yakın bir müttefik olarak sosyalist hareketimizin enternasyonalist geleneğinin sorgulanmasını ve soykırımların, Kürt katliamlarının görülmesini engelliyordu. Türkiye bir devrime doğru ilerlerken Kürtler de bu devrimin başarısından elbette ki, UKTH olarak yararlanacaklardı ama mevcut durumda orada nasıl büyük bir potansiyelin yattığı ve bu potansiyelle nasıl bir ilişkinin kurulması gerektiği tartışma gündemine gelemiyordu. Geldiği takdirde anti-emperyalist mücadelenin en büyük müttefiki ile ilişkilerin bozulması kaçınılmaz olabilecekti.

Ölümüne Dayanışma ve Birlik

Bütün bu eleştiriler Türkiye sosyalist hareketinin 1920'lerden beri gelen, kendisinden önceki tarihi yok sayıp ayağa kalkarak, Kemalizm'in gölgesinden

kurtulup varlık gösteremeyen kaderinin değiştirilmiş olduğu gerçeğini örtemez. Bütün eksikliklere karşın bu dönemde ortaya çıkmış olan üç hareket de varlıklarını uzun süre devam ettirememiş, oligarşinin ağır darbeleri altında ezilmiş olmalarına rağmen, Türkiye toplumuna geri döndürülemeyecek ve tüketilemeyen bir miras bırakmış bulunmaktadırlar. Bu gerçek bir ihtiyaca yanıt vermiyor olsa idi toplum bünyesinde bu kadar kök salamaz, bunca dirençli olamazdı.

Onlar bir devrim yapmak amacıyla siyaset sahnesinde en büyük fedakârlıkları gösterirken bu amaçlarına ulaşamamış olsalar bile Türkiye toplumunun, çocukların isimlerinden, mücadeleye katılan yeni nesillerin izleyecekleri yola, toplumsal kültürümüze kadar hemen her şeyi etkilemeyi başardılar.

3. bunalım döneminin bir zorunluluğu olarak değil ama halk yığınlarının on yıllardır egemen sınıflara karşı biriktirmiş oldukları nefretin dile getiricisi, devletle çarpışma sahasına bir türlü çıkamamış olan sosyalist hareketin ihtilalci gömleğini giyebilmesi açısından tarihsel olarak gerekli bir görevi yerine getirdiler. Bu görevi öylesine yerine getirdiler ki, onların izinden gidenlerden sadece Kürdistan devrimcileri onları aşan, bölgeye yayılan bir başarı gösterirken, Batıda henüz onların toplum üzerinde yarattıkları etkiye yaklaşan hiçbir hareket çıkamadı.

Aslında ON'ların Kızıldere'de yayınladıkları manifesto, *ölümüne dayanışma ve birlik manifestosu* sadece bir kahramanlık destanı olarak benimsenip bir adım ötesine gidilemediği için, hiçbir hareketin boyu onların dizlerine bile gelemiyor. Türkiye sosyalist hareketi bu manifestoya hak ettiği yeri verdiği gün onların yaratmış olduğu tarihsel momentin bir çağdaş örneğini yaratma şansına sahip olabilecektir.

ON'lar rekabet dünyasına son vermek için ölümüne dayanışmayı seçtiler; Mirasçıları olmak o yolu seçmekten geçer.

Kaynakça

Mahir Çayan, *Bütün Yazılar,* Eriş Yayınları, http://www.kurtuluscephesi. com/eris/mahir.html. Verilen sayfa numaralarının tümü bu kitaptandır.

MAHİR ÇAYAN VE DÖNEMİN SİYASAL DÜNYASI

İlkay Alptekin Demir – Necmi Demir

15 Haziran 1970. Bir pazartesi sabahı. DİSK'e bağlı işçiler, konfederasyonlarını yok etmeyi hedefleyen ve meclisten hızla geçirilen bir yasaya karşı iş bırakacaklar. Dev-Genç İstanbul Bölge Yürütme, kimi sendikacıların kendilerini engelleme çabalarına karşın, elinden geldiğince işçilere destek olma kararında. Türkiye İşçi Partisi ilçe örgütlerinde (zaman zaman genel merkeze rağmen) çalışarak kent çapında örgütlenen devrimci gençler sabahın erken saatlerinden itibaren bu semtlerde bağlantılı oldukları işçilerin yanındalar. Dev-Genç bu desteğin koordinasyonunu Teknik Üniversitenin Gümüşsuyu binalarından yürütüyor. Yetmiş bin işçi şalterleri indirmiş, çalışmıyor. İlk saatlerde fabrika bahçelerinde piknik havasında başlayan direniş, saatler içinde sokaklara taşıyor, yürüyüş kolları birleşiyor ve işçiler gözaltına alınan işçi temsilcisi arkadaşlarını kurtarıyorlar. Ertesi sabah direniş daha da genişliyor. Bu artık bir DİSK eylemi olmanın ötesine geçmiş, Türk-İş'te örgütlü çok sayıda fabrikanın ve çevre semt halkının da katılmasıyla eylemler yüz binlerin düzene itirazına dönüşmüş durumda. İşçiler, aileleri ve çocuklarıyla dört bir koldan merkeze doğru ilerliyorlar. Ateş ederek yürüyüşçüleri durdurmaya çalışan polislerin oluşturduğu barikatlar hızla aşılıyor, mermilerin üzerine giden işçilerin karşısına bu kez tanklarıyla askerler çıkarılıyor. Gecekondulann kadın ve erkek genç işçileri, dudaklarında bildikleri tek marş olan "dağ başını duman almış", tankların üzerine çıkıyorlar. Bu bambaşka bir durum. Çevreden sanlan mer-

kez korku içinde. Sıkıyönetim ilan ediliyor, DİSK yöneticileri baskı altına alınıyor ve direnişi durdurmaları için açıklama yapmaya zorlanıyorlar. Direniş sona erdiriliyor. Büyük bir heyecanla işçilerin direnişini desteklemeye gitmiş Dev-Genç'lilerin ve bütün eğilimlerden sosyalistlerin artık tek yapabildikleri hastaneleri dolaşıp yaralı ve ölü işçilere sahip çıkmak. Sonrası baskı, tutuklamalar, işten atmalar ve sıkıyönetim mahkemelerinde askeri savcı ve hâkimlerce yürütülen 15-16 Haziran davaları.

Türkiye tarihinin gördüğü bu en büyük işçi eylemi yalnızca İstanbul ve İzmit'in değil, bütün ülkenin gidişatını derinden etkileyen bir kopuştu; bu bir gerçek. Ama Pandora'nın kutusunu açan neydi? Bunun ardındaki neden sendikal mücadeledeki yükselişe karşı meclisten alelacele geçirilen bir yasa mıydı yalnızca? Yoksa bu başkaldırıyı anlamak için yıllardır Türkiye'de ve dünyada yaşanmakta olan süreçlere bakmak mı gerekir? 1963'ten beri Türkiye'de sosyalist hareketi yeniden örgütlemeye çalışan TİP'i; ülkenin sayısı beşi geçmeyen üniversitelerinde gençlerin iki yıldır "Daha fazla Vietnam, Ho Chi Minh'e bin selam", "işçi köylü el ele, milli cephede" sloganlarıyla sürdürdükleri "68" eylemlerini; Vietnam'dan Küba'ya, Çin'den Afrika'ya, Roma'dan, Berlin'den Paris'e, Martin Luther King'den askere gitmeyi reddeden Amerikan barış hareketine, bütün dünyada yükselen devrim dalgasını anımsamak mı gerekir? Bunlar 50 yıldır cevaplanmaya çalışılan ve aslında tek bir yanıtı olmayan sorular.

Mahir Çayan'ı ve THKP-C'yi anlama çabasına 15-16 Haziran büyük işçi eylemleriyle başlamak belki de garip gelebilir. Ama fabrikalarından ve gecekondularından çıkıp merkeze yürüyen yüz binler ve merkezin buna verdiği sert ve acımasız tepki göz önünde bulundurulmazsa, 1971 sıkıyönetimi de, Mahirlerin, Denizlerin, İboların öyküsü de anlaşılamaz. 15-16 Haziran'a sistemin verdiği tepki bütün devrimci örgütlenme hazırlıklarını hızlandıracak, Mahir Çayan ve arkadaşları da yıllardır solu mevcut düzenin ya da tasavvurlardaki darbeci düzenin sınırları içine hapsetmeye çalışan eğilimlere karşı durarak, şekillenen hareketi, 15-16 Haziran büyük işçi eylemlerinin ardından artık devrimci bir parti-cephe içinde örgütlemeye doğru adım atacaklardı.

Nitekim THKP-C'nin İstanbul ekibi de TİP-FKF-Dev-Genç süreçlerinde İstanbul'da ağırlıklı olarak işçi çalışmaları içinde yoğrulmuş, doğrudan bu süreç içinde ayrışarak şekillenmiş, kısa bir süre önce oluşturulan Marmara-Trakya Komitesi çerçevesinde işçiler arasında örgütlenmeyi esas almış, 15-16 Haziran

nedeniyle haklarında dava açılmış ve 15-16 Haziran'ın ardından ilan edilen sıkıyönetim koşullarında "Sıkıyönetim Tarafsız Kalmalıdır" başlığıyla çıkan dergiyi dağıtmayı reddetmiş, çalışmalarını çevre semtlere ve kentlere yaymış TİP'li, Dev-Genç'li ve Dev-Lis'lilerden oluşan bir çevreydi. Ve İstanbul'daki bu çevre 1970 yılı sonbaharında Ankara'yla olan gevşek bağlarını sıkılaştıracak ve Mahir Çayan'ın somut çabalarıyla THKP-C'nin İstanbul'daki yapılanmasına dönüşecekti.

O yıllarda bütün partiler ve siyasi hareketler Ankara merkezli örgütleniyordu. Siyaset Ankara'da şekilleniyor, stratejiler Ankara'da oluşturuluyordu. Beş yıllık planlar Ankara'da yapılıyor, bu planlara uyma ya da bunları çiğneme politikaları Ankara'da oluşturuluyor, ekonomide önemli bir yer tutan, işçileri de esas olarak Türk-İş'te örgütlenen iktisadi devlet teşekkülleri Ankara'dan kurgulanıyor ve yönetiliyor, yatırım kararları Ankara'da veriliyor, tarım ürünlerinin fiyatları Ankara'dan belirleniyordu. Taşranın gözü de Ankara'ya dönüktü. Çocuklarına iş, köylerine yol-su-elektrik, mahallelerine tapu isteyenler Ankara'da meclis ya da bakanlık koridorlarını dolduruyorlardı. Ve Ankara'nın yönetimi egemenlerin farklı kesimleri arasında sert iktidar mücadelelerine yol açıyordu. Genç cumhuriyetin demir yumruğu ya da tunç eli ülkeyi Ankara'dan denetim altına almış, çok partili rejime Ankara'nın tereddütleri ve kısıtlamalarıyla geçilmiş, aynı süreçte şekillenmiş yeni gelenler kendilerine muhalefet edilmesi fikrine katlanamadıkları gibi, iktidarı seçimlerle devretmeye de soğuk bakmış, egemenler arası bu kavga ilk askeri darbeyle sonuçlanırken, bu darbenin görece özgürlükçü bir anayasanın yolunu açma dışında darbecilerin arzuları doğrultusunda sonuç vermemesi, iktidarın kısa süre önce devirdikleri çevrelerin eline yeniden geçmesine katlanamayan asker ve sivillerin yeni darbe girişimlerine ve örgütlenmelerine yol açmıştı.

Ama bu Ankara'da artık bir de sol vardı. 1965 seçimlerinde milli bakiye sistemiyle meclise on beş milletvekili gönderen Türkiye İşçi Partisi'nin yeni anayasa gereği radyodan yayınlanan gür sesi, o günün gençleri olan bugünün ihtiyarlarının kulaklarında hâlâ çınlar. Siyasal rekabetten bağımsız olarak egemen sınıfların ve komünizme karşı örgütlediği yeşil İslam kuşağına Türkiye'yi de dahil etme peşindeki Amerika'nın gözünde, TİP derhal başı ezilmesi gereken büyük bir tehlikeydi. TİP milletvekillerine meclisteki saldırılar yetmiyor, ülke çapında komünizmle mücadele dernekleri harekete geçiriliyordu. Ama Pandora'nın kutusu açılmıştı bir kere. Artık Ankara'da egemenler arasındaki

kapışmanın dışında, bir de sosyalistler vardı. Üniversite işgalleri, antiemperyalist gösteriler almış başını gidiyordu. Dergiler çıkarılıyor, Marksist klasikler çevrilip yayımlanıyor, tiyatrolar kuruluyor, yeniden kurulmuş halkevleri sosyalist gençlerin kent yoksullarıyla buluştuğu düzen karşıtı mekanlara dönüşüyordu. Altındağ Halkevi'nde ders verenlerden biri Mahir Çayan'dı. Dünya çapında esen fırtınanın da desteğiyle, TİP'in bağrında büyük bir devrimci dalga yükseliyordu ve bu dalganın politik merkezi, egemenler arasındaki iktidar mücadelelerinin de mekanı olan Ankara'ydı.

Ankara'dan farklı olarak zamanın İstanbul kenti, bir milyonluk eski İstanbul'un, fabrikalar etrafında hızla şekillenen yine bir milyonluk bir gecekondu kuşağı tarafından çevrelendiği bir patronlar ve işçiler kentiydi. Gazeteleri, edebiyat dergileri, kültür kurumları, Yeşilçam'ı, ünlü lise ve üniversiteleri, orta sınıfları ve burjuva semtleriyle eski İstanbul'un nüfusu, on-on beş yılda iki katına çıkmıştı. Bu hızlı büyümeye kurulu düzenin verdiği tepkinin, zapt-ı rapt altına alınamayan Dersimli "yabanıl" Kürt köylülerini sığındıkları mağaralarda kimyasal silahlarla katleden "uygar" devletin tepkilerinden bir iki adım daha "dikkatli" olduğu söylenebilirdi gerçi, ama eski bir İstanbul valisinin ünlü sözleriyle "halk plajları işgal etmiş ve vatandaş denize giremiyor" yakınmasının ötesine pek geçememişti. İşçileri çamurlu yollarda zamanında fabrikalara ulaştıracak yeni otobüs seferleri konuluyor ve pıtrak gibi biten camilere birer imam, zorunlu olarak açılan okullara da birkaç öğretmen atanıyordu; ama düzen yeni bir yaşam özlemiyle bu gecekonduları inşa eden insanlara kolayca sokaklara dökülebilen "yabaniler" gözüyle bakıyordu. Üstelik ortalığı, köylerinde zar zor karınları doyan bu işçileri "kışkırtan", hak talepleriyle grev ve işgallere teşvik edip örgütleyen "komünistler kaplamıştı". Kurulu düzene bakarsanız, bu insanların erkekleri evlerine ekmek getirdikleri için şükretmeliydiler; kadınları da bir türlü bitmek tükenmek bilmeyen çocuklarını pekâlâ evlerinde doğurmaya devam edebilirlerdi. Süleymaniye doğumevine gelen kadınlar aşağılanıyor, köylerindeki gibi kendi işlerini kendileri görmeye teşvik ediliyordu. Onlara asıl gereken nüfus planlamasıydı. Hastalıklar geri dönülmez noktalara geldiğinde bu gecekonduculardan bazıları üniversite hastanelerinin koğuşlarında tedavi olanağı bulsalar ve geleceğin doktorlarından bedenlerine saygı gösterilmesini beklemeye cüret etseler bile, bunu duyacak kulak, görecek göz sayısı hayli azdı. Çoğul yaşamlardan bol bol melodram konusu üreten tezatlar kenti İstanbul altmışlı yıllarda politik çizgilerin tartışılıp

oluşturulduğu bir kentten çok, grevlerle, fabrika işgalleriyle, üniversite işgalleriyle, anti-emperyalist gençlik eylemleriyle, TÖS'lü öğretmen yürüyüşleriyle, bir eylem kenti olagelmişti. İstanbul'daki sosyalist hareket de bu eylemler silsilesinin içinde, başında, peşinde, kimi zaman da (bir bölümü) karşısında yer alarak, solun Ankara'da şekillenen politik tartışmalarının, birleşme ve bölünmelerinin izinden gidiyordu.

Ülkenin iki kenti arasında bu denli mesafe olması internet çağındaki okura ters gelebilir. Ama ülke içindeki mesafeler gerçekten büyüktü. Nüfusun üçte ikisi tarımla uğraşıyor ve kırlarda yaşıyordu. Kır-kent nüfusunun eşitlenmesi için 1980'lerin sonlarını beklemek gerekecek, önceki oranın tersine dönmesi ancak 2010'a doğru mümkün olacaktı. TBMM zabıtlarına göre 1965 yılında çalışanların yarısı sigortalıydı, ama köylüleri çalışan nüfus içinde saymayan bu rakamlara karşın, aynı zabıtlar sigortalıların aktif nüfusun %10'unu geçmediğini de itiraf ediyordu. Nüfusun yarısı okuma yazma bilmiyordu; kadınlarda bu oran üçte ikiye çıkıyordu. 1970'te köylerin yalnızca %7'sinde elektrik vardı. On yıl sonra televizyon yayınlarının yaygınlaşacağı Türkiye'de radyo yeni yeni köylere giriyordu ve devletin radyodan duyulan sesinin ülkenin yarısına ulaşması ancak 1960'ların ortalarında mümkün olmuştu. Ülke içinde yer değiştirmelerin başlıca nedeni görev, tayin, lise ya da üniversiteye gitme ya da köylerden büyük kentlere çalışmaya gidişler ve göçlerdi. Tatiller yaşanılan mekânların yakınlarında geçirilir, şehirlerarası otobüs ve trenleri de esas olarak memlekete giden öğrencilerle memleketle büyük kent arasında mekik dokuyan geçici işçiler doldururdu. 1960'larda TİP ya da Dev-Genç kongresi için Ankara'ya gidişler, Ankaralı gençlerin işçi ve köylü eylemleri için Zonguldak, Aliağa, Söke ya da Karadeniz'e gitmeleri, hele hele gençlerin İstanbul'dan kalkıp Zap suyunda bir köprü yapmak amacıyla Hakkari'ye gitmeye kalkmaları, macera değilse bile gerçek birer seyahatti. Gazetelerin büyük bir teknolojik gelişme olan "teleksle" haber alıp verdikleri, hızlı iletişimin esas olarak telgrafla sağlandığı, telefonlu haneye sahip olmanın lüks sayıldığı düşünüldüğünde, günümüzün iletişim çağından o günlere bakıp, "peki ama biz nasıl haberleşiyorduk?" sorusunu sormamak elde değil. 1960'lı yılların bütün dünyayı kaplayan devrimci dalgası işte bu koşullara rağmen yayılıyordu ve somut koşullar gereği yaşadığımız yerin ve yakın çevremizde olup bitenlerin üzerimizdeki etkisi bugünle kıyaslanamayacak ölçüde önemliydi.

Nitekim 15-16 Haziran 1970'ten sonra İstanbul'da sosyalistler arasında gençleri ve işçileri dizginleyerek düzenin koyduğu sınırlar içinde "yumuşak

bir geçişle" yol alma hayalleri, bir daha kolay kolay geri gelmezcesine tuzla buz oldu. Ankara'da örgütlediği bir kurultayla yoluna devam etmeye çalışan TİP'in önü de artık kapalıydı. Bu süreç "müseccelleri", yani TKP davalarından hüküm giymiş arkadaşlarını içine almaktan çekinmesiyle başlamıştı. Bunu TİP merkezinin '68'in bereketli yaz yağmurlarıyla sel olup kendisini de sürüklemeye çalışan gençleri "goşist maceracı" diye nitelendirip tasfiye etmesiyle devam etmişti. Bir zamanların kollarını açmış, kem gözlere, dışlanmaya, saldırılara rağmen bütün ülkeyi kucaklamaya çalışan TİP'i, daralma ve içine kapanma dönemine giriyor, kendi içinde Çekoslovakya olayları etrafında bölünerek daha da katılaşıyordu. Ama TİP dönemini kapatan asıl faktör, 15-16 Haziran büyük işçi hareketinin radikalizminde ifadesini bulan dipten gelen büyük dalgayla bu topraklarda bir şeylerin artık kökten değişmesi, korunmacı, sakınmacı TİP'in de bunu fark edememesi olacaktı. Sosyalist hareketin yasaklara ve sınırlamalara rağmen kitleselleşmesini sağlayan, gür sesini her mahalleye, her köy kahvesine duyuran Türkiye İşçi Partisi'nin artık sürekli eli titriyordu ve aşağılardan gelen bu büyük dalgayı kucaklayan birleşik bir hareket yaratmayı başaramıyordu. Bu başarısızlıkta biz gençlerin sorumsuz davranışlarımızın rolü ne, egemen sınıfların darbe hazırlığı içindeki kesimleri ne ölçüde yıkıcı rol oynadılar, asıl sorumlu ceza yasasının 141. maddesi, antikomünizm ve Amerika değil mi? Bütün bunlarda doğruluk payı var, ama kanımızca bizim asıl gözümüzü dikmemiz gereken gerçeklik, zamanın Türkiye'sindeki toplumsal altüst oluş ve en alttakilerin, işçilerin, köylülerin, ezilenlerin, mazlum olmanın ötesine geçerek, muazzam bir enerjiyle imkânsızlıklara, haksızlıklara, eşitsizliklere baş kaldırma ve kendi geleceğini belirleme kararlılığı. 15-16 Haziran'la bütün heybetiyle su yüzüne çıkan bu enerji yetmişlerde on yıl boyunca sürekli parçalanan, ama parçalandıkça küçülmek yerine büyüyerek kendini dev aynasında gören örgütleriyle ve düzenle bağını koparmış, zorluk nedir bilmeyen, bunun bir özveri olduğunu bile düşünmeden yolunu devrimci dalga içinde arayan on binlerce insanıyla Türkiye'yi alt-üst eden büyük bir dalga yaratacak, bu dalga 12 Eylül 1980 darbesiyle acımasızca ezilse de, kaynağındaki devrimci enerji "Ortadoğu devrimci çemberi" fikriyle bugünlere kadar varlığını sürdürecekti.

Mahirleri THKP-C'yi, Denizleri THKO'yu, Kaypakkayaları TİKKO'yu yaratmaya götüren süreç bu bağlamdan bağımsız olarak anlaşılamaz ve anlam

kazanamaz. Onlar, elli yıldır büyük medyaya çoğu zaman hiç yansımadan süren bir devrimci değişim rüzgarının simgeleri oldular. Elli yıldır birbirini izleyen kuşaklar, sözlerin, eylemlerin somut bağlamını hiç bilmeseler de kendi güçleriyle kendilerine özgür ve eşit bir gelecek belirlemek için yürüttükleri mücadelenin bayrağı yapıyorlar onları.

Günümüzün kimi analistleri 1960'ların sonunda ve 1970'lerin başında yaşanan süreçleri "devrimci romantizm" olarak nitelendiriyorlar. Tarih onu yaşayanlar tarafından yazılmaz; bu ve benzeri pek çok analiz yapılacaktır kuşkusuz. Ama o dönemleri yaşayanların bir bölümünün ısıtıp ısıtıp önümüze sürdükleri "provokasyon" iddiasına değinmeden geçemeyeceğiz. Artık kimse "Moskova'nın" ya da "Pekin'in" "provokasyonundan" söz edemiyor gerçi, ama bu kimi zaman bir "Amerikan provokasyonu" oluyor, kimi zaman da "darbeci provokasyon". Bu görüşlere göre, doğal akışında ilerleyen bir gelişme süreci dışsal provokasyonlarla yolundan saptırıldı, eksikleri de olsa demokratik bir süreç kesintiye uğratıldı, bu süreçte harcanan da gençler oldu. Bu iddiaların solda, CHP içinde, vb. çeşitli sürümleri var. Bir sürüm çürütülüyor, ilk fırsatta yerine bir yenisi geliyor. Ama hepsinin ortak noktası tarihi egemen sınıflar arasındaki bir kapışma süreci olarak okumaları. "Yazılı tarih sınıf mücadeleleri tarihidir" düşüncesine uzak kalan, işçilerin, köylülerin, ezilen halkların, gençlerin, aydınların, bireylerin tarihteki rolünü küçümseyen bu yaklaşımlar, komplocu bakış açılarıyla aslında Amerika'ya da egemen sınıflara da mutlak bir güç atfediyorlar.

1960'larda dünyada olduğu gibi, Türkiye'de de egemen sınıflar arasındaki kapışmada Nasır tarzı bir "sol darbe" fikrini savunan kesimlerin olduğu bir gerçek. "Sol darbecilerin" devrimci gençlik hareketini kendi siyasetlerine tabi kılmaya çalıştıkları, az sayıda da olsa bazı sol akademisyenleri ve kimi gençleri yanlarına çekmeyi başardıkları, Mihri Belli ve Hikmet Kıvılcımlı gibi kimi komünistlerin de solun ordudan yararlanabileceği yanılgısına kapıldıkları da söylenebilir. Ama Mahirlerin, Denizlerin, İboların yarattıkları örgütlenmelerin öyküsü tam da solu egemen sınıflar arasındaki çatışmalar düzlemine çekmeye çalışan bu darbeci tahayyül ve etkilerle mücadelenin ve düzenin sınırları içindeki hareket alanının dışına çıkıp, en alttakilerin itirazlarının yanında yer alma kararlılığının öyküsü. Yazılı görüşleri de eylemleri de bugüne kadar süren etkileri de bunu apaçık ortaya koyuyor.

Nitekim kesintisiz devrim fikri, her ikisi de egemen sınıfların çizdiği siyaset arenasının sınırları içinde kalan "sosyalizm" anlayışlarına karşı geliştirilmiş bir

yaklaşımdı. Evrimci bir süreçle Batı'daki gibi yasal sınırlar içinde adım adım "sosyalizme" geçileceği fikrine de, ülke "zinde kuvvetler" eliyle feodalizmden temizlenip demokratik devrim gerçekleştirilmedikçe sosyalizmden söz edilemeyeceği görüşüne de karşı çıkıyordu. Mahir Çayan'ın yazılarında dile getirilen bu görüş işçileri ve köylüleri kurtarılması gereken edilgen nesneler olarak algılayan anlayışlardan kopuyor, esas olarak bu güçlerin kendileri tarafından kurgulanacak bir gelecek öngörüyordu. Mesele öncünün ne yapacağı değil, hangi sınıfların ve toplumsal kesimlerin ne yapacağıydı. Bizim gibi ülkelerdeki suni denge anlayışına da bu çerçevede anlam kazandırılıyordu. 1970'lerin başlarında netleşen kopuş, egemen sınıfların çizdiği sınırlar içindeki siyasetlerden bir kopuş olması yanında, aynı zamanda bu ülkede Cumhuriyet dönemi boyunca efsaneleştirilip misyon kılınmış, halka yukarıdan bakan, "dokuz köyden kovulan" "kurtarıcı" mantığından da bir kopuştu. Kesintisiz devrim sürecinde suni dengeyi bozan öncü savaş olarak nitelendirilen eylemler, sonunda yirmili yaşlardaki çok değerli genç insanların kaybedilmesiyle, henüz kurulmuş THKP-C'nin yenilip dağılmasıyla sonuçlandığı, bu eylemler bir daha aynı şekilde tekrar edilmediği ve örgüt bir daha hiçbir yerde aynı biçimde yeniden örgütlenemediği halde, Mahir Çayan ve arkadaşları bugün bile halkın belleğinde yaşıyorsa, nedeni budur elbette.

MAHİR ÇAYAN'IN İZİNDE[1]

Abdullah Öcalan

Daha önce Sırrı Süreyya'ya söylemiştim sanırım; "Mahir'in bayrağıdır HDP" demiştim. O gelenek olmasaydı, bu çıkışımız olmazdı. Bu benim için çok önemli. Ben İstanbul'da kadastro memuruydum. İstanbul Teknik Üniversitesi'nde o meşhur ayrışma toplantısında gördüm onu. Mihri Belli'den ayrışılacaktı. Konuşmasında Mihri Belli'yi oportünistlikle suçladı o toplantıda ve Kürt meselesi ile ilgili sağlam bir tutumu olduğunu bire bir kendi kulaklarımla dinledim. Daha sonra bir sürü gelişme oldu. Kızıldere'deki eylem beni sempatizan yaptı, o anlamıyla beni etkiledi diyebilirim. Tabii o dönem öyle güçlü teorik bir birikimim de yoktu. Sonraki dönemlerde köklü kararımız oldu. Okulu ikinci plana çektim ve devrimciliği önceledim. Devrimcilik ön plana çıktı bizde ve Mahirlerin ölümünü protesto ettik, bu nedenle içeride kaldık. Doğan Fırtına vardı, babası albaydı. O beni sempatizan yaptı. O etkiledi. O olmasaydı bu çıkışı yapamazdım. Öyle çıktık, sonrası biliniyor. Çubuk barajı ve öyle sürdü bu elli yıllık hikaye...

Ağustos 2025 – İmralı görüşme notu

1970'lerin başlarından itibaren Kürtlerin ulusal ve toplumsal işlerine el attığımda oldukça çelişkiliydim. Âdeta çok genç ve çok yaşlı bir kişiliği iç içe yaşıyordum. Geleneksellikten kopmuş ama moderniteyi de benimseyememiştim. İkisi de sırtımda eğreti bir elbise gibi duruyordu. Her ikisini de sırf

[1] Abdullah Öcalan, *Demokratik Uygarlık Manifestosu, 5. Kitap*, 2013, s. 229-234.

dostlar alışverişte görsün diye sırtımda taşıyordum. Aslında bu yönüyle devrimcilik yapmaktan uzaktım. İki arada bir derede, daha doğrusu her an boğulmaya neden olabilecek coşkun selin aktığı bir derede kalmıştım. Arada kalmaktan çok, boğulmamak için koşturup duruyordum. Önümde duran ve kendilerini kurtuluş aracı olarak sunan iki mekanizma vardı: Kürt milliyetçiliği ve Türk solculuğu. İkisine de yanaştığım oldu. İkisinin de ilgi çekici yönleri vardı. Barzanici-Talabanici Kürtçülük ses veriyordu. Çömezleriyle ilişkileniyordum ama tatmin edici olmaktan uzaktılar. Mahirci-Denizci-İbrahimci sol militanlık bana daha yakın mesafedeydi, ama bu militanlığa erişim sağlayabilecek konumdan uzaktım. Mahir Çayan sempatizanlığıyla yetinmiştim.

Bu haleti ruhiye içinde 1975 kışında kendimce sözün resmi propagandasına giriştim. Teorik çalışma ve propagandayı birlikte geliştiriyordum. Mahir Çayan ve arkadaşlarının 30 Mart 1972'de Kızıldere'de katledilmelerinden sonra yaptığımız boykot ve sonrasında geçirdiğim yedi aylık Mamak Hapishanesi pratiği (Nisan-Ekim 1972) ardından, 1973 Newroz'unda Çubuk Barajı eteklerinde yaptığımız toplantıyla grup pratiğine girişme cesareti ve sorumluluğunu göstermiştim. Benim için Kürt gerçekliği artık bu grup pratiğinden çıkacak sonuçlarla bağlantılı olacaktı. Sonradan sıkça düşündüm: Kürt gerçekliğine doğru varmak için acaba grup dışında daha iyi bir araç var mıydı? Halen bu grup kurma yönteminin gerçeğe varmak için en doğrusu olduğuna inanmaktayım. İnanmaktan da öte, benim yaratıcı bir devrimci (muhafazakâr ve karşıdevrimci için de) olmam, onun vazgeçilmez aracı olan kolektif bir grup olmaktan geçerdi. Grubu, örgütü olmayan bireyin toplumsal insan olmayacağına dair inancımı hâlâ koruyorum. Elbette aracın içeriği ve formu sonuç alınmasında temel belirleyendir. Ben grubu, grup beni geliştirmek durumundaydı. Kendisini 1978 yılı Kasım'ında PKK olarak ilan edinceye kadar grubun bir nevi hâkikati araştırma ve yayma konumunu aştığı pek söylenemezdi. Politikanın acemisi bile sayılamazdı. Ama genel politika ve şiddet ortamından da etkileniyorduk.

[...]

1973 Newroz'unda ilk grup toplantısına sunduğum ve bana göre o günlerde bir sır gibi saklanması gereken şey 'Kürdistan'ın bir sömürge olduğu' gerçeğiydi. Bu dönemde işbirlikçi asimilasyonist eğilimin iki önde gelen grubunun temsilcileri olan Kemal Burkay ve Mümtaz Kotan da bu kavramı

kullandıklarını iddia etseler de, bunun doğru olmadığı kanısındayım. Öyle olsaydı bu kavramı sır gibi saklama gereği duymazdım. Daha sonra Kürtlere ilişkin tartışmalar 'Sömürge Kürdistan' kavramı üzerinden gelişmeye başladı. Türk solundan çoğunluk, "Bütün Türkiye sömürge veya yarı-sömürgedir" deyip sorunu bulandırma derdindeydi. Benim açımdan Kürtlerin devrimci tarzda varlığı, başta Mahir Çayan, Deniz Gezmiş ve İbrahim Kaypakkaya ile arkadaşlarının ölümleri pahasına kelime olarak bu kavramı dile getirmeleriyle kanıtlanmıştı. Geriye mevcut statüden kurtuluş ve özgürlük sorunu kalıyordu. Sömürge Kürdistan teorisi bu yolda doğru bir başlangıçtı.

Rasyonalizm ve ampirizm, Kürt gerçekliğinde de iki temel araştırma yöntemi olarak işlevselliğini ortaya koydu. Rasyonalistler Kürt gerçekliğinin kanıtlanmasıyla amaçlarına ulaşacaklarına kendilerini inandırmışlardı. İhtiyatlı burjuva aydınlar dernekler kurarak, dergiler çıkararak ve suya sabuna dokunmayan parti hareketleriyle bu yolda sonuç alacaklarından emindiler. Kapitalist modernite mantığının bir gün kendilerinden yana çark edeceği beklentisi içindeydiler. Dar pratikçilik içinde olanlar, daha çok isyancı duyguların patlamasını tercih edenlerdi. Devrimci gençlik konjonktür gereği bu konumu yaşadı. Şüphesiz 12 Eylül darbesi fazla zorlanmadan her iki kesimin soluksuz kalmasını, teslimiyete çekilmesini ve imhasını gerçekleştirmekle hâkikat ve irade güçlerini açığa çıkarmıştı. Özünde sistemden kopmayanlar teslimiyet yolunda ilerlerken, sistem dışında arayıştan vazgeçmeyenler daha derinlikli bir hâkikat arayışı ve güçlü irade peşinde koşacaklardı.

[...]

Hem Kürt hem de Türk devrimci gençlik hareketleri ortamında bulundum. Bu hareketlerden etkilendiğim açıktır. DDKO ve Dev-Genç'in etkisini hissettirdiği yıllarda bu oluşumların sempatizanı olmak küçümsenecek bir olay değildi. THKP-C, THKO, TKP/ML-TİKKO isimlerini duymuş, önderlerinin yiğitçe şahadetlerine tanık olmuştum. THKP-C Önderi Mahir Çayan'ın önce Hüseyin Cevahir'le birlikte Maltepe'de direnişi, Hüseyin'in şehit düşmesi, kendisinin yaralı olarak yakalanması ve cezaevine konulması, ardından cezaevinden kaçışı ve dokuz yoldaşıyla Kızıldere'de şahadete erişmesi oldukça etkileyiciydi. Bu katliamı protesto etmek için SBF'de yaptığımız ilk boykot eylemine önderlik edecek kadar üzerimde etki bırakmıştı. THKO Önderi Deniz Gezmiş ve iki yoldaşının idama götürülüşlerini görmüştüm. TİKKO Önderi İbrahim Kaypakkaya'nın aynı dönemde Diyarbakır Zindanında işkenceye karşı direnerek şahadete ulaşması da etkileyiciydi. Her üç

önderin Kürt halk ve ulus gerçekliğini hayatları pahasına dile getirişlerine tanık olmuştum. Şüphesiz ikinci sırada gelen bir dizi başka etmenle birlikte, gençliğin bağrından çıkan bu önderlerin hâkikat uğruna şahadetleri beni kendi öz gerçekliğim üzerine yürümeye cesaretlendiren temel etkenlerdi.

[...]

1970 İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne kayıt yaptırdığım yıldı. Hem Bakırköy gibi modern yaşamın güzide bir semtinde memurluk yapmak hem de İstanbul'la tanışmak etkili olacaktı. Dev-Genç ve DDKO'nun hareketli günleriydi. İkisine de ilgi duydum. DDKO'nun resmi üyesi de oldum. Bir seminere ilişkin hatıram o dönemdeki kimliğim hakkında ipucu verebilir. Tuhaf karşılanan bir davranışla, Hz. Muhammed'in de "Yarabbim, Kürtlere devlet olma imkânı verme! Kürtler devlet olurlarsa dünyayı dar ederler" dediğini söylemiştim. DDKO'lu gençler, üyeler yarı kuşkulu gözlerle bana bakıyorlardı. Dernek Doğu Kültürü Derneğiydi. "Kürtlerin devlet kurması da ne demek oluyor?", "Zamanı mı böyle sözler etmenin?", "Acaba provokatör olabilir mi?" türünden kuşkular ortamında günler süren çok uzun tartışmalarım oldu.

Bugünlerin önemli gördüğüm bir hatırası, dönemin DDKO Başkanı Mehmet Tüysüz ile aramda geçen bir diyaloga ilişkindir. DDKO tipi bir örgütlenme ve savunduğu görüşler beni pek tatmin etmiyordu. Din-devlet meselesinde görüldüğü gibi hep tartışmaya yol açıyordum. Ama Kürt sorununda tam bir çırak rolünde olduğum için tartışmalarda öneri sunma gücüm gelişmemişti. Benden daha tecrübeli olan Başkanın dikkatini çekmiş olmalıyım ki, sıkça yanıma gelip "Öneri geliştir Apo, öneri!" demesi (unutamadığım ve gereklerini yapmaya çalıştığım söz) dikkat çekiciydi. O da zannımca KDP Başkanı Faik Bucak gibi akraba anlaşmazlığı süsü verilerek kontrgerilla tarafından öldürüldü. Yine hâlâ hatırlarım: 12 Mart darbesi olduğunda, Musa Anter, küçük bir sempatizan grubunu oluşturan bizlere "Birbirlerine girdiler, biz işimize, birliğimize bakalım" demişti. Yaklaşımı belki milliyetçiydi ama anlamlıydı. Zaten 12 Mart fırtınası esmişti.

Son bir İstanbul hatıram İTÜ'nün Maçka'daki salonunda gerçekleşen bir toplantıyla ilgilidir. Her nasılsa toplantı salonundaydım. Salon oldukça kalabalıktı. Dev-Genç'in en kritik toplantılarından birisiydi. Birden salona Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga (Aktolga yanlış isim olabilir, doğrusu Sinan Kâzım Özüdoğru olabilir) girdiler. Önder Mahir'di. Mikrofona

devrimci tarzda el koydu ve uzun bir konuşma yaptı. Konuşmasından hatırlayabildiklerim şunlardır: "Revizyonizm ciddi bir tehlikedir, Marksizm'i sarmıştır; her meselede olduğu gibi Kürt meselesinde de (İlk defa meseleye ad konulduğunu duyuyorum) oportünistçe davranmaktadır. Kürt meselesi ulusların kendi kaderini bizzat tayin etmesi meselesidir. Kürtler isterlerse bağımsız devlet kurma haklarını kullanabilirler. Biz Marksistlere düşen görev Kürtlerin bu haklarını elde etme mücadelesini desteklemektir." Bende ciddi bir izlenim bıraktığı kesindi. Devrimciliğin timsaliydi. Tepeden tırnağa kadar eylemi ve söylemi bir olan bir devrimciydi. Açık ki beni en çok etkileyen kişilikti. Derin bir sempati bırakmıştı. Hem de benim için yaşamsal önemi olan toplumsal kimliğime ilişkin ne yapmam ve nasıl bir kimlikle hareket etmem gerektiğini o kısacık anda çarpıcı biçimde ortaya sermişti. Aynı yıl Maltepe'de Hüseyin Cevahir'le birlikte devletin silahlı güçlerine karşı giriştiği ünlü direniş, yaralı ele geçişi, cezaevinden kaçırılışı ve 1972 Mart'ında Kızıldere'de arkadaşlarıyla şahadete ulaşması, devrimcilik denen yaşama adım adım geçişimi tetikleyen kilometre taşlarıydı. Eğer kendime ve toplumuma sadık kalacaksam, bu kilometre taşları temelinde yoluma devam etmekten başka seçeneğim olmayacaktı.

İlk yirmi kişi arasına girmemi sağlayan puan ortalamasıyla Ankara SBF'ye burslu öğrenci olarak kayıt yaptırmamda Mahir'lerin çıkışı önemli rol oynamıştı. Mahir ve dokuz yoldaşının Kızıldere'de öldürülmelerinin hemen ardından SBF'de yapılan boykota öncülük etmiştim. Bu nedenle 7 Nisan'da başlayan ve yedi ay süren bir tutukluluk dönemi geçirdim. Deniz Gezmiş ve arkadaşlarına idam cezası veren hâkimlerden biri olan Yüzbaşı Baki Tuğ'un da üyesi olduğu mahkeme heyeti, örgüt üyeliği konusundaki delil yetersizliği (Birlikte tutuklandığım THKP-C'li Doğan Fırtına'nın babası dönemin hâkim albaylarındandı ve örgüt üyeliğinden on beş yıl cezaya çarptırılmaktan bu kanalın etkisiyle kıl payı kurtulduğumuzu sanıyorum) nedeniyle kısa süreli bir hapis cezası verdi. Baki Tuğ'un sonradan bu nedenle hayıflandığını biliyorum. 1972'de THKP-C sempatizanı olmuştum. Üyelik sınırlarındaydım, fiili olarak üye de sayılırdım. Fakat gerek tutuklanmamız, gerekse Kızıldere katliamı sonrasında THKP-C'nin yaşadığı tasfiyecilik yüzünden ortada kaldık.

[...]

1974-75 dönemi eylemsel olarak ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği) deneyimiyle geçti. Teorik düşüncemin ilk ciddi eylem denemesiydi. Sonuç, Türk Solundan stratejik kopuş oldu. 1976'da bir grup

Türk kökenli (Haki Karer, Kemal Pir ve Duran Kalkan) arkadaşla birlikte köklü kopuşu gerçekleştirdik. Grubun teorisi de buna uygundu. İdeamız şuydu: Sosyal şovenizmin egemenliğindeki Türk Solunun kendine gelmesi ancak Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin geliştirilmesiyle mümkündür. Kemal Pir'in şu sözü durumu gayet iyi özetler: "Türk halkının kurtuluşu Kürt halkının kurtuluşundan geçer." Tarih bu düşüncenin doğruluğunu kanıtlamıştır.

[...]

* * *

Bana göre Kızıldere doğrudur [2]

[...]

– Bana göre Kızıldere doğrudur. Bir son olmakla birlikte öyle toprağa düşüp de üzeri kapatılacak bir olay değildir. O eylemde her şeyden önce yer alanların kimlikleri çok önemli. Dönemin en militan örgütleri olan THKO, THKP/C gibi hareketlerin önderleri vardı. Yine içinde Kürtler de var. Bir Ömer Ayna, Sabahattin Kurt gibileri Kürt kimliğiyle giriyorlar aslında. Tabii ki THKP/C önderi Mahir, Kürt meselesine en cüretli çıkışı yaptıran kişi konumundaydı. Ben Mahir'in konuşmasına tanık olan birisiyim. Geleneksel soldan kopuşu sağlıyor ve önemli bir kopuş nedeni de Kürt meselesine getirdiği cesur yaklaşımlardır. THKO'lular, Celal Tekinler, onlardı. Daha sonraları bir ordu adıyla çıktılar ve dikkat edilirse çok komüne bir çekirdek.

Bir yerde devrimci gençlik hareketinin, hatta devrimci partinin beyni, militanı konumunda olan bir çekirdek. İçinde yeni bir Türkiye anlayışı var. Ulusların kendi kaderini tayin hakkı ilkesi var. Oldukça radikal bir biçimde düzenden kopuş niyeti var. En önemlisi de çok cüretli bir biçimde kesin fedakarlık içeren bir hayatlarını ortaya koyuş var. Bilinçli, bireysel yaşamlarını istedikleri gibi sağlama bağlayabilirler ama bunu reddediyorlar. Çok büyük fedakarlık isteyen bir eyleme girişiyorlar. Böyle bir eyleme bağlanmak ve onun ardını getirmek iddiasında olmak aslında bir kişinin daha sonraki bütün yaşamını belirleme niteliğine de sahiptir. Şimdi o eylem olmasaydı, ben bu biçimiyle bir politikaya gireceğimi sanmıyorum.

---

[2] Abdullah Öcalan, *Direniş Tamamlandı, Sıra Kurtuluşta*. Röportaj: E. Kürkçü- R. Duran, Güneş Ülkesi Yayıncılık, 1995, s. 39-43.

Daha sonra bizim teorik-pratik olarak geliştirdiğimiz, bir anlamda Kızıldere'nin açımlanmasıdır ve bana göre bir tohumdur. Onlar, toprağa düştüler ve biz filizlendik, saçıldık, ürün olduk. Mahirlerin biliyorsunuz silahlı propagandaya dayalı bir politikeşmiş askeri çizgileri vardı. Bu çizgi bizim silahlı mücadele faaliyetlerimizde somutlaştı. Yine çoğu da şüphesiz Latin Amerika deneyimlerinden etkilenmiş, Küba, Çin vb. devrimlerin özümsenmesine dayanır ama ilk elden biz orada gördük. Stratejik savunma, stratejik denge gibi kavramlarla biz orada tanıştık.

[...]

– Tabii, bu ilginçtir, açımlanmaya değer. Ben bu trajik kayıpta bazı noksanlıkların olduğunu sezdim. Çok büyük değer biçmem ile birlikte böyle olmaması gerektiğini de düşünüyordum. Fikir güzel, militanlık güzel, yiğitlik çok büyük bir değer ifade ediyor. Ama böyle birden sona getiriş de pek anlamlı değil. Bunu Mamak zindan sürecinde biraz özümsedim. Eğer dışarı çıkarsam diyordum, benim yapmam gereken sürekliliği olan bir örgütlenme geliştirmektir. Hala hep kulağımda olan şey, bir örgüt olacak, bir de bu örgütün sürekliliği garantiye alınmalı. Çünkü Kızıldere'de bu kesildi; örgütlülük kesildi, adeta damarı keser gibi ve bu da ölüm getirdi. Bende bunu önleme fikri vardı. O açıdan örgütlenme yönüne ağırlık verme gereğini duydum. Zaten çıkar çıkmaz çok sessiz, hiç dikkati çekmeyecek bir biçimde vurup, şansımı denedim. Neden diyeceksiniz? THKP/C sempatizanı ama bir Kürt grubu da gelişti, belki bu dikkati çekebilir. Bana göre burada yine bir eksiklik vardı. Gerilla veya silahlı mücadele demek biraz Doğu'dan başlar demekti.

– Neden, hangi etkenden ötürü?

– Bu Kızıldere'nin gidiş yönünün biraz Doğu'ya doğru olduğunu seziyordum. Deniz Gezmişlerin Sivas'a doğru açıldıklarını görüyordum. Yine Güney'de Kürt isyanı vardı. Onun bir cephe gerisi gibi rol oynayacağını biliyordum. Yani Tür-kiye'nin metropollerinde taş çatlasa bu silahlı direnişler iki-üç aydan daha fazla bir ömre sahip olamazdı. Milli mesele zaten konulmuş, o zaman bunu biraz daha derinleştirme gereğini duydum. Sağlam gerekçelere dayanan bir Kürt çıkışı dedim, büyük önem taşıyor. Bu gençlerin, bu militanların pek söyleyip de ardını getiremediği veya derinleştiremediği görevleri ben derinleştirmeliyim. Benim aslında katkım burada var.

– 1972'de siz kendi kendinize bir karar vermiş miydiniz, yani ayrı bir örgüt hattı izlemek?

– Evet. Ben daha Kızıldere için gösteriye girmeden (Siyasal, biliyorsunuz THKP/C sempatizanlarının egemen olduğu bir yerdi) onlarla hareket ediyordum. Ayrı bir Kürt fraksiyonu oluşturayım gibi bir sorunum yoktu. Hatta bu işi birlikte geliştirelim diyordum, o dönem biraz daha önde gelen, sözcü gibi gözüken kişilerle. İlgisizlerdi ve hızla da kopuyorlardı. Bu beni daha sonra bir grup arayışına itti. Bir de ben bir eksikliği tespit etmiştim.

Kürt olayı, sadece bir taktik araç olarak kullanılan bir olay değil. Biraz kendi kimliği ile bu işin içine girmek durumunda. Ona rolünü oynatmak istiyorsan adını iyi koyacaksın ve biraz da eylemini geliştireceksin. Bu sorun bir handikaptır diyordum. Eğer biz bunu çözersek işler yoluna girebilir. Zaten Kemal Pir, Haki Karer gibi bazı Türkiye kökenli arkadaşlarımızın bize katılmaları bu nedenleydi. Türkiye devrimi bu haliyle fazla ilerleyemez. Kürdistan'da başlatılacak olan böyle bir Kürt hareketi bizim sorunu da biraz doğru yola çekebilir. Bizim böyle bir iddiamız vardı.

* * *

Mahir, Deniz, Kaypakkaya Gibi Önderler Olsaydı[3]

[...]

Mahir Sayın: *O dönemde hatırlıyorum, bazı arkadaşlarımız Mahir Çayan yoldaşa öneride bulundular: Bir dönem için yurt dışına çıkalım. Mahir'in cevabı o zaman şu oldu; "Kendimize kaçtılar dedirtemem".*

Abdullah Öcalan: Aynen böyle söyledi. Ben de hatırlıyorum. Halbuki ben o dönemin bir Mahir sempatizanıydım. Bunlar Maltepe zindanından çıktıklarında, *"artık ilah gibidirler, asla yakalanmazlar"* dedim. Fakat çok kısa bir süre sonra Kızıldere olayı meydana geldi. Maalesef birden bire önder düzeyde olan on iki kişinin katledilişi, bizi gerçekten derin bir acıya sokmakla birlikte, bu işlerin böyle gitmeyeceğini de hissettirdi. Kendi politik sorumluluğumu üstlenirken, bu tarih benim için son derece önemliydi. Ben gerçekten o döneme kadar iyi bir sempatizandım. Türkiye devrimci hareketinin içindeydim. Şüphesiz Kürt sorunu benim için yakıcıydı.

---

[3] Abdullah Öcalan, *Erkeği Öldürmek*, Röportaj: Mahir Sayın, Zelal Yayınları, 1998, s.76-80.

Hatta Mahir'in İstanbul Teknik Üniversitesi'nde Sinan Kazım Özüdoğru ve Yusuf Küpeli'yle birlikte *"şovenizme ve modern revizyonizme karşı biz bir kopuş yürüteceğiz"* dedi. Değerli bir abimiz olan Mihri Belli'ye karşı böyle bir polemikleri vardı. Ben o zaman onların tavrını çok yiğitçe ki (bütün amfide bine yakın kişi vardı) buldum, o arada onlara karşı bu cesaretli tavrı sergilediler...

Halen kulağımda yankılandığı kadarıyla en önemli bir çelişki de Kürt sorunuydu. "Kemalizm'in etkisinden kurtularak bu soruna sonuna kadar doğru yaklaşım göstereceğiz". Bu beni etkiledi. Ben, "bu genç arkadaşlar kesinlikle sonuna kadar inanıyorlar ve inançları uğruna da her şeyini ortaya koyabilecek cinstedirler" dedim. Sempati bu temelde biraz gelişti. Tabii daha sonraki süreçte giderek yakalanmalar, daha bizim 1971'in sonlarında da Siyasal Bilgilere gelişimiz vardı. O süreçte de önde gelen bir çok militan yakalanmıştı. Tam onlar gittiğinde ve 12 Mart faşizm hükmünü tam oturtmaya çalıştığında biz, gençliğin yeni önderleri gibi bir konumla karşı karşıya geldik.

[...]

– Yalnız Türkiye devrimci hareketini biz böyle sürüklemeye çalışırken Kürt sorununda da özgü yaklaşımları geliştiriyordum. Mesela halen hatırımdadır; siyasalda Muammer AKSOY'un Anayasa dersinde *"Türkiye'nin artık tek bir ulus haline geldiğini"* söylerken, ben bunun böyle olmadığını, iki uluslu bir konumu yaşadığını söylediğimde bütün siyasal beni alkışlamıştı. Hayrete diyorum, çünkü çoğu da bürokrat, subay çocuklarıydılar. Böyle ileri bir konumdaydı siyasal gençliği. Bize de oldukça saygılıydılar...

– Deniz'in bir lafını hatırlıyorum. Dağa çıkıp, çıkmamak veya şehir gerillacılığı yapmak konusunda, zaaflarımızı da aslında bir ölçüde biliyorduk o zaman, hiçbir deneyimimiz yoktu, tarihsel miras yoktu. Deniz şunu söylemişti; "şeytanın bacağını kıracağız". Gerçekten arkadaşlarımız şeytanın bacağını kırdılar.

– Deniz "halkların özgürlüğünde, şeytanın bacağını kırmada" çok önemli bir adım atmıştır. Ve ben küçümsemiyorum. Deniz'in idam sehpasında söylediği sözler bizim için her zaman bir talimattır. Halkların özgürlüğü uğruna ve devrimci Marksizm-Leninizm bayrağını yükselterek o sehpayı devirmesi büyük bir olaydır. Ve asla unutulamaz, gerekleri de mutlaka yerine getirilmek zorundadır. Bunu böyle anlamak gerekiyor. Bu da nedir? Halkların kurtuluş savaşının behamal verilmesi gerekir? Deniz yiğit bir insandı. Oldukça bilinçliydi de ve amaca doğru da çok iddialı yürüyordu. Mahir'de benim gördüğüm, -tabii teoriye oldukça bağlıydı ama- eylemde müthiş gerekeni

yaşıyordu. Deniz daha değişik bir tarzda, özellikle ordu pratiğinde, yine son derece kararlı olduğu kadar işin gereklerini aksatmaksızın...

[...]

– O zaman halkların birliği neydi, biliyor musunuz? İdeolojide Kemalizm'in aşılmasıydı. Mahirler buna önemli katkıda bulundular. Tam istedikleri gibi ideoloji yapamadılar. Zaten fırsatları el vermedi. Denizler onu daha üst düzeyde haykırdı; *"Kürt-Türk halklarının özgürlüğü uğruna gidiyorum"* demesi, başlı başına en büyük birliktir.

– *Çok şeyden önemlidir. Son noktayı koyarken söylenen her şeyden önemlidir.*

– Tabii son sözü halkların birliğinin dev adımıdır. Mahir'in Kürt sorununda Kemalizm'i aşıyorum demesi, hayatını bu uğurda ortaya koyması dev bir adımdır. Kaypakkaya'nın milli sorunu bu kadar açmaya cesaret etmesi de önemli bir adımdır. İdeolojik ve ilk adımı pratikte de atma anlamında halkların birliğinde en büyük devrim yapılmıştır.

Bana göre, o dönemde daha fazlasını beklemek mümkün müydü? Belki. Teorik olarak mümkündü, ama pratik? Özellikle Türkiye Cumhuriyeti'nin tarihinden aldığı özel savaş yöntemleriyle baş etmeleri çok zordu. Ben kendim için de bunu size oldukça anlatmamda büyük yarar olacak. Bilinç ve siyasi hassasiyet, sezgiler politikada önemli rol oynar. Yine, fırsatlar çok önemli rol oynar. Ama biraz da tesadüfler rol oynar.

[...]

Eğer aynı yırtıcılığı, yaratıcılığı Türkiye'de de bir önderlik göstermiş olsaydı işler daha kolay halledilebilirdi. Türkiye Solunda dediğim gibi, sosyal-şovenizmin zemininin çok güçlü oluşu, tabii buna baskılar da eklenmeli. Mesela açık söyleyeyim; bir Mahir gibi, bir Deniz gibi, bir İbrahim Kaypakkaya gibi önderler olsaydı. Ben bunlarda bu gözü pekliği görüyorum. Kürdistan'da bu kadar halk savaşı gelişecek de ve bunlar bu kadar ilgisiz olacaklar. Mümkün mü? Mahirler, Denizler o zaman bile Kürdistan'a doğru seferler yapıyorlar. Gidip *"acaba orada bir gerilla yaratabilir miyiz"* diye. Onun için Kürt sorununu ortaya çıkarıyorlar, İbrahim Kaypakkaya gibi.

– Bu çok net! Bunların zamansız ve trajik kaybı önderlik krizini derinleştirdi. Ki, en temel neden budur bence. Çok nettir. Çünkü bunlar tezlerin sahibi insanlardır. *"Kürt-Türk kardeşliği, Kürt-Türk bağımsızlığı"* diyorlardı. Deniz, *"Kürt ve Türk halklarının bağımsızlığı uğruna şehit oluyorum"* diyor mesela. Bu önderler eğer devam etselerdi; örneğin biz bir hareket çıkardık, derhal ona

sahip çıkarlardı. Kesin, bu tartışılmaz! Hatta buna öyle bir katkıda bulunacaklardı ki, kadrolarla, daha gelişmiş ideolojik perspektiflerle, bizzat komuta güçleriyle. İbrahim Kaypakkaya Dersim'de yakalandı. Denizler hızla doğuya doğru gidiyorlardı, Mahir hakeza Kızıldere'den sonra oraya kayacaktı.

– Doğru. Orada büyük bir potansiyelin yattığını kuşkusuz görüyorlardı.

– Tabii! Ve bunu da Kürt sorununu ortaya koyarak, üzerlerine hayatlarını ortaya yöneliyorlardı. Şanssızlık onların erkenden gidişidir. Ve bizim de en az bir on yıl gecikmeyle ortaya çıkmamızdır. Şimdi bence en temel sorun budur. Eğer tarih tekrar bütünleştirilmek isteniyorsa, bunda da itiraz yoksa yapılması gereken; bu trajik sonu yeni bir dirilişle veya anılarına tam sahip çıkarak karşılamaktır. Hiç kimse, eğer *"santim kadar ben bu önderliksel değerlere bağlıyım"* diyorsa yapılması gereken ortadadır. Bunların tezleri ortada, bunların direniş gücü ortada, bunların halkların kardeşliğine ilişkin söyledikleri ortada, bunların savaşçılıkları ortada, bunların çok gözü pek devlet üzerine gidişleri ortada.

Peki kim sahiplik edecek bu değerlere? Birlikte veya tek örgütler adına bu büyük kesilmeyi kim tekrar koptuğu yerden bağlayıp günümüze getirecek? Türkiye Solunun, devrimci solun esas rolü budur. Tabii sorun çoktur. Nedir sorunlar? Yeniden örgütlenme, yeniden eğitimler, hazırlıklar, bilmem kitle bağları, legalite-illegalite, şehir-kır çalışmaları. Şimdi bunlar her zamanki temel görevlerdir. Fakat bütün bunların başarılması için gerçekleştirilmesi gereken bir önderlik durumu var. Ben bu değerlerle yola çıktım. Açık söyleyeyim; esin kaynağım ağırlıklı olarak 1971'dir.

[...]

– Örneğin idam sehpasında Deniz Gezmiş'in *"Türk ve Kürt halklarının kardeşliği ve özgürlüğü için haykırıyorum"* demesi. Mahir Çayanlar'ın *"en temel sorun Kürt sorunudur. Bu çözümlenmeden Türkiye Devrimi gelişme kaydedemez"*. Ve bunun yanında sosyalizm, onun irade gücü olması için söyledikleri sanki yokmuş gibi, İbrahim Kaypakkaya ulusal sorun üzerine sanki o kadar kapsamlı çalışmayı ve de eylemini bu temelde gerçekleştirmemiş gibi bir yadsıma var. Ve ben bunları, bu büyük devrimcilerin anısına her zaman - ihanet demesem de- layıkıyla karşılık vermeme gibi değerlendirdim. Ve bunu da hiçbir zaman içime sindiremedim.

Türkiye tarihinin, özellikle cumhuriyet tarihinin en çok sahip çıkılması gereken süreci bu süreçtir. Ben bu süreç içinde kendimi tanımladım. Onların ardılı

biçiminde kendi eylemime büyük değer biçtim. Ve buraya kadarda geldim. Benim için, bir moral ilkedir bu direnişçilerin anısına sahip çıkmak. Çıkmazsam sanki özümle çelişiyormuş gibiyim. Ve bu beni buraya kadar getirdi. Dolayısıyla onların sözcük düzeyinde dile getirdikleri bugün bir programa, bir savaşa ve nihayet bir barışa doğru gidiyor. Bu heyecan vericidir.

Türkiye halkı hiç şüphesiz bu savaştan çok çekmiştir. Ama şerefli halkların eşitliği ve özgürlüğüne dayalı bir barışta bu savaşın acılarını yaşamaya değerdir. Kaldı ki, her toplumsal yükseliş, onu engelleyen zorbalığa karşı bir savaşımla vücut bulur. Onun için diyorum ki; bu savaş, onların da yükselişlerine hizmet eden barışa her zamankinden daha fazla etkide bulunmuştur ve yakınlaştırmıştır. Bu temelde heyecanla hep Türkiye'nin sorunlarını özellikle demokrasi ve sosyalizmin, onun öncü güçlerinin tartışmalarını dinlemişim, onlara katılmışım ve bugün de ileri düzeyde bir katkımızın olabileceği bir noktaya gelmişim. Onlara, onların mücadelelerine elimizden gelen her türlü katkıyı bundan sonra ki, bana göre barış günleridir ve bu da aynı zamanda zafer günleridir, önlenemez bir biçimde katkıları karşılıklı birbirimize vermeyi artık hak etmiş durumdayız. Güçlü bir akım görüyorum artık.

MAHİR ÇAYAN: DEVRİM İÇİN!

Mahmut Memduh Uyan

"Tarih, çevremizi saran ve bizi işgal eden bu günün sorunları -hatta kaygı ve sıkıntıları- adına geçmiş zamanların sürekli sorgulanmasından başka bir şey değildir." *Braudel*

Mahir Çayan/THKP-C'nin, güncel ve tarihsel olarak üzerimizdeki etkisi ve anlamını tartışmaya öncelikle sosyalist/devrimci hareketin içinde bulunduğu durumu saptayarak başlayalım. "Devrimci bir siyaseti" oluşturamadığımız, daha somut olarak "sosyalizmi" tanımlamakta zorluk çektiğimiz, alternatif olarak ifade edemediğimiz bir dönemdeyiz. Tarihsel olarak geçmişin ne ifade ettiğini esas olarak "dönemin devrimci siyasal hattını, başka bir dünyanın, sosyalizmin somutlamasıyla" birlikte açığa çıkarabiliriz. Değerlendirmelerimizin esas anlamını dönemin siyasallığı, devrimciliği üzerine olduğunu görmemiz gerekir. Mahir Çayan/THKP-C'yi, geçmiş tarihsel dönemi, sosyalizmi 21.yy toplumsal mücadelesi zemininde daha çok tartışacağımızı düşünüyorum. Mahirdeki cüret ve cesaretle ideolojik, teorik, politik konuların üzerine yürümeyi göze alalım.

*

Mahir Çayan ve 1965-1972 dönemi devrimcileri içinde yer aldıkları hareketlerle birlikte eylemleri ve düşünceleriyle, toplumun genelinde güçlü etkiler yarattılar.

Eylemler, Denizlerin yakalanışı, idam kararı, İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'un kaçırılışı, sokağa çıkma yasağı, bildiriler, Hüseyin Cevahir'in öldürülmesi ve Mahir Çayan'ın yaralı yakalanması, Maltepe Askeri Cezaevinden tünel kazarak Mahir Çayan, Ulaş Bardakçı, Cihan Alptekin, Ziya Yılmaz, Ömer Ayna'nın kaçmaları, çatışmalar, Ulaş Bardakçı'nın ölümü. İstanbul ve ülke genelinde aramalar, Ünye'de üç İngiliz teknisyenin Mahirlerce kaçırılışı, devrimcilerin bildirileri, arkadaşlarını bırakmaları talepleri, sıkıyönetim bildirileri, Kızıldere, ...

Önder durumda olan devrimcilerin neredeyse tümü değişik biçimlerde katledilip, örgütleri dağıtılırken toplum içinde derin duygular, empati ve sempati oluşturdular. 1945-50 dönemlerinde itibaren gelişen toplumsal devinim, 1960 sonrası örgütlü, bilinçli eylemliliklere doğru yükselmişti. 12 Mart faşizmi *"toplumsal uyanış, ekonomik gelişmeyi aştı" diyerek*, bu gelişmeyi durdurmak istemişti. Devrimci hareketlerin dağıtılması, önderlerinin yok edilmesi toplumdaki devrimci gelişmeyi durduramadı.[1]

Gelenlerin takip edeceği derin izler bıraktılar.

Mahir Çayan, öncelikle arkadaşlık, dostluk, yoldaşlık demekti, vefa, özveri, adanmışlıktı. Arkadaşlarını geride, sehpada bırakmamaktı, kendini ortaya koymaktı, ... Toplumu ve bizleri bu anlamda doğrudan etkilemişti, hala da etkisi sürüyor...

Mahir Çayan'ın, Kızıldere'nin etkisi üzerimizde güçlü, sarsıcı oldu. İçimizde büyük bir acı, hüzün, sevgi, dinamizm bıraktılar. Mahire ait her şey bize duygu, inanç, kararlılık olarak yansıdı. Şiirlerini, teorik yazılarını, "hikâyelerini" okudukça, yaşamlarının ve mücadelelerinin ayrıntılarını öğrendikçe daha bir etkilendik. Mahirler ve arkadaşları gibi olmak istedik! ...

---

[1] 1960'lı yıllarda toplumsal mücadele her alanda yükselmeye başlamıştı. Egemen güçler, 12 Marta gelinceye kadar toplumsal mücadeleyi kırmak için resmi ve sivil faşist güçlerin işbirliğinde yoğun bir saldırı yürütmüştü. Yetmişli yıllarda ülkeyi iç savaşa sürükleyen faşist güçler bu yıllarda açık biçimde egemenler tarafından korunarak geliştirildi. Grevlere, üniversitelerdeki gençliğe, anti-emperyalist eylemlere, 6. Filoya karşı protesto yapan devrimci gençliğe, aydınlara, demokratlara yönelik saldırılar yürüten faşist hareketti. Mevcut koşullarda toplumsal mücadeleyi engelleyemeyen egemenler 12 Mart Muhtırasıyla, faşizmle engellemeye çalıştılar.

Cüretkârdı...

Mahir Çayan cüretkârdı. Bir devrimcide olması gereken cesaret ve cüretkârlık vardı onda. Bir devrimcinin sınıf çatışmasında en önde nasıl yer alması gerektiğini gösterdi. Çatışma dayattığında nasıl yapılması gerektiğini, yaşının küçüklüğü veya büyüklüğünün bir öneminin olmadığını, hazırlığın ne kadar olduğuna bakılmayacağını, sağa-sola sapmadan diklemesine gidileceğini gösterdi. Uzlaşmadan, düzen güçlerine yaslanmadan doğrudan iktidara, düzene karşı çıktı... Tarihsel uzlaşılara, sinikliğe, bataklıklara düşmeden, sarp yollara, dikenli yollara, devrim yoluna düştü. ...

Cüretkârdı. Neyi, niçin yaptığını bilen, bilinçli birinin cesareti ve cüretkârlığıydı ondaki. Attığı adımların, yürüdüğü yolların, nereye varacağını görerek bilerek. Yarı yolda dönenlere bakmadan, faşizmin bütün namlular üzerlerine çevrilmişken Kızıldere yollarına düştü.

Devrimci Dalganın Yükseldiği Yıllar

1960'lı yıllar dünyada devrim hareketlerinin, toplumsal mücadelelerin yükseldiği, 20.yy devrimlerinin son dalgasının yaşandığı bir dönemdi. Küba, Castro, Che rüzgarı başta Latin Amerika, her yerde esiyordu, Asya'da Vietnam'da Ho Che Minh, Vietkong gerillaların rüzgarı esiyordu. Kampoçya, Laos, Filipinler'de mücadeleler sürüyordu... Afrika'da Angola, Mozambik, Kongo, Zaire, Eritre vb neredeyse birçok yerde ulusal kurtuluş hareketleri, sömürgecilik karşıtı, özgürlük savaşları devam ediyordu. Fransa'dan başlayan 1968 hareketleri hızla yayılıyordu. İtalya, Almanya'da güçlü hareketler, mücadeleler gelişiyordu. Çin'de Proleter Kültür Devrimi rüzgarı esiyordu. Çin, SSCB çelişkileri çatışma boyutu kazanmamıştı. Che, Castro, Ho Che Minh, Lumumba, 68 rüzgarı, ... SSCB/Varşova, ABD/NATO iki kutuplu dünyanın güçleriydi. Taraflar arasında nüfuz çatışması yürüyordu. Nükleer silahların varlığı, dehşet dengesi, gerilimi oluşturuyordu.

SSCB/SBKP genel olarak dünya sol hareketi üzerinde hegemonyası vardı. Sosyalist gelişmeleri kendi eksenine göre belirliyor en azından etki altına almaya çalışıyordu. Çin, Sovyetlere göre daha etkisiz gibiydi. Yugoslavya/Tito, Arnavutluk farklı odaklar durumundaydı. Elbette bunların dışında farklı tutum ve mücadele içinde olan sosyalist, devrimci hareketlerde gelişiyordu...

Mahir Çayan Marksizmin Ekonomist, Dogmatik Yorumlarına Karşı Çıktı...

Mahir Çayan, ideolojik, teorik, politik olarak SBKP ve ÇKP çizgisine de eleştirel yaklaştı. Marksizm'in ekonomist, dogmatik yorumlarına karşı çıktı. Teoriyi dogmalar yığını olarak görmedi. Altmışlı yılların ikinci yarısında sol içi polemiklerde Mahir Çayan, cüretkâr ve entelektüel bir dil ve yaklaşımla farklı parlak düşünceler, sorunlara açık ve net çözümler getirmişti. İçinde yer aldığı devrimi geliştirme ekseninden sorunlara bakmış ve somut durumların somut tahlilini yapmaya çalışmıştır. Bu konuda dünya, ülke, devrim, sosyalizm, emperyalizm üzerine düşüncelerini sol içi polemiklerde, broşürlerde ve Kesintisiz Devrimlerde açık, net biçimde ortaya koymuştur.

"Marksizm kendini devamlı aşan ve yenileyen bir dünya görüşüdür." "Marksist herhangi bir tezin evrenselliği o tezin ilişkin olduğu sürecin devamıyla sınırlıdır." "Hareketin, hareket halindeki doktrinidir Marksizm. Engels'in deyişiyle, ezbere öğrenilmesi ve mekanik olarak tekrarlanması gereken bir dogma değil, bir gelişim kuramıdır. Ve Marksizm de mutlak, nihai bir gerçek yoktur. Gerçek izafidir, hareket halindedir ve geçidir." "Marksizm'in tahlili metodu, daima 'somut durumların somut tahlilidir.' Bunun dışında nesnel bilgi edinme yolu yoktur." Uzun alıntılara gerek yok. Bu cümleler bile Mahir Çayan'ın Marksizm anlayışı hakkında yeterli bir görüş verir. Genel olarak solun, teoriye bakışı dogmatik, Ortodoks idi. Merkez olarak kabul edilen SBKP, ÇKP ya da Enver Hoca'yı takip ediyorlardı. Teoriyi, kitabi anlamda ezberleyen, tekrarlayan bir hat izleniyordu. Mahir Çayan, bu ortam içinde, teoriye eleştirel yaklaşan, tartışmalara açık, dünya devrim hareketindeki gelişmeleri izleyen, sorunlara somut olarak devrimci mücadele zemininden bakan bir yaklaşıma sahipti. "Çünkü biz Marksizmi entelektüel gevezelik ve dünya devrimci hareketinin trafik polisliğini yapmak için okuyup öğrenmiyoruz. Biz dünyayı değiştirmek için, dünyanın Türkiye'sinde devrim yapmak için öğreniyoruz. ..." Mahir Çayan, "Sağ Sapma Devrimci Pratik ve Teori" yazısında Castro'ya atıfta bulunmalarını eleştirenlere (Bkz. Ş.A. PDA S. 17 Sf.366) karşı verdiği yanıtta, teoriye nasıl baktığını bu biçimde ifade etmiştir.

THKP-C'nin Partileşmesi, Devrimci Yol'un Partileşme Süreci, ...

Mahir Çayan, 65-71 döneminde gençlik, işçi sınıfı, köylü, aydın kesim içinde ki devrimci toplumsal çabalar içinde ve sol içi tartışmalarda aynı yaklaşımı gösteren arkadaşlarıyla, devrimci kadrolarla birlikte partileşmeyi gerçekleştirdi. THKP/C sınıf mücadelesinde, sol içi ideolojik, politik tartışmalarda aynı tavrı, duruşu gösteren devrimci kadroların yoldaşlığı üzerinden oluştu. Mahir Çayan partileşme konusunda belirsizlik, muğlaklık içine düşmedi. Tereddütsüz, net, çok kararlı hızlı adımlar attı. Nasıl mücadele edileceği bilince çıkarılınca, bu doğrultuda örgütlenme/partileşme tereddütsüz gerçekleştiriliyor.

Devrimci Yol, "partileşme süreci" olarak tanımladığı örgütlenme/partileşme süreci, Mahir Çayan'ın açık, net, tereddütsüz, cüretkâr yaklaşımı gibi gerçekleştirilemedi. Bu konuda nasıl bir mücadele yürütüleceği üzerine bazı belirlemeler olsa bile somutta net değildi. Birleşik Devrimci Savaş Stratejisi üzerine ideolojik, teorik, politik düşünceler ifade edilse bile ülke geneline yönelik somutta nerde nasıl adımlar atılması, yer alınması, hazırlanılması, gerekli mevzilenmelerin, donanımın sağlanması vb gibi bir açıklık yoktu. Bu konularda bazı düşünceler oluşsa bile Mahir Çayan'da olan politik cüret, cesaret Devrimci Yol önderlik yapısında yoktu. Çok açık ki, somut olarak nasıl bir devrim mücadelesi yürütülecek, Birleşik Devrimci Savaş nasıl gerçekleştirilecek? Hangi adımları hızla atılacak! Yanıtlarımız somut ve açık değildi. Derinleşerek sürüp giden iç savaş, sivil sıkıyönetim, sınırlı sıkıyönetim, sıkıyönetim, 12 Eylül.. Bu süreçte politikalarımız, toplumsal mücadelenin yürütülüş biçimi üzerine bir yere kadar yeterliydi. Bir yerden sonrasını kavrayacak, taşıyacak askeri, siyasi yapılanmalar, stratejiye uygun örgütlenmeler için yeterli bir çaba eksikti. Partileşme sürecinin en önemli halkası ideolojik, politik netlik ve kadrolaşma sorunuydu. Devrimci Yol en yaygın kitlesel güce (250 bin ya da daha fazla basılıp, dağıtılan dergiden, günlük tirajı yüksek Demokrat Gazetesi vb söz ediyoruz) ve dönemin en gelişmiş kadrolaşmaya açık devrimcilerine sahipti. Niçin partileşemedik? Burada Mahir Çayan'da olan politik cesaret, cüret Devrimci Yol hareketini yürütenlerde olmadığını görüyoruz. Politik cüret ve cesaretin olmayışını partileşmenin hızla tamamlanmasının sağlanmayışında, bu doğrultuda gerekli adımların atılmayışında görüyoruz. Devrimci Yol bildirgesinde, partileşme süreci genel anlamda ifade ediliyor. Devrimci Yol siyasetinin belki de en yaratıcı ideolojik, teorik açılımlarının başında "partileşme

süreci" geliyor. Sorun partileşme sürecinin somut, açık, net hale getirilememesi. Bunun için cüretli, cesur adımlar atmak gerekliydi. Ülke genelinde sınıflar mücadelesinin yürütülüşü, stratejik konumlanış, mevzilenme, kadrolaşma, araçlar, örgütlenmelerde tereddüt etmeden, kararlı ve cüretkâr olmak gerekiyordu.

Burada zaman yetmedi, hazır değildik, gençtik, meşguldük deme durumu olamaz. Mahir bu konuda örnek bir mücadele sergilemişti! Devrimciler, Toplumsal güçler sınıf mücadelesinde, iktidara, düzene karşı mücadelede o an nasılsa, ne kadarsa o durumda yer alır, cüret eder. Bu durumu önceden görüyorsa adımlarını, mevzilenmesini, donanımını, özetle örgütlenmesini ona göre yapar.

Mahir Çayan'ın ve THKP-C'nin Solun Sinik ve Uzlaşıcı Yaklaşımından Kopuşu!

Mahir Çayan/THKP-C, Yayın politikası yazısında çok açık olarak, devrim mücadelesini belirsizliğe sürükleyen, bir türlü bitmeyen hazırlık aşamalarına karşı, kırtasiyeciliğe boğularak pasifleşmeye, sağa savrulmaya sonuç olarak düzen güçlerine yaslanmaya varan anlayışlara karşı tam bir set çekti. Devrim için sonu gelmez hazırlıklara, basın, yayın kırtasiyeciliğine gerek yoktu. Geçmiş sol tarihte bir türlü iktidara karşı duruşun, karşı çıkışın gerçekleşmemesini sonuçta değişik bahanelere sığınarak uzlaşmaya yönelme olduğunu görmüştü. Yayın politikası yazısıyla anlatılmak istenen esas olarak devrimci mücadelenin nasıl örgütlenmesi ve yürütülmesi gerektiği üzerinedir. Mahir Çayan sol içinde sağ sapmalara karşı bir hat çekerken devrimci bir kopuşu da gerçekleştirdi. Solun uzlaşmacı, sinik, teslimiyetçi tavrından kopuşu gerçekleştirdi. Mahir Çayan/THKP-C iktidara, düzene karşı çıkışıyla geçmiş soldan kopuşu gerçekleştirdi.

Mahir Çayan'ın ve THKP-C'nin Düşünsel ve Moral Zemini Üzerinde...

1973-74 sonrası sol genel olarak 65-71 döneminin devrimci mücadelesinin yarattığı potansiyel üzerinde yükseldi. Mahir Çayan/THKP-C'nin Kızıldere ile sonlanan süreci, Devrimci Yol ve benzeri hareketlerinde üzerinde yükseleceği ideolojik, politik, moral zemini ortaya çıkardı. Devrimci gelenek Mahir Çayan/THKP-C üzerinde gelişti.

Devrimci Yol'un, sosyalizm anlayışı ve SSCB'ye yönelik değerlendirmeleri Mahir Çayan'ın Mao'nun "Proleter Kültür Devrimi" değerlendirmeleri üzerinden gelişmiştir. SSCB'nin dünya sosyalist hareketi üzerindeki hegemonyası düşünüldüğünde, Mahir Çayan'ın "Sosyalizmde geriye dönüşün mümkün olduğunu" tartışan görüşleri teorik olarak büyük öneme sahiptir. Yetmişli yıllarda dünyada ve ülkede sol içindeki ayrışma ve yer yer çatışma boyutu kazanan tartışmaların başında Çin ve Sovyetler üzerine yapılan değerlendirmeler geliyordu. Özetle Devrimci Yol, SSCB'de sosyalizmden geriye dönüşün yaşandığını, Çin'de ise milliyetçi sapma olduğu eleştirisiyle iki görüşünde ötesinde bağımsız "Devrimci bir yol" geliştirmeye çalışmıştır. Devrimci Yol'un bu yaklaşımı diğer kesimler tarafından "orta yolculuk" olarak tanımlanmıştır. Mahir Çayan, "Proleter Kültür Devrimi" üzerinden yürüttüğü tartışma ve değerlendirmelere Devrimci Yol gereken önemi vermiş olmasına rağmen daha ileri taşıma konusunda yeterli olamadı. Mahir, burjuva devrimleriyle, sosyalist devrimlerin gerçekleşme koşullarını ele alan değerlendirmesi bugün de geçerlidir.*

Devrimci Yol, Mahir Çayan'ın dogmatik, Ortodoks Marksizm yorumlarına karşı çıkışını takip etmiş lakin bu yaklaşımlarla köklü hesaplaşmayı, kopuşu gerçekleştirecek ideolojik, teorik, politik çabayı geliştiremedi. Tarihsel olarak tam üzerine cesaretle gidilmesi gereken bir dönemde "Çin ve Sovyet devrim süreçlerini, çatışmalarını eleştiren, somutta başka bir sosyalizm anlayışını ortaya koyan tartışmalara cüret etmek gerekliydi. Mahir Çayan'ın bu konuda ki görüşleri güçlü tartışmaları başlatmak, geliştirmek için yeterli ideolojik, teorik zemini sağlıyordu.

Mahir Çayan/THKP-C'nin yenilgisi üzerine 1974 sonrası tartışırken, her devrimci çevre, kesim birtakım değerlendirmeler yapabilmişti. Devrimci Yol özelinde 1982'de Suriye, Lübnan'da "Toparlanma Çalışmaları" içinde biraraya gelen arkadaşlarla değerlendirme ve döneme dair politikalar saptamıştık. "1982 Politik Hattı" olarak bilinen ve bu eksende ağırlıkla dağlarda 1985'e kadar devam eden bir süreç yaşanmıştır. 1982 yılında faşist cuntaya karşı güçlü bir mücadele örgütleme çabası içinde "Faşizme Karşı Birleşik Direniş Cephesi" de oluşturulmuştu. "1982 Politik Hattı" içinde eleştiri, değerlendirme ve saptamalar düzeyinde bir geçmiş değerlendirmesi günümüze kadar Devrimci Yol

---

* (Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine, Makalesinin içinde, Proleter Kültür Devrimi, başlığıyla bu konu açık biçimde ortaya konuyor.-/*Aydınlık Sosyalist Dergi* Sayı 20, 1970)

kapsamında gerçekleşmedi. Bundan sonrada ancak yeni dönemin 21.yy toplumsal mücadeleleri içinde oluşan devrimci yapılar geçmiş üzerine değerlendirmeler yapabilir gibi görünüyor.

Kürt Sorunu ve Kemalizm...

Mahir Çayan'ın teorik konumlanışının, politik öngörülerinin, sezgilerinin kuşkusuz kendi zamanını aşan bir etki yarattığı görüyoruz. Ancak Mahir Çayan'ın "Kürt Sorunu" üzerine görüşlerinin yeterli olmadığı, Kemalizm etkisinde olduğu eleştirisi yapılagelir. Aynı durum Kemalizm üzerine görüşleri için de geçerlidir. Dikkatli bir okuma meselenin bu kadar basit olmadığını ortaya koymaktadır.

Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup'da, Kürt sorununa dair, "Her şart altında her zaman meseleyi misakı milli sınırları içinde ele almak gerekir veya Kürt emekçi halkının çıkarlarıyla bağdaşan tek çözüm yolu ayrılma hakkının kullanılmasıdır" diyen görüşler yanlıştır. Oysa Devrimci proletarya, meseleyi diyalektik bir tarzda ele alır. Yani ulusların kaderini tayin etme hakkının öngördüğü ayrılma özerklik, federasyon vs çözüm yollarının hangi şartlar altında ve ne zaman geçerli olabileceğini açıkça ortaya koyar."

Milli Mesele üzerine, 1965-1971 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve DEV-GENÇ/Kurtuluş imzalı, Kurtuluş Yayınları Broşürünün, 25 numaralı dipnotunda "Milli mesele hakkındaki görüşlerimizi başka bir yazıda etraflıca koyacağız" diye çok açık belirtmiş olmalarına rağmen, bu yazı yazılamamıştır! Aynı broşürde Mihri Belli'nin görüşleri ekseninde yürütülen tartışmalarda Mahir Çayan'ın meseleye nasıl yaklaştığının kimi yönlerini açık olarak görebiliriz.

> TDGF kurultayından bir süre sonra yapılan 29-30 Ekim toplantısında, Kürt meselesini tam bir şovenist, küçük burjuva milliyetçisi gibi ele almıştır Mihri Belli. *"Türkiye'de aşağı-yukarı dört milyon Kürt yaşıyor. Bu Kürt topluluğu ile Türklerin kardeşliği tarihin sınavından geçmiştir.* 19. yüzyıla kadar, Kürtler, Osmanlı İmparatorluğunun doğu sınırlarını korudular (altını biz çizdik)... 1880'den 1925 Şeyh Sait isyanına kadar sözü edilecek bir Kürt isyanı *olmadı. O dönem Osmanlı İmparatorluğunun dağıldığı, bölündüğü dönemdir. Milli toplulukların hemen hepsi isyan etti. Ermenisi, Rumu, Bulgarı, Arabı. Ama Kürtler isyan* etme diler *o çöküş döneminde* (altını biz çizdik)." ... *Daha milli şuurun uyanmadığı bir dönemde Kürtlerin feodal beylerinin emrinde Osmanlı İmparatorluğunun doğu sınırlarını korumasını; feodal beylerin baskısı altında uluslaşama-*

mış iki halkın aynı sınırlar içinde yaşamasını, Birinci Dünya Savaşında iki halkın bilinçsizce emperyalist güçlerden birinin ve yerli hakim sınıfların kontrolünde omuz omuza cepheye sürülmelerini övgüye değer bir şeymiş sanki iki halk hep ortak menfaatleri için savaşmışlar ve bu yüzden aralarında geleneksel bu dostluk doğmuş gibi göstermeye çalışmaktadır Mihri Belli (24). Artık işin bu kadarına da ne demeli, "deli saçması" mı demeli bilemiyoruz?

24 numaralı dipnotta "Herhalde Mihri Belli burada Kürtlerin, Türklerin ve Amerikalıların Kore'de de omuz omuza çarpıştıklarını ve Kürt-Türk-Amerikan geleneksel dostluğunun(!) temellerinde bu olgunun yattığını saymayı unutmuş olacak! Kıbrıs Türkleri, Hintliler, Avustralyalılar vb de İngiliz askerleriyle omuz omuza Çanakkale'de Osmanlı Ordularına karşı savaşmışlar ve bu nedenle bu halklar arasında da sağlam geleneksel bir dostluk kurulmuştur(!) Mihri Belli'nin, görüşlerinin saçmalığı dipnotta gösterilirken, günümüzde de halen bu dilin, cümlelerin geçerli bir hamaset olduğunu hatırlayalım. ... *Marksist-Leninistlerin bütün meselelere halkların gerçek mutluluğu, gerçek barışı sağlayacak olan sosyalist hareketi güçlendirme açısından bakacaklarını ve milli meseleye de bu açıdan bakmak gerektiğini; şartlara göre ayrılma, bölgesel özerklik, federasyon haklarının savunulacağını veya sadece asimilasyon politikasına karşı çıkılacağını unutuyor (25)!"*

Mahir Çayan, ASD açık mektupta ve Mihri Belli'nin görüşleri etrafında yaptığı tartışmalar ve ortaya koyduğu düşüncelerle, Kürt Meselesinde şoven, milliyetçi yaklaşımları açık biçimde eleştirmiş ve "deli saçması" olarak tanımlayıp, mesafeli bir tutum almışlardır. Kürt sorunundaki görüşlerini başka bir yazı ile ifade edeceklerini belirtmiş olmaları, bir takım düşünce ve yaklaşıma sahip olduklarını işaret ediyor. Ne yazık ki "Yazının" yokluğu, milli mesele üzerine bütünlüklü bir programın, somut politikaların olmaması Mahir Çayan/THKP-C açısından eksiklik. Belirttiğimiz düşünceleri her şeye rağmen devrimci bir perspektifin ipuçları olarak görebiliriz.

Devrimci Yol, Mahir Çayan'ın Kürt sorununa yönelik görüşlerini, yeterince derinleştirdiğini söyleyemeyiz. Bu konuda Devrimci Yol Bildirgesi ve dergilerinde teorik boyutta birkaç makale yayınlansa bile program ve somut politikalar oluşturulmamıştır. Genelde izlenen anti-faşist anti-emperyalist mücadele/politik hattı Kürdistan'da da izlenmiştir. Kürt illerinde çalışma yürüten arkadaşlar 79-80'li yıllarda bu konuda yaşanan eksikliği hissetmişlerdi. Lakin düşüncelerini o dönemde hareket genelinde tartışma düzeyine taşıyamadılar/taşımalarına yol verilmedi! 12 Eylül 1980 Faşizmi döneminde, Devrimci Yol Merkezi yapısı ve örgütlülüğü büyük oranda yakalanmış ve dağıtılmıştı.

1982'de Devrimci Yol'un toparlanma çabası yürütülürken bir yandan da Faşizme Karşı Birleşik Mücadele Cephesi oluşturulmuştu. Tartışmalar içinde oluşturduğumuz 1982 Politik Hattı ekseninde Devrimci Yol örgütlülüğü toparlanması gerçekleştirilmeye çalışırken, bir yandan da faşizme karşı güçlü bir mücadele yürütmek için Kürt Hareketinin de içinde olduğu sekiz siyasal yapıyla birlikte Cephe kurulmuştu. Bu süreçte Devrimci Yol ve PKK Suriye, Lübnan kamplarında, Avrupa'da, sınırlı olarak ülkede karşılıklı ilişkiler, dayanışma ve mücadele içinde olmuştu. Sonrası Devrimci Yol içinde gelişen tartışma ve dağılma ile birlikte eş zamanlı oluşan olumsuz olaylar bu süreci kesmiş oldu. 12 Eylül 1980 sonrası yaşamış olduğumuz bu deneyin genel anlamda karşılıklı olumlu katkıları, etkileri olduğunu, söyleyebilirim.

Mahir Çayan/THKP-C'nin en çok eleştirildiği konulardan birisi de "Kemalizm" üzerine olan düşünceleridir. Kimi çevreler eleştirilerini "Ordudan devrim bekleme, darbecilik" ithamına kadar uzatır. Öncelikle her düşünce içinde yer aldığı tarihsel, sosyal, ekonomik, kültürel koşullar içinde değerlendirilmeli. 1960 sonrası dönemde sol hareket genel düzeyde bir "Kemalist" atmosfer içindeydi. "Ordu, gençlik el ele, İkinci Kuvayı Milliye, İkinci Kurtuluş savaşçılığı, Cemal Madanoğlu/YÖN Hareketi, "asker, sivil, aydın zümrenin öncülüğü", Hikmet Kıvılcımlı, Mihri Belli çizgisi vb düşünüldüğünde dönemin ideolojik atmosferi az çok anlaşılabilir. Mahir Çayan/THKP-C'nin Kesintisiz Devrim 1,2,3'de ifadesini bulan ideolojik düşünsel yaklaşımı soldaki köklü ideolojik politik tartışmaların içinden ayrışarak, süzülerek belirlenmiştir. Mahir Çayan, Ordu'dan devrim bekleyenlerle, darbecilerle hesaplaşarak iktidara, düzene karşı savaş alanına çıkmıştır.

Devrim ve sosyalizmden ne anlaşılması gerektiği, nasıl bir sosyalizm hedeflendiği konularında dönemin en gelişmiş düşüncelerini ifade etmiştir.

1965-1972 Döneminden günümüze yaşanan tarihsel, siyasal süreç göz önüne alındığında gelinen noktada kimi siyasi çevrelerin Kürt sorununa şoven, milliyetçi yaklaşımını geçmiş görüşler üzerinden temellendirmeye çalışması gerçekçi olmaz, yanlıştır ve karşılık bulamayacaktır.

Mahir Çayan/THKP-C, "Kemalizm, küçük burjuva devrimciliğinin işgal altında ki bir ülkede emperyalizme karşı milliyetçiliği" olarak görür. "Türkiye'de küçük burjuvazinin en radikal çizgisi olan Kemalizm'i karakterize eden yalnızca 'milli kurtuluşculuk' ve 'laiklik' ögeleridir."

"Kemalizmle sosyalizm arasında aşılmaz duvarlar yoktur" diyebilen Mihri Belli'ye (6) nolu dipnotta verilen yanıt, "... bu iki ayrı ideoloji arasında değil duvar, koskoca bir dünya vardır. Felsefesiyle, ekonomisiyle, herşeyiyle iki ayrı dünyayı yansıtır bu ideolojiler." Bu konuda gerekli yanıtlar o yıllarda verilmiştir. "Kemalizm", faşist cuntaların, kimi iktidarların kendini meşrulaştırma işlevi gören içi boş bir söylemi durumuna gelmiştir. Günümüzde tarihsel, sosyal, siyasal gelişmelerden sonra, antiemperyalizm için öncelikle kapitalizme karşı olmak, başka bir dünyayı, sosyalizmi hedeflemek gereklidir.

Günümüzde Siyaset

Günümüzde, "20. yy. devrimlerinin, sosyalist ülkelerde yaşanan çöküşlerin" üzerimizde ağırlığı bulunuyor. Sosyalizmin bir tarihsel döneminin sona erdiği, 21. yy. devrimlerinin, devrimci hareketlerinin ise henüz bütünüyle ortaya çıkmadığı koşullardayız. Sosyalizmin çöküşle sonuçlanan tarihsel sürecinin bütün yönleriyle tartışıldığı, değerlendirildiği söylenemez. Bu durum bir anlamda Mahir Çayan/THKP-C ve sonrası içinde geçerli denebilir.

19. yy. sınıf mücadeleleri, devrimleri, deneyimleri ve birikimi üzerinden 20. yy. devrimleri gerçekleşti. Mahir Çayan/THKP-C ve 1965-85 döneminde ki devrimci hareketler bir bütün olarak, 20. yy. devrimlerinin ülkemiz özelinde son dalgası sayılabilir. Mahir Çayan/THKP-C, dönemin devrimci hareketleri 20. yy. devrimlerinin son dalgasını, imhalarına yol açan eylemlilikleriyle birlikte, devamını sağlamışlar. 1974 sonrası devrimci hareketler, toplumsal dalgayı bir ölçüde yakalamışlar, iç savaş sürecinde faşizme karşı yürüttükleri mücadeleyle güçlü direnişler oluşturmuş olmalarına rağmen 12 Eylül 1980 Askeri Faşist Cuntası karşısında yenilgiye uğrayarak, toplumsal devrimci dalganın kırılmasını engelleyememişlerdir.[2] Mahir Çayan ve dönemin devrimci hareketleri 65-71 döneminde ortaya koydukları mücadeleyle, geçmişten devrimci

---

[2] Mahir Çayan/THKP-C ve devrimci hareketleri, 1972 sonrası yükselen toplumsal dalgayı, devrimci mücadeleyi doğrudan etkilediğini açık biçimde her kesim ifade edebilir. Devrimci Yol ve 1974 sonrası hareketler açısından yükselen toplumsal dalga yakalanmış, mücadele bir yere kadar yükseltilmişti. Devrimci mücadele faşizmin saldırılarını bir yere kadar engellemiş, yer yer geriletmiş olmasına rağmen ülkede yarattığı kaosu aşamadı, can ve mal güvenliği, işe, okula gitme sorunu çözülemedi. Kapitalizmin, neo liberal politikalarının hayata geçirilmeye, devlet, toplum yapısının farklılaştırılmaya çalışıldığı bir dönemde bir bütün olarak devrimciler topluma başka bir yaşamı, dünyayı somut alternatif olarak ortaya koyamadı. Yükselen devrimci dalga kırılmaya, yorulmaya başladı. Devrimci Yol'un Fatsa deneyimi toplumun gözünde alternatif olma noktasına yükselmeden "nokta operasyonu" ile yok edildi. Alternatif, "Fatsa" deneyimini çoğaltma, tüm ülkeyi "Fatsa-

kopuşu sağlarken, toplumda derin etkiler yaratmışlardır. 12 Eylül 1980 Faşist darbe döneminde, devrimci yapılar hızla etkisizleşip, yenilirken, dağlarda 1985 yılına kadar uzayan direnişler yaşanmıştır. Bu direnişler faşizmin ağır baskı ve zulmünü aşacak düzeyde olamadığı gibi toplumda ki geriye çekilişi, sinikliği engelleyememiştir. Yenilgi her düzeyde ve ağırdır. Üstüne sosyalizmin tarihsel çöküşü de eklenmiştir.

1960-1985 döneminden ve sosyalizmin çöküşü sonrası içinde yer aldığımız dönemin "devrimci siyasetini" oluşturamadığımız bir gerçek. 21. yy. toplumsal mücadelelerini, devrimlerini ortaya çıkaracak siyasal hareketler henüz geliştirilemedi. 1965-72 sonrası toplumsal dalga devam ederken Kızıldere'nin, Denizlerin idamlarının, İbrahim Kaypakkaya'nın işkencede katledilmesinin duyguları, sıcaklığı yaşanırken bile 1974 sonrası devrimci hareketler geçmişi birebir devam ettirme, tekrar etme çabasına girişmedi. Günümüzde uzun yıllara dayanan emniyet, mahkeme, cezaevi süreçleriyle ülkede, dışarda, mültecilikte geçen yaşamlarla birlikte değişen dünya koşulları içinde bütünlüklü bir devrimci siyaset örülemedi. Lakin geçmişteki dergi, örgüt, siyaset adları, slogan ve simgelerini günümüzde ne anlam içerdiği ifade edilmeden kullanılarak, kimi kişi ve çevreler geleneği sürdürme adına varlıklarını idame ettirmeyi bile sürdüremedikleri hallerine "siyaset" diyorlar. Bu en hafifinden acizlikten başka bir şey değildir.

Benjamin'in söylediği gibi sorun biraz da "Geçmişi tarihsel olarak kurmak 'onu gerçekten olmuş olduğu gibi' tanımak değil, tehlike anında birden parlayıveren anıyı ele geçirmek' ise Mahir'den parlayan eşit, özgür insanların dünyasını kurma iradesi ve cüretidir. Pervanelerini beklemektedir.

Kaynakça

Yazı içindeki Mahir Çayan'ndan ve THLP-C belgelerinden yapılan alıntılar için bkz. *Türkiye Halk Kurtuluş Parti-Cephesi (THKP-C) Dava Dosyası-Yazılı Belgeler,* 2.Baskı, İstanbu: Yar Yayınları.

---

laştırma" olmalıydı. Egemenlerde bu durumu görmüştü, topluma örnek olmadan yok etmeye çalıştılar.

BİZE KALAN

Merih Cemal Taymaz

Mahir Çayan ve THKP-C üzerine düşünmek ve yazmak, henüz hâlâ tarihten çok hatırlamanın ve sol belleğin ilgi alanında kalıyor gibi görünüyor. O döneme ait olan ve defalarca gözden geçirdiğimiz hiçbir döküman, teorik metin, hiçbir politik değerlendirme ya da olaylar silsilesinin hiçbir yalın tasviri, *ortak* bir belleğin oluşmasında ihtiyaç duyduğumuz sol estetik ve moral alanın açılmasına ve anlaşılmasına doğrudan ve tek başına katkıda bulunamıyor. Bunun bir nedeni, ironik bir biçimde, muhtemelen, zihnimizin okuduğumuz metinleri, edindiğimiz bilgileri, ona yeniden ve taammüden dikte ettiğimiz bir (politik) disiplin çerçevesinde kronolojik, tematik ve pragmatik bir düzene sokabilme yeteneğidir ve ondan, organize ettiği bu müktesebatı, ihtiyaç duyduğumuz her seferinde yine aynı düzen içerisinde talep ediyor oluşumuzdur. (Ama sıklıkla, bu rahat entellektüel düzenin zorlanıp, iptal edildiği de olur. Bu durumda zihnimiz, kapasitesi buna zaten elverdiği için, hemen birbiriyle hiç de ilgili gibi görünmeyen bir yığın anı, görüntü, okuma parçası, anlatı, arkadaş ıslıkları, yırtılmış bir fotoğraf, bir sokak savaşı, dağ ateşleri arasında bağ kurar ve iştahla kendi anarşik işleyişinin ayırdına vararak tadını çıkarır bu özgürlüğün, başıboşluğun ve tasavvur sınırlarına kadar çeker bizi; ama zamanla yine rasyonel disiplinimize yenik düşerek metodolojik sükûnetimize teslim olur. Belki de belleğimizin tarihle çatıştığı böylesi kaotik zamanlarda, onun kendi oyununu oynamasına izin vermekte fayda vardır.)

Yakın tarihin –seksenlerin ilk yıllarına kadar olan ilk on yılını, çelişkili bir biçimde hızla yükselen bir devrimci halk hareketinin varlığına rağmen kapan-

makta ve dağılmakta olan bir sol zihinsel bütünlük ve politik eylemlilik dönemini, Lefebvreci anlamda, sıkı bir *mekânsızlığa, zamansızlığa* düşmekte olduğumuzun henüz farkına varamadığımız ilk on yılını ayrı tutarsak– yaklaşık son kırk yılını, sadece Türkiye'de değil, bütün dünyada, bariz biçimde ortaya çıkan bu kesintinin onarılması, giderilmesi çabalarıyla; Ulus Baker'in bir okuma notunda Deleuze'un ağzından dile getirdiği şu kaygıları, her birimiz kendi günlüklerimizde değişik kelimelerle ama sık sık ve ısrarla tekrarlayarak ve sorduğu sorulara cevap vermeye çalışarak geçirdik:

> "Neden," diye sormuştu Deleuze, her aşk, her yaşantı, her olay bizi yaralıyor, paramparça ediyor? "Neden bütün olaylar hep bir salgın, savaş, yaralanma ya da ölüm türünden?" Hiçbir zaman olayla eşitlenemiyoruz, diyordu Deleuze – hep ya çok erkeniz ya da çok geç kalıyoruz; ya çok aceleciyiz ya çok pasif, ya çok ilerdeyiz ya erişemeyecek denli uzakta. Ya şu: "Bana çok zayıf, kırılgan gelen hayatım, kayıp gidiyor elimden"; ya da bu: "Hayata karşı zayıf olan ben kendimim, beni altüst eden, benimle hiçbir alakası olmayan biricik şeylerini ortaya saçan hayat."[1]

Haruki Murakami, kahramanını "Eğer öyleyse, resimdeki manzara kırk yıl öncesine ait olmalı. Kırk yıl, benim açımdan neredeyse sonsuzluğa yakın bir süre. Kırk yıl sonraki halimi aklımda canlandırmayı denedim. Ama uzaydaki en uzak noktayı aklımda canlandırmaya çalışıyormuşum gibi hissettim kendimi"[2] diye düşündürürken, Kracauer'in, cümlesi içerisindeki *"acaba?"* sorusuna rağmen daha net ve tarihe doğrudan atıfta bulunan şu düşüncesine yaklaşır gibi olur, ama kafasını gökyüzüne kaldırdığı için görebildiği sonsuz bir boşluktur sadece. Kracauer ise yeryüzüyle göz hizasındadır, ölülerine ve belleğine omuz vermek üzere. "(İlerleyen yaşımız ölülerin sözsüz çağrısına hassasiyetimizi artırıyor mu acaba diyorum bazen; insan yaşlandıkça kendi geleceğinin, geçmişin –tarihin– geleceği olduğunu anlıyor eninde sonunda.)"[3]

Aynı zamanda bir sinemacı da olan Kracauer'e göre başlangıçlar, tarihselliğin kendisinden daha önemlidir. İster bir fikir olsun, ister bir hareket olsun en saf ve en anlaşılır haliyle; içinde bulunduğumuz anda değil, bizi bu âna taşıyan *yorumlanmış ve aşınmış bir süreç olan bu "son"*dan *"bir önceki şey"*dedir. *"Sondan bir önceki şey" olarak THKP-C'nin önemi nedir?*

---

[1] Ulus Baker, *Dolaylı Eylem*, İstanbul: Birikim Yayınları, 2012, s. 477.

[2] Haruki Murakami, *Sahilde Kafka*, İstanbul: Doğan Kitap, 2009, s. 243.

[3] Siegfried Kracauer, *Tarih: Sondan Bir Önceki Şeyler*, İstanbul: Metis Yayınları, 2014, s. 27.

* * *

Dünyanın diğer ülkelerindeki benzerleri gibi, silahlı mücadele pratiğinin ortaya çıkışı, politik kabulleri ve kendisini ifade etme tarzı itibariyle döneminin tipik gerilla hareketlerinin hemen bütün özelliklerini taşır THKP-C.

"... genel olarak silahlı mücadelenin, özel olarak da gerilla savaşının dünyanın birçok bölgesinde, politik bir mücadele stratejisi olarak belirlenmesinin ve benimsenmesinin, THKO, THKP-C ve TİKKO deneyimlerini anlamamızı da kolaylaştıracak karakteristik özellikleri vardır. Birincisi; silahlı mücadele örgütlenmeleri ve gerilla hareketleri, uzun zamandır sürmekte olan diktatoryal yönetimlerin krize girdikleri vahim anlarda ya da askerî darbelerin hemen ardından, güçlü eylemlerle siyaset sahnesine dahil olurlar. İkincisi; gerilla hareketlerinin ortaya çıktığı hemen bütün ülkelerde, köylülük nüfusun çoğunluğunu oluşturur ve kırlar sosyo-ekonomik, politik ve etnik özellikleri ve tarihsel deneyimleri itibariyle silahlı direniş ve ayaklanmaların en azından başlamalarına uygun toplumsal/coğrafî alanlar olarak düşünülürler.

Üçüncüsü; hemen hemen bütün gerilla hareketleri sol içinde yapılan ve bir türlü sonuçlandırılamayan uzun ve hummalı tartışmalardan zuhur eder. Devletin baskılarının yoğunlaştığı bir ortamda, sol muhalefetin geleneksel yapılarla ve alışılmış mücadele yöntemleriyle başarılı olamayacağına inanan bir grup ya da gruplar, içinde yer aldıkları sol örgütlerden (KP'lerden, SP'lerden, sendikalardan, gençlik ve meslek örgütlerinden, köylü birliklerinden) ayrılarak silahlı mücadeleyi başlatmak üzere bir araya gelirler. ... Dördüncüsü; bir ölçüde "zamanın ruhu", bir ölçüde "dönenceler ruhu" (dönenceler arasında kalan alanın politik iklimidir kastettiğim) olarak da tanımlanabilecek bir biçimde, bir güzergah üzerinde, sanki dünyanın çevresini dolanan bir ayaklanma koridoru içerisindeymişiz gibi, bu dönem boyunca "silahlı mücadeleler ve gerilla savaşları çağı" yaşanır. "Such is life in the fucking tropics!" diyor Taibo, bu şiddet haritası için ("Bu lanet olası coğrafyada hayat böyledir işte!")[4]

Türkiye'deki devrimci mücadele sürecinde görece kısa diyebileceğimiz bir süre boyunca yer almış olmasına rağmen, THKP-C'nin en değerli ve üzerinde durulması gereken en önemli özelliği, izleyen dönemde, kendisiyle ilgili tartışmalar nedeniyle ayrışan politik kümelenmeler de dahil olmak üzere Tür-

---

[4] Merih Cemal Taymaz, "Türkiye'de Sol ve Silâhlı Mücadele" (Emin Alper ve Tarıl Bora ile söyleşi), *Birikim*, sayı 271, Kasım 2011.

kiye'de sol hareketlerin büyük bir bölümünün ve sol entellektüellerin yine külliyetli bir miktarının kendilerini içerisinde ifade edecekleri bir çığırı ve yeni bir zihin dünyasının kapısını açmış olmasıdır. Birkaç istisna dışında, o yıllarda dünyanın diğer bölgelerindeki hemen bütün silâhlı mücadele ve gerilla hareketlerinin de ortak özelliğidir bu. Büyük yenilgiler yaşadıktan sonra, hatta fizikî varlıkları sona erdiğinde, kendilerinden sonra filizlenen hareketlere aynı ortak mirası bırakmışlardır. Şudur o miras: Günümüzde artık açık bir biçimde Afrika'da, Güneydoğu Asya'da, Latin Amerika'da birçok ülkeyi kendilerine bağımlı kılmaya ve egemenlik alanlarını genişletmeye çalışan Rusya'nın (bir zamanların Sovyetler Birliği !) ve Çin'in (hâlâ Çin Halk Cumhuriyeti!) o dönemlerde temsil ettikleri ideolojik hegemonyadan, dolayısıyla iki "büyük devlet" jargonu haline getirilerek yabancılaştırılmış bir marksizmin işkencesinden (hani şu sıkıştırma/yapıştırma işleminde alet olarak kullanılanından!) azat olmak. Türkiye'de sancılı bir doğum sonrasında yeni döneme gözlerini açan sol hareketlerin kayda değer bir bölümü tarafından referans olarak alınması ve bu hareketlerin politik, etik, moral tutumlarını farklı ölçülerde ve farklı yönleriyle de olsa etkilemiş olması olgusu, THKP-C'nin, açıcısı olduğu bu yeni devrimci çığırla birlikte düşünülmesini gerektiriyor. Ne yazık ki, bu verimkâr dönem, marksizmin ve sol hareketlerin küresel düzeydeki eş zamanlı buhranı ile aynı yıllara denk geldi.

Birbirini izleyen farklı dönemleri birlikte düşünmek ve bu farklı süreçler arasındaki tarihsel sürekliliğin altını çizmek için, politik analizler ve kronolojik sıkıştırmalar/uzatmalar tek başlarına yeterli olmazlar. Zihnimizde bu iki dönemi birbirine bağlamamızı kolaylaştıracak anlatılara, yaşanmışlıklara, kültürel, moral argümanlara, fotoğraflara, filmlere ve birbirleriyle çelişir gibi görünseler de değişik görme biçimlerine ihtiyacımız var. Hepimiz için ortak olabilecekleri gibi, her birimiz için farklı da olabilecek malzemelere. Bu cümleden olarak, yazı için yararlandığım ve esinlendiğim kaynak ve metinlerin arasında özellikle, içlerindeki anlatılar ve fotoğraflar nedeniyle, Murat Bjeduğ'un, devamını getirmesini kuvvetle temenni ettiğim *On'lardan Biri* dizisinden *Sabo/Sabahattin Kurt*[5] ve *Devrimci Bir Subay/Saffet Alp*[6] adlı kitaplarının, THKP-C'li devrimcilerin duygu ve düşüncelerini anlayabilmek açısından bana anlatamayacağım ölçüde yardımcı olduğunu söylemeliyim.

---

[5] Murat Bjeduğ, *Sabo: Sabahattin Kurt*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2017.

[6] Murat Bjeduğ, *Devrimci Bir Subay: Saffet Alp*, İstanbul: Ayrıntı Yayınları, 2018.

Abbas Kiarostami 2017 yılındaki ölümünden önce tamamladığı son filmi *24 Frames*'de (24 Kare), önce Pieter Bruegel'in *Karda Avlananlar* tablosunu, ardından da 23 ayrı fotoğrafı beşer dakika boyunca bize gösterir. Filmin teknik detaylarıyla ilgili bilgileri ve Kiarostami'nin açıklamalarını aldığım *İnrockuptible* dergisinin 23 Mayıs 2017 tarihli sayısındaki yazısında Serge Kaganski, yönetmenin bunu yaparken bir yandan sinema tekniğinin gelişimi ile ilgili bir imada bulunduğunu; sinemada son onyıllara kadar tek bir görüntünün, film şeridinin pelikülden projeksiyon makinasına ardışık 24 imaj / saniye hızla aktarılmasıyla elde edildiğini hatırlattığını söylüyor. Günümüzde sinemada artık *megabite*'lerle ve *pixel*'lerle sayılan görüntü aralıklarına ulaşıldı. Abbas Kiarostami, numerik canlandırmalarla hem Bruegel'in tablosu, hem de izleyen 23 fotoğraf üzerinde anlık, bazen birkaç saniye süren hareketlenmeler yaratır. "*Amacı*" kendi deyişiyle, "*fotoğrafların çekildiği anların hemen öncesinde ve hemen sonrasında neler olmuş olabileceğini hayal etmeye çalışmaktır.*"

Ortada fotoğraflanmış, dondurulmuş enstantaneler vardır başlangıçta. *24 Kare* filminde Kiarostami'nin asıl önemsediği şey, elimizin altındaki geçmişe ait, gelişigüzel bir dizi donuk fotoğrafın, fotoğraflara konu olan canlı/cansız nesnelerin –ağaçların, kuşların, vurulan bir ceylanın, rüzgârın, pencerenin, gölgelerin– ve dolayısıyla hikâyelerin *ön* ve *son* hareketleridir, çünkü bu anlar, onların hayatiyetleri ile yani *yaşıyor ve canlandırılıyor olma halleriyle* yakından ilgilidir. Bize ilk göründükleri anın hemen öncesinde görünmüş oldukları ve bize son göründükleri anın hemen sonrasında görünecekleri muhayyel anlardır bunlar. Ama ironik bir biçimde, canlandıkları anda da hayal olmaktan çıkarlar ve *yeniden* hayata ya da ölüme dâhil olurlar. Tezahür anları ya da can çekişme anları olarak. Ardışıklık, akışkanlık, durağanlık, tam o an, hemen öncesi, hemen sonrası bir süreci, birbirini izleyen süreçleri, olayları, kısaca upuzun bir geçmişi de anıştırıyor doğal olarak. Zihnimizi beşer dakikalık süreler boyunca fotoğraflar üzerinde ortaya çıkacak hareketlerin beklentisiyle tetikte tutarak, filmindeki fotoğraflarla birlikte, kendi belleğimizdeki fotoğrafların da hareketlenmesine yol açıyor Kiarostami. Filmin ilk tablosundaki köy manzarasından ve av tasvirinden mülhem bir Kızıldere fotoğrafı ve On'ların fotoğrafları sökün ediyor mesela. Cihan son bir hamleyle silahına davranmak üzere kolunu uzatıyor. Ertan'ın bacakları seyiriyor. Saffet kanlar içerisindeki kafasını altında kalan arkadaşının kim olduğunu merak ederek sağa doğru çeviriyor. Yıllar boyunca biriktirdiğimiz binlerce fotoğrafın da, işte böyle, kımıldayan, hâlâ soluk alıp veren halleriyle belleklerimizde yaşamaya devam ettiklerinin

ve *"bizden 'geçmişin kurtarılmasını' talep eden düşünce-imgeleri"*[7] olduklarının farkına varıyoruz.

"Sondan bir önceki şey" olarak (Kracauer'in, kendi yaklaşımı nedeniyle daha değerli bulacağı) THKP-C'ni ve yol açtığı çığırı, *"son"*u, sonrasını (onun daha az önemsediği şeyi), birlikte hatırlamaya çalışacağım. Eğer tarihin içerisinde bu kadar sık kesintilerle ve yenilgilerle ilerlemek zorunda kalıyorsak, Kracauer'in zamanla kirlendiklerini ve yozlaştıklarını ileri sürdüğü bütün hareketler, kurumlar, fikir akımları ve inanç sistemleri arasında, bizimkiler gibi kısa ömürlü oldukları için temiz kalmış, yozlaşmamış *"son"*ları yeni birer *"sondan bir önceki şeyler"* olarak düşünebiliriz.

İlk bakışta THKP-C' nin en dikkat çekici özelliği olarak, onun bir silahlı mücadele örgütü olduğu düşüncesi genel bir kabul görür. Bu düşünce sadece 12 Mart'a öngelen siyasal baskı koşullarında, hızlı bir biçimde daralan ilişkilerini açmak için (ki THKP-C kadroları da 12 Mart öncesinde, 12 Mart sonrasındaki halefleri gibi, yıllar süren bir gençlik mücadelesinin, işçi direnişlerinin, tarım emekçilerinin ve köylülerin hakları için verilen mücadelenin içinde yer almışlardı) giriştikleri eylemlere bakılarak değil, Mahir Çayan'ın *Kesintisiz 2-3*'te, dönemindeki birçok silahlı mücadele örgütü ve gerilla hareketi tarafından "olmazsa olmaz" olarak değerlendirilen ve sürdürülecek olan savaşın taktik ve stratejik evrelerini, önemli bir kısmını Che'nin ve Lâtin Amerikalı devrimcilerin de kullandığı kavramlarla ve neredeyse teorik bir bükülmezlikle(!) (oysa bitmemiş hiçbir savaşın teorisi yapılamaz, başlangıçta başarıyla sonuçlandırdığınızı düşündüğünüz bir muharebe ya da bir dizi muharebe sadece kazanılmış oldukları için, daha sonraki aşamalarda ve hatta savaşın sonunda yenilginizin nedeni olabilir ve sizi yeni bir savaş teorisi yazmak zorunda bırakabilir) çerçevelediği yazıları ile de desteklenebilir. Bu yazılarda ülkedeki sınıf ve zümrelerin konumlanması, ittifakları, ordunun ve Kemalizmin misyonu, oligarşik kompozisyon, proletaryaya düşen rol, profesyonel devrimcilerin militan rolleri ve bunlara benzer birçok konu da işlenir. Daha önce *"Kesintisiz 1"* de marksist devrim teorisi, devrimci kriz, kapitalist buhran dönemleri, proletarya partisi gibi konuları işlemiştir zaten. Bu süreçte dikkat çekici olan şey, *"Kesintisiz 1-2-3"* te silahlı mücadelenin taktik ve stratejik evreleri, sunî denge, silahlı pro-

---

[7] Walter Benjamin'den aktaran Enzo Traverso, *Solun Melankolisi*, İstanbul: İletişim Yayınları, 2018, s. 127.

paganda gibi kavramların dışında kalan bütün konu başlıklarının, TİP içerisindeki sosyalist devrim/millî demokratik devrim tartışmalarında ve FKF tartışmalarında asıl kopuşa neden olan konu başlıkları olmasıdır. Ayrışmaya neden olan şey, silahlı mücadelenin şu ya da bu detayı, hatta kabaca silahlı mücadelenin kendisi üzerine bile değildir. Silahlı mücadele çizgisi daha sonra tanımlanmıştır. Asıl olarak, başını bir yandan SBKP'nin, öte yandan ÇKP'nin çektiği iki resmî marksizm temsilinden kopulmuştur. Sağ yakalanan THKP-C üyelerinin cezaevlerinde başlattıkları tartışmalara bakılırsa, bırakalım hayata geçirmeyi, kendi içlerinde yeterince açıklığa kavuşturma fırsatı bile bulamadıkları silahlı mücadele süreçleri, On'ların, Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamlarını engelleme amacının yanısıra, tamamen zaruretlerin kendilerini sürüklediği eylemlerinin izini süren ordu, polis ve kontr-gerilla birlikleri tarafından Kızıldere'de kuşatıldıkları evde öldürülmeleriyle sona erer.

Daha sonraki yıllarda gelişen ve günümüze kadar uzanan devrimci hareketlerin toplumsal mücadeleler içerisinde oynadıkları rollere ve kendilerini THKP-C ile ilişkilendirme biçimlerine bakarak, THKP-C'nin yenilgisinin, *epistemolojik etkisi nedeniyle* Türkiye'de solun başına gelen en anlamlı yenilgi olduğunu söyleyebiliriz.

> Kavramsal tarihin kurucusu Reinhart Kosseleck, geçmişin yorumlanışında mağlubun epistemolojik açıdan üstün olduğunu öne sürer: "Kısa vadede, tarihi yapanlar galipler olsa bile, tarihin bilgisi uzun vadede mağluptan gelir."... Mağlup, geçmişi keskin ve eleştirel bir bakışla gözden geçirir: "Mağlup olma deneyimi, mağlubiyetin sebebini aşan bir epistemolojik potansiyel taşır."[8]

1974 sonrasında THKP-C kökenli birçok hareket Türkiye'nin sol zeminine kimi THKP-C'nin eylem çizgisini sürdürerek (salt bu açıdan bakıldığında en başarılı örnek MLSPB'nin eylemliliğidir), kimi onunla politik mesafesini tanımlayarak (KSD), kimi bu mesafe tanımlamasını erteleyip, politik tavrını konjonktürel gelişmelere müdahale sırasında adım adım kurmayı hedefleyerek (DY) girdi.

Bu hareketlerden biri olan Devrimci Yol (başlangıçta Devrimci Gençlik) bir hareket hareket olmaya, giderek bir parti olmaya karar vermiş ama nasıl bir hareket ve nasıl bir parti olacağı sorusunun cevabını, yürütmekte olduğu ve hızla yükselmekte ve genişlemekte olan bir sosyal hareketlenmenin içerisinde

---

[8] A.g.e., s. 53-54.

ancak geliştirme imkânı bulabildiği politik faaliyetlerin seyrine bırakmıştı. İstenmeden ortaya çıkan bir doğaçlama, emprovize bir siyasal hareket. Bu durum, ortaya çıkan şeyin güzelliğini engellemedi. Ama her güzel şey gibi, kısa ömürlü olmasının nedeni de burada yatıyor belki.

Clouzot, *Le mystère Picasso* (Picasso'nun Gizemi) adlı uzun belgeselinde sanatçıya "Ne yapmak istediğinize nasıl karar veriyorsunuz?" diye sorar. Picasso "Eğer ortaya ne çıkacağını bilirsem, başlamamın ne anlamı olur ki?" cevabını verir. Kracauer de *Tarih: Sondan Bir Önceki Şeyler* adlı kitabında, bu belgeseli yine benzer bir bağlamda anar ve Picasso'nun cevabı üzerinde değil, tablonun ortaya çıktığı emprovize süreç üzerinde durur:

> Her dönemin yeni bir resim sunduğu varsayılabilir; böyle üretilen ardışık tablolar da gittikçe genişleyen perdeyi, Clouzot'nun belgesel filmi Le mystère Picasso'da (Picasso'nun Gizemi) mükemmel bir biçimde gösterdiği gibi katman katman örterler. Bu film sanatçıyı yaratma edimi esnasında gösteriyor. Görüyoruz ki Picasso bir kez kafasındakinin anahatlarını çıkardıktan sonra ilk eskizinin üzerine genellikle ilkiyle çok dolaylı olarak ilgili bir ikincisini çiziyor hemen; bu da hep böyle gidiyor, her yeni çizgi veya renk lekesi sistemi bir öncekini kesinlikle görmezden geliyor.[9]

PKK de bir manada kendisini THKP-C'nin sürdürücüsü olarak görür. PKK'nin uzun yıllar süren savaşımı boyunca, kabullenilmesi imkânsız bir yığın eyleminin yanı sıra, THKP-C'nin izlediği ve önüne koyduğu silahlı mücadele tarzının örneği olarak değerlendirilebilecek eylemlerinin de olduğunu kabul etmek gerekir. Ama geçerken, hatırlamamız gereken birkaç nokta var. *Kesintisiz 1-2-3*'te Kürt Meselesi'ne hiç değinilmez. Ne düşünmüş oldukları konusunda Hüseyin Cevahir'in *Doğu Anadolu Raporu* dışında elimizde iknâ edici hiçbir döküman yok. Bu rapor da, vicdanlı bir CHP'linin gönül rahatlığıyla kabul edebileceği *"ezen ağa/ezilen köylü"* (raporda bu kavramlar aynı biçimde geçtiği için kullanıyorum bunu), *"anadillerinde konuşmak isteyen Kürtler"* gibi, sorunu ancak *"feodalizmden kurtulmak"* olarak özetleyen bir rapordur. THKP-C'nin ardılları olan devrimciler ancak 1980'e öngelen birkaç yıl içerisinde Kürdistan'da faaliyet yürütmeye başladılar ve başka bir gerçeklikle karşı karşıya olduklarını anladılar kısa zaman içinde. Bu gerçekliği anlama ve politik/örgütsel bir tutum takınma çabaları sırasında, PKK ile de yolları kesişti bir süre için.

---

[9] Siegfried Kracauer, a.g.e., s. 175.

Ama, yine Ulus Baker'in başka bir bağlamda işaret ettiği şu tarihsel/sosyolojik karşılaşmanın şoku yaşandı:

> Yani, Malatya tarihi anlatıyorsa adam, Pontus'dan Rum göçü orada gerçekleşen tarih içerisinde ufak bir andır sadece. Ama Rum göçünün tarihini de yazabilirsin. Malatya'dan geçecektir yine, Malatya onun içinde bir anı olacaktır.
>
> Bir yerleşimin tarihini yapmak başkadır, bir hareketin tarihini yapmak başkadır gerçekten. İkincisi hareketin kendisini bir birim olarak alır.[10]

Buradaki *yerleşim yeri* Kürdistan ve *hareket* de THKP-C'ya da onu izleyen bir hareket olarak düşünülecek olursa, ne yazık ki görünür bir gelecek için iki farklı tarihin yazılıyor olduğu açık; karşılıklı temenniler bunun ne kadar tersi olsa da.

Kısa değinmelerle, anlık hatırlamalarla, kolajlarla kurmayı uygun gördüğüm ve anlattığım şeyleri *önceleyen*, onların *hemen ardından geldiğini hayal ettiğiniz şeyleri* eklemeyi size bıraktığım bu yazıyı, bir tarih dersinin konusu olabileceğini düşündüğüm bir anıyla bitiriyorum, size de öneririm bu dersi.

1981 baharında, beş devrimci geri çekilmenin ve toparlanmanın hazırlıklarını yaptıkları uzun bir yolun sonunda, gün ağarırken önünde Dersim'in güzel, derin derelerinden birinin aktığı, sırtını sık bir koruluğa vermiş bir mezraya girerler. Koma bitişik ağıldan keçilerini dışarı salmakta olan yaşlı bir kadınla karşılaşırlar. Biraz şaşkın, biraz endişeli ama bükülmüş beli kadar aşina olduğu bir hüzünle vahlanır yaşlı kadın: "Ax xorte ma, çuto qemise sima biyé, sima çuto kıste" (Yiğitlerimiz Ah, nasıl kıydılar size, nasıl öldürdüler hepinizi).

O beş devrimciden üçü izleyen birkaç ay içinde farklı yerlerde vurulur. Kimbilir, belki onlar 1938'de Dersim katliamında vurulmuşlardı zaten. Yaşlı kadın onlara o yüzden geçmiş zaman kipinde vahlanıyordu.

Marksist bellek anlayışını "geleceği hatırlamak" olarak da mı tanımlıyordu, Vincent Geoghegan?

> Bu yazının içinde şu arkadaşlar da geçiyor, okuyamadıysanız: Necdet Adalı, Soner İlhan, Tamer Arda, Sinan Kukul, Sakine Cansız, Ali İşçi, Bedri Yağan, Ayşe Makar, Necdet Erdoğan Bozkurt, Ahmet Pehlivan ve hepsi.

---

[10] Ulus Baker, a.g.e., s. 474-475.

MAHİR ÇAYAN DÜŞÜNCESİ ÜZERİNE

Işık Ergüden

Yönteme Dair Düşünceler

Hayatta kalmanın ve bu yaşa gelmenin bedelinin ağırlığına duygusal-düşünsel yük bindiren böyle bir konuda, dünyanın ve Türkiye'nin 1960'lı– 970'li yılları ortamında devrimci mücadelenin ve özel olarak Mahir Çayan düşüncesinin gelişimine dair yazmak onur verse de son noktayı koymak bir türlü mümkün olamadı; son nokta belki de yazıyı aşan bir şeydir, yazı alanının dışında kalıyordur diye düşündüm, hâlâ da düşünüyorum. Yazıya kafa yorarken doğallığında geçmişe çok döndüm, çok hüzünlendim, gözlerim çok doldu, içimden çok ağladım, kitaplara girmiş, gazetelerde kalmış siyah-beyaz fotoğraflara bakıp çok şeyler anımsadım, çok rüyalar gördüm, çok hatırladım, çok öfkelendim ve çok sevindim... Sözün özü, her şey "çok"tu... Nostalji denebilir belki, evet, ama tarih, esasen bireylerin, kanlı canlı insanların ve kanlı ama cansız cesetlerin yığıldığı, içinden geçtiği bir tarihse eğer, tek başına nostalji kavramına sığmayacak kadar büyük bir kapsamı olmalı diye düşündüm, biz yaşayanların tek tek değil ancak hep beraber ama farklı farklı taşıyabileceğimiz kadar büyük ve kapsamlı...

Bu yüzden, bir tarihyazımı, özellikle de sol, sosyalist[1] tarihyazımı mitolojisiz, nostaljisiz mümkün müdür sorusunu sordum sonunda kendime. Bu soruya bir cevap arayarak ilerlemek istedim tarihin ve düşüncenin katmanları

---

[1] 2000'li yılların ilk çeyreğini tamamlamaya doğru ilerlerken bu metinde sıkça sözü edilen "sol, "sosyalist", "devrimci" gibi kavramların ontolojik anlamlarıyla konu edildiğini, yani ufkuna komünizmi yerleştirmiş eşitlikçi ve özgürlükçü hareketleri kastettiğini belirtmek gerekir.

arasında. Ama öncelikle böyle bir soru sorma ihtiyacını bugüne bakarak duydum. Tarih, geçmiş, bugüne yük oluyorsa, özellikle yeni kuşakların elini kolunu bağlayıcı bir işlev görüyorsa (bağlıyor mu gerçekten?) öncelikle o tarihe haksızlık değil midir bu? Çünkü o tarihi yaratanlar, yani o günkü kuşak kendilerine kalmış geçmiş yüküyle iyi kötü bir hesaplaşma içine girerek gelecekte iz bırakmayı başarmıştır; yoksa, uydumcu bir tavır sergileselerdi bugüne "tarih" diyebileceğimiz bir farklılık, bir kopuş-süreklilik gerilimi bırakamazlardı. Diğer yandan, kimse geleceği bağlayan bir yük olmak, ardında böyle bir bavul bırakmak istemez, yapıp ettikleriyle ya da düşünceleriyle buna vesile olmayı dahi arzulamaz. Sanırım herkes tarihte, zamanda bıraktığı izin başkalarına kavuşmasını, onlar için anlamlı olmasını, yaratıcılıklara kapı aralamasını ister. Yeni kuşakların, yeni zamanların da kendi yolunu, yollarını bulabilmek için özgürce bir arayış ve sorgulama içine girmesi, geçmişi bilmesi, kavraması, eleştirmesi, aşması, reddetmesi, bu kuşakların kendi özgünlüğü, tarihte bırakacağı kendi izi olacaktır. Keza, tarihyazımının geçmişi tekrarlama, tekrarlatma kaygısı taşımaması gerekirken; tarihyazımının asıl gayesi mümkün olduğunca nesnel, herkesi ve her şeyi kavrayıcı, veyahut öznel olsa dahi kendi öznelliğini sergileyip not düşmeyi amaçlayan bir metin oluşturup o tarihe dair geleceğe bırakılmış bir bilgi notu olmakken; sol tarihyazımları, özellikle nostaljik ve mitolojik yapılarıyla, bir tarihyazımından ziyade kavga aracı olmayı, slogan ve bayrak işlevi görmeyi, şimdiki zamanda bir türlü yaratılamayan etkiyi hamaset buhurlarıyla sarmalanmış, abartılıp yüceltilmiş imgelerle yoğurup ortaya bir amalgam gibi, aynı zamanda da bir dogma gibi sürmeyi neredeyse temel kaygı edinmiştir. "Biz" ve "onlar" ayrımıyla başlayan söylem (ki bu "onlar" kavramının içine sadece "düşman" olarak görülen egemenler ve yandaşları değil, farklı görüşteki sol çizgiler, hatta yakın döneme kadar birlikte olup ardından yollarını ayırmış kişiler de dahil edilir), "mücadele", "savaş", "eylem", "kavga", "kadrolar", "kitleler", "kahramanlık" terimleriyle, hatta "devrim şehitleri" gibi oksimoronlarla bolca soslanır, bütün bunlara bir de "hainler", "düşmanlar" eklendiğinde, ortaya baş edilmesi güç bir heyula, altında ancak ezilinecek bir ağırlık çıkar; bir şeyler yapmak isteyenler ya bu yolda yürüyecekler, yürümeseler de yürüyor gibi yapacaklar ya da "hain" olmamak için seslerini kesip bir köşeye çekilecekler veyahut böyle bir tarihsel mirasın içerdiği asıl anlamı da inkâr ederek her türden özgürlük ve anlam arayışını reddetme yolunu seçeceklerdir.

Geriye dönüp bakıldığında, büyük ölçüde bu türden anlatıların somutlaşmış ifadeleriyle tarihte yer etmiş, hâlâ bunlarla anılan bir tarihi mitolojileştirmeden, nostaljiye dönüştürmeden anmak, yazabilmek, bu tarihi yaşayanlar, yaşatmaya çalışanlar ya da ona bağlılık duyanlar açısından zor olsa da, tarihi serbest bırakmak, o günü ve bu günü yaşayanları özgürleştirmek sanırım hepimiz için başat bir görevdir.

Keza, bir mitolojiye özgü niteleme ve sıfatların her birinin insana içkin olduğu, etik bir değer taşıdığı, dolayısıyla olumlu ya da olumsuz yargılara konu olabileceği elbet bir gerçekken, asıl tehlikenin böyle değer yargılarını siyasal söyleme taşımak olduğunu görmek, bu türden değer yargıları, etik tavırlar içeren yargıların siyasetin kapsamını daralttığını da kavramak gerekebilir. Devlet şiddetine maruz kalmış kuşaklar, bu kuşaklarda "kahramanlaşmış" kişiler için sol siyasetlerin sıkça kullandığı "cesurdular, yiğittiler, fedakârdılar" ibaresi, ardından gelebilecek "ama yanlıştılar" ya da "doğruydular" ibaresiyle noktalansa da, "doğruluk" ya da "yanlışlık" gibi bilimin bile net karşılık veremediği ibareleri bir yana bırakıp asıl veçheye odaklanmak, insanın insan olma yolundaki değerlerine bir katkı sunabilir, siyaset alanını daraltmamaya hizmet edebilir. İnsanlık tarihi, geriye dönüp bakıldığında, zaten büyük ölçüde yığınlarla değil, esasen bir avuç insanın hem düşünce alanındaki hem de pratikteki çabasıyla anlam taşımıştır; dolayısıyla değer olarak görülebilecek her şey zaten mitolojiye atfedilmiş olup, mitolojik özellikler de insanda aranan değerler silsilesinin bir ifadesidir. Ancak toplumsal, sosyolojik hareketlere geniş yığınların katılımı dikkate alındığında bu değerleri olmazsa olmaz görmek güçtür; toplumun ve toplumsal hareketlerin "kahramanlara" gereksinim duyması insan tekinin özgüllüğünü ve özgürlüğünü dikkate almamak anlamına gelebilir. Her ne kadar toplumsal hareketlerden, devrimci mücadelelerden söz ediyor olsak da, esasen bireylerden bahsettiğimizi unutmamalıyız. Kendi bağlamsal koşulları içinde yaşayan ve devinen, olumsallıkları içinde yaşamlarına ve ölümlerine yürüyen, biricik ve özerk insan varlıkların, duyguları, düşünceleriyle, seçimleri, kararları, iradeleri ve eylemleriyle, biraraya geldiklerinde tekilliklerini aşan bir ortaklık oluşturmalarıyla tarihte bıraktıkları iz, mitolojinin -iyi/kötü, kahraman/hain gibi- ikici kategorileriyle değerlendirilemeyecek ya da bu kalıplara sığmayacak denli gri ve müphem tonlar içerir. Hiçbir insanın varlığı diğerlerinden daha değerli ya da değersiz değildir; herkes, her birimiz kendi bağlamsallığımız ve özerkliğimiz içinde devinirken geride kendimize özgü, biricik bir iz bırakırız.

Dolayısıyla, bir tarihyazımının önünü açacak, gençlere, yeni kuşaklara rahatça davranma, yeni yollar deneyimleme imkânı sağlayabilecek olan şey tam da böyle bir azade haldir; mitolojiden, nostaljiden, bütün bunların yükünden kurtulabilme olanağıdır. Özgürlük ve eşitlik idealini, komünist ve anarşist projeyi hâlâ bir imkân olarak insanlığın ufkuna yerleştirebilmenin yolu, öncelikle geçmişin bu ağır yükünden – geleneği kavrayarak, anlayarak - özgürleşebilmekten, eşit bir ilişkiyi ilk adım olarak bu tarih karşısında kurabilmekten geçecektir muhtemelen.

Bu kısa girizgâh sol tarihyazımının her alanı için geçerli bir soru ve sorun olabilir, ama burada konumuza odaklanmak durumundayız. Odağı bu yöne çevirirken, bir yandan sorunu kendi tarihselliği içinde ele almaya, anakronizme düşmemeye, diğer yandan ise bugüne uzanan etki ve sonuçlarıyla değerlendirmeye çabalayacağız. Ancak böyle ikili bir yaklaşımla tarihin yük olmaktan çıkıp bir özgürleşme alanına dönüşmesi mümkün gözükmektedir.

*

Türkiye sosyalist ve komünist hareketi bütün olarak değerlendirildiğinde, bu hareketin teorisi ve pratiğiyle dünya çapında yankı bulduğu, düşüncesinin ve pratiğinin özgünlüğü ya da yansılarıyla enternasyonal düzeyde iz bıraktığı söylenemez. Tersine, içinde bulunduğu döneme ve koşullara bağlı olarak dünyadaki etkilere açık olduğu ve bunların izlerini taşıdığı bir gerçektir. Türkiye Halk Kurtuluş Partisi-Cephesi (THKP-C) de teorisi ve pratiğiyle bu gerçekten bağımsız bir gelişim izlememiştir.

Bu tespit ışığında, ülkenin kendi tarihsel koşulları çerçevesinde sorunu ele aldığımızda, her düşüncenin elbette içinden çıktığı dönemin ve koşulların izini taşıdığı, bazılarının da ender olarak dönemlerinin ötesine uzanan etkiler bıraktığı söylenebilir. Bu etkiler kimi zaman o düşüncenin içindeki unsurların, açık kapıların, çatışmaya ve gelişmeye elverişli soruların doğal sonucudur, kimi zaman ise düşünceyi taşıma ve sürdürme iddiasındakilerin, yani müritlerin, ardılların çabası sonucudur, ama çoğu zaman öngörüler aşılıp ana yoldan sapılır ve başlangıçtaki düşüncenin bambaşka yorumlarla çoğalıp süreklilik kazandığı görülür. Mahir Çayan düşüncesi sözkonusu olduğunda bütün bunların izini, etkilerini görmek ve hepsini birden değerlendirmek gerekmektedir.

Keza bir düşünceyi bıraktığı izlerin ötesinde, "gerçekleşme", "gerçeğe", "doğruya" dönüşme koşullarıyla birlikte ele almak da gerekir. Bu düşüncenin

hayatta ne karşılık bulduğu, neye, nasıl hizmet ettiği, benzer düşünceler arasında ayırt edici bir yön çizip çizmediği gibi soru ve cevaplara bakmadan yapılacak tahlillerin, duygusal, romantik ya da öznel olmak ötesinde -bunlar da önemlidir elbette- pek bir anlamı olmayacaktır. Sözkonusu edilen siyasal bir düşünceyse, "gerçekleşmesi" çoğalmasıyla, "iktidar" olmasıyla, yeniden-üretim mekanizmaları aracılığıyla yaygınlaşmasıyla da ilintilidir ki bu türden "gerçekleşme" mekanizmalarının çoğu zaman hakikat, etik gibi felsefi kategorilerle sorunlu bir ilişki taşıdığı gerçeğini gözardı edemeyiz. Yani ne "gerçek olan her şey doğrudur" gibi tümleyici bir yaklaşım, ne de "gerçekleşmemişse doğru olamaz" gibi reddiyeci bir tavır bize ışık tutabilir. Sonuçta, gerçeğe dönüşen, çoğalan, kitleselleşen, iktidar olan pek çok düşüncenin evrensel tarih açısından olumsuz sonuçlar taşıdığını gözardı edemeyeceğimiz gibi, kıyıda köşede kalmış, unutulmuş, unutturulmuş, çoğalma kanallarına kavuşamamış pek çoğunun anlamını da yok sayamayız.

THKP-C Öncesi Düşünsel Ortam

Öncelikle, sözkonusu düşüncenin oluşum koşullarını, sınırlarını ve çerçevesini, kısacası tarihselliğini dikkate almak gerekirse, Türkiye sosyalist hareketinin tarihinin en canlı ve hareketli dönemlerinden birini, 27 Mayıs 1960 darbe anayasasının getirdiği nispi demokratik ortamı ve bu ortamda gelişen yasal örgütlenmeler ile Marksist düşüncenin Türkiye'de yaygın kitlelere ulaşmasını sağlayan yayıncılık ve dergicilik faaliyetlerini bir tablo olarak önümüze koymalıyız.[2] Bu açıdan bakıldığında, 1960'lar Türkiye'si aynı yöne evrilen farklı açılımlarla kendini gösterir: Türkiye İşçi Partisi'nin (TİP) özellikle meclisteki varlığıyla ve "Doğu mitingleri"yle sosyalizm fikrini yaygınlaştırması; işçi hareketlerinin yükselişi ve Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu'nun (DİSK) gelişimi; gençlik hareketlerinin ve örgütlenmelerinin hızla yükselişi; eski komünistlerin teorik katkıları ve "milliyetçi devrimciler"in radikal cunta hedefli faaliyetleri; Marksist-Leninist literatürün Türkçeye aktarımı ve özellikle dergiler etrafında yürüyen polemik tartışmalar.

1960'lı yıllar dünya tarihinin ender çalkantılarına tanık olmuş, hegemonyaların çözülüp yeniden kurulduğu, ardından tekrar çözüldüğü bir dönemdi.

---

[2] Sözkonusu dönemin ifade alanının 2020'lere ilerleyen günümüz koşullarından son derece özgür olduğu, dolayısıyla düşünce üretiminin kanalları bakımından zengin olanaklar sunduğu yayınlara, dönemin dergilerine, tartışmalara bakıldığında görülecektir.

İkinci Dünya Savaşı sonrasının yeniden yapılanma sürecinde geçmişin sömürge imparatorlukları çöküp sömürge ülkelerde ulusal kurtuluş savaşları gelişirken ABD tüm kapitalist sistem içinde hegemonyasını kurmakta, savaş sonrası kuşaklar ekonomik atılım, tüketim toplumu ve sosyal devlet uygulamaları içinde büyümekteydi. Diğer yandan, yine savaş sonrası kurulmuş "sosyalist blok" da gerek kendi içinde gerek dışında bir hegemonya kavgasına girmişti.

Özellikle Vietnamlıların emperyalizme karşı mücadelesi dünya çapında yankı bulurken, ABD ve Avrupa başta olmak üzere dünyanın "metropol" ülkelerinde "68 hareketleri" denen ve hem kapitalizmin hem de "reel sosyalizm"in statükosunu derinden sarsan ideolojik, politik ve toplumsal hareketlerin yaşandığı bu yıllarda kapitalist tüketim toplumu ile Doğu Avrupa'nın bürokratik sosyalizmi sarsıntılar geçirmekte, diğer yandan Stalin'in ölümü sonrası ortaya çıkan çatlak, Çin-Sovyet çatışması şeklinde iki ülkenin komünist partisi ile bunlara bağlı komünist partiler arasında derinleşmekteydi.

Dünyanın bu ortamına beklenmedik bir girdi ABD'nin burnunun dibindeki Küba'da 1959 yılında Batista diktatörlüğünün devrilmesi ve devrim hareketiyle yaşanmıştı. Buradaki "beklenmedik" esasen bu devrimin ardında gerillaya yol açan uzun bir örgütlenme sürecinin olduğunu, keza Batista gibi bir tür aile diktatörlüğünün hiçbir toplum kesiminden destek görmediğini gözardı eden, salt gerilladan ibaret bir devrim mitolojisiyle yaygınlaşmıştı. Ancak bu yorum karmaşasına rağmen, nispeten kısa sürmüş bir gerilla mücadelesinin nihai darbeyi indirmesi ve bunu yaparken de "uluslararası dengelerden" bağımsız bir çizgi izlemesi özellikle Çin-Sovyet çatışmasında ve hegemonya mücadelesinde gedik açıcı bir unsur olabilmiştir.

Nitekim Küba Devrimi'nin ardından, başta Güney Amerika kıtası olmak üzere, dünyanın çeşitli bölgeleri gerilla hareketlerinin doğuşuna ve mücadelesine sahne olurken, "Üçüncü Dünya"da cuntacılardan milliyetçilere ve komünistlere dek uzanan bir dizi eklektik hareketi destekleyen Sovyetler Birliği Komünist Partisi (SBKP), keza Çin Komünist Partisi (ÇKP), "detant" politikalarına, keza hegemonik ilişkilere aykırı ve süreç bozucu gördüğü gerilla hareketleri karşısında burjuvalarla ya da "millici güçlerle" ittifaklar önermeyi hep tercih etmiştir.

Dolayısıyla gerek bu dönemin gerekse 1970'li yıllar Türkiye sosyalist hareketinin teorik tartışmalarının dünya "sosyalist bloku" diye adlandırılan yapıdaki tartışmalardan, bu "blok" içindeki bölünme, ayrışma ve ilişkilerden izler taşıdığı, hatta doğrudan etkilendiği söylenebilir.

Devletleşmiş SBKP'nin ve Komintern'in (Komünist Enternasyonal) dünyadaki devrimci hareketleri SSCB'nin hegemonik konumuna uygun davranmaya zorlaması, hem tek tek ülkelerin özgül dinamiklerinin dikkate alınmamasına hem de merkeze bağlılık ve bekleme ilişkisine dönüştüğünden, kabaca 1920'lerden 1960'lara kadarki dönemde Türkiye'de neredeyse hiç etki gösterememiş Türkiye Komünist Partisi'nin (TKP) pratiği de bu çizgide şekillenmiştir. Bu bürokratik gelenek 1960'lı yıllarda -kısmi farklılıklarla birlikte- TİP içinde yasal bir kanal bulup "sosyalist devrim", "işçi sınıfı", "yasal mücadele / parlamentarizm" yolunu öne çıkarmıştır. Buradaki "sosyalist devrim" savunusu SBKP'nin "dünya komünist ve sosyalist partileri" için öngördüğü proletarya eksenli "barışçıl mücadele" çizgisi olup, esasen "sosyalist anavatan"ın, yani Sovyetler Birliği'nin "savunulması"na dayalı bir hattır.

Diğer yanda, Mihri Belli ve Aydınlık Sosyalist Dergi (ASD) çevresinde görülen "işçi-köylü-gençlik" (hatta "ordu") ve "milli demokratik devrim" (MDD) tezleri de esasen SBKP'nin tezleri içinde yer almaktadır. SBKP'nin dünya çapındaki hegemonya mücadelesinde "barış içinde bir arada yaşama", "kapitalist olmayan kalkınma yolu" adı altında "bağlantısızlar" diye adlandırılan ülkelerde öngördüğü ve genellikle proletarya dışı sınıf ve grup hareketlerinin (ordu dahil) müdahaleleriyle çeşitli Afrika ülkelerinde görülen "sosyalizme geçiş"in ya da Arap ülkelerindeki "milliyetçi-sosyalist cuntalar"ın yoludur bu (keza cuntacı tavrı ağır basan *Yön Dergisi*'ni de bu tezlerle Kemalist "Kadro" hareketinin melezleşmesi olarak değerlendirebiliriz).

Bir süre sonra ortaya çıkan Proleter Devrimci Aydınlık (PDA) çizgisi Çin-Sovyet çatışmasının Çinci izdüşümü olmakla birlikte, "üçüncü dünya ülkeleri"ne özgü Çin politikasının da benzer bir "milliyetçilik"ten beslendiği, hegemonya peşinde koşan Sovyetler Birliği'nin de Çin'in de çatışmalarına rağmen bütün bu tezleri karıştırıp birbirlerine karşı kullandığı görülebilir.

Dolayısıyla dönemin Türkiye ortamında çatışan siyasal tezlerin özünde bir farklılık içermediğini söylemek bir abartı olmayacaktır.[3] Bu dönemin en karakteristik özelliği olarak görülebilecek, "dünya tahlili – ülke tahlili – devrim yolu (strateji ve taktikler) – sınıf ittifakları" şeklindeki neden-sonuç bağlantılı rota her bir siyasi görüş için şaşmaz bir çizgi oluşturarak ayrılık ve bölünmelerin temelinde, keza ideolojik-politik çizgilerin özünde yer alırken, bu ayrımların ve de Türkiye sol hareketlerinin tarihinde daha ziyade 1970'li yıllarda sayı bakımından yüzün üstüne çıkan parti, grup ve fraksiyon arasındaki farklılıkların yapısal olmaktan uzak terminolojik ifade farkları olduğu söylenebilir.[4]

Sosyalist hareket dünya ölçeğinde bu gelişimi ve seyri gösterir ve bu durum da Türkiye'yi yukarda ana hatları belirtildiği şekilde etkilerken, devlet geleneğinin bir diğer özelliği de ülkedeki sosyalist hareketlere ve düşüncelere damgasını vurabilecek niteliktedir: Osmanlı İmparatorluğu'nun ulus devlete dönüşme döneminde başlayan Müslüman olmayan tebaya dönük devlet şiddetinin, soykırım uygulama ve teşebbüslerinin, keza komünist hareketlere, işçi hareketlerine yönelik şiddetin Cumhuriyet'in ilk yıllarında Kürt ve Alevi kesimlere yönelik katliamlarla birleşerek sürmesinin ardından, "Soğuk Savaş" döneminde anti-komünist mücadele için her türlü manipülasyon ve karşı-propaganda faaliyetinden sabotajlara, kundaklamalara, cinayetlere dek uzanan, kitleleri de 6-7 Eylül'den (1955) "Komünizmle Mücadele Dernekleri"ne, "Kanlı Pazar"dan MHP'nin "komando kampları"na ve faşist saldırılara dek anti-komünist, dinci, milliyetçi çizgide seferber edebilen ABD-PENTAGON-NATO desteğindeki ülke egemenlerinin "yasal ve meşru" şiddet tekeli paramiliter-sivil güçlerden de yardım alarak kendini artan oranda hissettirirken bir özsavunma biçimi olarak silahlanma özellikle öğrenci gençlik arasında gelişen bir

---

[3] 1970'lere gelindiğinde bu uluslararası kutuplaşmaya bir de Arnavutluk eklenince, bu merkezlere bağlı, bunların çizgileri ışığında gündelik politikalarını belirleyen örgütler enflasyonu yaşanır olmuştur.

[4] Türkiye sosyalist hareketinde Marksist düşüncenin şekillenmesinde önem taşımış metinler de esasen "SBKP Bilimler Akademisi" kökenlidir. 1960'lı, özellikle 1970'li yıllarda her örgütün kadroları ve kitleleri için hazırladığı "eğitim programı" esasen aynı metinlerden oluşan (en yaygınları, Nikitin'in *Ekonomi Politik*, Zubritkski, Mitropovski, Kerov'un *İlkel, Köleci, Feodal Toplum* ve *Kapitalist Toplum*, Georges Politzer'in *Felsefenin Temel İlkeleri* adlı kitapları , keza Lenin ve Stalin'in eserleri ile *Ana, Ve Çeliğe Su Verildi, Fabrika, Çimento* gibi Rus ya da Bulgar romanlarıdır), üzerine de örgütün bağlı olduğu uluslararası kutbun ya da kendisinin propagandif yazılarının eklendiği bir toplamdan ibarettir.

eğilimdi. Keza Cumhuriyet'in kuruluşundaki "silahlı" gelenek ile cumhuriyet ideolojisinin gençliğe yüklediği "düzeni koruma" işlevi ve 27 Mayıs darbesinin gerek yapılış şekli gerekse de getirilen anayasanın sağladığı özgürlükler, gençler açısından bir tür özgüven duygusu, mücadele ruhu oluşturuyordu (nitekim 12 Mart 1970 darbesi sonrasının askeri mahkemelerindeki çoğu savunmanın ana teması "anayasal düzeni yıkmak" değil "korumak" amaçlı eylemler yapıldığı, "ikinci kuvvayı milliyeci" olunduğu yönündeydi).

Özellikle 1960'ların ikinci yarısında Türkiye'deki gençlik hareketinin demokratik taleplerle öne çıktığı, giderek ülke sorunlarıyla bütünleştiği, işçi-köylü mücadeleleriyle bağ kurduğu, Türkiye'de kırsal kesimin ve köylülüğün aynı zamanda Kürt hareketi anlamına da geldiğinin az çok sezildiği; dünyaya anti-emperyalizm penceresinden bakılırken, Kemalizmin, milliyetçiliğin, kısacası en geniş ve "soyut" manasıyla muhafazakârlığın tortusunun temizleneceği bir ufkun açıldığı bu ortam, dünya genelinde de Sovyetik çizginin katı, emir-komuta zinciriyle hareket eden "komünist" parti anlayışının sarsıldığı, daha esnek, devingen yapıları benimseme eğiliminin kendini gösterdiği yıllardı. Che Guevara'nın 1967'deki "... iki, üç, daha fazla Vietnam yaratalım..." çağrısı dünya genelinde geniş bir taraftar kitle bulduğu, dünya devrimci hareketi içindeki tartışma ve bölünmelerin boşluk oluşturup geleneksel hegemonik yapıyı parçaladığı bu koşullar, aynı zamanda SBKP'ye ve ÇKP'ye yönelik -Ho Şi Minh ile Guevara'da somutlaşan- eleştirileri öne çıkartıyor, Douglas Bravo, Carlos Marighella ve diğer Latin Amerika devrimcilerinin silahlı mücadele tezleri, keza deneyimleri bütün dünyayı etkiliyordu. Asya ve Latin Amerika'daki, Vietnam ve Küba'daki anti-emperyalist kurtuluş mücadelelerinin ilhamı her şeyden önce "reel sosyalizmin" statükosunu kırarak yol alıyordu. Keza hayatın her alanında sürekli bir "ayaklanma" halini kızıştıran Çin Kültür Devrimi (bütün olumsuzluklarıyla birlikte) Sovyet sosyalizminin bürokratik yapısına karşı "devrimde devrim" heyecanını temsil ederek gerek Türkiye'de gerekse de dünyada sempati kazanmaktaydı.

Kısacası, 1960'lı yılların hem dünya genelinde hem de Türkiye tarihinde hegemonyanın çözülüş yılları olduğu söylenebilir: ABD'ye yönelik anti-emperyalist mücadele süreci aynı zamanda SSCB'nin ve Çin'in hegemonik yapısını da bozuyor, bu hegemonya çözülmesinin Türkiye'deki etkileri de hem geleneksel komünist, sosyalist akımların sarsılması, TKP hegemonyasının kırılması, hem de Kemalizmin, milliyetçiliğin hegemonyasının kırılması anlamlarına geliyordu. İşte Mahir Çayan'ın düşünsel yapısını ve etkilerini bütün bu

çerçeveden yola çıkarak değerlendirmek, buradaki süreklilik ve kopuş unsurlarını dikkate almak gerekmektedir.

Mahir Çayan ve Düşünsel Gelişimi

1946 doğumlu Mahir Çayan'ın 1972 yılında yoldaşlarıyla birlikte katledildiğini, dolayısıyla 26 yıllık bu ömrün esasen son iki yıllık döneminde yazdığı yazılarda ifadesini bulan görüşlerin (ve de pratiğin) sonradan "Mahir Çayan düşüncesi" diye adlandırılacak tezlerde damgasını taşıdığını ve bu iki yılın da Türkiye tarihinin hareketli dönemlerinden ve kanlı cuntalarından birine denk düştüğünü unutmamak gerekir. Esasen de siyasal bir hareketten, Türkiye Halk Kurtuluş Partisi ve Cephesi'nden (THKP-C) söz etmekteyiz. Ancak yine henüz kuruluş ve şekillenme evrelerindeyken (12 Mart 1971 cuntasının gelişiyle) mücadeleye başlamak durumunda kalmış ve hepitopu 15 aylık bir süre boyunca varlık göstermiş bu hareketin siyasal ve ideolojik yapılanmasının - kimi anılara bakarak- büyük oranda Mahir Çayan'ın zihinsel şekillenmesinin izini taşıdığını söylemek sanırım abartı olmaz. THKP-C'nin neredeyse bütün külliyatının Mahir Çayan'ın ürünü olduğu, hatta kimi parti ve genel komite üyelerinin bile bunların hepsinden haberdar olmadığı bilinmektedir. Bu nedenle de, Mahir Çayan düşüncesi derken THKP-C'yi ve bu arka planı da gözardı etmemek gerekir.

Mahir Çayan'a ait olduğu bilinen yazılar şunlardır: *Aren Oportünizminin Niteliği Üzerine, Revizyonizmin Keskin Kokusu I, Revizyonizmin Keskin Kokusu II, Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori, Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine, ASD'ye Açık Mektup, Yayın Politikamız, Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi, Kesintisiz Devrim I, Kesintisiz Devrim II-III.*[5]

THKP-C'nin kurucularından Mahir Çayan[6] devlet memuru bir ailenin çocuğu olarak 1946 yılında Samsun'da doğdu. İlköğrenimini İstanbul-Üsküdar'da tamamladıktan ve Haydarpaşa Lisesi'ni bitirdikten sonra 1963'te yılında İstanbul Üniversitesi Tıp ve Hukuk Fakültesini kazandı. 1964 yılında yeniden sınavlara girerek Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne geçti.

---

[5] Mahir Çayan'ın yazılarından yapılan alıntılarda kullanılan kaynak için bkz.: https://www.marxists.org/turkce/cayan/yayinlar/butun-yazilar.pdf

[6] Bu bölümdeki tarihsel ve olgusal bilgiler özellikle Mahir Çayan'ı ve dönemi konu edinmiş kaynaklardan derlenmiştir.

Bu dönemde Türkiye İşçi Partisi (TİP) doğrultusundaki Fikir Kulüpleri Federasyonu'na (FKF) bağlı Siyasal Bilimler Fakültesi (SBF) Fikir Kulübü'ne üye oldu. Aralık 1965'te FKF ikinci başkanı, 1966 başında da başkan seçildi. Nisan 1967'de başkanlığı düşürülünce bir süre gençlik hareketlerinden uzak kaldı. 1967 (ya da 1968) yılında iki aylık Fransa ve İngiltere gezisine çıktı, buralardaki sosyalist hareketlerin genel seyrini ve tartışmalarını izledi. Fransa'da bulunduğu süreçte Latin Amerika'daki gerilla hareketlerini izleyip etkilenerek silahlı devrim mücadelesinin gerekliliğine ilişkin yargıları pekişen Mahir Çayan TİP'in siyasi çizgisini "yasalcılık"la eleştirerek Türkiye'deki devrim sürecinin kendi özgül koşullarından doğacak bir silahlı mücadeleye gereksinimi olduğunu savunmaya başladı ve bu görüşe daha yakın duran *Türk Solu*'nda ve *Aydınlık Sosyalist Dergi*'de yazılarını yayımladı. 1968'deki 6. filo eylemlerine İzmir'de katılıp gözaltına alındı. Bu dönemde TİP içinde başlayan ve Mihri Belli'nin öncüsü olduğu MDD tartışmalarına katıldı. 1969 yılı Şubat ayında üç sayı yayımlanacak *Çıkış* adlı bir dergiyi yayıma hazırladı. Bu tartışma sürecinde TİP adına Zonguldak Ereğli'sinde çalışmalar yürütürken, bu gezi sırasında Sadun Aren ile TİP Senatörü Fatma İşmen'in tutumunu eleştirdi. Bu konudaki görüşlerini "Aren Oportünizminin Niteliği Üzerine" adı altında *Türk Solu* dergisinin 22 Temmuz 1969 tarihli 88. sayısında yayınladı. TİP'i ele geçirme mücadeleleri içinde yer alarak "oportünizme karşı şiddet kullanılması gerektiği" görüşünü savundu (sol içi şiddetin ilk örnekleri dönemin grupları arasında görülmeye başlar). TİP ele geçirilemese de bu dönemde Mahir Çayan ve arkadaşları dolayısıyla devrimci gençler Karadeniz bölgesinde birçok ilişki kurmuş oldu.

1969 başlarından itibaren militan bir politikayla aktif olarak ilgilenen ve aynı dönemde savunduğu Milli Demokratik Devrim görüşü doğrultusunda ideolojik çalışmalarını yoğunlaştıran Mahir Çayan, Kenan Somer'in *Emek* dergisinde yayınlanan "Devlet Devrim ve Lenin" ile "Devrim Nasıl Tanımlanmalı" başlıklı yazılarına *Türk Solu* dergisinde "Revizyonizmin Keskin Kokusu" adlı iki bölümlük yazıyla cevap verdi. İlk yazı derginin 12 Ağustos 1969 tarihli 91. sayısında, ikinci yazı ise 19 Ağustos 1969 tarihindeki 92. sayısında yayınlandı. "Barışçıl yollardan sosyalizme geçiş" tezlerinin eleştirildiği bu yazılar, aynı zamanda Mahir Çayan'ın dikkatinin Mao'nun tezlerinden Güney Amerika'daki gerilla hareketlerine doğru yöneldiğine de işaret etmekte, "Filipin tipi demokrasi"nin hüküm sürdüğü bu ülkelerde devrim yolunun silahlı gerilla hareketlerinden geçmekte olduğunu vurgulamaktadır (keza bu

yazısında "ünlü Marksist düşünür" diyerek Louis Althusser'e de atıfta bulunmuştur).

1968-1969 yılları gençliğin içinde bulunduğu militan sosyalizm akımının Kemalizmden ayrışmasının da dönümüdür. Mart 1968'de FKF yönetimine gelen Doğu Perinçek başkanlığındaki grup, sol-Kemalist cuntalarla teması sıkılaştırmak üzere Dev-Güç (Devrimci Güç Birliği) platformuna katılma kararı aldığında, Mihri Belli'nin de destek verdiği bu platform FKF tabanına ters düşmeye başlamıştır. Temmuz 1968'de Perinçek ekibini düşüren yeni yönetim, FKF'nin Dev-Güç'ten çekildiğini açıklarken, "emekçi sınıfların zaferi ancak bilinçli sınıf mücadeleleri yoluyla mümkündür", "köhneleşmiş, yozlaşmış sınıflarla uzlaşarak, anlaşarak, işbirliği yaparak zafere ulaşmayı düşünmek temelinden sosyalizme ters düşmektir" demektedir. Kopuşlar hızla birbirini izler. 1969 Ocak ayında FKF kurultayı ile TİP'ten tamamen kopulmuştur. Ardından, MDD içinde yer alan, ancak MDD'nin sol cunta arayışlarından hoşnutsuz olan gençlik kesimi, onları "maceracılık"la suçlayan ve "milli cephe" önerileriyle sol cuntacılığın aktif savunucusu durumundaki Doğu Perinçek ve arkadaşlarına 1969 Ekim'inde tavır aldığında, bu tarihteki kongreyle FKF, Türkiye Devrimci Gençlik Federasyonu'na (TDGF, kısa adıyla Dev-Genç) dönüşür. Böylece kitleselleşen Dev-Genç, TİP'in irtifa kaybettiği o dönemde solun en önemli ideolojik ve örgütsel odağı haline gelir. Yine bu kongrede Kemalizmden ayrışmanın seyri de hızlanır; "proletaryanın öncülüğünün objektif şartlarının olmadığı" yönündeki klasik MDD tezi "Kemalizm kuyrukçuluğu" olarak görülmüştür. Mahir Çayan, 9-10 Ekim 1969 tarihli bu kurultayda yaptığı uzun konuşmayla dikkatleri çeker. Bu tarih Mahir Çayan'ın teorik polemikleriyle politik bir önder ve teorisyen olarak öne çıktığı tarihtir. Ardından, MDD çizgisinin teorik yayın organı olarak 1968'te çıkmaya başlayan *Aydınlık Sosyalist Dergi*'de (ASD) baş gösteren ayrılık, proletaryanın öncülük koşullarının olmadığını savunan Doğu Perinçek grubunun 1970 Ocak ayında *Proleter Devrimci Aydınlık*'ı (PDA) çıkarmasına varınca yollar ayrılır. PDA Mao'cu referanslarını giderek güçlendirirken, "küçük burjuva anarşisti" saydıkları Latin Amerika tecrübelerine de iyice mesafelenirler. Diğer yandan, işçi direnişlerinin, grevlerin yaygınlaşmasıyla beraber 15-16 Haziran 1970 eylemleri, işçi sınıfının bir fail olarak hesaba katılabileceğini, bu durumun şehirlerin toplumsal devrimci potansiyelinin bir tezahürü olduğunu gösterirken, devrime dönük ilgi de Çin ve Vietnam'dan Latin Amerika tecrübelerine yönelir.

"Sağ Sapma, Devrimci Pratik ve Teori" adlı yazı Ocak 1970 tarihinde *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin 15. sayısında yayımlanır. Mahir Çayan'ın "eski tüfekler"le (TİP, PDA, Mihri Belli) giriştiği ideolojik-teorik mücadelede siyasi lider olarak öne çıktığı bir eleştiri yazısıdır bu. "Aybar-Aren, Küçükömer-Divitçioğlu oportünizmlerinin" teşhir edildiği bu yazıda "küçük burjuva" ideolojinin, "aydınların" ve "bürokrasi"nin toplumdaki geleneksel ağırlığı ile "Marksist çizgi" arasındaki geçişlerin ve ayrımların tarihselliği üzerinde duran Mahir Çayan, "Kemalistlerin" olası bir mücadelede hareketi yedekleme arzusunun elbette olabileceğine dikkat çekerek, bunu önlemeye vurgu yapar. MDD tezlerinde "köylülüğü" öne çıkartan görüşlerin eleştirisinin yanısıra, SSCB damgalı "kapitalist olmayan yol" tezlerindeki "cuntacı" yaklaşımların, keza Doğan Avcıoğlu'nun da eleştirildiği yazıda, PDA'nın bu tezlerle yakınlığı belirtilerek, "proletaryanın fiili öncülüğü" yerine "ideolojik öncülüğü"nün esas, "ana görev[in ise] işçi sınıfına sosyalist bilinç götürmek ve işçi kitlelerini öz örgütlerine kavuşturmak" olduğu ifade edilmiş, gerek iktidar bloku içindeki gerekse kitleler üzerindeki ideolojik etkileri bakımından hem Kemalizme hem de dine dikkat çekilmiştir.

Mahir Çayan'ın "Yeni Oportünizmin Niteliği Üzerine" yazısı Haziran 1970 tarihinde *Aydınlık Sosyalist Dergi*'nin 20. sayısında yayımlanmıştır. Bu yazı Şahin Alpay'ın bir yazısı üzerinden yine PDA'ya yönelik bir eleştiridir. "Bugünkü emperyalizmin III. genel bunalım dönemin[de]... [d]ünyanın 1/3'i sosyalisttir. Ezilen uluslar her geçen gün emperyalizme öldürücü yumruklar indirmektedir. Dünya sürekli altüst oluşlar içindedir. Artık dünya kapitalizmi son nefesini vermektedir" tespitinin ardından, "İdeolojik öncülük şudur; İşçi sınıfının çok zayıf olduğu yarı-sömürge ve yarı-feodal bir ülkede proletaryanın öz örgütünde yoksul köylülerin çoğunlukta olması ve bu örgütün işçi sınıfı adına Milli Demokratik Devrimde hegemonya kurmasıdır," diye belirtilmekte, "kültür devrimi" de burjuva devrimleriyle sosyalist devrim arasındaki oluş farkından yola çıkarak üstyapıda süreğen bir devrim çabası olarak yorumlanmaktadır.

ASD'deki yazılarıyla aslen yeni bir MDD'ci lider olma yönünde ilerleyen Mahir Çayan'ın 1970 yılının ortalarında kaleme aldığı "Yol Kavşağı" adlı yazı MDD'den kopuşun iyice gündemde olduğunun ifadesidir. TİP'in ardından önce PDA'yla, sonra da MDD'yle tüm bağlar kopartılır, "kemalist kisveli faşist bir cuntanın geleceği ve buna silahlı direniş geleneği yaratmak" gereği savunulur. 17-18 Ekim 1970'de düzenlenen TDGF kongresinde Mahir Çayan'ın

yaptığı dört saatlik konuşma bir "savaş örgütü"nün kurulma gerekliliğine yöneliktir. Bu konuşmada Mihri Belli ile olan ayrılıkların üstüne giden Mahir Çayan, MDD stratejisinin aslında bir "savaş stratejisi" olduğunu, bu savaşın "bir gençlik örgütü olan Dev-Genç tarafından" asla yürütülemeyeceğini, devrimin "savaş örgütünün önderliğinde, işçi-köylü ittifakı temelinde ve kırlardan kentlere doğru bir rota izleyece[ğini]" belirtir. Gizli bir örgütün, yani partinin ortaya çıkış amacını ve hedeflerini anlatan bu uzun konuşmada devrimi "profesyonel devrimciler"in ve "geniş işçi-köylü kitlesi"nin yapacağını; bir "düzen örgütü" değil, "savaş örgütü" olması gereken devrimci örgütün sınıfsal öneminin kitlelerle bağ kurdukça artacağını belirtir. Dolayısıyla bu örgüt, "Dev-Genç'ten üstün Marksist-Leninist bir savaş partisi" olmalıdır.

29-30 Ekim 1970'de Ankara'da TİP Genel Kurulu toplandığı sırada, bu kongreye katılmayan ve MDD görüşünü benimsemiş delegelerle, keza delege olmayan işçi ve öğrencilerle birlikte düzenlenen "Proleter Devrimcilerin Sohbet Toplantısı"ndan (ya da "Proleter Devrimci Kurultay"dan) sonra Mihri Belli ve grubuyla olan anlaşmazlık kopma noktasına gelir. Mahir Çayan, Yusuf Küpeli, Ertuğrul Kürkçü ve Münir Ramazan Aktolga imzasıyla yayınlanan *Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup* bu süreci noktalar. Ardından Türkiye Halk Kurtuluş Ordusu yandaşlarının (THKO'luların) da ayrılışıyla Dev-Genç'e tamamen hakim olunur. Bu mektup sözkonusu imzalarla birlikte 1971 yılının Ocak ayında Kurtuluş Yayınları'nın broşürü olarak yayınlanmıştır. Mihri Belli'yle aralarındaki görüş ayrılığını "devrim anlayışı", "çalışma tarzı", "örgüt anlayışı" şeklinde üç ana başlıkta belirttikten sonra, "sömürge ve yarı-sömürge ülkelerin solu içerisinde... 'legalite uğruna' mücadele ederek kendi özgücünün dışındaki güçlere, bel bağlayanlar"a karşı savunulan ideolojik çizginin "halk savaşı" olduğu, son duruşmanın kırlarda cereyan edeceği, fakat emperyalizmin üçüncü bunalım döneminin özelliklerinden ve de Türkiye'deki üretici güçlerin gelişme seviyesinden dolayı Türkiye devriminin, Vietnam, Çin, Küba devrimlerinden farklı ara aşamalarından geçerek zafere erişeceği yönündeki tespitler gelecekteki ideolojik şekillenmenin de hazırlığı olarak yorumlanabilir. Şehirleri temel almanın ve işçi sınıfının fiili önderliğini varsaymanın yanlış olduğu söylenerek, işçi sınıfının ideolojik önderliğini esas alan, kırlardan şehirlere yönelik halk savaşı stratejisi savunulur. Yasallık uğruna mücadele anlayışının eleştirisi, "milliyetçilik" ve "revizyonizmin" yanı sıra, "sağcılıkla" da ta-

nımlanan MDD'nin de içinde yer aldığı bütün bir TKP (ve Komintern) geleneğinin eleştirisidir esasen. Mihri Belli'nin savunduğu "devrimci milliyetçilikle proleter enternasyonalizminin çelişmeyeceği" fikrine karşı çıkarken, "küçük burjuva radikalizminin milliyetçiliğine değil yurtseverliğe" itibar etmek gerektiği, Kürt emekçi halkının mücadelesinin "misak-i milli sınırları içinde" çözülemeyeceği, "*ayrılma, özerklik, federasyon* vs. çözüm yollarının hangi şartlar altında ve ne zaman geçerli olabileceğini" gibi konuların ayrı bir yazıda ele alınacağı belirtilir. Keza örgütlenme anlayışında, partileşme sürecini sürüncemeye sokmakla eleştirilen Mihri Belli'nin "aşağıdan yukarıya demokratik inşa" fikrine karşı, yukarıdan aşağıya Leninist örgüt modeli savunulurken, partinin ilk aşamasında emekçi sınıflardan gelen gelmeyen ayrımı yapılmamasına, "profesyonel devrimci"ler örgütü olmasına yapılan vurgu da "Leninist" parti anlayışının ifadesi olur. Yine, Mihri Belli'nin karşısına "'eski tüfeklerin' pek ateş almadığı 1951-1960 dönemi de dahil olmak üzere, her dönemde yılmaz bir mücadele vermiş olan Türkiye'nin sınıfsal ilişki ve çelişkilerine ilişkin bizlere ışık tutacak, değerli teorik çalışmalar yapmış olan Hikmet Kıvılcımlı arkadaş"ın çıkartılması sosyalist gelenekle aradaki süreklilik ve kopuş noktalarına işaret etmektedir. "Proletarya yoldaşlığının dışında, feodal ve ataerkil ilişkilere yer yoktur" diyerek, Mihri Belli'nin şahsında "eski tüfeklerin" velayetçi tavrına meydan okunması, Çin'in ve SSCB'nin doktrinlerine ve otoritelerine tabi olmadan kendi yolunu çizme iradesinin ortaya konuşudur. Dolayısıyla, bu yazıda da öne çıkan yaklaşım, gerek dünyadaki gerekse de Türkiye'deki geleneksel ortodoks Marksist-Leninist çizginin sorun olarak görülen, görülebilecek yanları ve hegemonik tavırlar karşısında eleştirellik ile yine bu çizgi içinde kendine bir yer açma, buraya yerleşme çabasıdır; bu anlamda, kopma ve süreklilik hatları arasındaki gerilimli noktada ilerleme uğraşıdır. Ancak doğal bağlamı itibarıyla bu eleştiri bütün bir zihniyete yönelmemiş, sadece kimi görüngülerle sınırlı kalmıştır.

MDD içindeki tartışmalarla, parti ve teori konularıyla yakında ilgili olan THKP-C'nin müstakbel kadroları açısından *Aydınlık Sosyalist Dergi'ye Açık Mektup* broşürü "Mihri Belli ve onun temsil ettiği akımla bütün organik bağlar"ı kesen, yolları kesin olarak ayıran yeni bir çıkış olur. Dolayısıyla, 1971 Ocak'ında yeni bir kopuş yaşanmıştır.

ve THKP-C...

THKO'nun eylemlere başlamasıyla hızlanan süreçte, Aralık 1970'te kurulduğunda, THKP-C, siyasal çizgisinin ve eylem hattının radikalliğine rağmen, Dev-Genç ve Karadeniz bölgesi dışında, İzmir Aliağa'da Yapı İşçileri Sendikası dolayısıyla işçi-sendika ilişkilerine, özellikle hava kuvvetleri dolayısıyla 1970'li yıllarda hiçbir sol grubun sahip olamadığı bir ordu ilişkisine (2. THKP-C davasının 380 sanığının 132'si askerdi), keza entelektüel, sanatçı kesimleriyle ilişkilere sahip, ender rastlanır bir örgütsel yapıdır. Yine aynı dönemde THKP-C'nin 10 kişilik "Geçici Genel Komitesi" oluşturulmuştur. Mahir Çayan, örgütün genel komitesi tarafından Yusuf Küpeli ve Münir Ramazan Aktolga ile birlikte merkez komitesine getirilir (Çayan ve Küpeli SBF, Aktolga ODTÜ öğrencisiydi). Komite içinde yapılan görev bölüşümü sonucunda Mahir, THKP'nin siyasal ve ideolojik görüşlerinin biçimlenmesinden sorumlu olurken, Küpeli kitlelerle bağ ve askeri işlerden, Aktolga yayından sorumludur. Çayan *Kesintisiz Devrim I*'i, Küpeli *1965-1971 Türkiye'de Devrimci Mücadele ve Dev-Genç* broşürünü hazırlar, Aktolga hareketin yayın organı olan ve Mahir'in de yazdığı *Kurtuluş* dergisinden sorumludur.

"Yayın Politikamız" adlı yazı *Kurtuluş* dergisinin 15 Mart 1971 tarihli 1. sayısında yayınlanır. "Emperyalizmin işgali altında olan, dolayısıyla halk savaşının zorunlu bir durak olduğu ülkelerde sosyalistlerin temel mücadele metotları, politikleşmiş askeri savaş metodudur... kitleler, kitle organı, vs. ile bilinçlenmezler. Kitleler, savaş içinde, pratik içinde öncünün yakacağı kıvılcımla bilinçlenirler, örgütlenirler," ibareleri salt bir yayıncılık anlayışından uzak durmanın, "bilinçlendirme" yöntemlerinde "temel-tali" ayrımlarına vurgunun ifadesidir.

Yine aynı sayıda çıkan "Devrimde Sınıfların Mevzilenmesi" başlıklı yazı, halk savaşının zorunlu bir durak olduğu ülkelerin devrimci mücadelesinde köylülerin (devrimin tarım devrimi olmasından değil, kırların temel savaş alanı olmasından dolayı) temel güç, proletaryanın önder güç olduğunu, proletaryanın öncülüğünün niteliğinin ideolojik olduğunu saptadıktan sonra, şehirlerdeki mücadelenin küçümsenmemesini, düşmanın çok güçlü olduğu bu alanda sürdürülecek mücadelede tedhiş hareketinden, demokratik kitle hareketlerine kadar her çeşit mücadele metodunu kullanmak gerektiğini belirtir. Sosyalist gelenekle hesaplaşma da yine bu yazıda sürer: "Bunlar arasında Hikmet Kıvılcımlı'nın özel bir yeri vardır. Kıvılcımlı 20 yıla yakın hapislerde yatmış, siyasi irticaya karşı her dönemde doğru veya yanlış mücadele vermiş bir

kişidir. Fakat önerdiği çizgi sağ bir çizgidir, Leninist bir çizgi değildir. Buna rağmen Türkiye Sol'unda Doktor Kıvılcımlı'nın bir yeri vardır. Geçmişine saygılıyız. Nasıl anti-Leninist Rosa Luxemburg'un devrim tarihinde bir yeri varsa."

Mahir Çayan'ın önceki dergi yazıları genellikle TİP-MDD-PDA'ya yönelik sert, sekter bir polemik üslubundayken ve esasen devrim stratejisini tartışmaya yönelikken, Kurtuluş Yayınları'nın çıkardığı broşürlerde Marksist-Leninist gelenek içinde bir yer açma, Türkiye'ye özgü bir demokratik halk devrimi rotasını ve programını buraya yerleştirme çabası öne çıkmaktadır. Ancak polemik tavır hep sürmektedir. "Revizyonizmin uzun yıllar etkinliğini sürdürdüğü" bir "bataklık" olarak gördüğü ortam tam da bu TKP geleneği, statükocu ana akımdır. Sosyalist hareketin uluslararası hegemonyası açıktan hedef alınmamış olsa da dolaylı bağlantılarıyla bu isyan tavrından onlar da nasibini elbet alır. "Leninist parti anlayışı" savunulurken, TKP tarzı katı, bürokratik yapılardan uzaklaşılmış, "halk savaşı", "silahlı mücadele" gibi kavramlarla bağdaştırılmaya çalışılan bir parti ister istemez daha "gevşek" bir yapıya dönüşmüştür (böylelikle de bir sonraki dönemin -70'lerin ikinci yarısının- sol örgütlerinin kapısı açılmıştır).

Mahir Çayan daha sonra bu görüşlerini 1971 Nisan'ında yayımlanan *Kesintisiz Devrim I* adlı broşürde ayrıntılandıracaktır. Gerek Marx ve Engels döneminin kapitalizm koşullarında, gerekse de Lenin'in belirttiği emperyalizm döneminde ifade bulan evrim, devrim, çalışma tarzı, örgüt anlayışı gibi temalar bu broşürün ana konusu olup, geleneksel Marksist-Leninist çizgideki tezler sıralanmıştır.

THKP-C'nin tüzüğünü Münir Ramazan Aktolga ile birlikte hazırlayan Mahir Çayan aynı günlerde "İhtilalin Yolu" adlı 1 no'lu THKP-C bildirisini de kaleme alır. THKP-C her ne kadar kendini esasen bir parti olarak nitelemiş olsa da, gerek mücadele biçimi gerekse de yapısı itibarıyla onu geleneksel bir Komintern partisi olarak görmek mümkün değildir; daha ziyade Latin Amerika tarzındaki gerilla örgütlerinin yapılanmasıyla benzerlik gösterdiği, yine bu örgütlerin çoğu gibi uluslararası bir merkeze bağlılık sergilemediği söylenebilir.

THKP-C'lilerin ilk eylemi 12 Şubat 1971'deki Ankara Ziraat Bankası Küçükesat şubesi soygunudur. Yine 1971 yılı içinde Selamiçeşme Akbank (İstanbul), Erenköy Türk Ticaret Bankası (İstanbul) şubelerinin soyulması (17 Şubat'taki bu soygun teşebbüsü taksi şoförünün ölümüyle sonuçlanır), fabrikatör Mete

Has ve toprak ağası Talip Aksoy'un fidye karşılığı kaçırılması eylemleri gerçekleştirilir. Parasal ihtiyaçları karşılama yönündeki bu eylemlerin ardından "silahlı propaganda" olarak nitelenecek tek eylem Mahir Çayan'ın planlayıp uyguladığı iddia edilen 17 Mayıs 1971'de İsrail Başkonsolosu Efraim Elrom'un kaçırılması ve ardından öldürülmesi eylemidir (ki bu eylem yapılışı ve sonuçları bakımından gerek örgüt içinde gerekse de dışında epey tartışma konusu olmuştur). Ardından 29 Mayıs 1971'de İstanbul Maltepe'deki bir evde Mahir Çayan ile Hüseyin Cevahir devlet güçlerince kuşatılır; 52 saat süren kuşatmanın ardından Mahir Çayan yaralı ele geçerken Hüseyin Çevahir öldürülür. Bir süre hastanede yattıktan sonra TCK 146'dan dava açılan Mahir Çayan, duruşmanın savunma aşamasında 29 Kasım 1971'de Ziya Yılmaz, Cihan Alptekin, Ulaş Bardakçı ve Ömer Ayna ile birlikte Kartal-Maltepe Askeri Cezaevi'nden kaçar. Bir süre İstanbul'da kalan Mahir Çayan, bu süre içinde örgüt içinde başgösteren anlaşmazlığı tartışmak üzere 12 Aralık 1971'de Yusuf Küpeli ve Münir Aktolga ile görüşür. Ancak bu görüşmeden bir sonuç sağlanamaz ve Mahir Çayan hapiste oldukları süre içinde partinin çizilmiş olan stratejisini terk ettikleri gerekçesiyle Merkez Komitesi'ndeki bu iki arkadaşını suçlarken, Küpeli ve Aktolga da izlenen siyaseti yanlış bulduklarını, mevcut çizginin kitlelerden kopuk, narodnik bir çizgi olduğunu, özellikle işçi sınıfı içinde silahlı timler oluşturmak gerektiğini belirten 116 sayfalık bir broşür kaleme alır. Bu kesim 1972 Ocak'ında genel komite üyelerinin onayıyla THKP-C'den ihraç edilir. Dolayısıyla, 1972 Ocak ayında Küpeli-Aktolga grubundan kopuş Mahir Çayan'ın şahsi tarihinin de son siyasal kopuşu olacaktır.

Böylece THKP-C'nin örgütsel yapısı da kuruluşundan bir yıl sonra dağılırken bu durumun etkileri gerek kadrolar gerekse kitle ilişkileri üzerinde görülecektir. Ocak 1972'de İstanbul'dan Ankara'ya gelen Mahir Çayan, burada THKO'yla birlikte ortak bir eylemin yapılması konusunda görüş birliğine varınca Mart 1972'de Fatsa'ya geçerek THKO savaşçıları Deniz Gezmiş, Yusuf Aslan ve Hüseyin İnan'ın idamlarını önlemek için 26 Mart 1974'te Ünye'deki radar üssünde çalışan üç İngiliz teknisyenini kaçırırlar. İngilizlerle birlikte Niksar'ın Kızıldere köyüne gelen Mahir Çayan ve arkadaşları burada güvenlik güçleri tarafından açılan ateş sonucunda 30 Mart 1972'de öldürülür.

Sonuç itibarıyla, eylem hazırlıkları, yoğun takip, tutuklamalar, ölümler ve merkez komite düzeyinde bölünmeyle geçen THKP-C'nin ömrü 15 ay gibi kısa bir süreyi kapsamış olurken, sağ kalan kadroların, merkez komite ve genel ko-

mite içinde yer almış kesimin görüşü ise yenilginin bu "kitlelerden kopuk teori"den ileri geldiği yönündedir. Eski kadro ve ilişkiler 1970'li yılların hemen hemen bütün siyasi hareketlerinde yer alırken teorinin doğruluğunu savunmak daha alt düzeydeki militanlara, daha çok da yeni kuşak takipçilerine kalacaktır.[7]

Mahir Çayan'ın Görüşleri ve Yansıları

THKP-C'nin Türkiye sosyalist hareketi tarihindeki kalıcılığını sağlamış ve sonraki kuşakları derinden etkilemiş ana metin Mahir Çayan tarafından 1972 yılının Ocak-Şubat aylarındaki illegalite koşullarında kaleme alınmış olan, 1972-74 yılları arasında elle çoğaltılmış ve ilk kez 1974 yılında teksir edilerek yayınlanmış, daha sonraki yıllarda ise defalarca basılmış *Kesintisiz Devrim II - III* adlı broşürdür. Mahir Çayan'ın kaleme aldığı ve THKP-C'nin ideolojik, politik ve stratejik görüşlerini sistemli bir bütün olarak ortaya koyan ilk teorik metin olan bu son broşürle özdeşleşmiş olan THKP-C, aynı zamanda özellikle bu broşürdeki görüşler dolayısıyla çok spekülatif ve uç noktalarda yorumların, farklı anlayışların konusu olmuştur. Dolayısıyla, Mahir Çayan'ın ve THKP-C'nin görüşleri derken esasen bu broşür üzerinde durmak gerekmektedir.

Sınıflar mücadelesi keskinleşirken "devrimci-milliyetçi bir rotanın peşine" takılarak entelektüel gevezelikler yaşandığını, "yetişen genç devrimci kuşaklar[ın] da bu ortamda, bu ortamın ilişkileri içinde sosyalist gıdalarını aldı[klarını]" belirten Mahir Çayan, "Bu hareket revizyonizmin uzun yıllar etkin olduğu bir ortamda yeşermiş, gelişmiş ve güçlenmiştir. O yüzden işler ne kadar sıkı tutulursa tutulsun başlangıçta, şu veya bu ölçüde bu ortamın izlerini içinde taşıyacaktır. Tersini düşünmek idealizmdir. Bu kalıntılar, savaş içinde, savaşıla savaşıla atılacaktır," tespitiyle THKP-C'yi tarih içindeki yerine yerleştirerek, bundan böyle teorik yazıların masa başında değil, pratikten çıkan deney ve tecrübeler ışığında ifade edileceğini belirtmiştir. Devrim hareketini kısa süreli değil "on yılların mücadelesi" olarak gören Mahir Çayan açısından bu "teori" pratikle yoğrulup zenginleşecekken THKP-C deneyiminin kısa sürmüş olması gelecek kuşaktan takipçilerine böyle bir görevi de bırakmak anlamına geliyordu.

---

[7] Yenilgilerin salt askeri bir yenilgi olarak görüldüğü, henüz melankoliye yol açmadığı dönemdir. Nitekim 1974 sonrasının ilk şekillenmelerinde "Deniz, İbo, Çayan / Savaşa Devam" "Kızıldere Son Değil Savaş Sürüyor" gibi sloganlar "pasifizme" karşı genel bir "silahlı devrim cephesi" savunusudur.

Mahir Çayan, emperyalist dönemde tek ülkede devrimin olabileceği, ancak proletaryanın siyasi partisi olmadan proletarya devriminin olamayacağı, böyle bir partinin ideolojik, ekonomik-demokratik ve politik olmak üzere üç cephede birden savaşan, diyalektik ve tarihi materyalizm temelinde kurulmuş öncü müfreze olduğu saptamasında bulunur. "[G]eniş anlamda proleter devrimci bir örgüt" diye tanımlanan THKP-C de Türkiye'deki Marksist-Leninist geleneğe damgasını vurmuş olan "öncü parti" anlayışı içinde yer almış; "sınıfa bilinç taşımayı" kendi çizgisi içinde başat kabul etmiş; tüm benzerleri gibi, proletaryanın tek gerçek öncüsü, devrimin strateji ve ideolojisinin tek taşıyıcısı olduğunu iddia etmiş merkeziyetçi bir yapıdır. Böyle bir örgüt tarzı, proletaryanın "öncüye" duyduğu ihtiyacı karşılamak ve proletaryaya "sınıf bilincini götürmek" gibi ikili bir göreve cevap olarak "profesyonel devrimci"lik anlayışını benimser.

Mahir Çayan'a göre Türkiye, cumhuriyetin kuruluş dönemindeki "küçük burjuva diktatörlüğü"nden 1950'lerde oligarşik diktatörlüğe dönüşmüş; İkinci Dünya Savaşı sonrasında, "emperyalizmin üçüncü bunalım dönemi" diye adlandırılan dönemde emperyalizmin başvurduğu yeni sömürgeciliğin, dolayısıyla çarpık kapitalizmin egemen olduğu, ABD'nin (dönemin terminolojisinde mevcut kavramla) "gizli işgali" altındaki bir ülkedir. Egemen ittifak emperyalizmle işbirliği içindeki tekelci burjuvazi, tefeci-tüccarlar ve büyük toprak sahiplerinden oluşan bir "oligarşi"dir. Bu ittifakta baskın güç olan tekelci burjuvaziyle emperyalizm iç içe geçmiştir. İşçilerin ve emekçi kitlelerin demokratik hak ve özgürlüklerinin olmadığı bu dikta yönetimi "burjuva demokrasisi"yle alakasız "temsili demokrasi"yle, daha doğrusu "gizli faşizm"le icra edilmekte, ipin ucu kaçtığında ise bunun yerini "açık faşizm" almaktadır.

Lenin'e atıfla, emperyalizm döneminde bütün dünyada proleter devriminin objektif şartlarının var olduğunu hatırlatan Mahir Çayan "üçüncü bunalım dönemi"nde zaten anti-emperyalizmin doğrudan doğruya anti-kapitalizm anlamına geldiğini belirterek, MDD'nin aşamacılığına karşı, "geri-bıraktırılmış" ülkelerde proletaryanın tek bir süreç içinde ikili devrimci görevle karşı karşıya olduğunu, devrimin sadece iktidarın ele geçirilip altyapının düzenlenmesiyle bitmeyeceğini, üstyapıda da sınıflı toplumlara özgü çelişkiler ortadan kalkana kadar devam edeceğini (kültür ihtilâli) belirterek demokratik ve sosyalist dönüşümleri iç içe geçiren kesintisiz devrim perspektifini ortaya atar.

Geriye dönüp baktığımızda, "yarı feodal, yarı sömürge" gibi Çin'den ödünç alınma tespitlerdense "yeni sömürgecilik" kavramının[8] özellikle İkinci Dünya Savaşı sonrası ülkelerin gerçeklerine denk düştüğünü ve kapitalizmin sonraki evrimlerine açık bir tespit olduğunu; emperyalizmin "içsel bir olgu" olarak görülmesinin de ülkenin iç dinamiklerine ve sınıfsal çelişkilere yapılacak vurgu bakımından önem taşıdığını; "ulusalcı" yaklaşımları anlamsızlaştırdığını; ve günümüzün "küreselleşmiş" dünyasına uzanan sürecin nüvelerinin bu saptamada yer aldığını (ABD ekonomisinin militaristleşmesi, asker-sanayici kompleksi, vb.), dolayısıyla dünya kapitalizminin devinimini yakalayabilecek bir iktisadi-siyasal kavrayışın kapısını açtığını kabul etmek gerekir.

Keza oligarşi kavramının, özellikle yine İkinci Dünya Savaşı sonrasının Güney Amerika kıtasında yaygın olan aile diktatörlüklerini tanımlamakta kullanılırken 2000'lerin dünyasında neredeyse bütün dünyayı kapsayacak bir genişliğe eriştiği, günümüzde dünyanın egemenlerine, muktedirlerine ve zenginlerine kafa tutan, "biz yüzde doksan dokuzuz!" diyen hareketlerin referans argümanı olduğu,[9] dolayısıyla yeni bir canlılık edindiği saptanabilir. Diğer yandan Türkiye somutuna inersek, oligarşik bir yapıyı ya da bloku (farklı sınıf ittifakları çerçevesinde de olsa) hep görebileceğimiz gibi, bu kavramı salt iktisadi özelliklerle kurgulamayıp ideolojik, kültürel bir oligarşik hegemonya şeklinde nitelememiz de mümkündür (TC'nin kuruluşundan bu yana süren oligarşik yapının, iktisadi ittifakların ötesinde, "Beyaz Türk(çü)" ve/veya "islamcı", dönem dönem "Batıcı", dolayısıyla "Türk", "sünni", "erkek" bir iktidar bloku oluşturduğu söylenebilir).

Mahir Çayan'ın "Filipin tipi demokrasi", "gizli faşizm", "açık faşizm" gibi kavramlarla nitelediği oligarşinin yönetim şekli, nasıl nitelenirse nitelensin, o dönemin gelişmiş kapitalist ülkelerinde hakim olduğu varsayılan "burjuva demokrasisi"nden ayırt edici bir niteleme oluştururken, bugüne gelindiğinde bu ayrım noktasının "demokrasi"nin aleyhine büyük ölçüde ortadan kalktığı, küresel dünyadaki yönetim tarzlarının bol geçişli ve karma nitelikte olduğu, "faşizm"le "burjuva demokrasisi" denen kavramın birbirine pek de tezat olmadığı, hatta "demokrasi" kavramıyla kapitalizmin pek de özdeşleştirilebilir olmadığı görülebilir.

---

[8] "Yeni sömürgecilik" kavramı Ganalı devrimci Kwame Nkrumah'ın "Emperyalizmin son aşaması – Yeni Sömürgecilik" kitabıyla Türkçeye girmiştir (çeviri A. Sarıca, Gerçek Yayınları, 1966).

[9] Günümüzde dünya nüfusunun yüzde birinin toplam zenginliğin yüzde kırk altısına sahip olduğu istatistiki bir gerçek olarak belirtilmektedir.

Mahir Çayan'ın tespitlerine devam edersek, devlet aygıtının geçmişte olduğu gibi sadece ticari merkezlerle sınırlı kalmadığı bu dönemde "çok daha güçlü oligarşik devlet otoritesi" merkezi bir nitelik edinmiş, merkezi bir iktisadi pazar kurulmuş, "oligarşik devletin ordusu, polisi ve de her çeşit pasifikasyon ve propaganda araçları ülkenin her köşesinde egemenliğini" kurmuştur. Çarpık da olsa gelişen kapitalizm toplumsal üretimin artmasına yol açarak "nispi refah" sağlamıştır. İkinci Dünya Savaşı sonrasının bu ortamında, Mahir Çayan'a göre "halk kitlelerinin düzene karşı tepkisi ile oligarşi arasında suni bir denge" kurulmuştur. Bu tespit, aynı zamanda, devrimin koşullarının mevcut olduğuna, ancak suni denge yüzünden böylesi koşullarda görülebilecek kendiliğinden tepkilerin güçlenemediğine işaret etmektedir.

Che Guevara'nın "Gerilla Savaşı: Bir Yöntem" adlı 1963 tarihli makalesinde (ve/veya Regis Debray'nin *Devrimde Devrim* kitabında – çeviren R. Güngör, Toplum Yayınevi, 1967) yer alan "kararsız/istikrarsız denge" kavramından (bir ihtimal çeviri hatası sonucunda) Türkçeye geçen "suni denge" kavramı, oligarşik diktanın baskısını ve halkın tepkilerini veri almakta, diktanın maskesiz bir şekilde, yani gerici sınıfların baskıcı diktası olarak kendini gösterdiği durumda, sözkonusu kendiliğinden tepkilerin devrime yol açabileceği, iktidarın gerçek yüzünü gören kitlelerin devrimci öncünün saflarına katılacağı tespitine dayanmaktadır. Dolayısıyla, devrim güçlerinin yapması gereken şey silahlı şiddet kullanarak egemen güçleri maskelerini atmaya ve halka karşı baskı uygulamaya zorlamaktır. Mahir Çayan "suni denge" kavramını -muhtemelen Che Guevara'nın kavramlaştırmasından farklı olarak- salt askeri bir niteleme olarak değil, Türkiye'nin kendine özgü koşullarına bağlı sosyo-politik ve sosyo-psikolojik özelliklerle birlikte ele almaktadır. Devletin baskıcı ve ideolojik aygıtlarına, zora ve rıza üretimine dayalı bu yapının "nispi refah"tan destek aldığı, dünya kapitalizminin 1970'lere kadarki "sosyal devlet" politikalarının etkisi altındaki Türkiye için söylenebilirken, Mahir Çayan isyan geleneğinin yokluğunu Osmanlı'dan kalan bir mirasla, öncelikle Osmanlı feodalizminin Batı Avrupa feodalizminden farklı niteliğiyle, dolayısıyla köylülerde böyle bir geleneğin olmamasıyla, devletin "kerim devlet"ten "ceberrut devlet"e dönüşse bile "baba devlet" imajını korumasıyla, halkın koruyucusu ve hamisi olarak görülmesiyle açıklar (bu imaj - sözkonusu tarihe dek – ancak "I. Milli Kurtuluş Savaşı döneminde" "Kuvay-ı Milliye'nin başarılı eylemleri"yle yıkılabilmiştir der). Bu "baba devlet" algısı, "küçük-burjuvazinin en sol, en radikal

kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışı" olarak nitelediği Kemalizmin kurduğu cumhuriyetin ilk yıllarındaki "küçük-burjuva diktatörlüğü"nün paternalist-popülist politikalarıyla; keza çokpartili rejime geçişle birlikte başlayan "Filipin tipi demokrasicilik oyunu" döneminde de benzer popülist politikalarla iyice güçlenmiş, diğer yandan da her biçimiyle siyasal zorun, katliamların bütün bu cumhuriyet dönemi boyunca sürmesi de halkın düzene tepki geliştirmesini sağlamamış, tersine engellemiştir.[10] Oligarşik yönetimin gerek sınıf ittifakları bakımından gerekse de halk kitleleri karşısında kendini iyice tahkim ettiği bu ortam yine Mahir Çayan'ın tespitiyle pasifizmin, revizyonizmin bu ülkelerdeki maddi dayanağını teşkil etmektedir.

Burada "suni denge" kavramının somut bir toplumsal durumun ifadesi olduğunu, "bunca yoksulluk varken" ya da "bunca baskı varken" kitleler neden isyan etmez gibi haklı bir soruyu kavramsallaştırdığını kabul edebiliriz. Ancak, iktidar ile kitleler arasındaki bağın salt bir zor (ya da karşı-zor) durumuyla çözümlenemeyeceğini, rızadan arzuya, makro iktidarın mikro iktidarlara dağılımına ve güç sağlamasına (ve tersine) dek birçok faktörü dikkate almak gerektiğini görmek, dolayısıyla sorunu dar anlamda Leninist "bilinç aktarımı" teorisine indirgememek gerekir.

Mahir Çayan'ın düşüncesine geri döndüğümüzde, emperyalizmin bu üçüncü bunalım döneminde demokratik hak ve özgürlüklerin kullanılmasına oligarşi tarafından "izin" verilmediği, ordusu, polisi ve diğer güçleri ile emekçi kitlelere tam bir tenkil politikasının uygulandığı bütün geri bıraktırılmış ülkelerde klasik "kitle çalışması" ile ekonomik ve demokratik mücadeleyi politik mücadeleye dönüştürmek isteyen örgütlerin düşmanın askeri üstünlüğü ve baskısı karşısında güçsüzlüğe düşeceğini, giderek de iyice sağa kayacağını vurgulamaktadır. Devrim mücadelesi, silahlı propagandayı temel, öteki politik, ekonomik ve demokratik mücadele biçimlerini, bu temel mücadele biçimine tabi olarak ele alan "politikleşmiş askeri savaş stratejisi"yle verilebilecek-

[10] Bütün bu sınıf dengeleri ve çelişkileri içinde Kemalizmin ya da bir kesiminin ittifaklar içine dahil edilmesi, yıkılması istenen bir devletin kurucu sınıfını ve ideolojisini ittifaklar arasına katmak gibi bir yanılsamanın ürünü olarak görülebilir, ama diğer yanıyla, Türkiye'deki sosyalist hareketin çoğu zaman egemen blok içi çelişkilerle ayakta ve hayatta kalmış olmasını, dolayısıyla Kemalizmden liberallere, demokratlardan islamcılara uzanan geniş bir yelpazenin dönem dönem ittifak unsuru olarak görülmesini, destek alınıp destek olunmasını bu topraklardaki siyasal mücadelenin handikaplarından biri olarak da görmek gerekir.

tir ki buna da "öncü savaşı" denmektedir. Keza, "emperyalist hegemonya altındaki bütün geri-bıraktırılmış ülkelerde milli kriz, tam anlamı ile olgunlaşmış olmasa bile mevcuttur. Bu ise devrim durumunun sürekli olarak var olması, evrim ve devrim aşamalarının iç içe girmesi [bu tespitin Hikmet Kıvılcımlı esinli olduğu söylenebilir], bir başka deyişle silahlı eylemin objektif şartlarının mevcudiyeti demektir," tespitiyle de devrimin yolunu bu koşulların içine iyice yerleştirmektedir. "Gerilla savaşının devrimci politik amaçlarla, siyasi gerçekleri açıklama kampanyasının bir aracı olarak yürütülmesine, yani politik kitle mücadelesi olarak ele alınmasına Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi denir." Bu "öncü savaşı"yla oligarşinin pasifikasyon araçları etkisizleştirilecek, halkın devrimci partiye yönelmesi sağlanacaktır. "Kır ve şehir gerilla savaşı ile psikolojik ve yıpratma savaşını" içeren "silahlı propaganda, askeri değil politik mücadeledir. Ferdi değil, kitlevi mücadele biçimidir. Yani silahlı propaganda, pasifistlerin iddia ettiği gibi kesin olarak terörizm değildir. Bireysel terörizmden amaç ve biçim olarak farklıdır... Silahlı propaganda, her şeyden önce, günlük maişet derdi vs. içinde kaybolan, emperyalist yayınla şartlanmış, düzenin şu veya bu partisine 'umudunu' bağlamış kitlelerin dikkatini devrim hareketine çeker, uyuşturulmuş, pasifize edilmiş kitlelerde kıpırdanma yaratır."

"Gerilla savaşı" kavramının yerine "öncü savaşı" kavramını koyan Mahir Çayan ilk aşamayı "şehir gerillası" olarak belirtir. Şehir gerillası kavramı ilk kez, Ant Yayınları tarafından 1969 yılında Türkçede yayımlanan Douglas Bravo'nun *Milli Kurtuluş Cephesi* (çeviren Cemal Süreya) adlı kitabında kullanıldığında, dünyanın en önemli şehir gerilla örgütü olan Uruguay'daki Tupamaro'ların kitabı (*Tupamarolar*, Evren Yayınları, çeviren Mehmet Atilla, 1978) henüz Türkçede yayımlanmamıştı. 1970 yılı sonbaharında ise Carlos Marighella'nın *Şehir Gerillası* yayımlanır (çeviren K. Seyhanlı, Ant Yayınları). Mahir Çayan neden "şehir gerillası"yla mücadeleye başladıklarını, "savaşçı bir örgütün varlığını kitlelere duyurmanın şehirlerde daha olanaklı" olduğu saptamasıyla belirtirken, sübjektif neden olarak bir tür özeleştiride bulunur: "Silahlı propagandaya hazırlık döneminde işleri gevşek ele almamızdan, hem de silaha sarılmakta geç kalmamızdan dolayı, kır gerillası için gerekli teçhizat, tecrübe, mühimmat gibi maddi ve manevi ön koşullardan yoksunduk."

THKP-C esasen THKO'nun silahlı eylemlere başlamasının ardından şehir gerilla eylemlerine başlamıştır. Şehirli kitlelere, büyük ölçüde de entelektüel,

öğrenci kesimlerine, genel anlamda sol görüşlü insanlara hitap eden ya da etmesi düşünülen "şehir gerillası", örneğin bir "kır gerillası"nın büyük ölçüde askeri nitelikteki mücadelesinden, "çatışma, baskın" gibi eylemlerinden farklı nitelikte olup, tam da Mahir Çayan'ın belirttiği gibi "propaganda" faaliyetini öne çıkarmaya elverişlidir. Ancak çok daha fazla "seçiciliği", çok daha çetrefil bir düşünsel ve pratik süreci gerektiren bu özellik, sürdürülmesi son derece güç ve incelik isteyen siyasal-etik bir çizgiye denk düşer. Bu tür örgütlerin dar yapısı, "kadro kalitesi"nin önemi, varlığını -kendine ihanet etmeden- uzun süre sürdürmenin güçlüğü ve gerilimi bu durumun sonucudur (keza, hayatta kalabilmek için ağırlıklı olarak banka soygunlarına yönelmek, böyle bir kısır döngü içerisinde asıl hedeflerine yeterince odaklanamamak bu tür örgütlerin "yazgısı" olarak görülebilir). Nitekim böyle bir çizginin dünyadaki en önemli örneğini oluşturmuş Uruguay'daki Tupamarolar gerçek anlamda silah kullanmaya başladıkları andan itibaren kitle desteğini de yitirmeye başlamışlardır. Keza THKP-C'nin de "silahlı propaganda" olarak nitelenebilecek tek bir eylemlerinin bulunduğunu, bunun da sayısız tartışmanın konusu olurken sonuçları bakımından yıkıcı olduğunu, Elrom eyleminin örgütün gücünü değil güçsüzlüğünü ortaya koyduğunu, bir iki hafta içinde ortada örgüte dair pek bir şey kalmadığını söyleyebiliriz.

"... [B]eş-altı tane devrimci askeri eylem, (propagandası yapılmamasına rağmen) kitlelerde derin bir şaşkınlık ve sempati yaratmıştır. Latin Amerika ülkeleri de dahil olmak üzere hiçbir geri-bıraktırılmış ülkede, henüz mayalanma aşamasında olan bir gerilla mücadelesi, kitlelerin üzerinde bu kadar etkili ve prestijli olmamıştır," diyen Mahir Çayan, muhtemeldir ki sadece THKP-C'nin değil THKO'nun eylemlerini de kast etmekteydi. Türkiye tarihinde ilk kez yaşayan Marksist-Leninist silahlı mücadele deneyiminde – bu iki örgüte ait - şehir ve kır gerillası kapsamına girebilecek faaliyetler aslında son derece sınırlıydı: birkaç banka soygunu, bir işadamı ile bir çocuğun fidye amaçlı kaçırılması, Ankara'da önce bir, sonra dört Amerikalı askerin kaçırılması, birkaç bombalama, İsrail'in İstanbul başkonsolosunun kaçırılıp öldürülmesi, Ünye'de dört İngiliz teknisyenin kaçırılması ve Ankara'da jandarma genel komutanının kaçırılma teşebbüsü; kır gerillası ise 1971 Mart-Nisan aylarında Nurhak yöresine çıkan THKO militanlarının haziran başındaki ilk silahlı çatışmasıyla ve katledilmeleriyle sona erer.

Sivil faşistlerin saldırıları karşısında zorunlu olarak gündeme gelen silahlı özsavunmadan farklı olarak iradi bir silahlı mücadele yolunu seçen ve bunu

da "silahlı propaganda" olarak adlandıran Mahir Çayan'ın "faşizme erken doğum yaptırmak" dediği süreç, bunca sınırlı zaman diliminde düşmanı "istemediği" alanda mücadeleye çekme yeteneğini elbette gösterememiş, sonuç itibarıyla hem örgütsel yapı hem de genel olarak sol hareket ve düşünce ezilmiştir.

Silahlı propaganda yoluyla devlet şiddetini provoke etmenin devletle halk arasındaki bağı kopartacağı fikri devlet mekanizmasının henüz yeterince merkezileşmediği, tüm aygıtlarla donanmadığı dönem ya da yerlerde görülebilmişse de, ideolojik, kültürel rıza aygıtlarının okuldan kitle iletişim araçlarına, spordan gündelikleşmiş kapitalist yaşam tarzına (tüketim ve gösteriye) dek uzandığı, ırkçı, ayrımcı, ötekileştirici kültürel şekillenmenin bireysel hayatlara sirayet ettiği koşullarda ham bir hayal olarak kalabilir (burjuvazinin "gerçek yüzünün" ortaya çıkmasının, açık şiddete başvurmasının geniş bir "halk cephesi"ne yol açacağı yanılsaması, tam tersinin, yani iktidar saflarının genişlediğinin görülmesine engel olmuştur).

Silahlı propaganda Mahir Çayan'da somut olarak tanımlanabilmiş değildir. Silahlı eylemden farklı olduğu, silahlı eyleme indirgenemeyecek biçimde onu içerdiği belirtilirken silahlı propagandadaki fazlanın ne olduğu tam olarak belirginleştirilemez. Mahir Çayan silahlı propagandanın askeri değil politik bir mücadele biçimi olduğunu vurgularken, esasında siyasi gerçeklerin açıklanmasında geleneksel Leninist teorideki partinin yayın organına yüklenen işlevi silahlı propagandaya yüklemekte, bu yönüyle de silahlı eylemi kullanan fakat buna indirgenemeyecek stratejik bir yöntemden söz etmiş olmaktadır. Bir yandan üstü örtülü, gizlenmiş siyasi gerçekler açığa çıkartılacak, böylece kitleler "bilinçlenecek", diğer yandan da kitleleri sarsarak merkezi otoritenin aslında göründüğü kadar güçlü olmadığını gösterecektir. Siyasi gerçeklerin açıklanması ve kitlelerin sarsılması amacını taşıyan silahlı propaganda, temel mücadele biçimi olarak ilkin kitleleri sahte bir (hukuksal) hakikat rejiminden kurtarmaya ve özgürleştirmeye yönelir. Silahlı propagandanın amacı ne bir karşışiddet ne de (Sovyetik tarzdaki ayaklanmada görülen) nihai darbe ya da (yeni bir topluma) ebeliktir. Silahlı propaganda çizgisinde silahın rolünün daha ziyade simgesel boyutta olduğu, uzun vadeli ve karmaşık bir sürecin parçası olarak görüldüğü, "siyasi gerçekleri açıklama" amacı güttüğü, dolayısıyla propagandif etki taşıdığı söylenebilir. Burada "düşmanı" yenmekten ziyade yenilebilir olduğunu göstermek, isyan edilebilir olduğunu "kitlelere" anlatmak

öne çıkmakta, eyleme bir tür katalizörlük işlevi atfedilmekte, hatta bir tür dünyevi adalet arayışının yine simgesel boyuttaki ifadesi olarak görülmektedir.

Şiddet, hukuk ve adalet kavramıyla ilintilidir: ya kurumsal olarak devlet eliyle örgütlenmiş olup kurucu ve koruyucu olarak mevcut hukukla adaleti sürdürmeye yöneliktir ya da bu iki kavramın işlemediği varsayımını esas alır. Devlet şiddetinin karşısında konumlanan devrimci bir gücün devlet şiddetinin failleri ve "işbirlikçiler"iyle giriştiği güç karşılaşması, teorik düzeyde, "sözleşme" ve "meşru şiddet tekeli" kavramsallaştırmalarına, dolayısıyla hukuksal boyuta sert bir karşı koyuş, bir tür özgürleşme süreci olarak görülebilir. "Maske düşürmek", örneğin sosyal-demokrat, liberal görünümün ardındaki faşizmi, asla yok olmayan ancak biçim değiştiren, maskelenen faşizmi ortaya sermek bu tür bir mücadele hattının ana eksenidir. Egemene karşı politik mücadelede şiddete başvurma zorunluluğu, egemenin tesis ettiği tüm tahakküm mekanizmalarını yıkmanın ancak karşı bir şiddet eliyle gerçekleştirilebileceği öngörüsünden kaynaklanır, dolayısıyla burada örgütün şiddeti bir tür ikâmeci anlayış içinde ezilenin ezene uyguladığı şiddet olarak anlaşılır ve böyle anlatılır; bu da devrimci şiddete bir anlamda meşruluk ve de zorunluluk sağlayıcı faktör olur (ilk silahı çeken her zaman için egemenlerdir). Ancak, öznenin yeniden oluşumunun, kendini gerçekleştirmesinin, kimliğini, onurunu kazanmasının yolu olarak görülebilecek böylesi bir süreçte kölenin efendiye dönüşme ihtimali olduğunu, hele ki amaç-araç ilişkisi ("yanlış" araçlarla "doğru" amaçlara varılamayacağı gerçeği) dikkate alınmadığında bu ihtimalin fazlasıyla öne çıkabileceğini asla gözardı etmemek gerekir.

1960'ların ve 1970'lerin dünyasında "devrimci şiddet"in yerine bakıldığında, bir yanda, "sömürge", "yarı-sömürge" olarak nitelenen ülkelerdeki "ulusal kurtuluş mücadeleleri"nde geleneksel askeri yöntemlerle (gerilla savaşıyla başlayıp "halk ordusu"na evrilen) -THKP-C'nin deyişiyle- "klasik halk savaşı" çizgisi; diğer yanda özellikle 1968 hareketlerinin sonrasında Batı Avrupa, ABD ve Japonya'da görülen silahlı örgüt pratikleri;[11] ve ağırlıklı olarak Latin Amerika'da deneyimlenen şehir ve kır gerillası faaliyetleri görülür. Dolayısıyla bu dönemde dünya ve Türkiye devrimci hareketinin pratiğinde yaygın bir olgu olarak görülen silahlı mücadelenin -özellikle de yukarda belirtilen

---

[11] Özellikle İtalya, Almanya, Japonya İkinci Dünya Savaşı döneminde faşizm yaşamış ülkeler olma sıfatıyla, bu faşizmin aslında şu ya da bu biçimde sürüyor olmasına tepki gösteren genç kuşakların eylemlerine sahne olmuş ülkelerdir.

ikinci ve üçüncü örneklerin-, dar anlamda etnik-milliyetçi-mafyatik biçimlerden farklı bir nitelik taşıdığı; genel anlamda Marksist bir söyleme dayanmakla birlikte, fiiliyatta Ortodoks Marksist düşünme ve davranma kalıplarını, bloklar-arası denge teorilerini aşan bir pratik ve eğilim içinde olduğu; her ne kadar silahlı mücadeleyi iktidar perspektifinin bir aracı, yardımcısı olarak görse de, silahlı mücadeleyi başlı başına etik bir değer haline getirdiği, kendi varoluşuyla, duruşuyla yetindiği de söylenebilir. O yıllarda geleneksel Marksist çizgilerin, onca yaygınlıkları içinde, politikayla ilişkileri, iktidar karşısındaki konumları, gündelik hayat içindeki yerleri dikkate alındığında, silahlı mücadele pratiğinin farklı bir hayat tarzının, sistemle ilişki ya da ilişkisizliğin "başka" bir şekilde kurulma ihtimalinin ifadesi olduğunu görmek mümkündür. "Silahı" kalıcılaştırmak, fetişleştirmek yerine, böyle bir mücadeleyi, başka perspektiflere geçme ihtimali sağlamış (ya da sağlayamamış) önemli bir deneyim olarak görmek, bu tür hareketlerin böyle bir ihtimale geleneksel-ortodoks akımlardan daha yatkın olduğunu kabul etmek gerekir.

Bu perspektif ışığında THKP-C, her şeye rağmen, gerek TİP ve MDD'yle, gerekse de diğer Kemalist ve cuntacı oluşumlarla, keza SBKP ve ÇKP referanslı akımlarla yolunu ayırma ve bunu radikal bir çıkışla açık seçik gösterme iradesinin ifadesi olarak tarihe geçmiştir. Silahlı mücadeleye verilen öneme rağmen, belki de tam da "şehir gerillası"nın öne çıkarılmasının sonucu olarak şehirli ve entelektüel kesimlere hitap yeteneği THKP-C'yi gizli bir silahlı örgütten beklenemeyecek kadar geniş kesimlerle bağ içine sokabilmiştir. Stalinci Marksizmden Mao'ya, Fidel Castro ve Che Guevara'dan Carlos Marighella'ya, Mihri Belli veya Doğan Avcıoğlu'ndan Hikmet Kıvılcımlı'ya dek yan yana getirilmesi kimi zaman güç bir eklektizmin izini taşımış; dar örgütsel sekterliğin kapısını aralarken koptuğu bütün hareketlerin izlerini de içinde barındırmış; özgül bir terminoloji ve kavramsal yapı içinde yeni ve zengin bir deneyim yaratmayı amaç edinmiş; özellikle "halk"ı çelişik niteliğiyle kavramaya, hem sistemden umudunu kesmiş hem de sisteme bel bağlayan haliyle anlamaya çalışmış; o döneme kadar egemenliğini korumuş TKP (ve Komintern) geleneğine tavır alırken bu gelenek içinde kendine yer açmaya çalışmış; bu topraklardaki kimi ilklerin başlatıcısı olmuş THKP-C özellikle 1970'lerin ikinci yarısında hızla çoğalan örgüt ve gruplar arasında (ortodoks bir silahlı propaganda çizgisini savunanlardan kitlesel mücadeleyi ve özsavunmayı esas alan hareketlere

dek) yaygın olarak referans değerini korumuş bir örgüt olarak kalacaktır. Ancak özellikle 1970'lerin ikinci yarısındaki etkileriyle bakıldığında, THKP-C'nin arzulamadığını varsayabileceğimiz bir rotanın şekillendiği, "silahlı mücadele"nin üstlenilemeyen siyasi görevler karşısında bir tür ileriye doğru kaçış işlevini hep görerek siyasal alanı (düşünce, tartışma, demokrasi alanını) giderek daralttığı, toplumun en "ileri" kesimlerindense en "geri" kültürel kesimlerine hitap etmenin, liderlik ve eylem kültünün yolunu açtığı, (devletin vahşetinin hep ortada olduğu bu ülkede) ölümlerle, kahramanlık, direniş, dayanışma örnekleriyle kendini var kılmaya çalışarak silahı (dolayısıyla siyaseti) - ne yazık ki ya da kaçınılmazcasına- tartışma dışı tuttuğu görülecektir.

2000'li yılların ilk çeyreğini tamamlamakta olan günümüzden geriye doğru baktığımızda, 1960'lı, 1970'li yılların yaygın özelliği olarak genel anlamda ortak bir "proletarya diktatörlüğü" anlayışını benimseyerek, bunu da egemen bir çizgi olarak Marksizm-Leninizm (Stalinizm-Mao Zedung düşüncesi...) etrafında şekillendirerek devrim yapmak için örgüt kurmanın, kendini diğerlerinden ayırmak için az çok farklı bir çizgi, düşünce ve eylem projesi (dünya ve ülke tahlili, devrim örgütü ve yolu...) kurmaya çalışarak kendini tanıtmaya, varlık sürdürmeye çalışmanın, diğer örgüt ve yapıları ise ihanetle, sapmayla suçlamanın, tek doğru çizginin sürdürücüsü olma iddiasını taşımanın ("sol içi çatışma"nın yaygınlığı da bu anlayışın bir uzantısıdır) ve kitlelere de –ister gazete yoluyla isterse de silahlı eylemle– dışardan bilinç aktarma çabasının bugünün gerçekliğinde pek bir anlam taşımadığı; artık dar anlamda örgütlerin kurulmadığı, herkesin her alandaki (çevreden politikaya, kimlikten sağlığa, eğitimden sanata, iş güvencesinden şehirleşmeye...) sorunlar etrafında doğrudan bir örgütlülüğe ve hareketliliğe girdiği; temsiliyet ve ikâmecilik türü politikaların çöktüğü; mücadele biçimlerinin her alana ve ortama göre son derece karmaşık, çelişik ve yaratıcı nitelikler edindiği, bütün bu çeşitliliğin birbirine zıt değil, tamamlayıcı olduğu; merkezi devlet aygıtını ve kapitalist iktisadı sarsan "yeni-gerilla" hareketleri bütününün, "foko"ların herkesin kendi bulunduğu alandan, kendi somut sorunlarından, kendi görüş alanlarından yürüttüğü bireysel ya da toplu spesifik mücadelelerden geçtiği; aşkınlaştıkça, kapsayıcılaştıkça etkisini artıracak, "gerilla"dan "ordu"ya dönüşecek bu yeni muhalefet hareketlerinin –gezegenin ve insanlığın ömrü izin verirse– bize yeni isyan ve başkaldırı imkânları sunacağı; bütün bu perspektif değişimi içinde THKP-C'yi o dönemki çizgisiyle savunmaya kalkışmaktansa o dönemde ya-

rattığı dönüşüm gücüyle örnek almak gerektiği, THKP-C'nin süreklilik ve kopuş çizgisindeki gerilimde durabilme, hem egemen toplumsal yapının hem de egemen sol çizgilerin statükosunu sarsabilme cesaretiyle örnek olduğu söylenebilir.

Kendini tamamen politik bir terminoloji ve eylem içinde ifade etmiş olmakla birlikte, radikalliği, uzlaşmazlığı, pazarlıksızlığıyla, vakitsiz dünyaya gelmiş, geniş etkilerdense bu süreci yaşayan bireylerdeki etkisiyle geçip gitmiş bir kuyruklu yıldızın izi gibi, parlak bir güneş gibi görülebilecek, mite, efsaneye dönüşme ihtimali yüksek bu tür hareketlerin tekrarlanamazlığı ama ışığının belli belirsiz hep kalışı, kendini hatırlatışı, tıpkı kendi başlangıcı gibi beklenmedik bir anda, beklenmedik bir yerde ortaya çıkabilir olması, gözümüzü ufka dikmemize, dolayısıyla komünist-anarşist ütopyaya o dönemin ve o insanların gözüyle de yeniden bakabilmemize imkân tanır, bize sunduğu palimpsest bir tür çoğul bellektir, kahramanlık retoriğine bulaşmadan devralabileceğimiz, kolektif deneyimlerle bireysel yazgıları bu palimpsest üzerinde çakıştırabileceğimiz bir bellektir.

MAHİR VE MAHİR'DEN DAHA FAZLASI

M.Ender Öndeş

"Budapeşte gazetelerinden biri, kederli bir sima ve görünüşte
sorumsuz olarak nitelediği Che Guevara'yı eleştiriyor,
eylem karşısında pratik bir tutum benimseyen Şili partisinin
Marksçı davranışını ise övüyor. Salt bu alçakların,
her posta bürünebilen uşakların maskelerini alaşağı
edebilmek ve tükürdüklerini yalatmak için,
iktidara gelmek isterdim."
Che Guevara, *Bolivya Günlüğü*,
8 Eylül 1967. (Katledilmesinden bir ay önce.)

Benim kuşağım ve belki bir sonrakiler hatırlayacaktır; İstanbul'da, sosyalist dergi işleriyle uğraşan herkesin yolu bir dönem Aksaray-Laleli hattından geçmiştir. Biraz kiralar ucuz olduğundan belki, bilemiyorum ama özellikle 90'lı yıllar boyunca bu neredeyse bir gelenek gibiydi. Benim yaşamının bir bölümü de orada geçti. Sık sık adı değişen dergi bürosunun (Sosyalist Barikat) içinde çok güzel, çok sevinçli şeyler yaşadım ama dışı hiç öyle değildi. Uzun yıllarımı cezaevinde geçirdikten sonra, 1991 sonrasında semte ilk adım attığımda, karşılaştığım şey korkunç acı vericiydi. Reel sosyalist ülkeler birbiri ardına çöktüğünde henüz cezaevindeydim; uzaktan bir gözlemdi o ve daha çok haberleri izleyip olup biteni anlamaya dayanıyordu. Aksaray-Laleli'de gördüklerim ise dehşet vericiydi; köşe başlarındaki gencecik reel sosyalist ülke yurttaşı kadınlar,

Langa'ya doğru bir sokaktaki 'amele pazarı'nda her yaklaşan kamyonete doğru seyirtip 'ne iş olursa olsun' çalışmaya razı olduğunu yarım yamalak anlatmaya çalışan Kırgızlar, Ukraynalılar, Moldavyalılar... Her şey, çok ama çok acıydı.

Acı kavramı önemlidir. Her bir şeyi diyalektik marifetiyle tıkır tıkır açıklayıp kafasını rahatlatan rasyonalite manyakları vardır; olabilir. 70 yıllık emeğimizin yıkıntılarının altında kalarak hiç ama hiç hak etmedikleri zilleti yaşayan insanlara bakıp, içinden "layığınızı buldunuz, aha gördünüz şimdi ananızın örekesini" diye çemkirenler de vardır; olabilir. Çokbilmiş bir eda ile "E, zaten yanlış şeylerdi bunlar canım, iyi oldu yıkıldığı" diyen iki kere rafine sosyalistlerimiz zaten pek meşhurdur; onlara da eyvallah. Ama acı, yine de acı olarak kalır. Bir yüzyıl boyunca milyonlarca insanın muazzam iradesiyle yaratılmış olan, sevsek de sevmesek de, övsek de dövsek de sonuçta bizim olan o büyük varlığın, varlığın kendisinden öte böylece ortaya çıkmış olan o kocaman şansın ve ihtimalin böylece heba edilmiş olmasından acı duymamak, bunun sonuçlarına vücutlarını satarak katlanan insanlara bakarken gözyaşı dökmemiş olmak, -naçizane kendi adıma konuşmak isterim- alçaklıktır.

Daha sonraki yıllarda da bu yürek ağrısı hiç yakamı bırakmadı. Bu arada, bütün o süreçler boyunca reel sosyalist ülkeler kampındaki partileri/politikaları kör bir dogmatizmle alkışlayan, bu ülkelerdeki partiler/liderler her ne hikmet yumurtlasa onaylayan insanlar ve yapılara karşı duyduğum öfke, zaman içerisinde biraz zayıfladı. Sonuçta bu, aslında şöyle ya da böyle hepimizin sorumluluğuydu. İnsanlığın bu büyük hamlesinin çöküşle sonuçlanmasından, elbette bunu engelleyecek devrimci performansı gösterememiş olan biz, *hepimiz* sorumluyduk.

* * *

Yalnızca acı ve öfke değil ama... Aynı yıllarda kafamın bir yerinde hep, "bu olmalı mıydı", "bunu yaşamaya mecbur muyduk" soruları da dolanıp durdu. Bir yandan gündelik devrimci görevlerimi yerine getirmeye çalışırken, diğer yandan da geçen, geçmekte olan yüzyılın bu muazzam kalkışmasının böyle bir hüsrana uğramasının zorunlu olup olmadığını, daha da önemlisi, başka bir yoldan gidilseydi eğer, varılması mümkün o ufkun nasıl bir şey olduğunu hayal etmeye çalıştım.

Şöyle yapabiliriz belki: Şimdi, şu anda, lütfen biraz durun mesela, okumaya ara verip gidin ve 70'li yıllara ait bir dünya haritasını bulup önünüze koyun. Bakın oraya! Elinize kırmızı bir kalem alıp önce aralarındaki çelişkilere rağmen

toplamda reel sosyalist blok içerisinde görülen ülkelerin üstünü kırmızıyla boyayın. Sonra, sarı bir kalem alın elinize ve o süreçlerde reel sosyalizmin varlığından kaynaklanan denge halinde "ortalarda bir yerde" durumu idare eden ülkeleri sayın, ki onlar kendilerini o dönem 'bloksuz ülkeler' filan gibi adlarla tanımlardı, işte onların üstünü de sarıya boyayın. Ve nihayet sonunda, emperyalist kampın ülkelerinin üstüne de siyaha boyayın, ki aslında onlar bile tam olarak tek renk sayılmazlardı o dönem ya, neyse.

Ve sonra, durup, önünüzdeki neredeyse dünyanın üçte birini oluşturan kırmızı bölgenin sahip olduğu maddi kaynakları (enerjiden hammaddelere ve insan kaynaklarına kadar) ve sosyal/kültürel/entelektüel kaynakları hesaplayın. Ekim'den, 1920'lerin açlık günlerinden filan söz etmiyorum; daha sonra ortaya çıkan muazzam büyüklükteki, kuşatılamaz, ambargolarla, vs... çökertilemez bir büyüklük ve zenginlikten söz ediyorum. Böyle muhteşem bir maddi-manevi zenginliğin yeni bir insan uygarlığına varma yolunda yarattığı şansın, netice olarak bugüne, yeni türden bir Ortaçağ'a gelip dayanması, aklın alacağı iş midir?

Durun ve son 20-30 yılda dünyanın yaşadıklarını, savaşları, iklim yıkımını, milyonlarca insanın sınır boylarında, teknelerde son bulan hayatlarını ve bütün diğer şeyleri düşünün lütfen. Mecbur muyduk bunları yaşamaya? Başka bir yoldan, doğru bir sosyalizm yolundan yürümüş olsaydık, -ki o zaman elinizdeki haritanın kırmızı bölgeleri göz kamaştıracak büyüklükte olurdu- bütün bu kaosu yaşar mıydık?

Kaçan balık büyük olur, değil mi? Evet, öyledir ama bu kez kaçan şey hakikaten büyüktü. Az önce sözünü ettiğim haritaya bakan herkes, ne kadar büyük bir şansın tepildiğini acıyla görecektir.

* * *

Mahir, işte tam da buralarda bir yerde duruyor benim kafamda. Bu yazının dar çerçevesinde elbette reel sosyalizm deneyiminin başarısızlığının bütün sebeplerini ve yeni bir sosyalizm kavrayışının ayrıntılarını tartışmak niyetinde değilim. Bu tartışmalar, bence eksik de olsa çokça yapıldı, yapılıyor. Ancak ben, yüz yıllık emeğimizin heba edilmesinin en temel sebebinin, 'sebeplerin sebebi'nin, haritadaki 'kırmızı bölgeleri' artırarak bir dünya devrimi aşamasına taşıma kapasitesine değilse de önsel imkânlarına sahip olan 1960-70'lerin muazzam devrimci hamlesinin kesintiye uğraması olduğunu düşünüyorum. Bunu yaparken, elbette 1920'lerden 40'lara, 50'lere gelen süreçleri ve sorunları, ağır

ideolojik/politik yanlışları, vb. yok saymıyorum; ancak 1960 itibarıyla bütün bunlara rağmen ortaya bir dönüştürücü imkân çıktığını, daha doğrusu bu yeni dalganın geçmişin bütün kirini temizleyebilecek bir ufku yarattığını, kesintinin bu yüzden ağır olduğunu söylüyorum.

Dalga ve kesinti derken, şüphesiz öncelikli olarak Che'yi anmak geçiyor. Kişi olarak değil, Che'nin kendisini de aşan bir olgu olarak Che'den söz ediyorum. Che'nin sadece kahraman bir gerilla olmadığını, onun yolunun, daha doğrusu onun şahsında simgelenen ve tam da dünyanın birçok köşesinde kendisine zemin bulmaya başlarken kesintiye uğrayan yolun, dünya devrimi, devrimci enternasyonalizm ve uluslararası sosyalist hareketin yönü konusunda çığır açıcı nitelikte olduğunu, bu girişimin trajik bir biçimde erken darbe almış olmasının dünya açısından ağır bir kayıp olduğunu anlatmaya çalışıyorum. Che'nin sosyalizmin kuruluşuna dair kendine özgü düşünceleri olsa da, esas olarak onun şahsında simgelenen şey, devlet politikalarına ya da alelade 'dayanışma' düzeyine indirgenerek yozlaştırılmış bulunan enternasyonalizme yeniden devrimci anlam kazandırması, kendi fiziksel varlığını da bunun somut ifadesine dönüştürmesiydi. Böylece ortaya konulan şey, belki de 'doğrudan enternasyonalizm' kavramıyla ifade edilebilirdi; bu yaklaşım, 'devrim ihraç edilmez' saçmalığını reddeden, dünyanın çeşitli köşelerindeki devrimci hareketleri ideolojik, politik ve fiziksel olarak destekleyen cüretkâr bir yaklaşımdı. İdeolojik ürkeklik ve abartılmış alçak gönüllülükle sakatlanmış olan "İki üç daha fazla Vietnam" sloganı, özünde, SBKP üzerinden yürüyen 'barış içinde yarış', 'kapitalist olmayan yol' zırvalarının, devrimci politikayı 'nüfuz siyasetine', 'reel politikaya' kurban eden yozlaşmış devletlû siyasetin pratik eleştirisiydi de. İdeolojik formülasyonu açıkça kurulmamış olsa da, bu yaklaşım, komünist bir dünyaya giden yolun, 'ekonomik yarış' gibi şarlatanlıklardan değil, kırmızı bölgelerin devrimci yoldan çoğaltılmasından geçtiğini ifade ediyordu.[1]

---

[1] "İnsanlığın kurtuluşu uğruna verilen savaşın bayrağı altında, uluslararası proleter ordularla gerçek bir proletarya enternasyonalizmi geliştirmeliyiz. Vietnam'ın, Venezüella'nın, Guatemala'nın, Laos'un, Gine'nin, Kolombiya'nın, Bolivya'nın, Brezilya'nın -yalnızca silahlı mücadelenin bugünkü sahnelerini sayarsak- bayrakları ardında ölmek, bir Amerikalı, bir Asyalı, bir Afrikalı ve hatta Avrupalı için aynı ölçüde onur verici ve erişilmeye değer olacaktır.

Dünyanın belli bölgelerindeki devrimlerin birbirini 'tetiklemesini' anlatan 'Kıtasal devrim' tezi de bunun bir parçasıydı ve sanıldığı gibi hayal değil, pekâlâ gerçekleştirilebilir, hatta gerçekleştirilmekte olan bir şeydi. Tricontinantal, Üç Kıta Konferansı gibi tarihsel girişimler bir yana, süreci değişik kaynaklardan derinlikli okuyan herkes, (*Dizginsiz Bir Sabırla, Tenimdeki Ülke: Nikaragua, Gerilla Tanya* ve diğer röportaj-anı kitapları bu konuda çok yararlıdır) devrimden sonra Küba'da Che'nin başkanlığında 'özel' bir 'Enternasyonal Komite' oluşturulduğunu, Küba askeri tesislerinden bazılarının Bekaa Vadisi'ne dönüştürüldüğünü, deneyimli savaşçılarla Afrika'ya kadar uzanan girişimlerde bulunulduğunu görecektir.

Bütün bunlar bugünden bakıldığında basit görülebilir ama daha eski kuşaktan gelen Mao ve Ho Chi Minh'in yanında, Bjian Cezani (İran), Mahir Çayan (Türkiye), Thomas Sankara (Burkina Faso), Carlos Fonseca (Nikaragua), İnti Peredo (Bolivya), Fabricio Ojeda ve Douglas Bravo (Venezuela), Agostinho Neto (Angola), Samora Machel (Mozambik), Patrice Lumumba (Kongo), Amilcar Cabral (Gine), Manuel Marulanda (Kolombiya), George Habbaş (Filistin) gibi birçok devrimci liderin aynı döneme denk düşmeleri rastlantı değildir. Basitçe 'Ulusal Kurtuluş Hareketleri' diye anılan (ve biraz da hor görülen) bu hareketler ve liderlikler, aslında tam da anlatmak istediğimiz şeyin çeşitli simgeleridir. Emperyalizmin derinleşen krizi çerçevesinde Batı Avrupa ve 'Bloksuzlar' gibi katmanlar da ilave edildiğinde ortaya çıkan tablo, muazzamdır. Hatta ekstrem yapılarına karşın devrimci samimiyetlerinden kuşku duyulamayacak olan RAF, Action Directe, Japon Kızılordusu gibi yapılar da bu çerçeveye eklenebilir.

Uluslararası sosyalist harekete hakim (anaakım) çizgiden açıkça ayrı olan, açıkça onun vazettiği yoldan değil devrimci bir yoldan yürüyen bu muhteşem toplam, aşırı alçak gönüllülük ve pratisyen tutumlar[2] nedeniyle örgütsel

---

İnsanın, bayrağı altında doğmadığı bir ülkede döktüğü her kan damlası, sonradan kendi halkının kurtuluş mücadelesinde kullanılmak için, hayatta kalanların birlikte götüreceği bir deneydir. Ve her bir ulusun kurtuluşu, kendi ülkesinin kurtuluş savaşında kazandığı bir aşamadır.

Eğer bizler, düşmana güçlü ve etkin darbeler vurmak için birleşebilseydik ve mücadele eden halklara her türlü yardımı etkin olarak artırabilseydik, gelecek o zaman nasıl da büyük ve yakın olacaktı!" (Tricontinental'e Mesaj)

[2] Mahir'in "Biz dünya devrimci hareketinin trafik polisi değiliz" sözü, bugünden bakılınca aşırı çekingenlik gibi görünür ama aslında 'gevezeliklerden uzak durarak kendi işine bakma' şeklindeki

olarak bir araya gelip yeni bir bayrak kaldırmamış olsa da, aslında düpedüz nüve halindeki bir yeni enternasyonaldir.

* * *

Bu dalga tarihi değiştirebilir miydi?

Evet, değiştirebilirdi.

Her şeyden önce bu dalga, haritadaki 'kırmızı' bölgeleri hızla, ardı ardına artırarak sadece kapitalist dünyayı fiziksel olarak küçültmekle kalmaz, kaynakları kesilmiş metropol refahını felç ederek sistemin krizini daha da derinleştirebilirdi. Ki bu krizin derinleştirilmesi, devrimci toplumsal hareketlerin ivmesini yükseltirken sistemden yeni parçaların kopartılmasının da yolunu açar, bu arada arka plandaki devrimci dalganın çapını, etki gücünü ve ona önderlik edenlerin özgüvenini büyütürdü. Aşırı iddialı görünebilir ama o günlerde (zaten 1945'lerde direkten dönen) İtalya, Yunanistan, İspanya, hatta Fransa gibileri bu 'parça koparma'nın örnekleri olabilirdi.

İkincisi bu dalga, tam da bu dönemde Batı metropollerinde patlayan toplumsal hareketleri hem büyütür, hem de daha kalıcı noktaya taşıyabilirdi. Küflenmiş SBKP'nin kapitalist metropollerdeki toplumsal hareketler, aydınlar, gençler, kadınlar için bir cazibe merkezi olmaktan çıktığı koşullarda, periferiden gelen ama enternasyonalleşen bu yeni dalga, yeni bir cazibe merkezi olarak sahne alabilirdi ve zaten almaya başlamıştı da. Daha dinamik düşünsel yapısıyla bu yeni hareketlilik, geleneksel solun değerlendiremediği, hatta dışladığı, yer yer aforoz ettiği toplumsal hareketlerle (yeni dalga feminizm, ekolojist hareketler, vb.) doğru ilişkilenme biçimleri keşfetme olanağına da sahipti.

Üçüncüsü, bu dalga, o süreçte çoğu kez 'Bağlantısızlar' olarak anılan ve iki sistemin arasında bir yerde duran ülkelerde de ciddi değişimler yaratabilirdi. 2000'lerde 'Arap Baharı' diye adlandırılan ama kısa sürede sonbahara dönüşen dalga, o günlerde gerçekten devrimci bir 'bahar' yaratabilir, yerinden oynamaz gibi görünen krallıklar, emirlikler düzenini aşağıdan gelen halk hareketleriyle sarsıntıya uğratarak genel devrimci akımın parçaları haline getirebilirdi. Özellikle Hindistan, Kuzey Afrika ülkeleri gibi coğrafyaların 'kırmızı'ya boyanması, böylece emperyalizm için ağır darbeler olurdu.

---

bir devrimci samimiyeti ifade eder. Bu, o dönem gerçekte savaş içinde olan birçok yapının tavrı gibidir. Şüphesiz yanlış bir tutumdur ama anlaşılabilir bir arka planı vardır.

Ve nihayet dördüncüsü, bu düzeyde itibar ve özgüven kazanmış, yeni bir enternasyonal bayrağını yükselterek gelişmiş olan hareket, belli bir aşamadan sonra reel sosyalist ülkeleri ve partileri silkeleyerek küflerini temizleme, hizaya getirme, hizaya gelmeyenleri de salgıladığı devrimci oksijenle aşağıdan zorlama imkânını kazanmış olurdu.

* * *

Nihayet yazımızın asli konusuna dönerek ezcümle söylenirse, Mahir Çayan, Mahir Çayan'dan *daha fazla* bir tarihsel figürdür. Tıpkı Cezani'nin Cezani'den, Fonseca'nın Fonseca'dan, Habbaş'ın Habbaş'tan daha fazlası olduğu gibi... Kaçan balığın büyüklüğü de tam olarak budur.

Mahir'in görüşlerinin, ortaya koyduğu stratejik aklın doğruluğu yanlışlığı elbette tartışılabilir. Kendi payıma ben, onun son derece özgün görüşlerinin olduğunu, bugün de geçerli olan (hatta daha fazla geçerli olan) bir yol haritası, stratejik çizgi ve mücadele biçimleri ilişkisi kurmuş olduğunu düşünüyorum. Kavramsal düzeyde nasıl adlandırılırsa adlandırılsın, bugün de radikal araçları temel alan bir müdahale biçiminin elzem olduğu fikrindeyim. Ama burada sorun bu değil, ben genel olarak yolun doğruluğunu söylüyorum ve ayrıca bizzat Mahir'in en önemli özelliğinin teorik/siyasal gelişime açıklık olduğunu düşünüyorum. İlk yazısıyla *Kesintisiz Devrim II-III*'ü yan yana koyduğumuzda kolayca görünen şey, Mahir'in zaman içerisinde kendi görüşlerini yeniden düzenlemekte başarılı olduğu, bundan erinmediği, kompleksli davranmadığıdır. Yani demem o ki, bu yolda yürünebilseydi eğer, Mahir, Kesintisiz'lerdeki hayat tarafından doğrulanmayan öğeleri de değiştirebilme, yenilerini ekleme kapasitesine sahipti. Sözgelimi dört aşamalı gerilla savaşı planı çok kaba ve statik gibi görünür ama plan böyledir biraz; bir plan yaparsınız ve lojistikten ilişkilere kadar her şeyi ona göre şekillendirirsiniz; sonra yolda yürürken yaşam sizi derinleştirir ve X konusunda şöyle değil böyle davranmak gerektiği kanısına varırsınız, vb... Bunlar hayatın içinde olan şeylerdir. Esas olan, Mahir'in devrimci mücadele konusundaki tutumu; sistemle "merkezden ve doğrudan" hesaplaşmayı, "büyük siyaset" yapmayı önüne koymuş olmasıdır. Krizin derinleşmesini beklemeyen, 'dengeyi bozan' bir güç olarak devrimci iradeyi, hem krizi derinleştiren hem de kendini büyüten bir kama gibi tasarlayan, böylece fiziki öncülükten önce atmosfer öncülüğünü yaratmak isteyen yaklaşım, Mahir'in kavramlarını ve araçlarını kullanalım ya da kullanmayalım, bugün de doğru olan tek yaklaşımdır.

* * *

"Geçmişe ağlamak fayda vermez" deniliyor çok bilinen bir marşta; öyledir, evet. Hayat bir film şeridi gibi geriye sarılamıyor elbette. Ama Mahir Çayan denildiğinde, TC sınırları içinde 'bir şeyler yapmış' bir adamdan söz etmek, geniş bir arka planı ihmal etmek, ona da, arka planına da haksızlık olur diye düşünüyorum. Mahir, ancak onu da 'Mahir' yapan devasa bir akışın içinde, "İki üç..." diye dillere yerleşen dünya devrimi perspektifinin bir parçası olarak anlaşıldığında gerçekten doğru yerden kavranılmış olur. Onu kaybetmiş olmamız, bu yüzden ağır bir hüzün yüklüyor omuzlarımıza. Tıpkı Che gibi, tıpkı diğerleri gibi... Onu ve diğerlerini yitirmiş olmak, 'kırmızı' bölgelerin çoğaltılması ve giderek 'siyah' alanı boğması gibi muazzam bir tahayyülün akamete uğraması anlamına geliyor; sadece Ortadoğu'nun bugünkü manzarasına bakmak bile işte bu yüzden acı veriyor hepimize. 'Kırmızı'ların her gün biraz daha arttığı bir dünyada, -amiyane tabirle- kimin maçası sıkardı bütün bu işleri yapmaya?

Neticenin neticesi de şu: Reel sosyalizm şahsında insanlığın umudunun trajik çöküşü, sadece malum KP yöneticilerinin değil, yeterince süreklilik ve etkinlik sağlayamayan devrimci dalganın ve sadece o kadar değil, o dalganın *ardılları* olan bizlerin de sorumluluğudur. Duvarlara tersini yazsak da Kızıldere'yi 'son' yapan şey, içinde naçizane benim de bulunduğum bir büyük toplam olarak bizim, ucuna eklendiğimiz şeyin kapsamını anlayamamış olmamızdır.

"Geçmişe ağlamak" mümkün tabii; ayıp da değil. Ama öğrenmek de iyi bir şey sanki. Yeniden elimize fırçayı alıp haritaları kırmızıya boyamaya başladığımızda, aklımızda tutmamız gereken şeyler bunlar.

YAZARLAR

Ertuğrul Kürkçü: 68 Kuşağının önemli isimlerinden olan Kürkçü, 18 Ekim 1970'te Türkiye Devrimci Gençlik Dernekleri Federasyonu (DEV-GENÇ) Genel Başkanlığına seçildi. Mahir Çayan ve arkadaşlarının 30 Mart 1972'de öldürüldüğü Kızıldere olayından sağ kurtulan tek kişi oldu. Sıkıyönetim Mahkemelerinde yargılandı, ölüm cezasına mahkûm edildi, 1974'te çıkarılan Genel Af Yasası ile cezası 30 yıla çevrildi; 14 yılını cezaevinde geçirdi.

1996'da ÖDP'nin kurucuları ve Parti Meclisi ve Merkez Yürütme Kurulu üyeleri arasında, ÖDP'deki ayrışmaların ardından da Sosyalist Emek Hareketi'nin (SEH) ve sonrasında Sosyalist Yeniden Kuruluş Partisi'nin (SYKP) kurucuları arasında yer aldı.

2011 seçimlerinde Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) ile 13 sosyalist parti ve hareketin oluşturduğu Emek, Demokrasi ve Özgürlük Bloku tarafından Mersin'den bağımsız milletvekili adayı gösterilen Kürkçü Mersin milletvekili olarak TBMM'ye girdi. 7 Haziran 2015'te ve ardından 1 Kasım 2015'te HDP adayı olarak İzmir 1. Bölge'den milletvekili seçilerek TBMM'ye girdi.

Halkların Demokratik Kongresi'nin (HDK) ve ardından Halkların Demokratik Partisi'nin kuruluşlarında yer alan Kürkçü her ikisinin de eşbaşkanlığı görevlerini üstlendi. Sonrasında HDP Onursal Başkanı sıfatıyla Parti Meclisi ve Merkez Yürütme Kurulu üyeliklerinde bulundu. Kürkçü'ye milletvekilliğinin sona ermesinin ardından üyesi olduğu AKPM Birleşik Avrupa Solu Grubunun önerisiyle AKPM Onursal Üyeliği unvanı verildi. Kürkçü, Mayıs 2020'de kurulan İlerici Enternasyonal'de Danışma Kurulu üyeliği görevinde bulunmuştur.

Eserleri: *Pratiğin Aklı Teorinin Heyecanı*, Mayıs 2014, Dipnot Yayınları; *İsyanın İzinde*, Kasım 2013, Dipnot Yayınları; *Savaş ve İnsan: Türkiye'de Silah Transferleri ve Savaş Yasaları İhlalleri*, İngilizceden çeviri, 1997, Belge Yayınları; *Sosyalizm ve Toplumsal Mücadeleler Ansiklopedisi*, Genel Yayın Yönetmeni 1987, 8 cilt, İletişim Yayınları; *Karl Marx, Biyografi*, İngilizceden çeviri, 1976, Öncü Kitabevi.

Mahir Sayın: Aktivist, yazar ve siyasetçi. 1948 yılında Rize doğdu. 1966 yılında girdiği ODTÜ'de Sosyalist Fikir Kulübü'nde üyelik ve yöneticilik yaptı; FKF ve Dev-Genç üyesi oldu. 1971'in Ocak ayında anti-emperyalist bir eylem nedeniyle tutuklandı. Ulucanlar'da ve Mamak Askeri Hapishanesi'nde 3 yıldan fazla tutuklu kaldı. Hapishaneden çıktıktan sonra 1976 yılında ODTÜ Elektrik Mühendisliği Bölümünü bitirdi. SBF'de başladığı Sosyal Siyaset ve Sendikacılık masterini polis operasyonları nedeniyle bitiremedi. Daha sonra İsviçre'de sistem mühendisliği okudu. ODTÜ'den mezun olduktan sonra elektrik mühendisi ve muhtelif sendikalarda eğitim uzmanı olarak çalıştı.

Bu yıllarda Kurtuluş Hareketinin kuruluşuna katıldı. 1980 darbesinin ardından, daha sonra iki kez (1983-84 ve 1991-92) gizli olarak dönmüş olduğu Türkiye'den yine gizlice çıkarak Suriye, Lübnan, Almanya, Fransa, İsveç ve İsviçre'de yaşadı. Bu dönemde BSP, ÖDP, SDP, SP'nin kuruluşlarına katıldı. 2002 yılında "vatani hizmetini yapmadığı için" TC vatandaşlığından ıskat edildi. 2007 yılında "suçlarının" zaman aşımına uğraması dolayısıyla dönebildiği Türkiye'de iktidarın komplosu sonucu -"Devrimci Karargâh Örgütünün kurucularından olduğu" gerekçesiyle- 2010 yılında hakkında başlatılan soruşturma nedeniyle hala aranmakta ve Türkiye'ye dönememektedir; bu nedenle de İsviçre'deki zorunlu ikametine devam etmektedir.

Bütün bu zamanlarda sosyalist hareketin yeniden yapılanması için sosyalist örgütler arası diyaloğun gelişmesine katkıda bulunmak amacıyla, 60'tan fazla, örgütler arası toplantının yapılmasında görev aldı. Bulunduğu diğer ülkelerde ve İsviçre'de temizlik, tamircilik, danışmanlık, tercümanlık ve tur operatörlüğü gibi işlerden sonra sistem mühendisi olarak çalışıp 2013 yılında İsviçre'de emekli oldu. Şimdi tüm zamanını SYKP üyesi olarak sosyalist hareketin yeniden kuruluşu için değerlendirmektedir.

Değişik mecralarda yazdığı yüzlerce makalenin yanında, *Türkiye'de Faşizm* (1978), *Kadın Sorunu Erkeklerin de Sorunudur* (1984), *Sosyalist Demokrasi* (1994) ve *Erkeği Öldürmek* (1996) isimli kitapları yayınlanmıştır.

İlkay Alptekin Demir: 1946 doğumlu. 68'i İstanbul Tıp Fakültesi öğrencisi olarak yaşadı. 68'i izleyen devrimci ve politik süreçler boyunca Dev-Genç, İstanbul TİP ve THKP-C örgütlerinde yer aldı. Birinci THKP-C davasında yargılanarak müebbet hapse makum oldu. Halkın Yolu, TİKP, Kuruçeşme, BSP, ÖDP ve HDP süreçlerine katkıda bulundu. 25 yıldır Datça'da yaşıyor.

Necmi Demir: 1944 Ezine, Çanakkale doğumlu. Liseyi İzmir'de, üniversiteyi İstanbul'da okudu. 1963 yılında TİP'e üye oldu. Dev-Genç Bölge Yürütme Kurulu üyeliği yaptı. 1. THKP-C davasında yargılandı. İdama mahkum oldu, cezası Yargıtay ceza daireleri genel kurulunda müebbete çevrildi. 8 yıl cezaevinde yattı. Halkın Yolu, TİKP, Kuruçeşme, BSP, ÖDP ve HDP süreçlerine katkıda bulundu. 25 yıldır Datça'da yaşıyor.

Abdullah Öcalan: 4 Nisan 1949 Şanlıurfa'nın Halfeti ilçesi Ömerli (Amara) köyünde doğdu. 1966-69 döneminde Ankara'da bulunan Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi'nde okudu ve buradan mezun oldu. 1969 yılının Temmuz ayından 1970 yılının Ekim ayına kadar Diyarbakır'da kadastro memurluğu yaptı. Diyarbakır'daki görevinden, Bakırköy Tapulama Müdürlüğüne atanıp İstanbul'a geldi. Öcalan 1971 yılında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne (SBF) kayıt yaptırdı.

Üniversite yıllarında Ankara'daki sol-sosyalist öğrenci hareketi içinde yer aldı. Mahir Çayan ve Deniz Gezmiş'in mücadelesinden etkilendi. 1972'de katıldığı bir eylemden ötürü 7 ay kadar cezaevi yattı. 1973'te arkadaş çevresiyle birlikte daha sonra "Apocular" olarak anılacak grubu oluşturdu. 1974'te Ankara Demokratik Yükseköğrenim Derneği'ne (ADYÖD) katıldı.

27 Kasım 1978'de Lice'nin Fis köyünde PKK'nin kuruluşuna öncülük etti. 12 Eylül 1980 askeri darbesinden hemen önce, 1979'da Türkiye'den ayrılarak Suriye'ye ve ardından Lübnan'daki Bekaa Vadisi'ne geçti. Burada PKK'nin ideolojik ve askeri eğitim kamplarını kurdu. 1984'te Eruh ve Şemdinli eylemleri ile Türkiye içinde silahlı mücadeleyi başlattı. 9 Ekim 1998'de Suriye'den çıkmak zorunda kaldı ve 15 Şubat 1999'da uluslararası bir komplo ile Kenya'da ya-

kalanarak Türkiye'ye getirildi. 29 Haziran 1999'da idam cezası aldı. Bu tarihten bu yana İmralı Cezaevi'nde tutuluyor. 2002'de Türkiye'de idam cezasının kaldırılmasıyla cezası ağırlaştırılmış müebbet hapse çevrildi.

1990'larda üç kez tek taraflı ateşkes ilan etti; özellikle 1999'da "silahları susturup fikirle siyaset yapma" çağrısı yaptı.

Özellikle 2000'lı yılların başı ile birlikte "Demokratik Cumhuriyet", "Demokratik Konfederalizm", "Jineoloji" ve "Demokratik Ulus" olarak adlandırdığı yeni bir ideolojik paradigma geliştirdi. Kürt meselesinin çözümüne dönük kaleme aldığı yol haritaları ve savunma metinleri kitaplaştırıldı. 2013-2015 yılları arasında yürütülen Çözüm Süreci ile 2024'te başlayan Demokratik Toplum ve Barış sürecinin de baş müzakerecisi oldu. 27 Şubat'ta çağrı yaparak PKK'yi feshettiğini duyurdu.

Mahmut Memduh Uyan: 1 Mayıs 1955, Mersin-Erdemli doğumlu. Mersin Öğretmen Okulunu bitirip iki yıl Sorgun'un Veliöldük köyünde öğretmenlik yaptıktan sonra Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümüne kayıt yaptırdı. Gelişen anti-faşist mücadele sürecinde AYÖD, Devrimci Gençlik ve arkasından Devrimci Yol hareketinin içinde yer aldı. 1980 baharına kadar Ankara'da politik mücadele yürüttükten sonra Malatya bölgesine geçti.

12 Eylül darbesinin ardından gelişen direniş hareketinin ve Devrimci Yol'un Adıyaman, Malatya, Sivas, Tokat, Ordu ve Dersim alanında yürüttüğü kır gerillası örgütlenmesinin içinde oldu, 1985 yılı Şubat'ında yakalandı, on yıl hapis yattı. Çıktıktan sonra da politik faaliyetlerini sürdürdü.

Bütün bunları yazdı, bir kısmı kitaplaştırıldı. *Toplumsal Dalganın Kırılışı, Fatsa* (1. Baskı, Arayış, 2004), *Ben Bir İnsanım* (3. Baskı, Alter, 2005), (*Kardeşim Hepsi Hikâye* (3. Baskı, Dipnot, 2015), *Yolcuların Düşü* (2. Baskı, Beje, 2025), *Gerilla Kartaldır* (3. Baskı, Beje, 2025), *Parça Parça Biriktire Biriktire* (2. Baskı, Beje, 2025).

Ankara'da yaşıyor, eşit ve özgür bir dünyanın kurulması için emek vermeyi sürdürüyor

Merih Cemal Taymaz: 1953 doğumlu. Düzce'nin Kirazlı/Siyokhable köyünden. Annesi Tletserukh/Abzeh, babası Teymez/Şapsığ. Siyasi faaliyetleri nedeniyle 1978 yılında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'ni, 1985 yılında da Türkiye'yi terk etmek zorunda kaldı. İsviçre'de uzun yıllar boyunca "Kağıtsızlar Hareketi" içinde yer aldı. Kişisel tarihi ve kendisinden önceki nesillerin zorunlu yer değişiklikleri nedeniyle kendisini ezeli, ebedi ve zihinsel muhacir olarak görüyor. Anadili olmadığı halde, politik düşüncelerinin ve hayata bakışının önemli bir bölümüne kaynaklık ettiği için Türkçeyi ve yazınını da çok seviyor. *Çerkeslerin Geleceği Üzerine Düşünmek: Kültür, Toplum ve Demokrasi* ile *Çerkeslerin 21. Yüzyılı: Kimlik, Anayurt ve Siyaset* isimli derlemeleri (Sevda Alankuş'la birlikte) Dipnot'tan çıktı. Dipnot Yayınları'nın Polisiye Dizisi'ne eşlik ediyor.

Işık Ergüden: 1979 yılında Selimiye Askeri Tutukevi'nde başlayan hapishane serüvenini; Toptaşı, Sultanahmet, Metris, Sağmalcılar Özel Tip gibi çeşitli cezaevlerinin koğuş ve hücreleri arasında gidip geldikten sonra Bartın Cezaevi'nden şartlı tahliyeyle çıkarak 1991 yılında tamamladığında "müddetname"si 2015'i gösteriyordu. Yazıyı ve kitabı hep sevdi, hâlâ da seviyor. *Kurşunkalemle, Sessizliğin Anarşisi, Sözler, Yazılar, Sorular, Hapishane Çağı, Zifir Olsun, Kurgusuz ve Yaşanmamış* ile *İmkânsız Ütopya* isimli kitapların yazarı, iki yüzden fazla kitabın çevirmenidir.

M: Ender Öndeş: 1957 Manisa doğumlu. İlk-orta öğrenimden sonra Ankara Üniversitesi SBF'de okurken 1980'de THKP-C MLSPB davasından yargılandı. 1991'e dek çeşitli cezaevlerinde

kaldı. Bu arada Belge Yayınları'nın Yeni Sesler dizisinden *İnce Yazılar* ismiyle bir şiir kitabı yayımlandı. Cezaevinden çıktıktan sonra da politikaya ve edebiyata olan ilgisini sürdürüyor. 2011'de *Habiba* isimli romanı, 2019'da *Yüksek Bir Gönül Makamına* isimli şiir kitabı, 2020'de *Yedinci Günün Sabahında* isimli öykü kitabı yayımlandı. 2023'te *Ben Feride Bu Benim Sesim* ve 2025 yılında *Son Defile* isimli romanları Dipnot Yayınları'ndan çıktı. Öndeş, 90'lı yıllardan bu yana, *Özgür Gündem* geleneği içindeki gazetelerde editör ve haberci olarak çalışmakta, köşe yazıları yazmaktadır.

Mahir Çayan Kitabı

Türkiye sosyalist hareketinin ikonik figürleri arasındaki en parlak yıldızın Mahir Çayan olduğunu söylesek sanırız abartmış olmayız. Onun FKF ile başlayıp Dev-Genç ve THKP-C ile devam eden politik-ideolojik-pratik serüveni Türkiye sosyalist hareketi üzerinde -günümüze değin süren- büyük ve kapsamlı bir etki yaratmıştır.

Arkasında bıraktığı "Politikleşmiş Askeri Savaş Stratejisi", "Suni Denge", "Yeni-sömürgecilik" başlıklı yazıları, emperyalizmi içsel bir olgu olarak ele alması, emperyalizmin bunalım dönemlerine ilişkin tasnif ve teşhisleri Türkiye solunun teorik birikiminde birer kilometre taşı niteliğindedir.

Kurucusu olduğu THKP-C'nin içinden doğan siyasi hareketler de sosyalist hareketin '71 sonrası serencamında etkili bir rol oynamışlardır.

Elinizdeki kitap, Türkiye sosyalist hareketinin bu benzersiz önderinin tarihsel ve politik değeri oldukça yüksek teorik mirasını (bütün yazılarını) bir araya getiriyor, ayrıca kimi yazarların Mahir Çayan ve onun fikriyatı hakkındaki değerlendirmelerini içeriyor. Kitabın Mahir Çayan'ın yeniden düşünülüp tartışılmasına mütevazı bir katkı sunmasını umuyoruz.

Katkılar: Ertuğrul Kürkçü, Mahir Sayın, İlkay Alptekin Demir - Necmi Demir, Abdullah Öcalan, Mahmut Memduh Uyan, Merih Cemal Taymaz, Işık Ergüden, M. Ender Öndeş

*dipnot

ISBN: 978-625-6742-44-4
www.dipnotkitap.com

